

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

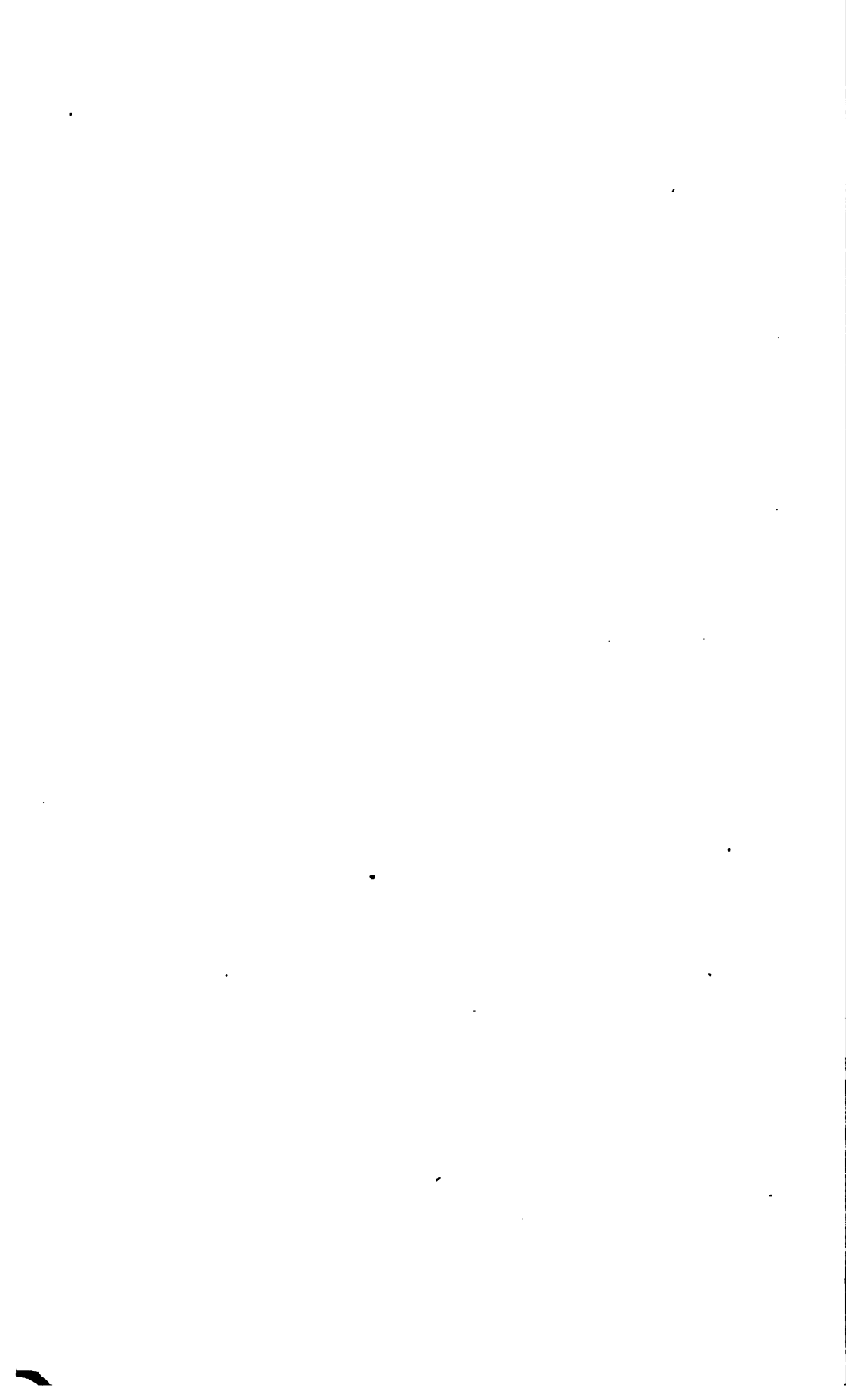
P. 2. E7

**HARVARD COLLEGE
LIBRARY**

**FROM THE FUND OF
CHARLES MINOT
CLASS OF 1828**

RERUM BRITANNICARUM MEDII AEVI
SCRIPTORES,

OR

CHRONICLES AND MEMORIALS OF GREAT BRITAIN
AND IRELAND

DURING

THE MIDDLE AGES,

LXII.

32 363
153

THE CHRONICLES AND MEMORIALS
OF
GREAT BRITAIN AND IRELAND
DURING THE MIDDLE AGES.

PUBLISHED BY THE AUTHORITY OF HER MAJESTY'S TREASURY, UNDER
THE DIRECTION OF THE MASTER OF THE ROLLS.

ON the 26th of January 1857, the Master of the Rolls submitted to the Treasury a proposal for the publication of materials for the History of this Country from the Invasion of the Romans to the reign of Henry VIII.

The Master of the Rolls suggested that these materials should be selected for publication under competent editors without reference to periodical or chronological arrangement, without mutilation or abridgment, preference being given, in the first instance, to such materials as were most scarce and valuable.

He proposed that each chronicle or historical document to be edited should be treated in the same way as if the editor were engaged on an *Editio Princeps*; and for this purpose the most correct text should be formed from an accurate collation of the best MSS.

To render the work more generally useful, the Master of the Rolls suggested that the editor should give an account of the MSS. employed by him, of their age and their peculiarities; that he should add to the work a brief account of the life and times of the author, and any remarks necessary to explain the chronology; but no other note or comment was to be allowed, except what might be necessary to establish the correctness of the text.

The works to be published in octavo, separately, as they were finished ; the whole responsibility of the task resting upon the editors, who were to be chosen by the Master of the Rolls with the sanction of the Treasury.

The Lords of Her Majesty's Treasury, after a careful consideration of the subject, expressed their opinion in a Treasury Minute, dated February 9, 1857, that the plan recommended by the Master of the Rolls "was well calculated for the accomplishment of this important national object, in an effectual and satisfactory manner, within a reasonable time, and provided proper attention be paid to economy, in making the detailed arrangements, without unnecessary expense."

They expressed their approbation of the proposal that each Chronicle and historical document should be edited in such a manner as to represent with all possible correctness the text of each writer, derived from a collation of the best MSS., and that no notes should be added, except such as were illustrative of the various readings. They suggested, however, that the preface to each work should contain, in addition to the particulars proposed by the Master of the Rolls, a biographical account of the author, so far as authentic materials existed for that purpose, and an estimate of his historical credibility and value.

*Rolls House,
December 1857.*

**MATTHÆI PARISIENSIS,
MONACHI SANCTI ALBANI,
CHRONICA MAJORA.**

○

MATTHÆI PARISIENSIS,

MONACHI SANCTI ALBANI,

CHRONICA MAJORA.

EDITED

BY

HENRY RICHARDS LUARD, D.D.,

FELLOW OF TRINITY COLLEGE; REGISTRARY OF THE UNIVERSITY; AND VICAR OF
GREAT ST. MARY'S, CAMBRIDGE.

VOL. V.

A.D. 1248 TO A.D. 1259.

PUBLISHED BY THE AUTHORITY OF THE LORDS COMMISSIONERS OF HER MAJESTY'S
TREASURY, UNDER THE DIRECTION OF THE MASTER OF THE ROLLS.

✓

LONDON:

LONGMAN & Co., PATERNOSTER ROW; TRÜBNER & Co., LUDGATE HILL:

ALSO BY

PARKER & Co., OXFORD; AND MACMILLAN & Co., CAMBRIDGE;

A. & C. BLACK, AND DOUGLAS & FOULIS, EDINBURGH;

AND A. THOM & Co., DUBLIN.

1880.

Bx 98.5.7
~~Brit. Hist. 557~~

JUN 3 1880

(1/2 : Y.)

Printed by
Eyre and Spottiswoode, Her Majesty's Printers,
For Her Majesty's Stationery Office.

PREFACE.

P R E F A C E.

THE present volume contains the history of the years 1248 to 1259, and completes the *CHRONICA MAJORA* of Matthew Paris. It consists of two portions, the former giving the history of the years 1248 to 1253, where the *Corpus Christi MS.* and its abridgement, the *Historia Anglorum*, end, the latter that of the years 1254 to 1259, which is preserved in the *Royal MS.* in the British Museum, Reg. 14, C. 7, and which was certainly written quite at the close of the author's life, and contains many evidences of his failing powers.

Of these two portions, the former again divides itself into two, the first part ending with the year 1250, after which it concludes with the curious summary of the chief events of the first fifty years of the thirteenth century (pp. 191-197), with which the author ended what may be called the first edition of his great work. His own words "*Terminantur hic Mathæi Cronica*" (p. 197), and the couplet which forms the last words of the year (p. 198)

Siste tui metas studii, Mathæe, quietas,

Nec ventura petas quæ postera proferet ætas,
clearly prove that he at first proposed to close his labours here. And with this ends the copy of the history in the Cotton Collection (*Nero, D. 5*) which he himself superintended,¹ and which fortunately remained unaltered when

¹ There are a few additions peculiar to this MS. in these last years, e.g., the addition of "*Rigaldus no- mine*" to the mention of the

Archbishop of Rouen (p. 72). See also the notes ² in p. 24 and ⁷ in p. 92.

he introduced the corrections and made the erasures in his work which have been discussed in the preface to the fourth volume.

The history then carried on to the end of 1253.

The second part gives the history of the years 1251 to 1253, written probably at some time later than the end of the year 1253. This portion he probably revised at the same time that he went over all the previous parts of his work, as he has in these years, as in those before, occasionally softened down and even erased passages (see pp. 374, 380, 419) which appeared to his later or more kindly judgment to reflect too strongly on the king or the Archbishop of Canterbury, or Bishop Grosseteste, or the Benedictines. No copy was made of this portion before the alterations, and thus the original expressions are lost altogether. As the *Historia Anglorum* concludes also with this year, 1253, we may probably suppose that that abridgement was made about this time, and before Paris decided upon continuing his work.

Character of this portion of the Chronicle.

The whole of this portion of the chronicle is of exactly the same character as the history of the previous years. There is the same vividness of description,¹ the same occasional minuteness of detail, the same attention to the affairs of other countries than England, both when closely connected with those of England, as in the cases of the Papal dominions, Gascony, or France, and when comparatively independent, as in those of the empire or the cities of Italy. The accounts of the campaigns of the Emperor Frederick II. in Italy, as, for instance, the siege of Parma, his defeat there (p. 13) and subsequent success (p. 145); the details of the death of Peter de Vineis (pp. 68, 69); the abstract of the emperor's will, one clause of which is peculiar to our author (p. 217); the elaborate description of St. Louis's crusade; the de-

Foreign affairs.

¹ See the description of the young Edward's tears and sobs on parting with his father at Portsmouth before the king sailed to Gascony in 1253,

and his refusal to leave the shore as long as the vessel remained in sight (p. 383).

tails of the rising and outrages of the Pastoureaux in France in 1251 (pp. 246, 248);—must have been obtained from eye-witnesses, or from sources quite independent of any that we know. Of Norway, in consequence of the author's expedition thither, we should expect to hear something (see pp. 36, 42). There is much preserved to us of the affairs of Scotland (the details of the death of Alexander II. are peculiar to our author, p. 88), Denmark (an account is given of the war between Abel and Eric, the sons of Waldemar II., in 1251, p. 221), Italy (see especially the proceedings of Innocent IV., p. 255, the account of the election of the senator Brancalone at Rome, p. 358, the destruction of Tivoli by the Romans, p. 363, and the quieting of the Roman mob by Brancalone in 1253, p. 418), and Spain. The rich collection of documents preserved at St. Alban's yielded its full fruit to the historian; many (which are found nowhere else) he has inserted in full; others, which are given in the *Additamenta*, have clearly afforded the matter for his own words. In his descriptions of foreign matters errors may be occasionally observed, as *e.g.*, the name of Alfonso X. constantly given for that of Ferdinand III. (pp. 170, 231, 311), the confusion of Hugh de Chatillon with his father Guy (p. 92), and such instances as where incorrect rumours are given as facts, as the mention of Frederick's marriage in 1248 (pp. 16, 17), which never took place, or (p. 158) the death of the Count [here called Hugh by an error] of Flanders in Egypt, who did not die till 1260. But they are not such as would weaken the general character for truth and accuracy to which Matthew Paris is entitled.

The account of matters at home during these years is written in a similar style to what has gone before. Of course the affairs of St. Alban's are mentioned in considerable detail. We hear of the miserable poverty of the Bishop of Bangor, who found a home in the great abbey after the destruction of his diocese by the Welsh (p. 2); of

the quarrel of the abbey with the Bishop of Durham, respecting the privileges of its most important northern cell, Tynemouth (p. 8), of injuries done to its right of warren (p. 27), of the attempts of Archbishop Boniface to visit it (p. 125), of the king's visits and his offerings (pp. 233, 257), of the arrival of certain Armenians and their strange stories of the ark and of the wandering Jew (p. 340), and of various suits with neighbours or others respecting the abbey property. Local circumstances are occasionally detailed, as the account of the death of the neighbouring prior of Bentley from an accident (p. 33.) There is a vivid description of a scene in the convent garden or orchard, where a chaplain of the king's half brother Geoffrey of Lusignan is described as pelting the king and his brother with stones and green apples, and squirting the juice of unripe grapes into their eyes (p. 329), which Paris speaks of witnessing to his great disgust.

English
history.

But the historian's pages are chiefly occupied with more important matters. It must not be forgotten that for this part of the reign of Henry III. Matthew Paris is almost the only authority; much that he tells us is to be found nowhere else. Of the grievances and sufferings of the country he speaks in no doubtful terms. Though in some of the earlier chapters he in after times softened some of the expressions he has used of the king, they are no light charges that are brought against him. His greed, deceit (p. 293), falsity, ingratitude (p. 294), needy condition, exactions, and misgovernment seem to increase as the years pass on; "*regulus mendicans*" (p. 52), "*Cras- sus a mortuis novus resuscitatus*" (p. 274), are specimens of the titles given to him by the historian.

Our wonder must be rather that the barons and people bore so long with him, than that the crash of 1258 was of so violent a character when it did come. It is probable enough that Paris wrote the history of the later years in 1258, with the results of what he was describing manifest before his eyes. All classes seem to have been great

sufferers,—of the clergy, the Londoners, the Jews (pp. 49, 136, 333, &c.), we have continual mention. Twice Paris, who was evidently on intimate terms with the king, on the occasion of his visits to St. Alban's, ventured to remonstrate with him. On the first occasion the king received his remonstrances kindly, but there was no result (p. 129). The second time was later, in 1257, on behalf of the University of Oxford, and his interference seems to have been more successful (p. 618).

The grievances of the country from the oppressions of the Roman curia are not passed over (p. 38, &c.); and the evil deeds of individuals, whether ecclesiastics or laymen, have full justice done to them. On one occasion the author does not spare his own abbat, John of Hertford, who was living at the time the words were written (p. 259), and indeed survived Paris himself. He introduces his own reflections more frequently than in the earlier portion of his work, as in his account of the election of Æthelmar de Valence to the see of Winchester (p. 184), preceded by the curious description of the king's "sermo" to the monks in the cathedral (p. 180); and his own additions (p. 406) to the words which he puts into the mouth of the dying Grosseteste, have caused the whole discourse to be considered apocryphal.

Of natural phenomena there is frequent mention in this volume; accounts of earthquakes (with their effect on birds, in 1250, in the Chilterns, p. 187), eclipses (not always correctly dated, p. 20), floods, inundations of the sea, heavy rains, storms, &c. occur continually. The price of corn, plentiful harvests or the reverse, consequent famines and mortality, are sometimes mentioned. The curious account (p. 254) of the arrival in England of flocks of crossbills in 1251 is worthy of remark.

Quotations occur from (mostly) the same authors as before; many from Ovid, a few from Horace, Juvenal, Statius, Lucan, Claudian, Bernard Sylvester of Chartres, Geoffrey de Vinsauf, the writer known as Dionysius Cato,

Natural
pheno-
mena.

Quota-
tions.

always cited as *Ethicus*, and the Apocryphal Acts of the Apostles (p. 324). One passage quoted as from St. Gregory (p. 31) I have found in Valerius Maximus.¹

His mention of Offa (pp. 562, 563), and the provinces over which he reigned, is clearly taken from the *Vita Offæ secundi* (p. 30, ed. Wats), but in such a way as to give an additional proof that Matthew Paris cannot have been the author of this production.²

Alterations
made by
the author
in revising
his work.

The alterations made by the author in revising his work do not vary in character from those made in previous years; they are usually a softening down or omission altogether of passages that would be likely to give offence, especially in cases relating to the Pope, the king, or the Archbishop of Canterbury. Thus "enormiter fatigare," of the Bishop of Durham's conduct to Tynemouth in 1248 (p. 8), is altered to "pro viribus fatigare"; "suæ oblitus ecclesiæ," of Archbishop Boniface, to "minus sollicitus ecclesiæ" (p. 36); a strong passage against the king and archbishop (p. 37) is struck out altogether, as also the mention of the king's injuries to St. Edmundsbury (p. 40); "regulo mendicanti" of the king (p. 52) is erased; so also the words "ad libitum" of the Pope's despoiling kings and prelates (p. 100); "fastigiose nimis," in the account of the archbishop's enthronement, is altered to "cum magno honore" (p. 80). Sometimes the rubrical headings of the chapters when considered too strong have been erased (v. pp. 50, 73, 217), or a word that seemed unsuitable struck out, as "elegantem" applied to Matilda de Lacy (p. 91). The most important instance of all is the account of the archbishop's outrageous behaviour in his visit to St. Bartholomew's priory in London, the leaf containing which

¹ Val. Max. I. 1. Ex. Ext. 3. The citation given as St. Gregory's in Grosseteste's dying speech (p. 401) I cannot identify.

² See what has been said on this

point in the preface to Vol. i. p. lxxx., and compare the use Paris has made of the life here with that of the compiler of the early portion of the history, vol. i. p. 360.

(pp. 119-127) has been torn¹ out of the MS., and the subsequent mention of the complaint of the monks in p. 188 erased (though it is left in p. 178). Fortunately all these passages are preserved in MS. C. in their original form; one erased respecting Bishop Grosseteste in a later year (p. 419) is, of course, lost for ever.

As to the persons from whom Paris derived his information, besides those mentioned in the previous volumes,² ties. as the king and Richard of Cornwall (see pp. 262, 347), we find the names of William Button, bishop of Bath (p. 46), Aaron the Jew (p. 136), Hacon IV., king of Norway (p. 201), Ranulph Besace, King Richard's physician (p. 221), the messenger of Ferdinand III. of Castile (p. 232), Walter de S. Martino (p. 236), a Caursin (p. 246), Thomas, monk of Sherborne (p. 254), John of Basingstoke³ (p. 286), Roger de Thurkeby (p. 317), Richard de la Wyche, bishop of Chichester (p. 369), Robert Bacun (p. 369), John of Lexinton (p. 384). He must also have had access to many other important personages besides these; for instance, the story told with such detail of the application of the Countess of Arundel to Henry III. (p. 336) must have come from herself.

With the close of the year 1253 ends the Corpus Christi MS. and the second volume of the *Chronica* volume of the His-
Majora. The third volume, as it is styled in the MS. tory.
(pp. 483 n.³, 544 n.¹, 604 n.¹, 675 n.²), which contains the

¹ This was done before the present paging was written, and therefore probably by Paris himself.

² I ought to have mentioned Waleran, bishop of Beyrout, in the preface to vol. iv. p. ix. (see vol. iv. p. 345), and in vol. iii., John of Gatesdene and Richard de Clare, earl of Gloucester (iii. pp. 335, 368).

³ This was Grosseteste's friend, the Archdeacon of Leicester, who brought to England the "*Testamenta xii. Patriarcharum*." From him come the curious accounts of the Greek numerals and of the wonderful Athenian girl (pp. 284-287).

history of the years 1254 to 1259, is preserved solely in the Royal MS. in the British Museum, Reg. 14, C. 7,¹ where it occupies ff. 157–218 of the volume, following immediately the Minor History or *Historia Anglorum* of Matthew Paris. A full description of the MS. will be found in Sir Frederick Madden's Preface to that work, and therefore need not be repeated here. There are transcripts of the MS. in the MS. Cotton Vitellius, D. 2, and in MS. Corpus Christi (Cambridge) 56. The first is abridged, and is in the handwriting of William Lambarde, Laurence Nowell, and another; the second was made for Archbishop Parker.²

Authorship
and style.

It is this which forms the second portion of the present volume. Of the authorship, namely, that it is wholly by Matthew Paris, I think there can be no doubt. The last page³ contains a drawing of Matthew Paris on his death-bed, with a rubrick, in which are the words,

"Sciendum est, quod hucusque perscripsit venerabilis frater Matheus Parisiensis, et licet manus in stilo varietur, modo tamen compositionis eodem servato, eidem totum ascribitur."

But had we not this external testimony, there is ample internal evidence that no one else than the author of the *Chronica Majora* could have been the writer of this portion. The style is the same as that employed in the previous years; the manner of introducing documents, and speaking of facts is the same; the authors quoted the same (Horace, Lucan, Juvenal, Claudian, &c., even Geoffrey de Vinsauf, p. 581); the kind of information given and the tendency of whatever remarks are made are precisely similar to what has gone before. The *Additamenta* are referred to in the same way. There is

¹ This is the MS. known as the Arundel MS., from its having been acquired by Henry Fitzalan, Earl of Arundel, in 1563. Madden,

Preface to the Historia Anglorum, i. p. xliv.

² See Madden, *Ib.*, pp. lxix, lxx.

³ A facsimile of this page is prefixed to the present volume.

the same freedom of speech respecting the Pope¹ and the king that characterises the previous portion of the history. That it was written by Paris in his old age, and when his powers were failing, is clear enough; there is less care shown in the construction of his sentences, a frequent forgetfulness at the end of a clause as to how it began (*e.g.*, p. 423, 474), many important words omitted, frequent and tedious repetitions, as if the author had forgotten what he had already written. Thus the remarks on the treachery of a certain marquis (probably Berthold, margrave of Hohenburg) in Italy are twice given (pp. 474, 498); the mention of the new order of "Fratres de Sacco" twice (pp. 612, 621), the reflections of the French to comfort themselves under present troubles by the history of the past, three times (pp. 605, 626, 636), the remonstrances of Alfonso X. with Henry III. on his support of his brother Richard, twice² (pp. 649, 658), &c.

The MS. certainly did not receive the author's final revision; it contains in the margins many words and even sentences, written in pencil with a style or plummet, in correction of words in the text, or to supply such as may be wanting. These are in many cases so nearly effaced as to be difficult to be read, and sometimes are illegible. In some cases the directions in the margin have been followed and the text corrected; oftener than not they have been entirely neglected. I believe them to be in the hand of Matthew Paris himself. Occasionally they contain additional information, see *e.g.*, pp. 550, 551, 552, 560.

It did not receive the author's last revision.

The MS. itself, though for the most part (till p. 695)

¹ See, for instance, the story of the appearance of Grosseteste after his death to Pope Innocent IV. (p. 429), and the vision by Pope Alexander IV. of the judgment of Innocent IV. (p. 491).

² Occasional repetitions will be found also in the earlier portions of the present volume, *e.g.*, pp. 135, 136, 254, from pp. 103, 114, 246.

of a distinctly St. Alban's character, I cannot believe to be the author's autograph,¹ as the errors that occur in spelling and in the frequent omission of necessary words I cannot think could have been committed by the author himself.

Character
of this
portion of
the His-
tory.

Throughout there is the same picturesqueness of narration,² the same independence of judgment, the same interest in foreign matters that characterise the earlier portion of the history. I would especially call attention to the notice of events in Rome in the years 1258 and 1259, where the career of the Senator Brancaleone, the vigour of his rule, his destruction of the towers of the nobles, the threats of the Romans against Anagni, the anxiety of Pope Alexander IV. for the place of his birth, and his interceding for it with the senator who with difficulty restrained the populace (pp. 665, 699), the attacks of the Romans on Ostia and Porto, and their demands on the Pope, the subsequent appointment of Castellano di Andalò, uncle of Brancaleone, and the death and funeral of Brancaleone, are told with details that are nowhere else to be found. Errors sometimes occur from what were evidently unfounded rumours, as the mention

Blunders
of the
scribe of
the Royal
MS.

¹ As this opinion is contrary to that of Sir Frederick Madden, I give some specimens which seem to me to be convincing. The scribe has made the blunders of writing *nuntiis* for *nundinis* (p. 458), *ominus* for *omnibus* (p. 514), *quanta* for *quasi* (p. 538), *indigisti* for *indigenti* (p. 555), *claruit* for *clarius* (p. 567), *varie* for *variatus est* (p. 568, see the note), *elapsit* for *elapsis* (p. 572), *Cambig.* for *Hohenburg* (p. 581, an error also made in the Additamenta), *quibus* for *quidam* (p. 624), *Angl'e* for *ancilla* (p. 640), *dedit* for *Deus* (p. 646), *profusit* for *profusis* (p. 648), *ma-merium* for *meremium* (p. 670), *pre-cite* for *precise* (p. 685), *res* for *rex*

(p. 735). In p. 527 the word *procurare*, which is part of the heading of the chapter, is written as the first word of the text. As specimens of spelling, the following may be remarked:—*rufugium* (p. 529), *ducuntes* (p. 564), *perturritus* (p. 585), *fraudeienti* (p. 586), *certificatu de volute* (p. 603), *sibito* (p. 631), *tanto tribulatio* (p. 636), *rubur* (p. 637), *exinnationem* (p. 680), *pegine* (p. 687). It appears to me impossible that Matthew Paris could have been guilty of such blunders as these.

² See especially the interesting description of the visit of Henry III. to Paris, and his way of living there (pp. 478–483).

of the deaths of William Fiesco (in p. 430), of Guy de Dampierre, instead of his captivity at the battle of Walcheren (p. 436), and of Boleslas V. of Poland (p. 439), and the second imprisonment of Brancalone (p. 662); and there are occasional slips, as when the sons of Griffith are called the sons instead of the grandsons of Llewellyn (p. 718).

There is much of interest relating to Flanders, the quarrel between the children of the Countess Margaret II. being told at great length (p. 434). Paris is never tired of denouncing her wickedness and the misery she produced (see pp. 433, 436, 437, 439, 453, 537, 561, besides p. 382 in the earlier portion).

The only reason why there could ever have been any doubt as to the authorship has arisen from the audacious introduction by Parker or his editor into the text of two sentences relating to events of the year 1260, which, of course, could not have been written by any one who died in 1259.¹

The history ends abruptly with the account of the execution of William de Scottinny for poisoning in 1259, the year of Paris's death. The only person whom in this portion of the history he mentions besides the king (to whom is due the curious, but not very correct, list of the electors to the empire, &c., p. 604, v. p. 617) as his informant, is Richard bishop of Bangor, the bishop who lived so long at St. Alban's, to whom is due our knowledge of the speech of Richard of Cornwall in accepting his election to the empire (p. 602). Paris evidently saw a great

Reason
why there
has been
any doubt
as to the
author.

End of the
Chronicle.
Authorities
for this
portion.

¹ See *Wat's* edition (1640), p. 982.
" Sub eisdem diebus anni sequen-
tis, Philippus Regis Francorum
filius, accepit uxorem Arragoniæ
Regis filiam. Hoc tempore anno
proximo sequente Papa Vrbanus,
beatum Richardum Cicestrensem
Episcopum catalogo adscripsit."
This is a pure invention of Parker

or his editor, and has nothing what-
ever corresponding to it in the
original. Its spuriousness would
be perfectly clear, even if we had
not the MS.; as no chronicler in
his senses would insert the events
of one year knowingly among those
of another in this way.

deal of the king at his visit to St. Alban's in 1257, as he tells us he was continually with him "in mensa, in palatio, "et in thalamo," and it was after this probably that he entertained somewhat different ideas of Henry III. to those which the first edition of his history expresses, and that he was induced to tone down or erase so many of his strongest remarks on his conduct and policy. The curious details of the condition in which the queen of Scotland was found by her father's messengers, and of her interview with her physician (pp. 502, 505) probably came from the king himself.¹

Papal
Regesta
in the
Archivium
of the
Vatican.

Through the kind permission² of Cardinal Nina, Secretary of State to the Holy See, and Cardinal Hergenröther, Archivist, I have been permitted to examine carefully the MS. Registers of the Popes whose letters are given by Matthew Paris, with the hope of finding copies of these entered in the successive volumes of the magnificent series of the Papal Regesta preserved in the Archivium of the Vatican. With the addition of some letters of John VIII. and Gregory VII., these commence with Innocent III., and continue in an almost unbroken sequence to the present time. I have gone through the registers of Innocent IV. and Alexander IV., but have been disappointed in finding there very few of the letters preserved by Paris. Thus of Innocent IV., excluding the sixth year (which is at Paris), and the seventh (which is lost altogether), Paris gives 55 letters. Of these I have found only 12; while of the 13 letters he gives of Alexander IV., the Vatican Regesta do not contain one. It is difficult to see what principle of selection, as to what they inserted

¹ Or perhaps John Mansel.

² My best thanks are due to Cardinals Manning and Howard, through whose influence this privilege (I believe not often or easily

granted) has been allowed to me, and to Professor Barlan, the sub-archivist, for the readiness with which he has assisted my researches in a period so well known to himself.

or what omitted, was followed by the Vatican scribes; many of the most important are omitted, while innumerable letters of very little interest are preserved. There is, however, a vast number of letters relating to England, of various degrees of importance, of which Paris makes no mention. *On the whole*, of the letters which are to be found in the Regesta, the copies in those volumes are more correct than those given by Paris. For instance, in the sentence of deprivation of the Emperor at the council of Lyons (vol. iv. p. 445), the words "Sacro præsentis concilio, ad rei memoriam sempiternam" form the heading; Paris has taken them for part of the Bull, and introduced *et* to join them on to the real commencement "Ad apostolicæ dignitatis apicem." On the other hand there are sometimes obvious blunders in the Vatican copies, which are not in Paris, and even sentences omitted which Paris has preserved; or even more important errors. Thus in a letter which is preserved in the *Additamenta*,¹ f. 93 b., but which has yet never seen the light, sent by Pope Innocent IV. to Archbishop Boniface, and by his official to Bishop Grosseteste, ordering him to provide for Robert son of John de Salins, who styled himself Count of Burgundy (see p. 224 of the present volume), with one benefice or more of the value of 300 marks, the copy preserved in the Vatican speaks of only one benefice and this of the value of 200 marks, which would seem as if the Archbishop had tampered with the letter in the interest of the postulant, who was a relation of his own. But there are in the Regesta of Innocent IV. two other similar letters, one (ii. f. 19 dated 2 non. Oct. a. 8) to Robert himself, the other (ii. f. 89, 4 non. Oct. a. 8), a second to the Archbishop, both of which speak of one or more benefices and 300 marks, showing that the Vatican copy of the first is incorrect. I hope to give the principal variations of the Vatican copies of

¹ British Museum, Cotton, Nero, D. 1.

such letters as are preserved there in an Appendix to the Additamenta.

I still postpone the remarks I have to make on the general credibility and historical value of the author, and the circumstances under which the history was compiled. The Additamenta, many of which, though of great value, have never seen the light, will form the next volume with an account of the heraldry given in the four MSS. (Cotton, Nero, D. 1 ; Reg. 14. C. 7 ; and C.C.C. 16 and 26). The index will probably require a volume to itself.

Rome, 10 Jan. 1880.

ERRATA AND ADDENDA.

Page 5, note ⁸, for "Wendover" read "de Wendene."

- „ 31, line 7. This quotation is not from S. Gregory, but from Valerius Maximus, I. i. Ex. Exter. 3.
- „ 57, line 4. "Ars ut arte decipiatur." Compare Dionysius Cato, Distich. i. 26 (p. 104, ed. Arntzen).
- „ 97, 214. The line "Judicis auxilium sub iniqua lege rogato" is from Cato, iii. 17 (p. 226, ed. Arntzen).
- „ 158, line 32. "Hugo comes Flandriæ." This is probably an error for William de Dampierre, Count of Flanders, who was captured in Egypt. He did not die till 1260.
- „ 177, line 21. "Yporiensis," i.e., of Ivrea, in Piedmont, between Turin and Aosta. There is a letter in the Registrum Innocentii IV. in the Vatican Archivium (i. f. 82), dated Lateran. 6 non. Mart. a. 1, allowing him to hold benefices in Canterbury and Ely dioceses.
- „ 217, line 27, for "4" read "15."
- „ 220. This story has been already given in vol. ii. p. 391.
- „ 312, line 18, for "inpuiri" read "inquiri."
- „ 422, penult., for "mirabili" read "mirabilis."
- „ 524, line 17. Insert in brackets "[quæ]" after "per."
This letter is given in the Additamenta, f. 72 b, whence the missing word is obtained. In l. 1 this copy gives *indulgentia* for *indulgentiis*, and in l. 9 *in termino* for *a termino*.
- „ 553, note ², for "asserans" read "asserens."
- „ 581, l. ult. "fratres." These were Odo, Count of Theate, and Louis, Count of Cotrone. In several letters in the Vatican Regesta of Pope Alexander IV., they are all styled "Marchiones de Hohemburch." (sic.) Berthold was Count of Montecaro.
- „ 642, note ¹. Against the suggestion in the note must be set the distinct statement by Paris that there were two sisters of St. Edmund at Catesby; see vol. iv. p. 103.
- „ 649, margin, for "empire" read "kingdom of Germany."

ADDITIONAL ERRATA AND ADDENDA IN PREVIOUS VOLUMES.

VOL. II.

- Page 111, margin, for "A. S. Chron. a. 1098" read "Hen. Hunt. f. 216 b."
- „ 112, margin, read 1100 for 1099, and in line 12, dele ².
 - „ 113, line 18, for "insula" read "insulam."
 - „ 190, note ¹, i.e., of David.

- Page 459, note ¹, line 3, insert "hoc" after "ad."
 „ 530, line 28, for "May" read "Man."
 „ 546, note ², line 4, for "in" read "scilicet."
 „ 662, margin, for "f. 38" read "f. 48."

VOL. III.

- Page 62, note ⁴. Instead of this read, "The date of this letter is iv. non.
 " Junii. Regesta P. Honorii III. t. ii. f. clxxxvii b. (Vat.
 " Archiv)."
 „ 120, line 28. "Non dimittitur peccatum nisi restitnatur ablatum."
 This is from S. August. Epist. 153, § 20.
 „ 222, note ¹. "ip" in "ipso" has dropped out.
 „ 371, line 25, for "Idem" read "Item."
 „ 398, line 21, for "servant" read "conservant."
 „ 400, line 26, for "errorum" read "error."
 „ 449, note ¹. This is more probably the Pope. He is on a chair
 with dogs' heads and feet.
 „ 473. The date of this letter is "Laterani v. kal. Martii, anno ii.
 " [1238]." Regesta Gregorii IX. t. v. f. ccclx b.
 „ 504, note ¹. Instead of this read, "The date of this letter is v. id.
 " Feb. anno 8 [1224]. It is addressed Episcopi Venetensi [of
 " Vannes]. Regesta Honorii III. t. iv. f. cliii b."
 „ 520, line 4, insert "1" after "Robertus."
 „ 589, note ⁸, lines 1, 2, read "representations of Frederick's seal and
 " golden bulla."

VOL. IV.

- Page 30, line 6. "unus Senator Romæ." This was Giovanni del
 Giudice, elected sole senator in the place of Giovanni Conte di
 Poli (the Pope's senator), and Oddo di Colonna (the emperor's).
 See Olivieri, *Il Senato Romano*, p. 214, Ric. de S. Germano,
 p. 1038.
 „ 82. The date of this letter is, "Laterani, ii. id. Aprilis anno 12
 " [1238]." Regesta Gregorii IX. t. vi. f. iv b.
 „ 242. The line, "Cum labor in dampno est, crescit mortalis egestas,"
 is from Cato, Distich. i. 39 (p. 184, ed. Arntzen).
 „ 415, note ³, line 4, "is" has dropped out.
 „ 625, line 17. "Quod tibi non vis fieri, ne feceris alteri." This
 is given as a maxim of Alexander Severus, "quod a Christianis
 " audierat," in the Apophthegmata of Paulus Manutius, Ven.
 1577, p. 471. See also Arntzen's Cato, p. 82.

MATTHÆI PARISIENSIS
CHRONICA MAJORA.

MATTHÆI PARISIENSIS

CHRONICA MAJORA.

Quomodo dominus rex fuit Wintoniæ.

A.D. 1248.

Anno Domini MCCXLVIII., qui est annus regni f. 217.
domini regis H[enrici] tertii tricesimus secundus, fuit Henry III.
idem rex ad Natale Domini Wintoniæ, ubi dies Nata- keeps
litios comitantibus multis magnatibus celebravit. In Christmas
crastino autem, videlicet die Sancti Stephani, pran- at Win-
debat cum episcopo ipsius civitatis W[illelmo]. chester.

Comes Legrecestriæ et multi alii nobiles cruce signantur.

Eodemque tempore, comes Legrecestriæ S[imon] Simon de
cruce signatus est, ut peccatis absolutus ad cælos avo- Montfort
lare mereretur. Aliquando enim ad cor reversus, de takes the
matrimonio contracto inter ipsum et uxorem suam, cross.
quæ in præsentia Sancti Ædmundi Cantuariensis
archiepiscopi castitatem antea voverat, vehementer
forsitan formidavit. Comitissa autem, eodem, ut cre-
ditur, tacta spiritu, postquam vidit virum signari
cruce, ad ipsam accipiendam ocus avolavit. Milites
quoque et multi alii de familia eorum, pro præmio
æternæ retributionis, crucis signum susceperunt; et
præter eos multi nobiles, proponentes iter arripere
Jerusalem cum Christianissimo rege Francorum, Many pre-
quem miraculose a portis mortis, vel potius ab ipsa pare to join
morte, Dominus dignatus est feliciter revocare; quod St. Louis's
crusade.

A.D. 1248. non frustra fieri credebatur; dicebatur namque quasi pronostico, vel spiritu prophetico passim pro certo asserebatur, quod Dominus, ut hæreditatem suam de manibus inimicorum crucis potenter eriperet, eundem regem revivificavit.

Episcopus de Bangor venit ad Sanctum Albanum ut ibi moraretur.

Richard,
bishop of
Bangor, at
St. Alban's.
His po-
verty.

Eodemque tempore venit ad Sanctum Albanum dominus episcopus de Bangor Ricardus, ut eidem depauperato sinus patere[t] misericordiæ; et ibidem cum domino abbate, donec episcopatus ejus, qui per guerram destructus erat, aliquantulum restauraretur, [habitaret]; et ipse cum clericis suis a pressuris quæ circumdederant eos, sicut quondam Hertfertensis¹ episcopus qui et ibidem per circiter viginti annos commorans honorifice sustentabatur, respiraret.

Ricardus Suard infirmatus est ad mortem.

Last illness
of Richard
Siward.

Ipsis quoque diebus, Ricardus Suard,² miles eximius de quo multa in hoc libello præscribuntur, morbo paralitico irremediabiliter sauciatus, lecto desperationis decubuit; ut beneficio Dei per protractæ mortis dispendia a peccatis pristinis purgatus, ad vitam indeficientem expeditius avolaret.

Venit in Angliam Beatrix relicta comitis Provinciæ.

Beatrice,
widow of
Raymond
Berenger,
comes to
England.

Annoque sub eodem, Beatrix relicta Reimundi quondam comitis Provinciæ, concomitante Thoma de Sabaudia, quandoque comite Flandriæ, venit in Angliam, quasi amicos et consanguineos suos visitatura; sed ut

¹ i.e. John, bishop of Ardfert. See above, vol. iii., 243, 394; vol. iv., 324, 501, 502. C. has *Hertfordensis*.

² His shield, inverted, is in the margin. [Sable, a cross fleury argent between four plates.]

verius causa scire volentibus explicetur, ut eadem A.D. 1248. comitissa et Thomas memoratus ad notum fontem recurrerent sitientes, et ex domini regis abundantia et prodigalitate hiantes clitellas suas et vacuatas replerent in recessu.

Obiit Rogerus¹ episcopus Bathoniæ.

Tempore quoque sub eodem, videlicet circa festum Death of Sancti Hylarii, episcopo Bathoniensi Rogero² Roger, bishop of Bath. viam universæ carnis ingresso, dominus rex secundum consuetudinem suam avidas manus bonis episcopatus iniecit, ut quicquid abraderi posset festinanter asportaret.

Rex Francorum resumit crucem.

Et diebus sub eisdem, dominus rex Francorum, qui, Attempt of queen Blanche and the bishop of Paris to induce Louis IX. to give up his crusade. ut notorium fuit, cruce signabatur, a suis magnatibus et specialibus correptus est et graviter redargutus et fere circumventus, eo quod votum suum per consilium et admonitionem suorum optimatum quomodolibet noluit redimere vel commutare. Inter quos mater ejus Blanchia et episcopus Parisiensis,³ scientes ejusdem regis imbecillitatem, instabant protervius et sermocinabantur diligentius, dicente episcopo, " Domine mi rex, " recordare quoniam [cum] crucem accepisti, tam arduum " votum faciendo inconsulte et subito, infirmus fuisti, " et ut verum fateamur, mentis alienæ; rapta quoque " ad cerebrum materia, compos tui non fuisti, unde " verba tunc prolata pondere caruerunt veritatis et " cujuslibet auctoritatis. Benigne dispensabit nobiscum " dominus Papa, sciens regni necessitatem et corporis " tui debilitatem. Ecce hinc Fretherici jam scismati[ci] " robur formidandum; inde insidiæ nummosi regis An-

¹ *Rogerus*] Robertus, B.

and pastoral staff, inverted, are drawn in the margin.

² *Rogero*] Roberto, B. A mitre

³ William of Auvergne.

- A.D. 1248. "glorum.¹ Ecce hinc Pictavensium proditiosa, quamvis
 "nuper edomitorum,² dolositas; inde Albigenensium sus-
 "pecta cavillatio. Inquietatur Alemannia, Ytalia non
 "quiescit; ad Terram Sanctam vix patet accessus, vix
 "in ea receptatio; post tergum Papæ et Fretherici
 "odium inexorabile, inimicitiae implacabiles, quibus
 "nos desolatos relinquis." Mater autem efficacius ad
 hæc instinctus suos exaggerans, ait; "Fili carissime,
 "audi et exaudi amicorum tuorum consilia discretorum,
 "prudentiæ propriæ non innitens. Memento quanta
 "virtus sit, quantumque Deo placeat, matri obedire
 "matrique obsecundare. Remane, nullumque inde
 f. 217 b. "Terra Sancta patietur detrimentum. Mittetur illuc
 "militaris expeditionis multitudo copiosior, quam si in
 "propria persona illuc pergeretis. Non enim Deus
 "calumpniosus vel cavillosus. Excusat te, fili mi,
 "sufficienter, quæ tibi evenit in infirmitate tua, ra-
 "tionis privatio, sensuum omnium hebetatio, immo
 "etiam vel ipsa mors, vel mentis alienatio." Quibus
 He resigns rex non mediocriter commotus, respondit; "Protenditis
 the cross, "sensus mei immutationem causam fuisse assump-
 and takes "tionis crucis meæ; ecce prout desideratis et persua-
 it again. "detis, crucem depono, crucem vobis resigno;" et
 mittens manum suam ad humerum, discerpendo eam
 avulsit, dicens; "Domine episcope, ecce crux qua sig-
 "nabar, vobis eam ultro resigno." Quo facto, ineffabili
 gaudio cuncti circumsedentes congratulabantur. Et
 ecce dominus³ rex mutato vultu et sententia, ait;
 "Amici mei, profecto nunc non sum expers rationis
 "aut sensus, non mei impos aut infirmus. Reposco
 "nunc mihi reddi crucem meam. Novit autem Qui
 "nihil ignorat, non intrabit in os meum quicquam
 "mandibile, donec ea reconsigner." Quod cum vide-
 rent circumstantes, affirmarunt *digitum Dei hoc fuisse*,
 Exod. viii. 19.

¹ B. (not C.) repeats *insidia*.² B. repeats *proditiosa*. The first
is expuncted in C.³ dominus] om. C.

et divinam virtutem hæc cælitus procurasse. Nec au- A.D. 1248.
debat quispiam super prædictis amplius movere quæ-
sitionem. Hæc iccirco plene ac expresse diximus, ut
pateat cuilibet in Christianissimo Francorum rege de
famulatu Christi continuando constantia.

*De generali parlamento habito Londoniis in octavis
Purificationis beatæ Mariæ.*

Sub illius anni initiali curriculo, in octavis videlicet Parliament
Purificationis, edicto regio convocata totius regni An- in London,
gliæ nobilitas convenit Londoniis, ut de regni negotiis Feb. 9.
nimis perturbati et depauperati, et temporibus nostris
enormiter mutilati, diligenter et efficaciter simul cum
domino rege contrectaret. Advenerunt igitur illuc,
excepta baronum et militum, nobilium, necnon et ab-
batum, priorum, et clericorum multitudine copiosa,
novem episcopi cum totidem comitibus, videlicet archi-
episcopus Eboracensis,¹ Wintoniensis,² Lincolnensis,³
Norwicensis,⁴ Wigorniensis,⁵ Cicestrensis,⁶ Elyensis,⁷ Ro-
fensis,⁸ Karleolensis,⁹ comes Ricardus, comes Gloverniæ,¹⁰
comes Legrecestriæ,¹¹ comes Wintoniæ,¹² comes Herefor-
diæ,¹³ comes Rogerus Bigod Marescallus, comes Oxoniæ;¹⁴
et præter hos, comes Lincolnensis,¹⁵ comes de Ferrariis,¹⁶
comes de Warennia,¹⁷ comes de Richemundia, P[etrus]
videlicet de Sabaudia. Huic autem magnæ congrega-
tioni non fuerunt præsentis archiepiscopus Cantuari-
ensis B[onefacius], qui in transmarinis partibus do-
mino Papæ militabat, et Dunelmensis,¹⁸ qui remotus

¹ Walter Gray.

² William de Raleigh.

³ Robert Grosseteste.

⁴ Walter Suffield.

⁵ Walter de Cantilupe.

⁶ Richard de Wych.

⁷ Hugh Northwold.

⁸ Richard Wendover.

⁹ Silvester Everdon.

¹⁰ Richard de Clare.

¹¹ Simon de Montfort.

¹² Roger de Quincy.

¹³ Humphry de Bohun.

¹⁴ Hugh de Vere.

¹⁵ Edmund de Laci.

¹⁶ William de Ferrers.

¹⁷ John de Warrenne.

¹⁸ Nicholas of Farnham.

A.D. 1248. fuit et valitudinarius; Bathoniensis¹ autem paulo ante obierat.

On the king's demanding a subsidy, he is severely taken to task for his exactions and misgovernment.

Et cum proposuisset dominus rex (non enim propositum suum latuit universitatem) pecuniare auxilium postulare, redargutus est graviter super hoc quod non erubescerat tunc tale juvamen exigere; præsertim, quia quando in ultima tali exactione, cui nobiles Angliæ vix consenserunt, confecit cartam suam, quod amplius talem non faceret magnatibus suis injuriam et gravamen. Reprehensus est insuper gravissime (nec mirum) super indiscreta vocatione alienigenarum; quibus omnia bona regni indiscrete, prodigialiter, et prodigaliter distribuit et dispersit, et nobiles regni ignobilibus extraneis maritavit, indigenas et naturales homines suos spernendo et postponendo, irrequisito² assensu mutuo, qui est matrimonii completivus. Culpatus est insuper, nec immerito, quod quicquid in escis, potibus, et etiam robis expendit, præcipue in vinis, rapit violenter contra voluntatem eorum, qui ea sunt vendituri et veri possessores; unde se subtrahunt institores indigenæ et occultantur,³ et alienigenæ, qui allaturi sunt bona venalia in istam regionem; et ita cessant commercia, quibus alternatim diversæ gentes foveantur et ditantur; et sic diffamamur et depauperamur, quia de rege nihil nisi dicas et nugas reportant; unde incurrit dominus rex ab innumerabilibus formidabiles maledictiones, in ejusdem et totius regni periculum et infamiam. Ab ipsis insuper mercatoribus, ut elemosinas indiscretas et luminaria immoderata faciat, ceram, pannos sericos, et alia rapit violenter, sine pacationis retributione; in scandalum sui, et regni, et omnium illud inhabitantium; non sine Dei gravi offensa, odio habentis rapinam in holocausto. In his omnibus adeo tirannizat et studet desævire, ut

Isa. lxi. 8.

¹ Roger. See above, p. 3.

² *irrequisito . . completivus*] In the margin.

³ *occultantur*] occultant, C.

etiam in litore maris pauperum piscatorum alecia vel A.D. 1248. alios pisces non permittit ad arbitrium illorum negotiando pertractari, nec audent in maris confinio vel civitatibus comparere spoliandi, tutius sese arbitantes fluctibus committere procellosis, ulteriora litora repetendo. Coguntur etiam miserabiles negotiatores et truculenter a regiis exactoribus angariantur, ut poena adiciatur jacturæ et injuriæ injuriis cumulentur, in propriis corporibus, bigis et equis fatigatis, ea quæ ab eis auferuntur, ad loca remota in aeris inclementia et viarum difficultate transportare. Reprehensus est insuper dominus rex, quod episcopatus et abbatias, sicut et gardas vacantes, a sanctis et magnificis patribus nostris fundatos, quos in manu sua diu tenet, et teneatur tutor esse et defensor, et proinde dicuntur¹ in manu ejus² esse, hoc est, sub protectione, contra juramentum quod fecit in coronatione sua primum et præcipuum, usque ad destructionem depauperat. Calumpniatur itaque dominus rex graviter a singulis et universis non mediocriter conquerentibus, eo quod, sicut magnifici reges prædecessores sui habuerunt, justitiarium nec cancellarium habet, nec thesaurarium, per commune consilium regni, prout deceret et expediret; sed tales qui suam qualencunque, dummodo sibi quæstuosam, sequuntur voluntatem; nec qui rei publicæ sed singularem quærunt promotionem, pecuniam colligendo, custodias et redditus sibi primitus procurando.

*Promissio domini regis umbratilis.*³

Hæc cum audisset dominus rex, confusus in semet- The king
ipso erubuit, sciens hæc omnia esse verissima. Pro- makes
misit igitur verissime ac certissime se hæc omnia gra- promises,

¹ B. ins. esse. It is not in C.

² ejus] Interlined. It is in the text in C.

³ umbratilis] From C. It has been erased in B.

A.D. 1248. tanter emendaturum, sperans per talem humilitatem, licet fictam, omnium corda postulationi suæ promptius incurvare. Cui inito consilio crebrius in talibus promissis universitas irretita, respondit; "Hoc videbitur, et infra breve tempus apparebit manifeste. Expectabimus adhuc patienter; et prout se geret dominus rex et se habebit versus nos, et nos ei in omnibus obtemperabimus."¹ Dilata sunt igitur omnia et in respectum posita, usque ad quindenam nativitatis Sancti Johannis Baptistæ. Sed dominus rex interim vel suo spiritu vel aulicorum suorum, qui nollent suam enervari potestatem, induratus, et contra suos homines magis exasperatus, minimum emendationis in prædictis excessibus, fidelibus suis secundum quod promisit, curavit impendere.

and obtains
a delay till
July 8.

Qualiter episcopus Dunelmensis ecclesiam de Thinemue injuste vexaverit.

Troubles
inflicted on
the church
of Tyne-
mouth by
Nicholas
of Farn-
ham,
bishop of
Durham.

Eodem quoque tempore, cum dominus Dunelmensis episcopus N[icolaus], secus quam deceret aut expediret honoris sui et fœderis ac fraternitatis habitæ inter ipsum et domum Sancti Albani, post pacis compositionem super visitatione ecclesiæ de Thinemue, cœpit eandem etiam in temporalibus pro² viribus fatigare, et ipsam in libertatibus, regum cartis magnificorum concessis et confirmatis et multorum annorum præscriptione usitatis, non sine utriusque partis dampnis et expensis, infestare, destinatus est igitur³ quidam⁴ fratrum ecclesiæ Sancti Albani,⁵ ut a tali quiesceret molestatione. Sed ille tam monita et preces ejusdem fratris, quam literas,

¹ *obtemperabimus*] So C.; *obtemperabimur*, B., altered from *obtemperabimus*.

² *pro viribus*] Written over an erasure; *enormiter*, C., which was no doubt the original reading of B.

³ *ad illum* is interlined in C.

⁴ See the Liber Additamentorum (Cotton. Nero D. 1.), ff. 73 b, 74, 77, where several documents relative to this matter are given.

⁵ *eum deprecans* is interlined in C.

quas super hoc ex parte domini abbatis et conventus A.D. 1248. Sancti Albani detulit, contempnens, asserebat se justam habere causam in illa sua mota quæstione; quod tamen constat esse falsum, licet illud per suos duodecim milites, non ex parte utriusque plano assensu electos, fuisse determinatum, affirmaret. Quod liquere potest diligenter libertates ecclesiæ Sancti Albani intuenti; quas in parte tam in spiritualibus quas impugnaverat,¹ quam in temporalibus quas impugnat, duximus huic paginæ breviter tangendo annotare.

Tanguntur breviter quædam libertates quas dictus episcopus impugnare præsumpsit.

" Ecclesia Sancti Albani et cellæ ejus et omnia ad Privileges
 " eas pertinentia libera sint ab omni tributo, sive of St.
 " regis, sive episcopi, sive comitis, ducis, vel judicis aut Alban's
 " exactoris, ab omnibus operibus, quæ indici solent. and its
 " Nolumus etiam, ut alicui, nisi tantum Romano Pon- cells.
 " tifici, debeant in aliquo respondere. Item prohi- Adrianus
 " bemus, ne aliquis archiepiscopus, sive episcopus, in et Cle-
 " cellis vestris exactiones aliquas audeat facere, sive mens.²
 " aliquod jus sive episcopale officium exercere præ-
 " sumat. Item, in quibus jura pontificalia non habetis,
 " sive capellæ vestræ et cimiteria, libera sint et ab omni
 " exactione immunita, in quibus videlicet ecclesiis vel
 " capellis liceat vobis sive fratribus vestris presby-
 " teros eligere, ita tamen, quod ab episcopis vel epi-
 " scoporum vicariis animarum curam sine venalitate
 " suscipiant; quibus nimirum presbyteris cum tantum
 " assignaveritis unde victus et vestitus necessaria
 " possint honeste percipere, quicquid residuum fuerit,
 " liceat vobis in usus proprios convertere.

¹ quas impugnaverat] om. C.

² Adrian IV. See the Gesta Abbatum, i., p. 128.

³ Clement III. See the Gesta Abbatum, i., p. 217.

A.D. 1248. "Cum¹ vobis et aliis prælatis per Apostolica scripta
Clemens. "miserimus, ut ad subventionem terræ Jerosolimitanæ
 "auxilium præberetis, vos, sicut accepimus, communi-
 "tionibus nostri[s] inducti, decimam partem reddituum
 "ecclesiæ vestræ, ac cellarum, et hominum vestrorum
 "tam pio operi deputastis, de quo caritatem vestram
 "in Domino commendantes, tam ratum quam gratum
 "habemus laudabile propositum vestrum, auctoritate
 "præsentium sub interminatione anathematis distric-
 "tius inhibentes, ne aliqua ecclesiastica sæcularisve
 "persona vos vel ecclesiam vestram, hujus tam piæ
 "et necessariæ actionis prætextu, ad id vel simile
 "compellere in posterum audeat; nec vos, aut ecclesiam
 "vestram, vel cellas quomodolibet infestare; ne, quod
 "absit, aliquando inviti subire cogamini, quod mera
 "liberalitate et pietatis intuitu noscimini inchoasse.*
*Celestini-
 nus.*³ "Omnibus prælatis per Angliam constitutis, etc.
 "Quia ecclesia beati Albani ad jus et proprietatem
 "beati Petri, etc., si personæ vel presbyteri in ec-
 "clesiis constituti pro temporalibus prædicto abbati et
 "fratribus respondere noluerint et debitam persolvere
 "pensionem, nos eidem abbati et fratribus plenam
 "concedimus facultatem, ut quicquid habent in ecclesiis
 "et capellis, quod² a se detinent, eis sine alicujus
 "contradictione et appellatione possint auferre, donec

¹ This is also given in the Addi-
 tamenta, MS. Cott. Nero D. 1, f.
 159 b. It is headed, "De decimis
 "Jerosolimitanis ad libitum abbatis
 "distribuendis," and is addressed

"Garino abbati et fratribus Sancti
 "Albani." Its date is, Laterani,
 vi. id. Maii.
² quod] quos, B.
³ Celestine III.

* Tamen⁴ coegit dictus episcopus ecclesiam de Thi-
 nemue contribuere ad fabricam ecclesiæ Dunelmensis,
 sicut omnes viros ecclesiasticos, id est, per episcopatum
 suum.

⁴ This note is written by Paris in the margin. It is not in C.

" illis de temporalibus respondere et debitam reddere A.D. 1248.

" pensionem saltem cogantur inviti.*

" Vestris justis postulationibus grato concurrentes
 " assensu, possessiones vobis pia fidelium liberalitate col-
 " latas,² libertates etiam et alia bona, a claræ memoriæ
 " rege Ricardo et carissimo in Christo filio nostro
 " Johanne rege Angliæ illustri ecclesiæ vestræ concessa,
 " sicut ea juste et pacifice possidetis, et in eorundem
 " autenticis plenius continetur, necnon ecclesias et
 " pensiones earum, per metropolitanum et diocesanum
 " episcopum literis confirmatas, libertates quoque ac
 " immunitates monasterio Sancti Albani pro suis cellis
 " concessas, vobis et per vos ecclesiæ vestræ, cum sit
 " cella monasterii memorati, auctoritate Apostolica con-
 " firmamus et præsentis scripti patrocinio communimus.
 " Nulli ergo, etc. Si quis autem, etc."

*Innocen-
tius¹ priori
de Thine-
mue et mo-
nachis
ejusdem
loci.*

Postquam autem inter memoratum episcopum, temere
 prædicta privilegia enervantem, et priorem³ et con-
 ventum de Thinemue, multipliciter fatigatum, pax est
 per compositionem præscriptam reformata, apposuit et
 dictus episcopus ipsum priorem et ejus conventum in
 temporalibus impetere et dampnificare, libertates ex-
 imias a piis regibus eisdem indultas enervando. Quæ
 temeraria præsumptio, quam injuriosa fuit, expresse
 per has domini regis, ad quem ascenderat clamor que-
 rulus, patere poterit universis.

*Peace
made, but
the bishop
still
attacks the
privileges
of Tyne-
mouth.*

¹ Innocent III., Regest. xi. 210.
 Opp. (Migne), ii. 1526. The date
 is, "Laterani, iii. non. Jan. a. 11."
 See Potthast, 3591 (p. 310). C.

has the marginal rubrick *Littera
 Papales*, instead of the above.

² *collatas*] collatis, B.

³ Richard of Winchelcombe.

* Dictus⁴ tamen episcopus quibusdam vicariis prohi-
 buit debitam reddere pensionem ecclesiæ de Thinemue.

⁴ This note is written by Paris in the margin. It is not in C.

A.D. 1248. *Litteræ¹ domini regis episcopo Dunelmensi directæ.*

Letter of
the king
to the
bishop of
Durham in
favour of
the monas-
tery of
Tyne-
mouth.

f. 218 b.

“ H[enricus] Dei gratia, etc. Dunelmensi episcopo
salutem. Non possumus non mirari super eo quod
cum semel et secundo vos affectione plena rogaveri-
mus, ut a vexatione dilecti nobis in Christo prioris de
Thinemue, qui, sicut nostis, sub protectione et defen-
sione nostra militat speciali, [desistatis],² precibus nos-
tris pro ipso porrectis condescendere minime curavistis;
nolentes ad animum revocare, quod pro honore vestro
vobis detulimus in hac parte, credentes firmiter et
sperantes, quod vestræ discretionis benignitas vos ad
hoc gratis faciendum induceret, quod per legem regni
nostri et regiam potestatem vos facere oportebit. Ut
autem vobis liqueat manifeste, quod vobis hucusque
in facto isto volumus³ deferre, tertio paternitatis
vestræ dilectionem duximus attentius implorandam,
quatinus intuitu precum nostrarum, et ob reverentiam
quam principi vestro debetis impendere, averia dicti
prioris, quæ contra legem terræ cepistis et detinetis⁴
injuste, quod per libertates suas, quas habet per
cartas prædecessorum nostrorum regum Angliæ, et
maxime per cartam Ricardi regis avunculi nostri,
aperte poterit comprobari, et quibus temporibus
prædecessorum nostrorum libere usi fuerunt, deliberari
absque moræ dispendio faciatis; scituri pro certo,
quod nisi infra octavas Sancti Hyllarii proximo
futuras has preces nostras pleno effectui duxeritis
mancipandas, quantumcunque vobis detulerimus et
de jure deferre vellemus, nos ex tunc, non obstante
libertate vestra cujus prætextu injurias vestras aliis⁵
illatas sine correctione regiæ dignitatis non debe-
mus nec possumus sustinere, prædicta averia deli-

¹ This letter is also given in the
Additamenta, MS. Cott. Nero D. 1,
f. 93. (N.)

² This word is omitted also in N.

³ volumus] voluimus, N.

⁴ detinetis] retinetis, N.

⁵ aliis] alias, N.

"berari et dampna eidem priori restitui, quæ injuriæ A.D. 1248.
 "vestræ occasione sustinuit; et de vobis plenam faci-
 "emus justitiam exhiberi.¹ Teste, etc."

Patet igitur per prædicta, quod injuriatum est enormiter dicto priori et conventui suo, qui gaudet eisdem privilegiis et libertatibus quibus et ecclesia beati Albani, cui collatum est quicquid fas est conferri alicui abbati in spiritualibus a summo pontifice, et a piissimis fundatore ejus Offa et aliis regibus Angliæ in temporalibus, quicquid regia potestas potuit exhibere.²

De confusione Fretherici et liberatione Parmæ civitatis.

Fortuna igitur mundanis eventibus dum taliter prodigio multiplici luderet, et potius illudente, Parmenses in communi causa concione facta humiliaverunt [se] Deo et beato Rogero episcopo Londoniensi, quem Deus miraculis jam gloriose choruscantibus insignivit, qui quandoque,³ cum Romanam curiam peteret, ibidem omni pecunia sua, procurantibus Parmensibus, latrocinialiter noctu spoliatus est, unde postmodum exiens, de civitate reversus, maledixit eam in amaritudine cordis sui⁴; inquirentes diligenter de quanta pecunia se conquestus est memoratus episcopus fuisse spoliatum, et inventum est summa fuisse []⁵ marcarum. Cives igitur votum fecerunt, se in tanta pecunia Deo et sancto Ejus cum omni humilitate satisfacturum, videlicet in fabrica ecclesiæ Londoniensis, vel in elemosinarum exhibitione, vel alio honore ipsum sanctum contingente. Hæc iccirco dixerim, quia audierant, quia⁶ Frethericus, qui civitatem eorum nimis proterve obsederat, ad horam, relicto tamen fere toto ibidem

Defeat of Frederick's army by the Parmesians.

¹ *exhiberi*] exhibere, N.

² *exhibere*] exhiberi, B.

³ See above, vol. iv., p. 688. Dunstable Annals, Annal. Monast., iii. 134.

⁴ B. repeats *humiliaverunt se*.

⁵ Sic, without any number in B. C. has a blank space before *marcarum*.

⁶ *quia*] quid, C.

A.D. 1248. exercitu, ad aliquid agendum recesserat. Unde mutilato exercitu et ejus absente capite, consultum videbatur civibus impetum facere in hostes repentinum. Una igitur dierum cives, invocato de supernis auxilio et præcordialiter voto facto prælibato, ordinatis suis prudenter aciebus, omnes ad bella expediti ad certamen martium pro liberatione civitatis suæ, uxorum, et liberorum suorum animati, unanimiter patefactis januis in hostes inexpectato ac repentino ad instar fulguris irruerunt, malentes armis mori trucidati, quam fame contabescere diuturniore. Quod cum comperisset Thadæus Fretherici familiaris, cui idem F[rethericus] custodiam exercitus, necnon et thesauri, confidenter commiserat, ait in superbia et in abusione, "Ausi sunt mures exire de cavernis suis." Verumptamen cives, vehementissimo facto insultu, hora brevissima totum exercitum Frethericalem potenter dissiparunt; multisque milibus vel trucidatis vel terga turpiter dantibus, gloriose ad votum de hostibus triumpharunt. Quo peracto, omnem illorum castrorum constructionem, quam in circuitu civitatis ad continuationem obsidionis composuerat, diruerunt, dissiparunt, et combusserunt; et Thadæum, imperialis palatii judicem, in proferendis causis arduis facundissimum et decidendis circumspectum, ceperunt cum ipso thesauro, cujus custos fuerat, inæstimabili. Et nolentes ad mellitos et *super oleum mollitos sermones ejus* attendere, ne forte aliquibus ambagibus circumvenirentur, ipsum in frusta conciderunt. Et Cremonenses, qui ibidem ex parte F[retherici] in obsidione fuerant, in fugam compulerunt, et in Cremonæ confusionem et obprobrium carrochium eorum ceperunt. Dispersoque et confuso toto Fretherici exercitu, arma, thesaurum, victualia, tentoria, utensilia, captivos reducentes et reportantes, victores in civitatem suam exultantes remearunt. Et si de aliorum spoliis sileamus multitudine, cives in illo conflictu triumphantes circiter quindecim milia jumentorum,

Destruction of
Victoria.

Death of
Thadæus
of Sessa.

Ps. liv. 22.

computatis equis pretiosis, mannis, et clitellariis, mulis, A.D. 1248. et bobus, secum traxerunt, ita ut civitas eorum omnibus bonis supra opinionem redundaret. Hæc autem Joy of the cum ad notitiam Papalis curiæ pervenissent, exultavit Pope. dominus Papa gaudio magno valde, dicens,

“ Ad laudem Christi, Victoria, victa fuisti.”

Sic enim ipse Frethericus ipsam castrorum suorum constructionem appellavit. Hoc autem postquam ipsi F[retherico] innotuisset, quasi alto sauciatus vulnere, in ore¹ et corde ingemuit, suspiria cruentata geminando. Mors enim Thadæi et insultatio Papalis, plus quam tota alia jactura, cor Fretherici usque ad spiritus amaritudinem sauciavit. Non enim qui annales histo- Intensity of the hatred between Frederick II. and the Pope. rias revolventes legimus unquam invenimus aliquorum tam intensum odium vel tam inexorabile, sicuti inter dominum Papam et Frethericum. Revocatis igitur F[retherici] undecunque viribus, coepit adhuc multiplicatis turgidis comminationibus ipsos cives solito acrius infestare. Hujus autem eventus series expressius in libro Additamentorum scribitur ad² hoc signum 101.

De reformatione monete quæ per tonsores nimis fuit corrupta.

Ipsis quoque diebus, moneta Angliæ per detestabiles Corruption of the coinage in England, tonsores et falsarios adeo intolerabiliter est corrupta, quod non indigenæ vel etiam alienigenæ eam oculo recto vel illæso corde poterant intueri. Circumcid- f. 219. batur enim fere usque ad interiorem circulum, limbo literato totaliter vel deleto vel enormiter deturpato. Præceptum est igitur voce præconia in civitatibus, burgis, nundinis, et foris, ex parte domini regis, ne

¹ ore] corde, B.

² ad, &c.] sed nescio ubi est ille liber, C. The reference is to MS. Cott. Nero D. 1, f. 92 b. “Litteræ

“ super liberatione obsidionis civi-
“ tatis Parmæ,” but the “signum”
there given is not that given above.

A.D. 1248. quis denarius nisi legitimi ponderis et circularis formæ acciperetur, nec quoque modo a vendente vel emente vel commutante acceptaretur, punirenturque hujusmodi præcepti transgressores. Adhibita est etiam diligentia, ut memorati falsarii invenirentur, ut de tanto scelere convicti condigna pœna judicialiter punirentur. Facta igitur diligentissima inquisitione, inventi sunt in hoc facinore culpabiles Judæi, Caursini infames, et quidam mercatores lanarum Flandrenses. Jussit etiam dominus rex Francorum omnes tales in regno suo compertos patibulis laqueatos vento¹ præsentari.

by the
Jews,
Caursins,
and Flem-
ish wool
merchants.

De morte Walteri Mauclerc episcopi quondam Karleolensis et quorundam aliorum fratrum de ordine Prædicatorum.

Deaths of
Walter,
bishop of
Carliale,
28 Oct.,
Anno quoque sub eodem, circa festum Apostolorum Simonis et Judæ, Walterus cognomento Mauclerc, episcopus quondam Karleolensis, cum laudabiliter finales vitæ² suæ dies, deposito gibbo mundanarum sollicitudinum et divitiarum, terminasset, viam universæ carnis est ingressus. Et eodem anno duo fratres de eodem ordine,³ quibus non erant majores, immo nec pares, ut creditur, viventes in theologia et aliis scientiis, videlicet frater Robertus Bacun et frater Ricardus de Fishakele,⁴ qui egregie plurimis annis in eadem facultate legerunt et populis gloriose prædicaverunt verbum Domini, ab hoc sæculo ad Deum migraverunt.

Robert
Bacon, and
Richard de
Fishakele.

Frethericus et ejus filius Conradus uxores duxerunt.

Marriage
of Freder-
ick II.
and of his
Eodem quoque anno, Frethericus ut partem suam in concepto contra Papam certamine roboraret et roboratam magis solidaret, quibusdam principibus confœdera-

¹ vento] ventoque, B.

² vitæ] om. C.

³ i.e., the Dominican. See above, vol. iv., p. 564.

⁴ Fishakele] Fixacle, C.

tus, in uxorem duxit quandam mulierem¹ thesauris A.D. 1248. opulentam, specie placentem, genere præclaram. Filius etiam ejus, simili tractus intentione, filiam² ducis Baiwariæ sibi matrimonio copulavit. Quod cum comperisset archiepiscopus Coloniensis³ et qui partem novi electi in regem Alemanniæ [tenebant], instabant solito diligentius, ut idem electus W[illelmus] apud Aquisgrani in regem plene et solempniter coronaretur. Sed opponente repagula contradictionis Fretherico cum filio suo Conrado, obturatus et penitus præclusus est illi aditus civitatis. Archiepiscopus igitur Coloniensis et legatus,⁴ additis sibi innumerabilibus prælatis et nobilibus, qui ecclesiæ favebant, quorum maxima pars per Prædicatorum et Minorum [ministerium] cruce signata est, civitatem Aquisgrani cum instantia maxima obsederunt, ubi crebro inter hos et illos conserto conflictu vario, multi in ore gladii ceciderunt. Et continuata est obsidio cruenta nimis et dampnosa utrobique; augebatur tamen cotidie numerus obsidentium, ad instar fluminis quod ex torrentibus suscipit incrementum. Confortabat interim obsessos frequenter missa epistola Fretherici et filii ejus Conradi, ne deficerent fatigati; futura enim erat in proximo, ut asserebant, magnifica eorum liberationis consolatio.

son Conrad.

Attempt to crown William of Holland.

Siege of Aachen.

De quodam torneamento bene consummato.

Die vero Cinerum, captum est torneamentum magnum apud Neubiriam inter milites Angliæ, ut experirentur militiæ peritiam cum strenuitate; cui cum dominus rex favorem præbisset, optime⁵ et initiatum est et terminatum. Ibique profecto Willelmus frater domini

Tournament at Newbury, March 4.

¹ This proposed marriage was with a daughter of Albert, duke of Saxony. See below, p. 26. It never took place.

² Elizabeth, daughter of Otho II., duke of Bavaria.

³ Conrad of Hohenstadt.

⁴ Peter Capoccio, card. d. S. Giorgio in Velabro.

⁵ *optime*] optimum, C.

A.D. 1248. regis uterinus, cognomento de Valentia, tiro novellus, William of Valence tries his skill, but is worsted. ut titulos militiæ sibi famosos acquireret, se animosa præsumptione ingessit, sed ætate tener et viribus imperfectus, impetus militum durorum et martiorum sustinere non prævalens, multa amisit prostratus et egregie, ut introductiones militiæ initiales addisceret, baculatus.

Angustia et dolor pro mutatione monetæ.

Distress in consequence of the change in the coinage. Ipsius quoque temporis curriculo, domini regis diversa præcepta, voce præconia per civitates Angliæ præcise promulgata, super receptione monetæ adeo populum angeba[n]t, quod mallet ut summa frumenti pretium viginti solidorum superaret. Eschambium enim paucis civitatibus exercebatur. Et cum illuc perventum fuerat, pondus veteris monetæ pro pondere novæ dabatur trutinatum, et præterea pro opere aurifabrilis, id est, monetationis, quam vulgariter dealbationem vocabant, pro qualibet libra tredecim denarii solvebantur. Cujus inquam monetæ forma a veteri diversificabatur in tantum, quod crux duplicata limbum literatum pertransibat; in reliquis autem, videlicet pondere, capitali impressione, cum literato titulo, perma-

nente¹ hoc modo² . Arctabatur igitur populus,

non mediocriter dampnificatus, dum, exceptis plurium dierum laboribus et expensis et expectatione sumptuosa et tædiosa, de mensa nummulariorum pro triginta vix viginti solidi reportarentur.

Accrescente igitur inæstimabiliter lucro super hoc domini regis, accessit ad ipsum comes Ricardus frater ejus, alter Jacob et subtilis supplantator, in cujus de-

¹ *permanente*] So C.; permanente, B.

² C. omits the figure.

bito magno rex tenebatur obligatus, et ait illi, "Domine A.D. 1248.
 " mi rex et frater, solvatis mihi debita quibus mihi Richard of
 " tenemini." Et cum instaret pulsans instantissime, Cornwall
 respondit rex, " Vides, frater mihi utroque parente obtains
 " unice, meam undique indigentiam. Ecce illud paulu- payment of
 " lum terræ meæ ultramarinæ quod remanet, imminet the king's
 " discrimini et jacturæ. Solius Burdegalis scuto Was debts to
 " conia defenditur, ad quam liberandam necesse habeo him by this
 " thesaurum effundere non modicum." Cumque comes means.
 memoratus, voce protervius elevata, exegisset ab eo f. 219 b.
 emolumentum cunei monetæ, ut sic eidem de debito
 satisfieret postulato, nec cessaret importune oportune
 rogitare, tandem impetravit ut ipsius cunei perciperet
 emolumentum, cujus usus et proventuum exercitium
 cotidianum, secundum æstimationem certam trapezita-
 rum,¹ per septennium fuerat duraturus, et lucrum ad
 viginti milia librarum, tertia tantummodo parte pro-
 ventuum domino regi reservata, ut sic a laqueis debi-
 torum, quibus contra comitem dominus rex tenebatur
 irretitus,² liberaretur. Comes igitur hoc optento impe-
 travit literas præceptorias domini regis, ut in regno
 Angliæ nullus denarius retonsus acceptaretur, immo
 omnis mutilata moneta perforaretur, et si quis escam-
 biator inveniretur alicubi, dans duos denarios pro uno
 vel tres pro duobus, caperetur, et quasi reus et regii
 præcepti [transgressor] in catallis et corpore graviter
 puniretur. Forma autem in libro Additamentorum
 ipsius brevis ad vicecomites transmissi poterit plenius
 inveniri, ad³ hoc signum.

¹ *trapezitarum*] *trapazetorum*, B.

² *irretitus*] So.C.; *irretus*, B.

³ *ad hoc*, &c.] Not in C. The reference is to MS. Cott. Nero D.1,

f. 92. "Literæ domini regis ur-
 " gentes de reprobatione retonsæ
 " monetæ."

A.D. 1248.

*De eclipsi lunæ.*Lunar
eclipse,
1 June.

Eodemque anno, kalendis¹ Junii, luna statim post
occasum solis passa est eclipsim fere generalem.

*Iteratio magni parlamenti in quindena Nativitatis
Sancti Johannis Baptistæ.*

The parla-
ment in
London,
8 July, to
hear the
king's an-
swer to
their
demands.

Adveniente autem quindena Sancti Johannis Baptistæ,
mense Junii, convenit Londoniis totius Angliæ nobili-
tas, credens firmiter ex certa domini regis promissione,
ut mutatis erroribus se consiliis sanioribus, collata sibi
gratia divinitus, inclinaret. Convenientibus igitur in
unum omnibus regni primatibus,² talis a domino rege
profluit responsio illepada; "Voluistis vos omnes Angliæ
" primates ad arbitrium vestrum parum civile dominum
" vestrum regem incurvare, eidemque servilem nimis
" imponere conditionem, dum quod licet unicuique
" vestrum illi frontose denegaretur. Porro licet cui-
" libet cujus et quolibet uti consilio. Cæterum licet
" cuilibet patrifamilias quemcunque de domo sua illi
" vel illi officio præponere vel postponere vel etiam
" deponere, quod utique domino vestro regi temere
" præsumitis denegare, præsertim cum dominum servi,
" principem suum vassalli, minime debeant judicare
" vel suis arctare conditionibus, quin immo domini
" arbitrio potius habent dirigi et voluntate ordinari,
" quicunque censentur inferiores. *Non enim est servus*
" *supra dominum, sicut nec discipulus supra magis-*
" *trum*; non foret utique rex vester, sed quasi servus,
" si ad voluntatem vestram sic inclinaretur. Qua-
" propter nec cancellarium nec justitiarium nec thesau-
" rarium, prout disponere proposuistis, nec amovebit
" nec alios substituet." Similiter³ ad alios articulos,

S. Matt. x.
24.
His refusal
as to the
appoint-
ment of
certain
officers.

¹ This is an error; the total
eclipse of the moon was on June 7,
at 9 o'clock p.m. (Art de Vérifier
les Dates.)

² *primatibus*] magnatibus, C.

³ *Similiter . . responsum*] In the
margin.

regi satis salubres, cavillatorie¹ fuit responsum, "Pos- A.D. 1248.
 " tulat autem² a vobis auxilium pecuniare, ad jura sua,
 " quæ etiam vos contingunt, acquirenda in partibus
 " transmarinis."

Hæc autem cum audissent magnates, luce clarius Refusal of
 perpenderunt hæc a consilio tunc suo emanasse, vide- the parlia-
 licet eorum, quorum, si universitatis barnagium exau- ment to
 diretur, dominium enervatum penitus exufflaretur. Ve- grant pecu-
 runtamen videntes sibi versute responderi et opponi, niary aid.
 responderunt omnes quasi uno spiritu præcise, nullo
 modo se amplius inutiliter depauperare, ut de bonis
 eorum alieni superbirent, et inimici tam regis quam
 regni roborarentur, sicut nuper evenit in Pictavia,
 similiter in Wasconia, quo ipse præcipitanter et in-
 discrete et contra eorum consilium et voluntatem pro-
 peravit, unde adversi casus sibi evenerunt. Et bene
 credimus, quia hoc apparet ex regis aviditate et egestate,
 quod clanculo captus fuit et retentus fuit, et tacito
 facto fine, interpositis fide et juramentis et cartis,
 caute dimissus, et sic honore, thesauro, et terris pri-
 vatus dimissus est et inglorius cum omni obprobrio
 abire permissus. Soluta igitur cum omni indignatione
 concilio, unusquisque spe fraudatus a parlamento frustra The par-
 diu expectato, nihil nisi sannas cum frivolis, amissis liament
 laboribus cum expensis, ut solent sæpius, reportarunt. dissolved.

*Quomodo rex vendi jussit thesaurum suum præ
 inedia denariorum.*

Quod cum vidisset dominus rex, in iram conversus The king
 vehementem, consiliariis suis dixit; "Ecce per vos sells his
 " aversa sunt corda magnatum meorum a me. Ecce, plate,
 " amissurus sum Wasconiam, Pictavia spoliatus; et
 " thesauro destitutus, quid faciam?" Inito igitur
 consilio pusillanimi sine providentia provisum est, ut

¹ cavillatorie] Altered to *negative* in the Hist. Angl., iii., p. 37.

² autem] om. C.

A.D. 1248. vasa et utensilia et jocalia thesauri sui regii pro pondere venderentur, non habito respectu ad aurum, quo fulgebant argentea, vel ad opus artificiosum et laboriosum, et licet

Ovid. Met.
ii. 5.

“ Materiam superaret opus,”

which is
bought by
the Lon-
doners.

ut saltem sic denarii acquirerentur. Addentes insuper consiliarii regii probrosam consolationem, regem demulcendo, insibilabant eidem; “Sicut omnia flumina in mare refluunt, sic omnia, quæ nunc venduntur, ad vos profecto donis relativis quandoque revertentur; iccirco non moveatur dominus noster rex.” Et post venditionem inquisivit rex, ubinam venderentur et quibus utensilia memorata. Et responsum est, “Londoniis.” Et rex; “Scio, scio, quod si thesaurus Octoviani¹ venalis esset, civitas Londoniarum illum totaliter absorberet emendo, abundant enim illi rustici Londonienses, qui se barones appellant, usque ad nauseam; urbs illa puteus est inexhaustus.” Et statim concepit in animo suo, nacta tam levi occasione, ipsos cives bonis suis spoliare, prout subsequens eventus expressius comprobavit, et sermo continuatus plenius declarabit.

His
designs
against the
Londoners.

Rex Francorum transfretat peregrinaturus.²

Louis IX.
starts on
his cru-
sade.
f. 220.

Tempore autem æquinociali temperiem gratam ostendente et frugum abundantiam cum mustis Autumpno. ministrante, dominus rex Francorum, accepta sollenniter apud Sanctum Dionisium et alia sacra loca in regno suo licentia et facto voto, iter arripuit Jerosolimitanum. Et per Lugdunum, ubi Papa morabatur, transitum faciens, ipsum humiliter ac devote salutans, obnoxius deprecabatur ut, salvo in omnibus honore ecclesiastico, Fretherico condescenderet humiliato, et veniam postulanti gratiam concederet reconciliationis, et paternæ pietatis sinum panderet poenitenti, “saltem ut tutior mihi pateat via peregrinanti.” Ad quod

At Lyons
he endea-
vours to
make peace
between
the Pope
and Frede-
rick II.

¹ See above, vol. iv., p. 624. | ² *peregrinaturus*] So C.; peregrinus, B.

cum inveniret Papam vultum contradictionis protendentem, recessit rex tristis, dicens; "Timeo ne cum
 " recessero, parentur regno Franciæ propter inexora-
 " bilem tui duritiam insidiæ hostiles in proximo.
 " Tibi imputetur, si negotium Terræ Sanctæ impediatur.
 " Veruntamen [custodi] Franciam, Franciam,¹ ut pu-
 " pillam oculi; quia a statu ipsius et² tui et totius
 " Christianitatis dependet prosperitas." Cui Papa; "Ego
 " quoad vixero stabo cum Francia contra scismaticum
 " Frethericum, quem dampnavit ecclesia et a culmine
 " imperii generale concilium præcipitavit, immo etiam
 " contra regem Angliæ vassallum nostrum, si præsumat
 " contra regnum Francorum vel ejus pertinentia re-
 " calcitrare, et omnes dicti regni adversarios." Et
 respondit rex, his verbis aliquantulum mitigatus; "Tibi
 " igitur hæc promittenti commendo habenas regni mei
 " Franciæ gubernandas." Ex tunc igitur provisum
 est, ut mitteretur specialis nuntius ad regem Angliæ,
 prohibens eum, ne aliquid de pertinentiis regno Fran-
 corum quomodolibet impeteret hostiliter vel infestaret;
 ad quod destinati sunt specialiter magistri Albertus
 et Paulus, qui ad dominum regem Angliæ venerunt
 apud Windeleshores in festo Exaltationis sanctæ Crucis,
 ad hoc ei nuntiandum. Sed hoc secretum occultatum
 fuit, ut liberius dominus rex pecuniam exigeret ad
 repescendum et requirendum jura sua in manu mili-
 tari. Rex igitur Francorum, valedicto [Papa] et ac-
 cepta ab eo remissione peccatorum, post factam cum
 morosa deliberatione confessionem, cum Papali bene-
 dictione recedens a Lugduno, versus Marsiliam³ lora
 direxit et vexilla. Et cum Avinioni appropinquaret,
 cives non sustinentes superbiorum Francorum obprobria,
 qui jam eos Albigenes appellabant, proditores, et po-
 tionatores, impetum facientes in eos in angustis viis

He induces
the Pope
to send
nuncios to
England,
14 Sept.

He departs
with the
Papal
blessing.

Illtreat-
ment of the
crusaders
at Avig-
non,

¹ *Franciam, Franciam*] *Franciam*
Franciam Franciam, C.

² *et tui*] om. C.

³ *Marsiliam*] *Egemort, C.*, but
 it is expuncted, and *Marsiliam* in-
 terlined above.

A.D. 1248. sibi notis, antiquis inimiciis odium et iram suscitantibus, quosdam de exercitu Francorum spoliabant, quosdam autem trucidabant resistentes. Unde quidam magnates de regno Francorum suggesserunt domino regi Francorum, ut obsidione civitatem ipsam vallaret, ut saltem mortem patris sui ibidem potionati juste ac potenter vindicaret, aut progrediens ipsos id facere cum favore suo permetteret. Quorum furorem vix compescens rex ait; "Nec patris, nec matris, nec meam¹ "[injuriam] vindicatum progredior a Francia, sed potius " ipsius Domini mei Jesu Christi." Progrediensque Christianissimus rex Francorum multa majora apud Marsiliam² toleravit detrimenta, ita ut Francorum primates provocati, nisi discreta ac sancta regis modestia retardarentur, ipsam civitatem³ cum magna instantia et indignatione obsedissent.⁴ Dicebat namque dominus rex; "Instat tempus passagii, absit ut præ-
" valeat Sathanas, qui propterea dolet, alicujus inter-
" ponat quoque repagula contradictionis vel impedi-
August 25. " menti." Rex igitur sedato vix tumultu, in crastino Sancti Bartholomæi, assumptis secum electis et præelectis bellatoribus, et relinquens post se plus quam mille arcubalistarios et multo plures milites et servientes,—qui cum magna verecundia et indignatione redeuntes vix se cohibuerunt, quin adhærentes regi Anglorum ultro prælia contra regem Francorum excitassent; sed futura pericula rationis ac providentiæ

and at
Marseilles.
Modera-
tion and
wisdom of
the king.

¹ meam] meum, C.

² Here C. ins. in the text, "portum quendam quem ipse construxerat, ut evitaret insidias Fretherici, distantem a Sancto Egidio per sex leucas, a Monte Pessulano per tria miliaria, ubi est nimis corruptus aer et turbulentus, propter cujus corruptionem multa milia hominum ibidem debita naturæ vel in conterminis miserabiliter periendo persolve-

" runt." Vacat is written at the beginning and end. *Marsiliam* is written over an erasure in C., and no doubt *Egemort* was originally the word, as above (p. 23, note ³), which explains the addition. When the word was altered, the description of the port of Aigues-Mortes was directed to be struck out.

³ C. ins. "Marsiliæ exercitus ibidem commorans."

⁴ *obsedissent*] obsedisset, C.

libra trutinantes, pacifice per dominum Papam redierunt, offerentes se illius obsequio, ut ad ipsius imperium contra quemlibet pro ipso militarent; sed circumventi Papalibus sermocinationibus et eorum in curia ejusdem domini Papæ, qui noverant eos denariis abundare, crucis signaculis depositis et viaticis suis domino Papæ pro venia suæ peregrinationis optinenda resignatis, ac loculis, ut levius irent, excussis, vix remanente ipsis minima portiuncula unde possent obiter sustentari, ad propria remearunt;— dominus autem rex Francorum, Neptuno se committens, sinuosis velis versus Cyprum insulam omnibus bonis redundantem, ut ibidem pacifice respiraret hiemando, vento prospero navigabat.

A.D. 1248.

The troops left behind return home.

He sails to Cyprus.

Eodem¹ anno, in æstate capta est, ut dicebatur, nobilis civitas Hispaniæ Sibilla a victoriosissimo rege Castellæ. Hæc² per unumquemque diem in septimana domino suo valet novem milia talentorum; feria autem sexta, undecim milia.

Capture of Seville by Ferdinand III.

Its value.

Capitur civitas Aquisgrani, et coronatur in regem Alemannicæ W[illelmus] comes Holandicæ.

Et dum brumalis frigiditas argenti mundo durius immineret, arctabantur obsessi in civitate Aquisgrani vehementer. Denegabatur enim illis undique exitus et introitus, auxilium omnimodum et consilium, et collatio victualium. Tritico deficiente, panis eorum opirus et muscidus, caro rancida, arma confracta rubigineque consumpta, vestes attritæ. Immutata est species mulierum, parvuli escam petierunt, nec erant qui frangerent et porrigerent. Partes igitur suas diligenter interponentibus obsessoribus, videlicet Alemanniæ magnatibus, simul cum legato,³ archiepiscopo Co-

Capture of Aachen.

¹ Eodem . . . Castellæ] In the margin.

² Hæc . . . milia] In the margin

below the former entry, and written later by Paris. It is not in C.

³ Peter Capoccio.

A.D. 1248. loniæ,¹ episcopo² Leodiensi, infinitam turbam secum trahentibus, et aliis populis cruce signatis ministerio fratrum Prædicatorum de diversis mundi partibus diatim advenientibus, totam patriam exercitus prælatorum numerosus ad instar locustarum cooperuit. Unde hæc pars de nocte, illa de die, vicissim et incessanter f. 220 b. muros et castra civitatis mangonellis, petrariis, et præcipitatoriis undique erectis flagellarunt, homines indefensos et detectos in frustra conterebant, telis transfigebant,³ et omnibus quibus poterant modis obsessos coangustabant. Cogebatur igitur necessario civitas, omni spe liberationis destituta, se hostibus mancipare et eorum arbitrio pertractari. Civitate igitur tam violenter quam viriliter capta, comes Willelmus de Holandia, electus in regem Alemanniæ, per manum Conradi archiepiscopi Coloniensis ibidem, ubi scilicet solent de jure antiquissimo reges Alemanniæ coronari, Nov. 1. die Omnium Sanctorum sollempniter⁴ ilico coronatur. Fugerunt autem interim multi de civitate capta, diruta, et depauperata, tam indigenæ quam alieni stipendiarii, quos ibidem ad munimen constituerant Frethericus et ejus filius Conradus, per occultos exitus, macerati et præ multiplici inedia semivivi. Quæ⁵ tamen coronatio a multis nulla reputabatur, quia omnes electores non erant ibi præsentēs nec etiam consentientes, utpote dux⁶ Saxonum, cui confederabatur Frethericus per filiam ducis, quam ducturus est in uxorem, si reconciliari poterit. Nec dux⁷ Bavarie, cujus filiam⁸ Conradus filius Fretherici duxit, consensit, sic nec multi alii.

¹ Conrad of Hohenstadt. C. om. *Coloniæ, episcopo.*

² Henry of Gueldres, bishop of Liège.

³ *transfigebant*] transfigunt, B.

⁴ *sollempniter*] om. C.

⁵ *Quæ . . alii*] In the margin It is not in C.

⁶ Albert I. See above, p. 17.

⁷ Otho II.

⁸ Elizabeth.

*Conrado properanti ad succursum obsessorum
resistitur potenter.*

A.D. 1248.

Voto igitur suo potitis archiepiscopis, episcopis, præ-
latis, et magnatibus aliis, qui favebant ecclesiæ, ecce
Conradus Fretherici filius, rex jam cassatus et sup-
plantatus, dum ad liberationem civitatis potenter festi-
naret, potentius occurrit venienti alius exercitus Ale-
mannorum, per legatum procuratus, copiosus et fortis
valde, eidem C[onrado] in ore gladii resistens truculen-
ter; cui exercitui præfuerunt Maguntinus,¹ de Mescia²
in Lotharingia, et de Stratheburg³ archiepiscopi, cum
innumerabilibus suorum aciebus, et infinitis legionibus
de Frisia, de Gotia, de Ruscia, de Dacia, et de parti-
bus Germaniæ et Germaniæ conterminis, cruce signatis,
qui omnes uno animo succensi,⁴ immo quasi unus homo,
ipsum Conradum impetuose repellentes cum universo
exercitu Frethericali et suo, fugam triumphaliter inire
coegerunt. Et sic confusus recedens filius ad patrem
sine Spiritus Sancti consolatione, equinis non parcens
lateribus, ocuis convolvavit.

Defeat of
Conrad's
attempt to
recover
Aachen.

*De warennæ terræ Sancti Albani multipliciter
infestata, tandem tamen liberata.*

Eodem anno passa est ecclesia Sancti Albani a
militibus, quos confidenter habere credebat fideles ac
familiares, persecutionem et dampnum cum injuria.
Cum enim quibusdam eorum specialiter fuga judicia-
liter sub pœna decem librarum denegaretur, videbatur
aliis non nominatis plena debere gaudere licentia le-
pores fugandi in warennæ memorata. Dicebant enim,
non debere redundare in eorum præjudicium hoc, quod

Injuries
done to St.
Alban's as
to the
right of
warren.

¹ Siegfried III., archbishop of
Mentz.

² James of Lorraine, bishop of
Metz.

³ Henry of Stahleck, bishop of
Strasbourg.

⁴ *succensi*] successi, B.

A.D. 1248. erat in detrimentum vel commodum aliorum. Electi sunt igitur ex consensu partium viginti milites cincti gladio, ut super hoc verum dicentes controversiam motam terminarent. Quinque autem ex eis, qui fatui erant et veritatis ignari et fluctuantes, jurati, dixerunt se nescire pro certo rei veritatem. Veruntamen credebant, quod adversarii abbatis jus habebant super hoc quod exigebant, nisi abbas aliam, quod tamen adhuc penitus ignorabant, inde cartam optinuisset. Et cum certificarentur de carta, quam super hoc habebat abbas, et præter antiquas de rege tunc vivente, adversarii confusi omnes obmutuerunt. Et nisi cautela Henrici de Bathonia, tunc justitiarum, eos misericorditer protexisset, cum []¹ iudicium exhæredationis subituri forent; sententiam de voluntate abbatis sub dilatione suspendit. Et hæc erant reliquæ persecutionis, quam passa est memorata ecclesia Sancti Albani anno Domini MCCXL., ubi² illa plenius legere volentibus declaratur.

The adversaries of St. Alban's silenced.

De novis nundinis constitutis apud Westmonasterium.

The king establishes a new fair at Westminster, 13 Oct.

Anno³ quoque sub eodem, dominus rex cum Londoniam properaret ad festum sancti Ædwardi, quod est de translatione ejusdem sancti, in quindena scilicet Sancti Michaelis, tertio idus Octobris, quamplurimis prælatis magnatibusque sub optentu amicitiae et devotionis significavit, ut præsentialiter cum ipso apud Westmonasterium beati Ædwardi festum solempniter ac devote concelebrarent. Venerunt. igitur illuc vocati

¹ A word seems to be omitted, unless the construction is faulty.

² See above, vol. iv., pp. 50-54.

³ In the margin of B. is, "Hoc deberet scribi in tertio folio sequente, scilicet in principio anni sequentis." C. had begun it here, but stops at *properaret*, and inserts it afterwards after the *Annalis*

Conclusio with the rubrick, *Dominus rex Londoniis fuit ad Natale Domini, et ibidem constituit novas nundinas apud Westmonasterium.* It is, however, placed in the middle of the present year in the *Historia Anglorum*, iii., p. 35. Parker has written it over again at the beginning of the year 1249 in B.

comes Ricardus, comes Rogerus Bigod marescallus, A.D. 1248. comes Herefordiæ, et barones præelecti cum militibus nonnullis, episcopi autem Wintoniensis, Londoniensis, Elyensis, Wigornensis, Karleolensis, abbates autem et priores quamplurimi. Jussit autem dominus rex denuntiari, et voce præconia fecit per totam civitatem Londoniarum et alibi acclamari, quod constituit nundinas novas exerceri, plene apud Westmonasterium¹ per quindenam duraturas. Omnes quoque nundinas quæ solent per tantum tempus per Angliam exerceri, utpote² nundinas Elyenses et alias, et omnem mercaturam quæ solet Londoniis haberi et extra tectum vel sub tecto exerceri, sub poena magnæ forisfacturæ et jacturæ præcise interdixit, ut sic nundinæ Westmonasteriales populis et mercibus copiosius abundarent. Unde factum est, ut ibidem³ illuc innumerabilis populus, velut ad celeberrimas nundinas, conflueret, ibidemque translatio beati Ædwardi et sanguis Christi a populo illuc tracto et ibi congregato inopinabiliter veneraretur. Verum omnes illic mercimonia sua emptui exponentes, cum non haberent tecta nisi de panniculis tentoria, magnis incommodis premebantur, quia variis procellis aereis, ut tunc temporis solet, ingruentibus, algebant, madebant, esuriebant, sitiebant mercatores, pedes luto sordebant, mercimonia eorum imbribus contabuerunt. Ubi namque ad mensam pransuri sedebant, qui ad caminos refici consueverunt prandentes in medio familiæ suæ, penitus sic egere nescierunt. Episcopus autem Elyensis, pro jactura nundinarum suarum Elyensium edicto regio suspensarum, graviter conquestus est domino regi super hoc, qui tales adinvenit in gravamen subditorum novitates. Sed nihil nisi inania verba mulcentis promissionis et futuræ consolationis reportavit.

Other fairs
stopped
under a
penalty.

Conse-
quent com-
plaint of
the bishop
of Ely.

¹ Westmonasterium] So C.; monasterium, B.

² utpote . . . exerceri] om. C.

³ B. repeats ut after ibidem.

A.D. 1248.

Quoddam mirabile de ascensu maris.

Inundation
of the sea,
24 Nov.
f. 221.

Eodem quoque anno, octavo¹ kalendas Decembris, mare solitos per magnum excedens spatium terminos sibi finitimis dampna intulit irrestaurabilia. Luna enim secundum computationem kalendarii existente quarta, ter ascendit mare cum incremento turgido, sine decremento notabili vel refluxu. Creditur tamen hoc per impetum venti tunc fortissimi, qui de mari flavit, evenisse; sed quia sæpe evenit, quod ab marina parte ventus desævit, nec tamen sic pontus vehementer ascendit, de hac novitate inaudita senes etiam obstupuerunt.

De quodam horribili casu in terra comitis. de Sabaudia.

Earth-
quake in
Mauri-
enne.

Eodemque tempore, in partibus Sabaudia, in vallibus videlicet Moriani, quædam² villæ, scilicet quinque, cum suis bostaribus, caulis, et molendinis adjacentibus, obrutæ sunt et absorptæ, montibus et scopulis, qui vicini erant, de loco creationis suæ, facto horribili terræ motu per quasdam sui cavernas, avulsis et revolutis. Multi³ dicunt tres domos religiosorum ibi oppressas fuisse, sed unum presbyterum ibi fuisse liberatum. Nescitur tamen si miraculose vel naturaliter illa montium ruina facta in pagos memoratos adeo horribiliter desævit. Sed quia hominum circiter novem milia oppressit, et animalia, quorum non est numerus æstimabilis, videtur quod potius miraculose quam casualiter evenisset. Dicebatur enim, quod in eorundem incolarum mansiones merito desævit divinæ ultionis severitas, eo quod jam impudenter usurarum turpia commercia exercuerunt indifferenter, polluti libidinis ignominia, seque, ut⁴ vitium virtutis species operiret, mercatores denariorum sophistice non erubue-

Character
of the in-
habitants.

¹ octavo] quinto, C. The Hist. Anglor. has octavo.

² quædam . . quinque] quinque villæ, C.

³ Multi . . . liberatum] In the margin. Not in C.

⁴ B. (not C.) repeats ut.

runt appellare. Simonias non abhorrerunt, furta et A.D. 1248. prædas sine misericordia aggredi non formidabant. Transientes per eos et cum eis hospitantes peregre proficiscentes, Romanamque curiam adire compulsos, scolares, institores, vel jugulare vel potionare non omittebant; ignorantes quod quanto ultio divina tardior, tanto gravius legitur desævire, teste beato Gregorio, dicente, "Lento gradu procedit ad ultionem" divina severitas, sed tarditatem compensat postea 'gravitate.'

*Oritur scandalum per mortem prioris de Thefordia
Provincialis.*

Ut autem compleatur quod in Evangelio legitur, *Necesse¹ est, hoc est, inevitabile, ut veniant scandala,* S. Matt. xviii. 7. *væ mundo a scandalis,* eodem anno mense Decembri, Bad character of the prior of Theford [Stephen]. prior de Thefordia, natione Sabaudialis, monachus Cluniacensis, qui se consanguineum, vel affinem, vel saltem compatriotam reginæ² fecerat, et inde sibi cornua assumpserat, fratres suos, Bernardum militem et Guiscardum clericum monstruosum, ad domum suam de Thefordia advocavit. Et ibidem immoderatis commensationibus et potationibus cum eisdem pernox, matutinalium oblitus, usque ad gallicinium de more³ morabatur indulgens. Raro Missis licet demissis, raro horis curavit interesse canonicis, mane crapulatus, nocturnos potus ructando exhalavit. Si pauperum esurientium clamor insonuit,

"Hæc⁴ fuit illius pectore cura minor," Ovid. Epist. ex Ponto, i. 2, 76.
et si quandoque unus fratrum suorum jam dictorum, scilicet Bernardus, recessisset, alter, scilicet Guiscardus, cujus venter quasi uter in pruina, cujus quoque cadaver

¹ *Necesse . . scandala*] Written over an erasure.

² B. ins. *se*.

³ B. repeats *more*.

⁴ "Hæc est cælesti" in Ovid.

A.D. 1248. plaustrum oneraret, diutius morabatur, et in Caribdin
uteri omnia monachorum victualia immersit, et postea
ingurgitatus ipsos sprexit et convitiis lacessivit. Dum
igitur prior memoratus, fratres qui *pondera dierum*
portaverunt et æstus secus quam deceret vel expediret
tractando, substantiam ecclesiolæ suæ turpiter dilapi-
daret, et, ut dicebatur, metas pudicitiae crapulatus
transgrederetur, orta est lis et contentio inter ipsum
et quendam monachorum suorum natione Walensem.
Nitebatur prior ipsum monachum, quem paulo ante a
Cluniaco vocaverat, non caritative sed odiose remittere,
invitum et renitentem et rationibus probabilibus sese¹
excusantem. Cumque prior reboando nimis horribiliter
juraret quod vellet nollet peregrinaret manticatus, ille
monachus demoniacus, ira vehementi vel potius furore
succensus, ipsum priorem cultello extracto evisceravit,
nec formidavit illud scelus infra septa ecclesiæ perpe-
trare. Qui cum taliter saucius oregmon a gutture
emitteret, volens fratres clamando² advocare vel saltem
excitare, sed jam præclusis arteriis non valebat, dictus
monachus iterum insurgens et in ipsum irruens ictus
non nugatorios ter vel quater iteravit, cultellum usque
ad manubrium in exanime corpus immergendo, et sic
miser miserum non sine ordinis monastici enormi
læsione et obprobrio, Deo utrobique irato et ultore, ad
Tartara destinavit. Hæc iccirco plenius enarravi, ut
legentes muniti et castigati a talibus castigentur, ne in
consimilem confusionem Deo provocato præcipitentur.
Apprehenditur a supervenientibus auctor sceleris, et
ligatus arctissimæ custodiæ deputatur. Quod cum
domino regi innotuisset, reginæ pulsatus querelis, jussit
ipsum flagitiosum in turri Norwicensis oppidi vinculis
mancipatum, profundissimo carcere expertem luminis
præcipitari, non obstante causa beati Thomæ martiris,
qui pro quodam sacerdote homicida constanter allegans

His mur-
der by a
Welsh
monk.

The monk
imprisoned
at Nor-
wich.

¹ sese] se, C.

| ² clamando] acclamando, C.

et stans usque ad sanguinis et cerebri effusionem, ne A.D. 1
 iudicio laicæ curiæ clericus et præcipue sacerdos damp-
 naretur et ne deordinatus suspenderetur, martirium
 toleravit, cum non puniat Dominus bis idipsum, poenas
 laxans peccatorum, et supra merita¹ remunerans, et cum
 sufficienter una culpa per unicam poenam prævia debeat
 dilui ratione. Hæc cum a quodam monachorum sæmulo
 in religiosorum obprobrium recitarentur, respondit
 quidam religiosorum amicus et religionis amator et
 specialis advocatus; "In angelis invenit Dominus præ-
 " varicatorem, inter septem diaconos deviatorem, et
 " inter Apostolos proditorem. Absit ut unius vel pau-
 " corum peccatum in numerosam redundet universita- f. 221 b.
 " tem. Hanc etiam curialitatem docet poeta ethnicus
 " et gentilis, dicens,

"Parcite paucorum diffundere crimen in omnes." Ovid. Art.
 Am. iii. 9.

Eodemque² anno, dum inter monachos de Selebi et J[ohannem] Franciscum domini regis clericum contentio
 oriretur in fœnis et bladis colligendis, occisus est unus
 monachus, et plures vulnerati et baculati. Et ne
 scandala veniant incommutata, eodem tempore apud
 Cantuariam in prioratu unus monachus alium letaliter
 vulneravit. Quarrels among the monks at Selby and Canterbury.

Item de miserabili morte prioris de Benethleia.³

Eodemque mense malefortunato, quidam canonicorum
 prior de quadam ecclesiola non procul ab cœnobio
 Sancti Albani, dum quendam frumenti consertum
 aggerem, quem vulgariter tassum appellamus, venalem
 æstimans consideraret, agger ille nutans et inordinate
 compositus subito corruit super eum. Et antequam
 Accidental death of the prior of Bentley.

¹ *merita*] meritum, C.

² *Eodemque . . . vulneravit*] In the margin of f. 221. It is inserted in C. before the sentence begin-

ning "Hæc cum a quodam . . . ,"
 above.

³ Bentley, near Harrow, in Middlesex.

A.D. 1248. garbæ glomeratæ super ipsum dissipari possent, memoratus prior, homo quidem simplex et substantiæ tenuis, miserabiliter suffocatus expiravit. Evaserunt autem alii, quos minor moles presserat nec oppresserat, ejusdem prioris famuli et consortes.

De quodam quorundam militum casu lugubri et probroso.

Crime
and pun-
ishment of
Godfrey de
Millers.

Nec censeo prætereundum, licet ridiculosum videatur, mense quoque sub eodem infaustissimo, ne solis religiosis evenisse scandala flebilia describantur, militibus quibusdam obprobria cum dampnis irrestaurabilibus evenerunt. Miles enim quidam genere præclarus et militia præstantissimus de Northfolkia, nomine Godfridus de Millers, dum nequiter seductus in Johannis Britonis militis thalamum, ut cum filia concumberet, clanculo noctu subintraret, insidiis absconditorum præventus, consentiente meretricula quæ pellex fieri formidavit, comprehensus est, et truculenter solo prostratus cæditur et graviter vulneratur. Et tandem per pedes hinc inde distantes a trabibus suspenditur. Et cum hostium penitus arbitrio exponeretur, abscisis membris genitalibus turpiter mutilatur, malens decollari, et sic castratus et vulneratus ejectus est semivivus. Ascendit clamor querulus ad regem, comprehenduntur tantæ tyrannidis auctores. Et tandem dictus J[ohannes] Brito convictus, irremediabiliter exhæredatus et irremeabiliter exul adjudicatur. Mœcha vero, ne inveniri possit imperscrutabilibus latebris abscondita, laqueos mortis vix evasit. Omnes quoque qui huic enormi facto interfuerunt dispersi sunt exules, extorres, et fugitivi, et sic peccatum illud inhumanum et omnimode expers misericordiæ multos nobiles miserabili involvit calamitate. Eisdemque diebus quendam clericum elegantissimum, rectorem cujusdam opimæ ecclesiæ, qui omnes milites circumdegentes dapilitatis et hospitalitatis multiplicatis honoribus superaverat, consimile infortu-

Similar
treatment
of a clerk.

nium illaqueavit. Verumptamen dominus rex compa- A.D. 1248.
tiens, et usque ad suspiria et lacrimas contristatus,
voce præconia jussit pro lege acclamari, ne præsumat
quis, nisi pro conjuge, adulterum membris mutilare
genitalibus.

De quibusdam incendiis fortuitis.

Hoc quoque anno quoddam evenit notabile, quia ^{Destructive fires at}
mirabile, quod huic operi duximus annectendum; non
enim hoc meminimus prævidisse. Porro in multis
regionibus, irato Deo, sæviebant incendia admodum
dampnosa, urbes et villas in favillas redigentia, non
tamen æstu vel ariditate provocante. In Alemannia
enim præter alia dampna quæ vorago ignis consump-
tivi suscitavit, cathedralis ecclesia beati Petri in
Colonia, quæ est omnium ecclesiarum quæ sunt in Cologne.
Alemannia quasi mater et matrona, usque ad muros
incendio est consumpta. In Francia quoque urbes et ^{in France,}
oppida, et in Normannia irrestaurabilia dampna ignis ^{Normandy,}
indomabilis generavit. In Anglia vero, etsi de aliis
sileamus, maxima pars burgi, qui Novum Castrum ^{Newcastle-}
super Thinam appellatur, cum ponte igne quasi furioso ^{on-Tyne,}
consumpta est. In Norwegia autem ita desævit ignis
dampnosus in tribus principalibus civitatibus, quod
admirationem et stuporem in cordibus omnium gene-
raret. Quarum una, scilicet Berge, totaliter, exceptis ^{Bergen in}
quatuor religiosorum domibus et domini regis palatiis, ^{Norway.}
capella, et thalamis, in cineres² est redacta. Combustæ
namque sunt de memorata civitate undecim parrochiæ
cum quibusdam domibus episcopi ipsius civitatis, vo-
lavitque flamma ultrix peccatorum usque ad castrum
regis, quod tunc fuit in ipsa civitate, quantum potest
arcus quinquies jacere sagittam, ad instar draconis
ignivomi mappam post se trahentis. Unde incolis
nihil certius constitit aut manifestius quam divinæ

¹ *furioso*] furiose, C.

| ² *cineres*] cinerem, C.

A.D. 1248. ultionis hoc fuisse severitatem. Castrum enim, quod erat maximis et durissimis constructum molaribus, pro majori parte redactum est in favillas. Dieque proximo sequenti, intonuit Dominus super locum civitatis tam terribiliter quam horribiliter, missoque fulgure repentino, maximam, quæ de Anglia venerat et eadem nocte applicuerat, navem concussit, et quendam hominem in ea contrivit ad mortem, et omnes alios in navi existentes vel vulneravit vel læsit enormiter, malumque in fragmenta minutissima quassatum in mare misit, et omnes quæ in ipso portu erant naves, videlicet ducentas vel plures, commovit. Ipse qui et hæc scripsit in navi extiterat [cujus] malus confractus erat; sed eadem hora in quadam ecclesia, quæ juxta litus erat, Missam celebravit, quasi proceleuma nauticum canendo, Deo gratias post pericula pontica redditurus. Hæc cum domino regi¹ innotuissent, pro amore ipsius qui in ipsa navi fuerat malum præstantiorem jussit restitui et majorem.

An English ship at Bergen injured by lightning.

Matthew Paris had been in the ship, but was on shore at the time.

Episcopus Norwicensis transfretavit.

The bishop of Norwich crosses. Post festum autem Sancti Michaelis, episcopus Norwicensis, pro quibusdam causis secretis,² transfretavit.

De³ quodam mandato archiepiscopi Cantuariensis abusivo nimis.

Extortions of archbishop Boniface, in accord- f. 222. Diebus quoque sub eisdem, archiepiscopus Cantuariensis B[onefacius], qui in partibus Lugdunensibus, suæ oblitus,⁴ | minus sollicitus, quantum ad animarum custodiam, ecclesiæ, domino

¹ Hacon IV.

² "Curiam Romanam, nescio pro qua causa, aditurus." Hist. Angl. iii., p. 36.

³ This heading is from C. It has

been erased in B., and written over the erasure in a modern hand.

⁴ This is the reading of C., and probably was that of B. originally. The reading on the right hand has been substituted for it in B.

Papæ militavit, ab ecclesiis in sua provincia vacanti-
 bus, quas per annum retinuit, auctoritate fultus Apo-
 stolica, thesaurum non minimum [a¹ miserrima Anglia,
 quæ facta est vinea ab apris exterminanda, quam
vindemiant omnes prætereuntes, extorsit; et ut magis
 corda spoliatorum cruentaret,] per decanum Belua-
 censem,² suum in hac procuratorem, fecit denuntiari,
 omnes fuisse excommunicatos, qui clam vel palam
 obloquentes vel detrahentes gratiam, quam dominus
 Papa concesserat et contulerat eidem archiepiscopo,
 quomodolibet impedirent, vel de proventibus aliquam
 subtractionem vel fraudem facerent supradictis, exceptis
 tantummodo domino rege et regina et eorum liberis
 et nobili viro comite Ricardo. Et hoc mandatum
 præceptum per totam Angliam in singulis ecclesiis
 divulgatum in multorum cordibus indignationem, tum
 propter ipsam injuriosam et inauditam avidamque
 pecuniæ extorsionem, tum propter annexam adulatio-
 nem, generavit, [dominumque³ regem talia tolerantem
 et talibus consentientem præcordialiter maledixerunt.]

A.D. 1248.
 ance with
 the Papal
 privilege.
 Ps. lxxix.
 13, 14.

Duo nuntii Tartarorum venerunt ad Papam.

Eadem æstate venerunt duo nuntii Tartarorum, a
 principe eorum ad dominum⁴ Papam destinati. Causa
 autem nuntii⁵ eorum adeo cunctos latuit in curia, ut
 nec clericis, notariis, nec aliis, licet familiaribus, claruit
 patefactum. Carta autem eorum quam Papæ detule-
 runt ter fuit de idiomate ignoto ad notius translata,
 prout nuntii partibus occidentalibus appropinquaverunt.
 Suspiciabatur autem a multis per quædam argumen-
 torum indicia, quod in carta continebatur, propositum

Two mes-
 sengers
 from the
 Tartars
 come to
 the Pope.

¹ a . . cruentaret] From C. It has been erased in B., and written over the erasure in a modern hand.

² Possibly Adam de Annolio. (Gallia Christiana, ix., col. 771.)

³ dominumque . . maledixerunt]

From C. It has been erased in B., and written over the erasure in a modern hand.

⁴ dominum] om. C.

⁵ nuntii] The Hist. Angl. has ad-
 ventus, iii., p. 39.

A.D. 1248. et consilium Tartarorum¹ fuisse, movere guerram in proximo contra Battacium² generum Fretherici Græcum, scismaticum,³ et Romanæ curiæ inobedientem. Quod domino Papæ non credebatur displicuisse; dedit enim eis vestes pretiosissimas, quas robas vulgariter appellamus, de eskarleto præelecto, cum penulis et fururiis de pellibus variis cisimorum,⁴ et libenter confabulabatur ac favorabiliter et crebro per interpretes cum eisdem, et munera contulit in auro et argento clanculo pretiosa.

Their reception by the Pope.

De gravaminibus a Romana curia Angliæ⁵ diatim illatis et cum aumento multiplicatis.

Grievances caused in England by the court of Rome.

Eodem anno, multiplicata sunt cum aumento gravamina multipliciter excogitata, quæ a Romana curia in regnum diatim Angliæ miseræ profluxerunt. Præter angustiam et servitutem insolitam, eo quod suspendebantur prælati a collatione beneficiorum donec Romanæ avaritiæ satisfactum esset, nec contra hoc reclamavit reguli pusillanimitas, pullularunt cotidie novarum oppressionum genimina detestanda. Et si non omnia gravamina (quia difficile esset, immo impossibile, describere), aliqua tamen, ut doleant inspectores et dolentes Deo conquerantur et Eo quandoque propitio liberentur, huic opusculo duximus inserenda, ut omnibus pateat Angliæ miseranda miseria, quæ bonis rectoribus et tutoribus, proh dolor, viduatur. Abbas Abenduniæ⁶ a domino Papa mandatum acceperat de provisione cuidam Romano sine moræ dispendio facienda; Romanus autem ille, non quæmcunque volens ecclesiam accipere, sed opimam, expectavit sub silentio dissimulans, donec quædam vacabat ecclesia nobilis et opulenta,

Affair of S. Helen's, Abingdon.

¹ *Tartarorum*] om. C.

² John Vatatzes, who had married Anne, natural daughter of Frederick II.

³ *scismaticum*] scismatum, B. (not C.).

⁴ *cisimorum*] cismorum, C.

⁵ *Angliæ*] om. C.

⁶ John de Blomevil.

scilicet ecclesia beatæ Helenæ in villa Abendunensi, A.D. 1248. quæ ad centum marcas æstimatur, omni referta comodo, utpote in burgo qui cœnobio subjacet memorato. Confestim igitur istam exegit ille Romanus, qui diu siluerat, et instanter postulavit sibi auctoritate conferri Apostolica. Eadem autem die qua vacaverat ecclesia, urgentissimum accepit abbas a domino rege mandatum, minis, conjunctis precibus cum promissis, contextum, ut et ipsam ecclesiam conferret fratri suo uterino Æthelmaro, licet idem Æ[thelmarus] jam tot abundaret ecclesiis et redditibus, quod nec miramur si numerum ignoret et valorem. Abbas circumplexus, et quasi inter duas molas circumvolventes¹ contritus, consuluit super hoc conventum et amicos fideles et discretos, qui responderunt; "Durum patet utrobique; veruntamen si dominus rex velit vos ab impetu Papali protegere, tolerabilius arbitramur illam ecclesiam conferre ipsi fratri regis domini, principis, ac patroni vestri, quam illi Romano, qui vobis semper vicinus fieret insidiator vigil ac persecutor indefessus, et quasi semper spina in oculo." Significatum est igitur istud domino regi tempestive, cui dominus² rex indubitatam promisit cum³ omnimoda protectione et indemnitate protectionem. His igitur dictis confidens fallacibus abbas, dicto Æthelmaro ad regis contulit supplicationem. Romanus igitur iratus valde, confestim Papam adiit, et eidem rei seriem cum aumento provocationis plenius enarravit graviter conquerendo. Citavit igitur dominus Papa ipsum abbatem, ut personaliter coram eo appareret, de inobedientiæ offensa responsurus. Abbas igitur domini regis omni destitutus consolationis auxilio, super hoc crebrius requisiti, Romanam senex et valitudinarius curiam adiit, in multa mentis tristitia, pavore, et amaritudine. Ubi tandem post multas angustias et expensas non modicas dicto Romano ad

¹ *circumvolventes*] So C. (corrected); circumvolventibus, B.

² *dominus*] om. C.

³ *cum*] cui, B.; om. C.

A.D. 1248. arbitrium Papæ satisfecit, annuas quinquaginta marcas de camera sua in magnam suæ ecclesiæ læsionem conferendo.

De alio enormi gravamine.

Affair of
the election
to S. Ed-
munds-
bury.

f. 222 b.

Anno quoque sub eodem, abbate¹ Sancti Ædmundi sublato de medio, rex postposito Dei et sancti martiris timore ac reverentia, quem specialiter teneretur causa multiplici venerari,² a domo illa vacante tantam recepit³ pecuniam, quod videretur viscera misericordiæ penitus amisisse, nam absque⁴ ballivorum regionum [stipendio] mille et ducentas [marcas] inde extorsit truculenter. Cum igitur alium⁵ fratres in loco abbatis substituendum elegissent jam defuncti, quosdam de fratribus propter confirmationem ejusdem ad curiam Romanam destinarunt. Facta igitur super hoc examinatione cavillatoria, reprobata est electio et electus, ut in retiacula immisericordis misericordiæ sic incideret reprobatus. Et cum monachi tristes recessissent et verecundi, revocavit eos dominus Papa, dicens; "Cum miseri misericordia indigeant, ex mera gratia nostra vobis ad præsens, ne confundamini, ipsum electum concedimus, illi ipsum cœnobium beati Ædmundi libere ac liberaliter conferendo. Veruntamen respiciat in octingentis marcis, et respondeat illi mercatori, quem illi assignabimus, cui in tantum obligamur." Et sic monachi recesserunt illaqueati. Qui tot lacessiti injuriis et gravaminibus inconsolabiliter doluerunt, et unus eorum ante recessum a curia apud Lugdunum mortuus est; alter apud Doveram rediens a curia illa non curiali viam universæ carnis, non sine mentis amaritudine, est ingressus.

¹ Henry.

² *venerari*] om. C. It is in the margin in B.

³ *recepit*] Written over an erasure; emends, C.

⁴ *absque . . . truculenter*] From C. It is erased in B., and written over the erasure in a hand of Parker's time.

⁵ Edmund de Walpole.

Obiit abbas de Waltham.

A.D. 1248.

Et dum illorum temporum dies profluxerunt, obiit Death of piissimæ recordationis abbas de Waltham, de ordine [Richard] canonicorum Sancti Augustini, vir eximie sanctitatis. abbat of Waltham.

Obiit magister Simon de Langetona.

Sub eodem quoque annali curriculo, obiit magister Deaths of Simon de Langetona, frater præclaræ memoriæ Ste- Simon phani Cantuariensis archiepiscopi, ecclesiæ Cantuarien- Langton, sis archidiaconus. Qui si ecclesiæ suæ, videlicet Can- tuariensis, persecutor et perturbator fuisset, non est mirandum. Quin immo regnum Francorum, regnum¹ et Anglorum, quandoque cum ex multiplici guerra vexarentur,² sicut sufficienter in loco suo³ prædictum est, movit, commovit, et perturbavit. Obiit⁴ quoque anno sub eodem magister Johannes Blundus, cancel- John larius ecclesiæ Eboracensis, theologus præelectus et Blund, electus aliquando in archiepiscopatum Cantuariensem, sed per memoratum S[imonem] cassatus. Perturbator igitur et perturbatus ad turbas simul perrexerunt de- functorum. Obiit insuper comes Patricius, qui inter and Pa- magnates Scotiæ potentissimus habebatur. Obiit autem trick earl cruce signatus, in comitatu domini regis Francorum of Dunbar. peregrinans, qui creditur crucem assumpsisse, ut Deo et beato Oswino reconciliaretur. Injuste enim vexa- His inju- verat et dampnificaverat domum de Thinemue, beati ries to Albani cellam, et ejusdem beati regis et martiris Tyne- Oswini speciale domicilium, ubi et ejusdem corpus mouth. jacere dinoscitur.

¹ *regnum*] om. C.² *vexarentur*] vexarent, B.³ See above, vol. ii., pp. 628, 654, 655; iii., p. 31.⁴ *Obiit . . . dinoscitur*] In the margin.

A.D. 1248.

Quomodo frater Mathæus missus fuerat in Norwegiam.

Troubles in
the abbey
of S. Benet
Holm, in
Norway.

Eodemque anno, cum pateret discrimini quoddam cœnobium in Norwegia nobile quidem, quod dicitur cœnobium Sancti Benedicti de Holm, de fundatione regis nobilissimi Cnutonis, qui et in Anglia unum cœnobium¹ ejusdem tituli et ordinis fundaverat, depauperatum enormiter, et conventus dispersus, et totum fere destructum est ipsum cum suis pertinentiis monasterium, recessit abbas² relicto ordine, et furtive sublato sigillo capituli sub specie fidelitatis omnes ipsius monasterii fere possessiones vel vendidit vel inde confectis cartis fraudulenter impignoravit, habens unum de fratribus, videlicet sacristam, qui sigilli custos fuerat, hujus rei conscium et suo facinori consentientem, qui etiam cum abbate apostata fuerat et fugitivus. Archiepiscopus³ igitur Nithdrosiæ, in cujus diocesi fuerat dictum monasterium, ipsum cum omnibus pertinentiis cepit in manu, imponens monachis quod non erant nisi solo habitu monachi, ordinis monastici et regulæ Sancti Benedicti penitus ignari, monasticorum statutorum transgressores manifesti, quorum etiam aliqui fures fuerant et fugitivi. Ipsi autem monachi, qui, quamvis abbate carerent, sub prioris⁴ regimine Deo quoquomodo militabant, ad asilum appellationis, ad pontificem summum convolarunt. Indignum enim et rationi dissonum, ut unius vel duorum vel paucorum [culpa] in totam universitatem redundat. Pendente igitur appellatione, non est ausus archiepiscopus amplius eos impetere vel aliquid innovare. Revocatis igitur aliquibus prudenter possessionibus, necnon et collecta pecunia, prior Romanam curiam adiit; et ecce abbas apostata cum suo complice ibidem paulo ante fuerat, et confectis cartis et signatis furtivo sigillo,

¹ i.e. S. Benet Holme in Norfolk.² Rita-Biorn, who succeeded as abbat in 1232. Madden, Hist. Angl. iii., p. xvi.³ Sigurd, archbishop of Nidaros, i.e. Drontheim or Trondjem.⁴ Clement.

domum memoratam quingentis circiter marcis obligarat. A.D. 1248. Rediit ergo domum prior tristis et confusus; et antequam domum veniret, nuntiatum est ei quod ille miser abbas obierat in cœnobio videlicet Sancti Albani in Selio,¹ quod est in Norwegia. Et cum certificarentur super his prior et conventus, elegerunt sibi abbatem. Et adhuc remisso ipso priore cum uno monacho comite et cum pecunia trecentarum marcarum et cum literis domini regis² fratri Mathæo [de] Parisius, ut ipse liberationi eorum diligenter intenderet, directis, feliciter procuratum est quod pro sorte tantum liberaretur domus memorata. Et cum jam optentis omnibus scriptis et instrumentis quibus obligabatur conventus de Holm, contra Caurinos Londoniis tunc existentes, penitus infra annum rediit cum omni prosperitate liberatus. Veruntamen licet in temporalibus respirassent, in spiritualibus tamen adhuc languebant mutilati, vix latitantes, obtentis induciis et pro muneribus multiplicatis brevi dilatione, ne archiepiscopus totam insulam, quæ dicti monasterii fuerat possessio, et ipsum monasterium, quod quidem in ipsa situm fuerat, cum omnibus suis pertinentiis in sua susciperet, affugatis monachis, qui quidem, ut ait, solo nomine monachi extiterant. Contigit autem ut tunc temporis, sicut prædictum est, venit episcopus Sabinensis, Romanæ sedis cardinalis, legatus in Norwegiam, ad quem statim dicti monachi nimis oppressi a suo archiepiscopo, ut de tribulatione susciperent consolationem, convolarunt. Cui ipse, "Filii, monachorum statuta et observantias
" et regulam Sancti Benedicti penitus ignoro; consulo
" autem vobis in bona fide, ut Romanam curiam ade-
" atis, supplicetisque domino Papæ ut vobis provideat
" ordinis vestri reformatorem et idoneum instructorem;
" et ego pro vobis scribam eidem affectuose, ut super

Advice of
William
bishop of
Sabina, the
legate, to
the monks.

¹ Seljoe, near Stadthland, in the district of Nordfiord. Madden,

Hist. Angl., iii., p. xvi. See the Hist. Anglor. iii., p. 41.

² Hacon IV.

A.D. 1248. "hoc vos exaudiat¹ benigne. Nec capit hoc negotium
 "dilationem, instat enim protervius archiepiscopus
 "vester, ut vos propter vestram expellat ignorantiam."
 Adiit igitur abbas pro hac causa curiam suo comi-
 tante priore, et cum suum domino Papæ desiderium
 plenius intimassent, ostendentes literas domini regis
 et legati super hoc petitorias, respondit eis dominus
 Papa; "Fili, si ignari estis eorum quæ scire tene-
 "mini, eligite cum deliberatione vobis informatorem,
 "de quacunque regione et domo et persona mavultis,
 f. 223. "et fiet vobis quod petitis. Et erudimini, ne vester
 "prævaleat in vos adversarius." Ipsi igitur in cras-
 tino habita diligenti [consideratione] simul cum aliis
 discretis viris, domino Papæ responderunt; "Domine,
 "experientia novimus edocti, quod non sunt adeo
 "compositi monachi nostri ordinis per totam, ut² cre-
 "dimus, mundi latitudinem, sicut in Anglia; nec est, ut
 "fama referente novimus, tam ordinata domus in regno
 "Angliæ sicuti³ domus Sancti Albani Anglorum pro-
 thomartiris. Petimus igitur de domo illa quendam
 "monachum Mathæum nomine, nobis reformatorem et
 "instructorem, cujus prudentiam experti sumus et
 "fidelitatem. Præterea familiarissimus regi nostro et
 "amicissimus, poteritque per ipsum rebelles si quos
 "justificando, si necesse viderit, edomare." Cumque
 responsio domino Papæ satis placuisset, meruerunt
 monachi tale autenticum ad dominum abbatem Sancti
 Albani præsentandum reportare.

They ask
 for Mat-
 thew Paris
 to be sent
 out to
 them.

*Autenticum⁴ domini Papæ ad abbatem Sancti
 Albani.*

Letter of
 Innocent
 IV. to the

"Innocentius, etc. dilecto filio abbati Sancti Albani
 "in Anglia ordinis Sancti Benedicti, etc. Cum, sicut ex

¹ *exaudiat*] *audiat*, C.

² *ut credimus*] *om.* C.

³ *sicuti*] *sucuti*, B.

⁴ This will be found also among
 the Additamenta, MS. Cott. Nero
 D. 1, f. 92 b, preceded by the words,

“ parte dilecti filii abbatis monasterii de Holm, ordinis A.D. 1248.
 “ Sancti Benedicti Nistorsiensis¹ diocesis, fuit propo- abbat of
 “ situm coram nobis, idem monasterium propter præ- S. Alban's,
 “ decessorum suorum negligentias sit in his quæ ad desiring
 “ monasticum ordinem pertinent deformatum, nec in- him to send
 “ veniatur in illis partibus aliquis qui statuta et obser- Matthew
 “ vantias ejusdem ordinis bene sciat, nos ad supplica- Paris to
 “ tionem ejusdem² abbatis discretionem tuam rogamus S. Benet
 “ attentius et hortamur, per Apostolica tibi scripta Holm,
 “ mandantes, quatinus dilectum filium fratrem³ Ma- Norway.
 “ thæum monachum tuum, qui dicitur probatæ vitæ ac
 “ religionis expertæ, ad idem monasterium, ut dictum
 “ abbatem et monachos suos in regularibus disciplinis
 “ et statutis, quæ ad eundem ordinem pertinent, in-
 “ formet et instruat, transmittere pro divina et Apo-
 “ stolicæ sedis ac nostra reverentia non postponas.”
 Datum Lugduni, etc.

Prosecutio.

Abbate igitur Sancti Albani domino Papæ,⁴ ut Matthew
 justum erat, optemperante, et memorato monacho Paris goes
 abbati suo obediente, factum est negotium prosperatum and accom-
 et consummatum, ita ut abbas de Holm in Norwegia plishes his
 in pace ac prosperitate perseveraret, et ordo monasti- mission.
 cus per Dei gratiam, qui discrimini patebat,⁵ cum aliis
 ibidem cœnobiis in illa regione feliciter respiraret.⁶

“ Auctenticum papale, quo domi-
 “ nus Mathæus Parisiensis, qui et
 “ scripsit hæc, destinatus est et
 “ constitutus, licet invitus, refor-
 “ mator ordinis Sancti Benedicti
 “ et visitator nigrorum abbatum et
 “ monachorum eorundem in regno
 “ Norwagiæ.” Its date is 27 Nov.
 1247. Hist. Anglor., iii. 41.

¹ *Nistorsiensis*] Nidrosiensis,
 Hist. Anglor.

² *ejusdem*] ipsius, Nero D. 1, as
 also the Hist. Anglor., iii. 41.

³ *fratrem*] om. Nero D. 1.

⁴ *Papæ*] From C.; om. 1.

⁵ *patebat* . . . *ibidem*] Written
 over an erasure.

⁶ In the margin of C. is inserted
 here in a later hand, “ Eodem anno
 “ capta est civitas nobilis Hispan-
 “ niæ Sibilla, die Sancti Georgi,
 “ a victoriosissimo [rege] Castella,

A.D. 1248.

*Item terræ motus in Anglia.*Earth-
quake in
England,
Dec. 21.Wells
cathedral
injured.

Eodemque¹ anno in Adventu Domini, scilicet quarto die ante Natale Domini, factus [est] terræmotus in Anglia, ita ut,² prout hæc scribenti enarravit episcopus³ Bathoniensis, quia in ejus diocesi evenit, dissipatæ sunt macerizæ ædificiorum, et lapides de locis suis avulsi in⁴ muris hiatus fecerunt patulos et rimas cum ruinis. Tholus quoque lapideus magnæ quantitatis et ponderis, qui per diligentiam cæmentariorum in summitate ecclesiæ de Velles ponebatur, raptus de loco suo, non sine dampno super ecclesiam cecidit; et cum ab alto rueret, tumultum reddens horribilem, audientibus timorem incussit non minimum. In quo etiam terræ motu hoc accidit mirabile; caminorum, propugnaculorum, et columnarum capitella et summitates motæ sunt, bases vero et fundamenta nequaquam, cum contrarium naturaliter debuit evenire. Et ille terræmotus tertius fuit, qui in triennio citra Alpes evenit; unus in partibus Sabaudizæ, et duo in Anglia, quod ab initio mundi est inauditum, et ideo terribilius.

*Annalis conclusio.*Summary
of the year.

Transiit igitur annus ille aere temperatus et serenus, horrea frugum replens abundantia, et torcularia⁶ vinis reddens redundantia, ita ut summa frumenti ad duorum descenderet pretium solidorum, et vini præelecti dolium duabus marcis ultro venderetur; fructibus⁵ pomeriorum per loca uberrimus et per loca sterilis,

" et Christianitatis titulo ad honorem Domini nostri Jesu Christi insignita."

See above, p. 25. It has been copied in the margin of B. by a hand of Parker's time. It is taken from the *Historia Anglorum*, iii., p. 38.

¹ This paragraph is in the mar-

gin. It is placed at the end of the year in C.

² ut] om. C.

³ William Button.

⁴ in muris] So the *Hist. Anglor.*; et muri, B.

⁵ fructibus . . uberrimus . . sterilis] fructus . . uberrimos . . steriles, C.

vermibus cucurbitinis omnia virentia, ubi pestis se A.D. 1248. ingessit in arbustis, penitus demolientibus. Veruntamen Terræ Sanctæ nimis hostilis, Ytalix inimicus, Alemanniæ letifer, Angliæ adversarius, Franciæ exitialis. Et ut brevibus concludam, in omni fere regione Christianorum thesaurorum consumptivus. Mundi finis multiplicibus argumentis indicativus, ut sunt, *surget gens contra gentem, et terræ motus erunt per loca, et consimilia*. Præcipue autem Romanæ curiæ infamis, pestifer, et perniciosus, iræque divinæ manifeste comminatorius. Totaque hiems in vernam versa est temperiem, ita ut nec nix vel gelu terræ superficiem cooperiret, vel per moram constringeret biduanam; videres arbores in Februario germinare, et aviculas quasi in Aprili canentes lascivire.

S. Luc.
xxi. 10, 11.

Dominus rex Londoniis fuit ad Natale Domini.

Anno Domini MCCXLIX., qui est annus regni regis Henry III. H[enrici] III. tricesimus tertius, fuit idem dominus rex keeps Christmas at London. ad Natale Domini Londoniis. In qua sollempnitate comes Ricardus frater ejus fuit apud Walingeford cum copiosa magnatum multitudo convivantium, dies Natalicios celebrando. Comes etiam Gloverniæ in partibus Walliæ conterminis juxta Gloverniam non minoris gloriæ sæcularis curiam suam eisdem diebus solempniis serenavit. Rex autem regalis magnificentix terminos His exactions from the Londoners. impudenter transgrediens, a civibus Londoniarum, quos novit ditiores, die Circumcisionis donativa a quolibet exegit singillatim primitiva, quæ vulgares nova dona novi anni superstitiose solent appellare.

De magno festo Sancti Edwardi.

Veruntamen festo beati¹ Edwardi, quod est in The feast of S. Edward, vigilia Epiphaniæ, appropinquante, vocavit dominus rex

¹ beati] sancti, C.

A.D. 1249. per literas suas copiosam magnatum multitudinem;
 5 Jan., ut simul cum eo, qui in vigilia sancti, videlicet die
 kept mag- ut simul cum eo, qui in vigilia sancti, videlicet die
 nificently. Lunæ, in pane et aqua et in vestibus laneis jejuna-
 verat, prout de more solet, ipsum festum magnifice
 celebrarent in ecclesia Sancti Petri apud Westmonas-
 terium. Congregati sunt igitur ibidem qui antea dis-
 persi fuerunt magnates quamplurimi, tum pro devo-
 tione et amore sancti, tum pro veneratione sancti
 sanguinis Christi nuper adepti et venia concessa ibi-
 dem optinenda, tum pro domini regis ipsos vocantis
 reverentia. Erant autem ibidem jam præsentibus cum
 rege, regina, comites Ricardus et¹ Marescallus R[oge-
 rus] cum quatuor aliis comitibus, et episcopi totidem
 congregati.

Comes Legrestricæ S[imon] redit de Wasconia.

Return of
 Simon de
 Montfort
 from Gas-
 cony.

Et dum apud Westmonasterium in hoc festo mo-
 raretur dominus rex, diebus videlicet Natalitiis, rediit
 comes S[imon] Legrestricæ a partibus Wasconie cum
 quibusdam aliis magnatibus, militibus, et servientibus,
 qui illuc destinati domino regi fideliter militaverant.
 Quorum adventus ipsum regem et totam curiam ejus
 non mediocriter exhilaravit. Coegerat enim dictus
 comes quendam proditorem, videlicet Guastonem, filium
 comitissæ Biarde,² qui in illis partibus multa nocu-
 menta dampnosa nimis domino regi machinando, ipsam
 terram fere totam destruxerat, corruperat, et a fide-
 litate regis fraudulenter et proditiose averterat, treugas
 invitum accipere. Abundavit enim idem Guasto pe-
 cunia, quam per fallacia promissa a domino rege, in
 partibus Wasconie existente, receperat. Consenserat
 autem mater filio, fraudulenta fraudulento, quæ simi-
 liter infinitum thesaurum eodem tempore nequiter re-
 ceperat, exhaustum ab Anglia, in subversionem et de-

f. 223 b.
 Gaston de
 Bearn
 compelled
 to submit.

¹ et Marescallus] Written over | ² Martha de Bigorre.
 an erasure.

pauperationem Angliæ et nobilium atque prælatorum A.D. 1249. regni, a rege fascinnato. Præterea comes memoratus, fidelium domini regis auxilio roboratus, quendam publicum prædonem, ipsius regis proditorem et inimicum cruentissimum, qui similiter in partibus Wasconiae et confinibus multa mala fecerat, videlicet Willelmum Bertram de Acri Monte,¹ ceperat, et in turri Regulæ² vinculis mancipatum tradiderat custodiendum, donec, si consilium domini regis ad hoc se inclinaret, dictus comes rediens in Wasconiam ipsum et omnes domini regis contereret inimicos.

William
Bertram
of Egremont
imprisoned.

Extorquetur imperiosa prece pecunia a civibus Londoniarum.

Rex autem non, ut decuit, Deo, exercituum Domino,³ dans gloriam pro victoria sibi ad votum concessa, cœpit tunc demum vigilanter excogitare qualiter in exhaustum Angliæ puteum posset penitus desiccare. Sustineps enim, ut prædictum est,⁴ justam ab universitate magnatum Angliæ repulsam, ne amplius bona sua in regni confusionem effunderent, studuit subtiliter per alia argumenta avaritiæ suæ situlam inebriare. Statim igitur post memoratæ gaudia sollempnitatis, inito studuit consilio cives Londoniarum gravare, hoc modo. Suspendit exercitium mercaturæ civitatis, ut præ tactum est,⁵ per quindenam, novis nundinis apud Westmonasterium in multorum dampnum et præjudicium constitutis, et protinus post hoc missis per satellites suos literis suis, argumentosas et imperiosas preces continentibus, ut ipsum juvarent efficaciter auxilio pecuniari. Quo audito, cives præcordialiter ingemuerunt, dicentes; "Heu nobis, heu, ubi est Londoniarum, totiens empta, totiens concessa, totiens scripta,

Injuries
done by
the king to
the London
citizens.

¹ See Shirley's *Royal and Historical Letters* (in the present series), vol. ii., p. 74.

² La Réole.

³ B. ins. non.

⁴ Above, p. 21.

⁵ Above, p. 29.

A.D. 1249. "totiens jurata, libertas? Quolibet enim fere anno, quasi viles ultimæ servi conditionis, per varias tallias depauperamur et causis vulpinis injuriose exagitamur. Nec sciri potest, in quam voraginem bona, quibus spoliatur, absorbentur submersa." Quid plura? licet inæstimabilia exigenter, tandem cives non sine cruenta cordium amaritudine ad contributionem duarum milium librarum, in brevi termino domino regi conferendarum, licet inviti, descenderunt. Gravamen insuper solitum adhuc sine aliquo moderamine sæviebat. Omnia enim venalia, si non quasi furtiva absconderentur, præcipue in esculentis et poculentis, ad opus regis rapiabantur; nec tamen hospitium ejus dapsilitatis alicujus inde¹ suscepit incrementum. Immo potius diatim,² exulante verecundia, reprehensibili nimis arctabatur paritate, et jam eliminata antiqua domini regis Angliæ dapsilitate, jam Romanæ mensæ consuetudo subintrans regiæ serenitatis famam et honorem non mediocriter denigravit.

Item³ de cavillatione argumentosa domini regis ad extorquendam pecuniam.

His endeavours to obtain money from the nobles.

Eodemque tempore, dominus rex ad jam solitas cavillationes Romanas recurrens, cum non posset omnes congregatos regni nobiles ad consensum flectere, singulos ad se vocans vel unicuique scribens, affatus est eos, impudenter supplicando, dicens; "Pauper sum, omni destitutus thesauro. Necesse habeo, ut quilibet vestrum juvet me efficaciter; obligor enim per cartam meam debito triginta milium marcarum. Nec tamen aliquid exigo, nisi per gratiam. Qui mihi gratiam facturum est, reddam ei, nacta temporis opportunitate, talionem. Et qui mihi gratiam

¹ B. ins. *non*.

² *diatim*] om. C.

³ This argument is from C.; it

has been erased in B., and written over the erasure in a modern hand.

"denegaverit, et ei gratiam denegabo." Et protensus causam fictam, quasi esset moturus guerram contra regem Francorum, reposcendo in manu forti jura sua, treugis jam expirantibus, nihil exinde a circumspectis nisi derisum et sibilum suscitavit. Nuper enim prohibitum fuit ei ex parte domini Papæ per magistrum Albertum, ne aliquam terram a domino Francorum rege quocunque titulo possessam quomodolibet infestaret, qui in Terra Sancta Deo et universali [ecclesiæ] cruce signatus militavit. Et si non prohibuisset, bene creditur, quod minime sufficeret ei militaris peritia vel fortitudo vel etiam undecunque extortus thesaurus ad privandum regem Francorum aliqua saltem possessiuncula. Non enim penitus vacuata creditur Francia thesauro vel militia. Sed ut dicti magistri nuntium omnes lateret, non permisit rex illud aliquatenus publicari. Dictum est etiam, quod potestatem receperat idem magister A[lbertus] terram Angliæ, si rebellis esset rex¹ mandato Papali, interdicens; sed hæc omnia, quasi magno misterio celata, tegebantur, ut ignaros rex caute circumveniret.

A.D. 1249.
His presence of a war with France.

Circumventus est jam abbas Ramesiæ.

Et dum sic patulo hiatu rex acquisitioni pecuniari avidius inhiaret, contigit ut iter faceret versus Hunte-donam, circa² festum Sancti Hilarii; misit pro abbate³ Ramesiæ, quem secretius alloquens, ait; "Amice, obnoxius supplico, quatinus juves me, mihi centum libras conferendo vel saltem commodando. "Egeo enim, et necesse habeo ipsas habere sine moræ dispendio." Et cum non posset abbas honeste aliter respondere, ait; "Dator aliquando fui,⁴ nunquam

His endeavours to obtain a loan from various abbats; Ramsey,

¹ rex] ex, C.

² circa . . Hilarii] Written over an erasure.

³ Ranulf.

⁴ fui] fuit, B. (not C.).

A.D. 1249. "tamen vobis accommodator fui, vel ero." Et statim
 f. 224. tantam pecuniam cum gravibus usuris a Causinis
 mutuo accepit, ut eidem regulo¹ mendicanti sic satisfac-
 Peter- borrough, eret. Eodemque tempore consimilibus precibus do-
 minus rex abbatem² de Burgo pulsavit, juvamen
 pecuniare postulando, asserens majorem elemosinam
 fore sibi juvamen conferre pecuniare quam alicui osti-
 atim mendicanti. Abbas autem, cum se excusando
 non se precibus suis inclinavit, convitiis laceratus a
 St. Alban's. domo regis clanculo exivit. Ab abbate vero Sancti
 Albani simili sermocinatione sexaginta³ marcas eodem
 tempore extorsit, licet eodem anno et similiter prox-
 imo præterito non minima sophistice emunxisset. Vi-
 dens igitur dominus rex, nullum nec posse nec velle
 contradicere, spem certam concepit, quod nullus ei re-
 sisteret abbatum vel priorum. Et cum ei repagula
 contradictionis opponerent magnates, prælatis qui *in*
 Ps. lxxvii. *arcum prævum conversi sunt*, sed inviti, scripsit in
 57. hunc modum :

Litteræ⁴ domini regis.

Letter of
 the king
 demanding
 a contribu-
 tion from
 the abbats
 and priors
 of the
 counties of
 Essex and
 Hertford,
 18 Dec.
 1248.

"H[enricus] Dei gratia, etc., universis abbatibus et
 prioribus constitutis in comitatu Essexiæ et Hert-
 fordæ salutem. Si regiæ majestatis dignatio pro
 juribus regni tuendis devotorum ac fidelium suorum
 amicitiam experiri voluerit, vel si ipsi suum princi-
 pem, sub cujus alis protecti respirant, obsequio cor-
 porali et munerum oblatione frequenter honorent
 temporibus congruis, non est mirum. Cum igitur
 jam deficientibus [treugis] inter dominum regem
 Francorum et nos, pro recuperatione et defensione
 jurium nostrorum tam in cismarinis quam in trans-

¹ *regulo mendicanti*] From C.;
 erased in B., and written over the
 erasure in a modern hand.

² William.

³ *sexaginta*] xl., C.

⁴ This letter is also given in the
 Additamenta, MS. Cotton. Nero D.
 1, f. 93. The words in brackets,
 which are omitted in B., are taken
 thence, as also the date.

“ marinis partibus, ad quas nuper misimus comitivam, A.D. 1249
 “ oporteat nos [facere] magnos sumptus et ob causas
 “ diversas liberalitatis manum¹ pluribus aperire ; dilec-
 “ tum et fidelem nostrum Simonem Passelewe una cum
 “ singulis vicecomitibus dictorum comitatum ad vos
 “ transmittimus, rogantes attente quatinus ipsos in ne-
 “ gotio nostro, quod vobis exponent, immo nos in eis
 “ favorabiliter audientes, ad allevationem sumptuum
 “ prædictorum nos de pecunia vestra tam abundanter
 “ juvetis, quod id vobis debeamus retributione [valida]
 “ compensare.

[“ Teste meipso apud Windeleshores, decima octava
 “ die Decembris, anno regni nostri xxxiii.”]

Hæc cum ad audientiam discretorum pervenerunt, This money required to pay his debts in Poitou and Gascony.
 luce clarius perpenderunt, quod quando in Pictavia
 et Wasconia fuerat, illi, quibus seipsum solis nummis
 oneratum sine tutela suorum fidelium Anglicorum in-
 consulte commiserat, ipsum quasi captum et illaque-
 atum enormiter depauperarunt, quæ habuit vel habi-
 turus erat nequiter extorquentes; videlicet, [ut] quæ
 quandoque ab Anglia erasurus erat, fidei juramenti
 ac cartæ consignatæ obligatione indissolubiliter astric-
 tus, eis transmitteret; et sic gemitus et suspiria
 Anglorum diatim multiplicabantur.

Episcopus Dunelmensis episcopatum suum, resignavit.

Purificatione beatæ Mariæ imminente, episcopus Resigna- tion of Nicholas of Farnham, bishop of Durham.
 Dunelmensis, Nicholaus, sentiens se annosum, valetudi-
 narium, et infirmum, malens relinquere divitias quam
 a divitiis derelinqui, episcopatum suum Dunelmensem,
 optenta tali a domino Papa licentia, resignavit. Et
 datis ad hoc provisoribus, archiepiscopo Eboracensi et
 Londoniensi et Wigorniensi episcopis, assignata sunt Manors assigned to him.
 ei tria maneria, videlicet de Hoveden cum pertinentiis,

¹ manum] magnum, C.

A.D. 1249. Stoctone, et Easingtone.¹ Recedens igitur a Dunelmo, accepta ibidem a fratribus licentia, ad alterutrum dictorum maneriorum mansurus perrexit, ut in pace ibidem sine querelarum vel causarum strepitu, exutus a sollicitudinibus mundanis, sibi jam expectanti, donec ejus veniret immutatio, liberius vacaret, orationi et contemplationi penitus intendendo. Super hoc dominus rex certificatus, omnia residua non segniter haud invitus in suam cepit custodiam et potestatem, ut ibidem uberrimos pecuniarum fructus, semper tamen jejunos et avidus, deglutiret. Ad quæ sibi amplexanda et congerenda, ilico misit unum de clericis suis, Thomam videlicet de Neuwerca.

The king
seizes on
the posses-
sions of
the see.

Torneamentum captum apud Northamtonam impeditur.

A tourna-
ment, ar-
ranged for
Feb. 19,
prevented
by the king
and the
weather.

Tempore quoque sub eodem, captum fuit quoddam generale torneamentum, apud Norhamtonam die Cinerum feriendum, [sed] regia prohibitione cum minis et temporis inclementia remansit impeditum. Super quo dolentibus militibus, præcipue tironibus, qui siti-enter initialia certamina disciplinæ militaris cupiebant exercendo experiri, significavit tiro novellus Willelmus de Valentiis, regis frater uterinus, ut propter prohibitionem regiam et suspensionem frivolum, si temporis arrideret serenitas, torneare non omitterent. Ipse enim interponeret se pro obside inter dominum et fratrem suum regem et ipsos, ne sæviret in eosdem. Quod mandatum ipsi W[illelmo] ad militiæ titulum et honoris cumulum fuit ascriptum non mediocre. Veruntamen eadem die, scilicet die Cinerum, tanta nivis ingruerat abundantia, ut per biduum durans, totam terræ cooperiens superficiem spissitudine monopedali, frondes arborum confregit oneratas, et ilico in aqua

¹ Easingtone] E'sigt B. Easington, near Ferry Hill, Durham.

² haud] haut, B.; aut, C.!

resoluta agrorum sulcos ad instar antrorum dilatatos A.D. 1249. rivulis diffluentibus fecit redundare. Et sic incommodo torneamentum memoratum periit duplicato.

Rex instantanter petit ut frater ejus Æthelmarus in episcopum Dunelmensem eligatur et promoveatur.

Rex interea vigil et indefessus lucri speculator et perscrutator, timore¹ Dei, secus quam deceret, postposito, conventui Dunelmensi, ad quem jus electionis pertinere dinoscitur, preces precibus transmittit accumulatas, per nuntios ad circumveniendum etiam prudentes et circumspectos satis eruditos, consulens, implorans, et minis interpositis præcipiens, ut frater ejus uterinus Æthelmarus ab ipso conventu unanimiter et favorabiliter in episcopum Dunelmensem et suarum pastorem animarum eligatur, et ut hoc feliciter fieret, secundum illud poeticum,

“ Imperium, promissa, preces, confudit in unum.”

Ovid. Met.
iv. 471.

Cui conventus humiliter respondit; “ Domine rex, regum Christianissime, memento, si placet, juramenti, quod jurasti coronandus, primi videlicet et præcipui; permitte sanctam ecclesiam sua saltem aliquando gaudere libertate, ut secundum Deum nobis patrem et pastorem animarum nostrarum idoneum eligamus. “ Nosti, et novit mundus, quod et scientia et ætate “ insufficiens est frater vester memoratus, ut tam arduo “ officio colla supponat spirituali.” Cui rex respondisse perhibetur; “ Et ego potens sum, et bene mihi com- “ placet, ut ipsum episcopatum in manu mea teneam “ octo vel novem annis vel amplius, ut saltem tunc “ maturus ætate vobis acceptetur.”

¹ timore . . postposito] om. C.

A.D. 1249. *De maxima confusione quæ contigit Wintoniæ et ejus patriæ, nec immerito.*

Complaints
to the king
by Brabant
merchants
of having
been
robbed.

Imminente autem tempore Quadragesimali, cum dominus rex apud Wintoniam feliciter advenisset, accesserunt duo mercatores de Braibantia ad ipsum queruli et dolentes. Dixeruntque domino regi lacrimando et ejulando; "Domine rex pacifice et juste, nos mercatores de Braibantia existentes, cum per fines vestros negotiaturi, quos credebamus pacificos, transiremus, irruerunt in nos immunitos quidam prædones et latrones, quos adhuc facie tenus cognoscentes in curia vestra invenimus, qui violenter a nobis ducentas marcas obiter abstulerunt, nequiter ac latrocinialiter. Quod si renuentes præsumant infitiri, paramur judicialiter duello super eos veritatem, Deo judice, discutere et disrationare." Capiuntur suspecti. Et cum determinaretur ut a fama patriæ eorum purgatio dependeret, liberavit eos patriæ juramentum. Quid mirum? erat patria illis conformis, infecta tota latrocinio. Instantibus autem adhuc prædictis mercatoribus et de manu regis pecuniam suam importune oportune postulanti-bus, cœpit rex commoveri, et convocatis consiliariis suis, ait; "Quid agendum? Commoventur viscera mea super istorum tribulatione." Cui illi; "Domine, audivimus et novimus quod super omnes provincias Angliæ habetur ista suspectior. Creberrime enim hic transeuntes spoliantur, vulnerantur, vinciuntur, jugulantur; unde miramur quod justitiiarii vestri itinerantes, quorum est hoc officium speciale, patriam istam tam infamem non mundaverunt. Credimus igitur quod inter hujus patriæ latrones, qui supra modum hic abundant, conspiracyonis fœdus astute nimis initum est, ut nullus alium quomodolibet accuset, et sic tam vos quam justitiiarios vestros et alios ballivos vestros eorum latuit conspiratio et versutia. Henricus de Mara justitiiarius vester cum

" sociis suis hic fuit, nec profuit. Illi enim, quos ele- A.D. 1249.
 " gerat inquisitores, latronum fuerunt consortes et
 " fautores. Cautè igitur agendum est, multiformis
 " proditorum ars ut arte decipiatur. Per has enim
 " partes meant et remeant, tum propter portum pro-
 " pinquum, tum propter regiam istam civitatem, tum
 " propter nundinas, institores quamplurimi, præcipue
 " ultramarini. Asserunt quoque isti jam spoliati, quod
 " si non eis pecunia eorum, pro qua parantur duello
 " veritatem discutere, restituatur, a vestri regni merca-
 " toribus in suis partibus omnia violenter reposcent,
 " et in eorum dampnum et vestri dedecus extorque-
 " bunt,¹ duce² Braibantiæ, cujus amicitiam desidera-
 " mus, non immerito dedignante." Fecit igitur domi- The bailiffs
 nus rex convocare ballivos et liberos ipsius comitatus, and free-
 scilicet Suhamtoniæ. Et ait illis, torvo respiciens men of the
 intuitu; " Quid est quod de vobis audio? clamor spo- county of
 " liatorum ascendit ad me. Necesse habeo descendere. Southamp-
 " Non est adeo infamis comitatus vel patria in totius ton sum-
 " Angliæ latitudine, vel tot facinoribus maculata. Ubi moned to
 " enim præsens sum, in ipsa civitate vel suburbio vel answer the
 " in locis conterminis fiunt deprædationes et homicidia. complaint.
 " Nec hæc mala sufficiunt. Quin immo ab ipsis male- Speech of
 " factoribus, exinde cachinnantibus et inebriatis, vina the king
 " mea propria a bigis captis diripiuntur, et prædæ
 " patent ac rapinæ. Quid ulterius tolerantur talia?
 " Ad hæc et similia eradicanda constitui sapientes, ut
 " simul mecum regnum meum regant et custodiant.
 " Ego non sum nisi unus homo; non volo, nec valeo
 " totius regni sine coadjutorum solatio onera suppor-
 " tare. Pudet et tædet de fœtore hujus civitatis et
 " partium adjacentium. Natus fui in hac civitate, et
 " nunquam tantum dedecoris mihi irrogatum est ut
 " hic. Probabile est autem et credibile, immo jam
 " bene constat, vos cives et compatriotas infames

¹ *extorquebunt*] extorquebant, B. | ² Henry III.
 It is corrected in C.

- A.D. 1249. "complices esse confœderatos. Convocabo omnes Angliæ comitatus, ut, vos tanquam meos proditores
 "judicantes, vestra detegant facinora, nec vobis pro-
 "derunt amplius astutiæ argumenta." Hoc autem
 in the hall of Win-
 chester
 castle. erat in aula castri Wintoniensis, præsentē episcopo
 ipsius civitatis W[illelmo], et exclamavit rex subito et
 horribiliter; "Claudite fores castri, claudite continuo."
 Tunc autem surrexit episcopus et ait; "Parcatis, do-
 "mine, parcatis paululum, me, si placet, audientes
 "patienter. Sunt in hoc castro aliqui extranei, et
 "viri boni, et famæ integræ, immo et amici vestri,
 "quos non vos decet includere. Solos impetitis Win-
 "tonienses cum eorum consentaneis." Et continuans
 episcopus sermonem, versa facie ad multitudinem, ait;
 The bishop
 of Win-
 chester
 excommu-
 nicates
 the guilty
 parties.
 f. 225. "Ego sum pastor et pater vester spiritualis, potesta-
 "tem habens in vestris animabus in spiritualibus, et
 "pro parte magna in temporalibus. Excommunico
 "omnes in hac infamia et reatu conspiratores, et qui
 "de hujus rei tenore pro favore, timore, vel præmio,
 "aliquomodo veritatem requisiti palliabant." Electi
 sunt igitur ex ipsis Wintoniensibus et de comitatu
 Suhamtoniæ duodecim, ut jurati de furibus, quos
 noverant, nomina exprimerent. Et semoti super hoc
 Notam
 mi-
 ram
 regis
 cautelam. longum habuerunt tractatum. Erant autem bene cus-
 toditi, et cum post diuturnam deliberationem vocati,
 nullam prorsus de furibus voluerunt facere mentionem;
 The jury
 in league
 with the
 robbers. quod multum regi displicuit, sciebat enim quod aliquid
 de consilio latronum sciebant. Et ait rex, quasi in
 furore iræ conceptæ; "Arripite hos subdolos proditores,
 "præcipitateque ipsos in carcerem inferiorem, ligatos
 "arctissime. Reticent enim et celant quæ deberent
 "referre, ab episcopo suo procul dubio excommunicati;
 "ecce favor et consensus. Eligite mihi alios duo-
 "decim de civibus Wintoniæ et de comitatu Suham-
 "toniæ, qui nullatenus veritati rebelles super requi-
 A fresh
 jury sworn. rendis mihi demonstrent veritatem." Advocati igitur
 alii duodecim, postquam perceperunt quod primi duo-

decim, quia veritatem supprimebant, incarcerabantur A.D. 1249. suspendendi, cœperunt vehementer formidare, dicentes ad invicem, "Et nos simile iudicium subiemus, si de " veritate requisiti quippiam supprimamus." Et post longum et secretum quod¹ simul habuerant [consilium],² processerunt in medium, et resolutis linguarum vinculis³ multorum furta et facinora detexerunt, quorum quamplures erant de confinibus partibus, præcipue de Autona,⁴ et de libertate episcopi de Tanton.⁵ Quod audientes aliqui de civibus et multi de compatriotis, qui etiam legales et boni viri reputabantur, abundantes bonis opimis, et quos rex custodes et ballivos deputaverat custodiæ illius patriæ ut latrones comprehenderent vel abigerent, qui equis et vestibus pretiosis, domibus et familiis et terris quinquaginta vel quater viginti libratarum gaudebant, quidam quoque de hospitio domini regis æditui et arcubalistarii, convicti, capti, et patibulis sunt suspensi. Nonnulli tamen sese in ecclesiis receperunt, aliqui etiam subito et clam aufugerunt, nec amplius apparuerunt. Quidam vero de ipsa civitate tunc præsentis, dum regii virgatores populum, ibidem propter rei novitatem congregatum et compressum, retroire cogerent, caute se populo immiscuerunt, et subito exeuntes de castro vel non comparuerunt vel ad ecclesias proximas convolarunt. Ubi requisiti arctius, facinora inaudita in furtis et cædibus se perpetrasse cum consensu aliorum, auxilio, et consilio sunt confessi. Veruntamen capti sunt ex accusatis et manifeste convictis circiter triginta,⁶ et suspensi, et⁷ totidem vel plures incarcerati, simile iudicium expectantes. Ipsi vero qui de familia regis

Capture
and execu-
tion of the
guilty per-
sons,

¹ quod] quem, B. It is altered in C.

² consilium] From C., where it is interlined.

³ B. ins. et. It is erased in C.

⁴ Alton, Hants.

⁵ Taunton. See the Winchester Annals, Annal. Monast., ii., pp. 6, 8.

⁶ triginta] centum, Hist. Anglor.

⁷ et . . expectantes] In the margin.

A.D. 1249. fuerant suspendendi dixerunt apparitoribus; "Dicatis domino nostro regi, quod ipse nostra mors est et causa mortis præcipua, qui nobis stipendia debita per longum tempus retinuit indigentibus; oportuit igitur nos furari vel prædari vel equos, arma, vel vestes, quibus carere nequaquam poteramus." Unde rex hæc¹ audiens, confusus doluit, et ab imo longa traxit suspiria. Captus est autem inter cæteros fures detestabiles quidam, qui factus est appellator, Willelmus cognomento Papa, in rebus familiaribus abundans et omnibus bonis in domo sua communitus, ita quod dolia plena vino in cellario suo postquam captus fuit inquisito invenirentur² circiter quindecim; appellavit; qui convicti statim suspensi sunt. Unus autem pugnando fecit profectum regis, et de sex furibus patriam liberavit. Sic igitur a finibus illis exturbati sunt facinorosi, qui patriam illam nequiter maculaverant; Deo ultionum Domino misericorditer³ sic volente. Verum Wintonia, Suhamtonia, et totus ille comitatus indelebilem infamiæ notam et obprobrium inde contraxerunt. Hæc iccirco plenius et diffusius prosecutus sum, ut liqueat universis, quam infirmum sit foedus, et quam dissipabilis sit malefactorum conspiratio, qui in circuitu ambulantes in articulo necessitatis mutuam suscitant confusionem, ut durior in fine conclusio sequatur ultionis.

especially
one Wil-
liam Pope.

Rumor horribilis.

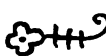
Evil fame
of Freder-
ick II.
through
the world.

Diebus quoque sub eisdem, Fretherici fama non mediocriter cœpit per diversa mundi climata adeo sordere, ut jam pejor Herode, Juda, vel Nerone censeretur. Talis enim epistolæ foetor exitialis ex factis suis exhalans fidelium audientium aures et corda non sine stupore et gemitu quamplurimum exasperavit.

¹ hæc] om. C.

² invenirentur] inveniretur, B.

³ misericorditer] om. C.

Hic est tenor literarum quas misit domino Papæ A.D. 1249.
cardinalis Reinerius de Biterbio de suspendio
Arathini episcopi et de nequitia Fretherici multi-
formi.

“ Grande piaculum, nephanda præsumptio, ferina
 “ crudelitas, inauditum scelus, execrabile flagitium,
 “ horrendum spectaculum his diebus coram Deo,
 “ angelis, et hominibus est perpetratum, super quo
 “ deberet cælum pallescere, solis radius nube palliari,
 “ sidera obduci caligine, et quasi claudi signaculo,
 “ terra tremere, mare intumescere, tinnire aures audi-
 “ entium, corda fidelium concuti, et renes Christiano-
 “ rum contremiscere, ac ad ultionis poenam omnium
 “ regum, principum, et militum, ac universorum
 “ fidelium, qui Christianitatis professione censentur,
 “ [corda excitari]. Ecce qualiter insanivit præco zabuli,
 “ Sathanæ vicarius, prænuntius antichristi, et omnium
 “ crudelitatum artifex et minister, et grassatus est in
 “ christos Domini, magnosque pontifices sancto crismate
 “ delibutos. Siquidem recolendæ¹ memoriæ dominus
 “ Marcellinus Arethinus episcopus, cernens in sua
 “ civitate persecutionis *ollam a facie Aquilonis* vehe-
 “ menter *succensam* contra se nimium ebullire, cessit²
 “ currenti furori, et apud Anchonam, sedis Apostolicæ
 “ filiam devotissimam, annis pluribus in penuria
 “ exulavit. Suscepto igitur tandem præcepto Aposto-
 “ lico, plurimum laboravit, ut marchiones de faucibus
 “ virulenti draconis, de laqueis venantium demonum,
 “ et tyrannica servitute erueret, in quo videbatur per
 “ Dei gratiam aliquantulum profecisse. Contigit autem,
 “ Domino permittente, ut in manus incideret hostium,
 “ et duriter in carcere ac vinculis præmeretur per tres
 “ menses et amplius a satellitibus Pharaonis. Deni-
 “ que vir sanguinum Frethericus, qui tanquam draco

Letter of
cardinal
Regnier
Capocci of
Viterbo to
the Pope
on the exe-
cution of
the bishop
of Arezzo
by Frede-
rick II.
*Nota epi-
stolam hur-
ribilem.*

Jerem. i.
13.

¹ Par. has in the margin *vel redo*,
i.e. redolendæ. C. has *redolende*.

² Ovid. Rem. Amor. 119.

- A.D. 1249. " *sæviens, ac leo rugiens circuit, quærens quem devo-*
 1 S. Pet. " *ret, madidus sanguine innocentum et. cruore sanc-*
 v. 8. " *torum ebrius, hoc audito plurimum est lætatus, et*
 Apoc. xvii. " *ad extinguendum Dei præsullem ferino animo aspi-*
 6. " *ravit. Nimirum hic impius dux prophanus, habens,*
 f. 225 b. " *sicut pater suus diabolus, contra Dei ecclesiam iram*
 " *magnam, sciens quod modicum tempus habet, proti-*
 Apoc. xii. " *nus in furorem erumpens, ore rapido suspensionis et*
 12. " *juguli contra christum Domini sententiam fulminavit,*
 " *apud Victoriam ab eo fundatam, sed titulis fidelium*
 " *ascribendam. Hoc autem actum est non sine stu-*
 " *pendo miraculo, tertio videlicet die ante suum et*
 " *illius loci exterminium triumphale. Ipsa namque*
 " *Victoria felici auspicio contra votum furentis, qui ei*
 " *nomen indidit, victoriosi trophæi tripudium de se*
 " *ipsa parti cessurum ecclesiæ suo vocabulo præsig-*
 " *navit. Cæterum, cum Averni Ciclopes et Vulcani*
 " *satellites hoc mandatum a suo principe recepissent,*
 " *urgebant episcopum, ut ipse dominum Papam, cardi-*
 " *nales, et alios prælatos ecclesiæ, tunc excommuni-*
 " *caret publice coram plebe, et fidelitatem juraret*
 " *perfido Fretherico, impunitate sibi super hoc et*
 " *multis divitiis repromissis. Ipse vero Domini Spiritu*
 " *roboratus fidenter asseruit, quod ipsum Frethericum*
 " *Sathanæ progenitum et alumpnum frequenter excom-*
 " *municaverat atque suos, et tunc etiam eandem in*
 " *ipsum anathematis sententiam iteravit. Cumque*
 " *duceretur ad martirium pontifex, se primum muni-*
 " *vit tam lamentis pœnitentiæ quam omnibus eccle-*
 " *siasticis sacramentis. Verum, cum se in abissum de-*
 " *mergi æstimans, a circumstantibus intellexit, quod*
 " *tractus per villam debebat suspendio interire, can-*
 " *tare cœpit Te Deum laudamus et hymnum ange-*
 " *lorum, alta voce. Deinde ad patibulum trahi voluit*
 " *velut Christus ad crucem, sed flentibus mulieribus*
 " *et parvulis circa ipsum, non est permissus ex toto*
 " *nudari. Porro Sarraceni ligaverunt sacras manus et*

Details
of the
bishop's
execution.

" pedes, velaverunt oculos, caput vero juxta caudam A.D. 1249.
 " animalis est positum, ut alvi profluvium si erumpe- *Nota sce-*
 " ret, sacram verticem inquinaret. Cæterum vero *lus et im-*
 " illud brutum animal, licet stimularetur calcaribus, *pietatem*
 " moveri non poterat, donec psalmum et orationem *inhuma-*
 " inceptam athleta¹ Domini terminaret, et ab ipso gra-
 " diendi ulterius data foret licentia. Sicque per castrum
 " Sancti Plamiani² Sarraceni traxerunt eum ad furcas,
 " ac si esset vir ignobilis et plebeius, seu omnium
 " abjectorum peripsima, vel perfidus parricida, seu
 " sicarius, aut plagearius, seu nocturnus depopulator
 " agrorum. Sane Christo Domino et fratribus Minori-
 " bus hinc inde assistantibus inter alia est confessus,
 " quod sensualitas murmurans suadebat, ut martirium,
 " quod ipse dum esset liber cupierat, refugeret si
 " valeret. Sed ipse tam hæc quam quæque minima
 " quæ occurrebant memoriæ non cessabat publice con-
 " fiteri, omnibus sibi nocentibus offensas ex corde
 " dimittens, et quæ inferebant sustinens patienter.
 " Fuit autem suspensus in patibulo in prima Domi- 21 Feb.
 " nica instantis Quadragesimæ, pæne hora eadem qua
 " Redemptor noster crucem ascendit. Positis vero *Nota savi-*
 " custodibus, ac triduo pendens in furcis, Minores tan- *tiam in*
 " dem furati sunt corpus ejus; sed illud carnifices de- *adhuc de-*
 " tumulo extrahentes ac trahentes per lutum, iterum *functum*
 " suspenderunt, non deponendum absque novi Pilati *factam.*
 " licentia speciali, ad majus Christianitatis obprobrium,
 " cleri contumeliam, perpetuam ignominiam sacerdota-
 " lis ordinis, et honoris confusionem pontificalis. Sane
 " martiris corpus poenarum prius ludibrio³ tabefactum
 " nunc miraculis illustratur, ut testantur fratres reli-
 " giosi qui exinde advenerunt, firmiter asserentes,
 " quod jam elapso decendio, id⁴ est diebus decem, non *Nota mi-*
 " foetebat. Idem vero asseritur a viris prudentibus *raculum.*

¹ *athleta*] adleta, B.

² Probably Castel Planio, 26 miles from Ancona.

³ *ludibrio*] ludibria, B.

⁴ *id . . decem*] In the margin. It is interlined in C.

- A.D. 1249. " de illustri viro domino Hugelino Rainocii, plurima
 " laude digno, qui nuper equo impingente ruens in
 " prælio captus et nudatus ab impiis fuit, et crude-
 Thren. i. " liter infectus. *Attendite*, populi Christiani, *et videte*
 12. " *si est dolor sicut dolor ecclesiæ*, immo vester. Quis
 " enim audivit unquam tale, aut quis vidit huic
 " simile? Quis fidelis Christi famulus hæc advertens
 " potest lacrimas continere, gemitus compescere aut
 " singultus? Nunquid erunt usque adeo aliqui duri-
 " cordes, ut tantæ crudelitatis percussi malleo non
 " doleant, non tristentur? Nunquid non confertentur
 " quorumque Christianorum corda lapidea, et ad com-
 " passionis affectum adamantina pectora non scindentur?
 " ubi est zelus Christianæ fidei? ubi flammeus amor
 " Christi, qui nunc est denuo in suo suspensus ponti-
 " fice ac ministro? Quemadmodum dixit Petro, 'Vado
 Act. ix. 4. " 'Romam iterum crucifigi;' et Saulo; *Saule, Saule,*
 " *quid me persequeris?* et in Evangelio de discipulis
 S. Luc. x. " attestatur, dicens, *Qui vos spernit, me spernit*; et
 16. " qui vos tangit, tangit pupillam oculi mei. Igitur hic
 Nota aliud " scelestus ad suæ dampnationis cumulum, et ad incre-
 flagitium " pandam duritiam cordis nostri, quæ ad tam horrenda
 consimile. " facinora vix movetur, similia sæpius iterare flagitia
 " non expavit, autumans apud Christianos, eo quod
 S. Matt. " sua sine talione *abundavit iniquitas, refriguisse*
 xxiv. 12. " *penitus caritatem*, aruisse in omnes pietatis viscera,
 " omnemque zelum fidei defecisse. Nam circa bien-
 " nium episcopum Geracensem¹ de Calabria fecit in
 Nota aliud " aquis vehementibus præfocari. Hoc vero anno, in Urbe
 facinus " apud Lateranum recolendæ memoriæ Cephaludensem
 non minus " episcopum² de Sicilia,³ jam annis quindecim per dic-
 prioribus. " tum impium a propria sede pulsum, per quendam
 " lictorem Siculum gladio fecit necari. Cujus vene-
 " randa canities ad senium jam procliva, diu in camino
 " paupertatis excocta, et longævi exilii pruina con-

¹ Basil III., bishop of Gerace.² Harduin, bishop of Cefalu.³ Sicilia] Cecilia, B.

" tracta, per se ipsum ad exitum properabat. Sed A.D. 1249.
 " gladiator prædictus non ad hoc tantum missus fuerat,
 " sed ut in aliquem de magnis columpnis manus ex-
 " tenderet, si valeret, cruentatas. Nec mirum si minus *Nota aliud*
 " famosos prælatos perimit, cum olim sicarios et assi- *majus prio-*
 " sinos conduxerit ad necandum supremum Christi *ribus.*
 " vicarium et aliquos fratres ejus, et in quosdam
 " principes jampridem similia attemptaverit. Heu,
 " qualiter obdormivit in principibus Christianis timor
 " Dei, et omnino fere tepuit amor Salvatoris! Nempe
 " dudum tempore gentilium, si unus dæmon, dans in
 " terris idolatris responsa, coli ab aliquo spernebatur,
 " multis distractus suppliciis crudeliter necabatur; et
 " modo fides contempnitur, invalescunt hæretici et ab
 " impio defenduntur. Prædicantur in hujus scelesti f. 226.
 " potentatu hæreses, increscunt apostatæ, defenduntur
 " hostes Domini, contempnuntur sacramenta et claves
 " ecclesiæ, conculcatur libertas ecclesiastica nec curatur.
 " Sane cum dudum exercitus Christianus, qui capere *Præfertur*
 " Babiloniam intendebat, fuit ab aquis Nili excrescen- *Soldanus*
 " tibus interceptus, nonne Soldani mansuetudine refec- *Babilonia*
 " tus est pabulo, et incolumis est servatus remissusque *F[reth-*
 " ad propria sine dampno ubi erat bonæ memoriæ *rico].*
 " dominus Albanensis¹ [et] Achonensis² episcopi, et
 " quidam alii præsules et prælati, et claræ memoriæ
 " rex Jerusalem Johannes de Bresnes? Nonne inclitæ
 " recordationis dominus Johannes de Columpna, pres-
 " byter cardinalis, qui cum imperatore Constantinopo-
 " litano³ ad Græciam recuperandam intraverat, captus a *Præfertur*
 " Theodoro⁴ Cumano, reverenter tractatus est et dimis- *et Cuma-*
 " sus? Ecce sævissimi hostis insania, non contenta his *nus.*
 " malis, per Sarracenos prophanari fecit ecclesias, subrui *Abhomin-*
 " altaria, spargi reliquias, et in locis sacris constuprari⁵ *tiones.*

¹ Payo Gayam (Pelagius), the legate at Damietta.

² James of Vitri.

³ Peter of Courtenay.

⁴ i.e. Theodore Angelus Comne-

nus, despot of Epirus. This was in 1217. John of Colonna, who was legate, was released in 1218.

⁵ *constuprari*] constupari, B.

- A.D. 1249. " Christianas virgines, viduas, cum maritatis. Quinetiam
 " de suo mandato fratres Minores alique viri religiosi,
 " qui ad dandum poenitentias et sepeliendum corpora
 " occisorum inter Christianas acies discurrebant, gladiis
 " impiorum perimuntur. Insuper, ut furor Domini
 " contra malignum amplius incandescat, nuper apud
 " Narniam Sarraceni, multis cernentibus, ad caudam
 " subjugalis traxerunt imaginem Crucifixi et beatæ
 " Mariæ et aliorum sanctorum; deinde succisis Cruci-
 " fixi cruribus et brachiis, ipsum sibi et alias imagi-
 " nes in clipeos adaptabant, ut in bello Christiani eas
 " appetere cogerentur jaculis et sagittis. Ut quid igi-
 " tur cruce signati has insanias negligentes inten-
 " dunt sulcare lacerto vel brachiis flumina, vel maria
 " transmeare ad expugnandos Sarracenos vel Tartaros
 " longe furentes, quorum crudelitas his inferior longe
 " censetur? Exterminetur itaque prius talis spurcitia
 " Sarracenica, cum suis ducibus et fautoribus, ac deinde
 " ad alia procedatur, cum causa intus habeatur quæ
 " foris quæritur, et jam sit paganorum persecutio inter
 " viscera ecclesiæ in claustris fidelium et in ambitum
 " Christianitatis introducta. Expedire videtur, ut pri-
 " mum propellantur de Ytalie finibus tantorum scele-
 " rum patratores, ne serpens in sinu, mus in pera,
 " ignis in gremio nutriantur, et ad ulteriora postmo-
 " dum procedatur. Quia non propter locum gentem
 " elegit Dominus, sed potius e converso, ut patet in
 " beato Petro et aliis Apostolis ad gentes, Jerosolima
 " derelicta, transeuntibus.¹ Considerate denique, quia
 " *de caelo prospicit Dominus et videt filios hominum,*
 " *si est intelligens,* si est qui doleat necem ejus, si
 " est qui requirat suorum injurias ministrorum. Re-
 " cogitet igitur quilibet Christianus, quid in extremo
 " examine Domino respondeat, si tam dissimulet faci-
 " norosa. Prosequimini igitur, filii Altissimi, causam
 " Dei, ut in bonum causam vestram. Tueamini sponsam

Detesta-
bilia.

Ps. xiii. 2.

¹ *transeuntibus]* transeuntes, B.

" Ejus potentiæ vestræ dextra, ut ad dexteram Suam A.D. 1249.
 " vos colloquet justus Judex in judicio, ad æternam
 " gloriam introducendos."

*Quomodo hæc epistola multos contra Frethericum com-
 moveret, si non essent vitia Romanæ curiæ.*

Hæc igitur pagina auditu horribilis, cum ad multos pervenisset, medullas auditorum penetrando contra Frethericum erexisset, nisi Papales ejusdem Fretherici adversarios avaritiæ, simoniæ, et usuræ, aliorumque vitiorum maculæ coinquinassent. Qui inter cætera deliramenta cruce signatos impudenter exagitant, nunc sub poena excommunicationis ad Terram Sanctam, nunc ad imperium Romanæ, nunc innuendo ut super Frethericum insurgant et transmittantur, elaborant. Et quod detestabilius judicatur, Prædicatores et Minores facientes suos telonearios, viatica cruce signatorum quovis extorquent argumento. Unde etsi ignominiosa ipse tyrannus Frethericus operetur, adhuc tamen infinitos manifestos et quamplures occultos in odium Romanorum, proh dolor, invenit fautores et in facinoribus adjuutores.

The effect of this letter weakened by the avarice and vices of the Papal party.

De discordia orta apud Cantebregiam inter scolares et burgenses.

Per idem quoque tempus, videlicet in Quadragesima, ex levi sumpta occasione orta est discordia apud Cantebregiam inter burgenses et scolares. Ex qua lites et pugnæ, spoliationes, et domorum effractiones, vulnerationes, et homicidia sunt secuta. Ascendit clamor usque ad regias aures cum gravi querimonia, unde utrobique dampnum et scandalum ventilatum jacturam non minimam suscitavit. Hoc quoque dignum arbitror recitatione ac memoria, quod, instigante humani generis inimico de more, in Quadragesima inter scolares et laicos, tam in transmarinis quam cis-

Disturbances at Cambridge between the townsmen and scholars.

A.D. 1249. marinis partibus, sicut in hoc volumine sæpe præscribitur, cruenta discordia suscitatur, ut¹ simul cum sacro tempore personæ violentur.

Frethericus letiferam potionem evadit a Petro de Vinea paratam.

Conspira-
cy of
Peter de
Vinea
against
Frederick
II.

Eodemque anno, Frethericus diversis arduis causis undique exagitatus, qui citra montes venerat ut dominum Papam invaderet, rediit in Apuliam, ut dicitur potionatus. Qui cum graviter infirma[re]tur, consilium habuit a suis phisicis [ut]² purgationem medicinalem et postea quoddam balneum ad hoc specialiter acciperet præparatum. Habuit autem magister Petrus de Vinea, qui ipsius Fretherici familiarissimus consiliarius et singularis animæ illius custos fuerat, quendam phisicum secum, qui ex præcepto tam Fretherici quam ipsius Petri ad purgationem dictam necessaria præparaturus, subdolus accessit; de consilio enim ipsius Petri, venenum letiferum et efficax valde potioni immiscuit et balneo, ut dominum suum in ipsis perimerent confidentem. Ecclesiæ autem inimici dixerunt, quod dominus Papa ad hoc facinus cor Petri enervando muneribus et pollicitis magnis, immo maximis inclinarat. Frethericus vero super hoc scelere per aliquem amicorum suorum in ipsa hora qua sumendus fuit potus ille prætaxatus, secretius præmunitus et plenius edoctus, phisico potionem ostendenti et Petro [ait]; "Amici, confidit in vobis anima mea. Caveatis, supplico, ne mihi in vobis confidenti virus pro medicina porrigatis." Cui Petrus; "O domine mi, pluries dedit iste meus phisicus salutarem vobis potionem, quare modo formidatis?" Frethericus autem ostendenti ciphum phisico dixit, torvo tamen aspectu et posita a tergo custodia ne evadere possent proditores, "Propina mihi potum dimidiando."

The Pope
said to be
the author
of this.

f. 226 b.

¹ B. ins. cum.

² ut] From C., where it is interlined.

Phisicus igitur obstupectus, et sibi conscius de scelere, A.D. 1249. simulans offendiculum pedibus lapsum fecisse, corrui in faciem suam, et venenum effudit pro majori parte. Minimam autem quæ supererat partem dampnatis quibus[dam] jussit extractis de carcere [dari], et statim miseras animas exhalarunt. Certificatus igitur de prodicione letifera sibi præparata, jussit phisicum suspendi, et merito Petrum exoculatum per multas Ytalie et Apulie civitates fecit adduci, ut in propatulo coram omnibus conceptum facinus confiteretur. Tandem jussit idem Frethericus ut Pisanis, qui ipsum Petrum inexorabiliter oderant, præsentaretur perimendus. Quod cum audiret Petrus, ne arbitrio hostium moreretur, quia, ut dicit Seneca,¹ "Arbitrio hostis mori, est bis mori," ad columpnam, ad quam alligatus fuerat, caput fortiter allidens, seipsum excerebravit.

Death of
Peter de
Vinea.

Lamentatio Fretherici.

Frethericus igitur ad se reversus, cœpit inconsolabiliter dolere et uberrime atque amarissime lacrimari, et *exitus aquarum deducebant oculi* ejus. Quod erat miserabile videre in homine tantæ auctoritatis et ætatis, et lamentando contorquens digitos, ait; "Væ mihi, contra quem propria pugnant viscera; Petrus, quem petram credideram et dimidium animæ meæ, mihi mortis insidias præparavit. Ecce dominus Papa, quem imperium sub magnificis antecessoribus meis de nullo creavit et ditavit, illud molitur exterminare, et in me ipsius imperii titubantis rectorem interitum machinatur. In quem confidam? ubi tutus, ubi lætus esse possum de cætero?" Et condoluerunt circumsedentes amici ejus usque ad suspiria et lacrimarum effusionem. Et obsorduit domini Papæ fama per hoc non mediocriter. Veritatem tamen novit Deus, secretorum perscrutator infallibilis.

Grief of
Frederick
II.
Ps. cxviii.
186.

¹ On this quotation, see above, vol. iii., p. 27, note 2.

A.D. 1249. *Hiemantibus in Cypro Francis et egentibus deferuntur victualia.*

Louis IX.
at Cyprus
sends to
Venice for
provisions.

Frederick
II. also
sends pro-
visions.

Fruitless
attempt of
Louis and
Blanche to
reconcile
Frederick
and the
Pope.

Per idem tempus, cum rex Francorum, qui in Cypro hiemando commorabatur, magnam cibariorum pateretur inopiam, misit comitem de Bar,¹ virum discretum et eloquentem, et dominum de Beugiu,² militem strenuissimum, ad Venetos et alios vicinarum insularum ac urbium incolas, postulans obnoxius, ut sibi, qui pro ecclesia universali militavit, in cibariis saltem venalibus misericorditer subvenirent. Cui Veneti favorabiles sex magnas naves frumento et vino et aliis victualium generibus onustas, nec non et militare præsidium et multos cruce signatos, liberaliter transmiserunt. Similiter et aliquæ aliæ urbes et insulæ, a quibus auxilium postularat, diversa suffragia præstiterunt; hoc Fretherico non tantum permittente, sed propitius persuadente. Similiter et ipse Frethericus, ne aliis inferior videretur, maximum eidem victualium diversorum transmisit adminiculum. Unde rex affluenter abundans, et grates ei referens, scripsit domino Papæ, ut reciperet ipsum Frethericum in gratiam suam, nec amplius tantum ecclesiæ amicum ac benefactorem impugnaret vel diffamaret, per quem ipse et totus exercitus Christianus ab imminente famis discrimine respiravit. Quod cum audisset Blanchia mater regis magnifica, ipsi Fretherico cum muneribus impretiabilibus grates persolvit multiplices, asserens ipsum F[rethericum] filii sui et totius exercitus Christiani vitam et honorem conservasse. Scripsit etiam³ efficaciter domino Papæ, ut rancorem contra Frethericum conceptum mitigaret. Sed dominus Papa, omnes tales preces spernens, magis ac magis diatim ipsum F[rethericum] impugnavit, sed ubique deteriorem calculum reportavit.

¹ Theobald II.

² Imbert, lord of Beaujeu.

³ etiam] om. C.

Rex Francorum multos sibi discordes concordat. A.D. 1249.

Rex interim Francorum, sano¹ et sancto fretus consilio, multos magnates tam in Cipro, quam in aliis Christianorum climatibus, discordes, et Templarios et Hospitalarios plenius pacificavit, ut securius, nullis² post terga relictis offendiculis, iter arriperet inchoatum.

Many reconciled by Louis IX.

Fretherici filius Henricus scribit pro rege Angliæ.

Tempore quoque sub eodem, domino rege Angliæ, ut³ creditur, procurante, Henricus filius Fretherici et imperatricis Ysabellæ, nepos scilicet dicti regis, dominum regem Francorum multis precibus ac muneribus, intermeantibus nuntiis sollempnibus, sollicitavit, quatinus pro salvatione animæ suæ et sub optentu peregrinationis suæ, sic[ut] pius ac justus, avunculo suo domino regi Anglorum jura sua ipsum avito jure contingentia postulanti concederet; ne peccatum regis Francorum Ludowici ira traduce in insontem filium transfunderetur. Similiter et ipse Frethericus pro eadem causa dicitur ipsi regi Francorum supplicasse, sed non instanter, ne videretur xenia sua taliter vendidisse. Quibus rex respondit; "Per sanctam, qua signor, " crucem, libenter vellem, si consilium meum permetteret, quia ipsum regem Angliæ, utpote consanguineum, præcordialiter diligo. Sed grave esset mihi in " instanti peregrinationis meæ articulo, universitatem " regni mei, matris meæ et magnatum meorum consiliis repugnando, licet cari sint intercessores, perturbare."

Request of Henry, son of Frederick II., to Louis IX. on behalf of Henry III.

¹ sano] om. C.

² nullis] nullo, B. It is corrected in C.

³ ut creditur] om. C.

A.D. 1249. *Archiepiscopus Rothomagensis venit in Angliam pro suo commodo.*

The arch-
bishop
of Rouen
comes to
England
for certain
incomes
belonging
to his
church.

f. 227.

The bishop
of Tortosa
in Eng-
land.

May 3.

His ac-
count of
the Kha-
rismians
and the
condition
of the
Saracen
princes.

Anno quoque sub eodem, circa Paschalem sollempnitatem, archiepiscopus Rothomagensis, quidam videlicet frater de ordine Minorum, [Rigaldus¹ nomine,] origine Francus, venit in Angliam, ut quosdam redditus ad jus ecclesiæ suæ pertinentes, impetrata regis gratia, revocaret. Quod cum prudenter impetraverat, facto regi homagio de ipsis redditibus (erant² enim in Anglia), remeavit. Et eodem tempore, episcopus de Tortosa, cujus episcopatus est in Syria, Anglicus natione et frater de ordine Prædicatorum, venit in Angliam gratia natale solum et si quos haberet parentes visitandi. Erat enim non procul a Radingo ex humili prosapia oriundus. Hic cum paternarum domuum nec parentum vestigia omnia præ vetustate et paupertate cognovisset, tristis rediit et inglorius. Hic assertione certissima conventui de Radingo, ubi in die Inventionis sanctæ Crucis majorem missam celebrarat, enarravit, quod residui qui in Terra fuerant Sancta³ Chorosmini, Soldano Babiloniæ prælium suscitante, sese ad invicem, Deo ultore, interfecerant. Supereminentes insuper Sarracenorum principes, qui sese guerris mutuis, propter superbiam Soldani prædicti, corroserant, certificati de adventu domini regis Francorum hostili super eos, concordati sunt et confœderati. Memoratus etiam Soldanus, qui omnium orientalium Sarracenorum præcipuus vel de præcipuis esse dinoscitur, dicto regi significavit, quod omnes orientalium principes Sarraceni ipsum alacres expectabant, ut bellum conserant cum ipso campestre ac generale, nec ipsius impetum aliquatenus formidare, et alia verba, ironiam et superbiam ejus exprimentia.

¹ *Rigaldus nomine*] From C. |
Odo Rigaud.

² *erant enim*] qui erant, C.

³ B. repeats *fuerant*.

Convenerunt cruce signati Londoniis.

A.D. 1249.

Ad clausum vero Pascha convenerunt magnates Angliæ, prout condictum inter eos prius fuerat, Londoniis, ut quod dominus rex sæpe promiserat, eisdem saltem tunc adimpleret, videlicet de cancellario, justitiario, et thesaurario, per consilium eorum constituendis. Sed cum omnia se certissime crederent recepturos, comitis Ricardi, qui eorum omnium summus esse videtur, absentia progressum negotii penitus impedivit; ad partes enim Cornubiæ se ante hæc, quasi ex industria, transtulit, jam remotus.¹ Et sic magnates delusi ad propria remearunt.

The demands of the nobles put off, by the absence of Richard of Cornwall, 11 April.

Fratres² Prædicatores et Minores fiunt theolenarii Papæ.

Eisdemque temporibus, fratres Prædicatores et Minores, de præcepto domini Papæ cui obedienter obtemperabant, instanter nimis ac diligenter prædicationibus intendebant; et ad augendam fidelium devotionem, cum magna sollempnitate ad loca, ubi prædicationis eorum prius indicebatur, accedebant, et advenientibus multos dies indulgentiæ concedebant. Occurrebant namque eis sacerdotes et clerici in vestibus albis, cum crucibus et vexillis, trahentes secum fidelis populi non minimam numerositatem, sicut solet diebus Rogationum. Prædicantes igitur pro negotio crucis homines cujuscunque ætatis, sexus, vel conditionis, vel valoris, immo etiam valitudinarios vel valitudinarias, et ægrotantes et senio deficientes cruce signaverunt; et in crastino³ et etiam incontinenti pro quantocunque pretio crucem a cruce signatis deponentes et re-accipientes, quemlibet a voto sue peregrinationis absolvebant. Quod videbatur mul-

Preaching of the Friars for the crusade.

Many released from their vows by payment.

¹ *remotus*] remoti, B. The Hist. Angl. has *remotus*, iii., p. 51.

² This heading is from C. It

has been erased in B., and is written over the erasure in a modern hand.

³ *crastino*] *crastinasto*, B.

A.D. 1249. tis inconueniens et absurdum, quia non post multos dies consequentes, magistro Berardo clerico et Ytalico vindemiante, comes Ricardus in ærario suo omnia coacervavit. Unde non minimum scandalum in ecclesia Dei et universo populo est exortum, et tepuit fidelium devotio manifeste.

Richard of
Cornwall
the gainer.

Obiit archiepiscopus Maguntinus, Fretherici magnus adversarius.

Death of
Siegfrid,
archbishop
of Mentz.

Favour
shown by
the Pope to
the arch-
bishop of
Cologne.

Temporibus quoque sub eisdem, obiit archiepiscopus Maguntinus, magnus Fretherici adversarius. Sed ne de ejus morte diu gauderet, dominus Papa tradidit ipsum archiepiscopatum custodiæ, dominationi, et ordinationi archiepiscopi Coloniensis,¹ quia constanter militavit pro ecclesia contra Frethericum et filium ejus Conradum. Præterea dominus Papa quandam nobilissimam abbatiam vacantem tradidit in manus ejusdem archiepiscopi Coloniensis, qua non est ditior vel nobilior abbatia, ut dicitur, in mundo; dicitur autem Wolsa.² Hæc mille milites novo imperatori cuilibet, postquam apud Aquisgrani coronatur,³ tenetur ab antiquo invenire. Has igitur nobiles ecclesias viduatas adeo depauperavit memoratus archiepiscopus Coloniensis, in stipendiis suorum militum omnia⁴ pendens, quod, dispersis monachis et clericis, vix habebant pauci qui residui remanserant sacerdotes unde vitam exilem sustentarent. Quicquid enim in eis pretiosum fuerat in auro, argento, gemmis, et vestibus pretiosis, et omnibus opulentis redditibus, diripuit et abrasit. Sed quem finem talis rapina sortita est, sequens sermo declarabit. Obtinuit insuper idem armipotens et belliger archiepiscopus privilegium a domino Papa⁵ a toto archi-

¹ Conrad of Hohenstadt.

² Huillard-Bréholles conjectures this is intended for Zwetfalt. *Transl. of Matt. Par.*, vi., p. 483.

³ *coronatur*] coronato, B.

⁴ *omnia*] oi, B. An erasure follows.

⁵ B. *ins. ut.*

episcopatu suo ad prælia sua sustinenda pecuniam ex- A.D. 1249.
torquendi infinitam a pauperibus, quorum clamor querulus ad cælum creditur ascendisse.

Ensium, filius Fretherici, Parmenses gravat, sed tamen non prævult.

Sub eisdem quoque temporibus, Parmenses, ad quorum consolationem et sustentationem contra Frethericum dominus Papa multam transmiserat cum militari præsidio pecuniam, dum ad quoddam castellum, quod non longe a civitate ad sui tuitionem construxerant, ducentos milites ad ejus defensionem¹ mitterent, Ensium rex Sardanæ, filius scilicet Fretherici, inde secretius præmunitus, paratis insidiis incautos omnes occupavit. Quos cum vellet in conspectu civium suspendere, significaverunt ei cives, quod si ipsos suspenderet, ipsi quos detinebant captivos de exercitu Fretherici, ilico talionem rependentes, patibulis præsentarent; et sic captivis pepercit Ensium, ipsos redimendos et alternandos pro tempore reservando. Quod cum audisset dominus Papa, pecuniam suam ipsis civibus missam fructu penitus caruisse.²

Capture of 200 soldiers of Parma by Ensio, king of Sardinia.

Inaudita pluviarum inundatio.

Mense autem Junii intrante, tanta pluviarum inundatio effusa est circa partes maxime Abenduniæ, quod salices et alias arbores et domos fluviis et torrentibus vicinas, immo etiam caulas cum ovibus, et salinas et³ molendina cum pontibus, et unam capellam, non procul f. 227 b. ab Abbendone constructam, asportavit. Segetes quoque virentes et spicas pubescentes et jam florentes solo tenus complanavit, unde panis inde postea potius fureus, quam triticeus fieri videbatur.

Floods near Abingdon.

¹ *defensionem*] tuitionem, C.

² Sic, the sentence being unfinished.

³ B. (not C.) ins. ac.

A.D. 1249. *De iterata translatione beati Edmundi archiepiscopi et confessoris.*

Transla-
tion of S.
Edmund,
archbishop
of Can-
terbury
at Pon-
tigny,
9 June.

Anno quoque sub eodem, fabricato elegantissime ex auro et argento, insertis gemmis et cristallinis interclusuris adaptatis, feretro, iterato translatum est venerabile corpus incorruptum beati Edmundi Cantuariensis archiepiscopi Pontiniaci. Et in eodem locello, præsentè prælatorum et magnatum numerosa multitudo, ad honorem Dei et universalis ecclesiæ, et specialiter regnorum Francorum et Anglorum, venerabile corpus Deo servante adhuc integrum et illibatum, collocatum est veneranter, eodem die quo et fuit de terra elevatum, videlicet quinto idus Junii, qui est dies sanctorum Primi et Feliciani.

Multi nobiles Angliæ cruce signantur.

Many
nobles pre-
pare to
start on the
crusade.

Reception
of William
Longespée
by Louis
IX.

Tempore quoque sub eodem, multi nobiles de regno Anglorum, videlicet Willelmus Longaspata, Robertus de Vaer, signifer ejus, et multi alii nobiles, ita ut ad ducentorum equitum numerum congregati recensiti sunt, ad iter Jerosolimitanum parabantur. Willelmus igitur cum licentia et benedictione matris¹ suæ nobilis ac sanctæ abbatissæ de Acoc,² dux omnium cruce signatorum de regno Angliæ, mense Julio profectus, sine moræ dispendio, exercitui Francorum sanus et incolumis est adjunctus. Christianissimus autem rex Francorum suscepit ipsum et suos veneranter, et cum suis specialibus annumeravit, gratias agens eis quod ei venerant in succursum; supplicavitque suis omnibus devotissime, ne solita Francorum superbia et invidia discordiam inter ipsos et Anglos, prout auditum est in tempore regis Anglorum Ricardi, suscicaret. Sed diabolo, qui

¹ Ela, countess of Salisbury, daughter of William of Evreux, second earl of Salisbury.

² i.e. Laycock, near Chippenham in Wiltshire. The initial L. has been interlined in C.

hominum successibus ab antiquo solet invidere, insti- A.D. 1249.
 gante, cum vidissent postea Franci Anglos præeminere Jealousies
 et in multis acquisitionibus rerum et famæ proficere, between
 invidebant et obloquebantur, consuetas ironias cum the French
 cachinnis et blasphemalibus juramentis ebullientes, and Eng-
 secundum illud poeticum, lish.

“ omnisque potestas

Lucan. i.
93.

“ Impatiens consortis erit;

similiter quoque dici potest,

“ omnisque superbus

“ Impatiens consortis erit.”

Quinimmo, inter ipsos Francos mutuam invidiam et odium superbia suscitavit, per quod Dominus eorum progressum minime, prout in posterum plenius dicetur, acceptavit.

Wasconenses edomantur per comitem Legrecestrice.

Diebus quoque sub eisdem, comes Legrecestris Sy- Success of
 mon de Monte forti, inimicos domini regis in Wasconia Simon de
 expugnaturus, mutato vel protelato voto suæ peregri- Montfort
 nationis, (cruce enim signabatur,) transfretavit. Multo- in Gas-
 que secum militari præsidio et thesauro regio ibidem cony.
 potenter applicuit, et hostes domini regis, *contra quem* S. Joh.
calcaneum seditiose *levabant*, potentius expugnavit. xiii. 18.
 Et Guastonem,¹ Rusteinum,² ac Willelmum de Solariis,
 et Burdegalensium omnes eminentiores ita edomuit, et
 viriliter se habuit et fideliter, ut omnium domini regis
 amicorum laudem promereretur³ et favorem, et per om-
 nia patrissare diceretur.

¹ Gaston de Bearn.

² Rustan de Solers had been se-
 neschal of Gascony in 1241-1242.

See Shirley's *Royal and Historical
 Letters*, ii., p. 400.

³ *promereretur*] So. C.; *promere-*
retur, B.

A.D. 1249. *Ensus filius Fretherici a Bononiensibus capitur.*

Capture of king Enzo by the Bolognese. Eodemque anno, mense scilicet Maio, Ensus filius Fretherici naturalis, rex Sardanæ, dum comitantibus Cremonensibus et Regensibus iter faceret circa partes Bononiæ vicinas, ut hostes suos dampnificaret, Bononienses præmuniti, paratis occultis insidiis, subitum impetum fecerunt in ipsum incaute procedentem ad pontem¹ Sancti Ambrosii, qui est in medio itinere inter Bononiam et Cremonam. Et facto congressu acerrimo, fit cædes non minima, et victa est pars Ensii, et captus est ipse Ensus, et cum ipso potiores familie suæ, circiter ducenti milites et quamplures Cremonensium et Regensium et populo bellatorum numero; et tracti sunt Bononiam incarcerandi. Et cum ad arbitrium hostium suorum crudeliter nimis et inhumane tractarentur, dederunt captivi Bononiensibus, ut mitius tenerentur, vinculis aliquantulum relaxatis, octodecim milia librarum de moneta imperialium, quæ tantum fere valet quantum exterlingorum.

Frethericus infirmatur, et moritur alius filius ejus.

Death of another son of Frederick II. Eodemque tempore mortuus est quidam alius Fretherici filius² naturalis in Apulia. Ipsemet etiam Frethericus percussus est morbo, qui dicitur lupo³ vel sacer ignis, unde tot oppressus adversitatibus inconsolabiliter doluit. Unde humiliatus, secundum illud Daviticum, *Imple facies eorum ignominia, et quærent nomen tuum, Domine*, optulit honestam pacis formam domino Papæ. Sed Papa lætificatus de adversitatibus suis, noluit quæ optulit acceptare, unde multorum incurrit

His own illness. Ps. lxxxii. 16. His offers to the Pope rejected.

¹ i.e. Ponte Santambrogio, five miles from Modena, on the Via Emilia.

² Richard, count of Chieti, vicar-general of Romagna. Kingdon.

History of Frederick II., ii. 446, 503.

³ "in proprio corpore particulari "paralisi vel lupo percussus." *Hist. Angl.* iii., p. 57.

indignationem et rancorem¹ nobilium, qui cœperunt A.D. 1249. ipsum F[rethericum] consolari et eidem adhærere, et superbiam servi servorum Dei detestari.

Petrus Caboche, legatus in Apulia, confusus inde affugatur.

Sub eorum quoque dierum curriculo, Petrus Caboche, Peter Capoccio clericus domini Papæ et amicus præpotens, missus est legate in Apulia. a domino Papa in Apuliam legatus, magna armatus potentia ad remittenda peccata, ut ipsum Frethericum contereret et Frethericales; et multiplicatis viribus, quas undique data pecunia et concessa plena peccatorum indulgentia collegerat, eundem Frethericum dampnificavit, et multos nobiles ab eodem² F[retherico] revocavit.

Monachi Cistercienses scolas exercent in Universitatibus.

Temporibus etiam sub eisdem Cistercienses monachi, The Cistercians obtain the privilege of establishing schools in Paris and elsewhere. f. 228. ne amplius forent contemptui fratribus Prædicatoribus et Minoribus et sæcularibus literatis, præcipue legistis et decretistis, novum impetrarunt privilegium. Et ad hoc nobiles sibi Parisius et alibi, ubi scolæ viguerunt, paraverunt mansiones, ut scolas exercendo, in theologia, decretis, et legibus studerent liberius, ne viderentur aliis inferiores. Mundus enim jam in superbiam elatus religionem claustralium contempnit, et religiosos bonis suis contendit spoliare. Et sic propter mundi nequitias rigor ordinis monastici in parte est enervatus. Non enim legimus hoc a regula beati Benedicti, qui spiritu omnium sanctorum, teste sancto Gregorio,⁴ dici-

¹ rancorem] rancorum, B. C. is correct.

² eodem] So C.; ejusdem, B.

³ decretistis] So C.; decretis, B.

⁴ See S. Gregory's Dialogues, ii. 8, Migne's Patrologia, vol. lxxvi., col. 150.

A.D. 1249. tur extitisse, aliquatenus emanasse. Quinimmo de ipso legimus et cantamus, quod relictis literarum studiis, deserta petere decrevisset.

Intronizatur archiepiscopus Cantuariæ Bonifacius.

Archbp.
Boniface
enthroned
at Canter-
bury.
John Man-
sel poi-
soned, but
escapes.

Die vero Omnium Sanctorum
fastigiose¹ nimis | cum² magno honore
intronizatus est B[onifacius] Cantuariensis archiepisco-
pus, convocatis ad tantam sollempnitatem rege et regina
et omnibus fere Angliæ prælatis. Et dum dominus
rex illuc properaret, sequentibus eum suis familiaribus,
Johannes Mansel, specialis ejus consiliarius, apud Mai-
denestan graviter est infirmatus, veneno, ut dicebatur,
infectus; unde per duos dies languidus, vix a portis
mortis diligentia medicorum est ereptus.

Rumores varii disperguntur.

Rumour of
the conver-
sion of the
king of the
Tartars.

Et temporibus sub eisdem increbuerunt rumores,
nescimus tamen si veri, quamvis super hoc regi epi-
stolæ elegantes mitterentur de conversione regis Tarta-
rorum ad fidem Christianam. Quas,³ inquam, epistolas
in libro⁴ Additamentorum diligens perscrutator poterit
reperire.⁵

Redit de curia Romana Norwicensis episcopus.

Return of
the bishop
of Nor-
wich.

Tunc quoque temporis rediit a curia Romana episco-
pus Norwicensis Walterus, qui, ut dicebatur, privilegium
adquisierat infame de pecunia ex episcopatu suo extor-
quenda.

¹ This is the reading of C.

² This, which is written over an erasure, has been substituted in B. for the old reading.

³ *Quas inquam epistolas*] quæ inquam epistolæ, B.

⁴ MS. Cotton, Nero D. 1. f. 98 b. (in French). It is referred to again below p. 87.

⁵ *reperire*] invenire, C.

Rumores jocundissimi de captione Damiatæ.

A.D. 1249.

Et circa festum Sancti Michaelis et deinceps, increbuerunt jocundissimi rumores per omnium Occidentali-
 lium climata, et qui primus ipsos in Angliam detulit
 fuit archiepiscopus Cantuariensis B[onefacius], qui in
 festo Sancti Matthæi applicuit; quod videlicet Christia-
 nissimus rex Francorum Damiatam, occupato potenter
 litore et victis ac repulsis Sarracenis, occupaverat. Et
 ut super hoc firmiter certificemur, dominus rex Angliæ
 hanc suscepit¹ epistolam, quæ in libro² Additamentorum
 poterit reperiri.

News of
the capture
of Dami-
etta
brought by
archbishop
Boniface,
21 Sept.

*De capitulo provinciali ubi diligenter tractatum fuit
de reformatione Nigri ordinis.*

Circa idem quoque tempus convenerunt abbates
 Nigri ordinis vel eorum procuratores apud Bermun-
 desheie, die sancti Kalixti. De communi igitur consilio
 provisum est, Deo inspirante, talis reformatio; ☉÷|÷☉³
 lege ad tale signum in libro Additamentorum. Unum
 tamen memoria dignum, quod inter ipsa statuta minime
 continetur, non arbitror prætereundum, quod videlicet
 dominus rex ab ipsis omnibus, licet ad hoc nullam
 invenerit sustentationem, impetravit, ut pro ipso et
 regina dicatur cotidie in missa, quæ cotidie in venera-
 tione beatæ Virginis canitur in eorum ecclesiis, collecta
 celebriter, videlicet, "Deus, in cujus manu c[orda]
 "s[unt] r[egum]."

Meeting of
Benedic-
tine abbats
at Ber-
mondsey,
14 Oct.

De petra albi marmoris ubi passus Domini apparuit.

Eodemque tempore, fratres Prædicatores attulerunt
 quandam petram albi marmoris, quæ a tempore Christi
 A marble
stone, with
the impres-

¹ suscepit] accepit, C.² MS. Cotton. Nero D. 1, f. 93.³ For this C. has "ut in libro

"additamentorum poterit reperiri."

MS. Cotton. Nero D. 1, f. 95 b.

A.D. 1249. in Terra Sancta vestigium impressum Salvatoris pro-
 sion of our
 Lord's foot,
 brought to
 Westmin-
 ster. tendebat. Quod quasi in¹ molli cera factum humani
 pedis, sed dimidii, formam manifeste demonstrat.
 Ipsam autem formam vel impressionem asserunt incolæ
 Terræ Sanctæ fuisse 'Christi vestigium in cælum as-
 censuri, cum discipulis suis valefaceret, ut per tale
 signum memoriam discipulis Suis² perpetuaret, Quem
 ultimo ibidem intuebantur, non visuri amplius, donec
 veniret mundum judicaturus. Taliter etiam dicitur
 Christus ipsam impressionem faciei Suæ, quæ Veronica
 dicitur, fecisse, ut videlicet Sui memoria haberetur in
 terris. Dominus autem rex illud ecclesiæ contulit
 Westmonasterii, sicut nuper sanguinem Christi, nobile
 donativum.

De quodam homuncio[ne] et alio gigantulo.

Mannikin
 found in
 the Isle of
 Wight.

Temporibus quoque sub eisdem quidam homuncio,
 non nanus, quia membra habens proportionalia, habens
 octodecim annos ætatis, inventus est in insula Vectæ,
 veluti non plus incrementi suscepturus, staturam habens
 vix tripedalem, nomine Johannes. Quem, quia mon-
 strum fuit naturæ, pro admiratione intuentium regina
 secum circumduci præcepit; longitudinem enim sui cor-
 pusculi hæc linea demonstrat³ sexdecies ducta.⁴

Monster
 born on
 the borders
 of Wales.

Eodemque tempore quidam incubæ dæmone, ut fer-
 tur, generatus in confinio Walliæ, in terra scilicet
 comitis Herefordiæ, infra dimidium annum plene den-
 tatus, ad staturam ascendit adolescentis septemdecim
 circiter annos habentis. Cujus mater post partum
 languore correpta, protinus emarcuit, et⁵ miserabiliter
 est exanimata. Uterque istorum naturæ prodigium
 fuit, iste quantitatem hominis naturalem excedens, alter
 autem non attingens.

¹ in] om. C.

² suis] So C.; sui, B.

³ demonstrat] monstrat, C.

⁴ Thus written in the margin,
 "sexdecie . . . duc . . . ta."

⁵ et . . . exanimata] In the mar-
 gin.

Hastiludium apud Brackele commissum est. A.D. 1249.

Ipsa quoque tempore, hastiludium commissum est Tourna-
ment at
Brackley. apud Brackele, ubi multi de militibus universitatis regni, qui se volunt bachelarios appellari, sunt contriti. In ipso etiam torneamento comes Glovernise Ricardus, qui se alienigenis semper opponere et partem fovere indigenarum consueverat, ipsis alienis¹ conjunctus est, in enormem sue famæ læsionem et honoris; per hoc enim pars Anglorum est confusa. In illo igitur conflictu cum prævaluisset Willelmus de Valentia, frater domini regis, juvante dicto comite, male tractavit Willelmum de Odingesseles, militem strenuum, qui bachelariis annumerabatur.

Walterus de Kirkeham, decanus Eboracensis, consecratur in episcopum Dunelmensem.

Prima autem Dominica Adventus Domini Walterus de Kirkeham, electus Dunelmensis, consecratus est apud Walter of
Kirkham
consecrated
bishop of
Durham,
28 Nov. Eboracum, ab archiepiscopo Eboracensi Waltero, cujus idem episcopus dinoscitur esse suffraganeus.

De² discordia orta inter abbatem Westmonasterii et ejus conventum.

Tempore sub eodem, orta est dissensio inter abbatem³ Westmonasterii et ejus conventum, in totius Quarrel
between
the abbat
of West-
minster
and his
convent. ordinis Nigri scandalum et opprobrium. Cujus causa et series in libro Additamentorum⁴ plenius annotatur. Tandem tamen procurante domino rege, qui specialis amator illius cœnobii esse dinoscitur, pax inter ipsos et concordia qualis qualis est reformata.

¹ *alienis*] alieniginis, C.

² C. has in the margin, "Hic deficit i. capitulum de discordia inter abbatem Westmonasterii et abbatem Sancti Albani."

³ Richard of Crokesley.

⁴ Two writs relating to this matter are given in the Book of Additamenta, f. 62 b. The Hist. Anglor. has "in libris partium." See Madden's note, iii. p. 61, note ².

A.D. 1249. *Orta est dissensio inter abbatem de Burgo et ejus conventum.*

f. 228 b.
Similar
quarrel at
Peterbo-
rough.

Grosse-
teste ap-
pealed to
by the
convent.

The abbat
resigns.

Ad ejusdem quoque scandali aucmentationem, ipso eodem tempore orta est dissensio inter abbatem de Burgo Willelmum et ejusdem loci conventum. De dilapidatione namque et consanguineorum suorum, quorum multitudine supra modum circumdabatur, ditatione, in enorme ecclesiæ suæ dampnum correptus, errorem non correxit. Unde conventus contristatus, episcopum suum Lincolniensem, ad vindictam errantium semper pronum¹ et paratum, advocans, conquestus est graviter super excessibus sui abbatis prænotatis. Ipse igitur convictus, cum sui depositio immineret, abbatis officium cum dignitate in manus episcopi quasi sponte cedens resignavit. Et assignata ei quædam portio abbatiæ, scilicet unum manerium, unde honestius et honorabilius, licet id non promeruisset, tanquam heremita et sub pœnitentia vitam duceret consecuturam. Regales autem illuc statim a domino rege missi, emolumentis inhiantes, redditibus abbatiæ avide inhiantes, rapinis et exterminio domus illius intenderunt. Irascebatur quoque rex vehementer, volens occasionem habere contra domum ipsam, quia dictum fuit ei, quod quia domino regi favorabilis et munificus fuerat, persequabantur ipsum abbatem suum monachi et accusaverant.

Johannes de Cadamo, prior Sancti Suithuni Wintoniæ, eligitur in abbatem de Burgo.

John of
[Caux]
elected in
his place.

Conventus igitur, ut domini regis confiscantis omnia declinarent indignationem, Johannem de Cadamo,² priorem ecclesiæ Sancti Suithuni Wintoniæ, ipso rege sic volente et imperante, licet de domo alia et natione

¹ *prorum*] patronum, C.

² This is John de Caletto or de Caux. See the Winchester Annals

(Annal. Monast. ii. pp. 91, 100), and the other references in the Index to the Annales Monastici.

alienum, videlicet Normannum, sibi in abbatem, vellent A.D. 1249. nollent, elegerunt.

Robertus Passelewe vitat curiam.

Feria vero quinta ante festum beatæ Lucie, Robertus Passelewe, de quo multa in hoc volumine præscribuntur, curiæ volumina detestans, ad frugem melioris vitæ convolavit, et ad gradum promotus est sacerdotii. Propter quod dominus episcopus Elyensis ipsi Roberto bonam ecclesiam de Derhame, quæ fuerat Jeremiæ¹ domini regis clerici nuper defuncti, contulit. Sed dominus rex ipsum episcopum conferentem et ipsum Robertum recipientem odio maximo persequabatur, quia episcopus memoratus illam ecclesiam Æthelmaro fratri domini regis gratis non contulerat.

Robert Passelew ordained priest, 9 Dec., and given the church of Dereham. Anger of the king.

De paagio comitis de Gisnes.

Anno quoque sub eodem, cum comes² de Gisnes transitum per Angliam aditurus regem fecisset, comes Rogerus Bigod hoc audiens [eum] capi præcepit. Quod cum comiti de Gisnes innotuisset, regi gravem super hoc reposuit querimoniam. Vocatus igitur comes Rogerus in propatulo sic respondit; "Domine mi rex, " cum nuntius vestri et totius regni extitisset, ad " concilium Lugdunense destinatus, et per terram " domini comitis de Gisnes pacificus et in expensis " minoratus transitum fecissem, credidi pro certo me " aliquid honoris et consolationis, ob vestri reverentiam " et pro multis bonis multotiens a nobis eidem collatis, " civiliter suscepturum; et multo dissimiliter fecit; " equos enim meos et homines, in meum dedecus et " dampnum, immo potius vestrum, violenter fecit res- " tare, donec paagium, nescio ob quam rem aut causam, " quantum placuit mancipiis suis, extorsisset, nec mihi

The count of Guisnes in his journey through England ordered to be seized by Roger Bigod. The reason for this.

¹ Jeremiah de Caxton. See p. 94. | ² Arnold III.

A.D. 1249. " ob civilitatem nec vobis pepercit ob reverentiam.
 " Cum igitur idem comes in partes venisset cismarinas,
 " transiens per terram meam, merito recepit talionem.
 " Teneo enim terram meam tam libere a vobis, domine
 " mi rex, ut ipse suam a domino suo rege Francorum,
 " et sum comes ut ipse; et unde hæc illi talis violenta
 " prædatio, ut transeuntibus vendat vias et aera?"
 Comes autem de Gisnes hæc audiens erubescens
 obmutuit, nec poterat rationabiliter ad objecta respon-
 dere. Hæc autem cum ad notitiam piissimi regis
 Francorum pervenissent, (contigit autem hoc cito post
 concilium), dato comiti de Gisnes redditu ne jacturam
 incurreret, prædictum paagium tam probrosum quam
 injuriosum jussit temperari.

The road-
 tax of the
 count of
 Guisnes
 modified
 by Louis
 IX.

Ecclesia de Bello loco dedicatur valde sollemniter.

Eodemque anno, abbas¹ de Bello loco ecclesiam suam,
 quam videlicet rex Johannes a fundamentis construxe-
 rat, præsentibus ipso rege Henrico filio dicti regis
 J[ohannis] et comite Ricardo fratre suo et multis
 aliis magnatibus, necnon et prælatiis, sollemniter valde
 fecit dedicari. In qua sollemnitate ducentas marcas
 et amplius expendit, nec tamen iccirco illi aliquatenus
 pepercit rex, quin maximum censum solveret illi pro
 transgressione, quam dicebatur regi fecisse in occupa-
 tione forestæ. Abbas insuper memoratus viginti mona-
 chos electos et triginta fratres, in magnum domus suæ
 dampnum, transmisit ad inhabitandum novam domum
 Cisterciensis ordinis quam comes Ricardus non procul
 a Winchecumbe nuper fundaverat, votum quod in mari
 fecerat complendo.

Monks
 sent thence
 to Hayles.

¹ Probably Alcius of Gisorn.

Rumores missi domino regi de conversione Tartaro- A.D. 1249.
rum.

Diebus quoque sub eisdem increbuerunt rumores Rumours of the conversion of the king of the Tartars. jocundissimi, quod videlicet potentissimus Tartarorum rex, prædicante et 'diligenter persuadente Petro Nigri ordinis monacho Indo, de quo in epistolis de Tartaris multa præscribuntur, conversus est ad Christianam fidem, baptizatus, propter munditiam, honestatem, et omnimodam sanctitatem, quæ in ipsa prædicatur et edocetur. Transmisit etiam verba consolatoria et amabilia domino regi Francorum apud Damiatam commoranti, animans eum ac persuadens, ut et ipse a Sarracenorum spurcitiis terram orientalem expurgando potenter et confidenter expugnaret; juvamen quoque spopondit efficax et festinum, utpote fidelis catholicus et tiro Christi baptizatus. Epistola super his omnibus translata de Arabico in Latinum et Gallicum, domino regi transmissa, in libro Additamentorum ¹ plenius annotatur. Dominus autem rex Francorum, de amplificatione fidei Christianæ lætificatus, transmisit ei capellam suam pretiosissimam cum reliquiis carissimis et quosdam Prædicatores et Minores, ad ipsius pleniorum informationem. Item tempore sub eodem, alii rumores umbra- f. 229. tiles et ficti ad consolandum Christianos et forte ad animandum cruce signatos, ut transfretantes regem Other false rumours. Francorum sequerentur, cismarinorum regna pervolarunt. Horum principalis seminator fuit episcopus ² Massiliensis; similiter et quidam Templarii! præclari, unde magis credebantur fabulæ scriptis sub sigillis commendatæ; sed quando rei veritas innotuit, magis et anxius sauciabant. Veruntamen tantum veritatis claruit, quod The Saracens' offer, after the capture of Sarraceni et eorum principes, post captionem Damiatæ stupefacti, optulerunt Christianis quicquid terræ un-

¹ MS. Cotton. Nero D. 1, f. 98 b.
This is the French translation
already referred to above, p. 80.

² Benedict of Alignano.

A.D. 1249. quam Christianorum extitit et amplius, dummodo Damietta, rejected, through the pride of the count of Artois. miatam et quæ jam ceperant cum indempnitate restituerent. Sed superbia comitis Atrabatensis non est hoc permissum,¹ nec humiliatis Sarracenis adquevit, nisi Damiatam valerent Christiani habere et quiete retinere, et insuper Alexandriam recipere; sed hujus gravi pacis conditioni Sarraceni minime adqueverunt, unde credimus Deum fuisse offensum. Non enim debuerunt Christiani alia intentione transfretasse, nisi ut Christi adquirerent hæreditatem. Sarraceni igitur ad invicem colloquentes dicebant; "Sinite modo, sinite. "Superbia et² avaritia, quas Christus Jesus Deus eorum "maxime odit, ipsos omnes exterminabit." Quod veraciter evenit, sicut sequens sermo plenius elucidabit.

De morte Alexandri regis Scotorum dolenda.

Death of Alexander II., king of Scotland, 3 July. Sub ejusdem anni circulo, quinto nonas Julii, obiit Alexander rex Scotorum, vir sapiens et modestus, qui cum multis annis regnasset, videlicet juste, feliciter, et in pace, ultimis diebus suis avaritia stimulante, a tramite justitiæ dicitur exorbitasse. Iram enim voluntariam, quærens sæviendi occasionem, exacuit in quendam de nobilioribus regni sui, nomine Oenum de Argethel, militem strenuum et elegantissimum. Et dum proponeret ipsum exhæredare, imposuit ei notam proditiōis, quia anno proximo præterito homagium fecerat regi Norwagiæ pro tenemento cujusdam insulæ,³ quam pater ejusdem Oeni ab eodem rege tenuerat, [et] pro homagio suo in pace multis annis possederat. Insula illa inter Orkadem et Scotiam sita est. Oenus igitur timens regis minas Scotorum domini sui, significavit ei, quod tam Scotorum quam Norwagensium regi debitum servitium persolveret integre. Sed cum rex Scotorum

His quarrel with Owen of Argyle.

¹ *permissum*] *permissa*, B.

² *et avaritia*] *om. C.*

³ Probably *Stroma*.

adhuc iratus respondisset, quod *nemo posset duobus dominis servire*, et responsum reacceperat, quod immo bene posset quis duobus dominis famulari, dummodo non essent domini sibi adversantes, paravit rex exercitum¹ ut ipsum hostiliter invaderet. Oenus igitur nolens offendere dominum suum regem Scotiæ, supplicavit ei ut concederentur ei induciæ, ut homagium suum simul cum insula memorata regi Norwagiæ resignaret. Quod cum rex Scotorum ei denegasset, patuit regis protervitas, unde offensam incurrit Dei et sancti² Columkille, qui in partibus illis jacet et honoratur, et³ multorum nobilium. Rex igitur ipsum Oenum usque prope⁴ Argæthel diffudiatum navigando hostiliter insequabatur, stimulatus, ut dicitur, importunis instigationibus cujusdam minus discreti episcopi de Stratherne,⁵ fratris videlicet de ordine Prædicatorum. Rex igitur antequam exiens de navi equum valeret ascendere, quasi ultione, morbo subito et letali percussus est. Et volens innocentem exhæredare, inter manus⁶ magnatum suorum ex improvise cum ipsa ambitione vitæ spiritum exhalavit.

A.D. 1249.
S. Matt.
vi. 24.

Manner of
his death.

Obiit Hugo Brun, comes de Marchia.

Anno quoque sub eodem, Hugo cognomento Brun, comes de Marchia, cum rex Francorum apud Damiatam applicuisset, rebus humanis est exemptus. Qui iccirco minus meruit deplorari, quia privigno suo regi Anglorum, in ipsum confidenti, proditionis laqueos in Pictavia præparavit,⁷ dum ipsum, quem vocarat, regi

Death of
Hugh le
Brun,
count de la
Marche, at
Damietta.

¹ *exercitum*] exercitium, C.

² *sancti*] sancte, C.

³ *et multorum nobilium*] a multis nobilibus, C.

⁴ *prope*] om. C.

⁵ *i.e.* Clement, bishop of Dunblane. "The ordinary title of the bishop at first was 'episcopus Stradernensis,' the see being

"probably coterminous with the earldom [of Stratherne]." Haddan and Stubbs, *Councils*, ii. p. 231. He is called "Clemens, canonicus de ordine Prædicatorum" in the Melrose Chronicle, p. 201, (ed. Fulman).

⁶ C. ins. *et*.

⁷ See above, vol. iv., pp. 211, 216.

A.D. 1249. Francorum vendidit fraudulenter. Pie tamen credendum est, quod ipsum flagitium et alia omnia peccata in ipsa peregrinatione sua prudenter expiaret.

*Willelmus de Holandia novus rex Alemanniæ
vincitur¹ a Conrado filio F[r]etherici].*

Defeat of William of Holland by Conrad. Eodem² quoque [anno] in æstate declinante, inclinata et infirmata est non mediocriter pars Papalis, et sors incepta in conflictu³ inito contra Frethericum. Præter enim hoc, Willelmus de Holonda, qui juvante domino Papa ad dignitatem regni Alemanniæ ascenderat, prævalente Conrado filio dicti F[r]etherici], victus retroceserat et retrocedens latuerat. Comes Sancti Egidii sive Thosolanus, Reimundus, miles strenuus et circumspectus et domino Papæ amicissimus, graviter et ad mortem infirmatus, thesaurum ab ipso Papa sibi commissum ad expugnandum hostes ecclesiæ et præcipue comitem Sabaudia⁴ remisit, asserens se gravi et letali infirmitate prægravatum solam mortem expectare, et solum superesse sepulchrum. Conditio igitur suo⁵ magnifice testamento, corpus suum ad domum sanctimonialium Sancti Ebraudi, juxta pedes regis Ricardi cujus consanguineus erat, jussit sepeliri; et cum corpore suo quinque milia librarum argenti domui illi delegavit.

Illness and will of Raymond VII., count of Toulouse.

He leaves his body to Fontevraud.

*Obiit Petrus de Geneure, quem rex in Hybernia
ditaverat.*

Death of Peter de Geneure. Obiit insuper eodem anno Petrus de Geneure, natione Provincialis, et domino regi, licet humili prosapia oriundus, amicissimus. Quod et ipse rex opere comprobavit; contulerat enim eidem P[etro] nobilem

¹ *vincitur*] *vicitur*, B.

² *Eodem*] *Eadem*, C., altered from *Eodem*.

³ *conflictu*] *conflictio*, B. C. is correct.

⁴ *Amedeo*.

⁵ *suo*] *sue*, C.

puellam Matildam, elegantem¹ filiam Walteri de Lascy, A.D. 1249. in Hybernia, cum universa hæreditate et honore ipsam contingente; filium vero et filiam ex ipsa susceperat.

His wife
Matilda
de Lacy.

Obiit magister Simon Normannus.

Anno quoque sub eodem, obiit magister Symon² Normannus, præcipuus quondam domini regis consiliarius, et regii bajulus et magister sigilli. Qui quamvis superbus fuisset, tamen in fine pro honesta quam fovit causa regis indignationem incurrit; voluit enim dominus rex quandam cartam contra coronam suam confectam comiti Flandriæ Thomæ concedere in enormem regni Angliæ læsionem et conferre. Sed ipsam noluit dictus Symon quomodolibet consignare, in hoc commendabilis et fidelis. In quo facto omnes alii impetus ejus fuerant excusabiles.

Death of
Simon le
Norman.

Obiit magister Willelmus de Dunelmo optimus clericus.

Obiit etiam eodem anno magister Willelmus de Dunelmo apud Rothomagum, rediens a Romana curia, literatus eminentissime et abundans multis redditibus, sed amplioribus inhiabat. Hic cum rector fuisset nobilis ecclesiæ de Weremue, non procul a mari sitæ, statim eo mortuo rex efficaciter procuravit, ut eadem ecclesia fratri suo Æthelmaro sine aliqua daretur percuntatione. Qui dico Æthelmarus, propter affluentiam reddituum, et præcipue in partibus Borealibus, suum constituit senescallum Martinum de Sancta Cruce, clericum, virum prudentissimum.

Death of
William of
Durham.
f. 229 b.

Wear-
mouth
given to
Æthelmar
deValence.

¹ *elegantem*] From C. It is written in B. in a modern hand over an erasure.

² Formerly archdeacon of Norwich. See above, vol. iv., pp 5, 63.

A.D. 1249.

Obiit Rogerus filius Johannis in quodam torneamento.

Death of Roger
Fitz-John
de Bailliol. Et sub ejusdem anni circulo circa Pentecosten, obiit quidam de nobilioribus baronibus Borealibus,¹ Rogerus filius Johannis,² puerum parvulum relinquens hæredem. Cujus custodiam ilico rex contulit Willelmo de Valentia fratri suo. Mater autem parvuli ipsam custodiam emere desideravit pro mille et ducentis [marcis]. Nomen matri Ada de Bailloil, nomen vero parvuli³ extiterat.

In insula obierunt multi nobiles Franci.

Deaths of many crusaders in Cyprus. In insula vero Cypri, dum ibidem rex Francorum hiemaverat, migraverunt ad Dominum cruce signati Franci viri præclari, quos longum [esset]⁴ numerare et historiæ Anglorum impertinens; et multi in itinere, tam per terram quam per mare. Obiit tamen vir præclarus, episcopus⁵ Noviomensis, comes Palatinus et unus de xii. paribus Franciæ, in navi non procul a Cypro.

Obiit comes H[u]go.

Death of Hugh de Chatillon, count de S. Pol, at Avignon. Obiit etiam in itinere apud Avinionem, jactu⁶ contritus lapidis a mangonello missi, in certamine quod habuit rex Francorum ibidem,⁷ Hugo de Chastellione,

¹ *Borealibus*] om. C.² *Rogerus filius Johannis*] Written over an erasure. De Bailliol, Hist. Anglor., iii. 67, where it is also stated that the tournament at which he was killed was at Argen-ces (in Normandy).³ Blank in MS. The name was probably Robert. See Roberts's *Calendarium Genealogicum*, i., p. 26. C. has *pueri* for *parvuli*.⁴ *esset*] From C.⁵ Peter Charlot, an illegitimate son of Philip Augustus.⁶ This is a confusion with his father Guy II., who met his death in this way when Louis VIII. was before Avignon. (Art de Vérifier les Dates, under the Comtes de S. Pol.)⁷ *ibidem*] apud quoddam castrum super Rodanum situm inter Valentiam et Avinionem, C.

comes Sancti Pauli et de Bles, ante transitum regis A.D. 1249. Francorum, in triste præsagium negotii crucis proseguendi. Non enim ipso fuit nobilior in toto exercitu Francorum, vel in armis potentior. Quinquaginta enim vexilliferos milites in bello præelectos habuit in comitatu suo quibus præerat, quo igitur mortuo omnes dispersi sunt et desolati. Hic quoque comes Hugo navem mirabilem paraverat in regno Scotiæ in Yl-^{His ship at Inverness.} vernes, scilicet in Muref,¹ in qua transfretari cum Bolo-
nensibus et Flandrensibus et cum illis, qui vulgariter de Avalterris² dicuntur, posset audacter. Sed hæc omnia dum ordiretur, veluti tela³ a texente succisa sunt. Obiit etiam in Cypro Johannes de Druis ju-^{Death of John count de Dreux.} venis, in re militari strenuissimus et flos totius generis, licet sanguine clarissimus, in funestum et lamentabile pronosticum futurorum. Obierunt insuper^{Other deaths.} utriusque sexus nobiles, qui præ mutationibus cibariorum et aeris, quas solet natura abhorre-
re, ægrotantes, ad cælestia regna tanquam martyres avolarunt; quorum memoriam præsentī libro duximus annotandam, quia pro universalis ecclesiæ promotione et crucis negotio vitam felicem terminarunt.

Annalis conclusio.

Fluxit igitur annus ille minus fructifer, licet arbores^{Summary of the year.} floribus penitus tempore vernali operirentur, frugifer tamen abundanter; sed in fine æstatis messes oblatae spem mentitæ⁴ in humani generis provocationem suffocabantur, et collectæ panem triticeum⁵ quasi furfureum et fuscum reddiderunt. Annus, inquam, Romanæ curiæ infamis, Franciæ et Angliæ turbulentus.

¹ i.e. Moray.

² Avauterre, terre ou pays d'aval, i.e. Pays-Bas. Huillard-Bréholles, *Translation of Matthew Paris*, vi., p. 508, n. 2.

³ tela] om. C.

⁴ mentitæ] om. C.

⁵ triticeum] triceum, B. (C. is correct.)

A.D. 1250. *Rex fuit ad Natale Wintoniæ, et in crastino Natalis cum episcopo.*

Henry III. Anno Domini MCCL., qui est annus domini regis
keeps H[enrici] tertii tricesimus quartus, fuit idem dominus
Christmas rex apud Wintoniam ad Natale Domini, ubi festa
at Win- Natalitia, ut moris est, magnifice celebravit. Et in
chester. crastino cum ipsius civitatis episcopo W[illelmo] mag-
nus conviva et jam assuetus prandebat, volens ipsum
episcopum honore præsentiae suæ civiliter serenare.

In London Deinde versus Londoniam iter festinus maturavit, ubi ¹
on 5 Jan. festum beati Ædwardi sollempniter consummavit, con-
vocatis archiepiscopo Cantuariensi B[onefacio], qui ibi-
dem missam celebravit, et septem episcopis et magna-
tibus regni quamplurimis.

Comitissa Cornubiæ peperit filium.

Birth of Eodemque tempore, infra videlicet dies Natalitios,
Edmund, comitissa Cornubiæ Cincia, uxor comitis Ricardi, pep-
son of erit ei filium apud Berkammestude. Ad quem bapti-
Richard of zandum comes vocavit archiepiscopum Cantuariensem
Cornwall. infantis avunculum, et vocatum [est ² nomen] ejus
Ædmundus, ob honorem beati Ædmundi Cantuariensis
archiepiscopi et confessoris.

Obiit consiliarius regis Jeremias.

Death of Et infra ³ eisdem dies, obiit domini regis clericus
Jeremiah et consiliarius specialis Jeremias de Caxtona; cujus
de Caxton. bonam ecclesiam suam ⁴ episcopus Eliensis ilico con-
His church tulit Roberto Passelewe, sperans ipsum sanctum fore
given to Robert post diutinam vitam sterilem sacerdotem.
Passelew.

¹ ubi . . . consummavit] ut . . . consummaret, C., the last word being altered from *consummavit*.

² est nomen] From C.; om. B.

³ infra eisdem dies] eodem tem-
pore, C.

⁴ suam] In a modern hand over an erasure. It is in C. Perhaps the old reading was *de Derham*. See above, p. 85.

De temeraria transgressione Walteri de Clifford et ira regis. A.D. 1250.

Eodem vero tempore, Walterus de Clifford inter barones Marchiæ Walensium potestate, divitiis, et libertatibus non ultimus, accusatus coram domino rege graviter, eo quod nuntium ipsius regis, literas ei regias deferentem, violenter ac indecenter in domini regis contemptum tractaverit, et regias literas cum ipsa cera comedere coegerit, unde ipse Walterus coram rege convictus, non ausus subire iudicium, sed misericordiæ domini regis se supponens, mortem vel exhæredationem vix evasit, libertatem vero suam amisit et quantum habuit vel habere potuit pecuniæ, scilicet¹ mille marcas, et sic sub electorum fidejussorum plegagio dimissus sine incarceratione ad propria remeare.²

Crime and punishment of Walter de Clifford.

Pax est reformatata inter abbatem Westmonasterii et conventum.

In festo autem memorato, dominus rex omnem quam potuit adhibuit diligentiam, ut pax inter abbatem Westmonasterii et ejusdem loci conventum reformaretur; scandalum enim illius discordiæ ventilatum totam religionem, immo totam infecerat regionem. Dictum enim erat ipsi regi, quod incassum in nova structura ecclesiæ Westmonasterialis, videlicet in lapidibus sculpendis et componendis, exposuerat, si personæ ecclesiæ, id est, pastor et grex, conventus et abbas, qui sunt in compositione tam nobilis ecclesiæ vivi lapides, inordinate discreparent. Et sic elaborante amatore illius ecclesiæ domino rege, pax inter ipsos est reformatata.

The quarrel between the abbat and convent of Westminster made up by the king.

1 S. Pet. ii. 5.

¹ scilicet mille marcas] In the margin. | ² remeare] remiare, B. (not C.).

A.D. 1250. *Citantur religiosi in diocesi Lincolniensi coram episcopo R[oberto].*

Bishop Grosse-
teste summons the
Lincoln monks to
Leicester, 13 Jan.,
f. 230.
to hear the Papal
privilege he had
obtained respecting
their churches
and incomes.

Tempore quoque sub eodem, religiosorum fatigator indefessus, episcopus Lincolniensis, Robertus omnes suæ diocesis religiosos¹ fecit citari, ut in festo Sancti Hylarii apud Legrecestriam convenirent, mandatum domini Papæ ibidem audituri. Ad hæc enim idem episcopus summo conamine anhelavit, ut religiosorum per suam diocesim constitutorum ecclesias et redditus, de quibus idem religiosi assensum capituli et super hoc instrumenta testimonium evidens perhibentia non haberent, in suam, quod multis nimis dampnosum foret, revocaret potestatem. Et ad impetrandum magistrum Leonardum clericum suum, frequentem Romipedam, non sine maxima² pecuniæ effusione ad Romanam curiam destinaverat. Quæ inquam curia, instar baratri, potestatem habet et consuetudinem omnium redditus absorbendi, immo fere omnia quæcunque episcopi possident et abbates. Hujus autem impetrationis literæ poterunt reperiri³ ad⁴ tale signum in libro videlicet Additamentorum.⁵

Transfretant multi nobiles Angliæ.

Many English
nobles and
prelates
cross.

Tempore quoque sub eodem transfretarunt multi nobiles de regno Angliæ, nec patuit causa alicui de populo. Videlicet comes Ricardus, comes Gloverniæ, Henricus de Hastingo baro, Rogerus de 'Thurkebi, et multi alii nobiles cum illis. Præterea de prælatis, Lincolniensis, Londoniensis, et Wigorniensis⁶ episcopi, et cum illis de episcopatu Lincolniensi Oxoniensis⁷

¹ "omnes viros religiosos beneficiatos," Dunstable Annals, p. 180.

² maxima] maxime, B.

³ reperiri] inveniri, C.

⁴ ad, &c.] Not in C.

⁵ MS. Cotton. Nero D. 1, f. 94 b.

⁶ Madden (Hist. Angl., iii., p. 562) suggests *Wintoniensis* should be read. See below, p. 117.

⁷ Robert de Marisco.

et Bedefordensis¹ archidiaconi, et multi alii clerici. A.D. 1250. Comes vero Ricardus cum maximo apparatu et comitatu fastigio[so] per regnum Franciæ transivit,² quadraginta videlicet militibus de novo vestitis robis consimilibus et mannis deliciosis, auro micante recenter faleratis, et bigis multis,³ et quinquaginta summariis et familia numerosa nimis, concomitante comitissa uxore sua et Henrico primogenito filio suo, ita ut Francis admirantibus tam mirabile quam honorabile spectaculum præberet intuentibus. Cui adventanti honorabilis domina Blanchia cum summa occurrit reverentia, applaudens et munera offerens pretiosa, tanquam consanguinea consanguineo, immo potius velut mater filio singulari. Causa autem solius episcopi Lincolniensis, quare transfretaret, patuit universis.

Array of
Richard of
Cornwall.

Honours
paid to him
in France.

*Episcopus Lincolniensis R[obertus] transfretat
ut propositum suum ad optatum perducatur effectum.*

Memoratus siquidem episcopus Lincolniensis licet senex vigilanter laboravit, ut eos quos vocarat ad papale mandatum, ut præactum est, et contra inaudita gravamina sua ad sedem apostolicam appellaverant, strictius suæ flecteret voluntati. Appellaverant enim exempti, Templarii, Hospitalarii, et multi alii, qui postea a domino Papa pecunia interveniente caute sibi pacem redimerunt, secundum illud ethici,

Bishop
Grosseteste at
the Roman
court to
answer
the appeals
against
him.

“Judicis auxilium sub iniqua lege rogato.”

Quod cum episcopo post multas expensarum effusiones et labores inutiles innotuisset, confusus et tristis venit ad dominum Papam, dicens; “Domine sancte pater, erubescio confusus in proposito meo, quod in literis et pollicitis vestris confidenter solidavi, spe frustror præconcepta, quia quos credideram edomuisse, liberi

His inter-
view with
the Pope.

¹ John de Crachale.

² C. *ina. et.*

³ *multis*] multis, B. C. has v only.

A.D. 1250. "in meam recedunt confusionem." Cui Papa torvo vultu dicitur respondisse; "Frater, quid ad te? liberasti animam tuam, fecimus eis gratiam. Nunquid *oculus [tuus] nequam est, quia bonus sum?*" Et cum episcopus suspirans in seipso diceret, tamen auditus a Papa, "O pecunia, pecunia, quantum potes, præcipue *in curia Romana!*" exasperatus dominus Papa respondit, "O Anglici, hominum estis miserrimi. Quilibet vestrum alium corrodit ac studet depauperare. Quam multos elaboras¹ religiosos tibi subjectos, tuasque oves et indigenas ac domesticos, orationibus et hospitalitati intendentes, ut de bonis eorum tyrannidi tuæ ac cupiditati satisfaciens, alios et forte alienos reddas locupletes." Et sic confusus et ab omnibus protervus acclamatus, recessit episcopus, et [ne] nihil fecisse videretur, aliis negotiis intendebat.

S. Matt.
xx. 15.

He departs
in confusion.

Multi nobiles Angliæ vendunt suæ prædia, ut viam sibi præparent Jerosolimitanam.

Roger de
Montalt
sells his
woods
and other
property at
Coventry.

Many other
nobles
take the
cross.

Anno quoque sub eodem, Rogerus de Muhalt, unus de nobilioribus Angliæ baronibus, cruce signatus, partem suam in silvis et aliis redditibus, quos habebat apud Coventre, priori² et conventui ejusdem loci pro magna summa pecuniæ, ut sibi in viaticis provideret, ad feudofirmam dimisit, et³ multa vendidit, et multa irrevocabiliter [alienavit],⁴ sicut et alii nobiles tam de transmarinis quam de partibus cismarinis. Præter ipsum autem Rogerum memoratum cruce signabatur in regno Angliæ nobilium sub eisdem diebus multitudo numerosa, ut crucis negotium promoturi Francorum regem juvarent et sequerentur, tam prælati quam milites, videlicet Wigorniensis et Herefordensis episcopi, Legre-

¹ *elaboras*] *elabores*, C. So B. formerly, but it is corrected in the margin.

² William de Brithwanton.

³ *et multa vendidit*] om. C.

⁴ *alienavit*] *vendidit*, B.

cestrensis¹ et Herefordensis² comites, Galfridus³ quoque A.D. 1250. de Lyci, Robertus⁴ de Quency, et multi alii, quos longum esset enumerare. Innumerabiles quoque nolentes in propatulo signum crucis vel accipere vel in humeris portare, secreto voverunt et proposuerunt firmiter Terram Sanctam devote ac potenter adire, muscipulas Romanæ curiæ formidantes.

Prævalente F[rætherico] arctantur Parmenses.

Diebus quoque sub eisdem, adeo invaluit Frætherici ^{Successes of Frederic II.} potentia in odium Romanæ curiæ, ut, exturbatis Wilhelmo de Holandia et Petro Cabochio legato suo, multi potentes ei darent et sese fidelitati suæ manciparent. Parmenses insuper et Regenses, necnon et Bononienses et alios etiam sibi rebelles arctavit, ut non auderent procul a civitatibus suis apparere, laqueos timentes Fræthericales. Unde mercatores civitatum illarum, qui abundare consueverunt, interdictis nundinis, portubus, et viarum transitibus, egere incipientes, pacem Frætherici incoeperunt desiderare, et rebellionem papalem detestari; provocabat enim multos ejus Frætherici constans patientia et humiliatio et satisfactio, quam devote dicebatur ecclesiæ optulisse. Desiderabat enim et humiliter pos- ^{His offers to the Pope,} tulabat, ut pro ecclesia in Terra Sancta omnibus diebus vitæ suæ hostes Christi impugnaturus militaret, donec ad minus Christianis quicquid aliquo tempore Christianorum erat, ecclesiæ tam potenter quam prudenter restituere[t], dummodo nepos domini regis Anglorum Henricus filius suus, quem præ omnibus filiis suis dilexerat, valeret post eum substitutus⁵ imperare. Optulit insuper multa ecclesiæ ablata restituere et dampna resarcire. Ad quæ dominus Papa constanter

¹ Simon de Montfort.

² Humphrey de Bohun.

³ Geoffrey de Lucy, lord of Newington.

⁴ Eldest son of Saher de Quincy, earl of Winchester.

⁵ *substitutus*] substitutus, B. (not C.)

A.D. 1250. respondit, se nullo modo quem concilium Lugdunense
which are generale cassaverat et condempnaverat, tam leviter ad
rejected. statum pristinum revocare. A nonnullis affirmative

f. 230 b.
The Pope's
supposed
motives.

dicebatur, quod dominus Papa sitienter et super omnia
desiderabat ipsum, quem magnum draconem vocabat,
pessundare, ut, ipso subpeditato et conculcato, reges
Francorum et Anglorum, necnon et alios Christiani-
tatis reges, quos omnes regulos et serpentulos esse
dicebat, facilius exemplo dicti F[retherici] perterritos¹
conculcaret, et bonis suis ac prælatos eorundem ad²
libitum spoliaret. Et hoc verbum cum factis enormi-
bus, quæ talibus dictis testimonium poterant perhibere,
in multorum cordibus offendicula generarunt, et ipsum
F[rethericum] similiter justificarunt, et partem cœperunt
diatim meliorare.

Frederick
II. gains
ground.

*Computatur thesaurus extortus ab Anglia per Bone-
facium Cantuariensem archiepiscopum.*

Inquiry
into the
amount
collected
for the
archbishop
of Canter-
bury.

Tempore quoque sub eodem, convenerunt episcopi
provinciæ Cantuariensis Oxoniæ, computaturi si pecu-
nia collecta per eorum episcopatus ad opus archiepi-
scopi Cantuariensis ad summam ascenderet ei conces-
sam. Noverant autem hoc per collectores per singulos
episcopatus constitutos, sed archiepiscopus multos plus
[constituit], ut videlicet expensæ omnimodæ ad com-
modum suum computarentur. Episcopi igitur inviti
quod exegit concesserunt, sentientes dominum Papam
in omnibus sibi favorem.

Dominus rex petit veniam a civibus Londoniarum.

The king
summons
the London
citizens to

Convenerunt itaque³ ex præcepto domini regis cives
Londoniarum coram ipso apud Westmonasterium, omnes
cum familiis usque ad puerum duodennem, Dominica

¹ B. repeats *facilius*.

² *ad libitum*] This has been

erased, and written over the erasure
in a modern hand. It is in C.

³ *itaque*] igitur, C.

proxima ante festum sanctarum Perpetuæ et Felicitatis A.D. 1150. in majori palatio, quod dicitur magna aula, et erat ipsa cum tota curia atriali ipsis usque ad compressionem repleta catervarum. Quibus congregatis, dominus rex humiliter quasi lacrimis obortis supplicabat, quatinus quilibet civium illorum iram suam et omnimodam malivolentiam et rancorem ei corde et ore benigne remitteret.¹ Ipse enim, ut in publico confitebatur, frequenter, et ministeriales ejus frequentius, injuriam eis multiformem irrogaverat, bona eorum injuriose auferendo, occupando, retinendo, et libertates lædendo multotiens eorundem, unde veniam sibi indulgeri postulabat. Cives autem, comperientes aliud sibi non expedire, cuncta quæ dominus rex postulaverat annuerunt; ablatorum tamen eis nulla fiebat penitus restitutio.

Westminster, and asks their pardon for his oppressions.

6 March.

None of their property restored.

Dominus rex crucem accipit² et multi nobiles cum eo.

Eadem igitur die dominus rex crucem suscepit de manu archiepiscopi Cantuariensis B[onefacii]. Et postea ipse³ archiepiscopus [cruce⁴ signavit alios nobiles; cum quibus Radulfus] filius Nicholai domini regis senescallus, Willelmus de Valentia domini regis frater uterinus, Paulinus Peiure ejusdem domini regis consiliarius specialis, et multi alii magnates et aulici; abbas⁵ quoque Sancti Edmundi nomine Edmundus, in derisum omnium et in perniciosum monachorum exemplum et præjudicium ordinis sancti, omne votum solventis, cruce signatus est; clerici quoque domini regis consilarii, Johannes Mansel, Philippus Luvel, et multi alii quos

The king and many others take the cross.

¹ *remitteret*] remitterent, B.

² *accipit*] assumpsit, C.

³ *ipse*] idem, C.

⁴ *cruce signavit alios nobiles*] So C. It is written in B. over an erasure in a modern hand. I suspect the original reading in B. was *cruce signatus est; et Radulfus*. The last two words are not in B.,

but there is room for them where the erasure is; *cum quibus Radulfus* is the reading of C. See the Hist. Anglor. iii., 71.

⁵ *abbas . . est*] In the margin in B. It is in the margin in C., with *Vacat*, and again in the text at the end of the chapter.

A.D. 1250. enumerare longum foret.¹ Sinistri vero interpretatores
 Sinister
 interpreta-
 tion of the
 king's
 motives. asserere præsumpserunt, quod non propter aliud suscepit
 dominus rex crucem, nisi ut tali occasione violenter
 a suis nobilibus, qui prius ei contradixerant id petenti,
 pecuniam extorqueret sub optentu Terræ Sanctæ con-
 quirendæ et crucis negotii promovendi; veruntamen
 discreti et plus rationis habentes hæc ad iudicium et
 probationem actuum subsequendum reservabant. Boni
 enim animi proprium est in dubiis meliora supponere,
 donec probetur in contrarium;² et quis præter Deum
 mortalium novit cogitationes? Hujus autem dubitatio-
 nis seminarium præstitit regis Francorum exemplum
 perniciosum, qui [pecuniam] infinitam, minime tamen
 Deo vindice profecturam, a regno suo maxime abraserat,
 ut suam promoveret peregrinationem. Sed quales inde
 fructus collegerit, sequens sermo declarabit.

De unanimi concilio cruce signatorum.

Meeting of
 the Crusa-
 ders at
 Bermond-
 sey,
 27 April. Convenerunt itaque anno sub eodem, videlicet quinto
 kalendas Maii, majores cruce signatorum Angliæ Lon-
 doniis apud Bermundesheiam super itinere suo arri-
 piendo tractaturi, asserentes quod pro rege non omit-
 terent. Indignum quippe judicabant animarum suarum
 salutem omittre,³ et obsequium cælestis Regis clientelæ
 regis alicujus terreni postponere; constituerunt igitur
 terminum, videlicet festum Nativitatis beati Johannis
 Baptistæ. Recensiti igitur sunt ipsi tunc congregati
 cum eorum sequela ad quingentos milites; servientes
 vero et populus eis adjungendus multitudo innume-
 rabilis judicabatur. Omnes enim de regno Angliæ, et
 multi de regno Francorum, qui se ante domini regis
 Anglorum cruce signationem præparaverant, hanc mo-
 tionem expectabant tam famosam. Dominus autem

¹ foret] esset, C. C. adds cruce
 signati sunt.

² C. adds ut exa (? extracta) de
 sponsalibus.

³ omittre] amittere, C.

rex, qui sedulus explorator hæc præcognoverat, a A.D. 1250. Romana curia literas ad votum, data et plus pro- The king obtains missa pecunia,¹ festinanter impetravit, quarum auctori- letters from tate iter eorum suspenderet, donec ipse tanquam dux the Pope to delay capitalis in propria persona terram potenter adiret their start. ultramarinam, ut sic decentius et securius progredere- tur. Ad hoc cruce signati prædicti responderunt, quod dignum foret ac tutum, ut qui ante domini regis crucis signa- tionem cruce signabantur, et se in equis et armis et viaticis terras suas impignorando præparaverant, et multa vendiderant, et amicis suis vale fecerant, prius iter arriperent et faciem sui regis præcederent;² et sic fertilius victualia invenirent. Et hæc videntes, dicerent alieni; "O si tot, tanti, et tales faciem regis Anglorum " magnifici præcedunt, quot credendum est ipsum " advenientem concomitatu- ros et subsequen- turos?" Et sic accrescet honor regis inter finitimos, et formido inter inimicos. Sed literæ domini Papæ comminatoriæ et domini regis preces imperiosæ omne propositum eorum commutaverunt³ ut remanerent. Quod licet tunc The conse- quence to the cru- sade from this. laudabile non fuisset, occasionaliter tamen hoc cessit⁴ eisdem in prosperum; non enim, quod sitienter deside- raverant, regi Francorum oportuno tempore venissent in succursum; et sic hic et inde crucis languit nego- tium infelicitè, heu, heu, mutilatum.

*Wasconenses domino [regi]⁵ rebelles per comitem
Legrecestriæ edomantur.*

Eodem siquidem anno, adeo per comitem Legreces- Gaston triæ Symonem de Monteforti edomita est Wasconia, de Bearn brought to quod Guasto de Biarde, inter domini regis Angliæ England and par- inimicos potentissimus vel unus de potentioribus, captus doned.

¹ B. ins. *litteras*.

² *præcederent*] So C.; præce- dent, B.

³ *commutaverunt*] commutavit, B.

⁴ *cessit*] accessit, C.

⁵ *regi*] From C., where *domino* is omitted.

A.D. 1250. et humiliatus, comite sic dictante, venit in Angliam ad dominum suum regem quem offenderat, qui tunc apud Clarendonam extiterat, gratiam regis de vita et membris et tenemento humiliter petiturus, se supponens omnino regiæ misericordiæ et non iudicio. Quod et cum factum esset, in rege quam non promeruit clementiam¹ adinvenit. Tunc enim regius sanguis vincitur et ab ultione divertitur, cum se viderit rebelles evicisse, secundum illud Ovidianum; [Tristia iii. 5. 33.]

f. 231. "Corpora magnanimo satis est stravisse² leoni;
"Pugna suum finem, cum jacet hostis, habet."

The castles
of Fronzac
and Egremont
submit to
Simon de
Montfort.

Recepit igitur in³ manu sua dominus rex per comitem S[ymonem] quædam castra ejusdem Guastonis et complicum suorum, videlicet Franzach, Egremunt, et alia multa. Guasto autem post humiliationem, licet fictam, adeo in³ gratiam regis, intercedente regina cujus se fecit consanguineum, receptus est, ut in possessionem terræ suæ est restitutus, strictissima tamen conditione obligatus. Comes autem memoratus, studens per omnia patrissare et magnifici patris sui vel sequi vestigia vel transire, aliorum domini regis rebellium apud Burdegalim et in tota Wasconia adeo edomuit insolentiam, ut Willelmum de Solariis et Rusteinum, et alios superbos et recalcitrantes, effugatos exhæredaret, et extorres⁴ condemnaret; multos etiam patibulis excelsis præsentavit.

He reduces
all Gascony.

Previous
extortion
of money
by the
Gascons
from the
king.

Nota,⁵ quod quando rex fuit in Wasconia et credebatur liber recedere, Wasconenses et præcipue Burdegalenses, videntes eum in angustia positum, antequam posset recedere, extorserunt ab eo concessionem quadraginta milium marcarum, unde etiam fidei interpositionem cum juramento et carta ab eodem similiter emunxe-

¹ *clementiam*] gratiam, C.

² *stravisse*] prostrasse in the text of Ovid.

³ *in*] om. C.

⁴ *extorres*] extorret, B.

⁵ This chapter is at the foot of the page f. 230 b; it is also in the margin in C.

runt. Unde postea rex illam pecuniam statim post A.D. 1250. adventum suum in Angliam elicuit a prælatis; et ita postquam Pictaviam amisit, Angliam depauperavit. Ideoque Wasconenses exosos habens, suum thesaurum vendidit, ut vindicaretur.

Irruunt Franci in Sarracenos fame magna urgente.

Die vero Lunæ ante diem Cinerum, exiit de castris 9 Feb. Damiatæ exercitus Francorum cum impetu magno et repentino, et¹ irruentes in Sarracenos, qui eos obsederant, multos ex ipsis trucidarunt, et post victoriam ad castra cum spoliis læti et incolumes² Franci redierunt. In crastino autem similem Martis fortunam sperantes invenire, multiplicatis hostibus deteriore in certamine reportarunt calculum, in decuplo plus amittentes quam postera lucrati gratulantes die remeassent; veruntamen cruenti, lacerati, vulnerati, tandem, licet cum numero non integro, redierunt. Ex tunc igitur cœperunt Sarraceni cordibus exaltari et capita contra Christianos erigere, et aditus viarum per terras undique præcludere. Soldanus³ igitur in spem erectus meliorem, galeis ex Alexandria et aliis locis maritimis undecunque collectis, vias maris et litorum et omnium locorum, ubi patebat Francis remedium, observari diligenter præcepit, et præcipue ne ad ipsos adveherentur victualia, solito vigilantius intendebat.

Success,
but subsequent
defeat, of
the French
at Damietta.

Soldanus Babiloniæ multa offert Francis ut quiescant.

Tandem inito utrobique cum colloctione consilio, significavit Soldanus regi Francorum, ut, sedatis omnibus, civitatem Damiatæ cum sustentamentis, quæ garnesturas vulgares appellant, consultius resignaret, ante-

Terms of
peace
offered by
the Soldan,
but refused
through

¹ et] om. C. It is in the margin in B.

scribe of C. had written *ad*, but that is expuncted.

² B. repeats *ad castra*. The

³ Malek-es-Saleh Nodgemeddin Ayoub.

A.D. 1250. quam fame deficerent, et tota regio Jerosolimitana cum sclavis Christianis ipsi regi amicabiliter redderetur. Nec ad aliud, ut dicebat, debuit ipse rex aspirare, nisi ut Christianis Terra Sancta redderetur. Huic igitur consilio multi Christianorum, scilicet mediocres et populares egentes et aliqui magnatum, assensum præbuerunt, asserentes, quod si huic pacis formæ et humilitati non assentirent, magnatum superbia totum exercitum inquinare[t]. Rex igitur his cognitis huic consilio inclinaretur, nisi arrogantia comitis Atrabatensis frontose restitisset, qui adhuc¹ Alexandriam exigebat; sed Soldanus nullo modo Christianis, utpote Egipti nobilissimam civitatem et omnium mercatorum australium et orientalium receptaculum, Alexandriam reddere voluit, nec, ut dicebat, hoc Alexandrini vel Egiptii paterentur.

Franci pro superbia sua Deo fiunt odibiles, unde multi fame perierunt et ferro.

Famine in
the French
army.

Conditio igitur Francorum undique obsessorum cœpit non mediocriter deteriorari. Cogebantur enim ipsi, quæ gens in escis et poculis munda est et delicata, vesci immundis et detestabilibus, nec poterat eis Frethericus vel aliquis Christianus de locis finitimis subvenire. Et ut brevibus concludam, in tantum arcebantur, ut equos suos in Quadragesima, etiam pretiosos et sibi valde necessarios, comedere, quod miserabile fuit cernere, cogerentur. Et quod gravius erat, inter magnates et plebeios, eo quod mensurabilem formam pacis oblatae procaciter abnegaverant, scisma et odium suscitabatur. Insuper et Sarracenorum principes Christianorum proterviam detestabant,² et solidius confœderati ipsos instantius arctare procurabant. Unde multi Christiani in tempore tantæ afflictionis clanculo a

¹ adhuc] adhuic, B.

² detestabant] So C.; detestabunt, B.

castris et civitate exierunt, et turmis additi sunt sub A.D. 1250. mitibus conditionibus Sarracenorum, et nostris efficaciter restiterunt. Susceperunt enim eos Sarraceni et fame deficientes diariis sufficientibus aluerunt applaudentes. Veruntamen quamplures Christianorum ex Sarracenorum tolerantia in lege sua perstiterunt; aliqui vero apostatantes spurcitiis eorum adhæserunt, facientes eis homagii stabilitatem, et hi abunde ditabantur, uxoribus, castris, et multis honoribus exaltabantur. Et hi Christianis letaliter nocuerunt, dum hostibus eorum secreta proposita revelarunt.

Many desert to the Saracens.

Multi Franci apostatæ ad Soldanum se transferunt.

Cum autem Soldano Christianorum inedia multifor-
mis per apostatas plenius patuisset, significavit ironice regi Francorum, utquid ligones, tridentes, trahas, vomeres, aratra, et alia culturæ necessaria in partes orientales, quas non noverat, secum in navibus apportasset; si eis uti non curaret, cum rubigine consumerentur; et si amicus ejus esset, satis ei et suo exercitui ibi commoranti de tritico,¹ vino, oleo, et carnibus levius inveniret. Rex vero, hæc omnia adversantium temperamenta non sine gravi dolore sustinens, sereno vultu cordis vulnera prudenter palliavit.

The Soldan's mocking message to Louis IX.

Obiit Soldanus.

Et cito post idem Soldanus obiit, a suis propriis cubiculariis, quia et suis et omnibus principibus sibi vicinis erat exosus, ut dicitur, potionatus. Superbus enim erat et avarus, et omnibus injuriosus. Quo audito Christiani gavisii sunt vehementer, cum potius doluisse debuissent. Quia multi Sarracenorum ipsi Soldano fide adhæserunt, et occulto odio persequabantur. Et cito post substitutus est alius, qui omnium

Death of the Soldan Malek-es-Saleh Nod-gemeddin Ayoub.

¹ C. ins. et.

A.D. 1250. fere Orientalium favorem optinuit. Iste constanter
 Malek-el- nimis et potenter et gravius prædecessore suo Christia-
 Moadham nos impugnavit, et formam pacis oblatam, quam fere
 Turan omnes Christiani desideraverant et jam rogaverant,
 Schah suc- omnes Christiani desideraverant et jam rogaverant,
 ceeds. præcise denegavit. Et ex tunc cœpit Christianorum
 conditio non mediocriter deteriorari, et fama in con-
 spectu omnium Orientalium vilesce.

Fides vacillare cœpit.

f. 231 b.
 The faith
 of many
 begins to
 fail.

Cœperunt igitur multi, quos firma fides non robo-
 raverat, tam desperatione et blasfemiis quam fame
 contabescere. Et fides, heu, heu, multorum cœpit
 vacillare, dicentium ad invicem; "Utquid dereliquit
 nos Christus pro Quo et Cui hætenus militavimus?
 Jam multotiens nostris diebus victi confundimur, et
 hostes nostri, immo Christi, de nostro sanguine et
 spoliis gloriantur triumphantes. Primo apud Damia-
 tam civitatem istam quando Nili fluentis circumdati,
 compulsi fuimus Damiatam tanto sanguine adquisi-
 tam resignare. Iterum non procul ab Antiochia
 Templi inclita militia, signifero detruncato, victa
 confundebatur. Iterum a Sarracenis paucis annis
 evolutis apud Gazaram occubuimus, a comite Ricardo
 quodam Anglico post redempti. Postea vero a Cho-
 rominis fere tota Christianorum universitas in Terra
 Sancta trucidabatur, qui loca omnia quæ dicuntur
 sancta polluentes destruxerunt. Modo vero, quod
 omnibus gravius est, rex noster Christianissimus
 miraculose suscitatus a mortuis cum tota Franciæ
 nobilitate ignominioso patet discrimini. Factus est
 nobis Dominus velut inimicus. Et Qui solet Dominus
 dici exercituum, nunc, proh dolor, a Suis hostibus
 tanquam multotiens superatus aspernatur. Quid
 nobis nostra devotio, religiosorum orationes, amico-
 rum nostrorum prosunt elemosinæ? Nunquid melior
 est lex Machometi lege Christi?" Et sic deliramenta

verborum ex fide titubante resonabant, et dies Quad- A.D. 1250.
ragesimales plus pœnales quam pœnitentiales deduce-
bant.

*Deterioratur ecclesiasticæ libertatis conditio per im-
petum episcopi Lincolnensis.*

Eodem quoque anno, contigit quod episcopus Lincol- Quarrel
niensis privavit quendam clericum beneficiatum in between
episcopatu suo, accusatum de incontinentia, nomine bishop
Ranulphum, et privatum excommunicavit, quia con- Grosse-
dempnatus cedere recusavit. Unde cum in sententia of Rutland.
excommunicationis ultra quadraginta dies perseverasset,
significavit episcopus vicecomiti Rotholandiae, in cujus
vicecomitatu idem clericus manebat, ut ipsum captum
teneret tanquam contumacem. Vicecomes autem, eo
quod forte amicus dicti Ranulphi fuerat, hoc facere
distulit vel recusavit; non enim erat episcopo favora-
bilis. Qui enim, ut ait Seneca,¹ diu distulit, diu
noluit. Episcopus igitur vicecomitis comperiens simulta-
tem, ipsum excommunicavit sollempniter. Vicecomes
igitur iratus et verecundatus regem ilico adiit, gravem
super hoc reponens querimoniam. Quod cum audisset,
et sui omnes aulici, commoti sunt universi; rex autem Anger of
iratus nimis respondit addito maximo juramento, "Si the king.
" quis meorum versus episcopum illum vel quempiam
" forisfecisset, coram nobis querimoniam deberet repo-
" suisse. Sed, ut videtur, me habuit contemptui."
Missis igitur ad Romanam curiam legatis sollempnibus,
hanc meruit literam in ecclesiasticæ libertatis præju-
diciu, interveniente pecunia, celeriter impetrare.

Literæ Papales.

"Innocentius² episcopus, etc. dilectis filiis abbati [et³ Letter of
" conventui] Westmonasterii Londoniis salutem etc. Innocent
IV. for-

¹ B. ins. qui.

tamenta, MS. Cotton. Nero D. 1,
f. 94.

² This is also given in the Addi-

³ et conventui] From C.

A.D. 1250. "Celsitudinis carissimi in Christo filii regis Angliæ
 bidding the "illustriſſis votis liberaliter annuimus, ut ei in his quæ
 king's bai- "digne deſciscit nos favorabiles exhibe[a]mus. Cum
 liffs to be "igitur, ſicut ex parte ſua fuit propoſitum coram
 ſummoned "nobis, nonnulli pontifices et alii prælati regni ſui
 before the "ballivos ſuos ſuper his, quæ ad iuriſdictionem re-
 eccleſiaſti- "giam pertinent, coram ſe pro ſuo compellant libito¹
 cal courts "litigare, ac in eos niſi coram ipsis litigent excom-
 in ſecular "municationis ferant ſententias, in ipſius regis præ-
 matters. "iudicium et gravamen, nos ejus ſupplicationibus in-
 "clinati, ut nullus ipſius regni archiepiſcopus, epiſco-
 "pus, vel alius prælatus ballivos ipſos coram ſe ſuper
 "his, quæ ad regiam iuriſdictionem pertinent, litigare
 "compellat, vel hac de cauſa in eos hujusmodi ferant
 "ſententias, auctoritate literarum [noſtrarum]² diſtrictè
 "duximus inhibendum. Quocirca diſcretioni veſtræ
 "per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatinus prædictum
 "regem ſuper his contra inhibitionis noſtræ tenorem
 "non permittatis ab aliquibus indebite moleſtari,³ ma-
 Lyons, "lefactores etc. Datum Lugduni, ſeptimo idus Martii,
 9 March, "pontificatus noſtri anno ſeptimo."
 1250.

Hoc tamen non ſine redargutione peritorum⁴ fecit
 dominus rex. Quod ſcilicet conqueſtus eſt ſuper hoc
 domino Papæ.

Applicuit comes Ricardus] rediens.

April 25. Die vero⁵ Lunæ proxima ante dies Rogationum, appli-
 Return of cuit comes Ricardus rediens a curia Romana; et cum
 Richard of veniſſet Londonias, receptus eſt cum honore et reve-
 Cornwall. rentia, ne minor quam in partibus ultramarinis ſibi
 honor exhiberetur. Regina enim domina Blanchia
 omne quod⁶ ſibi poterat decus exhibuerat, et totius

¹ Par. has interlined *vel -u, i.e.*
 libitu, and ſo Nero D. 1.

² *noſtrarum*] From Nero D. 1.

³ *moleſtari*] So Nero D. 1; mo-
 leſtare, B.

⁴ B. ins. *hoc*.

⁵ *vero*] om. C.

⁶ *quod*] So C.; quam, B.

Franciæ sinum aperuerat. Innotuitque omnibus per A.D. 1250. relationem ipsius comitis et suorum, quot et quantos sibi fecerat Papa honores, cum ad Lugdunum pervenisset.

De honore quem ei exhibuerat dominus Papa.

Cum enim civitati appropinquasset, occurrebant ei omnes fere cardinales et clerici curiæ Romanæ, ita quod unus solus cardinalis et pauci clerici cum domino Papa remanerent. Erat autem de suis et aliis sibi occurrentibus tanta equorum et hominum compressio, et tumultus atque multitudo numerosa familiæ pompose nimis apparatus et clitellarum suarum, quod cives de adventu tanti principis, simul et omnes qui ad curiam venerant extranei ad impetranda negotia, obstupuerunt. Papa autem in introitu domus assurgens et obviam pergens, suscepit eum in osculo reverenter applaudens et salutans; et serenissimum vultum ostendens, supplicavit ut cum eo pranderet ea¹ die. Quod comes benigne concedens, collocatus est in mensa juxta latum domini Papæ, et comes Gloverniæ Ricardus non multo remotius; et epulabantur jocunde nimis et civiliter, more Francorum vel Anglorum, sese mutuo in cibis et potibus et verbis amicabilibus exhilarantes. Et postea inter se multos² prolixos et³ secretos tractatus habuerunt, ita ut mirarentur omnes qui hæc viderent, præcipue de nova Papæ tanta dapsilitate. Oratione igitur facta Pontiniaci ad sanctum Edmundum confessorem, in fine Aprilis, ut prædictum est, lætus in Angliam remeavit.

Honours paid to him by the Pope at Lyons.

He visits Pontigny.

¹ ea] hæc, C.

² C. ins. et.

³ et secretos] om. C.

A.D. 1250. *Varie opiniones de causa transitus comitis Ricardi.*

f. 282.
Reasons
for the
honours
paid him
by the
Pope.

Ortæ sunt autem opiniones variæ et judicia, quid hujusmodi tam familiaris colloquii sibi vellet prolixitas, multis autumantibus quod dominus Papa ad reprimendam insolentiam Græcorum ipsum vellet ad Romanum imperium juvando promovere, sciens illum avidum et ambitiosum, et multis thesauris abundare, quos vellet dominus Papa ad hoc exponere. Alii autem indubitanter asseverabant, quod dominus Papa studiose ad hoc desudabat, ut gratiam ipsius comitis acquireret, quatinus ipsum venire cupientem benigne susciperet.

Emptio.

Richard of
Cornwall
buys Deer-
hurst from
the abbat
of S.
Denis.

Its value.

Et cum per abbatiam Sancti Dionisii remearet, satisfecit abbati¹ ejusdem loci de pretio quo comparaverat quendam prioratum in Anglia pertinentem ecclesiæ Sancti Dionisii, Derhurst² nomine, non³ procul a Glovernia, ubi fuerunt degentes aliquot monachi, et ad quem pertinent octo villæ bonæ, et ecclesia circiter ccc. marcas valet annuatim, cum⁴ parco et⁵ omnibus pertinentiis, semper redditum marcæ pro xxx. solidis in⁶ banco statim. Et hanc venditionem ratam fieri impetraverat in curia Romana; unde postea cum venerat in Angliam, monachis effugatis omnibusque dirutis, ipsum prioratum in propria redegit. Nec postea timuit aliquem vicinum, præcipue religiosum, quin omnia pro libitu tractaret, Papali tutus protectione; et sic diatim cœpit conditio ecclesiæ deteriorari; proposuitque ibidem castrum ædificare pro fluvio Savernæ.

¹ William III.

² *Derhurst*] This is the original reading of B. *Der* has been erased, and *que* written over the erasure in a modern hand. *q̄* (i.e. *quæ*) is also in the margin. C. has *que Hurst*.

³ *non . . Glovernia*] In the margin.

⁴ *cum . . solidis*] In the margin.

⁵ C. ins. *cum*.

⁶ *in banco statim*] In the opposite margin to the previous addition. The words are after *Angliam* in the next line but one in C.

De brachio Sancti Edmundi confessoris.

A.D. 1250.

Anno quoque sub eodem monachi Pontiniacenses, vel The monks of Pontigny cut off the arm of St. Edmund. tædio affecti de frequentia peregrinorum, præcipue mulierum ad tumbam sancti Edmundi Anglicarum, (quia aliis non est concessa licentia,)¹ catervatim² affluentium, vel stimulis agitati cupiditatis, brachium ejusdem sancti dextrum, quod est horribile dictum, ausu temerario absciderunt. Nec iccirco turbas hominum utriusque sexus, quin ad corpus intuendum et venerandum catervatim confluerent, [abegerunt,] unde monachi merito a suo proposito sunt fraudati. Præterea, quod videtur fidei fuisse defectus, quicquid corporis ejusdem sancti, quod tamen totum Dominus integrum conservaverat, ipsi balsamo condire præsumpserant, ex diffidentia et pusillanimitate, necnon ex fidei, (salva ordinis reverentia,) defectu, in teterrimum colorem est conversum.

Obprobrium.

Multiplicata sunt igitur monachorum Pontiniacensium, immo omnium Cisterciensium, obprobria, et doluerunt multi quod in ecclesia Cisterciensium tam venerabile corpus reponeretur, considerantes quam veneranter in ecclesiis monachorum Nigri ordinis corpora sanctorum custodiuntur. O temeraria præsumptio! Quod Deus conservarat integrum et incorruptum, ausus est homo mutilare. Sicut pius rex Francorum peregrinaturus, cui oblata fuit pars corporis, respondit; "Non placeat Deo, ut pro me detruncetur quod Deus integrum conservavit." O iterum fidei defectus! Quod Dominus incorruptum conservarat et speciosum, ipsi monachi balsamo condire et tali unctione melius ipsum corpus attemptarunt communire, unde carneus color in

¹ B. (not C.) repeats *tædio affecti* here, and again after *affluentium*.

² *catervatim*] om. C.

A.D. 1250. terrestrem est conversus. Unde Dominus merito iratus
 Miracles at Pontigny become rare. miracula prius ibi exuberantia cœpit solito rarius celebrare. Viluit igitur in conspectu magnatum, prælatorum, et clericorum Cisterciensium religio venerabilis. Et salva ordinis reverentia, hoc in triste præsagium totius Christianitatis creditur evenisse.

Dapsilitas mensæ domini regis restringitur.

The king reduces the expenses of his court and his alms. Eodemque tempore dominus rex a vestigiis patris sui impudenter devians, curiæ suæ expensas et solitæ dapsilitatis, facetias usque ad probra avaritiæ inexcusabilis jussit minorari. Necnon et elemosinarum consuetarum largitiones, et cereorum in ecclesia numerositatem præcepit resecari. Veruntamen, quod laudabile erat, a multorum mercatorum quibus innodabatur debitis sese prudenter liberavit.

Judæi immisericorditer depauperantur.

The Jews impoverished. In eisdem diebus dominus rex siti avaritiæ exaruit, ut a Judæis omni remota misericordia juberet pecuniam extorqueri, adeo ut viderentur omnino et irremediabiliter depauperari. Exegit enim quicquid in archa habuerunt. Veruntamen etsi miseri, nulli tamen miserabiles extiterunt, quia falsarii tam monetæ quam sigillorum extitisse crebrius convinci probabantur. Et si de aliorum facinoribus sileamus, unum huic libro, ut eorum pluribus plus pateat malitia, duximus inserendum.

Inauditum nefus cujusdam Judæi.

Horrible crime of Abraham, a Jew. Erat quidam Judæus dives mediocriter, nomine non fide Abraham, apud Berkamestude et apud Walingeford habens frequentiam et mansionem. Erat enim comitis Ricardi ob aliam quam decuit, ut dicebatur, causam familiaris. Iste speciosam habuit uxorem et

sibi fidelem, Floriam nomine. Ut igitur idem Judæus A.D. 1250. Christo dedecus majus accumularet, fecit emi imaginem beatæ Virginis insculptam decenter et depictam, et ut moris est, Filium suum in gremio confoventem. Hanc ipse Judæus in latrina sua constituit, et quod dedecus et ignominiosum est penitus exprimere, ipsi imagini, tanquam ipsi beatæ Virgini blasphemando, turpissimam et irrecitabilem [rem] diebus ac noctibus et irrogabat et irrogari ab uxore sua præcepit. Quod cum mulier post aliquot diēs videret, ratione sexus condoluit, et transiens clam sordes abstersit a facie imaginis enormiter deturpatæ. Hoc autem cum Judæus vir ejus veraciter comperisset, ipsam mulierem uxorem suam iccirco clam impie suffocavit. Hæc autem facinora cum comperta fuissent, et ipso convicto patens et probatum, quamvis aliæ mortis causæ non deessent, in teterrimo carcere turris Londoniarum est detrusus. Sed ut liberaretur, certissime spondit se probaturum omnes Angliæ Judæos fuisse proditores nequissimos. Et¹ cum ab omnibus fere Angliæ Judæis graviter accusaretur, et conarentur eum morti tradere, comes Ricardus fecit verba pro eo. Judæi igitur ipsum de tonsura numismatis et aliis facinoribus gravius accusantes, optulerunt comiti mille marcas ut ipsum non protegeret, quas tamen comes refutavit, quia Judæus ejus dicebatur. Dedit igitur ipse Judæus Abraham septingentas marcas regi, ut a perpetuo carcere, cui addictus fuerat, juvante comite, liberatus [esset.]

He is protected by Richard of Cornwall.

Mittuntur justitiiarii ad explorandam Judæorum pecuniam.

Misit itaque dominus rex eodem tempore justitiiarios Judæorum per totam Angliam, ad explorandam omnem eorum pecuniam in debitis et possessionibus, et cum ipsis quendam Judæum nequissimum et immisericordem,

Justices sent through the country against the Jews.

¹ Et . . liberatus] In the margin.

A.D. 1250. ut alios omnes nequiter et etiam veritatem transgre-
diendo accusaret; qui utique Christianos super afflic-
tione Judæorum miserentes et flentes corripuit, et
f. 232 b. regis tepidos ballivos et effeminatos vocavit. Et den-
tibus frendens super unumquemque Judæum, juramentis
magnis additis asseruit, eos posse regi plus dare in
duplo quam dederant, licet in caput suum nequiter¹
mentiretur. Hic ut Judæis efficacius noceret, omnia
eorum Christianis regis exactoribus archana revelavit.
The Jews' secrets revealed by a Jew.

De quodam Armenio qui apud Sanctum Yvonem obiit.

Death of George, an Armenian bishop, at St. Ives. Tempore quoque sub eodem, quidam fratres Armenii, exterminio Tartarorum effugati, venerunt in Angliam peregrinantes. Et cum apud Sanctum Yvonem pervenissent, unus eorum infirmitate præreptus in villa in fata decessit, et juxta fontem sancti Yvonis, cujus aqua magnæ dicitur esse virtutis, veneranter est sepultus. Erant enim fratres memorati vitæ honestissimæ et mirabilis abstinentiæ, semper in orationibus existentes, vultus habentes simplices, barbatos, et severos. Et qui obierat summus eorum et magister, nomine Georgius, et ut creditur sanctissimus et episcopus extiterat, qui et miraculis cœpit coruscare.

Missum est auxilium pecuniare regi Francorum in² arcto posito.

Large sums of money sent to the French king at Damietta. Per idem tempus missa est pecunia non modica domino regi Francorum in arcto posito in adjutorium, qui in castralibus tentoriis circa Damiatam positus fossatis circumdatus commorabatur egenus, et omni solatio victualium destitutus. Insidias enim Sarracenorum innumerabilium in montanis, qui in circuitu erant, nocte dieque toleravit irrequietus, licet pernox et vigil custodia non deesset. In civitate autem ad ejus

¹ nequiter] om. C.

| ² in arcto posito] om. C.

custodiam quingentos milites cum manu magna pedes- A.D. 1250.
tri, qui cum legato¹ et quibusdam episcopis et regina
et aliis nobilibus dominabus commorabantur, constitu-
erat. Erat autem pecuniæ missæ quantitas tanta de
auro et argento, scilicet talentorum et esterlingorum et
Colonensium approbatæ monetæ et non reprobatæ, vi-
delicet non Parisiensium vel Turonensium denariorum,
quantam undecim bigæ longæ, in quarum qualibet equi
fuerant quatuor fortissimi, oneratæ² cum aliquot sum-
mariis transportare potuissent usque ad mare, ut ibi-
dem sub conductu Januensium navibus exciperetur, ad
regem indigentem cum victualibus non modicis trans-
vehenda. Ferebat autem quælibet biga duos cados
magnos ferro ligatos et ad hoc præparatos, thesauro
refertos memorato. Sed hæc omnia de bonis ecclesiæ
per triennium extorta, quem finem sunt sortita, sequens
sermo plenius declarabit.

Redierunt magnates Angliæ de partibus transmarinis.

Diebus vero Rogationum, redierunt a partibus trans- Return
marinis comes Ricardus, comes Gloverniæ, comes³ quo- nobles to
que Legrecestriæ S[imon], et alii magnates. Insuper England.
Londoniensis episcopus et quidam alii prælati, qui⁴
transfretaverant, ut prædictum est, in Angliam prospere
remearunt; remanentibus tamen episcopis duobus, Win- The
toniensi scilicet et Lincolnensi. Remansit itaque in bishops
regno Francorum Wintoniensis perhendinans cum parva of Win-
familia, ut sibi parceret in expensis. Remansit autem chester and
in curia Romana Lincolnensis, ut versus Papam pro- Lincoln
positum perficeret præconceptum. De causa autem remain.
itineris comitis Ricardi aliquorum fuit opinio, nec sine Causes of
causa, quod vocaverat eum dominus Papa, ut eum in the journey
of Richard
of Corn-
wall.

¹ Eudes de Chateau-Roux.

² B. ins. *poterant*. It is ex-
puncted in C. C. has *onerati*.

³ comes . . Simon] In the mar-
gin.

⁴ B. ins. *ut prædictum*. C. has it
only once.

A.D. 1250. imperium Romaniae, quem scivit nummis abundare, promoveret. Aliorum fuit sententia, quæ ex sequentibus facta est probabilis, ut scilicet cruce signatos ne transfretarent impediret. Alii vero [veri]¹ similius affirmabant, quod cito post pro vero constabat, ut videlicet ab abbate Sancti Dionisii [prioratum de]² Derhurst cum pertinentiis sibi prudenter compararet, et³ cruce signatorum sibi viatica compararet. Sed quare ipsi tantum applauderet dominus Papa, creditur et dicitur, ut videlicet ipsum dominum Papam in Angliam venire sitientem benigne et reverenter reciperet, et ad hoc domini regis fratris sui et magnatum terræ, præcipue eorum qui de consilio domini regis sunt, ut in regnum Angliæ vocaretur, [mentes] inclinaret. Sed hæc in præcedentibus tanguntur.

De vanis rumoribus corda multorum credulorum perturbantibus.

False rumours from Egypt. Temporibus quoque sub eisdem, ad vanam consolationem Christianorum, vel ad animandum cruce signatos, iter peregrinationis suæ prorogantes, transmissæ sunt literæ⁴ umbratiles a Terra Sancta, confectæ a viris autenticis et fidedignis, episcopo scilicet Marsiliensi⁵ et quibusdam Templariis, rumores jocundissimos continentes, qui auditorum credulorum [corda] vanis eulogiis exhilararunt. Quod videlicet Cairum et Babilonia capiebantur, et fugientibus Sarracenis Alexandria desolata relinquebatur. Qui dico rumores tanto plus auditores credulos in fine, more scorpionis, pungebant, quanto primo magis demulcebant blandimentis. Ex tunc igitur suspectiores, etiam veras, habuimus epistolas et exosas.

¹ veri] From C. ; om. B.

² prioratum de] From C., where is Hurst for Derhurst.

³ et . . . compararet] In the margin. It is not in C.

⁴ See the letters in the Addimenta, MS. Cotton. Nero D. 1, f. 99.

⁵ Benedict of Alignano.

De advocacione ecclesiæ de Wengrave.

A.D. 1250.

Eodem quoque anno, diebus videlicet Rogationum, cum mota fuisset quæstio super advocacione ecclesiæ de Wengrave tunc vacantis inter abbatem Sancti Albani et Johannem de Wedone, facta est concordia inter eosdem. Et recognovit dictus J[ohannes] jus memoratæ ecclesiæ ad donationem dicti abbatis pertinere, coram justitiariis domini regis, Rogero de Thurkeby, Roberto de Brus, et aliis collegis eorundem. Adquisierat autem memoratus J[ohannes] super abbatem tale breve de summonitione :

Settlement of the question of the advocacy of Wengrave.

Breve.

“ Rex vicecomiti de Bukinham salutem. Præcipe ab-
 “ bati de Sancto Albano, quod juste et sine dilatione
 “ permittat Johannem de Wedone præsentare idoneam
 “ personam ad ecclesiam de Wengrave, quæ vacat, ut
 “ dicitur, et ad suam spectat donationem, et unde queri-
 “ tur quod eum injuste impedit. Et nisi fecerit te
 “ securum de proseguendo clamio, tunc summe per
 “ bonos summonitores prædictum abbatem, quod sit
 “ coram justitiariis nostris apud Westmonasterium in
 “ crastino Ascensionis Domini, etc.”

The king's writ respecting the presentation to Wengrave.

May 5.

Sed quid utilitatis ipsa ecclesia Sancti Albani vel in consimili casu reportat? Romani enim vel regales, quis prius, certatim omnes ecclesias vacantes, præcipue tamen religiosorum, violenter asportarunt.

*De proposito Cantuariensis archiepiscopi Bonifacii
 super visitatione facienda.*

Diebus itaque sub eisdem, archiepiscopus Cantuariensis Bonifacius, exemplo Lincolnensis episcopi provocatus, qui ut canonicos [suos¹ visitaret Lincolnæ impe-

Visitation of his province by archbishop Boniface.

¹ Here a leaf has been torn from B. Some sentences have been written over an erasure at the be-

ginning of f. 233. Parker has supplied the missing portion on two inserted leaves. The text is from C.

A.D. 1250. traverat potestatem, in sua provincia visitationem facere
 MS. Cott. attemptavit, scilicet super episcopos, abbates, clerum,
 Nero D. 5, et populum. Fecit igitur visitationem primo in capitulo
 f. 383. suorum monachorum Cantuariensium rigide nimis et
 immisericorditer, ut ad invicem dicerent; "De eodem
 " merito hoc patimur, quia peccavimus in prædecessorem
 " ejus beatum Ædmundum, quem austerum reputavi-
 " mus et protervum; vere quæ promeruimus, toleramus,
 " eligentes alienigenam, illiteratum, ignotum, et inex-
 " pertum, bellicis plus quam spiritualibus negotiis
 " idoneum et exercitatum. O quales habuit prædeces-
 " sores, martires, doctores autenticos, et sanctos Dei
 " confessores! Heu quare in hac enormi electione plus
 " regi terreno quam cælesti obedivimus?" Venit igitur
 He visits Feversham and Rochester. illinc ad abbatiam de Feversham, cujus visitationi
 f. 383 b. propter tyrannidem suam non ausi sunt ipsi pusillani-
 mes monachi contradicere. Inde autem venit cum
 magno impetu, pompa, et apparatu ad Roffensem
 prioratum, ubi extorsit ab illa exili domo plus quam
 xxx. marcas. Unde constat ipsum visitationis officium
 plus exercere cupiditate pecuniaris emolumenti quam
 pro ordinis reparatione vel morum reformatione, cum
 sit ordinis et morum expers et ignarus, ac litteraturæ.

*Quam impetuose se gessit archiepiscopus Bonefacius
 Londoniis.*

He comes to London, 12 May. Quarto vero idus Maii, videlicet die sanctorum Pan-
 cratii sociorumque ejus, venit archiepiscopus Cantuari-
 ensis B[onefacius] memoratus Londonias, visitaturus
 episcopum et ejus capitulum, et religiosos ipsius civi-
 tatis, et hospitium suum cepit sine alicujus licentia
 vel domini vel custodis domorum, videlicet domum
 nobilissimam episcopi Cicestrensis, quæ non procul est
 a domibus conversorum, nec descendit apud domum
 suam propriam apud Lameth, et fecit marescallos suos
 violenter et impiose nimis comparare cibaria sua ad

forum regis, cum minis et convitiis, et injuriis mercatoribus illatis; paucos tamen vel nullos ad mensam convivas invitavit. A.D. 1250.

Visitatur episcopus Londoniensis.

In crastino autem visitavit episcopum Fulconem, apud quem inverecundiam ab eodem archiepiscopo factam si quis enarraret, tum in esculentis, tum in poculentis, tum in ferratura, scilicet centum equorum deferratorum, aures et animos offenderet audientium immo et corda cruentaret. His visitation of the bishop of London.

Resistit capitulum Sancti Pauli.

Visitaturus igitur capitulum Sancti Pauli Londoniarum venit pompose nimis ad ipsam ecclesiam, ut canonicos visitaret. Canonici noluerunt ipsum admittere, resistentes viriliter et ad summum Pontificem constanter appellantes. Quod cum cognovisset archiepiscopus, iratus valde et comminans, decanum¹ et quosdam alios de dignioribus ecclesiæ præcipitanter in spiritu iræ et furoris excommunicavit, post aliquas tamen disceptationes,² quas qui audierit librum³ respiciat Additamentorum. Opposition to him at St. Paul's.

Resistit ecclesia Sancti Bartholomæi.

Et in crastino, hesternæ ira adhuc tumidus et succensus, et lorica, ut perhibent, qui viderunt, testimonium, sub vestibus indutus, venit ad prioratum Sancti Bartholomæi ut ibi canonicos visitaret. Cui adventanti et ecclesiam intranti occurrit supprior, quia prior⁴ tunc domi non fuerat, comitante conventu He goes armed to St. Bartholomew's.

¹ Henry of Cornhill.

² *disceptationes*] *deceptiones*,
C.

³ MS. Cotton. Nero D. 1, f. 98.

⁴ Peter.

A.D. 1250. processionaliter cum sollempnitate et reverentia in multorum accensione cereorum et sonitu campanarum; erant autem in capis choralibus et pretiosis valde, quarum pretiosissimam habuit summus eorum qui tunc erat, videlicet supprior memoratus. De quo sibi exhibito honore non multum curavit archiepiscopus; dixit se illuc venisse ut ipsos canonicos visitaret. Erant autem jam omnes canonici in medio ecclesiæ, scilicet in choro, ipseque archiepiscopus cum majori parte familiæ suæ, inordinate sese comprimentis. Cui respondit unus canonicorum pro omnibus, dicens quod episcopum habent peritum et diligentem, qui eos habuit, cum necesse fuerat, visitare, nec voluerunt nec debuerunt ab alio, ne contemptus videretur, visitari. Quod audiens archiepiscopus in iram secus quam deceret aut expediret furoris conversus, irruit in suppriorem, suæque conditionis et suorum antecessorum sanctitatis immemor, ipsum sanctum virum, sacerdotem et religiosum in medio ecclesiæ existentem, pugno impie tum percussit, tum in pectus senile, tum in faciem venerabilem, tum in canum caput impulit truculenter multotiens, clamosa voce dicens; "Siccine, siccine decet Anglicos proditores impetere;" et horribilius cum juramentis irrecitabilibus delirans, gladium suum expostulavit festinanter afferri. Et cum multiplicarentur tumultus, et niterentur canonici suum suppriorem de manibus tam violenter opprimentis liberare, ipse archiepiscopus capam illam pretiosam, qua supprior indutus erat, dilaceravit, et firmaculum, quod vulgariter morsus dicitur, avulsit, et inter pedes catervatim irruentium conculcatum est et amissum, quod auro et argento et gemmis fuerat pretiosum; sed et ipsa capa nobilissima conculcata et distracta irrestaurabiliter violabatur; nec adhuc aversus est furor archiepiscopalis. Ipsum namque sanctum virum impetu violento repellens et retroire cogens, ad unam spondam, quæ duos de stallis divi-

He is received with honour.

They refuse to receive him as visitor.

His personal attack on the sub-prior.

debat et pro podio facta fuit, adeo senile corpus A.D. 1250. pressit, ut ossa cum medullis conquassaret et præcordia collideret furibundus. Cæteri autem cum tantam in archiepiscopo viderent immoderantiam, virum seminecem de mortis confinio vix eripuerunt, oppressorem repellentes. Qui cum cecidisset retrorsum et aversa fuerunt ejus vestimenta, visa est lorica ipsius a multis manifeste, qui abhorruerunt videntes archiepiscopum lorica tum; unde prænosticabant multi, quod non ad visitandum vel errores corrigendum illuc venerat, sed potius ad prælium excitandum. Interim sui ministeriales, quos habuit impetuosos, sibi com-^{Majus sequitur inconv-niens.} Provinciales, in reliquos canonicos imbelles, inermes, et improvisos, truculenter irruerunt, et tam ipse archiepiscopus quam sui, jussu ejus et exemplo, quamplures ex eis male tractaverunt, percutiendo, dilacerando, prosternendo, et conculcando. Venerunt igitur canonici pedes livore et cruore deturpati, et male læsi, hirsuti, et lacerati, ad episcopum civitatis, super tam detestabili facto gravem querimoniam cum lacrimis reponentes. Quibus ille ^{Civium compassio.} Advise of the bishop of London to the canons. episcopus; "Dominus rex est apud Westmonasterium, adite eum hoc monstraturi, ut saltem moveat eum to the suæ pacis in sua principali civitate læsio tam vio- canons. "lenta ac manifesta."

Querimonia facta regi.

Quatuor igitur ex ipsis canonicis, quia cæteri non ^{Four of the canons complain to the king,} poterant præ dolore ictuum, regis præsentiam ut adirent Westmonasterium in conspectu populi multum to the compatientis usque pervenerunt, monstrantes omnibus ictuum vestigia, cruorem scilicet, livorem, et tumorem, et vestes laceratas, qui tam enorme factum compati- king, entes detestabantur. Quintus autem, videlicet superior memoratus, nullo modo eques vel pedes ad curiam venire valebat, sed gemebundus in infirmariam portatus, sese in lectum recipiens, reliquum ætatis

A.D. 1250. protraxit in languore. Rex autem, licet ad ostium
 who re- cameræ suæ diu expectassent, memoratos canonicos
 fuses to querulos nec audire voluit nec videre. Unde cum
 hear them. majori confusione ad ecclesiam suam, quam dictus

Anger of
 the London
 citizens.

archiepiscopus sanguine sacerdotum et religiosorum
 pollutam prophanaverat, redierunt. Interim perturbata
 est tota civitas vehementer, et quasi seditione mota
 proposuerunt cives communem campanam pulsare, et
 ipsum archiepiscopum quicquid postea contingeret in
 frusta detruncare. Resonabant interim cum probris
 convitia, et dicebant ei ad Lameth domum suam pro-
 peranti, dum ipsum quærerent catervatim ruentes,
 "Ubi est ille ruptarius, percussor impius et cruentus,
 "non animarum lucrator, sed pecuniarum extortor,
 "quem non Deus, non legitima vel libera promovit
 "electio, sed rex illicite potius intrusit illiteratum
 "et uxoratum, et teterrima de ipso infamia mota in-

The arch-
 bishop goes
 to the king,
 who de-
 fends him.
 f. 384.

"fecit totam jamjam civitatem?" Et cito post trans-
 vectus clanculo per Tamisiam, gravem super his coram
 domino rege reposuit querimoniam, justificans se, licet
 reum, et alios graviter accusando; et currens ad regi-
 nam, coram ipsa reposuit graviolem. Rex igitur sedi-
 tionem formidans vehementer, fecit voce præconia in
 civitate proclamari, ne aliquis super vitam et membra

He renews
 his sen-
 tence
 against the
 canons of
 St. Paul's
 and the
 bishop of
 London.

se de hac controversia intromitteret. Et sic spretus
 tam apud canonicos Sancti Bartholomæi quam apud
 Sanctam Trinitatem constanter appellantes, perrexit
 archiepiscopus, et sumens ex regis favore cornua, apud
 Lameth in capella dictam sententiam in canonicos
 Sancti Pauli latam sollempniter innovavit, involvens
 episcopum Londoniensem tanquam fautorem cum
 canonicis memoratis. Ipsi igitur canonici undique
 læsionem et injuriam passi sancto suo Bartholomæo,
 cui jugiter nocte dieque servire dinoscuntur, causam
 hanc conquesti lacrimabiliter commiserunt, deprecantes
 ut Deus, ultionum Dominus, quod homo nequit vel
 dissimulat, tantas dignaretur ulcisci transgressiones.

Archiepiscopus cum venerat ad Herwes reversus est. A.D. 1250.

Archiepiscopus autem, felle adhuc repletus iracundiâ, in crastino ad manerium suum, quod Harewes dicitur, properavit, distans ab cœnobio Sancti Albani septem miliaribus, ut ibi visitationis officium exerceret, ibique sententiam memoratam innovavit. Et cum ab amicis suis [et] clericis suis, viris discretis et litteratis, dictum fuisset ei de nobilibus privilegiis illi ecclesiæ a sede Apostolica concessis, supersedit dissimulans. Et reversus præparavit se ad transfretandum, ut in curia Romana, ubi præpotens fuerat et consuetus magis quam more boni pastoris super gregem suum commorari, laqueos insontibus præpararet. Decanus autem Sancti Pauli Londoniarum, vir quidem bonus et magni consilii et grandævus, et magister Robertus de Barthona, et magister Willelmus de Lichefeld, viri discreti et litterati, ejusdem ecclesiæ canonici, cum procuratoribus sui episcopi et canonicorum prædictorum curiam Papalem adierunt, super his omnibus querelam coram summo Pontifice reposituri, instructique sufficienter et multorum testimonio roborati ad probandum prænotata.

He goes to Harrow, but refrains from visiting St. Alban's.

He prepares to go to the Roman court.

The dean of St. Paul's and others go against him.

Episcopus Londoniensis scripsit abbati Sancti Albani.

Episcopus autem Londoniensis super his perturbationibus non mediocriter motus, hinc papalem avaritiam, hinc regalem versus suos naturales umbratilem amicitiam, illinc autem Sabaudiensium, quos offendere non audebat, nobilitatem, vehementer, nec est mirandum, formidabat. Cupiens in harum angustiarum articulis habere abbatis et conventus Sancti Albani consilium et auxilium, scripsit eidem in hæc verba:

Letter of the bishop of London to the abbat of St. Alban's asking for support under the circumstances.

" Viris venerabilibus et amicis in Christo carissimis,
 " J[ohanni] Dei gratia abbati Sancti Albani et ejusdem loci conventui, ac omnibus aliis eidem domui
 " subjectis, F[ulco] divina permissione Londoniensis
 " episcopus salutem et sinceræ dilectionis in Domino

A.D. 1250. " semper augmentum. Fama gradu multivago terram
 Letter of " perlabitur, quæ stateram minatur communis judicii
 the bishop " et edictum novelli discriminis in pluribus¹ locis dis-
 of London " seminat; pace quidem diu diutina nostræ diocesis per
 to the " patrem nostrum venerabilem archipræsulem impug-
 abbat of St. " nata, via credimus justæ defensionis arrepta, tanquam
 Alban's. " vestrum bellatores pro jure omnium et singulorum
 " provinciæ in fortunæ area præmissi, bellum nobis
 " impositum, nisi Omnipotentis et vestri consilii solatio
 " respiremus adjuti, vobis prædicimus acrius impo-
 " nendum. Idem namque dominus, quod forte vobis
 " innotuit, visitationem totius cleri et populi nostræ
 " diocesis ac procuracionem exigens, ab eisdem a capi-
 " tulo nostro primitus, ac iterum a duobus prioratibus
 " civitatis, contradictionem passus pariter et repulsam,
 " licet curialem, prius in ipsos, ipsum ad præmissa non
 " admittentes,—secundo, pro eo quod aliquibus nos-
 " træ ditionis, ne ipsum in præjudicium ecclesiæ nos-
 " træ admitterent, mandavimus, in personam nostram,
 " excommunicationis sententias fulminavit, legitimis
 " tamen appellationibus præventas, causis justis, veris,
 " et probabilibus expressis. Nec hac inquiete sola
 " quietem nostram aggrediens, immo sententias sic
 " derivatas in sua diocesi et, ut fertur, alibi fecit pub-
 " licari. Missis igitur ad curiam jam procuratoribus,
 " quosdam coepiscopos nostros super præmissis sumus
 " allocuti, qui jura sua et libertates magnanimitate
 " assumpta prætendunt defendere. Quocirca dilectio-
 " nem vestram duximus exorandam, quatinus causam
 " hujus petitionis ac honorem vestrum et indempni-
 " tatem considerantes, nulla tepescat probitas, nulla
 " frigescat virilitas, sed in Ipso ponentes fiduciam Qui
 " injustorum injuria tuetur oppressos, manum nobis
 " velitis porrigere consilii salutaris. Valeat universitas
 " vestra semper in Domino."

¹ C. ins. *que*.

Decretales vero, ex quibus archiepiscopus sumpsit A.D. 1250. hujus propositi occasionem, in libro Additamentorum¹ plenius annotantur, cum disceptationibus partium ibidem conscribuntur.]²

De capitulo Fratrum Prædicatorum generalissimo. f. 233.

Diebus vero sub eisdem, videlicet circa festum nati-
vitatæ sancti Johannis Baptistæ, communi vocatione
congregati sunt de universis terris Christianitatis,
etiam de terra Jerosolimitana, fratres de ordine Præ-
dicatorum, apud domum suam de Holeburne Londoniis,
ut de statu et officio suo generaliter contractarent. Et
quia proprias non habebant³ facultates, magnates et
prælati ex liberalitate sua eis victualia invenerunt,
præcipue tamen qui civitatem Londoniarum inhabita-
bant et loca vicina, utpote de Waltham⁴ et de Sancto
Albano abbates et consimiles. Et celebratum est ipsum
capitulum diebus Pentecostes invocato Spiritu Sancto,
Qui tunc missus est discipulis; erant autem ibidem
fratres circiter quadringenti. Rex autem prima die
venit in eorum capitulum, orationum suffragia petiturus
ab eisdem. Et pavit eos eadem die, ob eorum honorem
ibidem coepulando. Postea pavit eos regina. Postea
episcopus Londoniensis. Postea dominus Johannes
Mansel. Postea alii prælati, utpote Westmonasteriensis
abbas⁵ et alii; quibus ipsi literatorie supplicaverant,
ut de divitum [copia]⁶ inopia egentium sullevaretur.⁷

General
chapter of
the Domi-
nicans at
their house
in Holborn,
24 June.

The king
comes to
the chap-
ter.

He and
others sup-
ply provi-
sions.

De magna perturbatione civium Londoniensium.

Et circa eosdem dies, non mediocriter perturbata est
civitas Londoniarum, eo quod dominus rex quasdam

Disturb-
ance in
London

¹ MS. Cott. Nero D. 1, f. 98.

² Here ends the missing portion
in B.

³ *habebant*] *haberent*, C.

⁴ Simon de Seham.

⁵ *abbas*] om. C.

⁶ *copia*] From C., where it is in-
terlined.

⁷ *sullevaretur*] *sullavaretur*, B.

A.D. 1250. *exegit a civibus ad opus abbatis Westmonasterii libertates, in enorme eorum dampnum et suarum læsionem libertatum. Regali autem voluntati, immo potius impetui et deliramento, restitit in quantum potuit major¹ civitatis cum tota communa² unanimiter; rex vero se durum eis præbuit et inexorabilem. Cives igitur admodum commoti comitem Ricardum et comitem Legrecestræ et alios regni magnates queruli ac tristes adi[erunt],³ dicentes eisdem, quomodo rex cartas suas ab antecessoribus suis eis concessas, forte exemplo Papæ in arcum versus pravitatis, non erubuit violare. Magnates igitur memorati, super hoc vehementer commoti, ne et rex ipse simile quid versus eos attemptaret formidantes, ipsum regem acriter additis comminationibus corripuerunt et correptum correxerunt, ipsumque abbatem, qui credebatur fuisse hujus stimulus et commotor erroris, acrius redarguerunt, addentes cum jurgiis convitia, quæ non⁴ decet propter ordinis reverentiam recitare. Et sic magnatum discretio regem ab impetu hoc concepto feliciter revocarunt.*

with respect to the claims of the abbat of Westminster.

Ps. lxxvii. 57.

Confecit rex et concessit novas cartas contra antiquas cartas antecessorum suorum in suæ fidei læsionem.

Eisdemque diebus, consimili spiritu dominus rex excitatus, memorato abbati, contra cartas antecessorum suorum et eorum etiam qui ante Angliæ conquestum regnaverunt in eadem, in læsionem fidei suæ et juramenti⁵ primitivi, cartam confecit eidem abbati Westmonasterii in dampnum et injuriam ecclesiæ Sancti Albani manifestam, in villa videlicet de Aldenham antiquissima, unde et nomen accepit. *Ald* enim *antiquum* interpretatur; unde probabile videtur, quod antiquissimo Albano

Injury done by the king to St. Alban's in favour of the abbat of Westminster respecting Aldenham (Herts).

¹ Roger Fitz-Roger.

² *communa*] communia, B.

³ *adierunt*] adi, B.; adientes, C., in the margin.

⁴ *non*] Interlined in a later hand. It is not in C.

⁵ C. ins. et.

Anglorum prothomartiri collata fuisse[t] villa memorata, A.D. 1250. etiam si omnes cartæ silerent suspensæ. Præterea dominus rex memoratus cuidam militi tenenti in capite de ecclesia Sancti Albani, nec tamen attavis nobilibus vel militibus procreato, nomine Galfrido,¹ eo quod sororem clerici sui, scilicet Johannis Mansel, duxerat in uxorem, libertatem de warennæ in terra Sancti Albani et juxta villam ejus concessit et incartavit, contra antiquas ecclesiæ illius libertates et cartas optentas a piis pristinis regibus et continue usitatas, necnon et contra cartam regis H[enrici] tertii tunc præsentis. Nec erubuit dictus Galfridus Rufus contra ecclesiam dominam suam, quæ² ipsum educatum exaltaverat, recalitrare, ut nota macularetur paternæ, sed non maternæ proditi-
tionis; matrem enim quæ eum genuerat, sicut ecclesiam quæ eum et patres suos ditaverat, injuste nimis et impudenter impugnavit. Dedit autem ad hoc ei cornua prædictus domini regis clericus specialis, cujus divitiæ ad excellentias episcopales ascenderunt, cujus sororem, ut prædictum est, memoratus Rufus duxerat in uxorem, nomine Clariciam, adhuc sterilem, filiamque ruralis sacerdotis, sed supra se in cachinnum omnium superbientem, unde creditur vir ejus ipsius suggestionibus fuisse infatuatum. Veruntamen non arbitror ipsum in hoc fuisse excusatum, sed potius accusatum, secundum illud verbum Dominicum, quod Adæ prothoplasto fulminando proposuit; *Quia plus obedisti voci uxoris tuæ* Gen. iii. 17. quam meæ, *maledicta terra in o[pere] t[uo]*. Et cum
hujus libri scriptor,³ frater scilicet Mathæus Parisi-

Other injuries done through the influence of John Mansel's sister.

Matthew Paris complains of

¹ i.e. Geoffrey Childewike. See above, vol. iv., p. 50.

² quæ] qui, B.

³ scriptor] confector, C. At the foot of the page Parker has mentioned this variation, "in alio co-
dice scripto aliena manu." He adds:

"Memorandum quod aliud exemplar hujus partis historiæ pro-
greditur non ultra hunc annum,
et incipit ab anno 1189; sic
prior pars hujus historiæ ab
Adam scilicet eodem modo habetur
in libro per se et hæc duo
exemplaria remanent in custodia

A.D. 1250. ensis,¹ dominum regem super his imperterritus redargueret, ait rex; "Nonne Papa facit similiter, subjungens in literis suis manifeste, 'non obstante aliquo privilegio vel indulgentia'?" Veruntamen modestius loquens, subjunxit, "Nunc, nunc, nos inde cogitabimus." Sed dictorum ac promissorum memoria cum sonitu pertransiuit.

Commissa est custodia sigilli regi magistro Willelmo de Kilkenni, viro² discreto, modesto, et eleganter literato.

The seal given to William of Kilkenny. f. 233 b.

Sub ejusdem temporis curriculo, dominus rex sano fretus consilio custodiam sigilli sui, quod quasi clavis regni esse comprobatur, commisit magistro Willelmo de Kilkenni, viro modesto, fideli, et bene literato, in jure canonico et civili perito et circumspecto.

Rex Francorum versus plagam Orientalem lora dirigit et vexilla.

Louis IX. leaves a garrison in Damietta, and goes Eastward.

Per idem quoque tempus, postquam scilicet rex Francorum exierat a castris Damiatæ, apposita custodia in civitate diligenti, videlicet ducis³ Burgundiæ et quamplurimorum aliorum magnatum et militum, ac manus pedestris numerosæ, simulque legato⁴ et quibusdam episcopis et clericis, necnon et regina et aliis nobilibus dominabus cum suis familiis, quia

Ovid. Art. Amat. ii. 13. William Longespée follows.

"Non minor est virtus quam quærere, parta tueri," versus⁵ plagam Orientalem iter direxit et vexilla cum exercitu. Secutus est eum dominus Willelmus Longa-

"magistri Ramsey Oxoniensis qui jam servatur in carcere Oxoniis ob quam causam nescio."

This is the latter portion of MS. C. As to Ramsey, see Madden's preface to the *Historia Anglorum*, i., p. lxiv, and note.

¹ *Parisiensis*] om. C.

² *viro . . . literato*] om. C.

³ Hugh IV.

⁴ Eudes de Chateau-Roux.

⁵ *versus . . . exercitu*] In the margin.

spata cum suis¹ qui ei adhærebant associatis, scilicet A.D. 1250. Roberto de Ver et aliis Anglicis, quos longum esset enumerare, simulque militibus et servientibus quos secum retinuerat stipendiariis.

Nota Francorum invidiam et superbiam.

Franci autem ex sibi innata superbia ipsum W[illel-
mum] et suos deridendo spernebant, et invisos habu-
erunt, licet hoc rex Francorum piissimus specialiter
prohibuisset, dicens; "Quis furor vos, O Franci, exagi-
tat? Quid ipsum persequimini, qui ad meum et ves-
trum huc de remotis partibus advenit patrocinium,
qui Deo sicut et vos fideliter militat peregrinus?"
His tamen non poterat rex rationibus vel petitionibus
Francorum corda, ne Anglos contempnerent et perse-
querentur, pacificare, secundum illud poeticum,

Hatred
and envy
of the
English
Crusaders
by the
French.

"omnisque superbus

Lucan. i.
93.

"Impatiens consortis erit."

Hujus autem invidiæ et odii præstitit hic casus se-
minarium. Quandam nempe turrin fortissimam non
procul ab Alexandria idem W[illelmus], plenam domi-
nabatur, scilicet uxoribus quorundam nobilium Sarrace-
norum, non vi, sed casu fortuito ac fortunato, ceperat,
illud Francis penitus ignorantibus; unde fama celebris
et formido partes etiam remotas Orientalium de ipso
pervolavit. Et quia multos thesauros ubique, sicut et
ibi, sibi favente Marte adquisierat, et familiam suam et
honores ampliaverat, quod tamen Franci, licet numerosi
et potentes, non fecerant, obloquebantur invidentes et
ipsum oderant persequentes, nec poterant illi quicquam
pacifice loqui.

¹ *suis*] eis, C., where this clause is misplaced, but directed to be in-
serted here.

A.D. 1250. *De recessu Willelmi Longæ Spatæ ab exercitu.*

Successful
raid of
William
Longespée
on a cara-
van of
merchants.

Contigit autem iterum, quod idem W[illelmus], missis cautis quos habuit exploratoribus, archano relatu didicerat, quod quidam de Orientalibus institoribus valde locupletibus irent sub paucio imprudenter conductu ad quasdam nundinas versus partes Alexandrinas, ubi certissime sua sperabant bona {multiplicare. Clam igitur de nocte, suis secum cunctis assumptis viribus militari- bus, illuc properavit, et repentino impetu irruit [ad]¹ in- star fulguris in incautos,² unde, ipsis³ mercatoribus ilico trucidatis et eorum ducibus penitus dissipatis necnon aliquibus captis, omnem illam catervam, quam vulgares karvanam appellant, sibi mancipavit. Camelos videli- cet, mulos, et asinos, olosericis, pigmentis, speciebus, auro, et argento onustos, necnon et quædam plaustra cum suis bubalis et bobus, quædam victualia tam jumentis quam hominibus necessaria, quibus multum indigebant, cum eisdem invenerunt. Et cum multos de adversariis idem W[illelmus] peremisset et captivas- set in eodem conflictu, unum solum militem et octo servientes perdidit trucidatos. Aliquos tamen reduxit sauciatos, medicamine restaurandos. Unde lætus tri- umphator versus exercitum opulentus remeavit. Huic⁴

The French
seize the
spoil.

autem Franci, qui desides remanserant et egeni, in- vidiae simul et avaritiæ exagitati stimulis, venienti hostiliter occurrerunt, et omnia adquisita ab eodem violenter, more protervorum prædonum, rapuerunt, im- ponentes ei pro culpa sufficienti, quod ausu temerario, contra edictum regium et statuta principum de exer- citu, sese contra disciplinam militarem ab universitatis comitatu superbe nimis ac stulte dissociavit. Cum autem hæc audisset W[illelmus], satisfacturum se per omnia spopondit, sic ut scilicet omnia parta in vic-

¹ *ad*] From C.

² *incautos*] incaustos, B.

³ *ipsis*] illis, C.

⁴ *Huic*] Hec, C.

tualibus universitati exercitus distribuerentur indigenti. A.D. 1250.
At ipsi Franci reboantes, omnia sibi vendicantes, sibi
universa non sine convitiis diripuerunt.

Querimonia.

Willelmus igitur usque ad spiritus amaritudinem contristatus, tantam passus injuriam, coram rege gravissimam reposuit querimoniam, addens quod comes Atrabatensis frater ejus hujus transgressionis et violentæ deprædationis extiterit capitaneus. Rex autem, prout erat spiritu et vultu piissimus, voce demissa respondit; "Willelme, Willelme, novit [Ille]¹ Qui nihil "ignorat, doleo² de injuria et dampno tibi illatis; "formido vehementer, ne nos nostra confundat cum "aliis peccatis superbia. Nosti quia grave foret mihi "magnates meos in his quibus constituor periculis "quomodolibet offensos perturbare." Et cum hæc dicerentur, advenit comes Atrabatensis, elatus et inflatus tanquam furibundus, et in ira magna exaltans vocem et inordinate, et sine salutatione regis aut circumseidentium, exclamavit, dicens; "Quid sibi hoc vult, "domine rex, præsumisne defendere hunc Anglicum, "et vestros Francos repellere? Iste in contemptum "tui et totius exercitus, suo motu solo ductus, voluntario contra nostra decreta prædas egit nocturnus "et clandestinus, unde ipsius solius fama Orientalia "climata, et non regis neque suorum Francorum, jam "pervolavit. Omnia nostra nomina cum titulis obfuscavit." Quod cum audisset rex Christianissimus, versa facie et inclinato vultu versus Willelmum, voce modesta ait; "Nunc potes audire, amice. Sic cito "posset oriri scisma, quod absit, in exercitu. Æquanimiter talia, et etiam his majora, necesse [est]³ in tali "temporis discrimine tolerare." Cui Willelmus; "Ergo

His complaint to Louis IX.

Insolence of the count of Artois,

which the king is powerless to prevent.

¹ [Ille] From C.

² doleo] So C.; do. B.

³ est] From C.

A.D. 1250. "non es rex, cum non possis tuos justificare et punire
 "delinquentes, cum promittam me, si deliquerim, per
 f. 234. "omnia satisfacturum." Et corde læsus intrinsecus,
 superintulit, "Tali regi de cætero non servio,¹ tali
 "domino non adhærebo;" et iratus rege admodum con-
 tristato recessit. Et Achon perveniens, ibidem per
 multos dies moram continuando cum suis commilitoni-
 bus, omnibus ibidem habitantibus conquerendo inju-
 riam, quam passus [est], lacrimabiliter omnibus pro-
 palavit; unde universos, maxime prælatos, reddidit
 compatiētes, et Francis offensos. Unde qui sensus ex-
 pertos et in negotiis bellicis habuerunt comprobatos,
 hoc² triste præsagium fore præcinebant indubitanter
 futurorum, et offensam Altissimi, peccatis talibus gra-
 viter excitandam. Fertur etiam comes Atrabatensis
 super his dixisse cum cachinno, "Nunc bene mun-
 "datur magnificorum exercitus Francorum a caudatis."
 "Quod in multorum auribus offendiculum generavit.
 Ex tunc autem proposuit Willelmus apud Achon mo-
 rari cum civibus, Templariis, et Hospitalariis, et adven-
 tum magnatum Angliæ cruce signatorum præstolari,³
 et eisdem superbiam et injurias Francorum manifestare,
 et ut per se, nec admixti Francis, hostes Christi cum
 consilio virorum discretorum et humilium, exhortari,
 potenter attemptent expugnare.

William
 Longespée
 leaves the
 army and
 goes to
 Acre.

*Prohibentur magnates Angliæ cruce signati trans-
 fretare.*

May 26. Diebus vero sub eisdem, videlicet celebri lucē beati
 The Eng- Augustini, cum omnes Angliæ magnates cruce signati,
 lish cru- quorum nomina prænotantur cum suis sequelis, fixum
 saders for- quorum nomina prænotantur cum suis sequelis, fixum
 bidden to habentes propositum ad festum sancti Johannis, ut præ-
 start by tactum est, iter arripere Jerosolimitanum, et terras suas
 the Pope. vendiderant vel impignoraverant, vel in laqueis Judæ-
 orum vel Causinorum se involverant, valedicto amicis

¹ *servio*] *deservio*, C.

² B. *ins. esse*.

³ *præstolari*] *præstari*, B.; C.
 has been corrected.

prompti fuerant et parati. Et ecce dominus rex, qui A.D. 1250. sicut puerulus læsus vel offensus ad matrem querulus solet recurrere, ad Papam miserat festinanter supplicans, ut hoc iter impediret, significans ei, quod quidam regni sui præclari magnates cruce signati, ipso invito et prohibente, iter arripere Jerosolimitanum firmiter proposuerant, nec ipsum regem dominum suum cruce signatum et idem iter arripere proponentem expectare dignabantur; qui etiam regem Francorum capitalem inimicum suum,¹ qui eis, ut dicebant, præviis iter et introitum præparaverat in terram Orientalem, potius quam eum sequi maluerunt. Unde Papa per literas suas, sicut et ipse rex per verba imperiosa, districtè sub pœna excommunicationis inhibuit, ne quis eorum contra regis voluntatem, qualecunque periculum rex Francorum subiret aut discrimen, transfretaret.

Custodia portubus omnibus adhibetur ne quis magnatum cruce signatorum transfretaret.

Insuper dominus rex incontinenti misit ad castellos Doveriæ et ad aliorum portuum custodes, ne aliquem magnatem cruce signatum permitterent transfretare. Allegatum² tamen fuit contra hoc, quod scilicet rex indiscrete fecerat, quia si tot et tales faciem suam præirent, (fuerant pugnatōres equites circiter quingenti, excepta eorum sequela innumerabili,) diceret totius Christianitatis universitas obstupescens; "O quantus rex est, et quam formidabilis, qui tales præmittit! O quot credendi sunt ipsum concomitari!" Et sic totus contremiscet Paganismus. Sed ut quid talis disceptatio?³ Hoc enim peregrinationis bene contigit, licet præter prohibentium impedimentum. Quia si tunc transfretassent, non utique ad succursum do-

The ports watched to prevent any of the crusading nobles from starting.

¹ suum] Interlined in B.

² This is repeated in slightly different language from what has been given above, p. 103.

³ disceptatio] deceptatio, B.; disceptō, C.

A.D. 1250. mini regis Francorum oportunum et tempestivum, quod sitienter optabant, heu, heu, pervenissent, prout in sequentibus plenius insinuabitur. Sed quæ simul contigerunt, simul minime poterunt enarrari.

Extorquetur inestimabilis pecunia a Judæis et ab magnatibus terræ per cavillationes Galfridi de Langeleia.

Extortions
of the king,
especially
from the
Jews.

The case
of Aaron
told to
Matthew
Paris.

Interim vero non cessavit dominus rex undecunque pecuniam abraderere, principaliter a Judæis, secundo autem a suis hominibus Christianis et naturalibus, adeo ut de uno solo Judæo Aaron nomine, de Eboraco oriundus, et in eadem civitate continuans mansionem, quia convictus fuit, ut¹ dicitur, de falsitate cujusdam cartæ, quatuordecim milia marcarum extorsit, et decem milia auri² ad opus reginæ, pro brevis temporis dilatione ne incarceratus contabesceret. Quibus omnibus persolutis, compertum est ipsum Aaron regi persolvisse, postquam idem rex a partibus redisset transmarinis, triginta milia marcarum argenti et ducentas marcas auri reginæ, sicut idem Judæus A[aron] sub attestatione legis et fidei suæ fratri Mathæo, hujus paginæ scriptori,³ attestabatur. Veruntamen⁴ etsi miseri sint, nulli tamen sunt miserabiles, cum sint monetæ reginæ,⁵ sigillorum, et cartarum corruptores et falsarii, manifeste et frequenter probati, dampnati, et reprobat.

De Galfrido de Langeleia.

Exactions
by Geof-
frey of
Langley
for the
king.

Sub eisdem siquidem temporibus, quidam miles, domini regis ballivus, inquisitor transgressionum in forestis domini regis factarum,⁶ nomine Galfridus, cognomento de Langeleia, plures Angliæ partes peragrans,

¹ *ut dicitur*] om. C.

² *auri*] Written over an erasure;
om. C.

³ *scriptori*] compositor, C.

⁴ This is repeated from above.
See p. 114.

⁵ C. *ins. et.*

⁶ *factarum*] factis, B.

adeo astute, adeo proterve, adeo violenter, præcipue a A.D. 1250. partium borealium nobilibus pecuniam infinitam extorsit, ut quantitas thesauri collecti¹ in auditorum cordibus fidem excederet vel stuporem generaret. Oppressio autem hæc immoderata, qua rex Boreales afflixit, videbatur ab antiquo odio profluxisse. Memoratus itaque G[alfridus] copiosa stipatus familia et communita, si quos nobilium prædictorum se excusantium audiret mutire, cum inimici eorum iudices extitissent, ilico capi iussit et regis carceri deputari. Nec potuit aliqua ratione poena culpæ respondere. Pro unica enim bestiola, hinnulo vel lepore, licet in invio errantibus, aliquem nobilissimum usque ad exinanitionem depauperavit, nec sanguini parcens vel fortunæ. Respectu autem hujus Robertus Passelewe piissimus censebatur; immo omnes prædecessores ejus in ipso justificabantur ac benedicebantur. Ipse quoque G[alfridus] in hospitio domini regis dudum ad marescalciæ officium promotus, ut virgam pro magno ferret Marescallo, regalis mensæ minoravit pro posse dapsilitatem et consuetam curialitatem, unde sic domino regi adulando complacuit, et gratiam sibi licet immerito regiam comparavit. Postea vero memoratus Robertus, reputans ipsum G[alfridum] socialem et fidelem, in suam ipsum advocavit societatem, ad officium videlicet justitiariæ de forestis domini regis. Sed G[alfridus] insidians calcaneo sui promotoris R[oberti], ipsum postea nequiter supplantando, ballivos quos idem R[obertus] constituerat ignominiose deposuit, nec erubuit ipsos depauperare; unde ipsum R[obertum] verecundatum non mediocriter dampnificavit. Sed quis miserebitur incantatori, a serpente percusso? Iccirco sæpeditus R[obertus] curiæ et curialium muscipulas evitans, ad melioris vitæ, sacerdos ordinatus, manipulos colligendos, ut prædicitur,² convolvit.

Robert
Passelew
pious in
compari-
son.
f. 234 b.

His in-
gratitude
to Robert
Passelew.

¹ B. ins. *fidem*. C. does not give it afterwards.

² Above, p. 83.

A.D. 1250. *Transfretat archiepiscopus Cantuariensis B[onefacius].*

Archbp.
Boniface
goes to
the Roman
court
against
the dean of
St. Paul's.

Tempore quoque sub eodem, archiepiscopus Cantuariensis B[onefacius], comperiens quod decanus Sancti Pauli,¹ concomitantibus quibusdam ejusdem ecclesiæ canonicis et eorum quos læserat procuratoribus, [],² consilio legistarum animatus et regis literis et protectione armatus, necnon et generis sui potentiæ confisus, ut fortior fieret in tyrannide per Papalem auctoritatem, curiam Romanam aditurus in magna pompa et apparatu transfretavit.

Obiit Robertus de Lexintonia.

Death of
Robert of
Lexinton,
May 29.

Eodemque anno, quarto kalendas Junii, obiit Robertus de Lexintonia clericus, qui in justitiariæ officio diu commoratus nomen famosum et amplissimas sibi possessiones adquisierat. Veruntamen paucis ante mortem suam annis cessit officio memorato, paralisi sauciatus, ut beato Mathæo Apostolo assimilatus de theloneo ad vitam vocaretur meliorem, unde in elemosinis largis et devotis orationibus vitam languidam laudabiliter terminavit.

Qualiter jocundi rumores sed vani de captione Kairi [et] Babiloniæ et Alexandriæ desolatione increbuerunt.

False reports of the capture of Cairo and exposed condition of Alexandria.

Temporibus insuper sub eisdem, cum rumores jocundissimi sed vani de captione Kairi et Babiloniæ increbuissem, simulque³ de desolatione Alexandriæ, et vanis consolationibus omnes Occidentales demulcerent, compertum est talem fuisse causam et originem, quæ prolixam tamen exigunt narrationem sed infructuosam, quia

“Tota trahit series ex turpi fine pudorem.”⁴

¹ Henry of Cornhill.

² *curiam Papalem adierat*, or similar words, are omitted.

³ *simulque*] *simul*, C.

⁴ From the *Nova Poetria* of

Geoffrey de Vinsauf, 67; Leyser's *Historia Poematum medii ævi*, p. 865; Madden, *Hist. Angl.* iii, p. 88, n. 2.

Narratio quomodo fere devenerunt Christiani ad A.D. 1250.
magnum dominium.

Cum Soldanus Babiloniæ de adventu regis Francorum famosissimi et sui exercitus anno præterito certificaretur, commisit cuidam principum suorum, in quo magis confidebat, custodiam Damiatæ, et fratri ejusdem principis custodiam Kairi et Babiloniæ. Post captionem autem Damiatæ inopinatam, convocatis omnibus optimatibus suis, memoratus Soldanus ipsum principem, cui Damiatam commiserat custodiendam et sub cujus tutela ipsam amiserat, in omnium audientia graviter accusavit, imponens eidem quod proditione vel negliger ac formidolose principalem civitatem suam, quam constat esse inexpugnabilem, non tantum amiserat, sed in manibus tradiderat hostium publicorum, ita ut inimici omnium Sarracenorum Christiani introitum habeant patentem in Egiptum et omnem terram Orientalem, et spem omnia potenter et patienter citius ac certius acquirendi, et refugium munitissimum in confusionem totius Paganismi. Cui princeps sic accusatus respondit; "Domine potentissime, Account of the reception by the Soldan of the news of the capture of Damietta. Defence of its governor.

"ego tuus fidelis et devotus, missis in insulam Cypri
 "exploratoribus meis, didici ab eisdem, quando rex
 "Francorum ibidem hyemaverat, quod, quando inde
 "recederet, Alexandriam tenderet, ipsam hostiliter expugnaturus; unde omnes Damiatæ festinus¹ illuc
 "transmisi, ut Alexandrinos amicos nostros et vobis
 "subditos potenter adjuvans, dictum regem cum tota
 "sua classe vobis captum præsentarem. Sed fortuna
 "nobis inimica, vento sibi prospere commutato, nobis
 "inimicos nostros transtulit immunitis. Et sic nobis,
 "ut nostis, pro posse resistentibus, litus occupavit. Et in crastino, Marte sibi propitio, Damiatam,
 "quam omnibus viribus destitutam invenit, obsedit.
 "Advenit itaque protinus cum eo tanta classis multi-

¹ *festinus*] festine, C.

A.D. 1250. "tudo, ut videretur vastum veluti coopertum. Perpendentes igitur veraciter, quod nos, quibus capitanei et arma civitatis defuerunt, nostræ et vestræ salutis consuluimus, ut, excerebratis et jugulatis quos habuimus Christianis captivis, de nocte fugam arripuimus clandestinam, donec revocatis viribus [omnium]¹ hominum, quos² Alexandriam misimus, ipsos Christianos fortius impugnaremus. Sed etiam quidam captivi Christiani, cum viderent Christianos suos advenientes et nos socios suos perimentes, in nos calcaneum levantes hostiliter ac furiose insurrexerunt, et aliquos de nostris peremerunt. Qui insuper post recessum nostrum ipsos advenientes Francos per vada incognita duxerunt, et in archana civitatis penetralia perduxerunt. Nos tamen recessuri, ignem, ne hostes nostri³ bonis nostris gloriarentur, supposuimus, quem sclavi quamcito poterant extinxerunt. Cum autem recedere cogebamur, legem Machometi execrabamur gemebundi, et ipsi maledicentes mori potius quam vivere optabamus." Quod cum audisset Soldanus, in iram excanduit⁴ vehementem, erat enim superbus nimis et immisericors; et [licet] iudicio aliquorum se sufficienter princeps memoratus expurgasset, tamen insurgente ipso in eum Soldano crudelius, ipsum tanquam proditorem et blasphemum suspendi jussit in patibulo. Hæc autem cum audisset frater ejus, custos videlicet Kairi, qui multo tempore antea cor habuit Christianæ legi consentaneum, *occulte* tamen *propter metum* paganorum, secreto fecit evocari quosdam quos tenuit in vinculis captivos, scilicet Templarios, Hospitalarios, et quosdam Francos nuper apud Gazaram in bello captos, et ait illis, "Est mihi secretum præcordiale, vobis fideliter revelandum. Quod si in districto fidei et legis vestræ examine celare et viriliter prosequi mihi

The prince who had lost Damietta hanged.

Speech of his brother to the captive Christians at Cairo.
S. Joh. xix. 38.

f. 235.

¹ *omnium*] From C.

² C. *ins. in.*

³ *nostris*] om. C.

⁴ B. repeats *excanduit*. C. is correct.

"promiseritis, vobis illud revelabo." Talia igitur pro- A.D. 1250.
 ponenti cum captivi fidei interpositione præstitoque
 juramento fidelitatem per omnia indubitatam spopon-
 dissent, suam exorsus narrationem, dixit; "Soldanus His offer
 "Babylonis hactenus, sed non de cætero, dominus meus, to surren-
 "cui diu fideliter in multis servivi periculis,¹ mihi nuper der Cairo
 "molestiam intolerabilem intulit, dedecus, et gravamen; to the
 "fratrem enim meum, quem plus quam fratrem, immo French
 "plus quam totum genus meum, dilexeram, tractum king.
 "suspendit in patibulo, imponens ei quod Damiatam
 "sponte vel formidolose Francis tradidisset, sed² nec
 "poterant ei rationes cum testimonio aliquatenus suf-
 "fragari. Constat autem, ut forte audistis, hanc suam
 "criminisam accusationem fuisse falsissimam. Nostis
 "etenim quam viriliter, quam fideliter dimicando, Fran-
 "cis restitit litus occupantibus, adeo ut Rokum³ nos-
 "trum, qui inter nos maximus et post Soldanum se-
 "cundus, qui multos retroactis temporibus Christianos
 "trucidarat et apud Gazre de vestris triumpharat,
 "cum multis de nostris amicis et consanguineis ibidem
 "amitteremus. Hinc est quod ultioni tantæ tyrannidis
 "intendens, regi Francorum piissimo hoc inexpugnabile
 "castrum, in quo reposita est totius spes Paganismi,
 "videlicet Kayrum cum Babylonia, trado, totumque
 "thesaurum Soldani in eodem repositum. Me quoque
 "ipsum et mea omnia Jesu Christo et domino meo regi
 "Francorum dedo et concedo, baptis[matis] postulans
 "sacramentum. Quod enim fratri meo dictus Soldanus
 "jam fecit, mihi, si in manus ejus incidere me licet
 "insontem contingat, faciet indubitanter. Ite igitur
 "caute omnibus vinculis absoluti, cum summa festi-
 "natione ad ipsum Francorum regem, hæc omnia fide-
 "liter relaturi; et ut magis de fidelitate certificetur,
 "totum suum exercitum, quem reputamus insupera-
 "bilem, huc secum adducat ordinatum. Cum autem

¹ periculis] perulis, B. C. is correct. | ³ He is called Roosh above, vol. iv., p. 79.

² sed] om. C.

A.D. 1250. " hoc ad aures Soldani pervenerit, totum posse suum
 " effundet, ut occurrat hostiliter adventanti. Quod
 " tamen non oportebit formidare, habebitis enim præsto
 " castrum memoratum cum Babilonia patens ad refu-
 " gium, et ad omnium subitam paganorum confusionem
 " meum in omnibus ducatum, consilium, et auxilium."

The cap-
 tives com-
 municate
 with Louis
 IX.

He sends
 to William
 Longespée,
 who re-
 turns.

*Nota unde
 vani rumo-
 res multo-
 rum aures
 demulce-
 bant.*

This the
 origin of
 the false
 reports.

Ipsi igitur captivi, jam in primum veritatis argu-
 mentum liberati, admodum lætabundi, regem clanculo
 statim adierunt, et quia fidedigni et noti extiterant
 hæc referentes, credi per omnia meruerunt. Rex autem
 hæc audiens, prohibuit ne hæc alicui revelarentur, donec
 suum propositum certius ordinaretur. Dolens autem
 quod per absentiam Willelmi Longæ-spæ et suorum,
 qui injuriam enormem toleraverant, suus mutilaretur
 pro magna parte exercitus et scandalizaretur, misit
 festinanter pro eo, ut veniret, omnem de læsione sibi
 illata satisfactionem suscepturus. Et addidit in fine
 mandati; " et¹ jocundos rumores auditurus, quos eventus
 " sequetur diu desideratus et gaudium adoptatum, cujus
 " te volumus esse participem ac desideramus." Et exiit
 hic sermo inter incolas terræ illius, inter cives Aconenses
 divulgatus.² Willelmus igitur mandato tanti principis,
 maxime propter finalem additionem, venit cum omni
 comitatu suo ad regem. Qui postquam ex relatione
 regis exultantis memorati tribuni mandatum cognov-
 visset, præ gaudio concepto omnem suis debitoribus
 remisit injuriam et rancorem. Ex his autem quidam
 secretorum perscrutatores et festini eulogiorum nuntia-
 tores, quasi jam essent de promissis possessores, amicis
 suis, quos exhilarare cupiebant, epistolis vanis³ signifi-
 cabant quod captis Kairo et Babilonia, etiam Alexan-
 dria relinquebatur exposita Christianis. Et inde ortum
 habebant rumores cum literis memoratis.

¹ *et jocundos*] Written over an
 erasure; præoptatos, C.

² *divulgatus*] divulgatum, B.

³ These letters are given among
 the Additamenta. MS. Cotton.
 Nero D. 1, f. 99.

*Soldanus Christianis castra moventibus multa offert A.D. 1250.
pro bono pacis.*

Rex igitur spe bona exhilaratus, apposita tuta custodia in civitate Damiatæ ducis Burgundiæ et multorum aliorum fidelium suorum, versus Kayrum lora dirigit et vexilla, cum toto exercitu suo, secundum militarem disciplinam ordinato. Et obiter quosdam¹ in insidiis positos Sarracenos, qui impediabant ne victualia ad Damiatam deportarentur, trucidavit. Nuntiatum est interim Soldano, quod Franci gaudentes et imperterriti erectis signis a castris Damiatæ exierant, certam spem quoque conceperant omnia conquerendi. Misit igitur ilico ad regem nuntios a latere suo præclaros ipse Soldanus, impetus Francorum formidans, offerens Christianis omnem Terram Sanctam, scilicet totum regnum Jerosolimitanum et amplius, necnon et thesaurum infinitum in auro et argento et aliis² concupiscibilibus; ea tamen conditione, ut restituens Damiatam cum omnibus captivis, quos in vinculis detinebat, bono pacis ac mutue dilectionis frueretur, omnes servos Christianos liberos similiter recepturus, essentque commeatus et commercia in utriusque regionibus communia et pacifica. Dictumque et veraciter affirmatum fuit, quod Soldani et multorum optimatum Sarracenorum [mens] fuit, legem Machometi, quam constat spurcissimam esse, relinquere, et legi Christianæ, quam liquet esse honestissimam, fideliter adhærere, dummodo terras et possessiones suas pacifice possent retinere. Sed huic pacis formæ, ex Papæ mandato quod eum animaverat si forte hæc offerrent Sarraceni, rebellis erat legatus³ et frontose contradixit.

The French advance from Damietta.

Terms of peace offered by the Soldan.

These rejected by the legate.

¹ *quosdam*] quodam, B. C. has been corrected.

² *aliis*] om. C.

³ Eudes de Chateau-Roux.

A.D. 1250.

Præmunitur Soldanus de proditione.

The Soldan
hears of
the trea-
chery of
the gover-
nor of
Cairo,
and takes
courage
from the
pride of the
Christians.

*Nota spem
Soldani.
f. 235 c.*

Dum autem circa hæc mora inutilis protraheretur, quidam de prædictis Sarracenis montanis, qui in insidiis constituti cum quibusdam pastoribus in convallibus greges pascentibus victualia arcebant, per exploratores astutissimos proditionem memorati tribuni Kayri custodis didicerunt. Arreptis igitur equabus velocissimis, Soldanum cursu rapaci adierunt, et causam adventus Christianorum et alacritatis et securitatis eorum patenter nuntiarunt eidem. Qui ilico misit sub omni celeritate ad Kayrum milites expeditos, et ipsum tribunum arripiunt et retinent compeditum, donec veritatis argumenta invenirent, cujus erat primum quod carcerem captivis invenerunt vacuatum. Comperta igitur tribuni proditione, Kayrum et Babiloniam munitissimis militum suorum custodiis Soldanus protinus communivit, dicens; "Nunc demum spero, quod pro
"superbia eorum confundet Christianos Dominus ac
"Deus eorum Jesus Christus, amator modestiæ et
"humilitatis." Ex tunc Soldanus æquanimis et fortis effectus, quæ prius Christianis optulit, noluit concedere, licet humiliter postularent, animatusque ad certamen et ad resistendum confidenter, immo potius triumphandum, anhelavit. Fecit igitur convocari de partibus orientalibus bellatores infinitos, quicunque pro republica eorum sollicitabantur et ditari auro et argento copiose sitiebant, fecitque in publico voce præconia acclamari, ut quicunque caput Christiani sibi præsentaret, decem talenta præter consueta et pacta stipendia, quicunque manum dexteram quinque, [qui]¹ vero pedem duo, pro præmio gratanter reportaret.

¹ qui] From C.; om. B.

Domini Fretherici conditio melioratur; Parmenses A.D. 1250. enim vincuntur.

Anno vero sub eodem, dominus Frethericus insolentiam Ytalicorum graviter ferens indurata, præcipue tamen Parmensium et Bononiensium—Parmensium pro cæde Thadæi¹ et aliorum Fretherici fidelium et dejectione castrorum quæ Victoriam² vocaverat, et Bononiensium pro captione et retentione Ensii filii sui et suorum necnon et Cremonensium—cæpit vigilanter eisdem insidiari. Ipsi vero Parmenses, pro diuturna pace, quæ permisit eos dictus Frethericus gratulari, tutissimi partes primo civitati suæ adjacentes indempnes pervagabantur; postea vero remotius commercia sua ad nundinas deferentes, quiete negotiabantur et pacifice remeabant. Cives igitur potentiores, exinde securæ pacis sumentes argumentum, cum una dierum hortos suos et castra ad civitatis tuitionem in confiniis suis constructa securi et inermes, permittentibus ipsis qui in insidiis constituebantur Fretherici fidelibus, spatiando³ perlustrassent, insidiantes subito de latibulis suis ad unguem armati aditum civitatis præcluserunt immunitis. Omnesque cives illos, qui multi et præclari fuerant, incautos, velut aviculas ceperunt irretitas; et intrantes civitatem, cum primas portarum custodias pertransissent, omnia ad votum occupaturi, populus qui in civitate remanserat, clamore horribili elevato, catenas, repagula, et transtra per plateas pro obice festinanter opposuerunt transituris. Insuper et dolia vacua per pavimenta rotaverunt, quæ sonitum terribilem emitentia equos aufugarunt stupefactos. Sed postquam de captione civium suorum, qui totius civitatis fuerant capitanei et eminentiores, certificabantur, quæ pacis erant humiliter postulabant, et multi exeuntes, data non modica pecunia, dextras dederunt Fretherico, suum

Defeat of the people of Parma by Frederick II.

Their submission.

¹ Thaddæus of Sessa.

² B. (not C.) repeats *Victoriam*.

³ B. repeats *securi et inermes*.

A.D. 1250. arbitrium subituri. Aliqui tamen, quibus firmissimæ turres fiduciam resistendi præstiterunt, sese in easdem receperunt, emittentes spicula cum lapidibus ponderosis, malentes ibidem quæcunque subire discrimina quam
 The Bolognese ask for peace.
 Avignon and Arles submit.
 judicium subire Fretherici. Bononienses autem hæc audientes, missis ad ipsum F[rethericum] nuntiis, pacifica cum humilitate et precibus rogabant, quos tamen ipse F[rethericus] distulit exaudire. Tempore igitur sub eodem, missis fidelibus suis ad Avinionem et Arlam,¹ civitates nobilissimas nec multum a Lugduno distantes, civium ipsarum suscepit cum juramentis fidelitatem. Hæc autem cum ad audientiam papalem pervenissent, doluit vehementer in his prædictis tot thesauros inaniter effudisse.

Obiit Reinerus² de Biterbio.

Death of cardinal Regnier of Viterbo.
 Ad cumulumque doloris Romanæ curiæ, dominus Reinerus de Viterbio cardinalis et camerarius viam universæ carnis est ingressus, qui, genere præclarus et possessionibus opulentus, indefessus fuerat Fretherici persecutor ac diffamator. Et eo mortuo, significaverunt Romani domino Papæ cum comminationibus, ut tanquam eorum pastor et episcopus Romam venire non differret.

Magister Berardus de Nimpha non modicam pecuniam colligit de cruce signatis ad opus comitis Ricardi.

Berard de Nimpha collects money for earl Richard.
 Temporibus quoque sub eisdem, Berardus de Nimpha clericus, papalibus armatus munimentis, a cruce signatis ad opus comitis Ricardi sub inhonesta nimis forma [pecuniam] collegit, ut potius rapina quam justitia videretur. Forma autem hujus rapinæ informis, ne multorum aures cum cordibus offendat, in libro³ Additamentorum plenius exaratur.

¹ *Arlam*] Arbam blancam, C.

² *Reinerus*] Reimundus, B.

³ MS. Cott. Nero D. 1, f. 90.

*Mandatum flebile.*¹

A.D. 1250.

Die vero sancti Kenelmi, videlicet kalendis Augusti, comite Ricardo existente² Londoniis et ad scaccarium sedente, venit ad ipsum nuntius quidam festinus et tristis, rumorum et literarum bajulus teterrimarum, hujus sententiæ tenorem continentium.

Aug. 1.
Earl
Richard
receives
the news
of the de-
feat of the
Crusaders
and cap-
ture of the
king.

Rex Francorum Christianissimus, inito consilio universali, animatus rumoribus cujusdam tribuni custodis Kayri, de quo prædictum est, castra movit de Damiata versus Kayrum, et quosdam in via potenter adversantes potenter trucidavit. Et cum prospere favisset ei Mars per omnia, et facta quadam impetuosa congressione, Christiani de Sarracenis post longum hinc inde durissimum et dirissimum conflictum³ gloriose triumpharunt. Transito igitur quodam magno flumine ex alveo Nili prodeunte, nomine Tafnis,⁴ circa clau-
sum Pascha per scaphas planas colligatas, et per occultum vadum, quod ei manifestaverat quidam conversus quondam Sarracenus, multi transierunt. Robertus
autem frater regis, comes videlicet Atrabatensis, assumptis secum multis nobilibus, quorum unus erat Willelmus Longa-spata, nesciente rege fratre suo, ad ulteriora litoris se contulit. Cujus erat intentio pro omnibus solus triumphare et titulos asportare, et ut ei soli victoria ascriberetur. Erat namque superbus nimis et arrogans, atque vanæ gloriæ appetitivus. Et invenientes quosdam Sarracenos, ipsos in ore gladii trucidarunt. Robertus igitur audacter progrediens, sed inconsulte, quoddam casale, quod ante ipsos erat, nomine Mansor, proposuit violenter occupare, et trucidatis omnibus quos in eodem inveniret, illud subruere; et intrans violenter, fere lapidibus obrutus, confusus exivit,

Separate
attack on
Mansourah
by the
count of
Artois and
William
Longespée.

¹ To this rubrick is added, *Littera* in folio tertio sequente, i.e. below, p. 165.

² *existente*] *exente*, B.

³ B. repeats *Christiani de Sarracenis*.

⁴ *Tafnis*] *Taffi*, B.; *casum*, C.

A.D. 1250. multis tamen ipsius habitatoribus interfectis. Et cum
 f. 236. conglomerati tractatum haberent quid agendum, comes
 Robertus sperans ultima primis feliciter respondere,
 omnes ad progrediendum persuasit et animavit, et dixit
 magistro¹ militiæ Templi, qui tunc cum ipso fuerat,
 præsentem Willelmo Longa-spata; "Insequamur hostes
 " qui prope sunt, ut dicitur, fugitivos, dum res in
 " manibus nostris prosperatur, dum videmus nostros
 " ferventes et hostium cruorem sitientes, et inimicos
 " fidei de salute propria desperantes, ut omnes con-
 " terendo guerram nostram fine beato citius conclu-
 " damus. Confidenter agamus, quia sequitur nos tertia
 " pars exercitus Gallicani; et si aliquid nobis sinistri,
 " quod absit, contingat, subveniet nobis ad nutum
 " mandati fratris ac domini mei regis exercitus insu-
 " perabilis." Cui magister militiæ Templi, vir quidem
 discretus et circumspectus, in negotiis quoque bellicis
 peritus et expertus, respondit; "O domine comes mag-
 " nifice, vestram satis strenuitatem et innatam magna-
 " nimitatem et audaciam commendamus voluntariam
 " ad honorem Domini et ecclesiæ Sux universalis, quam
 " novimus et sæpe sumus experti. Veruntamen op-
 " tamus et salubriter consulimus supplicantes, quatinus
 " fræno modestiæ ac discretionis hunc fervorem velitis
 " cohibere, ut post hunc, quem nobis Dominus contulit,
 " triumphum et honorem aliquantulum respiremus.
 " Post hos enim bellorum æstus et labores fatigamur,
 " sauciamur, esurimus, et sitimus; et si nos honor
 " et gloria optentæ victoriæ consoletur, nullus² tamen
 " equos nostros jam deficientes et vulneratos honos vel
 " gaudium refocillat. Revertamur igitur consultius, ut
 " exercitui domini nostri regis uniti, tam consilio quam
 " auxilio ipsius roboremur, et tam equi nostri quam
 " nos aliqua quiete recreemur. Quod³ cum viderint
 " hostes nostri, modestam prudentiam nostram plus

Remon-
 strance of
 the master
 of the
 Templars.

¹ William de Sounac.

² nullus] nullo, B.

³ Quod] Qui, B.

“ laudabunt et amplius formidabunt. Communicato A.D. 1350.
 “ enim cum nostratibus ampliori consilio, ad incepta
 “ cum omnes congregabimur, fortiores resurgemus et
 “ collatis viribus confidentius roborabimur. Jam enim
 “ ascendit clamor fugitivorum, qui velocissimis equis
 “ rapti ipsum Soldanum et alios inimicos nostros, de
 “ viribus suis et numerositate confidentes, excitabunt,
 “ et de nostra paucitate et totius exercitus, quod
 “ semper desideraverunt, præmunient et confortabunt
 “ divisione, et nos super his certificati protervius et
 “ confidentius aggredientur, vires suas nunc effunden-
 “ tes in nostram perniciem et confusionem. Norunt
 “ enim quod si nunc conterantur, exhæredati penitus
 “ cum uxoribus et liberis irrestaurabiliter ad nihilum
 “ redigentur.”

Convitia comitis Atrabatensis.

Hæc autem cum comes audisset Atrabatensis, indig- Anger and
 natus vehementer, iraque et superbia turgidus et in- abusive
 flatus, respondit; “ O antiqua Templi proditio! O vetus speech of
 “ Hospitalariorum seditio! O fraus diu occultata, quam the count
 “ manifeste nunc prorupit in medium. Hoc est quod of Artois
 “ diu vero præcinimus augurio, et veraciter est præ- against the
 “ dictum, hæc terra tota Orientalis jam diu fuisset Templars
 “ adquisita, nisi Templi et Hospitalis et aliorum, qui and Hos-
 “ se proclamant religiosos, fraudibus nos sæculares pitallers.
 “ pedirent. Ecce patet ad manum captio Soldani et
 “ totius confusio Paganismi, et legis perpetua exaltatio
 “ Christianæ, quam suis fictis et fallacibus sermocini-
 “ nationibus præsens Templarius conatur impedire.
 “ Timent enim Templarii et formidant Hospitalarii et
 “ eorum complices, quod si terra iuribus subdatur
 “ Christianis, ipsorum expirabit, qui amplis redditibus
 “ saginantur, dominatio. Hinc est quod fideles huc ad-
 “ ventantes, et ad negotium crucis accinctos, variis
 “ inficiunt potionibus, et Sarracenis confœderati diversis

A.D. 1250. "interficiunt prodicionibus. Nonne super his Frethericus eorum expertus muscipulas testis est certissimus?"

Responsio magistri Templi multum commota.

Answer of
the mas-
ters of the
two orders.

His igitur verbis satiricis et mordacibus magister militiæ memoratus cum fratribus, et magister¹ Hospitalis cum suis similiter confratribus, usque ad spiritus amaritudinem contristati, unanimiter responderunt, "Ut quid, comes generose, habitum susciperemus religionis? Nunquid ut ecclesiam Christi everteremus, et prodicionibus intendentes animas nostras perderemus? Absit, absit hoc a nobis, immo ab omni Christiano." Et iratus magister Templi vehementer alta voce exclamavit, dicens signifero; "Explica et eleva signum nostrum, et procedamus bellaturi, ut hodie tam mortis quam Martis ambigua fata coexperiamur. Insuperabiles essemus, si inseparabiles permaneremus. Sed infeliciter dividimur, similes arenæ sine calce, unde inepti² ædificio spirituali et cæmento caritatis expertes, inaceriæ depulsæ consimiles erimus profecto ruinosi."

Modesta responsio Willelmi Longæ-spatae.

Endea-
vours of
William
Longespée
to heal the
quarrel.

Talia igitur audiens Willelmus Longa-spata, scisma in exercitu jam suscitatum vehementer formidans, impetuoso motu animi comitis Atrabatensis sedare cupiens et magistri Templi iram mitigare, respondit dicens; "Talem scissuram et divisionem secundum verbum Dominicum³ sequitur desolatio. Credamus igitur huic viro sancto et autentico, o comes serenissime. Incola hujus terræ existit diuturnus, novitque vires et versutias Sarracenorum, experimento

¹ William of Chateaufneuf.

² inepti] ineptes, B.

³ S. Matt. xii. 25.

" edoctus multiplici. Nos, novi juvenes et advenæ, A.D. 1250.
 " quid mirum si Orientalium simus nescii periculorum.
 " Quantum distat Oriens ab Occidente, tantum discre-
 " pant Occidentales ab his Orientalibus." Et versa facie
 ad magistrum Templi, cum serenitate et verbis blandis
 ipsum allocutus, conabatur motum animi ejus mitigare,
 cum ecce comes Atrabatensis rapiens verbum ab ore ejus, more Gallico reboans et indecenter jurans, au- Indecent
behaviour
of the
count of
Artois.
 dientibus multis os in hæc convitia resolvit, dicens,
 " O timidorum caudatorum formidolositas, quam beatus,
 " quam mundus præsens foret exercitus, si a caudis
 " purgaretur et caudatis." Quod audiens Willelmus
 verecundatus, et de verbi offendiculo lacesitus et com-
 motus, respondit; " O comes Roberte, certe procedam
 " imperterritus ad quæque imminencia mortis pericula.
 " Erimus, credo, hodie, ubi non audebis caudam equi
 " mei attingere." Et apponentes galeas et explicatis
 signis progressum contra hostes, qui spatiosam planiciem,
 montes, et valles undique cooperuerunt, continuabant.
 Sic igitur volens comes R[obertus] omnia sibi, si Chris- f. 236 b.
 tianus contingeret triumphare, ascribere, dedignabatur
 fratri suo domino Francorum regi hæc præsumpta peri-
 cula nuntiare.

Quomodo Soldanus suos animavit.

Soldanus autem per expeditissimos exploratores super Rejoicings
of the
Soldan on
hearing of
this.
 his omnibus certificatus, omnem suam numerosam, quæ
 sub temporis inopinata brevitate fuerat congregata,
 multitudinem ad certamen alacriter animavit, dicens,
 " Eia, eia, hoc est quod diu præoptavi. Divisi sunt
 " Christiani, nec frater fratri jam adhæret. Immo et
 " isti, qui non nisi vix tertiam partem conficiunt, ad
 " invicem sunt discordes. Dati sunt nobis in prædam
 " et direptionem. Immo hodie sese corrodentes, tur-
 " piter sunt objurgati. Quid hi faciunt vel facturi
 " sunt, rex Francorum remotus penitus ignorat. Con-
 " terendi sunt primitus isti fame macerati, et bello

A.D. 1250. " cum itineris labore fatigati, et lapidibus, quos apud
 " Mansor susceperunt, conquassati, pauci admodum et
 " omnino debilitati, ut facilius consequenter alios peni-
 " tus occupemus, quos ab omni victualium genere co-
 " arctamus." Hoc igitur consilium cum ab omnibus
 Sarracenis audiretur, ab universis est approbatum. Ir-
 ruit igitur impetuose nimis ipse Soldanus cum innu-
 merabilibus turmis suis in exercitum Christianorum,
 et committitur bellum cruentissimum, et infra parvæ
 moræ spatium Christianorum exercitus multitudine
 Sarracenorum, sicut insula mari, cæpit circumcingi, et
 interponunt se Sarraceni ipsis Christianis et flumini
 quod transierant, ne unus quidem eorum posset evadere.
 Quod videns comes Atrabatensis, pœnituit eum con-
 siliis seniorum ac saniorum [non]¹ adquevisse.

He attacks
the Chris-
tians.

Juven. i.
169.

" Sed galeatum sero duelli
 " Pœnitet."

Cum igitur videret W[illelmum] Longam-spatam hos-
 tibus undique denso agmine circumvallatum, et pondus
 totius belli sustententem, exclamavit comes R[obertus]
 nimis impudenter et imprudenter, dicens; " O Willelme,
 " dimicat contra nos Deus, non² possumus amplius
 " resistere. Consule tibi per fugam, ut posses vivus
 " elabi, dum te tuus equus portare prævalet, ne velle
 " incipias cum non possis." Cui Willelmus breviter,
 prout tantus tumultus permisit, respondit; " Non pla-
 " ceat Deo, ut filius patris mei fugiat pro aliquo
 " Sarraceno. Malo feliciter mori, quam infelice vi-
 " vere." Comes igitur Atrabatensis Robertus, videns
 se jam circumquaque hostibus septum et vix fugam
 patere, flexis loris fugam iniit repentinam. Et vetus
 equo rapidissimo versus flumen, quod vel Nilus fuit,
 vel Thafnis quem Nilus absorbet, armatus intravit,

¹ non] From C.; om. B. B. (not
C.) repeats *consilia*.

² non] From C.; i, B.

credens flumen transnatare, quia equum noverat validdissimum; non potuit, quia ferro et multis aliis impedimentis fuerat irretitus. Submersus igitur miser periit nulli miserabilis, fugitivus et superbus, humiliatus non sponte, sed invitus, nullius lacrimis deplangendus, quia generoso sanguine regum procreatus aliis exemplum præbuit perniciosum, et secundum illud poeticum,

A.D. 1250.
Death of
the count
of Artois.

"Tanto conspectius in se
"Crimen habet, quanto qui peccat major habetur."

Juv. viii.
140.

Comite igitur sic submerso, cæperunt omnes qui in bello fuerant desperare Francigenæ et agminibus deficere dissipatis. Quod videns Willelmus, in quem omnes Sarraceni irruerunt, comperit quod res pro capite agebatur, omnium insultus viriliter sustinebat, et multorum corpora detruncando animas ad tartara destinabat. Tandem equo enervato et pedibus ejus detruncatis, adhuc aliquorum supervenientium capita, manus, vel pedes mutilando decurtabat.

Defeat
of the
French.

De morte Willelmi Longæ-spæ.

Denuo post multos ictus et vulnera quæ sustinuit, eliquato sanguine, cum jam cæpisset deficere obrutus lapidibus, martyr manifestus animam coronandam exhalavit, et cum ipso signifer ejus Robertus de Ver, miles eximius, et quamplures Anglici, qui ejus ab initio e vestigio signa fuerant assecuti.

Deaths of
William
Longespée
and Robert
de Vere.

Visio in sompnis de Willelmo.

Nocte vero hoc prælium antecedente, visum fuit matri suæ nobilissimæ dominæ comitissæ ac abbatisæ de Acoca,¹ Hela² nomine, quod cælo aperto susceptus est quidam miles omnibus armis redimitus. Cujus clipeum

Vision of
his mother,
Ela, countess of
Salisbury.

¹ i.e. Laycock, near Chippenham
in Wiltshire.

² Hela] So C.; Helo, B.

A.D. 1250. cum per picturam cognovisset, stupefacta sciscitabatur, quisnam esset ipse qui ascendens ab angelis ad tantam suscipiebatur gloriam, cujus noverat spolia; et responsum fuerat voce manifesta et articulata, "Willelmus filius tuus." Notata igitur nocte illa, visio illa postea patuit declarata. Sed ad materiam redeamus principalem.

Complete destruction of this portion of the Christian army.

Submerso igitur Roberto comite Atrabatensi, et trucidato Willelmo Longa-spata, Sarraceni, certi de victoria, Christianos circumcinctos et diffisos in ore gladii miserabiliter peremerunt, nec evasit de tota illa gloriosa ac famosa militia, nisi duo Templarii et unus Hospitalarius, et una contemptibilis persona, qui quoniam nudus fuit flumen transnatans, regi Francorum et residuo exercitui casum nuntiavit cunctis sæculis deplorandum. Alii vero qui elapsi fuerant adeo fatigabantur et vulnerabantur, quod vix auras vitales haurientes nequiverunt flumen pertransire, sed in carecto latitantes noctis tenebras expectarunt. Nec permisit ira, immo furor Domini, ne quis magni nominis evasisset.

Rex Francorum suos animat.

The king animates the army.

Hæc autem cum ad piissimi Francorum regis audientiam pervenissent, ab imo trahens suspiria, tactus dolore cordis intrinsecus, lacrimas aduberes cohibere non potuit, et junctis manibus et erectis in cælum luminibus, prorumpentibus ait singultibus, "Ut Deo placuit factum est; sit nomen Domini benedictum." Et convocatis quos habuit Francorum optimatibus, dixit eis, "Amici et fideles, quos laborum et periculorum meorum participes habeo et consortes constantissimos, quid in hoc casu flebili agendum? Hæc si tolerantiores dissimulando nos retrahamus, exultabunt inimici nostri, veluti de nobis omnibus triumphantes, et magis de fuga nostri quam de fratrum nostrorum cæde gloriantur, et ad bellandum et insequendum, qui nobis sunt velociores, fortius animabuntur, et ita citius nos omnes in confusionem totius Christianitatis debunt

" de sub cælo, et sic gravius ecclesia universalis con- A.D. 1250.
 " fundetur, et Francia indelebili obprobrio denigrabitur. f. 237.
 " Invocato igitur Deo,¹ Quem, ut apparet, peccatis nos-
 " tris graviter offendimus, inimicos nostros fraterno san-
 " guine cruentatos unanimiter cum fiducia impetamus,
 " et cruorem amicorum nostrorum fustum de manibus
 " hostium condigna ultione constanter requiramus. Et
 " quis posset ulterius æquanimiter tantam Christi in-
 " juriam tolerare ? "

Infustus regis progressus ad bellum.

Armati sunt igitur et animati ad regis edictum quasi They
 vir unus universi. Et dum quilibet obitus sui amici et advance
 consanguinei recordatur, gemitus geminant cum suspiriis, against the
 singultus prorumpunt cum lacrimis, et exitus aquarum, enemy.
 deducunt oculi eorum, et sic dolore magis quam fame Ps. cxviii.
 contabescunt. Progrediuntur qui eorum præstantiores 136.
 videbantur prævia oloflamma, fratrum suorum qui, ut The
 dictum est, jam occubuerunt vestigia subsecuti, weaker,
 tentes debiliores, qui armis et victualibus penitus caru- sent to
 erunt, per flumen in nacellis ad Damiatam, ut saltem Damietta
 ibi in urbis munimine respirarent. Super quo Soldanus in boats,
 præmonitus, jussit illuc naviculas in plaustis a bubalis attacked
 festinanter tractis afferri, ut præter illas quas ibi habuit and de-
 arcentes victualia major copia classis ad miserorum destroyed by
 Christianorum exterminium haberetur, quæ utique clas- the Soldan.
 sis Sarracenis referta obviam habuit Christianis in
 flumine navigantibus, ubi, conserto bello navali cruentis-
 simo, telorum ibi multitudo instar grandinis protende-
 bat. Tandem post diuturnum conflictum abhorrendum,
 projecto igne Græco, hostes Christi occulto Dei judicio
 de Christianis dolore et macie confectis ad votum
 triumpharunt; et quia classis Sarracenorum quæ a Da-
 miata venerat, quæ etiam ne ad ipsam victualia depor-

¹ Deo] Dei, B.

A.D. 1250. tarentur¹ per flumen fuerat constituta, obviam veniens iter fugere præcluserat volentibus, nec unus Christianus, ut casum saltem nuntiaret Damiatæ Christianis commorantibus, evasit, quin vel mersi vel combusti vel telis confossi vel alio modo trucidati lacrimabiliter deperirent universi. Unus autem de subsequentibus, qui prævios a longe subsequebatur, vix evasit reversus, non ad civitatem progressus, quem tamen insequabantur Sarraceni, et quinque plagis magnis fugientem sauciabant. Huic nomen erat Alexander Giffard, nationeque Anglus fuit, sanguine generosus, filius nobilis matronæ, quæ cum regina Angliæ commorabatur.

Alexander
Giffard
the only
survivor.

Major Francorum desolatio.

Despair
of the
French.

Super his igitur Franci certificati, magis ac magis in semetipsis dolentes contabuerunt, nec poterat ipso rex consolari, unde tanta desolatio animos depressit universorum. Soldanus autem, audito undique Christianorum infortunio, in gaudium erectus est et audaciam ampliore. Qui cum audiret de hostili adventu regis Francorum et sui exercitus, mirabatur audaciam eorum, quod post tot casus adversos pauci famelici tam copiosum exercitum, totius scilicet Orientis, ad prælium ausi sunt provocare. Convocatis igitur suis optimatibus, animavit eos, dicendo, "O Orientales nobilissimi, qui jam fere medietatem exercitus Gallicani triumphaliter et magnifice devicistis, et spoliis, armis, et equis occisorum congaudetis, audacter huic adventanti plebeculæ, fame et dolore tabidæ, citius occurratis contendæ, et omnes obvios irremediabiliter in ore gladii, ne unus quidem eorum evadat, detruncetis, vel manus vestras evitet triumphales. Quæ enim eos temeraria exagitat dementia, ut nos impetant volentes exhaerere, qui post diluvium hanc dignissimam inhabita-

Speech of
the Soldan
to his
army.

¹ *deportarentur*] deportaretur, B.

" vimus regionem? Interestne sua, ut in Christum A.D. 1250.
 " suum inviti credamus? Qui converti potest, aut
 " invitus credere? Aliqua, sed exilis ipsos movet
 " ratio, ut Terram quam Sanctam vocant concupiscant
 " Christiani; sed quid ad eos de Egipto? Indigni
 " sunt profecto terræ dominari, quam fluvius a Paradiso
 " missus transfuit et fœcundat. Imberbes et tonsorati,
 " imbelles et imbecilles, hermofroditis vel spadonibus
 " vel etiam mulieribus similiores quam viris, quid
 " præsument?" Ad hæc omnes more debacchantium
 flammæ ad prælium accenduntur, et nostratibus
 occurrunt confidenter pugnaturi.

Franci confusi turpiter vincuntur.

Nostri igitur Christiani progredientes, cum ad locum Defeat of the French.
 belli, ubi Franci fratres eorum miserabiliter occubue-
 rant, pervenissent, occisorum corpora inveniunt acephala,
 manibusque ac pedibus abscisis mutilata. Sarraceni
 namque, ut præmia reportarent a Soldano repromissa,
 certatim prævenerant, et peremptorum corpora, ut
 prædictum est, detruncaverant, bestiisque et volucris
 rapacibus residuum corporis reliquerant devorandum.¹
 Quod cum Franci intuerentur, emisso ejulatu flebili,
 capillos cum vestibus dilacerant, arma cum clipeis,
 scissis genis, madefaciunt, adeo quod et inimicos la-
 crimæ defluentes ad compassionem poterant invitare.
 Interim cominus apparent hostium turmæ, et fit ilico
 lamentabilis congressio. Sed quid mœrore et dolore,
 fame et inedia confecti, pauci et equis macilentis
 insidentes, contra tot milium milia agere potuerunt?
 Occumbunt igitur Franci, prosternuntur, perimuntur,
 et certatim sese dedunt inimicis. Quid plura? Devicto
 Francorum exercitu, et paucis de hostibus peremptis,
 dissipantur. In quo malefortunato congressu, vix

¹ devorandum] devoranda, B.

A.D. 1250. unus de Sarracenis, ut præclarus, dinoscitur cecidisse, Scarcely et ipse qui occubuit filius erat Rochi, nomine Melkadin ; any Sara- et si tot ex parte altera, quot nos habuimus, cecidissent, cen of note slain. vix videretur eorum exercitus mutilatus. Habuimus enim equitum generosorum duo milia et trecenti, et quindecim milia pugnatorum, qui fere omnes ad vota hostium vel trucidabantur vel capiebantur. Rex etiam Capture of cum paucis admodum, scilicet¹ Karolo comite Provinciæ, the king. et Aldephulso comite Pictaviæ, et aliis qui ipsum defendebant paucis magnatibus, qui lateri suo adhæserunt, captus est, ad doloris cumulum et Francorum obprobrium sempiternum et totius Christianitatis et f. 237 b. ecclesiæ confusionem universalis. Nec est in aliquarum serie historiarum repertum, ut rex Franciæ captus fuisset ab infidelibus præcipue, vel devictus, præter istum, qui si saltem solus saluti et honori reservaretur, etsi alii occubuissent universi, aliquam haberent Christiani materiam respirandi et obprobria devitandi. Hinc est quod David in psalmo specialiter orat, ut regia salvetur persona, ut a qua totius dependet salus exercitus, cum dicit, *Domine, salvum fac regem*. In exercitu vero quem secum Robertus comes Atrabatensis, regis frater, ausu temerario secum pertraxerat, perierunt milites fere mille, pugnatorum autem septem milia et ducenti. Nec evaserunt de Templo nisi tres tantum Numbers and names of the slain. milites et Hospitali vero quatuor; quintus enim, antequam Acon perveniret, sanguine eliquato de vulneribus, mortuus [est]. De domo Theutonicorum tres tantummodo semineces evaserunt. Occubuerunt etiam ipso letali certamine præter Templarios et alios prænotatos viri præclari, Radulphus de Cusey, miles egregius et famosus, Hugo comes Flandriæ, vir præpotens et illustris, Hugo Brunus comes de Marchia, cujus pater paulo ante obiit apud Damiatam, similiter et comes² de

¹ scilicet . . magnatibus] In the margin. Not in C.

² Matthew de Montmorenci, hus-

band of Mary countess of Ponthieu.

Pontivo peregrinus; et ut brevibus concludam, tota A.D. 1250. Franciæ ibidem deperit nobilitas trucidata. Gautherus quoque de Chasteillun, miles strenuus et invictus, captus est, et ad Caliphum ductus, et eidem in signum victoriæ præsentatus; cui mos est, ut Christianus carceri suo addictus nunquam liber dimittetur. Occubuit quoque, postquam cruentus multorum hostium cruore gladium suum inebriaverat, Willelmus Longa-spata,¹ cum Roberto de Ver et aliis quampluribus militibus præclaris et servientibus. Qui quamvis potuisset persuasus evadere, noluit, ne indignus videretur aliis martyribus associari.

Qui relinquebantur ad custodiam Damiatæ et classis.

Relinquebantur autem ad custodiam Damiatæ dux Garrison left in Damietta. Burgundiæ, qui præerat militiæ et populo ibidem derelicto, et Oliverus de Termes, pugnator egregius et guerrator, qui præerat balistariis et ruptoribus. Fuerant etiam in civitate Odo legatus, Ambianensis² et Suessionensis³ episcopi, cum multis aliis prælatis et clericis. Fuerant etiam in eadem regina Francorum et cum eadem multæ nobiles dominæ et mulieres. Ad custodiam quoque classis, quæ numerosa fuit, et qua nunquam visa nobilior simul vel copiosior fuit, addicti sunt ad custodiam milites egregii simul cum Pisanis et Januensibus, Flandrensibus, Pictavensibus et Provincialibus, regis Francorum fidelibus.

Nota⁴ quod eadem die, qua captus est rex Francorum, epulabatur comes Ricardus cum Papa, et sicut Richard of Cornwall dines with the Pope on this same day. Soldanus Babiloniæ cepit regem, conabatur Papa comitem inescatum capere et suæ voluntati cautius inclinare.

¹ *spata*] sponta, B. C. is correct.

² Gerard de Couchy, bishop of Amiens.

³ Guy de Chateau Porcien, bishop of Soissons.

⁴ *Nota . . . inclinare*] In the margin. Not in C.

A.D. 1250. *Convenitur rex Francorum de restitutione Damiatæ et sua redemptione.*

Treatment
of the slain
by the
Saracens.

Intentions
of the Sol-
dan with
regard to
Louis IX.

Terms
offered to
him.

His an-
swer.

Capto igitur rege et retento, Sarraceni, sicut de prioribus fecerant quos cum Roberto fratre regis ceperant, corpora occisorum abscisis manibus et pedibus, in signum summæ ultionis, prout Soldanus decreverat, cum spe retributionis, ut præactum est, decapitabant. Unde quanto majores injurias passi sunt sancti Dei martyres, tanto uberiora præmia proculdubio reportabant. Proposuit etiam Soldanus regem captivandum ad ulteriora Orientalium climata trahere, ut omnibus infidelibus fieret spectaculum et ridiculosa ostentatio, ad laudem Soldani et omnium Sarracenorum insultationem; et ut Caliphæ ad titulos Machometi clarissimus Christianorum præsentaretur, ut contrito nobilissimo spem conciperent cæteros confundendi. Sed quia avidissime Damiatam sitiabant, mutatum est consilium, ne forte rex moreretur præ tristitia. Quia revera non comedere voluit vel bibere quicquam per duos dies, et mori optavit post suam captionem. Et si obiisset, obsessi per annum [ad] minus omnium Orientalium, tam per mare quam per terram, insultus sustinuissent imperterriti, interim succursu Christianorum possent liberari; erat enim Damiatæ muris et antemuralibus atque turribus munitissima, et classis per mare insuperabilis. Hoc autem perpendentes Sarracenorum eminentiores et sapientiores, convenerunt regem instanter de restitutione Damiatæ et suæ personæ redemptione, taxata scilicet pecunia ad centum milia librarum auri. Quibus rex vultu demisso et voce supplicis respondit; "Novit Omnipotens, quod huc de Francia veni, non ut terras acquirerem vel pecuniam mihi, sed tantummodo ut animas vestras periclitantes Deo lucrificerem. Nec propter meum, nisi propter vestrum, supplendo votum meum, com-
modum, iter hoc periculosum humeris meis assumpsi.

" Terras enim satis uberes, temperatas, et salubres A.D. 1250.
 " possideo, licet peccator et indignus, sed animarum
 " vestrarum misereor periturarum. Sufficiat vobis
 " confusio, quam Christo mihi offenso subii, multiformis.¹
 " Occidi potero, pecunia usque ad inanitionem
 " extorqueri poterit, nunquam autem civitas Damietta He refuses
 " divino miraculo adquisita vobis resignabitur." to surren-
 der Damietta.

Nota dolum Sarracenorum qui tamen deprenditur.

Et dum talia Sarraceni contractarent, ait unus eorum Attempt
 versutissimus; " Quid hæsitatis? et Damiatam et pe- of the
 " cuniam postulatam, velit nolit hic captivus regulus, Saracens
 " optinebimus." Consilio igitur illius Sarracenorum to recover
 confectus est exercitus fortis et numerosus, sub illo Damietta
 numero quo fuisse Christianus exercitus censebatur, by strata-
 gem,
 vel copiosiori, et acceptis Christianorum peremptorum
 fraudulentè armis, scutis, et vexillis, Damiatam trans-
 figurati ilico proficiscuntur, ut sic tanquam Franci re-
 ciperentur introducti, et statim recepti omnes in eadem
 inventos detruncarent. Cum autem civitati appropin-
 quarent, intuebantur eos excubitores Christianorum a
 turrium et urbis propugnaculis, et primo credebant f. 238.
 ipsos esse Christianos, manubria deferentes et manipulos
 cum exultatione; sed quanto magis appropinquabant,
 tanto magis Francis dissimiliores apparuerunt. Raptim
 enim et inordinate clipeosque indiscipline obliquan-
 tes, potius more Sarracenorum quam Francorum more
 glomeratimque veniebant. Et cum ad terminos cas-
 trorum et ad portas civitatis pervenissent, per vultus
 eorum nigros et barbatos et sermonem barbarum Sar- which fails.
 raceni manifestius apparuerunt, qui ingressum civitatis
 frontose nimis exegerunt. Omnes enim tam castrorum
 quam civitatis aditus diligenter ac vigilanter custodie-
 bantur.

¹ *multiformis*] multiformes, B.

A.D. 1250. *Dolor Christianorum in Damietta deprehensa veritate.*

Grief and
resolve
of the
Christians
in Dami-
etta.

Cum igitur viderent custodes civitatis Sarracenos Christianorum spoliis redimitos, certificati de Christiani exercitus confusione, lugubri ejulatu civitatem totam replentes, civitatis introitum hostibus penitus et castrorum denegarunt, constanter affirmantes, quod si totus Christianus exercitus cum ipso rege deperisset, infra tempora longa insultus omnium Sarracenorum Orientalium et obsidionem alacriter sustinerent, certum succursum expectantes. Et cum ab eminentioribus turribus speculantes supervenientium exercitum cerne-
rent copiosum et diffusum, et suas vires viribus hostium nimis impares, noluerunt exire ad bellandum contra eos, maxime cum dolentes mœrore et inedia pæne deficerent. Quis enim plene posset enarrare dolores eorum præcordiales, cum viderent hostes Christi armis, vexillis, et cognitionibus picturatis, quas bene noverant, cum derisionibus superbire?

Revertuntur Sarraceni de fraude deprehensi.

The king
treated
better.

Fraudati igitur Sarraceni a proposito suo revertuntur, et ex tunc cæperunt cum rege Francorum mitius contractare. Concesserunt igitur regi, ut a suis fidelibus, qui cum eo capti erant, in escis et potibus serviretur, prout suppliciter postulaverat; formidabat enim, ne secundum Sarracenorum consuetudinem infectus potio-
naretur, per mensem enim et amplius inter eos detinebatur. Infra quod tempus, cum frequenter a Sarracenis cum terribilibus comminationibus sollicitaretur rex ut Damiatam redderet, et noluit ulla ratione, postularunt summam sibi pecuniæ persolvi sine diminutione, vel diuturno cruciatu usque ad ignominiosam mortem torqueretur, vel Caliphæ, irrediturus et sine spe redemptionis, in confusionem legis Christianæ præsentaretur. Rex igitur in arcto positus, perpendens se nullo modo manus eorum posse evadere, contem-

plansque se nullatenus Damiatam retinere, quin sal- A.D. 1250.
tem hostili obsidione redderetur;—et quis eam liberare
posset, vel terram ipsam potentius liberare?—respondit,
volens in aliquo conditionem suam memoratam meli-
orare; “Nos Occidentales non abundamus auro sicut
“ vos Orientales, nec utimur libris in computationibus
“ nostris. Aurum igitur in argentum et libras in
“ marcas commutetis, et ut, utrobique captivis resti-
“ tutis, salvo usque Achon sub vestro ducar conductu;
“ et qui in Damiatam commorantur, illæsi in personis
“ et indempnes in armis, per vos ad loca tutiora per-
“ ducantur; sic vobis, quod cruento corde dico, si ad
“ hoc perducere valeam inclusos, Damiatam resignabo.”
Quæ pacis forma, additis treugis decennialibus, cum
Soldano placuisset, rex cum quibusdam primatibus
Sarracenorum quatuorque de suis militibus, cum literis
et arcanis intersignis, legato et duci et aliis, qui in
civitate superiores fuerant, destinavit; significans et
persuadens, ut ipsis Sarracenis Damiatam sub forma
præscripta restituerent. Cum autem ad portas civitatis,
pertransitis castris, regii nuntii comitantibus memoratis
Sarracenis pervenissent, injuncta sibi nuntiantes, mag-
nates Christianorum, plusquam dici potest dolentes, diu
quid agendum super his dubitabant. Muscipulas enim
hostium vehementer formidabant, ne scilicet regem,
resignata Damiatam, cum illis quos secum habebat, reci-
perent potionatum, per alicujus temporis victuros bre-
vitatem. Norunt enim hoc genus fraudis Sarraceni.
Sed postquam didicissent per regis nuntios, regem a
nulla manu Sarracenorum potum vel cibum suscepisse,
intercedentibus legato, regina, et aliis amicis regis qui
vitam ejus diligebant, custodes civitatis, postquam se-
curi facti sunt de regis et sua et nautarum liberatione
et salvo ad Achon conductu, claves civitatis non sine
cruentis singultibus, proh dolor, resignarunt. Quod
cum populares cognovissent, præ doloris et iræ immani-
tate, tam regis quam aliorum quæ residua fuerant demo-

He at
length
agrees to
surrender
Damietta.

The pro-
visions in
Damietta
destroyed.

A.D. 1250. lientes victualia, dolia olei et vini confregerunt, frumentum, hordeum, et carnes sallitas projecerunt vel combusserunt, contra pacta utrobique concessa. Doluerunt inconsolabiliter, quod inimici fidei suis instaurationibus, quas per multa famis tempora reservaverant, fuerant saginandi. Censebantque melius fuisse, quod nunquam caperetur.

Decollantur Christiani in Damietta.

Release of
the king.
The Soldan
puts to
death the
Christians
he finds in
Damietta.

Soldanus igitur cum, dimisso rege et salvo ad Achon conducto, civitatem reciperet Damiatam, invenit eam totam omni cibariorum genere fractis vasis destitutam, unde illos quos invenit Christianos vulgares, elapsis nobilioribus, jussit decollari, et doluit quod majores, quia consenserunt, quietos abire dimisisset. Insuper jussit quod navigium ibidem inventum Christianorum combureretur. Præterea Christiani, qui turmatim exierant de civitate, insidiis Sarracenorum a montibus et convallibus exeuntium præventi, trucidabantur. Captivi tamen ante hunc casum feliciter restituebantur.

Rex Francorum diffiduciat Soldanum pro decapitatis in Damietta.

Com-
plaints of
this by the
king.
f. 238 b.

Quod cum audisset rex Francorum, apud Achon sub custodia Templariorum commorans et Hospitalariorum et aliorum qui in civitate fuerant Christianorum,¹ significavit Soldano, quod perfidus transgressor jam treugas impudenter initas confregisset, et quod pecuniam quam ab eo jam ceperat fraudulenter adquisivisset. Ad quod Soldanus respondit, quod Franci hujus ultionis occasionem præstiterunt et rancorem suscitaverunt, unde pars Francorum in has culpas incidisse probantur, et poenas merito subisse memoratas.

¹ B. repeats *audisset*.

Insurgunt Sarraceni in Soldanum.

A.D. 1250.

Audientes interim Orientales et Egiptii, quod dictus Soldanus tantum regem et fratres ejus liberos dimisisset corruptus pecunia, irati sunt valde et ipsum hostiliter impetentes impugnarunt. Nec potuit ratio quam prætendebat de restitutione Damiatæ,¹ pro salute totius Paganismi, ne scilicet aliis Christianis ibidem pateret portus et introitus, ipsum excusare. Ipsumque vel fugarunt vel peremerunt. Auxit etiam hanc populi Sarraceni commotionem in ipsum Soldanum, quod de tota pecunia, quam antea et post regis habuit captionem, non persolvit pacta stipendia ipsis qui totum prælium consummaverunt, et Francos victos secundum ejus [mandatum] detruncaverunt. Oriebatur insuper inter eminentiores Orientalium lis et contentio letalis, quis eorum de tanta præda gloriaretur; sed postquam de regis liberatione certificarentur, omnem iram suam in Soldanum Babiloniæ refuderunt.

The Saracens rise against the Soldan.

In civitate igitur occubuit Oliverus de Termes cum suis omnibus, quos ruptarios vocamus, pugnatoribus, et multis aliis quos longum esset enumerare, quos esse in libro vitæ constat scriptos nominatim. Hujus maximæ infelicitatis constat [causam] fuisse superbia[m] comitis Atrabatensis, qui primo humilitati restitit procaciter Sarracenorum, multa quæ prænotantur pro bono pacis offerentium. Iterum, ut omnia sibi ascriberentur, tertiam partem sibi assumens exercitus, clanculo recessit ab regis exercitu. Ut autem de prædictorum summa certificemur, hanc comiti Ricardo transmissam epistolam huic volumini inseruimus.

Death of Oliver de Termes.

The count of Artois the cause of the disaster.

Litteræ missæ comiti Ricardo.

“ Reverendo domino suo R[icardo] comiti Cornubiæ
 “ suus J. cancellarius, etc. Cum interdum magnorum
 “ animi diversis soleant rumorum relationibus fatigari

Letter to Richard of Cornwall with an

¹ B. ins. *quam*.

A.D. 1250. " et quousque veritas sciatur torqueri, lugubres et
 account of " lamentabiles de exercitu Francorum rumores vobis
 the battle " sub certa et vera forma, qui¹ non publicantur, prout
 of Man- " ex ipso clerico quondam meo, reginæ Francorum
 sourah and " transmisso, ore tenus accepi, quia literas non detulit
 capture of " sed tantum rumores credulitatis,² duxi intimandos.
 the French " Videlicet, quod³ post Purificationem beatæ Mariæ
 king. " rex versus Kayrum iter arripuit, et remanserunt
 " apud Damiatam dux Burgundiæ et uxores mag-
 " natum, et regina⁴ cum mulieribus multis. Volenti
 " autem Nilum transire Soldanus Babiloniæ et multi
 " Sarraceni ex parte altera ripæ fortiter restiterunt;
 " figentibus⁵ ex utraque parte tentoriis, naviculas con-
 " gregavit, ut cum exercitu suo per eas connexas rex
 " transiret tanquam ponte firmissimo. Absente autem
 9 Feb. " die carniprivii ipso Soldano, et dimissis juxta flumen
 " tentoriis, et numerosa multitudine in eisdem, per
 " consilium cujusdam conversi quondam Sarraceni,
 " dictus comes⁶ et magister Templi⁷ cum omnibus qui
 " ibidem fuerunt fratribus transire fideliter edocentur;
 " fuit autem idem conversus ex parte comitis Atraba-
 " tensis, servus ejus. Ipsos autem sequebatur dominus
 " Willelmus Longa-spata cum suis, et multi alii, ita
 " quod tertia pars totius exercitus censebantur. Qui
 " omnes Nilum transierunt, et subito irruentes in Sar-
 " racenos viriliter dimicarunt, et factus est conflictus
 " magnus. Tandem multis interfectis, videlicet univer-
 " sis Sarracenis quos tam in campo quam in tentoriis
 " invenerunt, et facta utriusque sexus strage non mo-
 " dica, victoriam gloriosam optinuerunt Christiani; sed
 " his non contenti comes et sui extiterant. Voluitque
 " comes nimis protervus ulterius transire, scilicet ad

¹ qui] q̄. B.² B. repeats *vobis*.³ B. ins. *cum*.⁴ *regina cum mulieribus multis*] mulieribus multis cum regina, B.⁵ *figentibus*] Sic B.; qu. *fixis*.⁶ i.e. the count of Artois.⁷ William de Sounac.

" quoddam casale Mansor dictum expugnandum, quod A.D. 1250.
 " satis prope erat, negantibus et non consulentibus Letter to
 " Templariis, multas incommoditates de fatigatione et Richard of
 " læsione corporum suorum necnon et equorum et Cornwall
 " alias assignantibus. Noluit autem dictus [comes] with an
 " aliqua ratione redire nec sui, sed convitiis ortis ad account of
 " dictum casale venientes hostes invaserunt viriliter. the battle
 " Quod videntes Sarraceni, fugerunt cum magno ulu- of Man-
 " latu, fletu, et dolore omnes in villa illa et aliis sourah and
 " vicinis existentes, ita quod eadem die Soldanus capture of
 " clamorem audivit et factum, qui non erat ita remo- the French
 " tus, ut credebatur. Intraverunt autem Christiani king.
 " incauti casale memoratum, et præclusi lapidibus sunt
 " obruti multi ab illis, qui in propugnaculis remanen-
 " tes ipsis insidiabantur; dissipatus igitur exercitus et
 " multum diminutus vix exiit, et cœpit jamjam despe-
 " rare. Adveniens igitur ilico Soldanus cum immensa
 " multitudine conflictum nimis cruentum cum eisdem
 " commisit. Denique Deo permittente omnes Christiani
 " interfecti sunt, excepta una persona contemptibili
 " vix redeunte. Audiens autem hæc rex doluit, nec
 " mirum, vehementer, et ardenti animo, prout potuit,
 " festinantius transitum suum per dictas nacellas et
 " alia vasa præparavit, dicens; 'Hodie necessario opor-
 " tet totam Franciam virtutem suam effundere et
 " vires omnimodas experiri.' Interim esurie et siti
 " multi de Christianis defecerunt, et equi fatigati et
 " esurientes cœperunt debilitari, et quod gravius erat,
 " dolor et memoria de interemptis omnium corda
 " usque ad spiritus amaritudinem sauciarat. Succe-
 " dunt interea adversa adversis. Nam idem Soldanus,
 " a quo odio personali multi Sarracenorum fuerunt
 " animo et corpore divisi propter sui superbiam et
 " fraudem, eodem tempore subito mortuus est. Et
 " statim universi Sarraceni, alium loco suo præficientes,
 " filium, prout dicitur, illius, confœderati et jurati sunt
 " eidem ut domino, et sic omnes unum corpus effecti

- A.D. 1250. " multo fortius quam prius animati uniuntur in perni-
 f. 239. " ciem Christianorum, videntes sibi exterminium gene-
 Letter to " rale imminere. Soldanus¹ igitur de novo creatus,
 Richard of " consilio utens seniorum et sapientum, facta et propo-
 Cornwall " sita Christianorum diligenter exploravit. Rex interea
 with an " multos de exercitu suo Francos infirmitate et fame
 account of " confectos misit navigio per Nilum versus Damiatam,
 the battle " ut saltem ibi tuti respirarent. Super quo Soldanus
 of Man- " præmonitus in plaustis bubalorum fecit in occursum
 sourah and " eorum vehi multo plures nacellas et armatos; et
 capture of " commisso bello navali gravissimo in ipso fluvio, tela
 the French " hinc inde quasi grando mittuntur. Sarraceni igitur,
 king. " misso igne suo Græco, multas navicularum cum suis,
 " quos vehebant, perimentes comburendo, triumpharunt;
 " merguntur, perimuntur, comburantur Christiani, et
 " sic tam ferro quam fame Dominus iratus omnes illos
 " delevit. Evasit autem unus solus² natione Anglus,
 Job i. 19. " ut flebilem casum regi, quasi Job tribulato, nuntiaret.
 April 3. " Tandem in octabis Paschæ sequentis rex fluvium cum
 " suo transiit exercitu, qui exiens de Nilo nomen aliud
 " sortiebatur, scilicet Tafnis, cui hostiliter nimis cum
 " infinita Sarracenorum multitudine occurrit Soldanus,
 " et commissum est bellum miserabile; nam Christia-
 " norum a tribulatione malorum et dolorum debilitatus
 " exercitus succubuit, et super populum Christi irres-
 " taurabile cecidit infortunium. Captus est igitur rex
 " et fratres ejus superstites, et cæteri universi qui inter-
 "fecti non fuerunt. Sicque juxta abscondita Dei judicia
 " Christianorum cithara in luctum conversa pro sono
 " prius dulci nunc gemitum emittit abhorrendum. Rege
 " autem et cæteris sic captivatis, loquebatur Soldanus
 " de pace cum rege et suis. Et dum tractabatur, nec
 " erant in unum concordēs, dolebat enim usque fere
 " ad mortem, misit Soldanus fraudulenter copiosum

¹ Malek-el-Moadham Turan Schah.² Alexander Giffard. See above, p. 156.

" exercitum ad Damiatam cum oloflamma et signis A.D. 1250.
 " Francorum, ut civitatem et Christianos hujus rei ig- Letter to
 " naros caute citius præoccuparent. Illis autem de tali Richard of
 " fraude per inordinatum incessum eorum præmunitis, Cornwall
 " clauduntur valvæ, et habito colloquio, et resistente with an
 " duce¹ et aliis in civitate existentibus, et affirman- account of
 " tibus se non timere de civitatis custodia, quousque the battle
 " biennio vel amplius Dominus salubrius provideret of Man-
 " elapso, consilium et auxilium conferret per succursum, sourah and
 " et non pro vita regis flecterentur, reversi sunt ad capture of
 " Soldanum fraudati a proposito. Rex vero tunc facta the French
 " treuga pro persona sua et hæredum suorum, obligans king.
 " per obsides ad restitutionem centum milium marca- The king is
 " rum argenti pro jactura Damiatæ, emollitis civitatis ransomed,
 " custodibus per intercessionem reginæ et aliorum regis and Dami-
 " amicorum vitam suam desiderantium, Damiatæ, pro- etta again
 " dolor, est Christi hostibus in confusionem universalis given up
 " ecclesiæ restituta." to the
 " Saracens.

Obierunt in hoc male fortunato congressu omnes John de
 fere nobiles Franciæ. Comes Johannes de Druiis, flos Dreux had
 Francorum, in triste præsagium hujus infortunii futuri, died in
 obiit in Cypro. Cyprus.

Nuntiantur hæc dominæ Blanchiæ et per Franciam publicantur.

Hæc igitur lugubria postquam per aliquos ab Orien- Reception
 talibus partibus redeuntes ad audientiam dominæ Blan- of the news
 chiæ et magnatum Franciæ pervenissent, nec valentes in France,
 nec volentes hoc credere, relatores patibulis suspendi
 præceperunt, quos martyres credimus esse manifestos.
 Tandem cum multiplicatos audirent relatores, quos
 nugigerilos vocare non audebant, et scripta viderent
 super his omnibus consignata cum intersignis non am-
 biguis, tota Francia dolorem induit et confusionem, et

¹ Hugh IV., duke of Burgundy.

A.D. 1250. tam ecclesiastici viri quam militares merore querulo contabuerunt, nolentes recipere consolationem. Ubique enim patres et matres suos filios, pupilli et orphani genitores, consanguinei consanguineos, amici amicos cecidisse conqueruntur. Immutata est mulierum speciositas;serta de floribus projecta sunt; cantilenæ suspenduntur; instrumenta musica prohibentur; omne quoque genus lætitiæ in luctum et lamenta commutatur. Et quod pejus est, Dominum de injustitia redarguentes, in verba blasphemiae, quæ apostasiam vel hæresim sapere videbantur, præ mentis amaritudine et doloris immanitate desipientes prorumpunt. Et multorum cœpit fides vacillare. Venetia quoque civitas nobilissima, et multæ civitates Ytaliæ, quas inhabitant semi-Christiani, in apostasiam prolapsi essent, nisi episcoporum et sanctorum virorum religiosorum consolatione roborarentur, qui veraciter affirmabant, ipsos occisos jam regnare martyres in cælestibus, nec modo velle pro totius mundi auro in hujus mundi valle tenebrosa [manere]. Et sic vix quievit aliquorum, non tamen omnium, indignatio.

in Venice,
and other
cities of
Italy.

Rex Castellæ Andefulsus cruce signatur.

[Ferdinand III.]
takes the
cross.

Hæc¹ cum audisset victoriosissimus rex Castellæ Andefulsus,² qui jam plusquam tredecim dietas super Sarracenos adquisivit, compassus Francorum miserie, cruce signatus est, dignius reputans Terram Sanctam Christo subjugare quam aliam.

Querimonia pro extorsionibus pecuniarum.

Evil result
of the
plunder of
the poor

Tales igitur, tales fructus parturiunt rapinæ et deprædationes, quas faciunt magnates, pauperibus multimodas injurias patientibus, ut eorum marsupia repleantur,

¹ This paragraph is in the margin.

² Andefulsus] An error for Ferdinandus.

permittente, immo docente, ecclesia Romana, quotiens A.D. 1250. peregrinaturi, ut Deo militent, proficiscuntur. Patet ^{for the} ergo luce clarius ex præmissis, quantum Deo displicet ^{crusade.} quæstus talis, qui de pauperum surgit oppressionibus et depauperatione.

*Unum exemplum de turpibus extorsionibus per
regnum Francorum.*

Et si aliæ pecuniarum extorsiones per regnum Fran- Louis IX.
corum factæ irrecitabiles dignæ æterno sint silentio, had ex-
unum tamen exemplum huic paginæ duximus inse- torted a
rendum. Notum est, quod dominus Francorum rex ex tenth for
permissione Romanæ ecclesiæ per triennium decimam three years
ab ecclesia regni Francorum emunxit, tali conditione, ut from the
Papa tantumdem in posterum ab eadem extorqueret, church
ut Frethericum potentius expugnaret. Cui tamen post for the
primam triennii collectam, scilicet suam, rex Franco- crusade.
rum præmunitus, volenti suam vindemiare, multiformis but refuses
emunctoris ars ut artem falleret, in faciem contradixit, to allow
hanc prætendens rationem, quod nullo modo toleraret the same to
ecclesiam sui regni depauperare ad expugnandum Chris- f. 289 b.
tianos; ad expugnandum vero incredulos æquanimius the Pope
tolerari potuit, et potius a laico quam sacerdote; præ- for the war
terea, si alio proximo triennio deprædaretur, irrestau- against
rabili prædæ, quod tamen non curaret, pateret. Extorsit Frederick
igitur, ut præactum est, pecuniam memoratam per quos- II.
dam Papæ ministeriales, ut efficacius ipsam exigeret; The money
et ut certius sciretur ad quantum pars papalis ascenderet for the
colligenda. Unde multorum corda dolore præcordiali crusade
cruentabantur, maledicentium et imprecantium ut pro- collected
phetæ Ysaïæ, immo Dei, verificaretur sententia, Qui by Papal
odio semper hactenus *habuit rapinam in holocausto.* officials.
Utinam hæc rationis libra perpenderent dominus An- Isa. lxi. 8.
glorum rex et frater ejus comes Ricardus et alii The evils
principes cruce signati, turpibus emolumentis incum- of this a
bentes! Quamvis enim pium constat esse actum sanctæ warning to
the king of
England.

A.D. 1250. peregrinationis, viatica tamen turpiter acquisita piæ actionis coinquant executionem. Hæc enim causa, licet aliæ forte non desint, creditur fuisse jam descriptæ confusionis. Harum quoque in Francia factarum extorsionum unam, quia turpissimam, duximus memorandam. Contigit ut memoratus papalis exactor obvium haberet unum clericulum de villa venientem, aquam in vasculo cum aspersorio et frusta panis, data sibi pro aspersione aquæ benedictæ, bajulantem. Cui Romanus insidiator ait, "Ad quantum pretium ascendit beneficium hoc tibi ab ecclesia concessum per annum?" Cui clericus, laqueorum ignarus Romanorum, respondit, "Ad viginti, ut æstimo, solidorum." Cui Romanus jam se manifestans, ait, "Hic ergo assurgunt ad fisci commodum per¹ annum viginti et quatuor denarii, scilicet² duo solidi." Et suffocavit ipsum pauperem ostiatim mendicantem, dicens, "Redde domino regi quod debes." Unde pro illa substantiola persolvenda cogeatur ille pauperculus, multis diebus scholas exercens, venditis in parvisio libellis, vitam famelicam et codrinam protelare. Talibus igitur omissis sermocinationibus collateralibus, ad materiam redeamus principalem.

Anecdote
of a Papal
collector
and a poor
clerk.

*De magnanimitate abbatisse et comitisse de Acoc,
Hela³ [nomine].*

Grief of the Pope on the news of the failure of the crusade. Memoratum igitur infortunium, postquam ad audientiam domini Papæ pervenisset, doluit vehementer, et totius curiæ Romanæ universitas, et suspensa est bulla per aliquot dies, et crevit et diffusa est infamia Papæ non mediocriter. Auditus est enim hujusmodi sermo in Francorum querimoniis; "Heu, heu, quanta mala

¹ per . . denarii] Written over an erasure. Not in C.

² scilicet duo solidi] In the margin. Not in C.

³ Hela nomine] So C.; Helo, B., omitting nomine.

" nobis superbia papalis parturivit, quæ tam proca- A.D. 1250.
 " citer Fretherico restitit humiliato, nec condignam Speeches
 " admisit satisfactionem, sed potius ad cordis provoca- of the
 " vit amaritudinem. Optulit¹ nimirum nobis quicquid French.
 " Christiani possessionum in Terra Sancta aliquo
 " tempore optinuerunt, sine sanguinis effusione, be-
 " nigne restituere. Proh dolor, quantum Christiani
 " sanguinis nunc in Terra Sancta magnifici ac gene-
 " rosi, quantum in Alemannia, quantumque in Ytalia
 " inutiliter effunditur! Et quod dampnosius est, fide
 " vacillante, Terra Sancta patet discrimini; minora-
 " taque religione Christiana, paganorum superstitio
 " exaltatur. O quam infausto sidere natus est, quod
 " saltem suo tempore tot adversa in ecclesia Domini
 " Jesu Christi, Cujus se affirmat esse vicarium, proru-
 " perunt!"

Cum autem hæc infortunii tanti relatio aures ab- Reception
 batissæ ac comitissæ Helæ² quæ conventum religiosa- of the news
 rum dominarum de Lachon non muliebriter gubernavit, by Ela,
 et quam matrem fuisse Willelmi Longæ-spætæ constat countess of
 magnanimi, tetigisset, ipsa memor visionis, quam viderat, Salisbury
 gloriosæ de filio suo, eo tempore quo ipse martyr, ut and abbess
 prædictum, occubuit manifestus, alacri spiritu, junctis of Lay-
 manibus et flexis genibus, prorupit in hanc Dei laudem, cock.
 Christo valde complacentem; "O domine mi Jesu
 " Christe, gratias Tibi ago, Qui de corpore mei, indignæ
 " peccatricis, talem ac tantum voluisti filium procreari,
 " quem tam manifesti martyrii corona dignatus es
 " redimire. Spero utique, quod ipsius patrocini citius
 " ad culmen cælestis patriæ promovebor." Hæc autem
 postquam hujuscemodi rumorum relatores, qui diu præ
 timore tacuerant, viderent et audirent, non muliebrum
 in muliere laudantes constantiam, in ipsa mirabantur
 matronalem et maternam pietatem, in verba lugubris
 querimonie non resolvi, immo potius spirituali gaudio
 alacriter exultare.

¹ i.e. the Soldan.| ² Helæ] Helo, B. (not C.)

A.D. 1250.

*De obitibus aliquorum nobilium.*Deaths of
many no-
bles, pre-
lates, and
knights.

Anni sub illius circulo lacrimabili, obierunt præclarissimi viri, comites et marchiones, episcopi et milites, in peregrinatione prænarata, aliqui in navibus, aliqui in insulis, aliqui submersi. Quorum unus fuit episcopus Noviomensis.¹ Cujus nomen et aliorum nomina constat esse scripta in libro vitæ sempiternæ.

20 July.

Eodemque anno circa festum Sanctæ Margaretæ, obiit Robertus de Muscha[m]p, vir magni nominis in partibus Angliæ Borealibus. Eisdemque diebus obiit Henricus de Hastings, miles egregius et baro opulentus.

*Sarraceni se præparant ad obsidionem Achon.*The Sara-
cens pre-
pare to
besiege
Acre.

Diebus etiam sub eisdem, Sarraceni videntes fortunam Martis in manibus prosperari, tum propter spolia, equos, arma, machinas et balistas, navigium, et victualia, quibus prostratis eorum gaudebant et abundabant adversariis, tum propter conceptam audaciam et Christianorum recentem confusionem, tum propter treugarum resignationem, sese ad obsidionem Achon præparaverunt. Doluerunt insuper quamplurimum, quod regem Francorum et fratres suos superstites vel redimi permiserunt vel abire redemptos, etiam si in decuplo pecunia multiplicaretur; cujus rei crimen refundentes in Soldanum Babiloniæ, ejus avaritiam detestantes, credebant confidenter adhuc amissa recuperare, et regem cum fratribus suis irretire.

f. 240.

Their re-
gret at the
escape of
the French
king.*Rex Francorum remittit fratres suos in Franciam.*Louis IX.
sends
home his
brothers,
but re-
mains

Quod perpendens pius rex Francorum, postquam pecuniæ prætaxatæ quantitatem, quam mutuo receperat a Templo et Hospitali, Januensibus et Pisanis, penitus reacceptis obsidibus persolvisset, duos fratres suos

¹ Peter Charlot. See above, p. 92.

superstites, scilicet Aldefulsum comitem Pictaviæ et A.D. 1250. Karolum¹ comitem Provinciæ, prudenter in navi solida subito ac secreto collocatos, in partes transmisit Occidentales; qui, Deo duce ac protectore, in regnum Franciæ sani pervenerunt et incolumes. Rex autem apud Achon tristis remansit et inglorius, jurans in cordis amaritudine maxima, quod nunquam in dulcem Franciam sic confusus remearet. Quis autem singultus et lacrimas sine singultibus et lacrimis enarraret, quando tertio fratre mortuo, scilicet R[oberto], unus eorum devictus duos inglorios fluctibus Neptuni commendavit? Memorati igitur comites simul cum duce Burgundiæ, qui cum eis venerat, sicut eis per regem injunctum fuerat, Papam ilico adierunt, persuadentes efficaciter, non palpando, ut regi, in discrimine tanto constituto et pro honore universalis ecclesiæ dimicanti, non segniter subveniret, et Frethericum, qui solus inter omnes Christianos tantis potest mederi periculis, ad pacem ecclesiæ revocans humiliatum, ipsum ad hoc induceret, ut ipsi regi jam pæne desperato succursum competens conferat et festinum; alioquin, ipsi dux et comites dominum Papam, tanquam in odio obstinatum et de honore Christianæ fidei minime curantem, a sede removeant Lugdunensi; et si electus Lugdunensis² et frater ejus archiepiscopus Cantuariensis, in quibus confidit, eum defendant, tota Francia in ipsos insurgat, præviis magnatibus memoratis.

himself at Acre.

His brothers and the duke of Burgundy apply to the Pope.

Their threats.

De insolita maris inflatione et commotione.

Sub ejusdem temporis voluminibus, mense videlicet Inundationis of the sea in October, Octobris, luna existente prima, die mensis prima, apparuit novilunium turgens et rubicundum in signum

¹ Karolum] So Par. in the margin, and C. The text in B. has *Karlonem*.

² Philip of Savoy.

A.D. 1250. futurarum tempestatum, secundum illa philosophi et versificatoris documenta experimentalia;

" Promittit de more rubens nova Cintia ventos,
 " Caumate vel Borea valido nisi præpediatur;
 " Turgida dat nimbos, sed¹ pallida clara serenum."

Cœpit igitur aer cotidie in prima incrementi lunaris septimana densa caligine et ventorum turbine vehementer commoveri; cœperuntque venti ramos et folia, quæ tunc in arboribus emarcuere, dilacerare et evellere et per longos tractus aereos asportare. Et quod dampnosius erat, mare perturbatum fines solitos, his fluens sine refluxu, pertransiens, tam horribilem mugitum cum fremitu edidit, ut per remota terræ spatia, non sine stupore audientium, etiam senum, reboaret, quod nullus modernorum se meminit prævidisse. Visum est etiam sub opaca nocte ipsum fretum quasi accensum ardere, et fluctus fluctibus conglomeratos dimicare, ita ut non posset nautarum peritia perituris navibus subvenire. Rates igitur magnæ ac solidæ submersæ perierunt. Unde etsi de aliis sileamus, apud unum solum portum, scilicet Herteburne, absque parvis et mediocribus tres nobiles naves tumentibus fluctibus sunt absorptæ. Apud Winchelese autem quandam portum orientalem, exceptis tuguriis salinariis et piscatorum receptaculis et pontibus et molendinis, plusquam trecentæ domus in ipso pago cum quibusdam ecclesiis per maris violentum ascensum sunt subversæ. Hoi-landia quoque in Anglia, et Holandia in partibus ultramarinis, cum Flandria et aliis locis planis et mari finitimis, dampna sustinuerunt irrestaurabilia. Fluvii quoque cadentes in mare adeo repulsi intumuerunt, ut prata, molendina, pontes, et domos vicinas subverterent, et arva occupando segetes quas horrea non susceperant asportarent; ut manifeste ira Dei tam in mari quam

especially
at Hart-
burn,

Winchel-
sea,

Lincoln-
shire, and
Holland.

¹ sed] seu, B. I cannot ascertain the author of these verses.

in terra mortalibus appareret, secundum illud Abacuc A.D. 1250. vaticinium, vindicta videretur peccatorum imminere; *Nunquid in fluminibus iratus es, Domine, vel in mari indignatio tua?* Et quid mirum? a Romana^{8.} enim curia, quæ fons esse totius justitiæ¹ teneretur, enormitates irrecitabiles emanarunt; quarum unam indignam scribi huic paginæ duximus inserendam.

Quædam detestabilis exactio a prioratu de Binham.

Licet prior² de Binham jus plenarium haberet in ecclesia de Westle,³ in usus proprios habenda, utpote per collationem patroni confirmationemque⁴ duorum episcoporum et eorundem capituli, de tribus Romanæ ecclesiæ pontificibus, Lucio videlicet, Eugenio, et Gregorio nono; quidam Januensis, spurius et illiteratus, tales a domino Papa literas contra jus et pietatem⁵ impetravit:

"Innocentius episcopus, etc., dilecto filio magistro Berardo de Nimpha, scriptori nostro in Anglia com-
 moranti, salutem et Apostolicam benedictionem.
 Cum dilectus filius noster N. camerarius noster, quondam Reinerio de Solerio præposito Yporiensi
 nuper viam universæ carnis ingresso, ecclesiam de Westleia Eliensis diocesis,—quam spectantem ad præsentationem dilectorum filiorum prioris et con-
 ventus de Binham, ordinis sancti Benedicti, idem præpositus dum viveret optinebat in partibus Angli-
 canis,—dilecto filio Herrigetto clerico, nato nobilis viri Perrini de Malachana de Volta, civis Januensis,
 auctoritate nostra duxerit⁶ conferendam, decernens irritum et inane quicquid de ipsa contra collatio-

Papal ex-
action from
the prior
of Binham.

Letter of
Innocent
IV. con-
firming the
presenta-
tion of the
church of
Westley to
Enrichetto,
a Genoese.

¹ B. (not C.) repeats *esse*.

² Richard de Selford.

³ Westley in Cambridgeshire.

⁴ *confirmationemque*] confirma-
tionisque, B.

⁵ B. (not C.) repeats *litteras*.

⁶ *duxerit*] duximus, B.

A.D. 1250. "nem suam contigerit attemptari; nos quod a dicto
 f. 240 b. "camerario factum est in hac parte ratum habentes,
 "discretionis tuæ per Apostolica scripta mandamus,
 "quatinus procuratorem ipsius H[errigetti] vel alium
 "quem volueris ejus nomine, in possessionem ecclesiæ
 "memoratae, amoto ab ea quolibet detentore, per te
 "vel per alium procures inducere corporalem et tuearis
 "inductum, contradictores per censuram ecclesiasticam
 "appellatione postposita compescendo, illa indulgentia
 "non obstante, per quam Anglis est indultum, quod
 "Ytali clerici decedentis beneficium vel cedentis aliud
 "Ytalicus immediate nequeat optinere, seu aliqua alia,
 "de qua oporteat in præsentibus fieri mentionem, aut
 "per quam hæc collatio seu assignatio valeat impediri
 "vel etiam retardari, seu constitutione¹ *de duabus*
 Lyons, "dictis edita in concilio generali. Datum Lugduni,
 April 29. "tertio kalendas Maii, Pontificatus nostri anno
 "septimo."

*Quomodo archiepiscopus Cantuariensis enervavit
 constantiam aliquorum querulorum.*

Arch-
 bishop
 Boniface
 suppresses
 the com-
 plaint of
 the canons
 of St. Bar-
 tholo-
 mew's.

Diebus quoque sub eisdem, Cantuariensis archiepi-
 scopus, cauteriatam suam sentiens conscientiam super
 enormi facto quod Londoniis perpetraverat, maxime in
 ecclesia Sancti Bartholomæi, ut prædictum est, missis
 clanculo nuntiis² tam comminationibus quam blan-
 ditiis, et tam ex parte regis et reginæ quam ipsius
 archiepiscopi, vocem querulam canonicorum suppressere
 procuravit.

De obitu episcopi Wintoniensis Willelmi.

Death of
 William de
 Raleigh,

Eodemque anno circa festum Sancti Mathæi, apud Tu-
 ronim obiit episcopus Wintoniensis W[illelmus], qui,

¹ Cap. 37 of the Constitutions of
 the 4th Lateran Council, under
 Innocent III.

² B. ins. *qui*.

ut sibi parceret in expensis, ibidem circiter xi. mensibus moram cum castigata familia continuaverat. Obligabatur enim episcopatus ejus debitis inæstimabilibus contra Papam, ex illo tempore excrescentibus, quo dominus rex ipsum episcopum persequendo ab Anglia exturbaverat. Cui sinum consolationis dominus Papa opime remuneratus tunc pandebat, ut præscriptum est. Facta igitur pace cum Papa, et rege incurvato, ut pecuniam pactam citius coacer-
A.D. 1250. bishop of Winchester, at Tours, 21 Sept.
 varet, qua ecclesiam suam liberaret, solitam recidit mensæ dapsilitatem et familiæ numerositatem. Moriturus igitur, cum viaticum salutis videret afferri, ait, cum in ostio intrans sacerdos eucharistiam bajularet; "Expecta, amice; dignum est, ut Dei mei pro-
 "ditor obviam ei trahar, et merito ut detractor;" et sic manibus ministrorum, qui ei obtemperaverunt, obviam corpori Christi tractus, cum lacrimis et contritione viaticum assumpsit salutare. Et sic in timore Dei spiritum contritum exhalavit.

Quantam diligentiam rex adhibuit ut frater ejus substitueretur.

Quod cum dominus rex audisset, lætas querelas ac breves cum siccis lacrimis emittens, omni quo potuit statim nisu conabatur, ut in loco ipsius frater ejus Æthelmarus, licet ordine, ætate, et scientia insufficiens, substitueretur. Misit igitur ilico duos de præcipuis clericis suis, quos noverat ad omnem suggestionem sagacissimos, Wintoniam cum literis ejus, ut accumulantes blanditias minis et promissis, animos monachorum ecclesiæ cathedralis, ad quos pertinet electio, ad hoc inclinarent, ut ipsum Æthelmarum omnes in episcopum postularent et suarum pastorem animarum. Et qui ad hoc mittebantur fuerant Johannes Mansel et Petrus Chacepore, clerici, qui ut desiderium regis effectui manciparent, summam diligentiam adhibuerunt, et
The king endeavours to induce the Winchester monks to elect his brother Æthelmar to the see.

A.D. 1250. quamplurium monachorum corda enervarunt, ut eundem Æ[thelmarum] postularent in præsulem,—postularent, inquam, quia ad præsulatus culmen omnino fuerat insufficiens et ineptus. Deinde elapsis circiter quindecim diebus, quibus cotidie dicti clerici instantissime elaboraverant, ut eorum qui in conventu constantiores videbantur ad regis terreni, spreto Regis cælestis timore, voluntatem incurvarentur, venit ipse rex Wintoniam, et ilico ad ecclesiam Sancti Suithuni, videlicet cathedralem, accedens, quasi episcopus vel prior venit in capitulum, et ascendens¹ sedem præsidentis, sermonem hunc inchoavit, sibi thema præfigendo :

The king goes to Winchester.

Sermo regis quasi prædicantis in capitulo Wintoniensi.

His sermon to the monks in the cathedral.

Ps. lxxxiv. 10.

“ *Justitia et pax osculatae sunt invicem,*” et continuans sermonem addidit; “Ad me et reges alios, necnon et principes et justitiaros nostros, qui habent mediante justitia populos gubernare, pertinet rigor judicii et justitiæ. Ad vos autem, qui estis pacis homines et religionis alumpni, pertinet pax et tranquillitas. Hodie autem, quia, ut audiavi, petitioni meæ, ut bene sit vobis, favorabiles vos feliciter exhibuistis, *justitia et pax osculatae sunt.*” Quod est dictu; “Aliquando vobis mihi rebellibus in postulatione Willelmi de Rale, episcopi vestri jam defuncti, mihi non accepti, gravis extiteram; nunc autem vobis² favorabilis factus sum, amicissimus, et memor vestræ benignitatis, gratissimus impensor vicissitudinis. Præterea constans est per mulierem primo ruinam mundo evenisse, et per mulierem remedium. Similiter in casu præsentis, ut uxori meæ, scilicet reginæ, avunculum suum Willelmum electum Valentinum promovere in hunc episcopatum desideranti,³ satis-

¹ B. (not C.) ins. *sedens*.

² B. (not C.) repeats *vobis*.

³ *desideranti*] desiderantis, B.

" facerem, vos aliquando sollicitans inquietavi et in- A.D. 1250.
 " quietando dampnificavi; nunc autem ego, nimirum The king's
 " volens fratrem meum uterinum promovere, qui ratione sermon to
 " mulieris, scilicet reginæ Ysabellæ matris nostræ, the monks
 " mihi indubitanter sanguine fraterno conjungitur, in the
 " vobis reconciliabor, vósque et ecclesiam vestram ef- cathedral.
 " ficaciter promovebo, et præcordialis amicitiaë brachiis
 " amplexabor. Cæterum libra rationis debetis non
 " ultimo ponderare, quod in hac civitate natus fui et
 " in hac ecclesia baptizatus; unde majoris dilectionis
 " mihi vinculis astringimini, nec debetis quomodolibet
 " meæ voluntati contraire, sed in omnibus prompta
 " devotione obsecundare. Nec vacat a causa consensus
 " gratissimi, quod idem frater meus Æ[thelmarus] f. 241.
 " postulandus ecclesiam istam, velut sol, radiis suæ
 " regalis generositatis, qua fulget ex parte genitricis,
 " et præclari sanguinis, quo pollet ex parte genitoris,
 " et suæ gratissimæ benignitatis et juventutis, qua
 " Deo complacet et hominibus, per longa tempora, ut
 " speramus, illustrabit. Ite igitur in pace, et inito
 " consilio cito revertentes, sine alicujus contradictionis
 " scrupulo, [secundum] pium propositum nostrum, de
 " quò mihi spem dedistis, palam coram me et omnibus
 " electum vel postulatum vestrum communi assensu
 " Æ[thelmarum] fratrem meum feliciter nominetis."
 Et in calce sermonis superaddidit, quod si ipsos monachos persuasionibus suis rebelles inveniret, profecto confunderet universos, secundum illud poeticum,¹

" Stricto supplicat ense potens."

Qualiter monachi Wintonienses coacti sunt postulare Æthelmarum in episcopum suum.

Monachi igitur secedentes, in arcto positi, super his diligenter conferentes, pristinas tribulationes, quas pro

¹ See the preface to vol. ii., p. xxxii.

A.D. 1250. Reflections of the monks on the king's demand.

Willelmo electo Valentino graves, et graviores pro postulatione Willelmi episcopi eorum jam defuncti, perpressi sunt, memoriter recitarunt, dicentes; "Ecce preces domini regis armatæ, quibus contradicere grave est, ac nimis formidabile, ac ecclesiæ nostræ periculosum. Papa enim regi in omnibus optemperat, et quia in arcto positus, principes offendere vitat et formidat. Unde si secundam idoneam personam aliam quam fratrem suum eligeremus vel postularem, rex in iram, immo furorem, versus, factum nostrum, licet sanctum Petrum, si superstes esset, constitueremus, cassando nos persequeretur; et sic hinc regem haberemus inimicum, et inde Papam, qui corruptibilis est, potenter adversantem; quasi inter duas molas contritis immineret confusio cum ruina inconsolabili. Præterea, postquam Willelmum episcopum Norwicensem in episcopum nostrum promovendo postulavimus, et colla nostra ejus jugo, rege invito et constanter contradicente et nos opprimente, supposuimus, idem W[illelmus], postquam plenam adeptus [est] potestatem, nos, licet indigena et legum terræ peritus, et quem sperabamus per omnia Deo placitum et nobis frugalem, immisericorditer persequeretur et irrestaurabiliter dampnificavit, acceptorum immemor beneficiorum et innumerabilium quas pro eo toleravimus injuriarum. Unde incarcerationamur capti et tracti et fustigati, fame affecti, cruentati, et quasi fures com-pediti. In quem igitur de cætero poterimus confidere? in quem sperare? in quo salutem expectare? Hinc Cillam, illinc Charibdim, formidamus imminentem. Si autem hoc egerimus, mors nobis est; si autem non egerimus, manus regias non effugiemus. Præter hæc etiam, quod nos debet merito perterrere, si memoratum Æ[thelmarum] in episcopatum promoveamus, semper erit electus, non episcopus, quod nunquam contigit huic ecclesiæ, nec utinam contingat. Item forte impetrabit a Papa, ut remaneant sibi

Angustia monachorum.

“alecto, quos jam optinet, redditus infiniti. Quid enim A.D. 1250.
 “his temporibus non optinent et impetrant in curia
 “Romana munera effundentes? Quod si hoc, nulli in
 “Anglia in divitiis et potestate præterquam vix regi
 “secundus existet; et tunc poterit, si placuerit, (sed
 “utinam non patrisset vel Pictavizet,) totam Angliam
 “in Pictaviam, vel Pictaviam tanquam regni ostiarius
 “potentissimus redigere in Angliam, et sic Anglorum
 “de sub cælo delere memoriam.”

Tandem post multas, quibus involvebantur, angustias,
 videntes dies malos, nec ad sinum patris nostri Papæ,
 qui solet ad eum confugientibus suffragari, patere re-
 fugium, voluntati regis coacti sunt *in arcum prævum* Ps. lxxvii.
conversos incurvari. 57.

*Consensus.*¹

Postularunt igitur voce communi, sed non corde una-
 nimi, in episcopum et animarum suarum pastorem They con-
 spiritualem Æthelmarum, fratrem regis uterinum, ex sent.
 patre Hugone Bruno, comite de Marchia, et Isabella,
 quondam Angliæ regina, uxore sua, procreatum, natum
 in Pictavia, licet ætate, scientia, et ordine insufficientem,
 licet an[nuis redditibus] innumerabilibus archipræsula-
 tui condignis abundaret, monachi Wintonienses regis
 victi importunitate, et de Papæ adjutorio desperantes.
 Sic igitur ipsum Æ[thelmarum] tanquam electum suum Election of
 vel postulatum in præsentia domini regis sollempniter Æthelmar
 in propatulo nominarunt, addita conditione tali, si vide de Valence
 licet possit talis ex dispensatione domini Papæ ad to Win-
 dignitatem pontificis promoveri. chester.

¹ *Consensus*] *Conventus*, C.

A.D. 1250. *Rex gaudens destinat nuntios sollempnes ad Papam, ut desiderium suum consequatur.*

The king
sends to
the Roman
court for
the Pope's
confirma-
tion.

Rex igitur vultu, gestu, et voce exaltata gaudium protestans, jussit Roberto de Sothindona, clerico suo et electo rhetori, ut elegantissimam et efficacissimam epistolam super his componeret, domino Papæ transmittendam, in qua precibus urgentibus comminationes terribiles et aduberes intermiseret promissiones. Misit igitur dominus rex nuntios sollempnes et eloquentes, qui bene norunt tam Papam quam cardinales ad suum incurvare propositum, ad Romanam curiam, ut ipsum Papam super hoc arduo negotio, domino regi tam placido et præcordiali, convenirent, et ad assensum tam prece quam precio vigilanter inclinarent.

Querula exclamatio.

Reflections
of the
author on
this and
similar
episcopal
elections.

f. 241 b.

Proh dolor, ut quid mundi languor amplius protelatur, quonam exularunt pax et justitia, de quibus rex sermonis ac prædicationis suæ sumpsit exordium? Ubi nam libera electio, pax ecclesiæ, quam inviolabiliter juravit rex tenere in coronatione sua primitiva? Heu, heu, modo contemptis regni naturalibus, viris sanctis, literatis, et religiosis, intruduntur alieni, honore quolibet indigni, literarum et idiomatis Anglicani penitus ignari, confessionibus et prædicationibus omnino inutiles, nec compositi, nec moribus informati, pecuniæ extortores, animarum contemptores. Quondam sancti viri, religiosi, et literati, Spiritu Sancto cooperante et revelante, ad cathedras licet renitentes trahebantur, quas per fas et nefas aulici, tribuales, vel barbari occupant violenter. Omnes jam domus, ad quas electio pertinet pontificalis, ob id ipsum destruuntur. Patronatus oneri est jam, non honori; dampno, non utilitati. Omnes quoque ecclesiæ tam pontificales quam conventuales, cum vacantes ad manum¹ regis devolvantur, quæ utique

¹ *manum*] manus, B.

manus defensiva esse teneretur et protectiva, prædæ A.D. 1250
 patent et rapinæ. O Papa, patrum pater, ut quid per- Papal op-
 mittis Christianorum climata talibus inquinari? Merito pressions.
 igitur, merito ab urbe et sede pulsus propria, tanquam
 profugus et ¹ alter Chain, cogeris exulare; prosperan-
 tur hostes tui Frethericales; fugis fugantes, et *qui te* Isa. xxx.
persequuntur sunt veloces et potentes. Ubique in tibi 16.
 subjectos tua bulla fulgurat, sed vilescit apud rebelles.
 Ubique suspensis a beneficiorum collationibus prælatis,
 jubentur fieri provisiones, sed indignis, barbaris, et
 ignotis, qui ab ovibus ovilis Dominici lac quærentes,
 carnes, et vellera, tondent, radunt, excoriant eas, et evi-
 scerant. Nec alicui a piis patribus indulta privilegia
 possunt suffragari. Inter cæteras quoque nationes et
 regiones Anglia, ubi, ut novit mundus, plus viget fides
 Christiana, vilius conculcatur, suisque bonis et laboribus
 opprimente Papa spoliatur. Nullus ei, si ipsa cuilibet England a
 fit prædoni; ubinam scitur Anglicus aliquis redditum prey to any
 habere in partibus Romæ, Ytaliæ, Januæ, vel regno- plunderer,
 rum aliorum, cum tales in Anglia rapiant universa? but gets
 O Deus ultionum Domine, quando exacues ut fulgur nothing
 gladium, ut cruore talium inebrietur? Profecto, peccata in return.
 nostra nobis gravamina merito talia præpararunt.

*Obiit episcopus Rofensis; eligitur magister Laurentius
 de Sancto Martino.*

Eodemque anni tempore, scilicet circa festum sancti Death of
 Michaelis, obiit episcopus Rofensis, cujus loco monachi Richard de
 Rofenses elegerunt magistrum Laurentium de Sancto Wendene,
 Martino, domini regis clericum et consiliarium spe- bishop of
 cialem, ne, si forte alium elegissent, se rex electioni Rochester,
 opposuisset. 29 Sept.
Election of
Laurence
de S. Mar-
tino.

¹ *profugus et*] et profugus, R.

A.D. 1250. *Redit episcopus Lincolnienſis a curia Romana.*

Return of
bishop
Grosse-
teste from
the Roman
court.

His inten-
tion of
resigning
his ſee,

which is
not carried
out.

Et circa idem feſtum, ſancti ſcilicet Michaelis, epiſcopus Lincolnienſis Robertus, cum in curia Romana pluribus diebus cum multarum expenſarum inutili pro-
fuſione ſtetiſſet, et conceptum propoſitum ad votum perficere non valeret, triſtis et vacuus in Angliam re-
meavit. Multos tamen religioſos, ut ſe ab ejus impetu defenderent, fatigarat et non mediocriter dampnificarat.
Et cum in epiſcopatum ſuum perveniſſet, videns ma-
teriam confuſionis eccleſiæ univerſali cominus imminere,
ut ſibi contemplanti, oranti, et ſtudenti liberius vacaret,
exemplo inſtructus epiſcopi Dunelmensis Nicholai, ſe
exuens a mundanis, quibus ſe ſæpe inutiliter illaque-
averat, magiſtro Roberto de Marisco, officiali ſuo, curam
adminiſtrationis officii ſui commiſit ſibi competentis,
proponens mundo perituro vale dicere ac cedere epiſco-
patui. Sed timens regias rapinas, quæ [eccleſias] va-
cantes conſuevit depauperare, et demum indignas per-
ſonas intrudere in eiſdem, ſub diſſimulatione, ſuſpenſo
adhuc tam arcano conſilio, nescius quid in tanto mundi
turbine ageret, anxius expectavit.

*Episcopi Angliæ provident ſibi contra laqueos archi-
epiſcopi Cantuarienſis.*

The Eng-
liſh biſhops
collect
funds
againſt the
archbiſhop
of Canter-
bury.

S. Matt.
xi. 7.

Episcopi Angliæ interim cognoscentes ex dicti epi-
ſcopi relationibus, nuper a curia Romana redeuntis, et
aliorum, quos miſerant, procuratorum et exploratorum
ſuorum, quod archiepiſcopus Cantuarienſis laqueos
damnolosos ipsis parare moliebatur, pecuniam ad ex-
penſas in curia Romana effundendas collegerunt, quæ,
pecunia interveniente, more *arundinis ventis agitator*,
huc illucque flecti conſuevit. Acceperunt igitur a
beneficiatis de qualibet marca duos denarios. Grave
enim erat quod poſtulavit; exactor memoratus, videli-
cet viſitationem et procurationem totius cleri et populi
in ſua, quæ ampla fuit, provincia. Quæ propter hoc

magis angebat universos, quod constat ipsum archi-episcopum, morum et scientiæ mendicum, ad ipsam visitationem, non propter religionis augmentum vel morum reformationem, sed propter emolumenta turpia et jam sibi consueta, certius inhiare. A.D. 1250.

De terræ motu in Ciltria.

Anno quoque sub eodem, die videlicet Sanctæ Luciæ, circa horam tertiam, factus est apud Sanctum Albanum et partes circumjacentes, quæ Ciltria dicuntur, terræ motus, ubi a tempore cujus non extat memoria tale quid visum nullatenus est aut auditum. Ipsa enim patria solida est et cretosa, minime cavernosa, aquosa, vel maritima; unde talis eventus insolitus et innaturalis magis extitit admirandus. Ipse autem terræ motus, si fuisset tam dampnosus ut insolitus et admirandus, omnia ædificia concussisset. Factus est etiam cum ipso motu et tremore tanquam terribilis tonitrus subterraneus. Sed et hoc mirabile simul cum terræ motu contigit, quod columbæ, monedulæ, passerres, et aliæ aves, quæ in domiciliis vel in ramis arborum quiescebant, ac si ancipitre supervolitante perterritæ, subito excussis alis, velut amentes, avolabant, et inordinate huc illucque ex transverso redeuntes et fugientes, videntibus timorem incusserunt et horrorem. Sed postquam ipse terrestris tremor cum mugitu conquievit, ad nidos solitos, quos idem commoverat, redierunt. Præterea motus ipse memoratus in omnium cordibus horrorem generavit, quod plus esse æstimo quam stuporem vel timorem. Unde eventuum futurorum creditur fuisse significativus. Sensit igitur anno illo tam terra quam mare insolitas commotiones et horribiles, quæ secundum evangelicam comminationem, quæ est *Erunt terræ motus per loca, mundi terminum minabantur imminere.* Earthquake in the Chil-terns, 13 Dec. Its effect on birds. S. Matt. xxiv. 7.

A.D. 1250. *Archiepiscopus clamorem canonicorum Sancti Bartholomæi, quia horribilis fuit, prudenter compescuit.*

Archbp.
Boniface
suppresses
the com-
plaint of
the canons
of St. Bar-
tholo-
mew's.
Their
silence.

S. Luc.
xxi. 19.

Cantuariensis¹ archiepiscopus perpendens, quod ex enormi facto, quod Londoniis in ecclesiis canonicorum Sancti Bartholomæi perpetraverat, infamiæ et scandali foetor sulfureus totius regionis infecerat latitudinem, missis caute nuntiis, clamorem eorum blanditiis et promissis, admixtis comminationibus, subpressit. Ipsi igitur tum quia pauperes, tum quia potens erat archiepiscopus seipsum etiam manifeste culpabilem justificare, *in patientia sua animas suas possidentes*, siluerunt, Deo et beato Bartholomæo causam suam commendantes.

Dominus Papa cupit apud Burdegalim commorari.

The Pope
requests
leave to go
to Bour-
deaux.

Tempore quoque sub eodem, missis sollempnibus nuntiis, dominus Papa postulavit dominum regem Angliæ, ut liceret ei saltem apud Burdegalim, civitatem suam in Wasconia, commorari. Fratres enim domini regis Francorum eum districte convenerant, rogantes ex parte dicti regis et sua, ut pacem iniret cum Fretherico humiliato et satisfactionem ecclesiæ humiliter offerenti, sicut honorem universalis ecclesiæ diligebat. Imponebant etiam illi dicti regis fratres, videlicet Pictaviæ et Provinciæ comites, quod per Papæ avaritiam totum evenit infortunium memoratum. Ipse enim Papa cruce signatos, ne in succursum regis advenirent, pecunia corruptus impedivit, et absolvit a voto suæ peregrinationis, quos paulo ante per suos quos mittit Prædicatores et Minores cruce signavit. Præterea cruce signatos comiti R[icardo] et aliis² ven-

¹ This paragraph has been erased in B., and written again over the erasure by a hand of Parker's time. The text is from C., where it is at

the foot of f. 391 b. It is partly repeated from above, p. 178.

² *alii*] alios, B.

dit magnatibus, sicut olim Judæi consuêverunt oves A.D. 1250. et columbas in Templo vendere, quos Deum legimus S. Joh. ii. in Evangelio in ira punitos ejecisse. His autem per- 14, 15. suasionibus difficilem se Papa exhibuit et inexorabilem; He refuses to make peace with unde duris verbis et litigiosis dominus Papa et dicti Frederick comites ab invicem recesserunt, et versus Angliam iter II. maturaverunt, ut dominum Anglorum regem persua- derent, quatinus ad succursum Francorum regis, præ- sentiam suam desiderantis et expectantis secundum votum suum, sicut honorem Christi desideravit, pro- peraret.

Regis Anglorum angustia.

Arctabatur igitur rex Angliæ vehementer, quia si Difficulties of Henry III. be- Papa præcluderet vias Papæ, fratrem suum Æ[thelmarum] tween the Pope and Frederick II. Papa offensus minime promoveret; si sinum panderet ei refugii, Frethericum, per cujus terras necesse habet transire peregrinaturus, in iram provocaret, Francis quoque non placeret. Præterea, quod multum pruden- tiores Angliæ perterruit, si Papa in Burdegali commo- raturus reciperetur, posset in brevi tempore per navi- gium in Angliam navigare, et illam præsentia sua deteriorare et, ut timetur, coinquinare. Qui enim sen- serant illam suis corrumpi Causinis usurariis, magis formidabant ipsam sua curia, si præsens esset, quod absit, maculari. Ideo super hoc propensius consilium regis protelabatur.

Litteræ Papales missæ ad abbates de Sancto Albano et de Wautham et archidiaconum Sancti Albani.

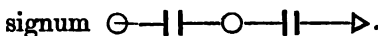
Diebus autem sub eisdem, videlicet in Adventu Do- Nov. 27. mini, significavit dominus Papa de Sancto Albano et The sen- tence of de Wautham¹ abbatibus et archidiacono² Sancti Albani, archbishop Boniface quatinus in Henricum decanum Londoniarum, Petrum against the dean and

¹ Simon de Seham.

| ² See above, vol. iv., p. 103, note 2.

A.D. 1250. archidiaconum, Robertum cantorem Londoniarum, magistrum Willelmum de Lichefeld, Willelmum Leafete, et alios canonicos Londonienses, propter delictum capituli, sententiam promulgatam ab archiepiscopo Cantuariensi B[onefacio] penitus nullam fore. Instabat autem nihilominus idem archiepiscopus in curia Romana, exigens in visitandos cum procurationibus visitationes. Et eo instantius et confidentius, quia episcopus Lincolnien-
 He still hopes to secure the right of visitation, as Grosse-
 teste had succeeded in his suit against his canons.
 sis, qui eo minor esse dinoscitur, a domino Papa paucis ante elapsis annis impetraverat, ut canonicos suos Lincolnien-
 sis ecclesiæ visitaret, multum reluctantes et maximum thesaurum in defensione eorum inaniter effundentes. Hujus autem rei literæ, scilicet denuntiationis præcepti, in libro Additamentorum ¹ plenius annotantur.

De morte Fretherici.

Obiit ² autem circa eadem tempora principum mundi maximus Frethericus, stupor quoque mundi et immutator mirabilis, absolutus a sententia qua innodabatur, assumpto, ut dicitur, habitu Cisterciensium, et mirifice compunctus et humiliatus. Obiit autem die Sanctæ Lucie, ut non videretur ea die terræmotus sine significatione et inaniter evenisse. Quo sublato, exsufflata
 His will. est spes Francorum de succursu sui regis. Condidit autem nobile testamentum, quo ecclesiæ per ipsum dampnificatæ restaurarentur. Celata autem fuit mors ejus per aliquot dies, ne hostes ejus cito exultarent. Sed die Sancti Stephani facta est in publico manifesta, et nuntiata in populo. Testamentum autem ejus nobilissimum scribitur in libro ³ Additamentorum ad ⁴ tale signum

¹ MS. Cott. Nero D. 1, f. 101.

² This paragraph is in the margin. Below is the shield of the empire, inverted.

³ MS. Cott. Nero D. 1, f. 102 b. The will is given also below, p. 216.

⁴ *ad, &c.* Not in C.

Finito hoc anno consummatae sunt viginti quinque A.D. 1250.
quingagenae de tempore Gratiae. Mirabilia hujus
quingagenae.

Completo igitur hoc anno, jam fluxerunt de tempore Gratiae viginti quinque quingagenae annorum, id est, mille ducenti et quinquaginta. Notandum autem est et non leviter attendendum, quod in nulla illarum quingagenarum, scilicet viginti quatuor, sicut in ista ultima quingagena, scilicet quae jam praeteriit, videlicet vicesima quinta, tot mirabilia et insolitae novitates evenerunt, ut in ultima. Et sunt quidam et multi historiarum scriptores et diligentes inspectores, qui dicunt, quod nec in omnibus aliis quingagenis visa sunt tot prodigia et novitates admirandae, sicut in hac jam terminata. Et his tamen majora cum formidine expectantur.

Comple-
tion of
1250 years
from the
time of
Grace.

The last 50
years far
the most
wonderful
in events.

Nota mirabilia.

In hac enim Tartari de suis sedibus exeuntes multa Orientalium climata tam fidelium quam infidelium ferali exterminio vastaverunt. Admirabilis Murmelinus,¹ Affricanorum et Hispanorum rex potentissimus, cum toto suo exercitu dissipato victus aufugit. Praedicante magistro Olivero in partibus Germaniae, apparuit omnibus manifeste Christus crucifixus in aere. Recessit Graeca ecclesia a subjectione Romanae ecclesiae, propter ejusdem Romanae ecclesiae varias enormitates, maxime in usuris, simoniis, justitiae venditionibus, et aliis injuriis intolerabilibus. Damiata urbs Egypti celeberrima, bis capta et bis amissa, cum multi sanguinis effusione, tam Sarracenorum quam Christianorum. Anglia interdictum passa est per annos circiter septem. Regnum quoque Angliae per tantumdem fere temporis guerram toleravit intestinam. Tributaria facta est Anglia. Rex Anglorum Johan-

Chief
events of
the last
fifty years.

¹ The emir Amumenin, Mohammed Abdallah.

A.D. 1250. nes juxta quorundam prophetias quando obiit,¹ nihil
 Chief events of the last fifty years. terræ pacifice possedit, unde extorris dicebatur. Prohibitum est judicium purgationis per aquam et ignem. Permissum est uni personæ fructus plurium episcopatum recipere, et redditus prius optentos retinere. Transferuntur sancti in Anglia Thomas martyr et Edmundus confessor in Francia. Floruit² Sancta Elizabeth filia regis Hungariæ in Alemannia. Prohibentur, et postea, pecunia interveniente, permittuntur aliqui plures ecclesias habere, et legitimantur spurii. Electus est in dominum et quasi regem Angliæ Ludowicus filius regis Francorum primogenitus et hæres legitimus, qui postea propter fidei suæ transgressionem cito postea inglorius recessit. Otto imperator Romanorum, persequente Innocentio tertio Papa, miseram passus est ruinam in prælio, victus, excommunicatus, et cassatus. Capti sunt, occisi, et dissipati conventus Templi, Hospitalis, Sanctæ Mariæ Theutonicorum, et Sancti Lazari, his. Et civitas sancta Jerusalem cum suis sanctis ecclesiis et locis Christi præsentia consecratis, his destructa, ultimo autem solo tenus a Chorosminis miserabiliter et a Soldano Babiloniæ miserabilius exterminata. Eclipsis solis his contigit per triennium. Et aliud signum mirabile in aere, prout describitur evidenter in hoc libro,³ anno Gratiae MCCXXXIII. Terræmotus in Anglia, et etiam in Ciltria pluries. In partibus Sabaudia quinque villæ [cum] suis ecclesiis, domibus, et incolis, montibus conglomeratis subvertuntur. Maris ascensus insolitus et dampnosus, qualis non est prævisus. Una noctium visæ sunt stellæ infinitæ cadere de cælo, ita quod simul et semel

¹ *obiit . . . interveniente*] On a slip of vellum attached to the page over the old reading, which has been nearly erased; it is "obiit nihil terræ habens. Prædictum fuit enim (?) ab uno quod extorris moreretur, ab alio quod

"non foret a die Ascensionis proximæ postquam hoc dictum fuit rex et deinceps."

² *Floruit . . . Alemannia*] In the margin. Not in C.

³ See above, vol. iii., p. 242.

decem vel duodecim, hæ in Oriente, hæ in Occidente, A.D. 1250. Austro, et Aquilone, et in medio firmamenti, volitare viderentur, quæ si essent veræ stellæ, nec una in cælo remansisset, nec potest inde in libro metheororum ratio reperiri manifesta, sed ut Christi comminatio mortalibus immineret, *Erunt signa in sole*, etc. Con- cilium generale bis celebratum, Romæ scilicet et Lugduni; in ultimo cassatus est imperator Romanorum Frethericus. In mari non procul a Janua captus est Otto cardinalis, quondam legatus in Anglia, cum pluribus archiepiscopis, episcopis, abbatibus, prælatis, et Januensibus; captus est, et multi submersi. Wallia quoque Leolino principe suo viduata, et postea duobus filiis¹ suis præmatura morte occumbentibus, legibus Angliæ et dominatui regis inclinatur. Vasconia quoque recalcitrans per comitem Legrecestriæ Simonem edomatur. Rex Henricus tertius bis, ut jura sua ultramarina, præcipue Normanniam, de qua pater ejus judicio duodecim parium Franciæ abjudicabatur, tanquam de cæde nepotis sui Arthuri cruentus, in manu forti reposceret, cum exercitu transfretavit, et bis rediit inglorius, pauper, et confusus. Magna pars Hispaniæ per victoriosissimum regem² Castellæ, cum pluribus nobilibus civitatibus suis, scilicet Corduba, Sibilla, Penuscula, et aliis pluribus, et cum quibusdam insulis, scilicet Majorica et Minorica, et multis locis maritimis, capta est, et cultui dedita Christiano. In partibus autem Aquilonaribus per Aldemarum³ regem Daciæ magna Frisiæ et Ruscæ, scilicet iter duodecim dierum, pars capitur, ita ut septem episcopatus in ea Christo adquiruntur. Papa velut exul et ab urbe expulsus, aut fugitivus aut latitans, moratur Agnaniæ et Perusii, persequente F[retherico] imperatore, qui imposuit ei quod, cum Deo militaret in Terra Sancta, imperium nitebatur occupare. Templarii quoque, ex odio Papali

¹ Griffith and David.² Ferdinand III.³ i.e. Waldemar II.

A.D. 1250. sumentes [occasionem], eum voluerunt Soldano tradere
 Chief events of the last fifty years. Babiloniæ. Post obitum Gregorii Papæ vacavit sedes
 Papalis per annum et novem menses. Tres Apostolici
 viri sederunt infra duos annos. Unus quoque cardinalis,
 omnibus præstantior cardinalibus, Anglicus natione,
 magister scilicet Robertus de Sumercota, de quo time-
 bant alii ne in Papam eligeretur, in palatio, quod
 Regia Solis dicitur, dum de electione tractaretur, obiit,
 invidia, ut dicitur, stimulante suffocatus. Tandem
 electus Sinebaldus cardinalis, qui et dictus Innocentius
 quartus, sequens sui prædecessoris vestigia, ipsum
 imperatorem F[rethericum] excommunicavit; fugiens
 igitur de loco ad locum ejus persecutionem, tandem
 venit Lugdunum ubi, concilio generali celebrato, ipsum
 F[rethericum] imperatorem deposuit, et extorta ab
 ecclesiæ prælatis impudenter infinita pecunia, Ande-
 gravium de Duringa et postea Willelmum comitem
 Holandiæ nitebatur promovere in imperium; sed uno
 mortuo, alio victo, minime profecit in proposito.
 Usurarii, qui nomine Christiano censebantur, dicti
 Causini, Papa tolerante primo et postea manifeste
 protegente, in Anglia receptacula et pacem inveniunt,
 et se sine rubore mercatores vel escambiatores nomi-
 nant Papæ. Suspenduntur prælati a collationibus
 beneficiorum, donec satisfiat avaritiæ papali de indignis
 barbaris suis, qui nunquam in Anglia apparuerunt,
 nec de animarum custodia quicquam curaverunt. Plu-
 rium ordinum fratres scatent, nunc Prædicatores, nunc
 Minores, nunc Cruciferi, nunc Carmelani. In Alemannia
 autem mulierum continentium, quæ se Beguinæ volunt
 appellari, multitudo surrexit innumerabilis, adeo ut
 solam Coloniam mille vel plures inhabitarent. Prædi-
 catores vero et Minores, primo vitam pauperem et
 sanctissimam deducetes, prædicationibus, confessioni-
 bus, divinis in ecclesia obsequiis, lectionibus, et studiis
 penitus intendebant, paupertatem voluntariam pro Deo,
 relictis multis redditibus, amplectentes, nihil in victua-

libus usque in crastinum sibi reservantes; sed infra A.D. 1250. paucos annos sese sollicite instaurabant, ædificia sump-^{Chief}tuosa nimis construentes; Papa insuper de ipsis licet ^{events of}invitis suos fecit thelonearios, et multiformes pecuni-^{the last}arum exactores; videbatur igitur tempus innovari, de ^{fifty years.}quo plenus spiritu sanctorum omnium factus, in principio¹ regulæ suæ commemorat Benedictus, ubi de generibus diversorum tractat monachorum; nec est ipsius sancti Benedicti vel beati Augustini a suæ principio constitutionis per tantum temporis ordo retrogressus. Sanctus Ædmundus Cantuariensis archiepiscopus, corpore incorruptus apud Pontiniacum, sanctus quoque Robertus heremita apud Knareburg, sanctus quoque Rogerus episcopus Londoniensis, et alii plures f. 243. in Anglia, et sancta Elizabeth filia regis Hungariæ, et sancta Hyldegardis prophetissa in Alemannia insignibus choruscant miraculis. Reædificatur ecclesia Westmonasterii, et feretrum aureum a rege Henrico tertio ad opus Sancti Ædwardi pretiosissimo opere fabricatur. Sanguis Christi et passus Ejus in Angliam deferuntur, et apud Westmonasterium, ipso rege Henrico conferente, reponuntur. Albigenium, Jovinianorum, et multorum Ytalicorum hæreses, quæ pullulaverant, destruuntur. Rex Norwagiæ Haco in regem unctus coronatur. Monachi Cistercienses, ex dispensatione papali, constructis competentibus ædificiis Parisius et alibi, ubi viget universitas scholarium, student ne Prædicatoribus et Minoribus contemptui habeantur, Nigri ordinis monachorum vestigia subsequentes. Nobilis sedes et ecclesia Cantuariæ, tot sanctorum prædecessorum archipræsulum illustrata sanctitate, a penitus insufficiente, rege intrudente, occupatur, ecclesiarum vacantium fructus primi anni per totam ejus provinciam per spatium septem annorum emungente, eodem et multos opprimente, ex-

¹ i.e. cap. i. of St. Benedict's Rule. (Migne's Patrologia, lxxvi., col. 246.)

A.D. 1250. Chief events of the last fifty years. emplo Lincolniensis episcopi provocatus, qui super canonicos suos renitentes potestatem visitandi impetavit. Sarracenis hoc ultimo hujus quadragenæ¹ annorum ad votum triumphantibus, totus Christianorum exercitus, proh dolor, trucidatur in Egipto, ex omni Franciæ, Templi, Hospitalis, Sanctæ Mariæ Theutonicorum, et Sancti Lazari, constans nobilitate; ubi etiam captus est cum duobus fratribus, Pictaviæ et Provinciæ comitibus, pius Francorum rex Ludowicus. Willelmus quoque Longa-spata cum multis Angliæ nobilibus ibidem interiit interfectus, Roberto fratre dicti regis, comite scilicet Atrabatensi, fugiente de prælio et submerso. Papa et tota curia Romana, eo quod cruce-signati venduntur, et absoluti pro pecunia absolvuntur et multiformiter retardantur, gratiam tam cleri quam populi diatim [amiserunt]. Tota Christianitas ex odio et discordia inter ipsum Papam et Frethericum exortis guerris suscitatis perturbatur, et ecclesia universalis periclitatur. Rex Angliæ H[enricus] tertius cruce-signatur cum multis terræ nobilibus; multique Christianitatis reges, principes, et magnates, prælatique cruce consignantur. Solus autem Sancti Edmundi abbas,² immemor quod cum cuculla Christi crucem suam sumpserat perpetuo bajulandam, in derisum multorum, coram rege, et cum ipso, quod manifestam sapiebat adulationem, crucis assumpsit signum ostendendum. Migraverunt autem ad Christum hoc anno nimis letali, pro Christo decertantes fideliter, relictis natali patria, uxoribus et liberis, consanguineis et amicis, nobiles infiniti; quos constat esse martyres, et eorum nomina, quæ propter sui multitudinem hoc volumine scribi nequeunt, in libro vitæ titulo indelebili suis profecto meritis coronantur. Obiit insuper stupor mundi Frethericus, die Sanctæ Luciæ, in Apulia. Hæc autem mirabilia et novitates, quæ nec visa nec audita neque

¹ quadragenæ] quadrageno, B. | ² Edmund de Walpole.

scripta reperiuntur a cunctis patrum nostrorum retro A.D. 1250. actis temporibus, in hujus ultimæ annorum quadragenæ tempore contigerunt.

Hic terminantur fratris Mathæi Parisiensis, monachi *Original* Sancti Albani, Cronica. Quæ pro utilitate posteritatis *termina-* subsecuturæ, Dei pro amore et beati Albani Anglorum *tion of the* prothomartyris, honore, ne memoriam eventuum moder- *Chronicles* norum vetustas aut oblivio deleat, literis commendavit. *of Matthew* *Paris.*

Virginis a partu jam mille volumina Phœbus

Cum bis centenis et quinquaginta peregit

Annua; sed visum non est sub tempore tanto,

Aprilis sexto fuerit quod Pascha kalendas,

Dum quinquagenus orbem percurreret annus;

Hoc tamen evenit anno, cui terminus hic est."

Easter on
its own day
[27 March]
in no quin-
quagenary
year till the
year 1250.

Fluxerunt utique¹ ab incarnatione Domini viginti et quinque annorum quinquagenæ. Nec est visum, quod anno jubilæo, id est, quinquagesimo, celebraretur Pascha suo loco proprio, videlicet sexto kalendas Aprilis, nisi hoc anno ultimo.

Expliciant mirabilia vicesimæ quintæ quinquagesimæ.

Terminantur hic Mathæi

Cronica; nam jubilæi

Anni dispensatio

Tempus spondet requiei.

Detur ergo quies ei,

Hic, et cæli solio.

Creditur quoque non vacare a significatione, quod *Elemental* omnia hoc ultimo anno elementa insolitum et irregu- *disturban-* lare passa sunt detrimentum. Ignis, quia in nuper *ces in the* transacta nocte Natalis Domini terribiliter emicuit, *year 1250.* contra naturæ cursum consuetum; aer, quia innaturalis tonitrus et intempestivus ac diuturnus cum densis nimbis in episcopatu Norwicensi et in confiniis longe

¹ *utique*] itaque, C.

A.D. 1250. lateque aera caliginosum perturbavit, nec est auditus per longa tempora tam terribilis tonitrus, vel visæ tales chorscationes etiam in æstate; mare, quia solitas metas transgrediens loca contermina devastavit; terra, quia in Anglia, immo etiam in Ciltria quæ cretosa est et compacta, contremuit.

Siste tui metas studii, Mathæe, quietas,
Nec ventura petas quæ postera proferet ætas.¹

Rex fuit apud Wintoniam in Natali Domini. De tonitru hyemali et intempestivo.

Henry III. Anno Domini MCCLI., qui est annus regni domini
keeps
Christmas
at Win-
chester. regis Henrici tertii tricesimus quintus, fuit idem domi-
nus rex ad Natale Domini apud Wintoniam. Et quia
sedes episcopalis vacabat, et ad eandem postulatus
fuerat Æthelmarus frater ejus, ut prædictum est, cohi-
buit manus rapaces, ne bona distraheret episcopatus,
ut solebat. Veruntamen quia ægre dediscitur usus,
sylvas præcepit abscidi et vendi, et inde pecuniam
f. 243 b. aerario suo addi accumulandam, licet satis diceretur ei
quod peregrinaturis et Deo militaturis talis rapina
nullatenus fuerat profutura.

Triste pronosticum.

Thunder
storms in
the diocese
of Nor-
wich. Tunc quoque temporis, nocte videlicet Natalis Domi-
nici, in signum, ut timebatur, iræ Dei, tonitrua horri-
bilia nimis præcipue per episcopatum Norwicensem et
confinia reboarunt, chorscationes terribiles emicuerunt,
et intempestiva aeris perturbatio auribus audientium
et cordibus intelligentium maximum [timorem]² incus-

¹ Here ends, as far as Paris is concerned, MS. C., Cotton, Nero D. 5. The rest of the MS. (ff. 393-395) is occupied with "quædam gesta de rege Arthuro," in a later

hand. The last page, f. 395 b, is blank.

² *timorem*] From the Hist. Anglor., iii., p. 98.

sit pariter et horrorem. Dicebant namque augurantes A.D. 1251. hoc in triste pronosticum evenisse.

Rex nulla festiva distribuit indumenta.

Eodemque celeberrimo festo, licet omnes prædecessores sui indumenta regalia et jocalia pretiosa consuevis-
The king makes no Christmas presents.
 vissent ab antiquo distribuere, ipse tamen rex, de sua forte peregrinatione sollicitus et parvus, nulla penitus militibus distribuit vel familiaribus.

Abbreviatur regalis curiæ solita dapsilitas.

Mensæ quoque regalis dapsilitas consueta et hospitalitas abbreviata est, et postposita solita verecundia.
The royal hospitality diminished.
 Et jam cum abbatibus, prioribus, clericis, et viris satis humilibus¹ hospitia quæsivit et prandia, moraturus et munera postulaturus. Nec jam civilis habebatur hospes, qui regi et regalibus hospitia cum procurationibus splendidis exhibuisset, nisi muneribus nobilibus et magnis regem ipsum, reginam, et Edwardum, et aulicos singillatim respectos honoraret; immo nec erubuit ipsa, non tanquam gratuita, sed jam quasi debita postulare.
Presents demanded for the king, his family, and the courtiers.
 Ipso namque tempore, ne exempla aures suspendant auditorum, cum Roberto 'Passelewe, quem nuper obprobriis in capella sua apud Westmonasterium turpibus lacessivit, prandens dominus rex, amplius est respectus muneribus. Nec appretiabant² aulici et regales donativa, nisi pretiosa et sumptuosa, utpote palefridos desiderabiles, cuppas aureas vel argenteas, monilia cum gemmis præelectis et zonis imperialibus, et consimilia. Et facta est curia regalis Romanæ consimilis, in quæstu pro meretrice sedens, vel prostans veracius.

¹ *humilibus*] humibus, B.

| ² *appretiabant*] apprecibant, B.

A.D. 1251.

De quadam cautela facta in imperio.

Close imprisonment of the prisoners of Frederick II. at Naples and Palermo.

Proposal to exchange William of Montferrat for Enzo.

Tempore quoque sub eodem, tres vel quatuor de qualibet civitate Ytaliæ et aliquos¹ de civitatibus Apuliæ cives, Fretherico adversantes et filio ejus, qui in carcere Fretherici detinebantur, quos omnes proditores suos et rebelles vocare consueverat, mortuo Fretherico, filius ejus Conradus, et hoc de consilio patris, ad ulteriora terræ suæ transmisit, videlicet Neapolim et Palernam in Sicilia, ut ibidem tutius et cautius custodirentur. Aliqui tamen captivorum dati sunt Henrico filio suo, nepoti scilicet domini regis Angliæ, quos tradidit Conrado custodiendos. Inter quos incarceratos fuit filius² Marchisii Montis Ferrati, qui commutabilis fuit pro Ensio filio Fretherici, quem Bononienses adhuc in vinculis detinebant, et cum inde tractatus haberetur, mors Fretherici effectum finalem interemit.

Rebellio Frethericalium incipit rediviva.

Power of Frederick's sons against the Papacy.

Cœperunt igitur filii et amici F[retherici] roborari, et roborati contra dominum Papam calcaneum levare, et sic amputato uno capite, instar Hydræ quam Hercules occidisce dicitur, multa capita succreverunt. Erat autem Conradus, quia filius fuit filiæ³ regis Jerusalem Johannis, militis invictissimi, et ipse Conradus miles strenuissimus, omnibus de imperio amabilis ac formidabilis. Et Henricus frater ejus, quia filius fuit imperatricis Ysabellæ quæ omnibus exstitit amabilis, et nepos Christianissimi regis Angliæ, insuper puer elegantissimus, universis imperialibus gratus extitit et gratiosus. Papa vero, tum propter sui tum propter generis aviditatem, omnibus imperialibus extitit odiosus. Unde ecclesia, multiplicatis persecutoribus, non mediocriter periclitabatur, dampna multiformia tole-

¹ aliquos] aliqui, B.

² William, son of Boniface III., marquis of Montferrat.

³ Yolande, daughter of John de Brienne.

rando; eratque præteritorum infortuniorum recordatio, A.D. 1251. quasi spina in oculo, omnibus Papæ consentientibus. Henricus enim Raspe, Andegravius Duringiæ, quem Papa proposuerat in imperatorem sublimare, et pro cuius promotione infinitam effuderat pecuniam, periit in mortem ignominiosam præcipitatus. Post mortem eius, in loco ejusdem, H[enricus]¹ electus est comes Gelrensis; sed mortem probrosam prioris considerans, recusavit sic sublimari. Post hunc dux² Brabantiae, qui et Lotharingiæ; sed et ipse penitus refutavit. Post hunc vero comes Ricardus, quia vafer et abundans numismate et quia frater regis Angliæ, renuit, quia ambigua sunt Martis pericula, et præcise contradixit. Post quem elegit dominus Papa Willelmum Holandiæ comitem. Qui temere consensit, et jam omnibus amissis ad suam terram, et non jam suam, quia fratri³ suo eam donaverat, repulsus est, unde muscipulas et promissiones papales detestans, mendicare cogebatur. Post hos autem omnes, voluit dominus Papa loco Fretherici Haconem regem Norwagiæ in culmen imperii subrogare; unde ut aptiorem et favorabiliorem ad hoc ipsum haberet, ipsum in regem fecit consecratum coronari. Sed postquam coronatus fuit, protestatus est palam, se semper velle ecclesiæ inimicos, sed non omnes Papæ inimicos, impugnare. Et hoc idem protestatus est idem rex mihi ipsi Mathæo, qui et hæc scripsi, sub magni juramenti attestatione, unde ecclesiæ pericula undique cotidie prorupe-

Death of
Henry
Raspe.

The imperial crown
refused by
others.

William,
count of
Holland,
consents.

On his
repulse,
the Pope
wishes to
make Hacon king of
Norway,
emperor.
f. 244.

Hacon's
speech to
Matthew
Paris.

*Mota est discordia inter duos potentissimos Soldanos
Sarracenorum.*

Diebus quoque sub eisdem, mota est discordia inter duos Sarracenorum principes potentissimos, scilicet

Quarrel
between
the soldans

¹ *Henricus*] An error for Otho, who was then count of Gueldres. Henry, his brother, was bishop of

Liège. See Madden's note¹, Hist. Angl. iii. 101.

² Henry III.

³ Florence.

A.D. 1251. Halapiensium¹ et Babiloniorum² Soldanos, pro eo quod pro pecuniæ avaritia redemptus est rex Francorum et a manibus Sarracenorum liberatus. Dicebant enim omnes communiter Orientales, se nunquam tam pretiosam prædam per ignaviam et avaritiam Babiloniorum amisisse; unde idem Babiloniorum Soldanus, undique a Sarracenis appetitus hostiliter, sed maxime ab Halapiensium Soldano, id coactus est confiteri, et significare regi Francorum, et pacem petere, et fœdus amicitie sub bonis ac certis conditionibus humiliter postulare, unde salus sperabatur in Israel profutura. Super quo literas a magistro³ Hospitalis Jerusalem suscepimus bullatas; si quis eas videre desiderat, librum respiciat Additamentorum ad hoc signum⁴ o—|—o—|—o.

Continuatio.

The soldan of Egypt's defence of his allowing Louis IX. to be ransomed. Ipse⁵ enim qui, Soldanum interfecerat in tantam superbiam elatus est, quod omnes ad iram commovit Orientales. Ipse namque Soldanus jam interfectus proditiose vir fuerat discretus et modestus, et sue legis zelator indefessus. Hic adhuc vivens, graviter dum redargueretur super hoc, quod regem Francorum vivum et redemptum abire permisit, sic dicitur respondisse; "Amici, scitis quoniam omnium Christianorum nobilissimus est ille. Si igitur occideretur, consanguinei ejus, quibus abundat, toto spiritu anhelarent ad vindictam. Suam insuper redemptionem amissem, in cujus solutione tota Francia depauperatur, Paganismus ditatur et exaltatur. Nec ausus fui in tam dignam personam veneni facinus exercere, ne tanta fraus Deum Christianorum provocaret. Sufficiat ergo nobis, Machometo propitio, tanti regis adversantis confusio; victus, captus est, et redemptus, nec erat

¹ Malek-el-Naser-Yousouf.

² Malek - el - Moadham - Turan - Schah.

³ William de Chateauneuf.

⁴ MS. Nero Cott. D. 1, f. 121.

⁵ Probably Azzeddin - Moez - Ibegh, husband of Schadgereddor, though not styled soldan till a few years afterwards. (*Art de Vérifier les Dates.*)

" cum eo nobilis vel etiam notabilis, qui manus nos- A.D. 1251.
 " tras evaderet. Corporibus eorum, armis, et equis, et
 " pecunia gratulamur, et de victoria, quæ omnem the-
 " saurum exuperat, gloriamur." Hæc autem responsio
 cum non sufficeret, immo magis accenderet, ut dice-
 rent, " Mentiris nequiter; nempe, si ipsum regem
 " Francorum interfecisses vel perpetuo carceri manci-
 " passes, omnibus per sæcula Occidentalibus terrori
 " fuissemus et honori; sed avaritia excæcavit cor
 " tuum;" ante expectatum subito pugione transver- Murder of
 beratus Soldanus Babiloniæ miserabiliter expiravit. the soldan.
 In loco cujus cruentus proditor, qui ipsum dominum Nota quo-
 suum, ut dictum est, interfecerat, est substitutus. modo obiit
 Mors hæc et substitutio alterius comiti Ricardo seriatim Soldanus
 est denunciata. Unde literæ in libro Additamentorum Babilonia.
 possunt reperiri.¹

Nota patientiam regis Francorum.

Rex autem Francorum Christianissimus, omnia hæc Louis IX.
 adversa patienter tolerans sub silentio, apud Achon remains at
 commorando, misericordiam præstolabatur, orationes Acre.
 exigens religiosorum, et præcipue ad generale capitulum
 Cisterciensium, ut Dominus post tales tempestates gra-
 tiores conferat serenitatem; fratresque suos, in quorum His bro-
 sinu reposita fuit ejus spes et confidentia copiosior, ut thers put
 præactum est, in partes destinavit cisalpinas. At ipsi, off obtain-
 sui Joseph immemores, officium suum injunctum tepide ing aid for
 nimis exequabantur atque distulerunt, adeo ut nolle the Holy
 suffragari viderentur, secundum illud philosophicum,² Land.
 " Qui diu distulit, diu noluit." Gen. xl.
 23.

¹ This refers to the letter given above, p. 165. It is not in the Book of Additamenta. The mention of the soldan's death is in page 167. There is evidently a confusion between the two soldans, as the soldan whose death is men-

tioned in the letter to Richard seems to be Malek Saleh.

² Seneca de Beneficiis, i. 1, " Qui tarde fecit, diu noluit." (Madden, Hist. Angl. iii. 34, note ³.) It is quoted above, p. 109.

A.D. 1251. Numerus¹ interfectorum in exercitu regis Francorum, Number of those slain in the crusading army. per superbiam comitis Atrabatensis, sexaginta milia et viginti milia armatorum et amplius, exceptis submersis, fugitivis, dispersis, et eis qui se ultro hostibus reddiderunt, qui apostatarunt et plus aliis nocuerunt Christianis.

Amount of the ransom of Louis IX. Summa redemptionis regis Francorum, quasi Deo irato, non multum dissidet a numero interfectorum, scilicet sexaginta milia librarum auri primi et purissimi, exceptis aliis denariis communibus, videlicet sterlingis Turonibus et Parisiensibus, qui ad infinitum numerum ascenderunt. Strages accidit anno Gratiae MCCL. Solutio vel satisfactio solutionis anno sequenti, scilicet MCCLI.

Advenit Guido frater domini regis de Terra Sancta inglorius.

Arrival of Guy de Lusignan from the Holy Land. Et dum adhuc sollempnitas dierum Natalitiorum utcunque celebraretur,² advenit Guido, frater domini regis uterinus, de Terra Sancta, festinus, nescitur si de prælio fugitivus. Honestius tamen dici potest, quod de custodia Damiatæ post pacem formatam prudenter est elapsus. Hic dum pauper et pedes applicuisset, et ad abbatiam de Freversham gratia hospitandi divertisset, civiliter³ est receptus et laute ibidem refectus. He obtains horses from the abbat. Petiit igitur ipsum abbatem,⁴ ut ob ejusdem caritatis intuitum et fratris sui domini regis honorem et reverentiam aliquot equorum suorum sibi et sociis suis, donec Londoniam perveniret, benignius accommodaret, aliquosque de ministris cum ipsis; et ipse ilico cum illuc perveniret, ut ait sub attestazione magna,⁵ cum

Nota in-gratitudinem magnam.

¹ This and the next paragraph are at the foot of f. 243 b.

² *celebraretur*] celebrarentur, B. The Hist. Angl., iii., p. 104, has *continuarentur*, altered to *continua-retur*.

³ *civiliter*] B. has *caritative* in the margin.

⁴ Peter de Linstede.

⁵ *magna*] magni, B.

multiplicum gratiarum impensione equos remitteret per A.D. 1251. eosdem. Concessit abbas, et suæ satisfecit postulati-
oni. Sed cum ipse Guido Londoniam pervenisset, non
veritus ingratitude notam incurrere cum veteri ob-
probrio Pictaviæ, nec grates abbati rependit nec equos
retromisit, sed tantum ministros quibusdam irrecitabi-
libus sannis lacessitos. Et sic inverecundus hospes
angui in sinu et muri in pera meruit comparari.

His shame-
ful beha-
viour
to the
abbat.

Qualiter ipsum et alios fratres suos rex ditavit.

Ipsam igitur cum vidisset rex, in fraternos amplexus
irruit lætabundus. Et comperiens quoniam vacuus
regiæ pecuniæ inhiaret, confestim contulit ei rex,
quam a Judæis abraserat, denariorum multitudinem
copiosam, ut clitellas ejus vacuas quingentis libris im-
prægnaret. Præterea concessit Galfrido fratri suo cus-
todiam nobilissimæ baroniæ, jam vacantis, de Has-
tingo. Et sic exclusis et delusis Anglorum nobilibus
et indigenis naturalibus, alieni diatim substituuntur,
ut conqueri valeant Angli cum propheta dicente, *Hæ-
reditas nostra versa est ad alienos, domus nostra ad
extraneos*. Nec sufficit domino regi thesaurum suum,
quem in viaticum suæ peregrinationis debuit reservare,
inconsulte sæcularibus et alienis dispergendo distri-
buere; verum in honores ecclesiasticos alienos indignos
procuravit vigilanter sullimari, et sullimatos contra
Anglos armare et animare, et in causis defendere ven-
tilatis. Scripserat namque rex domino Papæ devo-
tissime supplicans, ut favorabilis esset archiepiscopo
Cantuariensi Bonifacio, in causa quæ inter ipsum et
prælatos Angliæ vertebatur, et maxime inter ipsum
archiepiscopum et episcopum et canonicos Londoni-
enses, ut nullo modo archiepiscopus a suo frustraretur
desiderio.

Gifts of
the king
to him.

The ward-
ship of the
barony of
Hastings
given to
Geoffrey
de Lusig-
nan.
Thren. v.
f. 244 b.

The king
writes to
the Pope
on behalf
of arch-
bishop
Boniface.

A.D. 1251. *Episcopus Londoniensis jurat stare censuræ ecclesiasticæ, et sic absolvitur.*

The bishop of London submits to the archbishop, and is absolved.

Hæc autem satis sagaci considerationis acie perpendens episcopus Londoniensis, quem nuper enormiter injuriando archiepiscopus excommunicaverat, et excommunicatum longe lateque fecit denuntiari, ait intra se; "Honor Angliæ in præcipiti declinat. Archiepiscopus me et omnes Anglos persequitur, alienigena indigenam et sanguine nobilium Anglorum insignitum. Si igitur rex occasionem in me et genus meum sæviendi [haberet], ad hoc insurgeret lætus et festinus, et meos consanguineos bonis suis quomodolibet spoliaret, et eisdem bonis alienos locupletaret. Et sic in Anglia mala malis possent accumulari." His igitur subtiliter pensatis incommodis, quasi inter duas molas contritus, angustiabatur; hinc honor et causa ecclesiæ suæ, hinc impetus regalis¹ iracundiæ, ipsum hinc inde distrahebant. Tandem vero, ut minus malum subiret, prælegit, quamvis læsus et quamvis passus injuriam, ad tempus humiliari, et jurare stare provisioni archiepiscopi licet adversantis, potius quam regalis impetus discrimen experiri; et sic absolutus est a sententia quo innodabatur, admirantibus multis quod illius prophetici comminatio non timebatur, *Væ qui justificatis impium*, etc.

Isa. v. 22, 23.

Dominus Papa post multa discrimina venit Perusium.

The Pope after staying at Milan, goes to Perugia.

Tempore quoque sub eodem, postquam moram apud Mediolanum menstruam² et amplius non sine multis sollicitudinibus [Papa]³ protelasset, iter arripuit procedendi, et transitum faciens per intermedias civitates,

¹ There is an erasure after this word.

² *menstruam*] mensurnam, B.

³ *Papa*] From the Hist. Anglor. iii. 105.

ut ad urbem perveniret, multam pecuniæ exposuit A.D. 1251. quantitatem. Tandem Perusium perveniens, ibidem sanius censuit commorandum, quia datum illi fuit intelligi, quod si Romam perveniret, Romani exigèrent pecuniam inæstimabilem ab ipso violenter, nec possent a pari contendere, cum in eorum retiaculis teneretur. Licet igitur desiderarent Romani adventum ejus, noluit illuc ire, timens laqueos quos quandoque evaserat, dicens quasi ratione,

“Quia me vestigia terrent,
“Omnia te versum spectantia, nulla retrorsum.”

Hor.
1 Epist.
i. 75.

Nota de Venetis et Pisanis.

Ipsis quoque temporibus Veneti, Pisani, et Januenses regi Francorum suisque fratribus et fidelibus, ne quid tribulationis eis deesset, graviter insidias paraverant inimicas. Dicebant enim se prius in Damiatam ingressum viriliter adquisivisse, sed postea per supervenientium Francorum superbiam et violentiam expulsos extitisse. Imposueruntque regi Francorum factum enormitatis magnæ infidelitatis ac pusillanimitatis; quod scilicet cum parabatur naves ascendere transfretaturus, plus quam decem milia balistariorum, tam de ipsis Venetis, Pisanis, et Januensibus, quam Francis, reppulit, nec secum habere curavit, quos tamen vocaverat, et certa stipendia promiserat profecturis, unde mendici redierant, et cum in suas pervenerant provincias, in domos quas vendiderant, et agros, non sunt permissi saltem hospitari. Semitas et portus igitur maris cum galeis suis obsederunt, ut, si quos Francos invenirent transeuntes, spoliarent vel submergerent.

Conspiracy of the
Venetians,
Pisans, and
Genoese
against
Louis IX.

Their
charge
against
him.

*Aliqui religiosorum confæderantur propter impetus
episcoporum superiorum.*

Anno quoque sub eodem, quidam prælati et religiosi ecclesiarum conventualium liquido comperientes, quod

Some
beneficed
clergy and

A.D. 1251. undique, quos solebant habere defensores, senserunt jam
 monks combine in self-defence against the bishops. Gal. vi. 2. manifestos persecutores, episcopos, et laicis ac sæcularibus nociviores, necnon summum pontificem, qui quanto potentior est, tanto gravior ad opprimendum, studuerunt confœderari, ut *alterutrum onera portantes* minus gravarentur. Confœderati sunt igitur cum abbate¹ et conventu de Waltham conventus ecclesiæ Christi Cantuariensis. Ipsum genus quoque subsidii et consolationis sibi impendi tam ipsi quam alii a cœnobio Sancti Albani humiliter postularunt.

Rediit comes Legrecestriæ Symon de Wasconia.

Return of
 Simon de
 Montfort
 from Gascony.

His demand for aid,

f. 245.

Die vero Epiphaniæ, venit subito comes Legrecestriæ Symon de partibus Wasconiae, festinus et inglorius, vix tribus armigeris concomitantibus, equis macie confectis et labore. Et cum venisset Londoniam, invento ibidem rege, postulabat instantissime efficax auxilium ab ipso rege sibi impendi ad reprimendam Wasconensium sibi rebellium insolentiam, tam² pecuniæ quam manus militaris. Non enim, ut affirmavit, tam sumptuosam guerram sine regali adminiculo solus potuit continuare, licet comitatus sui Legrecestriæ proventus exhausisset. Ad quod dominum regem sic exacuit et animabat; "Domine rex, reducere vos decet ad memoriam, quod quando ultimo Wasconiae fuistis, ad ipsos quos fideles vestros reputastis, confidenter ad ipsos confugistis, nec tamen sinum vobis pietatis aperuerunt, nec manum debiti subsidii porrexerunt. Nec de vobis, laqueos regis Francorum persequentis dum fugeretis, nec de regina prægnante et apud Regulam³ infirmante et apud Burdegalim pariente, misericordiam habuerunt, quin thesaurum vestrum extorssissent, et terram vestram et honorem amittere permiserunt." Quod cum rex audisset, misertus comitis

¹ Simon de Seham.

² B. ins. in.

³ La Réole.

tantum vexati, respondit consolans eum; "Per caput A.D. 1251. " Dei, veritatem dixisti, comes; et ego tibi, mihi tam ^{which} " strenue militanti, efficax auxilium non denegabo. ^{the king} ^{promises.} " Verum¹ ascendit clamor cum gravi querimonia, quo- ^{Accusa-} ^{tions} ^{against} ^{him.} " niam pacifice ad te venientes, et etiam quos vocas in " fide quasi bona, indecenter incarceras et interimis com- " peditos." Quod tamen comes constanter infitabatur, respondens; "Domine, proditio eorum vobis nota et " experta reddit illos incredibiles."

Quid comes fecerat ante recessum a Wasconia.

Comes autem memoratus S[ymon], utpote vir bellipo- He had tens et Martis peritus, antequam a Wasconia recessisset, ^{taken} ^{Fronzac} ^{and Egremont} ^{castles.} Franzacum castrum optimum cepit, et captivatis ob- sessis solo tenuis complanavit. Montem inaccessibilem, cum castro inexpugnabili quod Egremundus appellatur, ita suis inhabitatoribus destituit, quod omnes qui transibant illac in pace poterant ambulare. Erat enim locus ille scopulis intransmeabilibus circumseptus, et in rupium cacuminibus turres ædificatæ eminebant convallibus. Nec poterant institores vel peregrini nec etiam compatriotæ per partes illas transmeare, quin a vispilionibus² spoliarentur vel etiam necarentur. Istos omnes comes potenter potestati domini regis subjugarat, cum quibusdam Burdegalensibus justis legibus rebellantes.

Qualiter comes multiplicatis viribus redierit in Wasconiam.

Sæpeditus igitur comes ex regia consolatione respi- He returns rans, licet insurgente proditorum Wasconensium uni- to Gas- versitate oppressus fugerit a Wasconia, erectus est in cony. spem alacrem. Receptisque a thesauro tribus marcarum milibus, et a comitatu suo Legrecestriæ et de

¹ Verum] Vere, B.
VOL. V.

| ² vispilionibus] vispiolibus, B.
O

A.D. 1251. terra quæ fuerat Gileberti de Humframvilla, cujus habuit custodiam, collecta pecunia non minima, lætus incontinenti remeavit, significavit duci Braibantiæ¹ et ejus conterminis, ut milites et servientes armis communitos sibi destinaret applicanti, qui copiosis stipendiis saginandi sibi fideliter militarent Wasconiam properanti. Obtemperans autem dux transmisit ei ducentos ruptarios et aliquot cum eis balistarios, qui ad clientelam comitis convolantes Wasconensium sanguinem more sanguisugarum sitiabant, contra quos Wasconenses sese imperterriti munierunt.

Forces sent to him by the duke of Brabant.

Qualiter hæc detestabilis adjectio, Non obstante, in curias laicorum jam derivatur.

Suit between the bishop of Carlisle and a certain baron.

Ipsis quoque diebus, dum placitum moveretur inter episcopum Karleolensem Silvestrum et quendam baronem super quodam manerio, quod idem baro prædecessori dicti episcopi Waltero vendiderat et iterum illud voluit revocare, ipse episcopus S[ilvester] respondit per se prudenter; adversarius enim ejus, licet ejus præsentibus essent procuratores, tunc in partibus agebat² transmarinis. Impetravit igitur a rege literas protectionis regiæ, dum absens erat baro memoratus, et sic lætus repatriavit. Pars autem adversa sub silentio commorans, cum elongaretur episcopus, impetravit a rege literas, ut non obstante priore litera negotium baronis nullam caperet dilationem. Quod factum fuisse non creditur sine muneris opitulatione. Sparsimque jam tales literæ, in quibus inserta est hæc detestabilis adjectio, "Non obstante priore mandato," vel hæc, "Non obstante antiqua libertate, procedat negotium," suscitabantur. Præterea, sinistra interpretatio jam in cartis facta subrepat, ut scilicet si scribatur sic, "Concedimus hanc libertatem domui tali,"

The clause non obstante introduced into civil courts.

Another bad practice.

¹ Henry III.

| ² agebat] agebant, B.

et domus illa distincte nominetur, et sequatur sic, A.D. 1251. "et omnibus maneriis ejus," si maneria non expresse singillatim nominentur, nullius est vigoris adjectio. Hoc autem rationi constat esse dissonum et omni justitiæ, immo contra logicæ regulam,¹ quæ est investigatrix veritatis infallibilis.

Suspirium.

Quod cum comperisset quidam vir discretus tunc Speech of the justitiarius, scilicet Rogerus de Thurkeby, ab alto ducens suspiria, de prædictæ adjectionis appositione Roger de Thurkeby (Thurlby). dixit; "Heu, heu, hos utquid dies expectavimus? ecce " jam civilis curia exemplo ecclesiasticæ coinquinatur, " et a sulphureo fonte rivulus intoxicatur."

Liberantur a vinculis infidelium quidam Christiani qui credebantur interempti.

Sub eorundem dierum curriculo, quidam qui crede- Ransom of some of the captives in Egypt. bantur in bello contra Babilonios commisso trucidati, The master of the Hospital- lers ransomed. inventi sunt vivi in infidelium carceribus compediti; qui ab amicis suis sunt redempti. Magister² autem Hospitalis pro maxima pecuniæ quantitate redemptus et liberatus est, pro quo bulla Hospitalis, quæ plumbea est, donec constaret de illius liberatione,³ juxta Hospitalis consuetudinem est suspensa. Forma autem ejusdem in libro⁴ Additamentorum figuratur, et quædam epistola, quam idem magister amicis suis destinavit, ibidem scribitur.

¹ In the margin is—

Argumentatio quæ dicitur inductio.

Sortes currit, Plato currit, Cicero currit, et sic de singulis. Ergo

omnis homo currit; inductiva est progressio.

² William de Chateaufneuf.

³ B. ins. *ejus*.

⁴ MS. Cott. Nero D. 1, f. 121.

A.D. 1251. *Decanus et canonici Sancti Pauli Londoniarum jubentur absolvi per archidiaconum Sancti Albani, sed iterum religantur.*

The dean and canons of S. Paul's absolved, but again excommunicated. f. 245 b.

Eodem quoque tempore decanus¹ ecclesiæ Sancti Pauli Londoniarum et canonici, de quibus in antecedentibus facta est mentio, auctoritate domini Papæ, per dominum abbatem Sancti Albani et per dominum abbatem² de Waltham et archidiaconum Sancti Albani sunt absoluti a sententia, qua dominus archiepiscopus Cantuariensis B[onefacius] ipsos innodaverat. Sed postea alia ratione sunt innodati.

De portione assignata magistro Nicholao episcopo quondam Dunelmensi.

Attempt to deprive the late bishop of Durham of his portion of the revenues defeated by the Pope.

Tempore quoque sub eodem, quidam adulescentes pessimi, cupientes placere episcopo Dunelmensi Waltero, dominum Papam adierunt, dicentes, quod irrationabiliter facta fuit portio episcopatus Dunelmensis episcopo Nicholao cedenti, et quod ipse N[icholaus] fere tertiam partem episcopatus habuerat, unde petierunt episcopatum vel redintegrari vel saltem minus dampnificari. Quibus Papa; "Miramur super his. Nonne facta fuit distributio illa et partitio per magnam deliberationem et considerationem virorum peritorum, et consensum partium, et res jam confirmata est per nos et regem Angliæ et per provisos?" Et cum esset tunc temporis episcopus Bathoniensis in curia, qui erat unus provisorum, advocabatur ut veritati testimonium perhiberet; qui cum omnia rite facta fuisse testificaretur, repulsi sunt accusatores cum probris, et dum crederent partem dicti episcopi N[icholai] infirmasse, magis roborarunt. Et factum est, non sine dedecore episcopi Dunelmensis Walteri et prioris³ et conventus Dunel-

¹ Henry of Cornhill.

² Simon de Seham.

³ Bertram of Middleton.

mensis, qui videbantur huic machinationi conniventibus A.D. 1251. oculis consensisse.

De diffamatione Henrici de Bathonia.

Anno quoque sub eodem, videlicet in Purificatione ^{Accusa-} beatæ Mariæ, diffamatus est et accusatus graviter ^{tion of} Henricus de Bathonia, miles literatus, legum terræ ^{Henry of} peritissimus, domini regis justitiarius et consiliarius ^{Bath, the} specialis, quod videlicet sui tantum amicus, et domini ^{justiciary.} regis subdolos supplantator, in officio justitiariæ sibi commisso, crumenas aliorum, ut suam imprægnaret, argumentose nimis, nedum dicam proditiose, [evacuare] non erubuit vel formidavit, [ut] hinc indeque munera receperit ambidexter. In brevi igitur adeo ditabatur in redditibus, maneriis, auro, et argento, ut nulli justitiorum jam secundus videretur. Uxor¹ autem ejus ^{His wife.} avara et fastigiosa, quæ de Bassatensibus² et Sanfordensibus originem duxerat et inde tribualiter inflata, ipsum Henricum urgenter ad hoc stimulavit. Stimulatus igitur ac voluntarius, adeo turpibus per fas et ^{His greed.} nefas emolumentis inhiabat, ut in una sola itinératione justitiariæ plus, ut dicebatur, quam ducentas libratas terræ sibi appropriaret. Orto igitur multiplici scandalo et contentione super quodam manerio inter ipsum Henricum et Everardum de Trumpintuna, appellatus est de infidelitate et proditione per quendam militem, videlicet Philippum de Arci, coram rege et curia regis,³ unde et retentus, quod vulgariter dicitur athachiatus. Et cum vellet Johannes Mansel, clericus capitalis domini regis consiliarius, ipsum protegendo et liberando manucapere, et pro ipso cavere, ut staret justitiæ, non potuit exaudiri. Rex enim in maximam iram excaudit, respondens, quod non caperet aliquem pro eo cle-

¹ Alina de Bathonia; v. Roberts's
Calendarium Genealogicum, i. p.
206.

² Of Wycombe.

³ B. repeats *est appellatus*.

223
cf 243

A.D. 1251. ricum fidejussorem in tali casu, reputans causam hanc crimen læsæ majestatis. Accedente igitur episcopo Londoniensi et multiplicatis intercessoribus, dimissus est custodiæ et plegagio viginti quatuor militum, pro ipso H[enrico] responsionem et justificationem rite ac judicialiter statuto termino factorum.

De cautela Henrici de Bathonia.

His wife goes for help to her Basset relations. Tunc Henricus, vir quidem vafer et circumspectus, considerans illud ethici,

“Judicis auxilium sub iniqua lege rogato,”

misit uxorem suam ad omnes Bassatenses consanguineos ejus, supplicans attentius, ut pro ipso apud regem efficaciter intervenirent, nec parcerent donis amplis et promissis amplioribus, qui si sic non possent proficere, constanter starent pro ipso in die periculi, armis, si necesse foret, et equis communiti. Quod et ipsi unanimi consensu promiserunt. Erat enim unus eorum scilicet Nicholaus de Sanford, miles strenuus, valens pro ipso contra omnes stare usque ad capitis expositionem. Quod cum auribus regiis instillatum fuisset secretius, majori iracundia accensus, omnia munera et verba reconciliationis præcise refutabat, jurans quod per medium judicii districti necessario fuerat transi-

He obtains the intervention of Richard of Cornwall. turus. Henricus igitur sciens se in arcto positum, adjuncto sibi episcopo¹ Londoniensi et Philippo Basset et aliis amicis specialibus, comitem Ricardum adiit, et tam precibus quam [muneribus] cor ejus sibi prudenter conciliavit, adjungens sub tremendi judicii attestazione, quod si dominus rex vitam suam, immo etiam exhæredationem, [procuraret,] totum regnum in ipsum regem insurgeret, et totum² perturbaretur; quod si fieret, cum

¹ Fulk Basset, third baron (of Wycombe). | ² totum] tota, B.

subsint aliæ causæ, et maxime alienorum injustæ do- A.D. 1251.
 minationes et Anglorum oppressiones, non sedaretur
 schisma ventilatum. Quod cum audisset, precibus et
 muneribus fractus pretiosis, et terrore expergefactus,
 regem adiit, cor ipsius mitigaturus, et pro Henrico et
 pace regni efficaciter allegaturus. Nec adhuc sic est
 aversus furor regius et indignatio. Cui sic recessurus
 comes respondit; "Non possumus deesse regni nobili-
 bus in jure suo, nec paci regni titubantis."

*Summa expensarum domini regis postquam coronatus
 extitit ad inæstimabilem numerum ascendit.*

Diebus insuper sub eisdem fecit dominus rex revolve The king
 et perscrutari in rotulis omnibus et singulis summam has an
 expensarum extraordinariarum, quas fecerat postquam account
 coronatus extitit. Quæ ad inæstimabilem summam taken of
 ascenderunt, quæ in libro scribitur Additamentorum.¹ the ex-
 penses of his reign.²

*Fundatur quædam domus religionis a comitissa
 Harundellie.*

Temporibus quoque sub eis, mulier nobilissima f. 246.
 Ysabella³ comitissa Harundellie, quondam Hugonis The num-
 comitis Harundellie uxor, fundavit unam domum de nery of
 sanctimonialibus, non procul a Len, sumptibus propriis, Marham,
 videlicet de libero matrimonio suo, quæ⁴ dicitur Mar- near Lynn,
 ram. founded by the
 countess of
 Arundel.

¹At the foot of the page is,
 "Numerus sumptuum consumpto-
 rum nostri Cæsaris sapientis," in
 rubrick; and in black, "770,000
 librarum et amplius."

²At the foot of the page is writ-
 ten, "Hunc librum Additamento-
 rum puto me habere," below
 which Parker has written, "Manus
 Roberti Talbot, Norwicensis præ-

"bendarii." The account of the
 king's expenses is not in the Liber
 Additamentorum.

³Isabella, daughter of William
 earl of Warren and Surrey, widow
 of Hugh de Albini, fifth earl of
 Arundel.

⁴quæ dicitur Marram] In the
 margin.

A.D. 1251. *Certificantur Occidentales de morte F[retherici].*

Death of
Frederick
II., Dec.
13, 1250.

Completis autem eodem anno diebus Natalitiis et imminente festo Purificationis beatæ Mariæ, increbuit rumor per partes Occidentales de morte Fretherici, quondam Romanorum imperatoris, quod scilicet die sanctæ Lucie virginis morbo percussus irremediabili, die sancti Stephani obierit.¹ Qui ut dicitur, videns mortem suam indubitanter imminere, contritus pro peccatis suis confessionem fecit plenissimam cum lacrimarum ubertate, se Deo commendans et ordini Cisterciensi, unde habitum Cisterciensium ante mortem, ut nobis suorum fidelium patefecit certa relatio, humiliter ac devote suscepit. Et quia mors in foribus erat, quidam episcopus² ex parte Dei, Qui neminem in Se credentem vult perire, ipsum satisfactionem promittentem absolvit.

Testamentum Fretherici magnificum.

His will.

Ab alto igitur suspirans pectore, et asserens se malle nunquam fuisse natum vel habenas imperii suscepisse, pro cuius juribus recuperandis et sustinendis tot et tantis fuerat inebriatus amaritudinibus, tale dicitur condidisse testamentum: "Ego Frethericus in primis
" relinquo pro anima mea 100,000 uncias auri pro³
" Terra Sancta, sanctæ Romanæ ecclesiæ recuperanda,⁴

¹ This statement is corrected in the notice prefixed to the copy of the will given in the Additamenta, MS. Cott. Nero, D. 1, f. 103 b, which is as follows:

Testamentum Fretherici. Testamentum Fretherici qui obiit anno Gratie, mccc., die beatæ Lucie, sed ejus mors manifestata fuit die sancti Stephani. Et sunt qui dicunt quod in habitu religionis, videlicet Cisterciensis, in quo per vi. dies contritus et penitens et gembundus pro peccatis suis, usque ad mortem per-

mansit, asserens se non propter aliud nisi propter imperium redintegrandum et sustinendum in statu debito, prout juravit, vigorem tyrannicum induisse. S. Lucy's day (13 Dec.) is the true date. See above, p. 190, and Kington, *History of Frederick II.*, ii., p. 507.

² Probably Berard, archbishop of Palermo.

³ *pro Terra Sancta*] ad Terram Sanctam, Cott. Nero, D. 1 (N).

⁴ *recuperanda*] restituenda, N.

"expendenda, et exponenda,¹ ad voluntatem filii mei A.D. 1251.
 "Conradi. Item² volo, quod omnia male ablata resti- Will of
 "tuantur. Item, omnes captivos de imperio et regno Frederick
 "relinquo liberos, exceptis proditoribus tantum. Item, II.
 "relinquo totam terram³ ecclesiæ liberam, et volo quod
 "jura ecclesiæ restituantur. Item, meum hæredem
 "relinquo Conradum in imperio Romano et regno
 "Siciliæ. Item, relinquo filio meo Henrico⁴ regnum
 "Jerosolimitanum,⁵ et 10,000⁶ uncias,⁷ secundum vo-
 "luntatem Conradi filii mei.⁸ Item, nepoti meo,⁹ filio
 "scilicet filii mei Henrici, relinquo ducatum Austriæ,¹⁰
 "et 10 milia unciarum auri. Item, Manfredum filium
 "meum relinquo ballivum Conradi in imperium, a
 "Papia et citra, et regno Siciliæ, usque ad xii.¹¹ annos,
 "excepto quando Conradus erit præsens. Item, sepul-
 "turam meam eligo apud Pannoniam,¹² ubi jacuit rex
 "Willelmus."¹³ Hæc et alia multa continet dictum tes-
 "tamentum,¹⁴ quorum non recordor, quia minus fuerunt
 notabilia. Amicis autem suis et aliis filiis suis et
 ministris multa distribuit in auro præcipue et argento.
 Et hoc credibile fuit, quia eodem anno venerunt ad His friend-
 eum duodecim cameli onusti auro et argento de parti- ship with
 bus Orientalibus. Erat enim omnibus Soldanis Orientis the Eastern
 particeps in mercimoniis institoriis et amicissimus, ita princes.
 ut usque ad Indos sui currebant ad commodum suum
 tam per mare quam per terras institores.

[*Scandalum*⁴ per archiepiscopum Bonifacium propter
visitationem.]

Tunc vero temporis, procuravit archiepiscopus Can- The dean
 tuariensis, mediante magistro Eustachio de Len, offici- and canons
 of St.

¹ et exponenda] om. N.

² Item] om. N.

³ terram] om. N.

⁴ Son of Isabella.

⁵ After this N. ins. et regnum, a
 blank following [Arelatense].

⁶ 10,000] centum milia, N.

⁷ N. ins. auri.

⁸ N. ins. expendenda.

Frederick, son of Henry son of
 Constance.

¹⁰ et Stiræ, in Pertz.

¹¹ xii.] So N.; B. has 70^a. This
 clause is peculiar to Paris.

¹² Sic for Panormi, i.e. Palermo.
 He was buried in Monreale.

¹³ i.e. William II., king of Sicily.

¹⁴ See the whole in Pertz, *Mon.
 German.* iv. (Leges ii.) pp. 357-359.

¹⁵ This rubrick is from the Hist.
 Anglor., iii. 107. It has been
 effaced in B.

A.D. 1251. ali suo, super quo mirabantur multi, ut decanus et Paul's ex-communicated and cited before the Pope. memorati canonici Londonienses ratione propriorum delictorum denuntiarentur excommunicati. Insuper ut coram Papa apparerent, sunt citati. Ortum est igitur turpe scandalum, dum nunc ab his denuntiabantur excommunicati in his, nunc in aliis ab his partibus

They apply to the bishops. absoluti. Canonici vero, non mediocriter perturbati, omnes Angliæ episcopos super hac oppressione in magna mentis amaritudine precabantur, ut tanto impetui resistentis imminenti, "cum paries proximus arderet,"

Hor. 1 Epist. xviii. 84. The king and queen protect the archbishop. subvenirent. Rex autem, quia ipsum archiepiscopum creaverat, et regina, quia ejus fuit avunculus, erubescens, non poterant ipsum archiepiscopum, licet causa ejus fuisset injusta, relinquere desolatum.

De sacratissima morte comitis Gualteri.

Walter [de Brienne] put to death by the Saracens. Anno quoque sub eodem, nobilis comes Gualterus,¹ qui in Terra Sancta potens extiterat verbo et opere, [et] Joppe et quibusdam castris maritimis et insulis quandoque potenter et prudenter præerat, in squalore carceris Saracenorum et arctissimis vinculis tenebatur compeditus. Oderant enim eum infideles, quia ipsos frequenter et multum, dum liber extitit, dampnificaverat. Nec erat eo clarior, vel armis potentior, vel moribus acceptior in tota Terra Sancta. Fame igitur et siti ad arbitrium hostium suorum attenuatus, et flagris frequenter attritus, morti jam proximus videbatur, ita ut ei jam solum supererat sepulchrum. Nullo nempe genere tormentorum poterant ipsum infideles vel ad apostasiam vel ad eorum flectere voluntatem. Inito igitur inter ipsos consilio productus est in medium, et sic a Soldano² Babiloniæ affatus, ut circumventus Joppen eis restitueret, in cujus custodia suos fideles posuerat

¹ This is Gauthier de Brienne, count of Joppa, nephew of John de Brienne, king of Jerusalem. He had been taken prisoner at the

batle of Gaza. See above, vol. iv. p. 342.

² Probably Azzeddin - Moez - Ibegh. See above, p. 202.

strenuos nimis, pro sui liberatione,¹ blanditiis, minis, A.D. 1251.
 et amplis promissionibus est appetitus; "O comes in-
 " victissime, multa mihi dampna irrestaurabilia crebrius
 " intulisti, quapropter multis mortibus puniri meruisti.
 " Veruntamen in hoc tibi poteris adhuc vitam restau-
 " rare, et restauratam conservare, necnon et multis
 " honorari donativis, si Joppen, cui quandoque præ-
 " fuisti et custodiam fidam imposuisti, scilicet tuos f. 246 b.
 " fideles, quorum non possumus enervare constantiam,
 " nobis restituas. Tu quoque adduceris ad portam
 " civitatis, ut hanc conditionem, tuam scilicet libera-
 " tionem et omnium civium, inclusis manifestes." Quod
 cum comes annuisset, productus est ante portam civi-
 tatis memoratæ, Sarracenorum milite circumseptus, ut
 diceret et palam proponeret prælibata. Quem cum
 aspicerent cives, vix ipsum cognoverunt macridum et
 macilentum; et dixit comes prius ipsis qui eum tenebant,
 " Liceat mihi concepta verba usque ad consummationem
 " proponere, dicimus enim vulgariter, quod ultimum
 " verbum totam concludit parabolam." Quod cum ei
 concederetur, nitebatur comes distincte et aperte et voce
 audibili hæc verba articulatim pronuntiare suis militi-
 bus supra portam constitutis; "O milites strenuissimi
 " Christianissimique ac devoti, videtis corpusculum
 " meum sic exhaustum, ut sola voce ac sermo[ne] a
 " vobis jam debeam cognosci. Mors mihi subarrata
 " est, et corpus exanime vitales auras vix exhaurit.
 " Nihil pro me penitus reddatis vel concedatis. Utquid
 " redimeretur cadaver semivivum? et si redimerer,
 " nunquam tamen respirarem. Adjuro igitur vos per
 " aspersionem sanguinis Christi, qui in hac terra pro
 " redemptione totius mundi effusus est, ut nunquam
 " infidelibus his canibus, qui hanc civitatem sitienter in
 " confusionem totius Christianitatis cupiunt, vel castrum
 " vel civitatem reddatis, quia certe nec vobis parcent

His exhortations to the garrison of Joppa.

¹ B. repeats *restitueret*.

A.D. 1251. " cum reddideritis, [nec] vobis succurrent in proximo
 " peregrini et incolæ, qui parantur in succursum." Quod
 His cruel cum audissent Sarraceni, capulis gladiatorum suorum,
 death. quos strictos tenebant, os magnifici comitis usque ad
 sanguinis effusionem copiosam et dentium excussionem
 tundentes, reduxerunt poenis exquisitis interimendum.
 Quæ omnia comes Gualterus exemplo principis Antio-
 cheni consanguinei sui viriliter toleravit; de quo quia
 mentio facta est, libet mortis suæ historiam sub suc-
 cincta brevitate huic libello sub literis commendare.

*Quædam compendiosa parabola extraordinaria sed
 concordans.*

Story of
 the murder
 of the
 prince of
 Antioch by
 Saladin.

Quando Salahadinus contra regem Ricardum in
 Terra Sancta per guerram decertaverat, captus fuit
 princeps¹ Antiochiæ, et in carcere Salahadani inhu-
 mane nimis tractatus, duris ac diris vinculis mancipa-
 tus, fame et siti maceratus, ita ut jam emarcuerat.
 Jussit igitur una dierum Salahadinus ipsum sisti in
 præsentia sua, et factum est ita. Intuitus igitur eum
 Salahadinus torvo vultu, ait, "Sic te Deus tuus adju-
 vet, dic mihi verum; si me sic teneres ut te teneo,
 " quid de me faceres?" Cui princeps imperterritus
 alacriter respondit, "Sic mihi Deus consulat, ilico deca-
 " pitar[er]is. Sed quia rex es, licet incredulus, ne ab
 " aliquo vulgari percuteris, ego ipse te decollarem."
 Cui Salahadinus; "Os tuum tibi tuam dictavit senten-
 " tiam." Et postulato gladio suo, dixit, "Et ego te in-
 " continenti decollabo." At princeps, ut erat manibus
 a tergo ligatis, præsiliit lætus ac ridens ante ipsum
 appropians, protendens caput et extendens collum, ut
 promptius manui percussoris aptaretur, et dixit hæc
 ultima verba; "Cape, cane, hoc meum caput; turpe,

¹ This is probably a version of | who was put to death by Saladin
 the death of Reginald de Chatillon, | after the battle of Hittin.

"hirsutum, et barbatum, cum facie marcida et auribus A.D. 1251.
 "lutulentis, parum, immo nihil valet; nil amplius
 "asportabis, Deo autem animam commendo." Salaha-
 dinus igitur uno levi ictu gloriosum Dei martyrem
 decapitavit, et ait; "O pertinax, nec adhuc moriens
 "vinceris." Iste princeps martyr gloriosus consanguineus
 fuit comitis Gualteri, de quo sermo prælibatur;
 quos commartyres credimus conregnare. Hæc qui
 præsens fuit et oculis propriis conspexit, de principe
 scilicet Antiocheno, magister Ranulphus cognomento This told to Paris by an eye-witness.
 Besace, qui tunc fuit phisicus regis Ricardi, postea
 vero canonicus ecclesiæ Sancti Pauli, mihi fida patefecit
 relatione. Missus enim erat ad ipsum Salahadinum
 pro liberatione ejusdem principis, sed minime profecit.

Archiepiscopatus nemora succiduntur, homines depauperantur.

Temporibus quoque sub eisdem, archiepiscopatus The archbishop's woods cut down.
 nemora succiduntur, homines apporriantur. Redditus
 vacantes ad arbitrium alienigenarum alienis distribuuntur,
 de quorum moribus vel scientia nihil constat distributoribus,
 et sic absente pastore oves lupis exponuntur.

De obitu regis Dacorum, scilicet Henrici.

Eodem anno, mota est detestabilis guerra inter filios War between Abel and Eric, sons of Waldemar
 Aldemari regis quondam Daciæ, et hostilis contentio de
 regno possidendo. Et dum totus mundus detestaretur II., king of Denmark.

"Fraternas¹ acies alterna[que] regna prophanis

"Decertata odiis,"

Abel primogenitus, qui potius Cain dicendus erat, insidiatus est Henrico;² et dum luderet ad aleas balneaturus post ludum, supervenit Abel subito, et fratrem suum nequiter et proditiose interfecit, et projecit in Murder of Eric.

¹ Statius. Theb. i. 1, 2.

| ² i.e. Eric IV.

A.D. 1251. mare interfectum. Mare autem ter rejecit ad aridam
 cadauer. Inhumanus autem Abel, inhumatum volens
 esse corpus, illud remotius fecit proici et demergi in
 profundo. Sed adhuc projectum est corpus regis inno-
 centis ad litus, quo ante, Deo sic disponente, proici-
 ebatur. Corpus igitur fratres¹ Minores, qui illud
 postulaverant, in ecclesia sua honorifice sepulturæ tra-
 diderunt, ubi Deus supplicatus miraculorum præstat
 beneficia. Et ne alicui sua fraus patrocinetur, mag-
 nates Daciæ ipsum A[belem] cruentum fratricidam,
 qui etiam fratri interempto sepulturam denegavit,
 exilio perpetuo condempnarunt. Qui cum proponeret
 recalcitrare, interemptus est ab eisdem. In cujus loco
 substitutus est communi decreto tertius fratrum, natu
 ultimus, nomine Christophorus, qui nunc prospere
 regnat solio regali sullimatus. Sciendumque quod ab
 antiquo rex Daciæ inunctus est, consecratus, et coro-
 natus. Rex vero Norwagiæ, Haco nomine, suscepit a
 Papa Innocentio quarto munus consecrationis² necnon
 et legitimationis, datis eidem Papæ triginta milibus
 marcarum argenti per manum domini Laurentii, ab-
 batis postea de Kirkestude in Lindeseia, qui totum
 illud negotium Romam pergens effectui mancipavit,
 Anglicus natione et ordinem professus Cisterciensem.

f. 247.

Death of
Abel.Christo-
pher suc-
ceeds.Hacon,
king of
Norway,
conse-
crated by
Pope Inno-
cent IV.*Comes Legrecestriæ Simon redit in Wasconiam.*The Gas-
cons de-
feated by
Simon de
Montfort.

Anno quoque sub eodem, imminente vernali sereni-
 tate, comes Legrecestriæ Symon, rediens cum multo
 comitatu et thesauro in Wasconiam, contra ipsum omnes
 fere Wasconia potentes conspiratione communi confce-
 deratos invenit, et rebellare præparatos. Unde guerra
 suscitata Marte redivivo, Wasconenses calculum deterio-
 rem reportarunt.

¹ *fratres Minores*] fratribus Mi-
noribus, B.² See above, vol. iv., pp. 650, 651.

De parlamento habito Londoniis, ubi Henricus de Bathonia in magno fuit periculo. A.D. 1251.

Eodem anno, decimo tertio kalendas Martii, habitum est parlamentum magnum Londoniis, sicut fuerat prælocutum et præfixum. Ibique fuit Henricus de Bathonia, quia eum rex persequabatur, undique graviter ab adversariis suis¹ appetitus et accusatus. Rex autem ira maxima accensus contra eum, quia venerat multo stipatus milite de genere uxoris suæ et amicis et suis propriis, accusavit ipsum gravius cæteris, imponens eidem inter cætera, quod totum regnum perturbavit, et barnagium universum contra ipsum regem exasperavit, unde seditio generalis imminabat. Fecit igitur acclamari voce præconia Londoniis et in curia, ut si quis aliquid haberet actionis vel querelæ adversus Henricum de Bathonia, veniret ad curiam ante regis præsentiam, ubi plene exaudiretur. Insurrexerunt igitur multi queruli contra eum, ita quod unus etiam sociorum suorum, scilicet justitiarius, palam protestaretur, quod unum facinorosum convictum et incarceratum abire permisit impunitum sine iudicio, opimis respectus muneribus; quod factum est in regis præjudicium et justitiariorum comitum suorum periculum et discrimen. Rex igitur magis inde provocatus, ascendit superius, exclamavitque dicens; "Si quis Henricum de Bathonia occiderit, quietus sit a morte ejus, et quietum eum protestor;" et sic propere recessit rex. Et fuerunt ibi multi, qui in ipsum H[enricum] hostiliter irruissent, nisi domini Johannis Mansel prudentia eorum impetum temperans refrænasset; dixit enim, "Domini mei et amici, non est necesse quod in ira præpropere dicitur prosequamur. Poenitebit forte dominum nostrum, jam elapso iræ tempore, hæc intonuisse. Præterea, si aliquid violentiæ ipsi H[enrico] intuleritis, ecce episcopus Londoniæ."

Parliament
in London,
17 Feb.

Accusa-
tions
against
Henry of
Bath.

Furious
speech of
the king
against
him.
Interven-
tion of
John Man-
sel.

¹ B. ins. *fuerat*.

A.D. 1251. " niensis, qui spiritualement, et alii amici ejus militares, " qui vindictam exercebunt materialem;" et sic in magna parte cessavit. Ex tunc igitur, procurante efficaciter comite Ricardo et episcopo memorato, mitius actum est cum eo. Dictum enim est domino regi secretius, quod mirum est quod aliquis ei curat servire, cum eis post ministerium etiam mortem nititur. Promissa igitur quadam pecuniæ summa, a mortis discrimine recessit liberatus.

He escapes after promising a sum of money.

Confirmatus est Æthelmarus in episcopatum Wintoniensem; sed Papa exigit retributionem.

Æthelmar de Valence confirmed in the see of Winchester.

Circa idem tempus, confirmatus est in episcopatum Wintoniensem a domino Papa Æthelmarus frater domini regis uterinus, non obstantibus juventute et literarum ignorantia, et omnimoda ad tantam dignitatem et tot animarum regimen insufficientia. Concessa est etiam eidem a domino Papa tanta gratia, ut prius optentos redditus retineret. Procuravit enim hæc omnia urgeter domini regis vigil diligentia. Sed ne videretur dominus Papa in sterili¹ litore sine messis utilitate seminasse, ilico exegit a rege provideri filio comitis² Burgundiæ puerulo, in redditu quingentarum marcarum.

Obiit Willelmus de Cantelupo.

Death of William de Cantelupo.

Tempore quoque sub eodem, obiit Willelmus de Cantelupo,³ vir quidem potens et discretus, et fidelis regni amicus. Cui successit in hæreditatem Willelmus filius ejus, cui rex nimis severus extitit, antequam

¹ Cf. Ovid. Epist. ex Ponto, i. 5, 33, 34.

² Jean le Sage, sire de Salins, who assumed the title of count of Burgundy. The son's name was Robert. Madden, Hist. Angl. iii.

107, n. ³. See the Additamenta, MS. Cott. Nero, D. 1, fol. 93 b, also referred to by Madden.

³ His shield, inverted, is in the margin. This was the 2nd baron. He died Feb. 22.

hæreditatis suæ plenitudinem valeret adipisci, licet A.D. 1251. pater ejusdem domino regi fuisset amicissimus et summus ejus senescallus hospitii.

Congregantur episcopi apud Dunestapliam.

Diebus autem sub eisdem, cum archiepiscopus pro Meeting of the bishops at Dunstable, Feb. 24, against the archbishop's right of visitation. viribus et supra vires in curia Romana diligentiam adhiberet, ut propositum suum perduceret ad effectum, videlicet, ut visitationem faceret generalem totius cleri et populi per suam provinciam, episcopi Angliæ hoc ægre ferentes, quia pro reformatione morum et religionis constabat eis ipsum ad hoc non anhelare, apud Dunestapliam die sancti Mathiæ convenerunt super hac injuriosa oppressione communiter. Quod enim omnes angit et tangit, ab omnibus habet trutinari. Affuerunt igitur Lincolniensis, Londoniensis, Norwicensis, Sarisberiensis, Elyensis, Wigorniensis episcopi; Cestrensis, quia valetudinarius, nequivit. Qui post They send a proctor to the Pope. diligentem tractatum miserunt suum procuratorem ad curiam, scilicet magistrum J., ut, domino Papæ super hoc querimoniam reponens, [ab] impetu¹ archiepiscopi, etiam si opus exigeret usque ad effusionem quatuor milium marcarum, quia curia Romana dantibus esse præsto semper solet et favorem impertiri, liberationem f. 247 b. impetraret. Et ad Romanam curiam perveniens, procurator negotio sibi injuncto curam impendit diligentem. Datumque est Papæ intelligi eodem tempore, forte per dictum procuratorem vel aliquem alium archiepiscopi adversarium, quia rebelles ei diatim multiplicabantur, quod plus quam censum sibi a Papa concessum, scilicet de undecim miliaris, in magnam Anglicanæ ecclesiæ clam collegerat læsionem. Unde dominus Papa The Pope writes for fuller information. episcopis rescripsit, ut ipsum super tali transgressione redderent certiores. De transgressionibus autem factis

¹ *ab impetu*] impetum, B.

A.D. 1251. Londoniis et enormitate magna sub silentio dissimulatum [est] et sub dissimulatione subcineratum, pro pusillanimitate conquerentium, qui non fuerunt ausi jus suum prosequi, vel expensas effundere non valuerunt.

The Pope promises to do justice to both parties.

Et tunc demum palam professus est dominus Papa se quamplurimum gavisum fuisse, quod remotus a Lugduno Sabaudiensium compedes evasisset, promisitque utrique partium conquerentium cum omni moderatione quod justum foret sententialiter reportare. Sed quia curia earum beneficiis saginabatur cotidianis, adhuc Papa sententiam distulit diffinitivam. Frequenter etiam conquestus est Papa, quod adeo dum Lugduni morabatur, obligatus extitit voluntati archiepiscopi Cantuariensis et electi¹ Lugdunensis, quod cum quidam intrusus in quandam præbendam auctoritate sua illius ecclesiæ appareret, in Rodanum piscibus præsentabatur de nocte submersus, nec ausus fuerat obmutire.² Episcopi igitur Angliæ, æquanimiores ex benivolentia domini Papæ effecti, noluerunt de excessibus archiepiscopi aliquid intimare, ne odii speciem querelarum protenderet multitudo; sed causæ principali viriliter institerunt.

De visitatione quam fecit episcopus Lincolnensis.

Severe visitation of the monasteries in Lincoln diocese by bishop Grosseteste.

Diebus quoque sub eisdem, episcopus Lincolnensis visitationem fecit in domibus religiosorum in sua diocesi constitutis. In qua, si quis omnes tyrannides, quas exercuit, recitaret, non severus, sed potius austerus et inhumanus, censeretur. Cum enim inter cætera ad Rameseiam pervenisset, stipatus sæcularibus, in dormitorio lectos monachorum in propria persona perscrutando, omnia circuit, universa revolvit, et si quid communium inveniret, demoliebatur, et quasi effractarius scrinia dissipans, ciphos, quos invenit circulis vel pedi-

¹ Philip of Savoy.

² See above, vol. iv., p. 418.

bus redimitos, comminuit conculcatos, quos, si cir- A.D. 1251.
cumspectius fecisset, posset pauperibus integros, erogasse. Et quod indignum scribi, ad domos religiosarum veniens, fecit exprimi mammillas earundem, ut sic physice si esset inter eas corruptela experiretur. Addiditque horribiles maledictiones, quas super capita transgredientium statuta sua conguessit, quas Moises scripsit, et benedictiones Mosaicæ super eos qui eadem fuerant observaturi. In Quadragesima vero sequente, ^{His suspension.} suspensus est ab officio episcopali, pro eo quod noluit admittere quendam Ytalicum Anglicanæ linguæ ignarum ad quoddam opimum beneficium in episcopatu suo. Sed hæc omnia fecisse creditur, ut subjectos, de quorum animabus habet respondere, a peccatis coerce-
ret.

Walliæ rebellio Angliæ legibus inclinatur.

Ipsis quoque diebus, Wallia edomita, quæ totiens ^{Reduction of Wales, and its confines committed to the charge of Alan de la Zouche.} Reduction
contra regnum Angliæ calcaneum levaverat, legibus Angliæ mancipatur, et custodienda committitur, quæ confinis Cestriæ est, Alano de Zucha, quia supplantato Johanne de Grai reddente quingentas proinde marcas, superaddidit usque ad mille et centum marcas. Et sic misera Wallia quasi ad firmam traditur, dare
volentibus census incrementum.

Confirmantur Wintoniensis et Rofensis electi.

Diebus quoque sub eisdem, confirmati sunt electus ^{Confirmation of the bishops elect of Winchester and Rochester.} Confirmation
Wintoniensis Æthelmarus domini regis frater uterinus, et Rofensis electus magister Laurentius de Sancto Martino; quibus concessum est, per aliquot annos sequentes redditus prius optentos retinere. Et sic jam
in consuetudinem et usum hæc abusio suscitatur, ut quis ad episcopatum vocatus non episcopus permaneat, sed electus, ut scilicet pastor non pascat, sed pascatur;

A.D. 1251. et ut episcopatus pristinos redditus retineat, ut multiforme monstrum habeatur; et ut aliquis episcopus ad alium episcopatum ditio-rem postulatus transferatur, ut una ecclesia alterius pellex habeatur.

Abbas Westmonasterii transfretat.

March 1.
[Richard
of Cro-
kesley],
abbat of
Westmin-
ster, goes
abroad, to
aid the
king in
going to
Pontigny.

Et circa diem illum, abbas Westmonasterii, scilicet in carni-privio, rege sic volente et jubente, secretius transfretavit. Fuerunt nempe qui dicerent, quod dominus rex propositum habuit transfretandi, Pontiniacum-que peregre adeundi, ut ibidem beatum Edmundum sibi redderet reconciliatum. Constat enim ei, quod in multis eum offenderat, dum, Ottoni legato adhærens, ipsum archiepiscopum, suum videlicet confessorem, usque ad spiritus amaritudinem læserat, et ad exilii provocaverat exterminium, unde vindictam formidabat. Comes autem Ricardus tam suspectæ peregrinationi consensum non præbebat. Abbas autem cum non posset viam pacificam peregrinatio regi præparare, negotio, quod eum continebat, intendit diligenter, ut scilicet conventum suum suæ posset inclinare voluntati et capellanus domini Papæ appellari. Sed cum hoc dominus rex intellexisset, facta sua conabatur irritare, et ex tunc gratiam regis, in qua confidebat, amisit, quod rei exitus comprobavit, prout hujus narrationis series in fine comprobabit.

f. 248.

De desolatione Antiochiæ.

Unhappy
condition
of Antioch.

Proh dolor, ipsis nempe temporibus nobilissima civitas Antiochia, tot et tantorum sanguine nobili effuso adquisita, invalescente Turkorum et Turkamannorum robore et multitudine, ignominioso patuit discrimini. Multi igitur civium fugerunt, diffidentes, quia jam totius principatus et patriarchatus dignitas magnam induit confusionem. Recordatio enim victoriæ Soldani

Babiloniæ et confusio regis Francorum infideles multum A.D. 1251. animabat, et Christianos non mediocriter exturbarat.

Scandalum exortum est pro causa archiepiscopi.

Ipo quoque tempore, decanus¹ Londoniensis, ætate grandævus, totiens pro libertate ecclesiæ suæ vexatus, adhuc pro juribus ecclesiæ suæ contuendis Romanam curiam adiit, pro scandalo multiplici jam per archiepiscopum exorto. Quos enim dominus Papa præcepit absolvi, adversarii eorum ex parte domini Papæ præceperunt alia ratione excommunicari, ita quod laicis esset eorum lis, nec mirum, ridiculosa.

The dean of St. Paul's goes to the Roman court.

Qualiter rex suam deterioravit conditionem.

Temporibus quoque sub eisdem, dominus rex diatim, et non jam paulatim, dilectionem suorum hominum amisit naturalium. Patrissans enim manifeste, omnes quos potuit attraxit alienigenas et ditavit, et spretis ac spoliatis Anglicis alienos introduxit; hinc comitem Ricardum, hinc archiepiscopum, illinc Wintoniensem et alios fratres suos; hinc episcopum Herefordensem, hinc Petrum Sebaudiensem, et alios undecunque vocatos. Unde multi reges exorti sunt in Anglia, ad bigas et equos rapiendos, ad victualia et vestimenta, immo quæque necessaria. Pictavenses insuper nobiles terræ et maxime religiosos mille modis opprimere satagebant; ita ut qui solummodo injurias, quas Willelmus de Valentia abbati de Sancto Albano et priori² de Thynemue irrogaverat, [recenseret,] lacrimas excutere possit ab oculis audientium; sed ea in libro Additamentorum,³ ut hoc volumen deoneretur, annotantur.

The king loses the affection of his people from his lavish gifts to foreigners.

¹ Henry of Cornhill.

² Richard of Winchelcombe.

³ This is not in the Liber Additamentorum.

A.D. 1251.

Nota quoddam mirabile et notabile.

Vision of
cardinal
Otto seen
by William,
bishop of
Sabina.

Anni queque sub ejusdem tempore, episcopus Sabi-
nensis Willelmus, vir quidem sanctus Romanæque
ecclesiæ cardinalis, qui in Suescia et Norwegia paucis
ante elapsis annis existens legatus, regem Haconem
Norwagiæ, ut prædictum, coronaverat, cum quadam
nocte sanus et incolumis in stratu suo dormiret, vidit
in visione nocturna, quod Otto cardinalis, qui paulo
ante obierat, sedit in quodam concilio generali popu-
lo nimis, et cum supervenisset Willelmus, nec aliquis
ei assurrexisset nec daret locum sessionis, solus Otto

S.Luc.xiv.,
10.

assurgens ei palam dixit ipsi, "*Amice, ascende supe-
rius*"; locum tibi sessuro reservavi." Erant nempe
ipsi duo re vera dum viverent amicissimi. Willelmus
autem, cum evigilaret, commotus est vehementer. Et
datum est ei desuper scire, quoniam infra tertium diem
ab hoc sæculo foret migraturus. Ilico igitur adiit
Papam, et accepta licentia et benedictione, dixit;
"Vale, domine mi. Vocat enim me Dominus ab hoc
"sæculo;" et eodem modo vale dicens omnibus fratri-
bus et amicis suis, rediit devotus valde ad hospitium

His death.

suum. Mirabantur autem omnes super his, et fuerunt
qui deriderent eum, dicentes quoniam senuit et delira-
vit; quia sanum eum videbant et nullam in corpore
habentem læsionem. Ipse autem W[illelmus], dispositis
in domo sua cum deliberatione disponendis et multis
patefacta prædicta visione, laudabili fine in crastino
ab hujus mundi transiit incolatu. Et eodem tempore
obiit magister Johannes de Offintone, canonicus Saris-
beriensis, quo non erat in Anglia clericus celebrior.

Death of
John of
Offinton.

*Oritur scandalum in domo Westmonasterii de discor-
dia orta inter abbatem et conventum.*

Discord
between
the abbat

Diebus autem sub eisdem, ortum est scandalum in
nobili cœnobio Westmonasterii, eo quod discordia par-

tibus nimis dampnosa et indecens est exorta. Abbas¹ A.D. 1251. enim, vir quidem literatus et prudens, conabatur factum and convent of antecessoris sui auctoritate Apostolica irritare, qui bona Westmin- ecclesiæ suæ in usus suos et usus conventus, ut majori ster. pace gauderent, separaverat. Et summo conamine nitebatur divisa solidare, et omnia nutibus suis inclinare. Et iccirco, domino Papæ adhærens ipsum pedetentim sequebatur, et moram non minimam in curia, non sine multarum expensarum profusione, continuabat. Unde propter suam prudentiam, facundiam, et elegantiam inter familiares Papæ annumerabatur, et capellanus domini Papæ meruit esse et appellari, et multa de suo proposito ad votum impetrare. Quod audiens conventus non mediocriter formidare [cœpit], ne quod prædecessor istius abbatis, scilicet Ricardus² abbas, pie ordinaverat, infirmaretur, et eorum conditio deterioraretur. Missis igitur aliquibus de conventu præstantioribus ad regem, facta lacrimabili querela, dixerunt ei; "O domine, abbas, quem nobis habere fecistis, domum Complaint nostram, immo potius vestram specialem, nititur per of the "turbare, et quod ad quietem nostram ordinatum pie convent to the king. "extitit, infirmare; vestrum est, domum vestram regaleque vestri domicilium protegere, ne nullo adversantium impulsu labet vel labatur." Quibus dominus rex, addito magno sacramento, ait; "Nunquam certe prævalebit." Et concepta indignatione cum ira et f. 248 b. odio palam protestatus est, dicens; "Poenitet me Cf. Gen. vi. 6. "fecisse hominem."

Mandatum regis Castellæ Andephulsi.

Ipsis quoque diebus, victoriosissimus rex Castellæ Message Andephulsus³ nuntium sollempnem ad regem Angliæ of [Ferdinand III.] pio affectu destinavit unum, scilicet militem eloquentem et elegantem, per quem persuasit efficaciter et III. of Castile to Henry

¹ Richard of Crokesley.

² Richard of Barking.

³ Andephulsus] An error for Ferdinandus.

A.D. 1251. amicabiliter, utpote consanguineum et specialiter iccirco dilectum, quatinus peregrinaturus vestigia regis Francorum minime sequeretur, vel superbiam Francorum imitaretur; immo potius per ipsum securus transmearet, et ipse rex A[ndephulsus] ipsum concomitaretur comes indivisus et adjutor indefessus, in victualibus, armis, et navigio provisorus. Ex hujus nuntii relatione accepimus, quod idem¹ rex A[ndephulsus], post captionem Sibellæ² civitis opulentissimæ, tota fere Hispania usque ad mare in suam jam cessit ditionem. Paris hears from the messenger of the power of [Ferdinand III.]. Asseruitque quod illa civitas cum adjacente provincia solvere consuevit regi Maroke, quem Admirabilem mundi consuevimus appellare, reditu indeficientia qualibet septimana, scilicet sexta feria, undecim milia talentorum, quod vix nobis Occidentalibus credibile videbatur. Unde dominus rex Angliæ gavisus ipsi grates aduberes referebat. Et hujus mandati tenore gaudium suscepimus, honorem suscepturi, nisi mors immatura ipsum regem magnificum A[ndephulsum] de medio sustulisset; eodem enim anno in fata con[cessit], omnibus Christianis deplorandus. Veruntamen filios strenuissimos, ne moriturus penitus moreretur, Domino dispensante, regno suo post se reliquit gubernando.³

Death of [Ferdinand III.].

Considera literas domini Papæ in quibus magna ecclesiæ servitus comprobatur.

Letter of Pope Innocent IV. to the abbey of St. Alban's, in favour of Tempore quoque sub eodem, transmisit dominus Papa abbati Sancti Albani literas⁴ sub hac forma: "Innocentius episcopus, etc., dilectis filiis abbati et conventui Sancti Albani Lincolnensis diocesis salutem et Apostolicam benedictionem. Cum dilectus filius

¹ *idem rex A.*] Sic, the writer carelessly altering the construction at the end of the sentence.

² *i.e.* Seville. See above, p. 25.

³ He was succeeded by Alphonso IV.

⁴ This letter is also given in the Additamenta, MS. Cott. Nero D. 1, f. 63, (headed *Duplex exactio*), and in the Hist. Angl. iii., p. 108.

"Johannes¹ de Camecana, nepos et capellanus noster, A.D. 1251.
 "ecclesiam de Wengrave, in qua, sicut intelleximus, jus John de Camezana as to an exchange with the church of Wingrave.
 "patronatus ad vos dinoscatur pertinere,² [optinuerit,]
 "discretionem vestram affectione paterna rogamus, per
 "Apostolica vobis scripta mandantes, quatinus eidem
 "capellano dictam ecclesiam cum alia ecclesia primo
 "vacatura, quæ ad præsentationem vestram spectare
 "noscatur, quam etiam dictus capellanus vel ejus
 "procurator duxerit acceptandam, commutetis, illam
 "donationi nostræ nihilominus reservando; inhibitione
 "seu reservatione qualibet non obstante, aut etiam
 "indulgentia illa, quæ dicitur Anglicis esse concessa,³
 "ne beneficia clericorum Ytalicorum cedentium vel
 "decedentium immediate alicui⁴ clerico Ytalicæ confe-
 "ra[n]tur. Datum Lugduni, secundo idus Decem- Lyons, 12 Dec.
 "bris."

Hoc vero huic libro duximus inserendum, ut legen- Sufferings of England from the Roman court.
 tibus innotescat, quot angariis et injuriis nos miseros
 Anglos exagitat curia Romana. Perpendens enim
 hujus literæ tenorem, multiplicem poterit considerare
 contemptum, injuriam, et oppressionem. Sed ut Apo-
 stoli adimpleatur sententia comminatoria, *Nisi prius* 2 Thess. ii. 3.
venerit discessio, non revelabitur filius iniquitatis.
 Ecce causa, ecce materia, quare recedunt corda, etsi
 non corpora, a patre nostro Papa, qui in victricalem
 exasperatur austeritatem; et a matre nostra ecclesia
 Romana, quæ in novercalem desævit persecutionem.

De adventu regis ad Sanctum Albanum.

Eodemque anno, scilicet Dominica in Passione Domini, April 2.
 venit dominus rex ad Sanctum Albanum, ibique per Henry III. at St. Alban's.
 tres dies morabatur, optulitque ad majus altare tres

¹ See below, under the year 1256.

² *pertinere*] Written over an erasure, the original word being *opti-*

nere. Nero D. 1 has *jus patronatus habetis, optinere noscatur.*

³ *concessa*] concessum, B.

⁴ *alicui*] alii, Nero D. 1.

A.D. 1251. pallas sancto Albano, et unam sancto Amphibalo, et
 His offer- aurum feretro sancti Albani. Veruntamen tepide se
 ings. habuit in executione justitiæ, in placito nimis nobis
 dampnoso, quod erat inter ecclesiam Sancti Albani et
 Galfridum¹ de Childewike; qui inter alios excessus, quos
 longum esset enumerare, pacem regni et coronæ regiæ
 enormiter læserat, dum, quasi prædo violentus, equum
 cujusdam famuli de curia Sancti Albani abstulit cum
 quodam xenio quod portabat. Unde per ipsum famulum
 de crimine pacis appellabatur, et impetrata litera in curia
 regis, miles super hoc criminatus atachiabatur, ut verba
 convenientia curiæ habeamus. Sed cum videret abbas
 juris teporem et regis remissionem et Johannis Mansel,
 regis principalis consilarii, prædicti militis sororii, ob
 cujus favorem rex flectebatur, remissa est appellatio.
 Miles tamen ingratisissimus nihilominus nitebatur eccle-
 siam, abbatem, et conventum, cujus homo erat, nequi-
 ter et prodiçiose impugnare, Johanne memorato præ-
 bente cornua, subsidium, et incentivum.

Suit be-
 tween St.
 Alban's
 and Geof-
 frey de
 Childewike.

*De quodam milite qui pacem regni nitebatur pertur-
 bare.*

Imprison-
 ment and
 death of
 Robert
 Chandos.

Eodemque tempore captus est quidam miles nomine
 Robertus, cognomento Chandos, de familia Johannis de
 Munemue, audax et strenuus valde. Hic pro quadam
 ira recessit a famulatu domini sui J[ohannis], et incen-
 diis et rapinis et homicidiis, multis quos attraxerat
 complicibus, palam et occulte nequam sicarius intende-
 bat. Sed dum rex apud Sanctum Albanum, ut præ-
 dictum est, moraretur, venit ad eum ibidem rumor,
 quod fideles comitis Gloverniæ [eum] ceperant et cap-
 tum incarceraverant; et dum in carcere nimis arcto
 vinculis strictis innodatus [tenebatur], quia timebant
 eum carcerarii propter suam fortitudinem, miserabiliter
 expiravit.

¹ See above, p. 129, also vol. iv. p. 50, and Gesta Abbatum (Riley), i. pp. 315-320.

De morte nobilis ac sanctæ matronæ Cecilie de San- A.D. 1251.
ford.

Eodemque anno, decimo kalendas Augusti, obiit f. 249.
mulier quædam sanctissima, nomine Cecilia, cognomento Death of Cecilia de Sanford, widow of William de Gorham.
de Sanford, ad unum miliare de Sancto Albano, fidelis
vidua, sanguine nobilis, sed moribus nobilior; relictæ
quidem Willelmi de Gorham et mater Willelmi de
Gorham, militum. Hæc cum pluribus annis vidua esset,
docta valde et faceta et eloquens, electa est, ut esset
magistra et morum informatrix Johannæ¹ sororis domini
regis, relictæ Willelmi Marecalli junioris, et postea
uxoris Willelmi de Valentia Johannæ.² Hæc mulier Her vow of chastity with [Alienora], widow of William Marshal.
Cecilia in præsentia Sancti Edmundi Cantuariensis
archiepiscopi cum Johanna comitissa de Penbroc, tunc
vidua, votum fecit satis sollempne de viduali continen-
tia observanda, cumque anulo sponsali vestem accepit
de russeto, quibus in testimonium perpetui coelibatus
uteretur, sicut et discipula ejus comitissa J[ohanna].
Ipsa vero comitissa postea ex indulgentia Papali, ma-
ter volens esse, nupsit comiti Legrecestriæ. Ipsa vero
Cecilia votum Deo promissum usque ad mortem mente
et habitu inviolabiliter consummavit. Unde moritura
suum advocari confessorem, videlicet fratrem Walte- Her con-
fessor
Walter de
S. Martino.
rum de Sancto Martino, de ordine Prædicatorum, virum
elegantem moribus præditum et scientia, fecit sub fes-
tinatione. In cujus præsentia cum, facta plenissima
confessione, Dominici corporis viatico muniretur, extrema
unctione delibuta, et morti exponeretur, frater Walte-
rus videns anulum aureum in digito ejus, ait ancillis;
“ Deponite ilico anulum illum, ne moriatur sic ador-
“ nata.” Ipsa vero hæc audiens, licet semiviva, resump-
to spiritu sic loqui conata est: “ Absit, absit hoc, pater
“ care, a me, ut unquam recedat a me viva vel mortua

¹ *Johanna*] Sic, an error for
Alienora. Joanna was wife of
Alexander II. of Scotland.

² Joanna, daughter of Warine de
Munchensi.

A.D. 1251. " hic anulus, quem ante tribunal Dei sponsi mei profe-
 " ram, in testimonium inviolatæ, quam ei per hunc anu-
 " lum promisi, continentis, ut recipiam quam pepigimus
 2 Tim. i. " retributionem. *Scio cui credidi*, quoniam nobilium
 12. " amplexus pro Ipso cum opimis dotibus recusavi."
 Et sic manum retraxit, et recurvato digito anulum,
 quem famulæ attemptabant deponere, retinuit; et sic
 sermonem cum vita terminavit. Frater autem Walte-
 rus, utpote vir discretus, tam verba devota quam pium
 propositum commendavit. Hæc et alia sanctitatis argu-
 menta mihi hæc scripturo dictus frater veraci relatu
 patefecit. Habens igitur dictum anulum in digito,
 corpus delatum est ad Sanctum Albanum, propter cœ-
 libatus ejus privilegium et generis sui nobilitatem, in
 ecclesia ipsa ante altare beati Andreæ honorifice in
 lapideo sarcophago sepeliebatur. Erant autem in ob-
 sequiis consummandis abbas et conventus, et militum
 ac nobilium de genere ipsius mortuæ multitudo copi-
 osa; inter quos fuit dominus Nicholaus de Sanford,
 frater Cecilie memoratæ, qui pro tantæ sororis morte,
 concepto dolore vehementi, nunquam, proh dolor! post-
 ea prosperabatur. Erat nempe ætate juvenili, corpore
 elegans, nullique in Anglia in strenuitate militari
 secundus. Protractis igitur aliquot diebus in lamentis,
 ipso anno, videlicet decimo tertio kalendas Februarii
 debita naturæ persolvit.

The parti-
 culars of
 her end
 told by
 him to
 Paris.

Her fune-
 ral in St.
 Alban's.

Death of
 her bro-
 ther, Ni-
 cholas de
 Sanford,
 Jan. 20,
 1252.

Dominus Papa recessit a Lugduno.

Departure
 of the
 Pope from
 Lyons.

Eodemque anno, arridente æstiva¹ serenitate, dominus
 Papa recessit a Lugduno, concomitantibus cardinalibus
 quam plurimis et nobilibus. Philippus quoque Lugdu-
 nensis electus ipsum cum ingenti comitatu armatorum
 conduxit, propter insidias Frethericalium. Et cum
 omnia præpararentur ad recessum, frater Hugo² cardi-

¹ æstiva] verna, Hist. Angl. iii.,
 p. 109.

² Hugo de S. Caro, cardinal p. of
 S. Sabina.

nalis, quasi ex parte domini Papæ valēdicturus civibus A.D. 1251. Lugdunensibus, sermonem populo fecit generalem. Et postquam omnes eleganter informasset, et informatos ex parte domini Papæ et totius curiæ civiliter salutasset, unum sermonem addidit, quem duximus huic paginæ propter satiricam reprehensionem inserere: "Amici, " magnam fecimus, postquam in hanc urbem venimus, " utilitatem et elemosinam. Quando enim primo huc " venimus, tria vel quatuor prostibula invenimus; sed " nunc recedentes unum solum relinquimus. Verum " ipsum durat continuatum ab Orientali porta civitatis " usque ad Occidentalem." Et erat verbum offensionis in auribus omnium mulierum, quarum infinita multitudo sermoni assidebat. Omnes enim civitatem inhabitantes voce præconia convocabantur ex parte domini Papæ recessuri. Hæc autem ironia in ore multorum versabatur, quia cinice momordit universos.

Sermon of
cardinal
Hugh to
the citizens
of Lyons.

Dominus Papa indempnis venit Mediolanum.

Papa igitur per multa periculorum discrimina indempnis pervenit Mediolanum; cui cives honorifice venienti occurrentes, ipsum cum summo honore in festo nativitatis beatæ Mariæ receperunt. Sed postea, postquam cum ipsis moram per unum mensem continuasset et recedere voluisset, exegerunt ab eo infinitam pecuniam, quam dicebant pro honore ecclesiæ et suo contra Frethericum expendisse. Papa igitur moderate ipsis sic dicitur respondisse; "Amici Dei et ecclesiæ, " bene novimus vos pro honore Dei et ecclesiæ Ejus et " nostro multis periculis et jacturis exposuisse. Sed " bene nostis, quod expulsus ab urbe, exilium subiens, cum dignitatibus meis multas jacturas toleravi. " Sed cum prosperitas, quam credo et confido per vos " mihi profuturam, arriserit, vos condignis honoribus " sicut justum vis[it]abo." His et aliis verbis, necnon et muneribus, dominus Papa, largus in datis et in

The Pope
reaches
Milan,
8 Sept.

His answer
to the de-
mand of the
Milanese
for money.

f. 249 b.

A.D. 1251. dandis prodigus, civium severitatem, sciens quia in ore leonis manus ejus tenebatur, prudenter mitigavit. Impetravit insuper ab eisdem, ut, patefacto libero aditu, tota civitatis universitas armis communita ipsum Papam reverenter conducerent usque ad suæ terminos potestatis indempnem et illæsum, et ab omnibus Frethericalibus secure protectum. Papa igitur, tunc non sine multis expensis¹ profectus versus Perusium, abhorruit intrare aliquam magnam civitatem, ne ut piscis in sagenam intraret irrediturus. Et donec Perusium perveniret, equinis non parcens lateribus iter maturavit. Cives autem propter emolumenta, quæ erant a confluentibus recepturi, ipsum devote receperunt.

He goes to
Perugia.

De adventu abbatis Westmonasterii a curia Romana.

Return of
the abbat
of West-
minster
from the
Roman
court.

He applies
to the king
at Wind-
sor.

The king's
anger with
him.

Circa idem tempus abbas Westmonasterii, domini Papæ capellanus, a curia Romana rediit, non minimis debitis involutus et obligationibus innodatus. Moram enim diutinam in curia continuaverat, et multorum curialium sibi corda conciliaverat, ita quod certe credebatur, quod cum domino Papa penitus, quia vir fuit arduis idoneus satis consiliis, moraretur. Venit autem multiplici armatus potentia, ut conventum suum suæ incurvaret² voluntati. Et ilico accedens ad regem apud Windeleshores, ipsi celebriter nimis et pontificaliter missam cantavit. Erat utique tam voce quam corporali elegantia vir desideriorum. Confidenter igitur regem aggressus est, multorum potentum illi literas ostendens, ut liceret ei totaliter domum Westmonasterii, quam dominus rex illi regendam commiserat, sane administrando gubernare, et divisa solidando possessiones redintegrare. Dominus rex, cujus cor aversum fuit ab eo, ipsum abbatem obliquo ac torvo

¹ *expensis*] *expensi*, B.

| ² *incurvaret*] *incurvare*, B.

intuitu respiciens, elevata voce multis irrecitabilibus A.D. 1251. probris laccessivit, inter cætera impropere, quod ipsum immerito exaltaverat, addens quod ad consilium suum archanum inconsulte advocaverat. "Et quomodo de tua fidelitate confidere possem, qui fratres tuos socios ab antiquo et commensales gravare niteris et molestare?" Et licet multi amicorum suorum, videlicet Johannes Mansel et multi alii quos longum nominare, intercederent pro ipso abbate, rex iratus valde ipsum tam a consilio suo quam dilectione expulit elongatum. Tandem abbas moleste ferens regis indignationem, consensit in arbitros, ut quod ipsi disponderent, si domino regi complaceret, ipse ratum haberet et acceptum, videlicet comitem Ricardum et Johannem. Quod conventus, licet ipsi duo abbati fuissent amicissimi, benigne acceptavit, et rex bene comprobavit. Ipsi igitur post multas disceptationes¹ penitus conventus desiderio et postulationi, excluso abbate, consenserunt, quia sic regi sciebant complacere. Sed hæc controversia hoc anno non terminabatur.

Richard of Cornwall and John Mansel agreed upon as arbiters between the abbat and convent.

Thesaurus regis Francorum submergitur.

Diebus autem sub eisdem, mater et fratres regis Francorum pecuniæ quantitatem non minimam ad redemptionem regis transmiserunt. Et dum esset in mari, suborta tempestate, navis cum omnibus contentis est submersa. Quod cum audisset rex Francorum Christianissimus, ait; "Nec hæc, nec alia quælibet adversitas a caritate Christi poterit [nos] separare." Et sic rex magnanimus alios, quos vidit pusillanimes, confortavit, ut secundus Job vere posset censi. Infideles etiam miserti suam admirabantur constantiam.

The treasure sent for the ransom of Louis IX. lost at sea.

Rom. viii. 39.

¹ *disceptationes*] deceptions, B.

A.D. 1251.

*De quodam diluvio particulari.*Floods in
Friesland.Great loss
of life.The jewels
found on
the dead
sold at
Boston.

Eodemque anno, in Frigia, quæ Friselandia vulgariter appellatur, quædam aqua de sinu, ut creditur, maris erumpens, diluvium [fecit] particulare, operiens et occupans terræ illius spatium, itineris circiter septem dierum. In quo spatio, ultione divina subito irridente, omnia gressibilia miserabiliter perierunt. Et post quadraginta dies, ille dampnosus fluctus in locum suum remeavit. Unde contermini, qui vivi remanserant, abdita scopulorum et castrorum semirutorum perscrutantes, ubi fluctus letifer incolas submerserat, invenerunt corpora mortuorum infinita, et circa eorum brachia, colla, digitos, et corpora, et in pectoribus, torques, monilia, anulos, zonas pretiosas, firmacula aurea, vestes pretiosas cum thesauro impretiabili, quæ iccirco morituri circa se ligaverant, ut postea inventi ab inventori- bus libentius intumulerentur et exequiæ impenderentur. Unde vivi de spoliis talium locupletati, et¹ venientes multi eorum ad nundinas Sancti Botulphi volentibus aurum emere, argentum, et gemmas, venientes instito- ribus, bonis conditionibus vendiderunt.

*Henricus Bathoniensis redit ad curiam.*Henry of
Bath re-
turns to
the court,
22 July.

Et circa festum beatæ Mariæ Magdalænæ, Henricus Bathoniensis, de quo prælocutum² est, promissis domino regi duobus milibus marcarum, plene reconciliatus, ad curiam est reversus, immemor laqueorum quos evaserat.

De³ adventu electi Wintoniensis in Angliam de curia Romana.

f. 250.

Arrival of
Æthelmar,

Eodemque tempore electus Wintoniensis Æthelmarus, de partibus veniens transmarinis, cum comitatu copioso

¹ et] ut, B.² See above, pp. 213, 214, 223.³ This title is repeated all but the last three words.

et pomposo applicuit in Anglia; cui adventanti rex A.D. 1251. lætabundus cum nobilium et præcipue Pictavensium elect of multitudinem copiosa occurrit. In qua fuerunt fratres Winchester, in ejus Willelmus de Valentia et Galfridus de Lizinnum, England. rege tertio existente, mutuo applaudentes; et in crastino Sanctæ Mariæ Magdalænæ, scilicet die Dominica, 23 July. festo facto celeberrimo Wintoniæ, convivabantur, et sic devoluta est magna jam Angliæ nobilitas, exclusis indigenis, ad alienigenas. Auxit autem causas lætitiæ gratia Papalis, quam sibi electus memoratus comparaverat cum gratia regali, quam sanguis fraternus excitaverat. Quibus cooperantibus, meruit optinere redditus prius optentos, qui¹ ad plus quam mille marcarum summam ascenderunt, quas ipse egenus electus dinoscitur ex fratris sui domini regis extorsione possedisse. Nulla enim creditur fuisse notabilis ecclesia, de cujus uberibus in Anglia lac non creditur exsuxisse.² Unde huic libello quiddam, quod lacrimas excutere debeat ab oculis audientium, duximus inserendum. Abbas ecclesiæ Sancti Albani, per extorsionem domini Instance in the case of St. Alban's. regis satis enormem et impudentem, ad opus Simonis de Norwico clerici de pincerna sua solvit de camera sua centum solidos. Ipso nempe Symone vicesimo anno sequente decedente et vix sepulto, postulavit idem dominus rex precibus armatis, ut translatus redditus ille quendam alium et alienum saginaret. Quod et invito abbate et ingemiscente factum est. Rogaverat insuper dominus rex, ut fratri suo Aimero jam Wintoniensi electo decem marcæ annuæ de camera concederentur ac solverentur. Ipso igitur A[imero] in præsulatum Wintoniensem electo, ilico postulavit,³ ut cuidam clericulo Pictavensi ipsæ eadem decem marcæ, quas per aliquot annos receperat A[imerus] memoratus, facta tali translatione, [solverentur], dominus rex non erubuit³ postulare. Quod in periculum ecclesiæ,

¹ qui] quæ, B.² exsuxisse] exugisse, B.³ Sic, the construction being confused.

A.D. 1251. præter dampnum, dinoscitur redundare. Sic enim servitus indelebilis et dampnum irrestaurabile subrepere minabatur. Et præter hæc, alias quamplures et pluries multas et multiformes ecclesiæ beati prothomartyris Anglorum Albani¹ injurias et gravamina rex tyrannizans non est veritus irrogare, quæ scribenti tædiosum foret enumerando scribere, et auditoribus audire foret onerosum.

(Other injuries to St. Alban's.

De morte Paulini Piperis.

Death of Paulin Piper, 5 June.

His wealth and buildings,

especially at Tundinton (Beds).

He is buried in London.

His wife married to John de Gray.

Anno vero sub eodem, quidam miles literatus sive clericus militaris, Paulinus nomine, cognomento vero Piper,² nonas Junii viam universæ carnis Londoniis est ingressus. Hic domini regis dapifer et unus extitit de suis principalioribus consiliariis. Hic quoque cum primum curiam regiam lambere cœpisset, vix duas terræ carucatas dinoscitur habuisse. Sed infra breve tempus, tot terras et redditus licenter et illicenter acquisierat, ut plus quam quinquaginta terræ bonæ carucatas optinens ad comitum divitias et fastigia visus est ascendisse. Hic emptor terrarum insatiabilis maneriorum ædificator extitit incomparabilis. Et ut de aliis sileamus, unum, videlicet Tundintonam, adeo palatio, capella, thalamis, et aliis domibus lapideis et plumbo coopertis, pomariis³ et vivariis communivit, ut intuentibus admirationem parturiret. Operarii namque pluribus annis ædificiorum suorum qualibet septimana centum solidos et pluries decem marcas recepisse pro stipendiis asseruntur. Sepultum est igitur, facta anathomia, corpus Londoniis; cor autem delatum est Tundintonam, ubi etiam eo vivente quievit inquietum. Johannes autem de Gray, miles elegans et strenuus, et uxorem,⁴ quæ Paulini extitit, desponsavit, et ædificia nobilia, vix adhuc perfecta, successor inopinatus inha-

¹ Albani] Albano, B.

² He is called Peiure, i.e. Peivre (Poivre), above, p. 101.

³ pomariis] pomeriis, B.

⁴ Joanna. See the Dunstable Annals, *Annal. Monast.* iii. 182, 183.

bitavit. Et sicut divisum est corpus, ita et possessiones sunt divisæ et dispersæ. A.D. 1251.

" Sic vos non vobis mellificatis apes."

Virgil.

Epitaphium.¹

His epitaph.

" Te, Pauline Piper, salvet Deus, atque tibi per
" Edwardi merita donetur cælica vita."

Item de eodem :

- " Hic Pauli Piperis jaceo cinis, hic speculeris,
" Quisquis onus cineris materiale geris ;
" Respice, sum quod eris, et eram quod es, ergo preceris,
" Hic dum transieris, ne ferar esca feris."

De adventu abbatis Cluniacensis in Angliam.

Diebus quoque sub eisdem, abbas² Cluniacensis venit in Angliam, monachorum suorum visitator, ordinis resartor, et pecuniæ sedulus investigator. Et dum in Anglicanis partibus emolumentis intentus moraretur, quidam confines sui in ultramarinis partibus quædam sua castra cum pertinentiis violenter occuparunt ; unde oportuit ipsum festinanter remeare. The abbat of Cluny comes to England to visit his order.

Nota qualiter inventa fuerunt corpora defunctorum apud Sanctum Albanum.

Sub ejusdem vero anni circulo, cum consummatum fuisset quoddam opusculum structuræ lapideæ³ juxta majus altare, Sancti Albani in parte Australi, ossa fratrum mortuorum, qui ad triginta æstimabantur, diligenter sunt collecta, et in duobus tumulis lapideis, The bones of thirty monks of St. Alban's collected and placed in two stone tombs.

¹ This is at the foot of the page, with his shield reversed. Below is in rubrick, "Magister Radulfus de Neketune," and then in black, "scutum album, flores de auro, reliqua rubra," [i.e. argent on a

chevron, gules, 3 fleurs-de-lis, or]. See the note on this in the account of the heraldry in the Appendix.

² William of Pontoise.

³ lapideæ] lapidei, B.

A.D. 1251. facto quodam arcu in muro forinsecus, sunt reposita; et merito, quia thesaurus pretiosus ibidem profecto creditur abscondi. Quorundam enim ossa inventa sunt instar eboris candida, et in fragmentis candidiora, et quasi lita balsamo redolentia. Calciamenta¹ insuper eorundem habuerunt fratrum soleas integras et incorruptas, ita quod viderentur adhuc pauperibus profutura. Rotundæ autem soleæ, ita scilicet ut viderentur indifferenter tam uni quam alteri pedum convenire. Erantque ipsa calciamenta corrigiata, et aliquæ corrigiarum adhuc incorruptæ. Quod intuentibus omnibus non tantum admirationem, sed etiam stuporem,² suscitavit, maxime cum tumbæ ad minus centenariæ censerentur; sed ut pie ac sane credatur, hoc sanctitatis indicium extitisse. Fratrum igitur superstitem aliqui hæc perpendentes ingemuerunt, et ab alto trahentes suspiria intra se dixerunt; "O quam venerabilis extitere priores ac patres nostri præambuli, dum talibus uterentur quæ indicia sunt sanctitatis, religionis, et humilitatis! O qualiter, Deus, *testimonia tua credibilia facta sunt nimis*, et bonitatis ac felicitatis argumenta manifesta, præcipue in ossium horum humiliatorum candore et fragrantia! Tunc nimirum in spiritualibus et temporalibus religiosorum ecclesiæ felix susceperunt incrementum, quæ in præsentiarum quia a patrum vestigiis exorbitant, tam a prælatis quam magnatibus, Deo vindice, impugna[n]tur. Eru-bescant moderni, mollibus, subtilibus, et pretiosis vestiti, immo potius adornati. Quid de tunicatis et pileatis referendum? O si sanctus Benedictus hæc videret resuscitatus, immo certe videt qui³ universum mundum sub solari radio quandoque cernebat collec-

Condition
in which
their shoes
were
found.

f. 250 b.

Ps. xcii. 5.
Superior
holiness of
the monks
of their
day to
those of
the pre-
sent.

¹ *Calciamenta*] Calciamentorum, B.

² *stuporem*] stutorem, B.

³ This is from St. Gregory's Life of St. Benedict. "Omnis etiam mundus, velut sub uno solis ra-

dio collectus, ante oculos ejus ad-
" ductus est," cap vi., § 5. Acta
Sanctorum, 21 Martii, p. 287. I
cannot find the passage quoted
below as St. Bernard's in his
works.

"tum, qualiter offenderetur! Hæc si cerneret beatus A.D. 1231.
 "Bernardus, qualiter obgrunniret! Dicebat namque et
 "scripsit, 'Monacho lautius pasto, decentius vestito,
 "'strictius calciato, nihil Deo abhominabilius.'"

Obiit Galfridus Dispensator, miles.

Eodemque anno, quo tempore obiit Paulinus de quo Death of Geoffrey Despens.
 supradictum est, obiit Galfridus¹ Dispensator, miles
 egregius, et in palatio² regis specialis ejusdem con-
 siliarius.

De lucris turpibus Causinorum et eorum servitute.

Temporibus sub eisdem, usurarii transalpini, quos Riches of the Causins.
 Causinos appellamus, adeo multiplicati sunt et ditati,
 quod nobilissima palatia Londoniarum sibi comparantes
 stabilem sibi more civium indigenarum mansionem
 statuerunt. Nec sunt ausi prælati obmutire, quia se
 mercatores domini Papæ extitisse affirmarunt; nec
 audebant cives obloqui, quia magnatum quorundam,
 quorum, ut dicebatur, pecuniam ad multiplicandum
 seminabant, exemplo Romanæ curiæ, favore defende-
 bantur. Veruntamen tunc temporis graviter in civili Accusa-
tions against them.
 foro, domino rege sic volente et caute procurante, sunt
 accusati et in causam ante judicem tracti, et sedente
 Londoniis pro judice ex parte regis accusantis, velut
 scismatici vel hæretici et regiæ læsæ rei majestatis,
 vocati, tenebantur tanquam incarcerandi et gravius
 puniendi, pro eo nimirum quod se Christianos profi-
 tentes totum regnum Angliæ turpissimo quæstu fœno-
 ris macularunt. Unde dominus rex Christianissimus,
 qui juravit sancta instituta ecclesiæ conservare illæsa,
 se conqueritur in conscientia sua graviter sauciatus.
 Quod cum non posset infitiri, capti sunt eorum Some are seized

¹ His shield, reversed, is in the margin.

² palatio] palitio, B.

D. 1251. and imprisoned.

 Speech of one to Matthew Paris.

 aliqui, carcerali custodiæ mancipandi, alii vero in locis abditis latuerunt. Quibus auditis, gavisī sunt Judæi, suæ se habere jam participes servitutis. Tandem interveniente haud minima¹ pecuniæ quantitate, æmuli Judæorum Causini in pace ad tempus sunt demissi. Dixeratque unus eorum mihi hæc de ipsis scripturo, sub attestatione magni sacramenti, quod nisi sibi mansiones sumptuosas comparassent Londoniis, vix aliquis eorum in Anglia remansisset.

Dominus Papa quasdam composuit decretales.

The decretals of Innocent IV.

 Ipso insuper anno, dominus Papa composuit quasdam decretales, quas diligens indagator scriptas in libro² Additamentorum poterit reperire.

Nota quoddam mirabile de his qui se in Francia pastores dicebant Terram Sanctam adepturos.

Job. xl. 18. The Pastoureaux.

 Their leader.

 Diebus insuper sub eisdem, inimicus humani generis, habens fiduciam ut *influeret Jordanis in os ejus*, quia jam de eo Soldano Babiloniæ propinaverat, cum vidisset quod fides Christiana etiam in partibus dulcis Galliæ labaret ut laberetur, novum genus fallaciæ suscitare satagebat. Quidam³ natione Hungarus, factus a primis annis ex Christiano apostata nequissimus, ætate sexagenarius, qui præstigiorum fallaces versutias a sulphureo puteo Tholeti⁴ copiosius exhauserat, necnon Machometi factus vernula et discipulus, Soldano Babiloniæ, cujus servus extitit, promiserat indubitanter, quod eidem infinitam Christianorum multitudinem præsentaret captivandam, ut, vacuata Francia et rege suo viduata, aditus faciliior in Christianorum climata pateret Saracenis. Impostor igitur memoratus, qui linguam Galli-

¹ *minima*] minime, B.

² MS. Cott. Nero D. 1, f. 103.

³ "Pastour qui avoit non Rogier."

Chronique Anonyme in Bouquet, xxi. 83.

⁴ i.e. Toledo.

cam et Germanicam [et] Latinam noverat, sine Papali A.D. 1251. auctoritate aut alicujus praelati patrocínio huc illucque prædicans vagabatur, mentiens se tale præceptum a beata Maria matre Domini suscepisse, ut videlicet pastores ovium et aliorum animalium convocaret, quibus cælitus, ut aiebat, concessum fuit, Terram Sanctam in sua humilitate et simplicitate de potestate infidelium cum omnibus slavīs acquirere; non enim complacuit Deo Francorum superbia militaris. Addidit autem fidem dictis suis eloquentia, et manus suæ indissolubilis clausura, in qua se mentitus est beatæ Virginis habuisse cartulam et mandatum. Et quoscunque pastores ad se vocavit, ipsi relictis gregibus, armentis, et f. 251. equitiis, inconsultis dominis et parentibus, ipsum non solliciti de victualibus pedetentim sequebantur. Utebatur nempe illo maleficii genere, quo quondam in Francia utebatur, adhuc imberbis et adolescens, quando videlicet, elapsis tunc circiter quadraginta annis, universum populum Francorum infatuaverat, convocans puerorum infinitam multitudinem, qui cantantes ipsum sequebantur e vestigio; et quod mirum fuit, non eos poterant seræ vel repagula retinere, nec patrum vel matrum imperia, blanditiæ, vel munera, revocare. Eodem præstigio dicebatur Robertus, cognomento Bugre, Robert falsus frater de ordine Prædicatorum, infinitos infatuasse Bugre. et infatuatos innocuos incendio tradidisse et regis Francorum, quem ad hoc inclinavit, sæculari potentia enormiter exterminasse. Sed hæc alibi¹ plenius enarrantur.

Memoratus autem nebulo et omnes ipsum sequentes cruce signabantur. Fueruntque multi qui ipsis favorem præstiterunt necnon et auxilium, dicentes quod frequenter *Deus infirma mundi eligit ut confundat fortia*, 1 Cor. i. *nec in tibiis viri beneplacitum est* Omnipotenti, nec 27. præsumentes de sua militia et fortitudine acceptat. Ps. cxlvi. 10.

¹ See above, vol. iii., pp. 361, 520.

A.D. 1251. Unde Blanchia Francorum moderatrix et regina, sperans ipsos Terram Sanctam adepturos et filios suos vindicatos, ipsis gratiam impendebat et favorem. Multipli-
 cati sunt igitur vehementer, adeo ut ad centum milia et plures recensiti signa sibi facerent militaria, et in signo magistri eorum agnus vexillifer figurabatur; agnus in signum humilitatis et innocentiae, vexillum cum cruce in signum victoriae.

They are
favoured
by queen
Blanche.

Their
standard.

De adventu archiepiscopi Cantuariensis hæc divulgantis.

Archbp. Circa festum quoque Sancti Barnabæ venit archi-
 Boniface episcopus Cantuariensis, testificans hæc prædicta, et
 brings an quod hæc pestis post Pascha incepit in regno memo-
 account of rato; addens in suo relatu, quod dominus Papa post-
 this to quam in die Cœnæ ¹ Conradum filium Fretherici et
 England, omnes ejus fautores excommunicaverat, die Mercurii ²
 June 11. in hebdomada Paschali, sub conductu et protectione
 Philippi electi Lugdunensis, qui in ipso conductu ex-
 posuit in sumptibus tria milia marcarum, est profectus.
 Recessus igitur Papæ et absentia cornua pastoribus,
 qui in Francia multiplicabantur, ministravit et auda-
 ciam, ut numero et viribus augerentur.

Prosecutio materiæ de dictis pastoribus.

Further Confluebant igitur ad ipsorum consortium fures,
 proceed- exules, fugitivi, excommunicati, quos omnes ribaldos
 ings of the Francia vulgariter consuevit appellare, ita ut exercitum
 Pastour- numerosissimum conflantes quingenta jam signa habe-
 eaux. rent, vexillo magistri ac ducis eorum consimilia. Ges-
 tabant autem gladios, bipennes, gæsa, sicas, et anelacios,
 ut jam plus Martem quam Christum colere viderentur;
 jam jamque delirantes illicita matrimonia contrahi
 fecerunt. Et in suis prædicationibus a fidei Christianæ

¹ April 13.

| ² April 19.

articulis et a regulis manifestæ veritatis duces et A.D. 1251. magistri eorum, qui quamvis laici prædicare præsumpserunt, enormiter exorbitarunt. Et si quis eis contradiceret, ipsum truculenter invaserunt armis, non rationibus vel auctoritatibus. Et cum eorum summus dux prædicaret, stipatus undique armatis, condempnavit reprehendendo omnes ordines præter eorum conventicula; maxime autem Prædicatorum et Minorum, vocans girivagos et hypocritas; monachos Cisterciensis ordinis asserens esse gregum amatores avarissimos et terrarum; Nigros autem, gulosos et superbos; canonicos autem, semi-sæculares et carniū devoratores; episcopos autem et eorum officiales, pecuniæ tantum venatores et illecebris affluentes omnimodis. De Romana autem curia obprobria prædicavit irrecitabilia, ita ut hæretici et scismatici palam viderentur. Populus autem in odium cleri et contemptum hæc audiens deliramenta, applaudens favorabiliter, quod valde periculosum fuit, audiebat.

Preaching
of their
leader.

De perturbatione Aurelianis.

Die vero Sancti Barnabæ, cum magna pompa et fortitudine Aurelianum pervenientes, invito episcopo et universo clero, sed civibus bene acceptantibus, civitatem intraverunt. Et cum eorum dux voce præconia, velut propheta signipotens, prædicationem suam indixisset, immo potius ut tyrannus edixisset, venerunt ad ipsum populi sub infinita multitudine. Episcopus¹ autem civitatis, hoc exitiale periculum vehementer formidans, prohibuit sub poena anathematis, ne aliquis clericus eorum audiret eloquia vel sequeretur vestigia, asserens hæc omnia esse diaboli muscipationes. Jam enim laici ejus comminationes et imperia contempnebant. Veruntamen aliqui clericorum scolarium, limites episcopalis prohibitionis temere transgredientes, non se

June 11.
Their entrance
into and
preaching
at Orleans.

¹ William de Bussi.

A.D. 1251. poterant abstinere, quin ad tam inauditam novitatem aures prurientes accommodarent, non tamen ut eorum errores sequerentur, sed ut hanc insolentiam intuerentur. Novum quippe et absurdum fuit, ut laicus, immo plebeius, spreta auctoritate pontificali, in publico tam audacter et in tali civitate, ubi viguit scolarium universitas, prædicaret, et corda et aures tot populorum ad suas imposturas inclinaret. Erant autem quingenta signa deferentes; unde clerici sanioris consilii in hospitiiis suis, firmiter ostiis obseratis et repagulatis, non sine perturbationis formidine, latuerunt. Cumque magister memoratus in propatulum prædicaturus ascendisset, nullum thema præfigendo, cœpit multas irrecitabiles abusiones reboando ebullire; cum ecce unus scolarium stans eminus, se audacter propius ingerens, prorupit in hæc verba; "O nequissime hæretice et veritatis inimice, mentitus es in caput proprium, decipis insontes tuis falsis ac fallacibus sermocinationibus." Et cum hoc vix perdixisset, unus girivagorum illorum irruens, elevata quadam securi rostrata, caput ejus in partes divisit, ut nec unum verbum amplius emis[er]it sauciatus. Elevato igitur tumultu, prosilientes illi, quos hactenus nominavimus pastores, sed jam impostores et Antichristi præcursores nominandi, generaliter in clerum Aurelianensem hostiliter, armati in inermes, irruerunt, libros carissimos rapuerunt, ostiis fenestrisque confractis, et combusserunt. Et conniventibus oculis dissimulante populo civitatis et verius consentiente, unde caninus meruit appellari, multos trucidarunt, multosque in Ligerim demerserunt; aliquos autem vulnerarunt, et nonnullos spoliarunt. Quod cum viderent qui in domibus clausi latuerant, clanculo de nocte turmatim recesserunt. Exturbata est igitur tota universitas, et compertum est circiter viginti quinque clericos, absque læsis et diversimode dampnificatis, miserabiliter occubuisse. Episcopus insuper et sui multa probra cum dampnis, qui et

Nota imminentiæ periculi de fide Christi.

f. 251 b.

A scholar who resists their leader slain.

They attack and despoil the clergy.

latuerunt ne similibus calamitatibus involverentur, A.D. 1251. subierunt. Pastores autem formidantes, ne in civitate orta seditione supervenirent et bellum consererent cum ipsis, recesserunt. Episcopus autem, ne cani The bishop puts Orleans under an interdict. assimilaretur latrare non valenti, civitatem supposuit interdicto, quia cives ex permissione, consensu, et cooperatione se culpabiles reddiderant et infames. Ascendit igitur clamor et querimonia ad aures dominæ Blanchiæ Speech of the queen. et magnatum, maxime autem prælatorum. Ipsa autem regina modeste respondit; “Novit Dominus, credebam” ipsos in simplicitate et sanctitate totam terram adepturos. Sed ex quo deceptores sunt, excommunicentur, “capiantur, destruantur.” Universi igitur¹ scurræ illi excommunicati sunt, et tales denunciati. Sed antequam publicaretur hæc sententia, venerunt ipsi fraudulentum Biturim, quibus de consensu civium patefactæ fuerunt portæ civitatis. Nec obediebant archiepiscopo The Pastoureaux go to Bourges. prohibenti; et intravit major pars eorum, alia remansit infra macerias vinearum extra civitatem. Erant enim tot quod non potuit aliqua civitas ipsos commode suscipere, sed et multi eorum exercitus per provincias plures dividebantur; unde etiam Parisius suum sensit detrimentum. Cumque se promississet summus ipsorum deceptorum sermonem facere in publico et miracula obstupenda, confluebat undique populorum numerosa multitudo, ut inaudita a sæculis tunc audirent, et viderent quæ antea non viderant. Et cum proditor ille Their leader slain. quædam assereret deliramenta, et miracula quæ promiserat inventa fuissent fraudulenta, unus de populo, carnifex bipennifer, ipsum percutiens in capite misit ad tartara excerebratum,³ qui inhumatus projectus [est] in compita corrodendus.⁴ Et cum increbriissent rumores quod ipsi omnes et eorundem fautores et auditores excommunicarentur, dispersi sunt, et quasi canes rabidi

¹ B. ins. *ipsi*.² Philip Berruier.³ B. has *et mories* in a later hand in the margin.⁴ *corrodendus*] *corrodentus*, B.

A.D. 1251. passim detruncati.¹ Similiter apud Burdegalim, cum
 They at- advenirent quædam eorum conventicula, jubente co-
 tempt to mite Legrecestris Simone, seratis januis exclusi sunt;
 go to Bour- et cum aditum postularent, respondit comes, "Cujus
 deaux, but et cum aditum postularent, respondit comes, "Cujus
 away by " auctoritate hæc facitis?" Ipsi autem responderunt
 Simon de dicentes, "Non papalem, nec episcopalem, auctoritatem
 Montfort. " protendimus, sed Dei Omnipotentis et beatæ Mariæ
 " Ejus genitricis, quæ major est." Hæc cum comes
 audisset, pro frivolis talia merito reputans, talia resig-
 nificavit; "Recedite quantocius universi, vel convocatis
 " tota militia mea cum hujus civitatis communia et
 " compatriotis, vos hostiliter aggrediar decapitandos."

Qualiter secundus magus periit.

Another
 of their
 leaders
 drowned
 in the
 Garonne.

Hæc cum audissent ipsi miseri, attoniti facti sunt quasi
 harena sine calce, et huc illucque fugiendo sibi quisque
 consuluit, et dispersi multiformi discrimini patuerunt.
 Dux autem eorum et magister clam elapsus, conducta
 quadam nave, versus Paganismum, unde venerat, festi-
 nus tendere satagebat; sed navitæ, comperientes ipsum
 esse proditorem et socium supradicti Hungari quem
 Bituricenses peremerunt, ipsum ligatis manibus et
 pedibus miserum miserunt girivagum in Gyrundam.
 Et sic evadens Scillam, incidit in Caribdim. Inventa
 autem sunt in clitellis suis cum pecunia non minima
 plures cartæ inscriptæ literis Arabicis et Caldæis cum
 prodigiosis characteribus et pulveribus intoxicatis, ad
 conficiendum potiones multifformes. Literarum autem
 tenor, prout postea compertum est, aliquarum [erat]
 quod ipsum Soldanus hortabatur attentius cæptis in-
 dulgere sub spe magnæ retributionis; aliquarum vero
 summa fuit epistolarum, quod populum innumerabilem
 erat eidem Soldano præsentaturus. Et sic duo magi
 retribus Sathanæ perierunt illaqueati.

¹ On the ravages of the Pastou-
 reaux and death of their leader, see
 the letter in the Burton Annals, | *Annal. Monast. i., p. 290; see also*
 | *Monumenta Franciscana, pp. 109,*
 | 121.

Quomodo tertius magus periit.

A.D. 1251.

Tertius autem in Angliam venire præsumens, et applicans apud Sorham, in brevi plus quam quingentos pastores, aratores, porcarios, et bubulcos, et hujusmodi plebem suis nutibus mancipavit. Sed cum jam disseminaretur quod fuissent excommunicati, quodque fuisset Hungarus, qui principalis eorum fuit pædagogus, et ejus socius interempti, et dispersi complices, deteriorata non mediocriter est eorum conditio. Cum autem venisset Monstreolum,¹ apposuit dux ipsorum et ibidem prædicare; sed cum in assertionibus suis cœpisset delirare, immo potius insanire, insurrexerunt auditores sui in ipsum. Ipse vero, dum ad arma convolarent, in quandam silvam fugiens, sed cito deprehensus, non tantum membratim, sed in minutias, detruncatus, corvis de suo cadavere prompta pabula dereliquit.

A third
lands in
England at
f. 252.
Shoreham,
and is cut
to pieces.

Quomodo simplices seducti pœnituerunt.

Tunc vero multi de ipsorum sequacibus scientes se seductos, et propriam miseriam cognoscentes, ex iuncta sibi pœnitentia cruces quas de manibus proditorum acceperant deponentes, et de manibus bonorum virorum eas reaccipientes, peregrinationem suam rite perfecerunt. Et in Terram Sanctam pervenientes, clientelæ regis Francorum sunt addicti post ejusdem liberationem, prout in sequentibus dicetur. Dicebant enim, quod a suis magistris didicerant, quod regem Francorum forent liberaturi, propter quod se certatim cruce signaverant uni[versi]. Dominus Thomas, natione Neuster, monachus de Syreburne, vir quidem discretus et facundus, et ad ardua negotia regis peragenda² in transmarinas partes tunc temporis destinatus, captus est a pastoribus de quibus sermo præhabetur, et per

Some of
their fol-
lowers go
to the Holy
Land.

Ill-treat-
ment of
Thomas, a
monk of
Sherborne,
by them.

¹ I cannot identify this place. The name looks like Minster in Thanet, but that is too far off.

² peragenda] peragendis, B.

A.D. 1251. octo dies retentus. Et quia noluit eorum commentis obsecundare, baculatus est gravissime; sed de nocte vix evadens, ad regem apud Wintoniam pervenit, et hæc omnia et plura de eorum præstigiis¹ ipsi regi, audiente ipso qui hæc scripsit, seriatim enarravit. Scriptor autem ilico ex ore narrantis quæ exhauserat, quia fide dignus erat, plenius annotavit.

Paris hears his complaint to the king.

Hujus rei consideratio.

This the greatest trouble to the church since Mahomet.

Dicebant autem graves viri ac discreti prælatique profundi pectoris, quod nunquam post tempora Machometi tam metuenda pestis surrepsit in ecclesia Christi, maxime cum propter infortunium, quod regi Francorum accidit, fides in regno Francorum cœpit vacillare.

Damiata solo tenus complanatur.

Damiatta rased to the ground.

Tempore insuper sub eodem, Soldanus² Babiloniæ, comperiens quod Damiata præda et adquisitio bis extitit Christianorum, jussit eam solo tenus complanari.

Novæ componuntur decretales.

The new decretals.

Diebus quoque sub eisdem, dominus Papa quasdam novas composuit decretales, quas sedulus indagator in libro reperiet Additamentorum.³

De quibusdam avibus mirabilibus.

Flocks of crossbills in England.

Anni quoque sub ejusdem circulo, temporibus fructuum, quædam aves⁴ mirabiles, quæ nunquam in Anglia antea videbantur, in pomariis⁵ maxime apparuerunt,

¹ *præstigiis*] *prestagiis*, B.

² *Azzeddin-Moex-Ibegh*.

³ MS. Cotton. Nero D. 1, f. 103.

This paragraph is repeated from above, p. 246.

⁴ In the margin is a drawing of one of them with an apple in its mouth.

⁵ *pomariis*] *pomeriis*, B.

alaudis parum majores, pomorum grana et non aliud A.D. 1251.
de eisdem pomis comedentes; unde dampnose nimis
arbores suis fructibus viduarunt. Habebant autem
partes rostri cancellatas, per quas poma quasi forcipe
vel cultello dividebant. Partes insuper pomorum, quas
relinquebant, fuerant quasi veneno intoxicatæ.

*Papa reconciliari cupit magnatibus quos excom-
municaverat.*

Quarto vero kalendas Julii, Papa recessurus a Janua June 28.
quosdam nobiles, quos in die Cœnæ¹ horribiliter ex- Some of
communicaverat, ad pacem ecclesiæ, missis pacificis the excom-
nuntiis ac solempnibus, studet revocare; quorum unus municated
fuit Thomas de Sabaudia, cui neptem² suam matrimo- nobles ab-
nio satagebat copulare. Conrado insuper in illa sen- solved by
tentia non pepercit. Et ut partem suam magis robo- the Pope.
raret, unam neptem suam nuptui dedit [cujus]dam Marriage
potentis, scilicet domino de Tur de Pin, qui ipsam of his
non ratione personæ muliebris, sed pecuniæ eam con- nieces.
comitantis, acceptavit; largitus est enim Papa cum
ipsa muliercula viginti milia marcarum argenti. Thomæ
insuper de Sabaudia, quondam comiti Flandriæ, aliam
neptem dedit dominus Papa matrimonialiter copulan-
dam, absoluto a vinculo sententiæ qua fuerat innoda-
tus, et quam multos ei redditus³ contulit cum pecunia
numerata. Præcepitque districtius annuos redditus,
quos de Flandria fuerat recepturus, ex tunc integre
solvi sine difficultate. Et quia ex inhibitione Papali
retenti fuerant per plures annos, quoniam excommuni-
catus extitit, imperavit dominus Papa, ut ex tunc
omnes retrodebiti solverentur reconciliato. Tantæ

¹ April 13.

² Beatrice. She was the daughter of Tedesio Fiesco, second son of Ugo or Opizio, [both names are given] conte di Lavagna. I cannot identify the other niece.

³ Her dowry consisted of the castles of Rivoli and Viana with Vallesuessia. (Pansa. Vita del gran pontefice Innocenzio quarto. Napoli, 1598.)

A.D. 1251. nempe virtutis fuerant illæ sacræ nuptiæ, ut de *filio*
 Eph. ii. 3. *iræ* filius fieret gratiæ et *vas electionis*. Remanserant
 Act. ix. 15. autem in excommunicatione, qua involverat Papa, ossa
 Frederick's bones and Conrad still under the sentence,
 as also Gerard of Marseilles, and others.
 Fretherici, et Conradus filius ejus, qui ex dono patris
 potiozem imperii partem violenter occupaverat, et qui
 regna¹ Sardanîæ, Siciliæ, Apuliæ, et Calabriæ violent-
 ter et sine Romanæ ecclesiæ assensu sibi appropriave-
 rat.² Girardus insuper Marsiliensis cum civibus Marsi-
 liæ, Cremonenses et Papienses, cum eorum fautoribus,
 et multi alii, quorum aliqui nominatim, aliqui in ge-
 nere, fuerant die Cænæ excommunicati, adhuc manse-
 rant involuti. Multiplicati sunt igitur hostes ecclesiæ,
 et mala malis addita succreverunt.

Capitur castellum quod Castelliun dicitur.

Capture of Châtillon, in Gascony, by Simon de Montfort. Tempore quoque sub eodém, comes Legrecestriæ
 Simon in partibus [transmarinis] de multis domini
 regis inimicis triumphavit Vasconibus, et quoddam
 castellum, quod erat omnibus refugium, scilicet Castel-
 lium, occupavit.

f. 252 b. *Episcopus Lincolniensis punit incontinentes, et multos facit ordinari³ presbyteros.*

Severe scrutiny by bishop Grosseteste in his diocese. Diebus etiam sub eisdem, episcopus Lincolniensis,
 facto scrutinio et diligenti inquisitione et excussione per
 suam diocesim, beneficiatos cogit esse continentes, et
 suspectas etiam mulierculas ab ipsis longius amoveri.
 Transgressores autem per beneficiorum suorum priva-
 tionem puniens, episcopatum suum a vitiis studuit
 emundare. Precibus quoque blandis et austeris persua-
 sionibus multos trahens et impellens, ad ordinem et
 officium subvexit sacerdotale. Frequenter quoque ser-

¹ *regna*] regnorum, B.

² *appropriaverat*] appropriave-
 rant, B.

³ B. repeats *facit*.

monem fecit populo, quem circum degentes sub pœnis A.D. 1251.
 taxatis sacerdotes convocatos coegit audire. Improbos His fre-
 autem Romanos, præceptum habentes Papale ut eis quent
 provideretur, quasi venenum odovit serpentinum. Dice- preaching.
 bat enim, quod si animarum custodiam ipsis traderet, His hatred
 sathanizaret. Unde sæpe projectis literis Papalibus of the
 bullatis, talibus mandatis præcise contradixit. Papal
nominees.

Rumores de Terra Sancta.

Ipsis quoque temporibus, videlicet quando abbates Letter
 Cistercienses congregabantur ad eorum generale capitu- respecting
 lum, domini regis Francorum nuntius, scilicet quidam the condi-
 abbas ejusdem ordinis, literas in capitulo ipsius regis tion of
 legi fecit, quarum tenor talis fuerat: "Rex Francorum Louis IX.
 " et ejus uxor et parva familia eorundem in qualiqua-
 " sanitate fuerant corporali, præstolantes misericordiam
 " Dei post flagella. Spei autem fomitem ministravit
 " funesta discordia et guerra cum ira et odio inexora-
 " bili, mota inter Sarracenorum Soldanos potentissimos
 " sese corrodescentes, Soldanum scilicet Babiloniæ et
 " Soldanum¹ Halapiæ." Ipse autem rex morabatur He fortifies
 apud Cæsaream, et eam consilio Templariorum et Hos- Cæsarea.
 pitaliariorum firmavit.

De adventu domini regis ad Sanctum Albanum.

Eodemque anno, in octavis scilicet nativitatis beatæ Henry III.
 Virginis, venit dominus rex apud Sanctum Albanum. at St. Al-
 Et intrans sicut consuevit ecclesiam, optulit tria olo- ban's,
 serica, et tunc ipsa cum aliis prius oblatis computaban- 15 Sept.
 tur² ad triginta. Præterea ea vice optulit duo monilia His offer-
 valde pretiosa, et jussit ea feretro indelebiter ad ings.

¹ Malek-el-Naser-Yousouf. See | ² computabantur] computabatur,
 above, p. 202. | B.

A.D. 1251. memoriam sui clavis fortiter affirmari. Et postquam ibidem per¹ tres dies moram continuarat, recessit.

Imber immoderatus.

Darkness and rain on 17 Sept. In nocte vero sancti Lamberti, scilicet nocte Dominica, tenebræ factæ sunt palpabiles et horribiles, et facta est tanta pluviarum [inundatio],² ut apertis viis aerearum cataractarum se viderentur nubes terris infundere perituris.

De visitatione apud Sanctum Albanum facta.

Sept. 29. Visitation of St. Alban's. Anno quoque sub eodem, circa festum sancti Michaelis, significabant literatorie monachis Sancti Albani dominus Theobaldus prior de Hurleia et dominus Jacobus supprior ecclesiæ Sancti Augustini Cantuariensis, domini Papæ capellanus, quod venturi erant ad Sanctum Albanum ad visitationem ibidem faciendam, sicut provisum fuit apud³ Sanctum Salvatorem Londoniis. Et postulatae sunt induciæ ex parte conventus usque in diem Dominicam proximam antè diem Omnium Sanctorum, quod concessum est ab eisdem qui proposuerant et mandaverant quod in die sancti Dionisii advenirent. Interim promisit dominus abbas Sancti Albani, ut quicquid emendabile foret laudabiliter ante adventum eorum declararetur, et ipse procul dubio processu temporis omnia emendanda emendaret. Quod et compromissum est, ne aliquid scrupulosum querelam suscicaret tumultuosam. Cumque dicto die ambo venirent, in crastino fecit supprior sermonem in capitulo. Deinde fecit legi suum autenticum; postea statuta quæ in provinciali capitulo, celebrato Londo-

¹ per tres dies] quadriduanam, Hist. Anglor. iii., p. 114.

² inundatio] From the Hist. Anglor., iii. 115.

³ The margin has "apud Suwerc
" in ecclesia Sanctæ Mariæ."

niis, salubria fuerant et ordini monastico valde neces- A.D. 1251.
saria, prout patet in libro *Additamentorum*,¹ ubi plene
scribuntur. Et cum nullum offendiculum [invenissent],
licet per singulos requisitos diligens fecissent scru-
tinium monachos per moram quatuor dierum, in pace
recesserunt. Aliqui autem de monachis ecclesiæ Sancti
Albani ad visitationem apud Sanctum Edmundum²
et alibi faciendam sunt directi. Abbas autem Sancti
Albani J[ohannes] secundus eodem modo satisfecit
conventui in omnibus quæ se promiserat ante visi-
tationem emendaturum postea, sicut satisfecerat suus
prædecessor abbas Willelmus, quando³ fuerat ab abbate
de Boxle⁴ et abbate de Begeham auctoritate Papali
visitandus.

Scilicet⁵ neuter bene; promisit enim conventui inter
alia, quod generale suum et pitantias, quas primus
omnium ad cameram suam attraxerat, omnino remit-
teret, nisi in refectorio vel oriole cum sociis suis pran-
deret; et quod pitantias, quas Willelmus abbas præde-
cessor suus a fratribus infirmis abstulerat et pretium
earum in vinum suum convertebat, integraliter resti-
tueret; sed completa visitatione, cum nihil de præmissis
sibi objectum fuerat, promissa sua ad effectum minime
perducebat.

The abbat
does not
perform
his promise
after the
visitation.

Mandatum regis Francorum.

Diffluentibus eisdem temporibus,⁶ Conradus multo-
rum adeptus imperialium gratiam et favorem, eo quod
ex generoso sanguine nobilis regis Jerusalem Johannis,
scilicet ex filia⁷ ejus, procreatus, et Henricus frater ejus,
nepos videlicet domini regis, tum propter suæ ætatis

Popularity
of the sons
of Frede-
rick II.

¹ MS. Cott. Nero D. 1, f. 95 b.
See above, p. 81.

² *Edmundum*] Edmundi, B.

³ See above, vol. iii., pp. 238,
239.

⁴ John.

⁵ This paragraph is at the foot
of the page in a later hand. Abbat
John was living when this was
written.

⁶ B. ins. cum.

⁷ Yolande de Brienne.

- A.D. 1251. innocentiam, tum propter elegantiam, tum propter generis eminentiam, omnibus magnatibus patris sui fidelibus amabilis extitit et graciosus. Dominus autem Papa hoc non acceptans, fecit indici prædicationem sollempnem et communem in partibus Braibantiæ et Flandriæ, ut fideles Christi castra infidelis Conradi hostiliter impugnant, statuens pro retributione mirabil[i] eis omnium peccatorum remissionem, ampliorem videlicet quam pro peregrinatione in Terram Sanctam facienda. Nam si quis contra Conradum signaretur, signatus et signati pater et mater omnium peccatorum suorum veniam consequerentur. Ipsisque diebus cum dominus rex Francorum magnam sustineret tribulationem et necessariorum omnium penuriam apud Cæsaream, misit ad matrem, fratres, et fideles suos epistolam lacrimabilem satis et miserabilem, postulans attentius, quatinus ipsi pro ecclesia universali tot ærumpnas sustinenti in manu militari, victualibus, et thesauro subsidium mitterent efficax et festinum. Quo audito, domina Blanchia, quæ regni Francorum non muliebriter rexit habenas, omnes regni nobiles fecit convocari, ut super hoc contrectarent diligenter. Et contrectantes cœperunt obmurmurare cum ira magna, dicentes quoniam "dominus Papa novum prælium suscitavit et intestinum, qui in finibus Christianorum "super Christianos Christianos exacuit, et facta prædicatione nova super viros Deo subjectos, ut suum ampliet dominium, dominum nostrum regem, pro fide Christiana tot probra tot adversa sustinentem, facit "tradi incuriæ et oblivioni." Jam enim dilatata fuit prædicta prædicatio per fines Francorum. Blanchia igitur commota, quia non sine causa murmur suscitabatur, jussit omnium terras et possessiones cruce signatorum in manu sua recipi, dicens, "Qui Papæ militant, de Papalibus sustineantur et eant irredituri." Magnates insuper contermini, in quorum terris talis prædicatio omnes signaverat, fecerunt similia, et ita

The Pope orders preaching against them.

Louis IX. applies to his mother and brothers for aid.

f. 253.

Action of queen Blanche,

and the French nobles.

emarcuit prædicatio et signati revocabantur. Necnon A.D. 1251. Prædicatores et Minores, qui hoc negotium com-
 motionis promoverant, severe nimis super hoc sunt The action of the Friars due to their obedience.
 redarguti a magnatibus, dicentibus, "Nos vobis eccle-
 sias et domos ædificantes, vos educamus, receptamus,
 vestimus, et pascimus. Quid vobis Papa confert uti-
 litatis? vos vexat, exagitat, et de vobis suos facit
 theloneareos, et benefactoribus vestris reddit odiosos."
 Quibus ipsi; "Obedientia nos coegit." Ex tunc igitur The Pope now inclined for peace.
 dominus Papa merito erubescens de pace tractare sata-
 gebat.

Philippus Luvel graviter accusatur.

Anni quoque sub ejusdem curriculo, circa festum 29 Sept.
 sancti Michaelis, Philippus Luvel clericus, a senescalcia Philip
 comitis Wintoniæ¹ ad servitium domini regis vocatus Luvel and
 et custodiæ Judæorum addictus, graviter est coram Nicholas of
 rege accusatus, affirmantibus adversariis, quod quando St. Alban's
 versus partes aquilonares ipse et Nicholaus de Sancto accused
 Albano clericus ad Judæos apporandos destinabantur, of taking
 vasa pretiosissima a quodam Judæo valde divite clam bribes
 susceperat, ut eidem parceret in regis tallagio. Et from Jews
 similiter de aliis occulta munera susceperat, ut his and others.
 parceret, hos autem in dampnum regis et in suæ fidei
 læsionem oneraret. Rex igitur iratus valde jussit
 indecenter tractari, donec super tanta transgressione
 satisfaceret, ipsum Philippum. Ipse Philippus, vir Philip
 vafer et circumspectus, a domino Johanne Mansello, Luvel
 principali regis consiliario, de tanta tribu[latione] restored
 consilium et auxilium humiliter postulavit. Misertus to favour
 igitur Johannes ipsius, quoniam ipsum ad servitium John
 domini regis et sublimius vocaverat promovendum, Mansel.
 efficaciter procuravit, ut gratiam regis, data non mi-
 nima pecunia, ut² dicitur, mille marcis, recuperav[er]it;

¹ Roger de Quinci.

| ² ut . . marcis] In the margin.

A.D. 1251. a balliva tamen amotus et non mediocriter verecundatus.

Dedicatur ecclesia de Hales, quam comes Ricardus fundaverat.

5 Nov. Eodem quoque anno, nonis Novembris, vigilia scilicet
 Dedication festival of Sancti Leonardi, comes Ricardus sollempniter et mag-
 the church nifice nimis fecit dedicari ecclesiam de Hales, quam
 of Hayles. magnis fundaverat sumptibus, et ædificia construxerat,
 prout in mari voverat, quando a Wasconia rediens in
 mari suborta tempestate periclitabatur, vix portum
 attingens in Cornubia. Erant autem in memorata
 dedicatione præsentēs dominus rex et regina, et fere
 omnes Angliæ magnates et prælati, episcopi vero tre-
 decim, qui omnes Missam die dedicationis celebrarunt,
 quilibet vero ad suum altare, Lincolniensisque ad ma-
 jus altare Missam sollempniter valde decantavit. Erat
 Bishop autem dies Dominica, in qua splendide et ordinate
 Grosseteste at the high altar. optimates cum episcopis et aliis carne vescentibus co-
 epulabantur; religiosi vero piscium multitudine et
 varietate reficiebantur, seorsum collocati. Erantque
 ibidem milites plusquam trecenti. Istius nempe festi
 sollempnis et convivii magnitudinem ad plenum si
 describerem, limites transgredi dicerer veritatis. Mihi
 The cost told by Richard of Cornwall to Paris. autem Mathæo Parisiensi super hoc edoceri cupienti,
 ne falsa huic libro insererem, sub indubitata certitu-
 dine comes significavit quod, omnibus sumptibus com-
 putatis, in ipsius ecclesiæ constructione decem milia
 marcas exposuerat, addens quoddam verbum memora-
 bile, immo et commendabile; "Utinam Deo complaceret
 " ut omnia quæ in castro de Walingeford expendi
 " tam sapienter et tam salubriter expendissem."

*Venit in Angliam comes Legrecestriæ S[imon], addu- A.D. 1251.
cens secum tertium fratrem regis.*

Diebus insuper sub eisdem, comes Legrecestriæ Symon Simon de Montfort and Guy of Lusignan sail from Witsand, but are driven back. cum uxore ejus, adducens secum Guidonem de Lizinum comitem, domini regis fratrem uterinum tertium, navem ascendit apud Witsund, ut in Angliam transfretaret. Et cum prospere velificans fere portum attigisset, mutato vento in contrarium, cum magno periculo repulsus apud Witsand est appulsus. Unde exeuntibus et ad hospitium pristinum redeuntibus fuerant aliqui qui jocose dicerent; "Supra modum abundant fratres regis, in Angliam qui vacui veniunt, et illuc confluunt ut repleantur; mare repulit superfluitatem." Sed hoc secundum morem Francorum jocaliter est f. 253 b. prolatum. Comites igitur, expectata aura commodiore, They land at Dover. ad portum Doveræ prospere applicuerunt. Reliquerat autem comes Legrecestriæ S[imon] fideles suos qui, viriliter guerram suam sustinentes, impetus Wasconensium viriliter repulerunt. Cum autem dominus rex de adventu eorum certificaretur, ratione comitis fratris, non comitis Legrecestriæ, venit eis obviam lætabundus, præceperatque multis magnatibus et civibus Londoniensibus ut, cum lætitiâ et sollempnitate occurrentes fratri suo, reciperent ipsum cum laudibus et exultatione. Ipse autem, postquam clitellas suas vacuas imprægnasset, ad propria dives remeavit. The king goes to meet them.

De fulgure nimis dampnoso.

Sub ejusdem anni temporibus, videlicet in æstate, die May 19. Sancti Dunstani, caligo summo mane orta, totum, ut Violent storm. videbatur, mundum, tam in Oriente quam Occidente, tam in Austro quam Aquilone, denigravit, et auditus est tonitrus, quasi valde remotus, cum choruscationibus præambulis. Et circa horam primam appropinquante tonitruo cum choruscationibus, unus ictus cæteris horribilior, ac si cælum se terris ingereret, omnium audien-

A.D. 1251. tium aures et corda terribiliter subito fragore immutavit.
 Effects of
 the storm. Cecidit igitur cum illo ictu fulgur super thalamum
 reginæ, ubi tunc commorabatur cum filiis et familia
 sua, et caminum in pulverem comminutum in terram
 usque prostravit, et domum totam concussit. Et in
 at Wind- foresta adjacente, scilicet Windelesore, triginta quinque
 sor, roborum vel prostravit vel findens dilaceravit. Molendina
 insuper quædam cum suis molendinariis, et quas-
 dam caulas cum pastoribus suis, cum quibusdam ara-
 toribus et viatoribus, contrivit. Et multa quæ nos
 hæc scribentes non audivimus vel vidimus dampna
 at St. Al- irrogavit mortalibus. Apud Sanctum Albanum insuper
 ban's. super lavatorium fulgur cecidit, et illud accendit, et
 in aliis locis cecidit in ipso cœnobio, tamen non multum
 dampnum fecit; sed vestigia multis annis postea in
 muris apparuerunt. Sed quod mirabile est et relatu
 dignum, quidam in eadem die apud Sanctum Albanum
 fratres Prædicatores, sicut fere cotidie, suscipiuntur,
 vel Minores, ad hospitandum vel prandendum, et non
 possent ad instantiam monachi, qui eos de more sus-
 cipit et procurat, quin evagarentur, retineri,¹ licet
 adhuc tempestas non cessaret; cum exissent a villa,
 obviam habuerunt faculam unam sub specie gladii
 evaginati sed plicabilis, et tonitrum cum murmure
 horribili continue subsequentem in via, quæ strata
 publica est et nimis trita hominibus et bigis. Et
 divertentes se signaverunt signo crucis, incipientes
 invocando Spiritum Sanctum cantare *Veni Creator
 Spiritus* et quod sequitur, cum timore et devotione.
 Et hebetatum est fulgur cum fulgore, et transiit ignis
 cum fulgure et tonitru, ipsis illæsis et indempnibus.

Mare me[ta] transgreditur consuetas.

Inundation
 of the sea. Anni quoque sub ejusdem tempore, videlicet in
 æquinoctiali tempore, mare solitas metas transgrediens

¹ *retineri]* retinere, B.

in partibus Anglicanis dampna finitimis irrogavit non A.D. 1251. minima. Litora autem per sex pedum spatia, ultra quam unquam visum est, occupavit.

Regina Scotiæ repatriat.

Et circa festum Sancti Michaelis, regina Scotiæ, Sept. 29. scilicet relicta regis Alexandri et filia Engelrami de Cuszi, gratia patriam et parentes visitandi, assignata ei de regno Scotiæ parte quæ eam contingebat, videlicet septem¹ milia marcarum reditu, recedit a Scotia repatriando. Et per medium viam carpens, cum ad dominum regem pervenisset, ut ipsum saluaret, multis honoribus et muneribus, sicut moris est regi omnes alienigenas donis et reverentia prævenire, exaltavit; flagitans ut cum ad nuptias filii sui Alexandri secundi,² quem nobiles Scotiæ in regem sullimaverant, vocaretur, sine moræ dispendio remearet.

De torneamentis.

Eodemque anno, in festo Conceptionis beatæ Virginis, 8 Dec. apud Rofam factum est torneamentum aculeatum inter Anglos et alienigenas. In quo contriti sunt turpiter alienigenæ, ita ut fugientes probrose³ ad civitatem gratia refugii, armigeris obviam venientibus iterum sunt recepti, spoliati, et egregie baculis et clavis malleati. Et sic ictus, quos injuriose in torneamento de Bracke[le]³ receperant, cum multo fœnore reddiderunt. Crevit igitur ira et odium inter Anglos et alienigenas, et diatim successive formidabile suscepit incrementum.

Anni conclusio.

Transiit igitur annus ille frugifer et fructifer usque ad sufficientiam et potius abundantiam, quamvis pro-

¹ septem milia] quatuor milia et amplius, below, p. 266.

² secundi] Sic, for tertii.

³ See above, p. 83.

A.D. 1251. cellosus, turbidus, et fulgure formidabilis. Domino
 Summary vero Papæ et curiæ Romanæ laboriosus, sumptuosus,
 of the year. et propter transmigrationem periculosus; Franciæ et
 Angliæ sub pace pendula suspiciosus; Romanis autem,
 Ytalicis, Germanicis, Siculis, Appulis, et Calabribus,
 decapitatis et adhuc acephalis, minime securus; Daciæ
 cruentus; Scotiæ quoque, cujus puer rex extitit, titu-
 bans et minax, exemplo Pompeii Magni, prout Lucanus
 commemorat, dicens,

Pharsalia,
 viii. 281,
 282.

"Ætas Niliaci nimium¹ suspecta tyranni est,
 "Ardua namque² fides maturos exigit annos,"

sub oculo fortunæ tacitus et tremebundus.

f. 254. *Dominus rex fuit apud Eboracum ad Natale Domini.*

Henry III.
 keeps
 Christmas
 at York,
 for the
 marriage
 of his
 daughter
 Margaret
 with Alex-
 ander III.
 of Scot-
 land.

Anno Domini MCCLII., qui est annus regni domini
 regis H[enrici] tertii trigesimus quintus, fuit idem
 dominus rex ad Natale Domini apud Eboracum, ut
 filia sua Margareta, ætate jam [],³ Alexandro
 regi Scotiæ matrimonio copularetur, et nuptiæ, ut in-
 ter tantas personas decuit, celebrarentur. Convenerat
 autem ibidem utriusque regni tam cleri quam militiæ
 multitudo numerosa nimis, ut tam magnarum nuptiarum
 serenitas lautius et latius choruscaret. Affuerunt enim
 ibi dominus rex Angliæ et regina cum suis magnatibus,
 quos perlongum esset nominatim dinumerare. Fue-
 runt insuper ibidem rex Scotiæ et regina mater ejus,⁴
 ob hoc vocata ex partibus transmarinis, quam non
 tantum Scotiæ, sed multi Franciæ, unde oriunda fuit,
 nobiles, quos secum adduxerat, sequebantur. Ipsa
 enim, ut moris viduarum, partem proventuum regni
 Scotiæ tertiam sortita, quæ ad quatuor milia marcarum
 et amplius ascendit, præter alias possessiones quas de

¹ nimium] nobis, Lucan.

² namque fides maturos] quippe
 fides robustos, Lucan.

³ There is a blank for the age in
 B. She was born 5 Oct. 1240.

⁴ Mary de Coucy.

dono patris sui Engelrami receperat, cum pomposo co- A.D. 1252.
 mitatu et numeroso fastigiose nimis incede-
 bat. Cum
 autem Eboracum pervenissent universi, ipsi qui cum
 rege Scotorum venerant in una strata sine aliorum
 intermixtione ad cautelam hospitabantur. Et dum Riot.
 quidam magnatum æditui, quos marescallos appellamus,
 dominis suis hospitia providerent, discordes pugnas
 cum pugnis, postea cum clavis, demum cum gladiis
 inierunt. Et aliqui eorum graviter vulnerabantur;
 unus occubuit interfectus, alii sauciati nunquam pos-
 tea convaluerunt. Reges autem per custodes, quos ibi-
 dem habuerunt, discretos et modestos, tam dominorum
 quam ministrorum contentiones prudenter compescuerunt.
 Archiepiscopales insuper, ne penuria¹ hospitiorum lites
 suscicaret, omnibus, licet numerum excedebant, com-
 petenter secundum id temporis receptacula providerunt.

Rex Scotiæ balteo donatur militari.²

Die igitur Natalis Domini, dominus rex Angliæ The king
 baltheo apud Eboracum donavit militari regem Scotiæ, of Scotland
 et cum eo tirones fecit viginti, qui omnes vestibus knighted.
 pretiosis et excogitatis, sicut in tam celebri tirocinio
 decuit, ornabantur.

*Rex Scotiæ desponsavit filiam regis Angliæ Mar-
garetam.*

In crastino autem Natalis Domini, videlicet in die 26 Dec.
 Sancti Stephani, rex Scotiæ filiam domini regis Angliæ His mar-
 desponsavit. Et quia catervatim ac glomeratim sese riage with
 inordinate populi ruentes comprimebant, ut interessent Margaret.
 et viderent talium nuptiarum sollempnitatem, secreto
 et ante expectatum matrimonii sollempnitas summo
 mane est peracta. Erant nempe ibidem tot populorum

¹ *penuria*] penuaria, B.

² The shield is at the foot of the page, between a lance and sword.
Below are the girdle and scabbard.

A.D. 1252. *Splendour of the marriage.* diversitates, tot nobilium Anglorum, Francorum, Scottorum multitudines copiosæ, militum quoque tot turbæ numerosæ lascivis vestibus adornatæ, sericis et transformatis ornamentis superbientes, ut illa sæcularis et lasciva vanitas, si ad plenum describeretur, in auribus audientium admirationem et tædium generaret. Mille enim milites et amplius vestiti serico et, ut vulgariter loquamur, cointises, in nuptiis ex parte regis Anglorum ibidem apparuerunt. Et in crastino omnibus illis abjectis, in novis robis sese curiæ repræsentarunt. Ex parte vero regis Scotiæ, sexaginta et amplius satis decenter milites et multi militibus equipollentes ibidem adornati aspectibus univers[at]atis sese ingerebant.

Rex Scotiæ fecit homagium domino regi Anglorum, ratione tenementi quod tenet de regno Angliæ.

He does homage for Lothian, but the question of homage for the kingdom of Scotland is put by. Fecit igitur rex Scotiæ regi Anglorum homagium ratione tenementi, quod tenet de domino rege Anglorum, de regno scilicet Angliæ, Laudiano videlicet et terris reliquis. Et cum super hoc conveniretur rex Scotiæ, ut ratione regni Scotiæ faceret homagium et fidelitatem cum ligantia domino suo regi Anglorum, sicut fecerunt prædecessores sui regibus Anglorum, prout evidenter in cronicis locis multis scribitur, respondit rex Scotiæ, quod pacifice illuc venerat et pro honore regis Angliæ et per ejus mandatum, ut videlicet mediante copula matrimoniali ipsi confederaretur, et non ut ipsi de tam ardua quæstione responderet. Non enim habuerat super hoc cum suis primatibus plenam deliberationem aut consilium competens, prout tam arduum negotium exigebat. Dominus autem rex cum hæc audisset, noluit tam serenum festum aliqua perturbatione obnubilare, et tam juvenem regem et juniorem sponsum molestare, maxime cum venisset, ut cum summo gaudio filiam suam vocatus desponsaret; sed ad tempus omnia sub silentio præteriens dissimulavit.

De jure comitis Marescalli in hoc casu.

A.D. 1252.

In hoc autem tirocinio et nuptiis, comes¹ Marescallus Roger Bigod, as
 jus suum et avitam sibi consuetudinem instanter fieri marshal,
 flagitavit, scilicet palefridum regis Scotiæ, quem pro demands
 jure vendicavit sibi stratum exhiberi, non pro pretio the palfrey
 vel concupiscentia, sed pro antiqua consuetudine in of the
 casibus consimilibus, ne in suo tempore pro sua desidia king of
 deperiret. Cui responsum fuit, quod rex Scotiæ tali Scotland.
 non subjacet exactioni, quia, si placeret ei, potuit ipsa
 arma suscipere a quovis principe catholico vel ab ali-
 quo nobilium suorum; sed ob reverentiam et honorem
 tanti principis, domini et vicini sui, ac soceri tanti,
 maluit ab ipso rege Angliæ cingulo donari militari f. 254 b.
 quam ab aliquo alio. Et sic præcipiente domino rege,
 ut totum de festo, omnimoda lis conquievit.

De convivio nuptiali.

Convivantes igitur gratanter reges et eorum mag- Splendour
 nates et familiæ, dies Natalitios cum summo gaudio and extra-
 deducebant. In quo si epularum abundantem diversi- vagance
 tatem, vestium transformatarum varietatem, joculato- of the
 rum applaudentium voluptatem, commensalium nume- marriage
 rositatem, plenius explanarem, in absentium cordibus banquets.
 et auribus hyperbolica narratio generaret ironiam.
 Sed ut de uno cætera per comparisonem aptabilem
 intelligantur, ex dono archiepiscopi in ipso convivio
 plusquam sexaginta boves pascuales unum ferculum
 primitivum et generale perfecerunt. Coepulabantur
 ad invicem nunc omnes cum isto, nunc cum rege altero,
 certatim voluptuosa prandia copiose convivis præpa-
 rantes, ut mundi vanitas theatralis quicquid potuit de
 brevi ac transitoria sua lætitia mortalibus ostentaret.
 Cum archiepiscopo, qui quasi princeps fuerat Borealis The arch-
 et serenus hospes omnium, aliquot diebus prandebant bishop's
 (Walter

¹ In the margin is "d. si comes."

A.D. 1252. universi; et in omni defectu et necessitate cunctis
de Gray) sinum auxilii patefecit; nunc in vagorum hospitibus,
hospitality. nunc in equorum pascuis, nunc in vasis diversis,
 nunc in ignium fomentis, nunc pecuniæ dono, nunc
 omnium potenter supplevit necessitates, ita quod illo
 Domini adventu in donis auri et argenti ac serici qua-
 tuor milium marcarum, quæ nunquam postea messuit,
 in sterili¹ litore seminavit. Hæc autem pro tempore
 facere oportuit, ut famæ integritas conservaretur, et os
 Ps. lxii. 11. *loquentium iniqua* obturaretur.

*De festo Sancti Edwardi interim festive peracto Lon-
 doniæ.*

The feast
 of St. Ed-
 ward kept
 at West-
 minster,
 Jan. 5.

Et dum hæc in partibus Borealibus Angliæ magni-
 fice peragerentur, domino rege procurante, qui non im-
 memor sancti Edwardi esse sustinuit, dominus episco-
 pus Elyensis, et Westmonasterii² et Waltham³ abbates,
 in loco domini regis Londoniis, scilicet apud Westmo-
 nasterium, de mandato ipsius regis, festum sancti
 Edwardi magnifice tam in ecclesiæ sollempnitatibus
 quam in palatii conviviiis gratanter peregerunt.

Reconciliatur Philippus Luvel.

Philip Lu-
 vel recon-
 ciled with
 Henry III.
 through
 the en-
 treaties of
 the king of
 Scotland.

Dum adhuc festivitas lætitiæ nuptialis perduraret,
 et reliquiæ cogitationum et consiliorum Hymenæo⁴
 diem festum agerent, Philippus Luvel clericus, vir
 quidem vafer et facundus, novo regi Scotiæ et sponso
 recentiori humiliter supplicavit, ut pro ipso preces
 funderet, quibus regem versus ipsum commotum paca-
 tum redderet et benignum. Ipse enim Philippus re-
 gem Scotiæ prius bene noverat, et ipsius patrem et
 matrem habuit quandoque amicissimos. Nam dum
 comitis Wintoniæ senescallus extitit, in Galeweia, quæ

¹ Cf. Ovid. Epist. ex Ponto, i.
 5. 33, 34.

² Richard of Crokesley.

³ Simon de Seham.

⁴ *Hymenæo*] imineo, B.

ad jus comitis spectare dinoscitur, quandoque commo-
rans, dictum regem Scotiæ et reginam et suos famili-
ares honorificis respexit sæpius donativis. Videns igitur
tempus idoneum, novus rex, petitionibus Philippi
favorabilis, ante dominum regem Angliæ flexis genibus
et conjunctis palmis hæc verba protulit præambula,
quæ cor ipsius regis Angliæ, qui eum voluit erigere,
sed noluit qui se incurvaverat, et multorum circumse-
dentium lacrimas pietatis et jocunditatis excutere vi-
debantur, poterant commovere. Ait igitur, "Domine mi
" rex, novit serenitas vestra, quoniam quamvis rex sim
" et ex vestra munificentia miles effectus, puer [sum]
" sine ætate et scientia, insuper et pupillus, quia patre
" meo defuncto, mater mea, partes natales suas longin-
" quas et ultramarinas repetens, me tenellum reliquit,
" nec adhuc nisi vocata a vobis remeavit. Adopto
" igitur ex hoc nunc et deinceps vos in patrem, immo,
" ut et patris et matris defectum in me suppleatis, et
" insufficientiæ meæ consilium et paternum patrocinium
" impendatis." Et cum dominus [rex] vix lacrimas
continens cum suppresso singultu respondisset, "Li-
" benter"; puer, non pueriliter loquens, addidit, dicens,
" In hoc ergo experiar, et experimento sciam, quoniam
" vestri gratia exaudistis me, si primitias mei desiderii
" effectui mancipetis, remittendo omnes offensas Phi-
" lippo Luvel, qui patri meo et matri ac mihi multos
" quandoque contulit honores, ipsum in pristinam quo-
" que revocetis familiaritatem. Didici enim a fide dig-
" nis quod injuste accusatus est; fidelis nempe pridem
" inventus est, et in arduis comitis Wintoniensis ne-
" cessarius, vestris quoque consiliis aptus et obsequio."
Cumque postulationi circumsedentes calcar adhibuissent
favoris, rex benigne concessit. Huic autem negotio
efficax adjutor et instructor fuit Johannes Mansel po-
tissimus.

A.D. 1252.

John Man-
sel furthers
this.

A.D. 1252. *Rege recedente, compotens custodia deputatur reginæ Scotiæ,¹ scilicet² Robertus de Ros.*

The queen of Scotland committed to the charge of Robert de Ros, Stephen Bauzan, and Matilda de Cantelupe.

Completa igitur sollempnitate nuptiali, rex Scotiæ civiliter licentia postulata recedit, ad propria cum uxore sua novella regina rediturus. Et commissa est custodia ipsi reginæ tutissima, ad ipsius omnimodam informationem, videlicet dominus Robertus Norensis, domini regis hospitalis marescallus, et dominus Stephanus Bauzan, milites. Et cum eisdem quædam nobilis domina omni honestate prædita, Matildis, scilicet relicta Willelmi secundi de Cantelupo, cum quibusdam aliis viris discretis et facetis.³ Promisitque regi Scotiæ dominus rex Angliæ consiliarium discretum et fidelem destinare, qui negotia tam reginæ quam regis partem contingentia cum optimatibus regni sui provide contractaret.

f. 255.

De vento nimis impetuoso.

Violent wind on Jan. 13.

Anno quoque sub eodem, videlicet in octavis Epiphaniæ, et in die et in nocte sequenti, Æolus furibundus et iratus Affricum in dampnum multorum suscitavit, qui cum horribili flans mugitu et impetu vehementi, fluctus maris a litore repellens, domos discooperuit vel diruit. Robora maxima radicitus avulsit, vel dilacerans frondibus viduavit, ecclesias plumbo projecto decalcavit; naves in profundo demersit magnas et etiam solidissimas, et dampna multis irrogavit irreparabilia, quæ si magna fuissent in arida, majora constat fuisse in decuplo sub æquorea feritate. Et si de aliis sileamus incommodis et dampnis, quædam quæ novimus et sensimus duximus recitare. Apud portum de Winchelese, Anglis et maxime Londoniensibus valde

Its effects at Winchelese,

¹ B. repeats *custodia*.

² *scilicet . . Ros*] Introduced in the margin.

³ *facetis*] *facietis*, B.

necessarium, fluctus marinus, quasi ex repulso hesterno A.D. 1252. dedignans et furibundus, litorum confinia occupando, molendina et domos occupavit, et homines quamplures submersos asportavit. Et ut de aliis inopinabilibus ^{and at St. Alban's.} eventibus, quæ alibi contigerunt, plenius certificemur, in cimiterio beati Albani robora, quæ trium hominum amplexibus circumdari nequiverant, tria radicitus avulsit, aliorum frondes truculenter dilaniando. Et in festo ^{The king in London, Feb. 14.} sancti Valentini pervenit dominus rex Londonias.

Persecutio de collecta episcopi novi scilicet Laurentii.

Anno quoque sub eodem, scilicet primo quo creatus ^{Extortions of the new bishop of Rochester (Laurence of St. Martin) for his see.} extitit, adquisivit sibi episcopus Rofensis adhuc novellus a curia Romana, ubi notus fuerat ob hoc quia domini regis ibi diu extiterat procurator, potestatem, non sine multorum admiratione, extorquendi a beneficiatis in suo episcopatu quintam partem reddituum suorum usque in quinquennium, licet idem episcopus pristinos redditus suos, quos antequam ad episcopatum promoveretur [habuit], ex indulgentia Papali sibi retinisset; necesse enim habuit, ut asseruit, episcopatum suum exilem a paupertate relevare. Obprobrium enim ei videbatur, quod ille episcopatus inter omnes Angliæ ^{Its poverty.} episcopatus pauperrimus diceretur, et a Karleolensi jam superaretur. Exigebat igitur sibi summam memoratam exhiberi non secundum æstimationem bonorum ecclesiasticorum a subjectis, sed quocunque modo ex bonis ecclesiasticis emergentium.

Obiit Nicholaus de Sanford.

Tempore quoque sub eodem, videlicet decimo tertio ^{Death of Nicholas de Sanford.} kalendas Februarii, obiit Nicholaus de Sanford miles.¹ De cujus morte libet in hoc volumine, non propter ^{20 Jan.} divitias, sed propter ejusdem strenuitatem, memoriam

¹ His shield, inverted, is at the foot of the page.

A.D. 1252. perpetuare. Ejus mortem conceptus dolor de morte egregiæ sororis suæ Cecilæ, ut prædictum est,¹ subarravit.

Per dominum Papam animatur rex ad peregrinandum.

The Pope exhorts the king on behalf of the Holy Land.

He pillages the Jews in consequence.

Henry III. a new Crassus.

Ipsis quoque diebus, misit dominus Papa domino regi Angliæ persuasoriam et efficacem valde epistolam, ut idem rex se viriliter accingeret et sine dampnosa dilatione ad Terram Sanctam adjuvandam, et ut domino regi Francorum auxilium præstolanti oportuno ac festino impenderet adminiculum. Quod si nollet, saltem alios transfretari et peregrinari paratos et desiderantes non impediret. Hæc autem clausula finalis adjecta fuit, quia quosdam magnates Terram Sanctam adire paratos, in magnum dampnum et jacturam eorundem, retardavit. Dominus autem rex, ut Papali desiderio et persuasioni optemperaret, a Judæis quicquid ipsi miseri habere videbantur, non tantum abradendo vel excoiando, sed eviscerando, extorsit. Auri quoque sititor hydropicus talenta vel crusta aut jocalia adeo avide tam a Christianis quam Judæis emunxit, ut videretur Crassus a mortuis novus resuscitatus.

Roboratur Papa multiplicatis cardinalibus.

The Pope creates seven cardinals at Perugia.

His scheme for marrying his niece to Frederick's son, Henry.

Verno quoque tempore imminente, ut cum serenitate anni respiraret et ipsa ecclesia, dominus Papa, quem Perusienses honorifice receperant, scientes ex ejus adventu emolumenta pervenire, septem creavit Perusii cardinales. Et cum neptes suas fastigiose nimis et sumptuose maritasset, apposuit adhuc, ut suam partem magis roboraret, unam neptem suam Henrico filio Fretherici, nepoti scilicet regis Angliæ, matrimonialiter copulare, ut idem Henricus fieret quasi filius Papæ

¹ See above, p. 286.

adoptivus, et sub alis ecclesiæ protectus et a sententia A.D. 1252. qua innodabatur penitus absolutus summa pace gratularetur. Quod cum magnates imperii audirent, maximam conceperunt indignationem eo quod præsumere[t] Papa tam nobilem tamque generosum adolescentem ignobilitare. Eodemque tempore, Willelmus comes Hollandiæ, de sua dolens et dampnificatus præsumptione, videlicet quod ad fastigium imperiale ex persuasione Papali et adiutorio pecuniali anhelasset, omnia resignavit, malens pacis, licet sero, securitate gratulari minoratus, quam ambiguis exaltatus Martij periculis obviare.

William of Holland gives up his claim to the empire.

De primis bubalis in Anglia.

Eodemque anno in Quadragesima, missi sunt comiti Ricardo de partibus transmarinis bubali, pars vero sexus masculini, pars feminini, ut in his partibus Occidentalibus ipsa animalia non prius hic visa multiplicentur. Est autem bubalus genus jumenti bovi simile, ad onera portanda vel trahenda aptissimum, cocodrillo inimicissimum, undis amicum, magnis cornibus communitum; unde Bernardus philosophus,

Buffaloes sent to Richard of Cornwall.

f. 255 b. Description of the buffalo.

“Ossibus extruitur elephas, dorsoque camelus;
“Surgit et in bubalo, cornua, frontis honor.¹

Fratrum Minorum factum laudabile.

Tempore quoque sub eodem, misit dominus rex bigam oneratam pannis laneis et griseis, videlicet aptis ad fratres Minores vestiendum, fratribus Minoribus, quasi elemosinam suam; sed fratres audientes quod ipse dominus rex illos a mercatoribus, sicut alia, quæ capit, immo rapit, extorsisset, et pretium factis tantum tallis

A present offered by the king to the Franciscans rejected by them, as being the fruit of his extortions.

¹ From the *Cosmographia*, or “*De Mundi Universitate*,” of Bernardus Sylvester of Chartres, p. 21, ed. Barach, Innsbruck, 1876. (Bibl. Philosoph. Mediæ Ætatis, i.)

A.D. 1252. retinuisset, ipsi fratres tale xenium abhorrentes recipere, totam ipsam sarcinam cum biga remiserunt, dicentes, quod non licet facere elemosinam de rapina pauperum, nec ipsi tale abhominabile munus reciperent. Quod factum fratres reddidit commendabiles, et regem reprehensibilem. Proh pudor! rex speculum justitiæ esse teneretur et exemplum, et quasi sol, cujus radii rectissimi sunt et opaca perlustrantes, ejus verba vera incommutabiliter stare deberent, tenebrosos illuminantia et informantia. Nunc autem cum in se tenebrosus sit qui rex appellatur, qualiter illuminabit obfuscatos? unde Statius;¹

Exclamatio lamentationis.

Claudian.
De iv.
Consul.
Honorii,
261.
Hor. l
Epist. ii.
14.

“ Tunc omnia jure tenebis,
“ Cum poteris rex esse tui;”
sed hæc omnia plectuntur Achivi.

Accusatur graviter comes Legrecestriæ S[imon].

Accusation of
Simon de
Montfort
by the
Gascons.

Anno quoque sub eodem, dum comes Legrecestriæ Symon in Anglia moram faceret, licet brevem, Wasconenses, recalcitrantes et a pactis initis resiliences, bellum contra regem moverunt, et quos comes suo loco posuerat, ut sua castra salvo custodirent cum possessionibus, protervius infestarunt; significantes domino regi quod comes memoratus proditor fuit nequissimus, coacervans infinitam pecuniam quam a nobilibus et civibus et plebeis nulli parcens extorsit, dicens quod rex indigens et peregrinaturus omnia foret recepturus, quæ tamen omnia sibimet usurpavit. Præterea addiderunt, ipsum graviter accusantes, quod nobiles Wasconiae vocavit ad suum consilium pacifice, qui regi fuerant subjecti fidelissimi; et convocatos, quasi Synon et non Symon, in dolo retinuit, incarceravit, et nequiter fame interemit. Unde regi nimis suspectum talibus sibilis comitem reddiderunt. Rex igitur fluctuans sub incer-

He is said
to have
acted
rather as
Synon than
Simon.

¹ An error for *Claudianus*.

titudine in Wasconiam clam et subito Henricum de A.D. 1252.
Wengham¹ clericum suum, virum subtilem et circum- The king
spectum, ad inquisitionem diligentem faciendum super sends
præmissis, ut infallibiliter certificaretur, destinavit; Henry de
sicut olim miserat Galfridum de Langeleia, ut super Wengham
factis Roberti Passelewe suspecti inquirendo abscondita secretly
rimaretur, et "nodum quærens in scirpo" et angulum into Gas-
in circulo, perplexa denodaret; sed uterque perscruta- cony.
tor defecit perscrutans scrutinio. Comes autem ut hæc Ter. And.
audivit, iratus est valde causa duplicata, et coram rege v. 4, 38.
suam allegans innocentiam, ait; "Quid est, domine mi Remon-
" rex, quod aurem et cor mandatis proditorum tuorum strance of
" inclinando, plus eis de proditione sæpe convictis Simon de
" quam mihi fideli tuo credis, et super factis meis Montfort.
" facis inquisitionem?" Cui rex æquanimior effectus
respondit; "Si omnia clara sunt, quid nocebit tibi
" inquisitio? immo potius fama tua clarificabitur."
Comiti igitur humiliato et redire in Wasconiam
parato dedit rex et accommodavit pecuniæ partem
non minimam supplicanti. Festinanter igitur comes
transfretavit, animum non habens penitus serenatum.
Proposuit enim de tantarum accusationum injuriis con-
dignam vindictam adipisci. Conflans igitur copiosum He returns
exercitum de Francorum militibus et servientibus sti- to Gas-
pendiariis, regem² Navariæ, et comitem Bigorriæ,³ et cony, and
multos alios, in exterminium adversariorum suorum, reduces
seipsum insuperabiliter roboravit, et superbiam edomuit the pride
of the
Wasconensium, adeo quod nisi Anglia utilis eis [esset] Gascons.
ad vina sua vendenda, omnes a fidelitate regis Anglo-
rum recessissent et alium sibi dominum adquisissent.
Et quia ad Hispaniam modo habent Wasconenses re-
fugium ad vina sua vendenda, quibus solis subsidiis
recreantur, videlicet ad Cordubam, Sibillam, Valentiam
magnam, quæ modo cultui subjacent Christiano, for- Their alle-
midatur, ne relictis partibus Anglicanis, in quibus tot giance to
England
in danger.

¹ Afterwards bishop of London.² Eskivat de Chabannois.³ Theobald I.

A.D. 1252. vexantur angustiis¹ et injuriis, maxime per regias exactiones, ad partes de cætero se transferant ulteriores. Hæc iccirco huic paginæ duximus propensius inserenda, quia de toto nobili regno Angliæ, quæ de partibus sibi subjectis consuevit gloriari transmarinis et nunc per ignaviam et falsitatem regum Angliæ abbreviatur mutilata, vix Wasconia vacillans, quam rex Francorum contempnit, Anglis remanet inclinata, quam si penitus amiserint, prout a Wasconensibus palam promittitur, nunquam futuris temporibus in terris transmarinis anchoræ figentur cismarinæ.

Causa prolixitatis.

Mutato aeris colore cauma cum ariditate omnia torruit virentia.

13 March. Lunar and other atmospheric phenomena. Temporibus quoque sub eisdem, videlicet in crastino Sancti Gregorii, quarta feria, cum lunæ mutatio immineret, visa est quarta die antequam pronuntiaretur prima; die enim sabbati futura proximo fuit re vera prima. Postea vero continue quindecim diebus visus est sol, luna, et sidera rubicunda, et quasi nebula sicca vel fumus, flante Borea vel Subsolano, totius mundi replere latitudinem. Anno sub eodem, potissima pars Martii et totus mensis Aprilis et Maius² sub ardenti sole torrebatur, flante continue Subsolano, Borea, vel Aquilone. Caumatis igitur et siccitatis causis multiplicatis, rorisque cessante refrigerio, poma et alii fructus, qui jam apparuerunt et ad quantitatem nucum susceperant incrementum, emarcuerunt et infatuati ceciderunt, vix aliquota parte prosperante, licet flores præambuli fructus uberrimos promisissent. Auxit autem illam fructuum jacturam residuorum, cum jam glandium grossitudinem sortirentur, gelu repentinum matutinale cum choruscatione innaturali, quam uredinem naturales philosophi appellant; pubertatem pomorum, glandium, faginæ et omne genus fructuum

f. 256.

Great heat.

Failure of the fruit.

¹ angustiis] angustis, B.

| ² Maius] Marcus, B.

et etiam herbarum adeo adussit, ut vix pars decima A.D. 1252. remaneret. Veruntamen propter primitivam abundantiam adhuc pomaria¹ pomis et agri satis abundabant; et si omnia fructuum germina remansissent, non possent arbores suos quos ediderunt fructus supportare. Ascendente autem sole usque ad fastigium solstitiale, calor immoderatus et intolerabilis adeo superficiem terræ combussit et caumata multiplicavit, ut omni gleba emarcente prata esum omnimodum pecudibus denegaverint.² De noctibus insuper calor perdurans muscas et pulices et cætera generavit detrimenta, ut omnibus viventibus vivendi tædium suscitaret.

Beneficiati etsi inviti ad sacerdotium promoventur.

Diebus quoque sub eisdem,³ multi beneficiati in diocesi Lincolnensi, persuadente efficaci admonitione episcopi Lincolnensis ut ad gradum sacerdotii volentes aut nolentes promoverentur, fuerunt⁴ colla jugo Domini supponere super hac forma renuentes, qui contributionem communi assensu inter se colligerent; thesaurumque non minimum coadunantes ad Romanam curiam miserunt, et papali auctoritate effusa pecunia, quæ multum in ipsa curia potest, huic episcopali decreto restiterunt, et licentiam impetrarunt per aliquot annos sine sacerdotio scholas exercere. Et sic specie honestatis de sub jugo Domini colla vulpinis calliditatibus excuserunt.

Certain beneficed persons in Lincoln diocese obtain the Papal license not to take priests' orders.

Franci contradicunt voluntati regis sui in pio ejus proposito.

Eodemque anno, instante Paschali solempnitate, fecit dominus rex convocari Londoniis omnes magnates Angliæ cruce signatos, ut infra quindenam Paschæ ibidem

The crusading nobles summoned to meet in London

¹ pomaria] pomeria, B.

² denegaverint] denegavit, B.

³ B. ins. cum.

⁴ B. repeats multi.

A.D. 1252. convenirent, [et] super negotio Terræ Sanctæ, cujus
for the honor enormiter vacillare videbatur, diligenter contrec-
affairs of tarent. Ipso quoque tempore cœpit nomen regis Fran-
the Holy Land. corum non mediocriter in regno Francorum sordere, et

The repu-
tation of
Louis IX.
injured
by his
crusade,
and readi-
ness to re-
sign Nor-
mandy;

especially
by the
conduct of
the count
of Artois,
when com-
pared with
that of
William
Longespée.

inter nobiles et vulgares exosum nimium vilesce-
re, tum quia in finibus Egypti tam turpiter ab infidelibus
victus extitit, et tota Francorum nobilitas cum ipso
indelebilem induit confusionem, tum eo quod regi
Angliæ Normanniam et alias terras ultramarinas, quas
idem rex Francorum detinet occupatas, offerre sine
eorum assensu præsumpsisset, si eidem efficaciter ac
potenter subveniret, maxime cum teneretur utpote cruce
consignatus. Augebat insuper Francorum superbiam
obprobrium frequenter inter loquendum in facie reci-
tatum, quod turpiter fugiente Francorum post regem
nobilissimo, videlicet Roberto comite Atrabatensi, fratre
regis Francorum, quidam Anglicus, scilicet Willelmus
Longa-spata, de stirpe regia Angliæ procreatus, ætate
juvenis, viriliter stetit usque ad mortem laudabiliter
et strenue dimicando. Unde nec ipsi Franci negare
possunt, quin martirii corona fulgeat redimitus, beato
Ædmondo, si fas est asserere, præferendus. Hic igitur
confessor gloriosus, quem manifestat incorruptio cum
signorum frequentia, ille martir palam comprobatus,
miles elegans, strenuus, et generosus, in Francorum
oculis spina fuerat læsionis. Dolet enim omnis arro-
gans laudis consortio, quanto magis de superante! unde
poeta,

Lucan. i.
93.

“Omnisque potestas (vel superbus)
“Impatiens consortis erit.”

Opposition
by the
French to
the restitu-
tion of the
English
continental
territories.

Regis igitur Francorum mandato, de restituendis
videlicet regi Anglorum terris ultramarinis, Franci
frontose responderunt sic; “Non placeat Deo, ut nostris
“temporibus adeo sordeat Francia mutilata, licet ultra
“quam satis est per regulum nostrum ignavum et
“victum jam vilescat, ut regi Anglorum imbelli quod
“postulat resignetur. Satis conculcamur, satis diffi-

"mamur, satis depauperamur. Et si velit domina A.D. 1252.

"Blanchia hoc materno affectu et muliebri voluntate

"pro filii sui liberatione ac prosperitate, nunquam regni

"Francorum universitas hoc concedat. Absit enim ut

"duodecim parium iudicium, quo juste abjudicatur rex

"Angliæ et privatur Normannia, cassetur et pro fri-

"volo habeatur. Nec etiam alia, quæ exigit idem rex

"Angliæ, noster hostis capitalis, nobis superstitibus

"quomodolibet possidebit." Et factum est murmur

horribile et grunnitus inter magnates Francorum, quod

sine consensu universalis barnagii talia præsumeret rex

Franciæ præmeditari. Cœperunt igitur etiam fratres

ejus, videlicet Pictaviæ et Provinciæ comites, ipsum

spernere et odio habere cum contemptu. Insuper patro-

cinium fraternalium et promissum ipsi regi præstolanti

conferre denegarunt. Solaque stetit cum eo et pro eo

Blanchia mater ejus, cujus viscera natura et religionis

pietas claudere non permiserunt. Cum autem hoc f. 256 b.

audierat dominus rex Angliæ, emarcuit spes ejus quam Henry III. loses hope

conceperat de suis recuperandis juribus transmarinis. of recover-

Relatum insuper fuerat eidem, majores Francorum ing them.

[dixisse] sub attestazione horribilis juramenti, quod

antequam rex Angliæ sperata reciperet, oporteret eum

necessario per mille lancearum mucrones, et post earum

fragmenta per totidem gladios cruentandos, transitum

facere militarem. Quod multum abhorruit rex Anglo-

rum, nec mirandum.

Rex jurat se peregrinaturum in Terram Sanctam.

Anni quoque sub ejusdem circulo, die videlicet Lunæ, The Londoners summoned to Westminster on the affairs of the Holy Land. 8 April.
quæ ipsum diem præcedit proximo quem Hokedai¹
vulgariter appellamus, fecit dominus rex omnes Londo-
nienses a minimo usque ad maximum voce præconia
convocari, præcipiendo sub edicto regio, ut omnes ad

¹ Hokedai is the second Tuesday after Easter, that year April 9. | See *Hampson's Mediæ Ævi Kalendarium*, ii., p. 198.

A.D. 1252. Westmonasterium voluntatem suam audituri convenirent. Quibus congregatis, jussit rex, ut Wigorniensis et Cicestriensis episcopi et abbas Westmonasteriensis sermonem facerent populo sollempnem nimis et efficacem de cruce suscipienda. Ad quorum prædicationem, propter Romanæ curiæ varias pecuniæ extorsiones et illusiones, pauci de civibus vel compatriotis crucem suscepunt. Veruntamen de curialibus, Ricardus de Grai, Johannes frater ejus, et Johannes de Plexeto ad crucis susceptionem avolarunt; quos ilico rex accurrens cum amplexibus osculabatur, vocans eos fratres suos. Et objurgans vocavit Londonienses ignobiles mercenarios, eo quod eorum pauci crucem suscepunt. Audaciam autem hanc, immo pertinaciam, Roma parturivit, eo quod a Papa jam impetraverat, ut per triennium decimam reciperet a regni clero et populo, quæ si colligeretur, ad plus quam sexcenta milia totalis ejus summa ascendere, in perpetuum regni detrimentum, videretur. Unde dictum est secretius, quod piis mentibus est incredibile, ipsum non ob aliud regem crucem humeris suscepisse, nisi et regnum tali argumento bonis spoliaret. Tamen passagium suum juravit a die Sancti Johannis Baptistæ in sequens triennium, nisi morte vel gravi infirmitate vel alia rationabili [causa] impediretur. Et jurans hoc, apposuit manum suam dexteram ad pectus suum more sacerdotis, et postea supra Evangelia apposita, et osculatus est ea more laici. Nec tamen hoc circumstantes reddidit certiores, præteritarum enim transgressionum memoria suspicionem in præsentibus suscitavit.

Few take
the Cross.

Suspicious
of the
king's
motives.

His oath
to go on
the crusade.

Soldanus Babiloniæ de pace tractat.

War between the
people of
Iconium
and Damascus,
and the

Temporibus autem sub eisdem, rege Francorum apud Cæsaream commorante, Yconienses et Damasceni crucentam nimis et hostilem guerram contra Babilonienses continuarunt, rapinis, incendiis, et cædibus intendentes. Soldanus nempe Babiloniæ omnibus exosus fuerat

Orientalibus, tum quia a potestate Babiloniensium permissus [esset] rex Francorum illæso corpore recedere, avaritia stimulante, tum quia dominum suum Soldanum Babiloniæ prædecessorem suum, ut thesauro suo ditaretur, seditiose dicitur peremisse. Proposuerant utique omnes Orientales, ipsum dominum regem Franciæ ludibrio Sarracenorum omnium, in Christianæ legis exterminium et scandalum sempiternum, palam ostentasse, et demum suo Kaliphæ¹ de Mecha, omnibus diebus vitæ suæ incarcerationum, vel in holocaustum Machometho immolandum, in exaltationem suæ legis, præsentasse. Sed non in tantum ira divina excanduit in servos suos, licet peccatis exigentibus hoc promeruisent Deo ultore, Qui *cum iratus fuerit misericordiæ recordatur*. Ex tunc igitur memoratus Babiloniæ Soldanus domino regi Francorum xenia cum verbis transmisit pacificis, significans ei quot pressuras pro eo, quod ei pepercit, sustinuisset. Unde formam pacis vel treugarum cæpit idem Soldanus in mente concipere, quam regi offerret memorato. Unde in spem meliorem erectus, dominus rex est refocillatus.

A.D. 1252.
soldan of
Egypt
(Azeddin-
Moez-
Ibegh).

Habak.
iii. 2.
The soldan
proposes a
peace to
the king of
France.

Rex omnes honores confert alienigenis.

Adhuc autem non terminato parlamento prælibato, dominus rex, inexorabilis factus omni petenti, saltem breves inducias debitoribus suis non concessit, sed suos naturales immisericorditer coarctans, sine alicujus discretionis consideratione, impetu mentis repentino, ut plus corda suorum cruentaret, contulit cuidam Pictavensi, tanto honore penitus indigno, Elyæ videlicet de Rabani, terram quingentarum marcarum; hinc factus avidus et insatiabilis, inde prodigus regni dilapidator.

Gift of
Henry III.
to Elyas de
Rabani.

¹ Probably meant for the Caliph of Bagdad, Al Mostasem.

A.D. 1252.

Conradus omnium gratiam habet.

Conrad IV. Diebus sub eisdem, cum jam Conradus filius Fretherici omnium fere Ytalicorum, Calabrium, Siculorum, Romanorum, et Germanorum [gratiam] optinuisset, utinam nullo de¹ Romana curia letifero potu proditiose infectus, vix est medicorum industria diligentissima a portis mortis liberatus. Erantque qui dicerent, hoc aliquem Papalem, ignaro tamen domino Papa, procurasse. Timebant enim Papales vehementer, ne Conradus patrissans, nec paternæ immemor persecutionis, adversariis suis redderet retributionem. Factus est igitur Conradus gratiosior omnibus, eo quod Dominus conservaverat eum illæsum in tanti periculi discrimine. Et cum a multis attentius postularetur dominus Papa, ut ipsum Conradum, quantum in ipso fuit, ad culmen imperii promoveret, [renuit;] timuit enim ne patrissans gressus Frethericales ecclesiam persequendo pedetentim sequeretur.

Conrad IV.
poisoned,
but
escapes.

Conrad
in favour
with all.

f. 257.

De adversitatibus Simonis comitis Legrecestriæ.

Conspira-
cy at
Bordeaux
against
Simon de
Montfort.

Eodemque anno comes Legrecestriæ Simon de Monte forti, plures sustinens tribulationes, cum pervenisset Burdegalum, invenit multos de civitate ex civibus contra eum, facta occulta conspiratione, calcaneum levantes, novas parare insidias ac redivivas. Unde oportuit eum nova Martis, immo mortis, pericula experiri, prout patebit in sequentibus.

De morte magistri Johannis de Basingestokes.

Death of
John of
Basing-
stoke,
archdeacon
of Leices-
ter.

Diebus insuper sub eisdem, ne mala veniant incomitata, magister Johannes de Basingestokes, archidiaconus Legrecestriæ, vir quidem in trivio et quadrivio experientissimus, Græcis ac Latinis literis ad plenum eruditus, viam universæ carnis ingressus, gemitus et lacrimas multiplicavit comitis memorati. Hic magister

¹ *de Romana*] This has been effaced, but it is still legible.

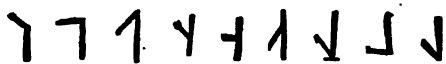
J[ohannes] intimaverat episcopo Lincolniensi Roberto, A.D. 1252. quod, quando studuit Athenis, viderat et audierat ab peritis Græcorum doctoribus quædam Latinis incognita. Inter quæ reperit duodecim patriarcharum, filiorum videlicet Jacob, testamenta; quæ constat esse de substantia Bibliothecæ, sed per invidiam Judæorum dudum fuisse abscondita, propter manifestas, quæ in eisdem patent, de Christo prophetias. Unde idem episcopus misit in Græciam, et cum ea habuisset, transtulit de Græco in Latinum, et quædam alia. Hic insuper magister J[ohannes] figuras Græcorum numerales et earum notitiam et significationes in Angliam portavit, et familiaribus suis declaravit, per quas figuras etiam literæ representantur. De quibus figuris hoc maxime admirandum, quod unica figura quilibet numerus representatur, quod non est in Latino, vel Algorismo, quas huic paginæ duximus protrahendas. Fiat stipes, et in eodem lineas exeuntes, ut quælibet angulum rectum, acutum, vel obtusum faciat, protrahas, hoc modo;

His studies at Athens.

Testaments of the twelve patriarchs. Nota adinventionem beati Basilii, quem maximum Græcorum philosophum sancti fuisse testantur.

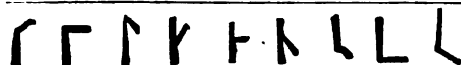
Figuræ¹ numerales secundum Græcos.

Stipes qui nihil per se signat.

 i ii iii iv v vi vii viii ix

 quasi cifra.

Greek numeral figures.

 x xx xxx xl l lx lxx lxxx xc.

Sciendumque quod omnes lineæ a dextris stipitis dependentes digitos, id est, numerum simplicem signant; lineæ vero a sinistris numerum compositum, scilicet numeros gradales, ex quorum conjunctione surgit numerus superior.

† Hæc omnium figurarum dignissima; quæ qualiter volvatur idem signat, scilicet lv; quasi ab æterno provisâ, ut formam haberet crucis Domini Jesu, Dei et

¹ The Greek numerals are in black, the lines and Latin numerals in red.

A.D. 1252. hominis, crucifigendi; unde multi Græcorum postea crediderunt.

↑ Hæc similiter digna est, quæ signat xxxiii. Tricesimo enim tertio [anno] a nativitate Sua crucifixus est Jesus Christus. Et dicitur propter ejus formam signum sagittæ; scriptum est enim subito, sagitta est et nomen.

Nota de principali figura qua omnes complectitur.

* Hæc autem figura omnes numerales secundum Græcos figuras complectitur, et omnibus literis est * aptabilis. Unde multi tabelliones in Græcia, ut celerius notent, per illas figuras scribunt præfixis stipitibus.

The Greek Donatus of John of Basingstoke.

Memoratus insuper magister J[ohannes] quoddam scriptum transtulit de Græco in Latinum, in quo artificiose et compendiose tota vis grammaticæ continetur; quod idem magister Donatum Græcorum appellavit.

His other writings.

Item aliud composuit, in quo particulæ sententiarum per distinctiones dilucidantur; quod sic incipit, "Templum Domini;" quod est perutile.

Ecclus. xxiv. 14.

Item aliud scriptum, quod ab Atheniensibus habuit. In illa enim civitate studuerunt Græcorum sapientes. Et cum sit sapientia immortalis, sicut dicit Sapiens de ea, *Ab initio et ante sæcula creata sum, et usque ad fines*¹ *sæculi non deficiam*, hoc nomen Athenæ dicitur ab *a*, quod est sine, et *thanatos*, quod est mors, quasi immortalis. In illo scripto probatur ordo Evangeliorum.

Account (told by him to Paris) of a wonderful Athenian girl.

Nec prætereundum, quod mihi hæc scripturo familiariter consuevit enarrare. Quædam puella, filia archiepiscopi² Atheniensis, nomine Constantina, nondum vicesimum agens annum, virtutibus prædita, omnem trivii et quadrvii noverat difficultatem; unde alteram Katerinam, vel Katerinam, consuevit dictus magister J[ohannes] jocose, propter suæ scientiæ eminentiam,

¹ "futurum sæculum non desinam," in Ecclus.

² Michael Acominatus; *Oriens*

Christianus, ii. 174. See also Finlay's *Greece* (ed. Tozer), iv. p. 134, note.

appellare. Hæc magistra fuit magistri J[ohannis], A.D. 1252. et quicquid boni scivit in scientia, ut sæpe asseruit, licet Parisius diu studuisset et legisset, ab ea mendicaverat. Hæc puella pestilentias, tonitrua, eclipsim, et quod mirabilius fuit, terræ motum prædicens, omnes suos auditores infallibiliter præmunivit. Ab hoc autem materiæ diverticulo revertentes, narrationem de laboribus et sollicitudinibus comitis Legrecestriæ S[imonis] continuemus.

Primam accusationem sequitur major.

Eodem autem anno, comes Legrecestriæ S[imon] Accusation of Simon de Montfort by the Gascons. diffamatus est et accusatus graviter coram cunctis magnatibus partium transmarinarum; quod videlicet fideles domini regis Angliæ proditiose tractasset et inhumane fame, ferro, et carcere interemisset, et castra et terras occupasset, ut videretur potius oppidorum et civitatum occupator violentus et feralis hominum exterminator, quam terræ domini sui, quem exhæredare nitiitur, conservator. Decretum est igitur communi Wasconensium assensu ad dominum eorum regem Angliæ sollempnes nuntios destinare, qui in testimonium hujus accusationis scripta communarum¹ civitatum Wasconiae, magnatum, castellanorum, et ballivorum secum bajularent et cum lugubri querela domino regi præsentarent. Provisum igitur communi decreto est, ut maximus de tota eorum regione et dignissimus, The archbishop of Bourdeaux goes to England against him. scilicet archiepiscopus Burdegalensis,² cum aliis quibusdam magnatibus famosis, ut magis in confusionem comitis crederentur, in Angliam sub omni festinatione ad dominum regem dirigeretur. Quod cum comiti He returns to England. nuntiaretur, festinavit celeriter in Angliam remeare, ut singulis articulis accusantium coram rege competenter responderet.

¹ *communarum*] communiarum, B. | ² Gerard de Malemort.

A.D. 1252.

Subicitur Wallia legibus Angliæ.

Alan de la
Zouche re-
ports at St.
Alban's
the submis-
sion of the
Welsh.

Eodemque tempore transitum fecit per cœnobium Sancti Albani dominus Alanus de Zucha, Walliæ partium Cestriæ circumjacentium justitiarius, in vigilia¹ scilicet Pentecostes, ad scaccarium Londoniarum non parvum thesaurum deferens in bigis, de reditu regio collectum. Hic palam protestatus retulit quibuscunque auditoribus, quod tota Wallia obedienter et in pace legibus subjacet Anglicanis. Episcopus insuper Bangorensis² ad Sanctum Albanum veniens, itidem enarravit.

Item.

Ralph,
bishop of
Moray.

Et circa idem tempus, electus est in episcopum Morefensem in Scotia magister Radulphus, ecclesiæ Lincolnienensis canonicus.

Venit in Angliam archiepiscopus Burdegalensis contra comitem S[imonem].

The arch-
bishop of
Bordeaux
and other
Gascons
arrive in
England.

The king
sends two
commis-
sioners to
Gascony.

Anno quoque sub eodem, circa Pentecosten, paucis ante diebus, venerunt de Wasconia archiepiscopus Burdegalensis, et de Regula³ et aliis civitatibus Wasconniæ magnates; venientes in Angliam, navigando usque Londonias, invenerunt ibidem dominum regem. Et coram eo lacrimabilem de tirannide comitis Legrecetriæ, quem eis pro custode transmiserat, [querelam] reponentes, ipsum de iniquissima proditione accusaverunt. Quibus rex non statim plenam fidem adhibens, quia ipsos cum esset in Wasconia invenit proditores, misit illuc Nicholaum de Molis militem et Drogonem⁴ Valentinum, ut inquirerent diligenter utrum rei essent

¹ May 18.² Richard.³ La Réole.⁴ Drogo de Barentin. The two

had both been seneschals of Gascony. See Shirley's List of the Seneschals, *Royal and Historical Letters*, ii., p. 400.

Wasconenses aut innocentes, et utrum Henricus de A.D. 1252. Wengham eis esset concors vel non, et utrum clamorem opere complevisset, per singula veritatis assertores plenius ac certius explanarent; quod tamen comiti S[imoni], nec mirum, displicuit.

Articuli accusationis.

Exploratores igitur, cum redissent, domino regi intimarunt, quoniam aliquos inhumane nimis tractaverat, sed meritis, ut creditur, exigentibus, quod tamen propter comitis absentiam non est excussum. Quo audito Wasconenses, qui præsentes coram rege tunc extiterant, scilicet archiepiscopus Burdegalensis et [qui] cum eo steterant, clamitabant dicentes; "Certe declarabitur indicium veritatis, et post indicium iudicium postulamus;" et cum iuramento protestati sunt, quod nunquam ipsi comiti exterminatori intenderent vel obedirent; quin immo potius alium dominum quam regem Angliæ sibi providerent. Et cum graviter comes accusatus in curia regis diffamaretur, et testibus multiplicatis infamia roboraretur, venit in Angliam sub celeritate magna et festinatione. Quod cum sciretur, statutus est ei dies super his adversariis respondendi. Procuravit igitur comes in arcto positus, ut illo die forent præsentes comes Ricardus cui bene complacuit Wasconensium tribulatio, comes Gloverniæ, in hoc casu comiti Simoni favorabilis, comes Herefordiæ, et multi alii proceres et magnates, qui ob hanc causam nullatenus permetterent comitem periclitari. Timebatur enim quamplurimum, ne rex per impetum festinum quia tam alienigenis propitius esse probatur, comitem virum nobilem et naturalem juberet capi et retineri, et tanquam proditorem convictum incarcerari, quod tamen nullo modo sustineretur. Et cum sufficienter comes innocentiam suam allegasset, et pars adversa redarguta siluisset, rex ei verbis adversabatur; sed cum percepisset quod comes Ricardus favisset comiti

Report of the commissioners.

Speech of the Gascons.

Simon de Montfort returns to meet the charges.

His defenders.

A.D. 1252. Simoni et alii omnes, quia discretione regebantur, non poterat in ipsum regalis sævire, licet provocata, severitas. Sed verborum tergiversationes, utrobique alter in alterum, rixas et iras provocarunt. Et improp[er]ando¹ retractabantur quæ dudum sunt peracta; qualiter videlicet apud Xantonas ipsum regem a laqueis Francorum potenter liberaverat, et qualiter primo ituro in Wasconiam blande persuaserat, ut proditores opprimeret, et qualiter cartam suam de optinenda terræ custodia sex annis confecerat, et qualiter auxilium efficax spondit eidem et consilium, quod non est adimpletum.

Demands
of Simon
de Mont-
fort.

Et addidit; "Domine rex, verba tua stabilia et certa
" esse tenerentur. Tene mihi pactum, vel, quod mihi
" promisisti, tene secundum cartæ tuæ tenorem, vel
" expensas meas in servitio tuo fusas mihi restitue;
" notum est enim quod comitatum meum irresta-
" biliter pro tuo honore depauperavi." Cui rex nimis

The king's
answer.
f. 258.

propere et inconsulte respondit; "Scito quod de nulla
" re tibi p[ro]missa indigno supplantatori tibi ac pro-
" ditori pactum servabo; licet enim a pactis recedenti
" a pactis resilire, et palam malignanti protervire."

The earl
gives him
the lie.

Comes autem hoc audito iratus est valde, et surgens palam protestatus est, regem manifeste in hoc verbo mentitum fuisse; et nisi dignitate regali nomine quoque umbratili insigniretur, mala hora ipsum tale verbum a faucibus ejus emisisse. Unde rex, vix se præ ira capiens, ilico præcepisset eum capi, nisi certificaretur quod hoc a magnatibus nullatenus sustineretur.

Altercation
between
them.

Addidit insuper comes, "Quis posset te credere Chris-
" tianum esse? fuistine unquam confessus?" At rex;
"Etiam." Et comes, "Quid valet confessio sine poeni-
" tentia et satisfactione?" ac si diceret, "Si unquam
" confessus fuisti, nunquam contritus vel competens
" satisfactor." Cui rex magis in iram excandens, ait;
"Nunquam tamen poenituit me super aliquo facto,
" quantum jam poenitet me quod unquam permisi te

¹ improp[er]ando] ip[er]ando, B.

" Angliam intrare, vel aliquam in eadem terram vel A.D. 1252.
 " honorem possidere, in qua *realcitras impinguatus*." Dent.
 Et sic amicis jurgium interumpentibus, sunt divisi. xxxii. 15.

De causa totius hujus mali.

Hæc autem omnia regis indiscretio et instabilitas Previous history of Gascony.
 parturivit. Sed ¹ ut dilucidetur causa, anticipanda est It had been given to Richard of Cornwall.
 brevis narratio, ut materia continuetur. Transactis
 jam circiter viginti septem annis, concessit gratis et
 benigne dominus rex comiti Ricardo, fretus suorum
 magnatum consilio, Wasconiam. Unde comes transfre-
 tans cepit Wasconensium homagia, ostendens eis super
 jure suo cartam domini ac fratris sui regis Angliæ,
 unde Wasconenses benigne fecerunt ei fidelitatem
 cum juramentis; erat enim tunc puer elegantissi-
 mus, et omni dignus honore ac favore. Et iterum
 concessit rex ipsi comiti eandem terram et incartavit
 post aliquot annos, ut possessio sua sic firmiter robo-
 raretur. Deinde elapsis aliquot annorum curriculis,
 cum rex ex regina prolem suscepit desideratam
 instinctu reginæ abstulit rex Wasconiam comiti Ri-
 cardo fratri suo, ut eam Edwardo primogenito suo He is deprived that it might be given to Edward.
 conferret, cassatis cartis prioribus et concessionibus.
 Quod tamen comes Ricardus minime concessit, incum-
 bens juri suo, licet possessione privaretur. Unde con-
 tigit quod cum rex ultimo fuit in Wasconia, et aliqui Richard would not resign his rights.
 Wasconensium fluctuantes dubitarent, cuinam potius
 tenerentur intendere, præcepit rex comiti cum magna
 ira et reboatu, ut cartas resignando juri suo palam
 super Wasconia renuntiaret. Quod cum constanter Attempt of the king to imprison him.
 comes renuisset, jussit rex noctu Burdegalensibus ut
 comitem caperent incarcerationum. Ad quod impercunc-

¹ There is a rubrick in the margin, which is unintelligible from the loss of a piece of vellum

" Omnes ideo . . citantur . . ut
 " hæc con . . ibulacio multi mala
 " post . . parturiunt."

A.D. 1252. **tanter responderunt clam Wasconenses, quod hoc nullatenus facerent, tum propter sanguinis regii claritatem, tum propter homagium quod ei fecerunt, tum propter regis mutabilitatem, ne postea facti pœnitens puniret universos. Noluit autem rex hoc præcipere magnatibus Angliæ, certus quod hoc nullatenus facerent sine maxima consideratione. Rex igitur, præ ira quasi furibundus, molitus est Wasconenses muneribus corrumpere, quos imperio nequiverat, ut ipsum comitem tanquam rebellem caperent vinculis mancipandum.**

Refusal of the Gascons to do this. Unde comes ipsa nocte præmunitus apud Burdegalim, in coenobio Sanctæ Crucis latitans, summo diluculo clam et subito navem ascendit, versus Angliam transfretaturus. Unde cum non præmuniretur tam in victualibus quam aliis sibi necessariis, magnam in mari penuriam est perpessus. Exorta insuper tempestate, devians et raptus violentia ventorum adversantium, pericula subiit, adeo ut a portis mortis vix est liberatus. Unde vovit ibidem construere Deo unum cœnobium de ordine Cisterciensium; quod laudabiliter consummavit, prout in antecedentibus est relatam.¹

The king's endeavours to corrupt them. Comes hanc adversitatem in culpam regis retorquens, iram non minimam contra ipsum concepit. Nec unquam postea rex et comes sese mutuo fraterna sinceritate, ut prius, dilexerunt. Rex autem cum percepisset quod comes sic cum ira aufugisset, convocavit in spiritus amaritudine nobiles Wasconix et præcipue Burdegalenses, et facto eisdem sermone, avertit corda eorum ab amore comitis ac fidelitate, multiplicatis blanditiis et promissis, asserens ipsum cupidum esse et subditorum oppressorem, largissimum promissorem sed parcissimum exhibitorem; cartasque ejus cassasse, et factum suum de donatione Wasconix revocasse. Et sic homagia sua revocans, comitem penitus a jure suo et possessione privavit. Promisit insuper eisdem dominum multo

Escape of Richard of Cornwall; his danger at sea, and vow.

His anger with the king.

The king had gained over the Gascons, and deprived his brother of the government.

¹ See above, pp. 86, 262.

meliozem et custodem mitiozem. Quod si benigne A.D. 1252. facerent, magnum thesaurum pro præmio reportarent. Et taxatum est pretium, et limitata est quantitas ad triginta milia marcarum. Et sic Wasconenses incurvati recesserant a comitis Ricardi fidelitate et subiectione. Rex autem a Wasconia tandem turpiter recessurus, ipsos per cartam et juramentum et fidei f. 258 b. interpositionem securos ¹ [fecit] de pecunia hac fideliter persolvenda. Crediderat autem rex ipsos tantis pro- Deceit of missis posse decepisse, sed deceptor se tandem sensit the king. muscipulatum. Ipsi autem Wasconenses in rei gestæ testimonium cartas regis penes se retinent consignatas. Sicque, proh dolor! gestum est, ut utrobique pateat fallacia, quia sicut non decipere, sic nec decipi, tantus princeps debuisset. Comes Ricardus interea, fluctibus Earl marinis in perpetuam sui corporis deteriorationem Richard's [jactatus], vix portum attigit in Cornubia, equis et return. thesauro destitutus, unde tristis et inglorius a suis fidelibus in illa sua terra sibi præstari necessaria postulavit. His autem sic terminatis, cum dominus rex Extorsio post omnimodam jacturam in Angliam remeasset, ex- pecunie. tortoris a prælatis pecuniam singulis singillatim, ut Wasconensium satisfaceret protervitati. Iratus est tamen, et odio habens eos, providit eis comitem Legrecestriæ Simonem, quia vir Martius et in negotiis bellicis ex- Simon de Montfort sent to pertus et famosus est, in custodem, ut superbiam Gascony, conteret recalcitrantium; et confecit ei cartam suam de custodia per sex annos continuanda, et de thesauro suo decem milia marcarum largitus, supplicavit, persuasit, et præcepit, ut ipsos dire et dure tractaret suppeditatos, præcipue qui ab illo ad sinum eorum confugiente, non tantum modo prædicto sed multiformiter, pecuniam suam ab ipso extorserunt, utpote Gastonem de Biarde et matrem ² ejus prodigiosam et potius monstruosam, et alios quamplures. Comes igitur

¹ B. ins. eos.| ² Martha de Bigorre.

A.D. 1252. S[imon], vir belliger, potens et peritus, regis voluntati optemperans, se, sua, et suos maris et Martis periculis exposuit. Et quicquid de terris suis propriis potuit elicere, ita ut nemora sua explanaret et venderet, in expensis dispersit et consumpsit. In calce autem laborum suorum hos fructus a rege reportavit. Per hanc igitur recapitulationem digressivam patet, quare comes Ricardus non doluit vel curavit de regis in hac parte jactura vel perturbatione. Sed nullatenus nisi sinistre potest interpretari, quod rex est jam mutatus, credulus et favorabilis factus Wasconensibus, quorum expertus est versutias, et comitem¹ S[imonem], qui eidem regi in tot ambiguis casibus fideliter servivit, a sinceritate suæ repulit dilectionis. Sed a materiæ nostræ diverticulo redeamus.

who spent there much of his own property.

Ingratitude of the king to him.

Comes Legreestrivæ Simon acerrime a Wasconensibus accusatur.

Articles of the accusation of Simon de Montfort by the Gascons.

Comes autem S[imon], cum de Wasconia propere venisset et regem Londoniis invenisset, non est ab ipso salutatus vel, prout decuit, honorifice receptus. Quin immo stabant ex adverso adversarii, quasi cum rege, archiepiscopus Burdegalensis² et ejusdem consentanei. Qui fascinanti³ [oculo] comitem intuentes, ipsum graviter accusabant, hoc modo :⁴ "Ostendimus primo vobis, domine rex et domine comes Ricarde, et aliis proceribus, qui ex parte domini nostri regis hic præsentibus existunt, literas quas nobiscum attulimus de credentia ex omnibus nobilibus Wasconiae regis fidelibus, militibus civibus, castellanis, et incolis, qui verba querelæ suæ

¹ comitem] comiti, B.

² Gerard de Malemort.

³ fascinanti] fascinnanti, B.

⁴ See the account of these charges in the letter of Adam de Marisco to bishop Grosseteste, No. 30.

(Brewer's *Monumenta Franciscana*, pp. 122-130.) See also letters 474-481 in the 2nd volume of Shirley's *Royal and Historical Letters*, pp. 70-84.

" communiter in ore nostro posuerunt. Conquerimur A.D. 1252.
 " igitur omnes quasi uno ore de comite Legrecestris
 " Symone de Monte Forti, qui custodiam Wasconis
 " suscepit, sed eam vastat et exterminat hostiliter et
 " feraliter. Insuper, quibus comes Ricardus, qui erat
 " et est comite Simone excellentior, concesserat dudum
 " vitam et pacem, et quos¹ nuper dominus Henricus
 " de Trublevilla, qui auctoritate vestra senescallus²
 " fuerat Wasconis et custos noster pius et justus
 " nobis pacifice præerat, similiter et dominus Waleran-
 " nus Theuto,³ vir quidem discretus et circumspectus,
 " toleraverunt benigne et pacificos habuerunt necnon
 " et amicos habuerunt, iste comes expugnat et destruit,
 " in magnum domini regis dampnum et gravamen.
 " Et cassato tot nobilium iudicio et scripto, nobiles
 " terre nostræ fideles domini regis mittit captos in
 " Franciam, ibidem incarcerandos, in contemptum nos-
 " trum et domini regis præiudicium, quorum aliqui in
 " carcere fame et vinculorum pondere defecerunt. Ex-
 " torquet insuper infinitam pecuniam ab eisdem, in
 " dampnum domini regis irrestaurabile. Nec dominum
 " regem inde facit conscium vel participem. Multos
 " quoque de regis fidelibus pacifice vocat ad se in
 " dolo, quasi ad colloquium, quos tanquam pessimos⁴
 " retinet perimendos. Castra insuper petiit ad opus
 " domini regis præstari, quæ quasi propria retinet, pro-
 " ditiose ac nequiter occupata, captis eorum custodibus,
 " quæ ipsa sibi benigne præsentarunt."

Elegans responsio comitis ad objecta.

Ad hæc autem comes S[imon] respondit alacriter, quod His an-
 minime credendum est eis, quia ipsos, quos dominus ^{swer.}

¹ quos] quibus, B.

² He had been appointed seneschal in 1227, 1234, 1238. See Shirley's List of the seneschals of

Gascony, *Royal and Historical Letters*, ii. pp. 399, 400.

³ i.e. Waleran Le Teys.

⁴ pessimos] pessimus, B.

A.D. 1252. *De contentione mota de ecclesia de Flamestude quæ interdicta est.*

Death of
Richard de
Thony.

Affair of
the church
of Flam-
stead
(Herts).

Anni quoque sub ejusdem circulo, videlicet circa Pascha, obiit sanguine clarus et moribus Ricardus, thesaurarius Andegavensis, cognomento de Thony. Hic, domini regis Scotiæ consanguineus, frater fuit nobilis militis ex utroque parente Radulphi de Thony. Hic cum multos in regnis Francorum, Anglorum, et Scotorum¹ redditus optinuisset, et eo de medio sublato vacarent ejus ecclesiæ, vacavit ecclesia de Flamestude, quæ non multum distat ab ecclesia Sancti Albani. Regina igitur, ratione gardæ² quam ei contulerat rex de terra Radulphi de Thony, cujus donationi pertinebat ipsa ecclesia, contulit eandem ecclesiam Willelmo capellano suo, clerico ecclesiæ Sancti Albani, ratione ecclesiæ de Kenebellæ,³ sibi ab abbate Sancti Albani collatæ. Et hoc fecerat regina, confisa de jure suo. Nam ipsum puerum, filium et hæredem dicti Radulphi⁴ de Thoni, (et hoc de dono regis gratuito optinuit,) annis plurimis educaverat, ad quem jus patronatus spectare videbatur; et sic ad reginam collatio fuerat devoluta. Hoc cum rex audierat, in iram magnam excanduit, et ait; "O in quantum ascenderet muliebris, si permitte-
" retur, superbia!" Revocavit igitur et cassavit indecenter et injuste factum reginæ, et contulit memoratam ecclesiam, cujus redditus ad centum marcas ascendere dinoscitur, cuidam clerico suo et consiliario, nomine Hurtoldo, natione Burgundo, qui ilico ejecto Willelmo sibi eam usurpavit, immittens se corporaliter in eandem. Regina autem hæc graviter tulit, propter injuriam et verecundiam multiplicatam. Hujus autem rei notitia

¹ B. repeats *regnis*.

² B. has "vel tutelæ" in the margin.

³ Kimble, Bucks.

⁴ *Radulphi*] Rogeri, B. The boy's name was probably Roger. See Roberts's *Calendarium Genealogicum*, 5 Edw. I. 30.

cum ad aures episcopi Lincolniensis, in cujus diocesi A.D. 1252.
est ecclesia memorata, [pervenisset,] ipsum Hertoldum¹ Action of
excommunicavit, et postea ecclesiam suspendit et inter- bishop
dixit, ita ut nec corpora defunctorum ibidem sepeliren- Grosse-
tur. teste in the
matter.

De morte Roberti Passelewe archidiaconi.

Eodem quoque anno, octavo idus Junii, obiit apud Death of
Waltham Robertus Passelewe, archidiaconus Lewensis, Robert
de quo multa præscribuntur. Hic Robertus, clericus et 6 June.
prælatus, non est veritus regi adhærendo multos mul-
tiformiter depauperare, ut regem impingualet. Opera Apoc. xiv.
autem sua sequuntur eum. 18.

*De morte magistri Ricardi de Wendovre, canonici
Londoniensis.*

Tempore vero sub eodem, obiit magister Ricardus de Death of
Wendovre, canonicus Sancti Pauli Londoniensis, phi- Richard of
sicus præelectus; qui sibi præcavit multo circumspec- Wendover.
tius quam Robertus memoratus. Nam novem sacerdo- f. 259 b.
tibus necessaria providit, qui in perpetuum pro anima
ipsius hostiam Christo offerant salutarem. De quo in
hoc libro specialem facere duximus mentionem, quia
ecclesiæ Sancti Albani quandam crucem legavit et His legacy
spontanea contulit devotione, in qua plures reliquiæ, of an ivory
sicut tituli protestantur earundem, inclusæ continentur crucifix to
St. Alban's,
Hujus crucis² imago eburnea est, et cooperimento
eburneo redimitur stipes crucis cum brachiis, qui stipes
cum brachiis patibulum appellatur. Hæc crux quan- which had
doque fuerat Papæ Gregorii, et eidem carissima. Et belonged
cum memoratus magister R[icardus] phisicus ipsius to Pope
Papæ extitisset, Papa moriturus contulit quod ei fue- Gregory
rat carissimum sibi carissimo; videlicet ipsam crucem IX.
magistro Ricardo.

¹ Sic, H'toldum, though it is
Hurtoldo in full above.

² The cross is drawn with a style
in the margin.

A.D. 1252. *Episcopus Lincolnensis sub specie justitiæ procurat dampna religiosorum.*

Sub ejusdem autem anni circulo, episcopus Lincolnensis Robertus, ut religiosorum proventus mutilaret et partes vicariorum adaugeret, hujusmodi mandatum a sede Apostolica ante expectatum est adeptus:

Letter of
Pope In-
nocent IV.
to bishop
Grosse-
teste
directing
him to in-
crease the
incomes of
vicars in
his diocese.

"Innocentius¹ episcopus etc. venerabili fratri Lincolnensi episcopo etc. Cum, sicut accepimus, in tua civitate et diocesi nonnulli religiosi et alii collegiati ecclesias parrochiales in proprios usus optineant, in quibus nimis exiles aut nullæ taxatæ sunt vicariæ, fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatinus in eisdem ecclesiis de ipsarum proventibus vicarias instituas, et institutas exiles adaugeas vice nostra, prout juxta consuetudinem patriæ secundum Deum videris expedire; non obstantibus si prædicti exempti sint, aut alias muniti Apostolicis privilegiis sive indulgentiis, per quæ id impediri vel differri possit, et de quibus specialem oporteat in præsentibus fieri mentionem; contradictores per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo. Datum Lugduni, septimo kalendas Octobris, pontificatus nostri anno octavo."

Lyons,
Sept. 25,
1250.

The
bishop's
motives in
obtaining
this.

Episcopus igitur memoratus, plus ut dicitur et videtur, in odium religiosorum, quam vicariorum dilectionem et promotionem, multis hujus auctoritate mandati religiosorum dampna intulit et gravamina.

Pax quæ in foribus erat infelicitè impeditur.

June 24.
Attempts
at peace
between
the Pope
and Frede-
rick's sons.

Anno quoque sub eodem, circa festum nativitatis sancti Johannis Baptistæ, cum dominus Papa Perusii moraretur, dictum est in secreto et salutari consilio assertive ab omnibus cardinalibus et aliis amicis suis, quod si certamen inter ipsum et Frethericales, quibus

¹ This letter belongs to the year 1250. See above, p. 96.

major pars imperii jam favebat, maturius non sedare- A.D. 1252.
 tur, universalis ecclesia, immo tota Christianitas, dis-
 crimini pateret et eversioni. Conradus enim Fretherici Their
 filius, tum propter sui generis præclaram excellen- popularity.
 tiam, tum propter sui innatam benignitatem, tum
 propter insuperabilem in militia strenuitatem, audaciam,
 et peritiam præliandi, omnibus magnatibus acceptus
 exstitit et gratosus. Similiter et Henricus, alius filius
 dicti Fretherici, nepos regis Anglorum, tum propter
 suam innocentiam, tum propter speciositatem, tum
 propter amorem imperatricis Ysabellæ, se cunctis præ-
 bentis amabilem, omnium imperialium gratiam optinere
 meruit et favorem. Cogitavit igitur dominus Papa in Failure of
 hoc articulo sibi gratiam eorum conciliare, et eis the Pope's
 per matrimonialem copulam consanguinearum suarum attempts to
 confœderari, prout incepit in aliis nobilibus, quibus marry them
 neptes suas tradiderat maritandis. Sed hoc negotium to his
 per Conradi infirmitatem, qui, ut dicitur, potionatus relations.
 vix respiravit, et per conceptam super hoc imperialium
 indignationem et contradictionem, fuerat impeditum.
 Cum autem Conradus a portis mortis reversus con- Conrad's
 valuerat, imponens Papalibus hæc pericula sibi præ narrow
 parasse, diffamavit dominum Papam non mediocriter, escape
 asserens per ipsum virus letiferum, sicut quondam patri from
 suo facinorose, quod absit esse verum, fuisse propina- poison.
 tum. Unde ad nocendum domino Papæ fortior insur-
 rexit; et Papam multorum gratiam constat amisisse.
 Pacis autem viam, quæ sinistro casu retardata est,
 Thomas de Sabaudia, domino Papæ affinis et familiaris,
 prudenter providerat. Facta est igitur pluribus locis
 in imperio letalis perturbatio, ita quod nec poterant
 Romam adire, qui negotia in Romana curia habebant
 expedienda, quin expoliarentur, et dilaceratis scriptis,
 in contemptum Papæ et jacturam, bullæ confringeren-
 tur. Dicebant namque Frethericales, et præcipue Con-
 radus, quod idem C[onradus] injuste a domino Papa
 excommunicabatur. Et si juste excommunicatus fuisset,

A.D. 1252. ipsum Papam excommunicantem justius in ferro et flamma persequeretur. Vacabant igitur multi rapinis, incendiis, et cædibus. Unde Romanam curiam adeuntes, vias maritimas, licet dispendiosas sibi, ut laqueos paratos evaderent, elegerunt. Et ita Papa pater noster, qui potius Constantini quam Petri vestigia sequebatur, mundo multas ærumpnas suscitavit.

Desiderium archiepiscopi de visitatione facienda in parte adimpletur.

Thomas of Savoy obtains the right of visitation for arch-bishop Boniface.

Memoratus autem Thomas de Sabaudia, cujus nutu pro amore neptis¹ suæ Papa omnia disponebat, efficaciter procuravit, ne frater suus archiepiscopus Cantuariensis a desiderio, quod conceperat de visitatione facienda in Anglia, penitus confusus defraudaretur.² Concessum est enim jam eidem archiepiscopo ut visitationem haberet, modificata tamen procuratia visitandorum. Et sic in curia Romana astute procuratum est, ut pecuniam archiepiscopi lucraretur dominus Papa, et quicquid pars adversa abradere poterat, non amitteret. Literæ³ autenticæ super hoc in libro scribuntur Additamentorum.

De quodam puero qui infirmos curabat.

Cures by a child at Stone, in Kent.

Ipso quoque anno, erat quidam infans, qui in festo Exaltationis⁴ sanctæ Crucis bimatum in ætate expleverat, in villa Cantix, quæ Estanes⁵ dicitur, juxta Dertheford, nescitur qua virtute, mirabilia operabatur. Pater autem pueri Willelmus Crul dicebatur, mater autem Estachia. Puer autem nomine patris Willelmus nuncupabatur. Hic puer, facto per aliquem etiam as-

¹ Beatrice. See above p. 255, note 2.

² *defraudaretur*] *defuderetur*, B.

³ This sentence is in the margin

in rubrick. MS. Cott. Nero D. 1, f. 98. See above, p. 127.

⁴ Sept. 14.

⁵ Probably Stone, near Dartford, Kent.

sistentem crucis signaculo et nominato infirmo, curabat A.D. 1252. omnes languentes, gravi licet infirmitate detinerentur. Propter quam gratiam omnes infirmi de vicinis partibus ad ipsum ob gratiam recuperandæ sanitatis confluebant, nec a suo, quod mirum erat, desiderio frustabantur. Mater autem ejus requisita, unde hoc tali infantulo, respondit se super hoc adhuc gravidam fuisse et etiam post partum super hoc divinitus præmunitam. Sed quia hoc mirabile diu non perduravit, sed diatim in effectu suscepit diminutionem, lethæ traditum est post pauca temporis spatia tam incuriæ quam oblivioni.

The power ceases after a time.

Qualiter sopita est discordia mota inter abbatem Westmonasterii et ejusdem conventum.

Ipsis quoque illius temporibus anni, videlicet circa Assumptionem beatæ Virginis, controversia quæ inter abbatem¹ Westmonasterii et ejus conventum per plures annos durans ventilabatur, diatim aggravata, procurante efficaciter domino rege, qui ipsius conventus et ejus ecclesiæ specialis est amator, feliciter est sopita; abbate tamen domini regis indignationem in illo certamine incurrente, et deteriorem calculum reportante, et assignatis tribus maneriis, quæ ipse abbas diu ante invitis et reclamantibus monachis detinuerat, eis deinceps assignatis, ut de redditibus eorum hospitalitas et caritas domus Westmonasteriensis ampliatur, sic ordinantibus et cum deliberatione providentibus comite Ricardo et domino Johanne Mansel, quorum stare arbitrio compromissum est utrobique. Et cum resiliire a compromisso abbas appellando proposuisset, rex iratus valde jurgiis et probis irrecitabilibus ipsum indecenter lacesivit. Nec postea ipsum abbatem, qui antea suus extitit consiliarius familiaris, insuper et dicti Johannis

Aug. 15. The quarrel between the abbat of Westminster and his convent made up.

The abbat loses the king's favour.

¹ Richard of Crokeley.

A.D. 1252. Mansel socius præcordialis, dominus rex in pristinam amicitiam, quamvis ipsum in abbatem creasset, dignabatur revocare, asserens, quod supra modum domum Westmonasteriensem depauperavit et conventum oppresserat injuriando.

Rex miseretur conventus Westmonasteriensis.

The king's grant to the convent of Westminster. Rex igitur misertus conventus Westmonasteriensis, qui tot gravamina et dampna jam per multos annos toleraverat, concessit benigne eidem ut, vacante abbazia Westmonasteriensi, disponatur libere de possessionibus ipsum conventum contingentibus, quas consuevit rex in manu sua retinere, in magnum dampnum domus et gravamen, donec abbas ibidem ordinaretur. Et super hoc talem eisdem monachis cartam confecit:

Carta domini regis concessa conventui Westmonasteriensi.

Charter granting to the convent the free administration of their separate property during a vacancy.

" Henricus Dei gratia, etc. omnibus ad quos præsentēs literæ pervenerint, salutem. Cum bona abbatis Westmonasteriensis et ejusdem loci prioris et conventus discreta sunt ab invicem et separata, volentes indemnitati et tranquillitati eorundem prioris et conventus providere, concedimus eis pro nobis et hæredibus nostris, quod quotienscunque abbatiam vacare contigerit per cessionem vel decessum abbatum suorum, habeant ipsi prior et conventus liberam administrationem de bonis suis separatis; salva nobis et hæredibus nostris tempore vacationis prædictæ domus custodia de bonis ad prædictos abbates pertinentibus. In cujus rei testimonium, etc. Teste meipso apud Sanctum Edmundum anno regni mei trigesimo sexto."

The king stays three weeks ill at St. Edmundsbury.

Hæc autem acta sunt apud Sanctum Edmundum, ubi rex, ad magnum domus illius incommodum, fere tribus septimanis morabatur infirmatus.

*Nec adhuc est domini regis furor aversus ab abbate A.D. 1252.
Westmonasteriensi.*

Dominus autem rex, timens ne abbas Westmonasteriensis curiam Romanam, quam jam bene noverat utpote domini Papæ capellanus, contra ipsum, maxime quia idem abbas appellaverat, exasperaret, et domum Westmonasteriensem irremediabiliter debitis obligaret, conguessit in ipsum probra iterum et maledicta in ira magna, quæ constat fuisse nulla subnixa veritate, sed ipsa solummodo iracundia ebullivit. Fecit insuper dominus rex per totam Londoniarum civitatem voce præconia acclamari, ne quis abbati Westmonasteriensi quomodolibet pecuniam accommodaret, nec scripto vel sigillo ejusdem fidem aliquatenus adhiberet.¹ Quod in magnum obprobrium abbatis videbatur redundare.

Hujus autem rei auditores universi supra modum f. 260 b. admirantur, quod de regi amicissimo factus est abbas reprobus et alienus; prout poeta introducit amicam de amico conquerente dicere,

“ Alter in alterius jactantes lumina vultus,

“ Quærebant taciti, noster ubi esset amor.”

Ovid.
Heroid.
Epist. iii.
11, 12.

Certi rumores de statu Terræ Sanctæ.

Circa idem tempus, nuntiati sunt rumores certi de statu Terræ Sanctæ per talem literam, cuidam fratri de ordine Prædicatorum, fratri videlicet Waltero de Sancto Martino, directam, qui quandoque in Terra Sancta nominis fuit celeberrimi:

“ Venerabili et dilecto sibi in Christo fratri Galtero de Sancto Martino, frater Joseph de Caucy, sanctæ domus Hospitalis Jerusalem humilis in Achon thesaurarius, salutem.”

Letter
from the
treasurer
of the
Hospital-
lers at
Acre to
Walter de
S. Martino.

Respice in libro Additamentorum² ad hoc signum
←-|->. Hujus autem epistolæ summa talis est:

¹ *adhiberet*] adhiberent, B.

| ² MS. Cott. Nero D. 1, f. 121.

A.D. 1252. " Treugæ postulatae a Babiloniis, quos Soldanus¹ Halapiae arcebat, a rege Francorum finem prosperum ac formam adhuc sortiri non possunt.² Babilonii enim eas impediverunt. Item, tota patria Antiochiæ a Turcomannis jam vastata, cives ipsius civitatis multi fugiunt præ timore. Unde infideles multos de suis [abducentes]³ per partes Christianis subjectas pro libitu omnia incendiis et cædibus feraliter devastant, et recursum habent ad quendam locum, qui Cæsarea magna dicitur. Et hæc omnia procuravit Soldanus de Halapia." Hi autem rumores in autumno in cismontanis partibus divulgabantur.

Post lugubres rumores disperguntur lætiores.

Letter respecting the quarrel between the Soldans of Aleppo and Egypt from cardinal John Tolet.

Anno quoque sub eodem, monachi Cisterciensis ordinis a suo generali capitulo redeuntes rumores disperserunt alacriores, certificati per cardinalem Johannem⁴ Anglicum, quem album dicunt vulgariter cardinalem, eo quod sit monachus ordinis Cisterciensis, qui per quendam abbatem ejusdem ordinis literas capitulo transmisit hunc tenorem continentes: "Cum Soldanorum Babiloniæ et Halapensium diatim crescerent inimicitiae, miserunt hi, qui Babilonensium summi videbantur, ad ipsum qui vel Babiloniæ Soldanus fuerat vel loco Soldani constitutus, mandatum urgens et festinum, asserentes, quod oportuit de necessitate componere cum rege Francorum. 'Exercitus enim ejus jam crevit in immensum, et quasi torrens in convallibus de nivibus resolutis, diatim suscipit incrementum. Sin autem, a Soldano hinc et a Christianis illinc irremediabiliter opprimemur.'"

¹ Malek-el-Naser-Yousouf.

² possunt] potest, B.

³ abducentes] This seems to be the missing word from the letter as given in the Additamenta.

⁴ John Tolet, cardinal priest of S. Lorenzo in Lucina, afterwards bishop of Porto. See above, vol. iv., pp. 354, 578.

Proponitur forma treugarum vel pacis.

A.D. 1252.

Elaboratum est igitur de communi assensu, quod forma treugarum quindecim annorum satis tolerabilis utrique partium est provisa, ut videlicet amicus fieret Soldani Babiloniæ, et adjutor et consolator in tribulationibus, et præcipue contra Soldanum Halapiæ, qui eum nitebatur exterminare, salvo in omnibus cultu regi et suis Christiano. Dimidiabunt insuper de terris, castris, et civitatibus, pecunia, et captis hominibus, et prædis et manubiis, et omnibus acquisitis, rex et Soldanus memoratus, quæcunque poterunt Marte propitio super Soldanum Halapiæ¹ et alios sibi adversantes adipisci. Insuper quicquid solvendum est de redemptione sua, benigne remittetur. Erat autem summa suæ redemptionis inæstimabilis, in decuplo plus quam credebatur. Celabatur namque, ne solutio desperaretur. Item, quicquid habebat idem Soldanus Babiloniæ in sua potestate Terræ Sanctæ, regi Francorum cum sclavis Christianis restitueretur.

Terms of
a 15 years'
truce be-
tween the
king of
France
and the
Soldan of
Egypt.

Multorum dubitatio de hac forma treugarum.

Cum autem hæc forma proponeretur treugarum vel pacis, fuerunt nonnulli qui super his hæsitantes indignationem in animo, stimulante diabolo, conceperunt, dicentes, "Non placeat Altissimo, ut dominus rex " Francorum, regum terrenorum altissimus ac dignissimus, ac cælesti crismate delibutus, successorque " Karoli invictissimi, homini canino, immo cani inhumano, militaret, factus ejus stipendiarius." Sed hæc verborum deliramenta Francis innata gargarando superbia reboavit.

Opposition
to the
truce.

¹ Halapiæ] Babiloniæ, B.

A.D. 1252. *Rex Francorum humiliatus treugis oblatis consentit.*

The truce
agreed
upon.

Rex autem perpendens, quod etiam fratres ejus superstites eum dereliquissent, nec latuit enim quod suorum Francorum eum spreverat nobilitas, humiliatus est; et treugis postulatis et formæ earum oblatae consensum attribuit. Remissa igitur ira omnimoda, restitutæ sunt benigne domino regi Francorum omnes terræ regni Jerosolimitani, cum omnibus Christianis captivis, quos vulgariter esclavos appellamus, citra flumen Jordanis; quæ dico terræ ditioni subjacent Babiloniorum. Initum est insuper decretum inviolabile, quod hi ambo unanimi ac fideli consensu quidem eorum publicum inimicum Soldanum Halapiæ usque ad extremum ferro et flamma inexorabiliter persequuntur, parta fideliter dimidiaturi. Unus igitur istorum, videlicet rex Francorum ex una parte, alius quoque ex alia parte, scilicet Soldanus Babiloniæ, in ipsum Soldanum Halapiæ hostiliter insurgunt; ita ut ipsis hinc inde impugnantibus minime poterat Halapensis resistere.

f. 261.

Rex autem Cipri,¹ qui jam venerat regi Francorum² subsidium opportunum collaturus,³ et alii quamplures exercitum Francorum inæstimabiliter augmentarunt et alacriter roborarunt. Et prosperatum est opus Martium in manibus regis humiliati, Deo propitio, qui *superbis resistens gratiam tribuit humiliatis.* Partem autem alicujus certitudinis, etsi non plene, ab istarum literarum brevitate prælibavimus.

S. Jac. iv.
6.

Litteræ.

Letter
from the
bishop of
Orleans
to the
bishop of

“Reverendo in Christo patri et domino R[icardo],
“ Dei gratia Cicestrensi episcopo, Guillelmus ejusdem
“ miseratione Aurelianensis minister indignus salutem

¹ Henry I.

² B. ins. *ia.*, the scribe having forgotten to strike it out, after inserting *collaturus*.

³ *collaturus*] An insertion after the text was written.

“ et cum omni reverentia et honore tanquam domino A.D. 1252.
 “ ac patri paratam ad beneplacita voluntatem. Pater- Chichester with an account of the truce.
 “ nitati vestræ rumores sub brevitate scribimus de
 “ partibus transmarinis, qui tales sunt. Dominus ac
 “ excellentissimus rex Francorum iniit treugas usque
 “ ad quindecim annos cum infidelibus Sarracenis. Et
 “ terra totius regni Jerosolimitani, cum omnibus cap-
 “ tivis Christianis, qui esclavi vulgariter appellantur,
 “ citra flumen Jordanis, est reddita eidem; et resi-
 “ duum de summa pecuniæ, quam pro sua captione
 “ Sarracenis debebat, ei similiter est remissum; et¹
 “ cujus summa fuit quinquaginta milia marcarum
 “ argenti.”

*De quadam confabulatione inter regem Francorum et
 Soldanum Babiloniæ in Caria.*

Una quoque dierum, post prædictarum treugarum Interview between Louis IX. and the Soldan of Egypt.
 confirmationem, dum diu præoptato colloquio dominus
 rex Francorum et Soldanus² Babiloniæ fruerentur, et
 per fidelem quendam interpretem voluntates mutuæ
 notificarentur, ait Soldanus facie serena et alacri;
 “ Quomodo te habes, domine rex?” Cui rex tristi
 et demisso vultu respondit, “Utcunque.” At Sol-
 danus; “Quare non respondes, Bene? Quæ causa
 “ tristitiæ?” Cui rex; “Non enim lucratus sum quod
 “ maxime desidero, et propter quod reliqui dulce reg-
 “ num Franciæ sed et prædulcem matrem meam post
 “ me clamantem, et meipsum periculis maris et Martis
 “ exposui.” Et Soldanus admirans quid hoc esset illi
 tam desiderabile, ait; “Et quid est quod tam desi-
 “ deras?” At rex; “Animam tuam, quam diabolus sibi
 “ vendicat in baratrum detrudendam. Sed nunquam,
 “ Jesu Christo propitio Qui omnes animas vult salvas
 “ fieri, hoc eveniet, ut Satan tanta præda gloriatur.”
 Et addidit; “Novit Qui nihil ignorat, Altissimus, si

¹ et . . argenti] In the margin. | ² Azzeddin-Moez-Ibegh.

A.D. 1252. " totus iste mundus visibilis meus esset, totum darem
 " pro lucro animarum." Cui Soldanus; " Fuitne hæc
 " intentio, bone rex, tuæ tantæ peregrinationis? Cre-
 " debamus nos omnes Orientales, quod pro terrarum
 " nostrarum aviditate, et non animarum salute, ad hanc
 " dominationem tam sitienter anhelastis vos omnes
 " Christiani, de nobis triumphantes." Cui rex; " Om-
 " nipotentem testem invoco, nunquam ad regnum
 " meum Franciæ curo remeare, dummodo tuam et
 " aliorum infidelium animas Deo lucrifaciam glorifi-
 " candas." Quod cum audisset Soldanus, respondit;
 " Speramus sic per instituta benignissimi Machometi
 " pergere, ut ad summas in futuro delicias pertinga-
 " mus." Cui piissimus rex respondit; " Hoc est quod
 " non possum satis admirari, vos viros discretos et
 " circumspectos illi illecebroso Machometo fidem adhi-
 " bere, qui tot et tam præcipit et permittit inhonesta,
 " (aspexi enim et inspexi suum spurcissimum Alcho-
 " ranum,) cum secundum omnes antiquos sapientes
 " honestas sit summum bonum in hac vita."

Hopes of
the con-
version of
the Soldan.

Louis IX.
intends not
to return
to France.

His igitur auditis, aduberes lacrimæ pubescentem
 Soldani barbam irrorabant, nec amplius respondit ad
 objecta. Singultus enim cum alto gemitu sermonem
 prorumpebant. Sed nec unquam post hanc confabula-
 tionem salutiferam tam pronus ut ante exstitit vel
 devotus Machometicæ superstitioni. Colligitur igitur
 ex dictis et factis prælibatis quod, spe nacta meliori,
 idem Soldanus ad Christianam religionem convertetur.
 Rex autem se asserit nunquam in Franciam reversu-
 rum, sed omnibus vitæ suæ diebus Deo in Terra Sancta
 pro animarum lucro militaturum; relinquens regni sui
 custodiam Francorum strenuitati ac fidelitati et tutelæ
 matris suæ, contra omnium impetus conterminorum.
 Sed hoc divinæ relinquimus ordinationi.

*Perturbatur rex audito rumore de morte regis A.D. 1252.
Hispaniæ.*

Sed ne prospera in hoc sæculo adversitatibus im-
permixta proveniant, dominus rex Francorum, audito Death of [Ferdinand III.] king of Castile.
rumore quod illustris rex Castellæ Andefulsus,¹ qui
dicitur propter sui eminentiam rex Hispaniæ totius,
post præclara gesta sua et super infideles Hispaniæ
conquisitiones maximas, quæ diffusos et speciales trac-
tatus exigent, viam universæ carnis est ingressus,
perturbatur vehementer. Promiserat enim eidem sub-
sidium conferre efficax et festinum. Blanchia enim
multiplicatis precibus, muneribus, et promissis, quæ
cognata ipsius exstitit, hoc procuraverat. Reliquit autem
post se prolem nobilissimam, milites præclaros et ele- His chil- dren.
gantes, qui Sarracenis protervientibus opponent potenter
contradictionis repagula. Insuper concessit Dominus, Children of Louis IX.
in illius mitigationem doloris, regi Francorum prolem
de uxore sua regina inclitam in Terra Sancta, unum
videlicet filium,² et filiam³ desideratam.

*Andefulsus frater regis Francorum, comes scilicet
Pictaviæ, irremediabiliter infirmatur.*

Andefulsus autem, frater regis Francorum et comes Illness of Alfonse, count of Poitou.
Pictaviæ, paralisi percussus, in dolorem tam fratris
regis quam matris irremediabiliter infirmatus, mortis
dispendia protelavit, forte ultione divina sauciatus;
fratri enim suo regi in arcto constituto, prout promi-
serat, præstito cum fide juramento, noluit subvenire.

Blanchia super his certificata inconsolabiliter dolet. f. 261 b.

Hæc autem audiens, dominarum excellentissima Grief of queen Blanche.
Francorum regina domina Blanchia, videlicet quod fili-

¹ *Andefulsus*] Sic, an error for Ferdinandus.

² John.

³ Blanche.

A.D. 1252. orum suorum carissimus et primogenitus, dominus rex Francorum Ludovicus, moram in Sancta Terra voverat quoad viveret, recolensque quam turpiter obierat Robertus comes Atrabatensis, alius ejus filius, et perpendens, quod tertius ejus filius Andephulsus, comes videlicet Pictaviæ, incurabiliter ægrotaret, non valens materna viscera claudere, ingemuit quasi alto vulnere sauciata. Et ex eo tempore tabuit, tanquam carissimis orbata pignoribus. Et dolore præventa, suæ mortis tempora miserabiliter anticipando, postea nec potuit exhilarari nec consolationem accipere respirandi.

Willelmus de Sancto Edmundo transalpinat.

William of St. Edmundo-
bury goes to the
Roman court for
the affair of the
church of
Kingsbury. Hoc¹ quoque anno, pro negotio ingruente de ecclesia Sancti Michaelis de Kingsbrum² missi sunt ad curiam Romanam, quæ tunc fuit Perusii, dominus Willelmus de Sancto Edmundo monachus et Willelmus de Sancto Edwardo; sed misso domum clerico, monachus quo devenerat non poterat inquiri, etiam cum diligenter a procuratore Sancti Albani per omnes terras investigaretur. Tandem domum trepidus veniens, facto utcunque negotio, cum per annum et amplius peregrinasset, domum infirmus rediit, domo Sancti Albani trecentis marcis obligata. Et clam intrans infirmariam, cum ibi per aliquot dies commoraretur, contra consuetudinem et ordinem Sancti Albani, transfretavit, adiens Sanctum Ogidium. Literæ procuratoriæ ipsius in libro³ Additamentorum inseruntur ad tale signum , in cedula margini insitis.

¹ This paragraph is at the foot of the page.

² Probably Kingsbury in Middlesex.

³ MS. Cott. Nero D. 1, f. 70 b, where it is partly sewn and partly pasted on to the margin.

Rex Angliæ præcipit ut comes Simon in Wasconiam redeat. A.D. 1252.

Tempore quoque sub eodem, dominus rex Anglorum, Simon de formam induens David mittentis Uriam in belli pericula, ut reformator pacis videretur qui pacis fuerat perturbator, dixit comiti Legrecestriæ Simoni; "Redi in Wasconiam, ut qui guerræ suscitator es et amator, guerram satis invenias, condigna inde præmia, sicut pater tuus fecit, reportando." In quo verbo aculeato rex Wasconensium, qui præsentibus fuerant, gratiam meruit et favorem. Comes autem alacriter et imperterritus, ilico respondit; "Et ego eo libenter ibo. Nec, ut credo, revertar, donec tibi, licet ingrato, rebelles subjugando, *ponam inimicos tuos scabellum pedum* Pa. cix. l. *tuorum.*" Et ilico comes recedens partes quas bene noverat petiit Gallicanas. Ubi de stipendiariis, ope cognatorum suorum et amicorum, exercitum conflavit fortem nimis et numerosum, promittens eis, ut de adquirendis manubiis sibi condigna præmia præpararent. Ipsi autem sanguisugis avidiores vestigia comitis sequebantur. Ardens enim erat comes et totus accensus ad suæ ultionem diffamationis. Rex autem dissimulans, The king intends to confer Gascony upon Edward. vel scire nolens, quod quandoque Wasconiam comiti Ricardo fratri suo bis dederat et incartaverat,¹ conferendi ipsam Wasconiam filio suo primogenito Edwardo propositum jam habuit et consilium, et maxime instinctu reginæ camerale. Quod cum comes Ricardus cognovisset, Anger of Richard of Cornwall. iratus valde incontinenti tam mente quam corpore a curia recessit, detestans ceream curiæ flexibilitatem.

Confertur Vasconia Edwardo filio regis primogenito.

Congregari igitur præcepit dominus rex confestim omnes Wasconienses, qui adhuc Londoniis commorabantur, de præcepto regis, tam archiepiscopum Bur- Gascony conferred upon Edward.

¹ See above pp. 291-294.

A.D. 1252. degalensem¹ quam alios qui cum ipso venerant, declarans eis donum suum, et in propatulo contestando manifestans, quoniam Wasconiam contulit Edwardo filio suo primogenito; asserens, quod comes Ricardus frater ejus Wasconiam non curavit habere, immo nec unquam videre. Satis enim vexaverunt eum procellæ marinæ, et ejus crumenas Wasconia frequenter evacuat. Quod valde acceptabant Wasconenses. Et confestim fecerunt ei homagium et fidelitatis juramentum. Et largitus est eis Edwardus nobilia donativa, in auro et argento, monilibus, zonis, et holosericis, et promisit ampliora. Rex tamen sibi retinuit principale dominium, scilicet ligantiam. Et coepulantur in maxima exultatione. Et non defuerunt inter prandendum minæ

The Gascons accept him gladly.

Job. xl. 18. ampullosæ, quoniam comes Symon, qui *fiduciam* conceperat *quod influeret Jordanis in os ejus*, vel in frusta detruncaretur vel exul et extorris exterminaretur. Et sic navem ascendentes, velis sinuosis repatriare Wasconenses maturarunt. Sed antequam de labore marini itineris, postquam applicuerunt, valuerunt respirare aut quæ peracta fuerant publicare, invenerunt comitem S[imonem] copioso milite contra eos roboratum. Convocatis tamen multis de inimicis comitis et animatis, quoniam novum dominum habebant qui paratus erat comitis cornua retundere, exercitum magnum et fortem [colligentes], qui indubitanter credebatur comitem posse conterere, ipsum impetunt et hostiliter invadunt. Et insidias, quas comes in quodam diverticulo absconderat, ut ipsos Wasconenses incautos præoccuparet, muniti inveniunt. Et militem strenuissimum, cujus custodiæ comes ipsos deputaverat, post cruenta certamina capiunt, et vinculis mancipatum, reliquis dissipatis, abducunt, cum lætitia de ipsis triumphantes.

The deputation returns home. They find Simon de Montfort with an army against them.

¹ Gerard de Malemort.

*De cruentissimo prælio inter Wasconenses et comitem A.D. 1252.
Simonem.*

Comes autem non procul inde existens, sed expectans ut ipsos suos hostes in ore gladii alacriter exciperet, speransque, prout conductum in arcano fuerat, ut ipsi quos in abscondito posuerat irruerent in hostes ex parte adversa, speculabatur si forte aliqua signa initi certaminis videret; ecce quidam de prælio fugitivus, ut quæ acta fuerant domino suo nuntiaret, raptus equo velocissimo, pervenit ad ipsum, saucius, cruentus, et dilaceratus, anhelu spiritu enarrans quæ acciderant; addiditque, quod abductus jam fuisset miles ille comiti carissimus, custos et dux eorundem. Quod cum comes f. 262. audisset, quasi a gravi sompno excitatus et attonitus, ait; "Nunc nimis moramur. Distantne multum hostes a nobis?" "Immo prope imminent, instantque, ut confestim tibi hostiliter occurrant pugnaturi. Gratulantur quoque et extolluntur, quia sibi Martem propitium nobis invenerunt dissipatis." Et vix ille hæc verba compleverat, comes ad liberationem supradicti militis avidus, vix suam expectans militiam, rapido velocius turbine, ipso relatore duce, avolans equinis minime pepercit lateribus. Et quantocius ad hostes perveniens, fulminantem gladium multorum cruore inebriavit. Et captivos liberans potenter, eorum vincula præcidit et dilaniavit; qui ex liberatione facti alacriores, in hostes irruunt furiose. Et factum est certamen anceps et cruentum. Wasconenses autem de sua multitudine confidentes irruunt unanimiter in comitem, quem præ omnibus capere vel interimere gestiunt sitienter. Et versum est pondus belli in ipsum. Et cum glomeratim se truculenter in ipsum ingessissent, pulsus ab equo jam de vita periclitabatur, cum ecce ipse miles, paulo ante liberatus, ipsum intuitus ait; "O comes strenuissime, justum est ut meum liberem liberatorem." Et densam hostium aciem

Victory of
Simon de
Montfort
over the
Gascons.

A.D. 1252. rapido impetu penetrans, ipsumque comitem in equum erigens, nonnullos obstantium insanabiliter sauciavit vel prostravit conculcandos. Et cum prælium per fere dimidium diei perdurasset, dissipati sunt Wasconenses, victi, et vinculis mancipati. Capti sunt igitur in illo certamine quinque ex eminentioribus Wasconie; ibi¹ captus fuit Rustenus,² et regi præsentatus. Et triumphavit in illo die comes gloriose, nunquam tantum evadens periculum. Nec sunt ausi amplius inimici ejus contra ipsum obgrunnire.

Quam miserabiliter Anglia ab alienigenis conculcatur.

Misery of
England
from the
aliens.

Sub eorundem dierum curriculis, Satanae versutia multiformis communiter populum Angliæ, barones, milites, cives, mercatores, et colonos, maxime tamen religiosos, hac affixit pestilentia, quod qui inter alienigenas videbantur excellentiores, inferiores tot exagitaverunt angariis, rapinis et injuriis vexaverunt, quod inter omnes populos Anglici ultimæ viderentur conditionis. Hinc mercatorum equi, hinc bigæ, hinc eorum substantiolæ violenter rapiebantur; nec aliud pretium quam talliæ vel subsannationis pro ipsis relinquebant. Quod videntes aliqui de Anglorum etiam clarioribus, quos pudet nominare, superbe nimis jurando, dixerunt; "Multi sunt jam reges in Anglia et tiranni, et regnare decet cum aliis et tirannizare." Et sic facti sunt aliis deteriores. Et si quis, cui enormiter injuriatum esset, et querimoniam coram Pictavensibus, quos multæ divitiæ et possessiones faciunt insanire, reponeret, postulans sibi secundum legem terræ justitiam exhiberi, tumide responderunt; "Nihil curamus de lege regni. Quid ad nos de assisis, vel regni hujus consuetudine?" Et sic indigenæ, maxime tamen religiosi, in conspectu alienigenarum sorduerunt, quorum vestigia

¹ ibi . . . præsentatus] In the margin.

² Rustand de Solars. Hist. Angl. iii. 123.

non erubescunt aliqui jam Anglorum consecrari. Dum A.D. 1252. igitur super hac lugubri materia, cum coepularentur, Speech of Roger de Thurkeby to Matthew Paris. frater M[athæus] Parisiensis, hujus scriptor libelli, et dominus Rogerus de Thurkebi, miles et literatus, ad communem parapsidem commensales contrectarent, et frater M[athæus] oppressiones memoratas recitaret, respondit et dixit serio miles memoratus; “*Venit hora*, S. Joh. iv. 23; xvi. 2. “*o religiosi, et nunc est, ut omnis qui opprimit vos arbitretur obsequium se præstare Deo.* Injuriosam “*nempe oppressionem et angariam non multum ab interemptione arbitror discrepare.*” Quod cum dictus M[athæus] audisset, ad memoriam reduxit illud, 2 Tim. iii. 1, 2. *quod in novissimis diebus erunt homines sese amantes, non respectum habentes ad commoda proximorum.*

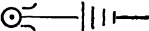
De calore et ariditate æstivali in ipsa æstate.

Anni quoque sub ejusdem volumine, mensibus ¹ Excessive heat and drought. Aprilis, Maii, Junii, Julii, æstus et ariditas ingruere cœpit intolerabilis, sine pluviarum aspersione vel roris beneficio continuata. Unde arborum flores, qui fructus aduberes pollicebantur, caduci infatuabantur; prata gramine spoliabantur, folia plantarum emarcuerunt; pascua pecudibus inanibus prata denegarunt. Terra hiantibus rimis indurata segetibus alimenta pro humoris carentia ministrare nequivit. Stridebant muscæ volitantes, volucres pendulis alis et rostris patentibus cantus suos cum plausibus suspenderunt. Unde æstus, caumata, et sudores infirmitates cronicas et anhelas febres in Autumpni declinatione humanis corporibus promiserunt.

Litteræ papales de magno gravamine quo transalpini præcipue gravabantur relaxative.

Tempore quoque sub eodem, concessit dominus Papa The Pope's grant as to the filling his, qui dignitatibus gaudebant et supra modum in

¹ See above pp. 278, 279.

A.D. 1252. partibus maxime Transalpinis opprimebantur, ut rite de ipsis dignitatibus ipsi ad quos pertinebat electio, Deum habentes præ oculis, ordinarent. Literæ autem super hoc in libro¹ Additamentorum ad hoc signum annotantur.

De quodam hastiludio quod milites tabulam rotundam vocant.

Round
table at
Walden,
Sept. 15.
f. 262 b.

Anno quoque sub eodem, milites ut exercitio militari peritiam suam et strenuitatem experirentur, constituerunt non ut in hastiludio quod vulgariter torneamentum dicitur, sed potius in illo ludo militari qui mensa rotunda dicitur, vires suas attemperarent. Congregati sunt igitur in multitudine gravi tam Norenses quam Australes et nonnulli de partibus transmarinis juxta abbatiam de Waledene, in octavis Nativitatis beatæ Virginis. Et secundum quod constitutum est in illo ludo martio, illa die et in crastino, quidam milites Anglici strenue nimis et delectabiliter, ita ut omnes alienigenæ ibidem præsentés admirarentur, jocabantur. Quarta vero die sequenti, duo milites electissimi, Ernaldus videlicet de Munteinni et Rogerus de Lemburne, dum equestri more omnimodis armis redimiti, dextrarios insidentes præelectos, sese obviam cum lanceis mutuo impeterent, Rogerus suam aptans lanceam, cujus mucro, prout deberet, non fuerat hebetatus, sub galea Ernaldi, guttur ejus cum trachea præcidit et arteriis; erat enim ea parte discoopertus et carens collario. Letaliter² igitur vulneratum, ab equo in terram dans præcipitem, doluit valde Rogerus, prout videbatur. Saucius autem confestim expiravit. Et quia interfectus in armis strenuissimus sibi comparem vel secundum in Anglia non reliquit, factus est inter

Death of
Ernald de
Munteinni.

¹ MS. Cott. Nero D. 1, f. 118.

² His shield (inverted) and broken spear are in the margin; above

"Hernaldi de Munteinni," below

"scutum de asura, cetera de auro."

milites ibidem congregatos planctus et ululatus incom- A.D. 1252.
parabilis. Et sic qui cum gaudio advenerant, cum
tristitia et lamentatione subito sunt divisi. Corpus
autem in abbatia vicina, scilicet de Waledene, cum
multo lacrimarum profluvio honorifice nimis est tumu-
latum, dum adhuc nobiles recessuri præsentibus extite-
runt. Nullus autem militum tantum plânxit mortem
defuncti, sicut auctor ipsius mortis, videlicet Rogerus
memoratus, qui confestim pro liberatione animæ ejus
cruce se signavit peregrinaturus. Cum igitur consti-
tisset ipsum ignarum et invitum Ernaldum letaliter
sauciasse, non est de funere accusatus vel redargutus.
Exstiterant autem in illa militari congregatione multi
Angliæ nobiles, videlicet comes Glovernæ, qui ilico
percusso dicto milite fragmentum lanceæ de guttore
saucii extrahere nitebatur, et ligno potenter eruto
ferrum remansit in vulnere; quod tamen excisum,
cum a militibus consideraretur, inventum est in mu-
crone acutissimum, instar pugionis, cultellinam habens
latitudinem, quod esse debuit et decuit fuisse hebes,
et brevem formam habens vomeris, unde vulgariter
vomerulus appellatur, Gallice vero soket. Per quod
argumentum Rogerus, licet se insontem prætendisset,
factus est suspectus, et quod proditiose facinus perpe-
trasset acriter reprehensus; maxime cum dictus Ernaldus
in alio hastiludio crus Rogeri confregisset. Sed
hæc noverat Deus solus cordium perscrutator.

Suspicion
of Roger
de Lem-
burne, his
slayer.

“Laudis amatores mundanos propter honores

“Sic prosternuntur, sic prostrati moriuntur.”

*De adventu regis ad Sanctum Albanum et quid ibidem
actum est.*

Anni quoque sub ejusdem circulo, vigilia scilicet Aug. 23.
beati Bartholomæi, venit dominus rex ad Sanctum Henry III.
Albanum. Et ilico devote accedens ad majus altare, at St. Al-
ban's.
cum orasset, ut de more consuevit, optulit martiri

A.D. 1252. unam pallam pretiosam et duo monilia et duos anulos aureos et duodecim talenta. Et assignavit ea specialiter ad ornatum feretri. Eademque die Edwardus filius ejus optulit eidem altari unam pallam, et altari sancti Amphibali aliam et duo monilia, quæ præcepit rex in crastino vendi, similiter et alia, et eorum pretio feretrum cooperiri. Dominus autem rex ibidem moram quinque diebus continuavit, sicut pridem¹ fecerat ad Pascha, anno proximo post obsidionem Bedefordiæ.

De morte Willelmi de Haverulle, canonici Sancti Pauli et domini regis thesaurarii.

Death of
William of
Haverhill,
the king's
treasurer,
23 Aug.

Die vero eadem qua dominus rex venerat ad Sanctum Albanum, scilicet vigilia sancti Bartholomæi, obiit Londoniis Willelmus de Haverulle, Sancti Pauli canonicus et domini regis thesaurarius, qui multos ætatis suæ annos in ejusdem regis diligenti famulatu consumpserat. Et cum crederetur quod dominus rex Johannem Franciscum officio Willelmi subrogaret, fabricatis rumoribus quod idem J[ohannes] in partibus remotis Angliæ borealibus, ut contra quosdam religiosos placitaverat, obisset, constituit dominus rex Philippum Luvel, clericum, virum prudentem, facundum, et generosum, in loco memorati Willelmi suum thesaurarium. Quod factum est apud Sanctum Albanum, procurante, ut dicitur, Johanne Mansel, amico Philippi speciali.

Philip
Luvel suc-
ceeds.

Epitaph on
William of
Haverhill.

Epitaphium² Willelmi de Haverhulle.

“ Hic Willelme jaces, prothotesaurarie regis;
“ Hinc, Haverhulle, gemis, non paritura parem.
“ Fercula culta dabas, emperea vina pluebas,
“ Amodo sit Christus cibus et esca tibi.”

¹ This is the first mention of this visit of Henry III. to St. Alban's.

² This is at the foot of the page.

Pestifera pecudum mortalitas.

A.D. 1252.

Ejusdem anni curriculo, post multa æstatis caumata, Murrain in autumn. tempore adveniente autumpnali, facta est tanta pestifera armentorum mortalitas pluribus locis in Anglia, præcipue autem in Northfolc et in marisco et partibus Australibus, quantam nullus se meminit prævidisse. In qua peste hoc evenit mirabile, quod de pecorum mortuorum cadaveribus etiam canes et corvi qui vescebantur ilico intumuerunt et infecti obierunt. Unde Other strange circumstances. nullus erat hominum, qui carnes boum comedere auderet, ne forte ipsæ essent de morticinis memoratis. Aliud quoque stupendum in armentis videbatur, quod vaccæ et juveni adulti, ubera majorum vaccarum sugentes, ut vituli, trahebant. Aliud quoque tunc temporis mirabile videbatur, videlicet¹ [arbores quarum] erat natura pira vel poma gestando producere, velut esset in Aprili, florere videbantur. Mortalitas autem prætaxata, et florum novitas, cum pecorum innaturali lascivia, a prædicto caumate et ariditate causam ceperunt primitivam. Gramen enim, quod et mirum fuit, etiam Consequences of the drought. pratorum, adeo marcidum, aridum, et durum, mense Maio, Junio, et Julio inveniebatur, quod si manibus confricaretur, in pulverem cecidit resolutum. Cum igitur tempus æquinociale pluviam et temperiem arenti terræ præsentaret abundanter, facta est propter pororum apertionem terra sui prodiga beneficii, unde herbam protulit fertilem, sed degenerem et innaturalem; quam avide carpentes famelici pecudes et inanes, et sic repentina pinguedine dilatati, inutiles carnes et inordinatos humores produxerunt. Et sic innaturaliter lascivientes desipiebant; et subito corrupti et infecti mortui corruerunt, et etiam alios propter vehementiam corruptelæ sui contagio corruerunt. De arboribus siquidem intempestive florentibus potest causa similis assignari.

¹ A word is erased here. The words in brackets are conjectural.

A.D. 1252.

*De dedicatione ecclesiæ Elyensis.*Dedication
of the
church of
Ely,
17 Sept.

Anno quoque sub eodem, decimo quinto kalendas Octobris, die videlicet sancti Lamberti, dedicata est magnifice ac sollempniter nimis nobilis ecclesia cathedralis Elyensis; cujus presbiterium, præterque hoc turrim excellentissimam, opere admirabili ac sumptuoso nimis Hugo ejusdem loci episcopus, omnis honoris et honestatis amator magnificus, propriis sumptibus usque ad perfectam consummationem construxerat. Idem quoque episcopus regale palatium cum thalamis et aliis ædificiis ad idem pertinentibus in curia sua Elyensi gloriose ædificaverat, in quo festive coepulabantur et laute, qui sollempnitati dedicationis intererant, sicut dicetur in sequentibus. Officio igitur intererant dedicationis ipse Elyensis episcopus, quod diu ante siti-enter desiderarat; item Norwicensis¹ et Landavensis² episcopi. Affueruntque eidem sollempnitati dominus rex et multi magnates regni, prælati quoque et clerici innumerabiles. Et concessa est multa[rum]³ dierum indulgentia cunctis qui ad illam sollempnitatem convenerant et fuerant in posterum conventuri. Et post festa spiritualia gloriose celebrata ad corporalia consequenter diverterunt. Et repleta sunt tam ipsorum monachorum quam episcopi vel in ipso municipio conversantium ædificia convivantibus. Et adhuc doluit episcopus de paucitate congregatorum, affirmans convivium citra propositum suum pro magna parte mutilatum. Gratulabatur igitur in spiritu maximæ exultationis, quod Deo propitio diem illum meruit expectasse, qua omnia in suo longo proposito quæ præconceperat et concepta præordinaverat, viderat jam feliciter consummata, ut ipse beatus senex cum sene, episcopus cum Symeone, exultans in jubilo diceret, *Nunc dimittis servum tuum, etc.*

S. Luc. ii.
29.¹ Walter Suffield.² William de Burgh.³ multa] written over an erasure.

De morte Margaretæ comitissæ de Insula senioris. A.D. 1252.

Eodemque anno, sexto nonas Octobris, obiit nobilis Death of
ac generosa domina Margareta, comitissa de Insula, cog- Margaret
nomento de Ripariis, quondam uxor Falcasii cruentissimi de Rivers,
proditoris. Copulabatur tamen eidem ignobili nobilis, widow of
pia impio, turpi speciosa, invita et coacta, tradente Faukes de
eam Johanne tyranno, qui nullum genus abhorruit Breanté,
facinoris perpetrandi. De qua copula quidam ait satis 2 Oct.
elegantè ;

Versus.

" Lex connectit eos, amor et concordia lecti.

" Sed lex qualis ? amor qualis ? concordia qualis ?

" Lex exlex, amor exosus, concordia discors."

Hujus vero nobilis dominæ dulcis memoria mihi reci- Digressio,
tabilis perpetuabitur, quia quondam cum una noctium sed utilis,
in nocturna visione viderat vir ejus Falcasius, cum quo de visione
tunc dormierat, quod de turri ecclesiæ Sancti Albani in- notabili
star fulminis quidam lapis miræ magnitudinis irruisset in qua conti-
eum et in pulverem contrivisset, expergefactus prosiliit git quon-
attonitus et anhelus, cui trepido et quasi furia invento dam Fal-
ait uxor ; " Quid hoc, domine ? Quomodo te habes ? " casio ; sed
Cui ille ; " Multa pertuli pericula, sed nunquam sicut hæc suo
" in hoc sompno et sompno perterrebar et perturbabar." loco¹ ple-
Et cum omnia seriatim eidem enarrasset, respondit nus præ-
mulier ; " Offendisti nuper beatum Albanum graviter, scribuntur.
" ecclesiam sanguine polluen- do, municipium suis bonis
" spoliando, abbati et conventui multiformiter injuri-
" ando. Surge celer, illuc accelera, ut etiam ante diem
" itinereris, humiliare, et eidem martiri quantocius,
" ne gravis ultio imminens te conterat, reconciliare."
Veniens igitur Falcasius mane ad Sanctum Albanum,
jacuerat enim apud Loitonam,³ fecit vocari abbatem ad
se ; et genibus flexis, junctis manibus, et lacrimis abortis,

¹ Above, vol. iii., p. 12.

² Leighton.

³ *perturbabar*] perturbatur, B.

A.D. 1252. dixit ei, "Domine, miserere mei, graviter offendi Deum, et ejus martyrem beatum Albanum, et vos. Sed de peccatore misericordia. Loquar de licentia vestra conventui, jam in capitulo veniam in presentia vestra flagitans veniam de commissis." Concessit igitur abbas, ovinam admirans in lupo mansuetudinem et humilitatem. Vestibus igitur spoliatus, cum suis militibus similiter spoliatis, ferens in manu virgam quam vulgariter baleis appellamus, intravit capitulum, et confitens culpam quam, ut ait, in guerra, sicut tunc decuit, perpetraverat, a singulis fratribus disciplinas¹ nuda carne suscepit. Et vestitus deinde, ivit sessum juxta abbatem, palam dicens; "Hoc mihi fecit facere uxor mea, pro quodam sompno. Sed si exigatis ablata vobis restitui, non exaudiam." Et sic recessit. Veruntamen magnum reputabat hoc conventus, quod ex tunc lædere desistebat. Qui enim his temporibus malus non est, optimus reputatur, et sicut de Astaroth legitur,² "Iniquus cum lædere cessat, prodesse judicatur." Sic igitur secundum Apostolum, *per mulierem fidelem vir salvatur infidelis*.

¹ Cor. vii. 14.

f. 263 b. *De magno parlamento quod fuit Londoniis.*

The Bishops summoned to London, 13 Oct. *Ecce novum super terram. Consueverunt laici praelatis dare, nunc fit e converso. Papal mandate demanding*

Festo autem beati Edwardi imminente, quod de consuetudine rex consuevit in magno comitatu et apparatu celebrare, convenerunt, veluti ex edicto regio convocati, totius Angliæ prælati fere universi. Omnes nempe episcopi, præter Cestrensem³ valitudinarium, et archiepiscopum qui in partibus agebat transmarinis, simul et Herefordensem, et præter archiepiscopum Eboracensem, qui ob incertam nobis causam, nisi forte quia remotus est, remansit, ibidem exstitere.

Protulit igitur in medium dominus rex papale mandatum, omnibus regni æmulatoribus exosum et detestabile;

¹ A rod is drawn in the margin.

² This is from the apocryphal Acta Apostolorum, ascribed to Abdias; viii. (St. Bartholomew) § i. Fabricius *Codex Apocryphus N.T.*

ii. p. 670. "Cum desinit lædere, curasse putatur." See also vii. § 2, p. 640.

³ Roger de Weseham.

quod videlicet contulerat Papa totam regni decimam, A.D. 1252. videlicet proventum totius ecclesiæ Anglicanæ, de potestate sibi a Deo concessa, per triennium, ad regiæ viaticæ peregrinationis, adjuncto magnæ verbo offensionis, scilicet, non secundum æstimationem ecclesiarum pristinam, sed secundum æstimationem novam ad inquisitionem strictissimam, ad voluntatem et arbitrium regiorum satellitum et extortorum, qui astute nimis in¹ dampnum ecclesiæ inæstimabile et servitute perpetuam suis primum propriis et regiis emolumentis inhiarent. Argumentose igitur regii nuntii episcopis congregatis supponentes, quod tali ac tantæ contributioni consensissent, vulpina calliditate exigebant, quod, soluta pecunia duorum annorum secundum papale mandatum, pecunia tertii anni ante peregrinationem, licet hoc in papali mandato autentico non contineatur, pecunia totaliter, secundum formam prætaxatam collecta, solvatur peregrinato, vel saltem ejus pars dimidia regi benigna gratuitate ac benignitate gratuita concederetur. Tunc enim, ut dicebant, dominus rex versus Orientem iter dirigeret et vexilla. Quod cum inter alios episcopus Lincolnensis, admirans verba tam venenata et ad subversionem ecclesiæ intoxicata, audiret, in ira magna respondit; "O quid est hoc, pro nostra Domina? Vos ex inconcessis proceditis. Supponitisne vos quod nos in hanc maledictam contributionem consenserimus? Absit hæc a nobis ad "Baal genium incurvatio." Cui electus Wintoniensis ait; "Pater, quomodo poterimus resistere voluntati papali ac regiæ?" Unus impellit, alter attrahit. Consenserunt Franci in hoc casu contributioni consimili, ut videlicet regi suo peregrinato subvenirent. Fortiores nobis sunt, et ad resistendum consueverunt esse proniores. Et nos qualiter valemus resistere?" Ad hæc Lincolnensis; "Eo ipso resistendum est, quod Franci contribuerunt. 'Binus² enim actus inducit

a tenth of the church revenues for the king.

Opposition of bishop Grosseteste.

³ Reg. xix. 18.

¹ in] et, B.

² This will be found in the mar-

ginal notes to the Codex i. tit. 7. Lex 3. Nemo.

A.D. 1252. "consuetudinem." Præterea luce clarius videmus,
 "proh dolor! qualem finem sortita est tyrannica regis
 "Francorum extorsio pecunialis. Terreant nos exempla
 "præambula. Ne igitur et rex et nos gravem Dei
 "offensam incurramus, pro me dico voce libera, huic
 "injurious contributioni contradico." Sententiæ igitur
 huic consensum præbuerunt alacriter Londoniensis,
 Cicestrensis, Wigorniensis, et electus Wintoniensis, et
 fere omnes alii. Salesbiriensis autem fluctuabat.¹ Et
 addidit Lincolnensis, "Supplicemus omnes domino
 "nostro regi, quatinus de salute animæ suæ sollicitetur,
 "impetum tantæ refrænans temeritatis."

The
bishops
generally
agree with
him in re-
fusing the
demand.

Quomodo se rex habuit hæc cognoscens.

Anger of
the king.

He
changes
his demand
into a
request.

Hæc autem cum fida relatione nuntiarentur domino
 regi, quasi furia invectus, nec se præ ira capiens,
 vocem cum clamore exaltavit, et omnes, qui in sua
 camera fuerunt, velut furiosus aufugavit. Tandem suis
 familiaribus aulicis ipsum blandius mitigantibus, signi-
 ficavit prælatis, quatinus non quasi domino protervienti
 et de præcepto papali exigenti, sed tanquam suppli-
 canti, et Christo in Terra Sancta militaturo, et in
 ipsam pro honore universalis ecclesiæ peregrinaturo,
 competens auxilium pecuniare liberaliter largirentur.

Responsio prælatorum blandæ petitioni domini regis.

Answer
of the
prælates.

Quod cum prælatis renuntiaretur, mitius se habentes
 responderunt; "Credimus indubitanter, quod si dominus
 "Papa veraciter intelligeret, quot angariis, quot exac-
 "tionibus dampnosa Anglicana gravatur et opprimitur
 "ecclesia, nunquam talia dominus rex in curia Romana
 "impetrasset. Et si ipsum super his plenius certifi-
 "cemus, factum suum, nec est mirandum, tanquam ex
 "suppressa veritate et suggesta falsitate deceptus,

¹ *Fluctuabat*] fluctuebat, B.

" ilico revocaret. Nunc enim dominus rex per fores- A.D. 1252.
 " tarum suarum ampliaciones, nunc per justitarios
 " itinerantes, nunc placitis, nunc modis aliis regnum
 " suum depauperat. Quo exinanito, necesse est eccle-
 " siam egere. Quid de prælatis referemus, quos in
 " nobilibus intrudit ecclesiis? Quam miserabiliter ex-
 " torsit bona terræ suus Cantuariensis archiepiscopus,
 " qui se debitis tot finxit obligatum, ut sine totius
 " ecclesiæ Anglicanæ adjutorio non poterat¹ respirare?
 " Nec adhuc cessat dominus rex, si fas est recitare,
 " aliis innumeris argumentis regnum et ecclesiam contra
 " sacramentum suum primitivum tam pecunia quam
 " libertate privare consueta. Et jam ab omnibus cre-
 " ditur et dicitur, quod non ob aliud, ut videtur, se
 " cruce signavit, nisi ut hoc novo modo substantiolam
 " in Anglia, quæ remansit, valeat asportare, sicque
 " redigat mellifluidum Angliæ regnum in desertum; vel
 " saltem subrogatis alienigenis, suis incolis viduet edu-
 " catis.² Nonne dudum in pueritia sua, quando in
 " regem feliciter creabatur, crucem utique patris sui f. 264.
 " cruce signati humero suo pro ipso assumpsit? unde
 " timendum, ne ipsam crucem eodem modo et ea in-
 " tentione dominus iste rex, qua pater assumpserat,
 " patrissans assumpserit, ut et iste videlicet, quod absit,
 " suos conterat naturales. Veruntamen quicquid hac
 " tenus egerit, quantumcunque ecclesiam et regnum
 " oppresserit, quod postulat adhuc impendimus, et desi-
 " derio suo pro posse obsecundabimur, si, quod multo-
 " tiens promisit, velit cartam totiens pactam, totiens
 " debitam, libertatum nobis juratarum, inviolabiliter
 " observare; necnon et aliam cartam conficere, ne alia
 " vice sub prætextu hujus gratiæ talia exigat, ut eccle-
 " sia tam execrabili tributo supponatur. Cæterum
 " requirimus, ut si concedatur pecunia, quam dominus

They agree
 to the sub-
 sidy, if the
 king will
 observe
 Magna
 Carta.

¹ poterat] Sic, partly over an erasure.

² educatis] Introduced in the margin over an erasure.

A.D. 1252. "rex exigit, colligatur diligenter ac fideliter, ad opus
 "domini regis utiliter distribuenda, in Terram Sanctam
 "profecturi, prout fidelibus suis cautius solito videbitur
 "expedire."¹

The king's
 previous
 ill use
 of his
 treasure.

Hæc autem addebant, quia totum thesaurum suum, quem ab Anglis dominus rex extorserat, in dampnum regni et suorum fidelium periculum, in usus hostium tam prodigialiter quam prodigaliter distribuerat; ac si arma sua quis hostibus suis in suum sponte distribuat detrimentum. Hæc salubriter inter filios pacis prælatos tractabantur, ut hæc regi ex parte eorum significarentur.

Dominus rex salubri consilio minime acquievit.

His fury at
 the answer
 of the
 prelates.

Postquam domino regi talia ex parte prælatorum nuntiarentur, et plenius intermeante episcopo Saresberienſi recitarentur, ira incanduit vehementiori; corrugansque nares juravit horribiliter, quod nunquam, "dum vitales auras carperet," in talem mergeretur servitutem, in hoc patris sequens vestigia pedetentim.

Virg. Æn.
 i. 387, 388.

They re-
 fuse to act
 without the
 two arch-
 bishops.

Significavit autem eisdem iterato, si aliter vellent respondere quam sic tergiversando. Sed ne frontose viderentur cum præcisa negatione respondisse domino suo regi, dixerunt se non posse plenum aut perfectum consilium inire absque domini Cantuariensis archiepiscopi, qui totius Britanniae primas esse dinoscitur et prælatorum omnium Angliæ excellentissimus, præsentia et assensu, et domini archiepiscopi Eboracensis, qui primus vel de primis est totius regni, consensu et providentia. Quorum unus in partibus agebat transmari- nis, alter absens in partibus remotis commorans, causis ignotis impeditus.

¹ B. introduces *liberetur* in the margin.

*Rex redditus vacantes et eschaetas penitus indignis A.D. 1252.
distribuit.*

Rex autem solitis insistens deliramentis, eschaetas et redditus vacantes, quasi in hujus contradictionis ultionem, alienigenis ignotis, illiteratis, scurrilibus, et penitus indignis non destitit distribuere, ut sic suorum naturalium corda insanabilius sauciaret. Et si de aliis sileamus, unum huic volumini duximus annotandum. Capellano siquidem fratris sui Galfridi de Lizinnum, quo utebantur dominus rex et dominus ejusdem capellani Galfridus memoratus et tota eorundem curia tanquam stulto et nebulone infatuato, ut ejus nugis veluti jocularis desipientis et clavigeri omnes cachinnarent, contulit dominus rex bonam ecclesiam de Prestona, quæ fuerat Willelmi de Haverhulle regii thesaurarii nuper defuncti, cujus fructus annui ad pretium plus quam centum librarum ascendere dinoscuntur. Istum nempe capellanum natione Pictavensem, mores ac literas penitus ignorantem, vidimus lapidantem dominum regem et G[alfridum] fratrem ejus et alios magnates, dum in pomario² Sancti Albani spatiarentur, cespitibus, lapidibus, et pomis viridibus, et acerbas uvas in oculos eorundem exprimentem, tanquam expertem penitus rationis. Gestu quoque, verbis, et habitu, necnon corporis qualitate et quantitate despicabilis, histrio potius quam sacerdos in dedecus ordinis sacerdotalis poterat judicari. Ecce quibus dominus rex multa animarum milia committit et committi procurat custodienda, spernens tot literatorum, tot discretorum, tot idoneorum, quam Anglia genuit, numerositatem, quæ et linguam novit indigenarum et ruditatem informare. Similiter et alia ecclesiarum beneficia, quæ ejusdem Willelmi memorati extiterant, contulit rex

Specimen
of the
king's
favourites.
Scene in
the orchard
of St. Al-
ban's.

Nota¹ qui-
bus rex
beneficia
contulerit
ecclesiast-
ica.

Hæc autem
initia
sunt apud
Sanctum
Albanum
in crastino
Sancti
Bartholo-
mæi.

Digressio¹
sed non im-
pertinens.

Evil dis-
tribution
of his
patronage
by the
king.

¹ These marginal notes are in
rubrick.

² pomario] pomerio, B.

A.D. 1252. inconsulte, velut ad provocandum sponte iram et odium dignorum, indignis et ultramarinis, quorum insufficietiam et inutilitatem gestus inordinati et verba, non tantum scurrilia sed delira et obscena, reprobos indicabant. Hanc autem materiae digressionem genialia¹ suspiria elicuerunt.

De digressionem ad materiam regressio.

The king attempts to gain over the bishop of Ely (Hugh Northwold).

f. 264 b.

Rex igitur pecuniæ factus sititor avidissimus, ad solitas vulpinæ² fraudis versutias conversus, quos non potuit in concilio communi frangere congregatos, cogitavit divisos frangere sigillatim. Vocavit igitur, antequam a Londoniis recessissent, soluto concilio memorato, Elyensem episcopum, ut cum ipso secretius loqueretur. Adventanti igitur episcopo rex reverenter et honorifice nimis assurgens, advocavit eum, et cessit ei, ut juxta ipsum eundem episcopum familiariter collocaret. Et satis humili et sereno vultu, ait ad eum; "Domine carissime episcope, difficile mihi foret omnia beneficia, liberalitates, et obsequia mihi a vobis multotiens impensa, recitare. In Provinciam enim itinere laborioso ac periculoso, ut mihi uxorem meam adduceres, sumptibus propriis vestris animo libenti perrexistis. Mihi insuper in ultramarinas partes profecturo, semel et iterum et iterum auxilium efficax infatigabiliter impendisti. Quid plura? Nunquam auxilio indigui, quin prompto favore meam præveniretis, vel saltem prosequeremini, indigentiam. Nunc autem plus quam unquam vestra indigeo munificentia ac solita benignitate. Assumpsi enim, ut vestra novit paternitas, crucem Domini humeris meis, pro honore universalis ecclesiæ et regni prosperitate, in Terram Sanctam magnifice bajulandam. Cujus peregrinationis vos meos fideles et benefactores desidero et oro specialiter fore participes. Supplico igitur modis omnibus

¹ genialia] genialea, B.

| ² vulpinæ] vulpinas, B.

" quibus possum, quatinus in bonum cæteris exemplum, A.D. 1252.
 " me in instanti necessitate, quæ multas postulat ex-
 " pensas, juvare non omittatis, [aliorum teporem non
 " respicientes. Ego vero, nacta temporis oportunitate,
 " vobis in uberioribus beneficiis condignam rependam
 " vicissitudinem." Episcopus autem, in hac stabilis
 " existens temptatione, istis nugatoriis sermocinationibus
 " respondit dicens, subticens¹ moderate dampnum sibi
 " illatum de nundinis sanctæ Etheldredæ pro nundinis
 " sancti Edwardi apud Westmonasterium innovatis, " Do-
 " mine, si aliquando vobis servivi, multum mihi com-
 " placet; sed noverit serenitas vestra quod a forma,
 " quam universitas compromisit et in fide propositam²
 " roboravit, nullatenus volo nec valeo, quia inhonestum
 " mihi foret, recedere vel sequestrari. Si autem nos
 " prælati vestro voluntario impetui flecteremur, eccle-
 " sia depauperaretur, et in læsionem fidei ac sacra-
 " menti vestri perpetuæ servituti subjaceret ac tributo.
 " Ad memoriam si placet revocandum est, qualiter
 " sancti multi pro sanctæ ecclesiæ libertate feliciter
 " exularunt, et gloriose occubuerunt interempti. Quid
 " beatum Thomam commemorem martirem gloriosum?
 " quid beatum successorem suum beatum Edmundum
 " nobis contemporaneum? Choruscat copia exemplo-
 " rum, quæ omnia in vestrum obprobrium redundare
 " comprobantur. Terrere vos deceret regis Francorum
 " exemplum, vobis pro speculo a Deo demonstratum,
 " qui extortam a regno suo pecuniam in suam hostibus
 " distribuit redemptionem, et inde nostros inimicos,
 " scilicet Sarracenos, amplius saginavit. Unde *qui*
 " *persequuntur nos veloces erunt*, et qui oderunt nos,
 " victores gloriantur, immo armis et pecunia nostra
 " ditati gratulantur. Et quicquid de rege deinceps
 " contingat memorato, obprobrium indelebile contraxit
 " ex præteritis, scilicet quod Christianorum nobilis-

Answer of
the bishop.

The king
should take
warning
by the
example of
St. Louis's
misfor-
tunes.
Isa. xxx.
16.

¹ *subticens . . innovatis*] In the
margin.

² *propositam*] propositum, B.

A.D. 1252. "simus præda factus est Sarracenis, propter quod
 "nonnulli a fide recedentes, proh dolor! apostatarunt.
 "Et hæc omnia rapinæ imputamus prætaxatæ."

Nec adhuc rex rationi adquievit.

Rudeness of the king to the bishop. Cum autem hæc audisset rex, quasi alto vulnere saucius, nec adhuc rationi adquiescens, exclamavit inordinate nimis, dicens ministris; "Eicite rusticum hunc, "eicite, et ejectum excludite, ut amplius coram me "non compareat, qui et solamen mihi denegat et "juvamen." Et sic qui ingrediens satis curialiter fuerat advocatus, probris exiit lacessitus. Simili quoque modo quorundam aliorum, quos secretius ad se fecit accersiri, moliebatur constantiam enervare, quorum verba licet pondere non carentia causa brevitatis præterimus. Hac autem versutia summo opere conabatur prælatorum sibi mentes inclinare, ut sic consequenter nobilium corda ad consensum¹ incurvaret contributionis; sed ipsorum consilium a prælatorum sententia dependebat.

He tries to gain over others.

De laudabili constantia Wintoniensis electi in hoc casu.

Departure of Æthelmar, elect of Winchester. Eodemque die venit electus Wintoniensis ad dominum regem fratrem suum, ut vale dicto licentiatum repatriaret. Rex autem non prout decuit ipsum facie serena appellavit, nec assurrexit sicut consuevit venienti. Cui ait electus, "Domine, mihi videtur solvitur "concilium; patefactum est vobis, prout mihi videtur, "prælatorum incommutabile propositum. In procinctu "sum, ut de vestra licentia redeam præmaturus. Non "enim placida mihi est in hac urbe mora diuturnior.

Insolence of the king to him. "Domino Deo vos commendo." At rex, "Et ego te "diabolo vivo. Deberes mecum stare, etsi totus

¹ *consensum*] consensumsum, B.

" mundus mihi adversaretur, qui frater meus es uteri- A.D. 1252.
 " nus. Et ego te malo grato Dei et Ejus sanctorum
 " et eorum ad quos spectat de jure electio promovi, et
 " ad tantam provexi dignitatem, ut nulli de clero in
 " divitiis secundus in Anglia videaris." Cui electus
 de illepido verbo commotus respondit; " Domine, annis
 " sum juvenis; placetne vobis quia me creasti, ut et
 " ego factis sim puerilis? absit ut ab universitatis quæ
 " Deum et vestrum honorem diligit sententia recedam."
 Et sic recessit ad iracundiam provocatus.

*Rex a civibus Londoniarum extorsit xx. marcas
 auri.*

Rex autem eodem tempore a civibus Londoniarum, Extortions
 qui secundum cartarum suarum tenorem et antiquam of the king
 consuetudinem fore deberent liberrimi, viginti marcas from the
 auri precibus extorsit imperiosis, velut a servis ultimæ citizens of
 conditionis, ut jam jam viderentur servilibus Judæis London.
 paulo minus æquiparari.

Alia servitus Londoniensium.

f. 265.

Insuper coegit Londonienses dominus rex, ut suis The Lon-
 nundinis, quas apud Westmonasterium constituit in doners
 festo sancti Edwardi, in læsionem nundinarum Elyensi- compelled
 um, per quindecim dies duraturas, vellent nollent, suis to be at the
 in civitate Londoniarum fenestris clausis interesse[nt]. Westminster fair in
 Nec pepercit eisdem propter hiemalis intemperiei in- spite of
 clementiam, lutum, pluviam, et loci ineptitudinem, quin the bad
 tentoriis stare cogerentur. Exponere igitur jussit ipsis weather.
 invitis merces suas, licet emptores non invenirent, non
 veritus omnium imprecationes.

Molestia de temporis ineptitudine.

Tædio igitur afficiebantur tam qui advenerant quam Severe
 qui ibidem morabantur. Inundatio namque pluviarum rains and
 distress

A.D. 1252. per totum id temporis, quo illuc advenerat totius regni
 from the
 crowds in
 London. multitudo, morabatur, et recessit, ita imbuerat, ut omnes
 lutosi, madefacti, fatigati, et fœdati se censebant ærump-
 nosos; vada enim in itineribus pontibus confractis in-
 venerunt vix transibilia, vias vix transmeabiles, civita-
 tem admodum lutosam, et victualibus et aliis egenam
 necessariis, caristiam obstupendam, adeo ut inexplica-
 bilibus incommodis miserabiliter involverentur. Erant
 insuper Londoniis populorum adventantium et commo-
 rantium tam numerosa multitudo, ut protestarentur
 cives etiam senes nunquam ibi tantam prævidisse.
 Interim igitur tam Papæ quam regi in sua tyrannide
 mutua, favorem et fomentum præbenti, ira suscitatur,
 et odium internum accumulatur, quos omnes molesti
 hominum vocabant perturbatores, ut quasi completum
 videretur illud Apostolicum, *Nisi discessio venerit, non
 2 Thess. revelabitur filius iniquitatis.* Jam utique imminet
 ii. 3. discessio manifesta, et si non corporum, cordium tamen,
 quod gravius est, exasperatio fere generalis contra
 Romanam ecclesiam suscitatur, et igniculus exstingui-
 tur devotionis.

Fit tractatus de negotio Wasconicæ.

Affairs of
 Gascony.

Rex igitur, ne viderentur quidam magnates qui¹ jam
 illuc advenerant inaniter fuisse convocati, districte
 tractatum suscitavit, quid agendum de terra sua Was-
 conicæ, quam comes Legrecestriæ videbatur non medio-
 criter in magnum ipsius regis dampnum perturbasse.
 Fama etiam ventilata sparsim de ipso nuntiaverat,
 quod postquam, ut prædictum est,² de hostibus suis et
 domini regis gloriose triumphaverat, incaute se recepit
 in quodam castro quod Mons Albani nuncupatur, quod
 licet inexpugnabile videretur, omni victualium genere
 et militia fuerat destitutum. Subito igitur, ut diceba-

Danger of
 Simon de
 Montfort
 at Mont-
 auban.

¹ qui . . . advenerant] In the | ² Above, p. 315.
 margin.

tur, ab com-Provincialibus inimicis obsidione circumval- A.D. 1252.
 latus, vix per suorum fidelium, qui se mortis periculo
 proinde exposuerunt, subsidium¹ liberabatur. Reddidit
 insuper obsessores aliquos de captis, qui² nuper in
 suo ceciderant retiaculo. Arctabatur autem rex, quia The king
thinks
of going
to Gas-
cony.
 in propria persona transfretare [proposuit], ut terram
 illam tam miserabiliter pacificaret perturbatam, et
 misso clerico suo Petro Chachepore ad reginam Blan-
 chiam, licentiam pacifice per Franciam transeundi pos-
 tulaverat; sed tam fatuam postulationem quantocius
 præcisa negatio sequebatur. Nec navem ausus fuerat
 propter maris, quæ expertus erat, pericula ascendere,
 maxime cum hiems instans tempestates multiplicare
 minaretur. Et dum super his inter omnes anceps He again
asks for
money,
which is
refused.
 penderet sententia, rex in calce sermonis auxilium
 pecuniare ac militare redivivo spiritu instantissime
 flagitavit sibi peregrinaturum impendi ac Christo pro
 salute communi militaturo. Ad quod communiter re-
 sponderunt, quod eorum responsio a prælatorum re-
 sponsione dependebat, nec voluerunt ab eorum asser-
 tione discrepantes sequestrari. Et sese mutuo intuentes,
 secreto auribus instillarunt dicentes; "Quæ spes ra-
 tionabilis istum erigit regulum, qui nunquam militari
 edoctus disciplina in Martio certamine equum ad-
 misit, gladium eduxit, hastam vibravit, aut clipeum
 ventilavit, ut triumphet, ubi capto Francorum rege
 occubuit militia Gallicana? aut in qua confidit
 temeritate terras transmarinas potenter acquirere,
 quas possessas nequit retinere?" Et sic cum magna
 indignatione objurgantes, et asserentes ipsum natum
 tantum ad pecuniam emungendam, crumenis evacuatis
 et debitis multiplicatis, ad propria remearunt.

¹ *subsidium*] subsidio, B.| ² *qui*] quos, B.

A.D. 1232. *Solvitur concilium cum regis, cleri, et magnatum indignatione.*

The
council
dissolved.

Soluta igitur cum regis, cleri, et magnatum indignatione concilio, rex iram et odium præcordiale thesaurizavit, credens hæc omnia sibi facta et dicta in spiritu maligno et exoso malignandi materiam parturire. Unde incorrigibilis, adhuc quæ conceperat, tempore nacto oportuno, circinando proposuit consummare.

Nota dicta Ysabellæ comitissæ de Harundel.

Applica-
tion of the
countess of
Arundel to
the king.

Tempore quoque sub eodem, domino rege adhuc moram Londoniis continuante, venit ad eum in cameram suam Ysabella¹ comitissa Harundellie, relicta comitis Harundellie H[ugonis] et ejusdem regis cognata, ut pro jure suo de quadam custodia ipsam contingente verba faceret sibi profectura. Rex autem vultum ei primo protendens serenum, postea cum verbis asperioribus objurgans, nihil quod postulavit comitissa favorabiliter exaudivit; vendicavit enim sibi rex custodiam cujusdam custodiæ, ratione particulæ ipsum regem contingentis.² Unde ipsa comitissa, licet mulier, non tamen muliebriter respondit imperterrita; "O domine rex, quare avertis faciem tuam a justitia? " Jam in curia tua quod justum est nequit impetrari. " Medius inter Deum et nos constitueris, sed nec te ipsum nec nos sane regis, nec ecclesiam veritus es multipliciter perturbare, quod non tantum in præsehtiarum sed multotiens est experta. Nobiles in super regni modis variis vexare non formidas vel erubescis." Quod cum audisset rex, corrugans nares et subsannans, voce dixit elevata; "Quid est hoc, O domina comitissa? confeceruntne magnates Angliæ cartam, et pepigerunt tecum, ut fieres eorum, quia eloquens es, advocata et prolocutrix?" Ad quod

f. 265 b.

Her re-
proaches
to the king
for his
injustice.

¹ See above; p. 215, note ².

| ² *contingentis*] contingente, B.

comitissa, licet juvencula, non tamen juveniliter respon- A.D. 1252.
dit; "Nequaquam mihi, domine, regni tui primates
" cartam confecerunt; sed tu cartam, quam confecit
" pater tuus, et tu eam concessisti, et jurasti obser-
" vare fideliter et irrefragabiliter, et multotiens ut
" eam observares a fidelibus tuis pecuniam de liberta-
" tibus observandis eorum extorsisti, sed tu semper eis
" impudens transgressor extitisti. Unde fidei læsor
" enormis et sacramenti transgressor manifestus esse
" comprobaris. Ubi libertates Angliæ totiens in scripta
" redactæ, totiens concessæ, totiensque redemptæ? Ego
" igitur, licet mulier, omnesque indigenæ et naturales
" ac fideles tui appellamus contra te ante tribunal
" tremendi Judicis. Et erunt nobis testes cælum et
" terra, quoniam inique nimis nos tractas insontes, et
" nos Deus ultionum Dominus ulciscatur." Ad hæc He is
silenced,
but does
not grant
her justice.
rex siluit confusus, quia dictante propria conscientia
cognovit quoniam a tramite veritatis non exorbitavit
comitissa, et ait; "Nonne postulas gratiam eo quod
" mihi cognata sis?" At illa; "Ex quo mihi quod jus
" expostulat denegasti, quomodo spem concipiam ut
" mihi gratiam facias postulanti? Sed et contra illos
" ante faciem Christi appello, qui te fascinantes et in-
" fatuantes consilarii tui sunt, et te a via veritatis
" avertunt, suis tantummodo commodis inhiantes."
His igitur auditis rex siluit, satis civiliter redargutus.
Comitissa autem nec licentiata, nec licentiam postulans,
magnis laboribus et sumptibus inaniter factis, ad pro-
pria remeavit. Rex autem perseverans incorrigibilis,
nec his nec aliis verbis salubribus adqueievit.

Divertit se rex ad negotium de Wasconia.

Convocatis igitur denuo dominus rex optimatibus Speech of
the nobles
on the
condition
of Gas-
cony.
suis, qui, prout præactum est, suo impetui primo re-
stiterunt, convenit eos de negotio Wasconia, quid agen-
dum. Cui responderunt magnates, "Si comes Legre-

A.D. 1252. " cestriæ S[imon] regi rebelles edomare studuerit, non
 They justify Simon de Montfort, " mirandum nec dolendum; maxime cum ipsi Wasconenses infames sint, eo quod te dominum suum ad ipsos confidenter confugientem prodiderunt et multo formiter depauperarunt, unde inglorius et pauper, non sine omnium Anglorum dampno et obprobrio, remeasti.

Item.

" Præterea, Wasconensium quamplurimi prædones sunt et fures, mercatores et peregrinos spoliant itinerantes, habentes refugium antiquam latronum speluncam, in montibus scilicet inaccessibilibus de Egremunt, quam castris fortibus roborarunt. Restant etiam aliquot anni, scilicet tres et dimidius, ut ipse comes secundum cartam tuam ipsius terræ custodiam optineat. Item de statu suo moderno minime certificamur, cum vasta terrarum et marium spatia interjaceant; nec de incertis certe possumus respondere." Verum non complacuit regi, quod ipsi sic comitem excusantes, ipsum sic justificaverunt. Proposuit enim durius egisse cum eo, ut proditor haberetur, et ut proditor judicaretur exhæredatus. Quod profecto comitem licet remotum non latebat. Unde addidit comes, cum hæc ipsi nuntiarentur; " Bene hoc novi, ut scilicet me spoliato aliquem Provinciale ditaret aut Pictavensem meo comitatu."

which displeases the king.

Speech of Simon de Montfort.

Solutum est concilium.

The king thinks of asking for a legate. Solutum est igitur concilium, rege hinc inde tam contra magnates quam contra prælatos ira succenso¹ vehementi; cogitavitque legatum vocare, qui clerum compelleret ad prædictæ postulationis contributionem auctoritate Apostolica; licet grave foret tributum, et ecclesiæ servitus nova et intolerabilis. Et sic mala

¹ *succenso*] *succensus*, B.

malis imminebant cumulanda. Taliter igitur Causinis A.D. 1252. et Judæis et aliis creditoribus impingatis, prælati cum magnatibus clitellis evacuatis dolentes et egentes recesserunt.

De verbis magistri Hospitalis.

Tempore quoque sub eodem, magister¹ Hospitalis Com-
 Jerosolimitani in domo de Clerekenwelle, in pace ex-
 pectans donec tempus quietis idoneæ inveniret confa-
 bulandi cum rege, de quadam manifesta injuria ipsi Com-plaints to the king by the prior of St. John's, Jerusalem (Clerkenwell).
 illata querulus patefecit; cartas quoque regum et suam
 de protectione ostendit. Cui rex voce elevata iratus
 respondit, prævio magno juramento; "Vos prælati et
 " religiosi, maxime tamen Templarii et Hospitalarii,
 " tot habetis libertates et cartas, quod superflue f. 266.
 " possessiones vos faciunt superbire et superbientes
 " insanire. Revocanda sunt igitur prudenter quæ im-
 " prudenter sunt concessa, et revocanda consulte quæ
 " inconsulte sunt dispersa." Et addidit; "Nonne domi-
 " nus Papa quandoque, immo multotiens, factum suum
 " revocat? Nonne apposito hoc repagulo, *Non obstante*,
 " cartas cassat præconcessas? Sic et ego infringam hanc
 " et alias cartas, quas prædecessores mei et ego temere
 " concessimus." Cui magister Hospitalis, quem priorem
 appellant, respondit alacriter vultu elevato; "Quid est
 " quod dicis, domine rex? Absit, ut in ore tuo recite-
 " tur hoc verbum illepidum et absurdum. Quamdiu
 " justitiam observas, rex esse poteris; et quam cito
 " hanc infregeris, rex esse desines." Ad quod rex nimis
 incircumspecte respondit; "O quid sibi vult istud, vos
 " Anglici? Vultisne me, sicut quondam patrem meum,
 " a regno præcipitare, atque necare præcipitatum?"

¹ Robert de Manneby. See Brewer's *Monumenta Franciscana*, p. 289.

A.D. 1252. *Amoto Galfrido de Langeleia, substituitur in custodia forestæ Reginaldus de Moum.*

Geoffrey of Langley removed from the custody of the forests; Tempore sub eodem, Galfridus de Langeleia, miles qui supra modum quos poterat aliquibus causis innodare oppresserat, a custodia forestarum amovetur, et in Scotiam ad consilium reginæ Scotiæ filiæ domini regis destinatur; cujus amotio et remotio multis multum complacuit Anglicanis; cui substituitur dominus Reginaldus de Moum.

also from the guardianship of the queen of Scots. He goes into Edward's service. Idem¹ Galfridus, jubente rege Angliæ, [fuit] unus de custodibus reginæ Scotorum, sed ejus impetus noluerunt magnates Scotiæ diu tolerare, et amoverunt eum. Ipse autem ad servitium Edwardi se transtulit, in quo multos tam domino regi quam Edwardo inimicos suscitavit. Hunc Robertus Passeleue nutrit et exaltavit; sed nutritus nutrientem supplantavit, et exaltatus exaltantem præcipitavit.

De Armeniorum relationibus.

Certain Armenians come to St. Alban's. Diebus autem sub eisdem, quidam Armenii, quorum unus frater extitit ipsius viri sancti, qui apud Sanctum Yvonem obiit, de quo prænarratum est,² ad Sanctum Albanum causa orationis venerunt. Ipsos namque pallor faciei et barbarum prolixitas et vitæ asperitas³ sanctos esse testabatur et severos.⁴ Ipsi igitur super his, quia fide digni videbantur, requisiti, veraciter asseruerunt, quod Deo potius quam homine ultore Tartari, tam strage inter eos pestifera quam gladiis adversariorum, minorati sunt, sunt trucidati, sunt victi,⁵ et ad sedes primitivas remeare sunt compulsi. Sciant autem Occidentales, quod nunquam tam formidabile exitium mundo imminabat. Asserebant insuper, se scire indu-

Their accounts of the Tartars,

¹ This paragraph is at the foot of the page.

² See above, vol. iii., p. 116.

³ B. repeats *ipsos*.

⁴ B. adds *et sanctos*.

⁵ B. repeats *sunt*.

bitanter, quod Joseph Cartaphila, qui Christum vidit A.D. 1252.
 crucifigendum et expectat nos judicaturum, vivit adhuc, the wandering Jew,
 ut solet. Et hoc est unum de mundi mirabilibus et
 magnum Christianæ fidei argumentum. Est autem, ut
 aiunt, terra eorundem Armeniorum distans a Jerusalem Armenia.
 triginta dietis; et ultimi fines eorum attingunt usque
 ad primas partes Indiæ, quæ in magna parte per Tar-
 taros est vastata. Sciendum est, quod *in Armenia* Gen. viii.
illa quieviit Archa Noe, sicut scriptum est. Sed hoc 4. the ark.
 mirabile est quod adhuc durat; sed ad illam, quia
 super duorum altissimorum montium statuitur cacu-
 mina, et ibidem venenatorum serpentium et trahentium
 habitat multitudo; nemo prævalet pervenire. Vult in-
 super hoc Deus, ne ad eam homo perveniens partes
 inde detruncatas asportet; immo potius indelebili Dei
 clementia sic in hominum memoria super universali
 mundi exterminio et sequenti propitiatione perpetue-
 tur.

Moritur comitissa Wintoniæ duciturque alia.

Eisdemque diebus apud Grobi, comitis Wintoniæ Death of
 manerium non procul a Legrecestria, obiit comitissa Matilda,
 uxor ejusdem comitis ætate juvenula, filia comitis countess
 Herefordiæ, de qua prolem idem comes non suscepit; of Win-
 sicut nec de alia uxore ejus præmortua, filia ¹ Alani chester, at
 de Galeweia, minime prolem suscepit, nisi femininam. Grobby, Oct. 20.
 Obit autem ipsa comitissa, de qua prædicatur, decimo
 tertio kalendas Novembris. Et sepulta est apud
 Brackele, ubi et alia ejusdem comitis uxor est in- Her burial
 tumulata; ipsa nempe domus ab antecessoribus suis at Brack-
 fundata est. Et propter has causas multiplices sibi ley.
 sepulturam ibidem elegit comes memoratus. Et ilico,
 sperans adhuc gratiam prolis procreandæ promereri a The earl's
 Domino, aliam ² desponsavit. third mar-
riage.

Helen. See above, vol. iii., p.
 364.

² Alienora, daughter of William

de Ferrers, earl of Derby, widow of
 William de Vaux.

A.D. 1252. *Nuntii regis Francorum libere mittuntur per Soldanatum Babiloniæ.*

The Chris- Temporibus insuper sub eisdem, nuntii regis Fran-
tian cap- corum licenter ac libere per totum Soldanatum et
tives in ditionem Soldani Babiloniæ missi inquirunt, ubinam
Egypt incarcerationem Christiani. Et qui in potestate Soldani
released. ejusdem extiterant, liberi dimittuntur. Et qui captivi
erant aliorum, qui de potentatu ejus fuerant, levibus
conditionibus liberi dimittuntur; quorum redemptionem
piissimus rex Francorum de sua elemosina præstitit
abundanter.

De ossibus Willelmi Longæ-spatae delatis Achon.

The bones Nuntiis autem ad prædicta destinatis, una dierum
of William dixit Soldanus¹ Babiloniæ; "Miror de vobis Christianis,
Longespée " qui ossa mortuorum veneramini, quare et non sollici-
removed " tamini de ossibus illustrissimi et genere præclaris-
to Acre. " simi Willelmi, cui de Longa-spata cognomen additis.²
f. 266 b. " Verum multa, nescio si nugatoria, de ipsis ossibus
" auribus instillantur nostris et aliorum; quod scilicet
" sub opacis noctibus [lumina] super tumbam ipsius
" apparuerunt, et quibusdam Dominum ipsius invo-
" cantibus beneficia multa cælitus sunt collata. Quia
" corpus ejus veneranter, cum in bello trucidabatur,
" propter ejus excellentiam et elegantiam,³ fecimus
" intumulari." Cui nuntii inter se colloquentes ad
invicem dixerunt; "Qualiter possumus huic Anglico
" detrahare, cum isti Sarraceni nobilitatem ipsius
" W[illelmi] nequeunt diffiteri?" Postulantibus igitur
sibi ossa ejus dari, concessit benigne Soldanus. Tra-
hentes igitur secum sclavorum liberatorum multitudi-
nem, et ossa secum dicti Willelmi nuntii deferentes,
Acon pervenerunt. Et ossa memorata in ecclesia Sanctæ
Crucis veneranter tumularunt.

¹ Azzeddin-Moez-Ibegh.

² B. repeats *non sollicitamini*.

³ B. repeats *veneranter*.

*De violenta transgressione Willelmi de Valentia, A.D. 1252.
fratris domini regis.*

Diebus quoque sub eisdem, Willelmus de Valentia Outrage by William de Valence at a manor of the bishop of Ely (Hatfield, Herts). frater regis uterinus, veniens de domo sua, quæ est in castro Hertfordiæ, intravit violenter et contra domini regis decretum, nuper de communi consilio Anglorum divulgatum, in indaginem, quæ vulgariter parcum dicitur, episcopi Elyensis, prope manerium suum de Haethfel; et ibi venabatur sine alicujus licentia, tam¹ contra legem terræ quam militaris facesciæ honestatem. Quo facto, divertit ad manerium dicti episcopi. Et quia non invenit potum cum sitiret, nisi cervisiam, violenter ostia promptuarii, quæ fortia erant et repagulata, cum magno tumultu confregit, et inhoneste ac horribiliter tumultuans, jurans, et maledicens cervisiæ et omnibus qui eam primo confecerunt, extrahi fecit clepsedras a doliis, et cum magna effusione et consumptione vinum præelectum, postquam satis potaverat, garcionibus suis et omnibus qui voluerunt jussit absque omni reverentia distribui, ac si esset aqua vel extrema cervisiarum. Audito igitur de tunsionibus quibus ostia confringebantur et de clamoribus effractoriorum² tumultu, accessit serviens de manerio, ut eorum impetus compesceret et sponte vini eis distribueret abundantiam, sed probris et injuriis lacessitus insurgentium manus vix evasit violentas. Et cum omnes usque ad nauseam inebriarentur, vino diffuso et effuso, non curantes si dolia clepsedris opturentur, cum cachinnis et derisionibus recesserunt. Post quorum recessum, accessit famulus, quem servientem manerii appellant, et invenit ostia quasi in hostili guerra conquassata, et vinum fluens abundanter per cellarii pavementum. Festinanter igitur fecit dolia opturari et ostia resarciri. Cum hæc autem episcopo nuntiarentur, dolorem et injuriam

¹ tam . . . honestatem] In the margin. | ² effractoriorum] effractoriorum, B.

A.D. 1252. sereno vultu pallians, ait; "Ut quid necesse fuit rapere
 "et prædari, quæ satis civiliter sponte et abundanter
 "postulantibus distribuuntur? Maledicti igitur tot in
 "uno regno reges, sed tiranni." Constat igitur tam
 violentum, tam impudentem rerum ecclesiasticarum
 invasorem, in laqueos sententiæ ex facto incidisse.

*De quodam facto inhonesto Galfridi de Lizinnum,
 fratris ejusdem Willelmi.*

Insolence
 of Geoffrey
 de Lusig-
 nan at St.
 Alban's.

Tertia vero die sequente, Galfridus de Lizinnum,
 frater Willelmi memorati, proponens apud Sanctum
 Albanum in cœnobio hospitari, præmisit suum mares-
 callum, ut adventum ejus prænuntiaret et voluntatem
 indicaret, et cum veniret ad portam curiæ cœnobialis,
 non salutans janitorem, dixit; "Hic adest dominus
 "meus, qui prope est, qui hic vult hospitari. Ubi
 "nam jacebit?" At janitor; "Ubi placuerit." At ille;
 "Non jacebit alibi quam in palatio regio, quod qui-
 "dem regis regia nuncupatur, de regio namque san-
 "guine procreatur." At janitor; "Utique, domine.
 "Veruntamen consuetudo hæc est apud nos, ut qui
 "hic voluerint hospitari, hospitium rogitent cari-
 "tative et non imperiose. Domus namque hæc
 "domus caritatis est." At marescallus fascianti oculo
 et torvo vultu janitorem respiciens, intulit; "Quid
 "nugatorie fabularis? ubi nam est marescalcia ad
 "equos nostros stabulandos?" Et monstratum est ei
 longum stabulum hospitum, ubi ferme trecenti equi
 sine difficultate possunt stabulari. Erant autem eadem
 die viri boni, tam religiosi quam sæculares, qui gratia
 hospitandi illuc confluxerant, qui refecti fuerant, et
 quorum¹ equi appositis pabulis stabulati; cum ecce
 marescallus memoratus frontose intrans, et videns
 hospitum equos et ministros, iratus est vehementer.

¹[quorum] equorum, B.

Et insiliens diruptis capistris, tam equos quam A.D. 1252. ministros cum minis turgidis aufugavit;¹ nec etiam in aliquo angulo domus, quæ capacissima est, permisit latitare. Sed hæc omnia oportuit abbatem domus patienter tolerare, sicut et episcopum cujus offensionem prænarrauimus, maxime cum effeminentur Anglici et conculcentur, et prædominentur alieni. Et sub rege tyranno in præcipiti glomerata, universa discrimini patent ac ruinæ.

De persecutione Roberti de la Ho, militis.

Anno quoque sub eodem, dum dierum illorum circuli Accusation of Robert of Robert f. 267. de la Ho, Oct. 28. volverentur, et festum Apostolorum Simonis et Judæ, qui est limes annorum regni domini regis Henrici tertii, quidam miles literatus Robertus de la Ho, cui rex commiserat tutelam Judæorum et sigilli sui quod ad scaccarium pertinet eorundem, graviter apud regem est accusatus, imposito ei crimine, quod quendam militis filium insontem per cartam quandam falsam et sigillo, cujus idem Robertus Judæorum justitiarius bajulus et custos extitit, roboratam [oppresserat]. Unde viliter captus est et custodiæ arctæ mancipatus, et consimili scandalo diffamatus quo Philippus Luvel jam anno transacto fuerat perfidorum Judæorum laqueis irretitus, qui et eorundem tunc extitit justitiarius, sed jam ad thesauri regii custodiam promerente industria sullimatus. Sic sic nempe

“Ludit in humanis divina potentia rebus.”

Ovid.
Epist. ex
Ponto, iv.
3, 49.

Tandem elaborantibus amicis detunicata est malitia Judaica, vix est dicti Roberti liberati innocentia declarata. Depositus² autem de balliva sua, quatuor marcas auri palam numeravit ad minus.

¹ *aufugavit*] affugavit, B.

² *Depositus . . . minus*] In the margin.

A.D. 1252. *De sollicitudine generalis procuratoris episcoporum Angliæ.*

The bishops obtain from the Pope a limitation of the power of the archbishop in the question of visitation.

Tempore quoque sub eodem, fuit quidam procurator generalis magister J. ex parte episcoporum Angliæ, contra archiepiscopum Cantuariensem exigentem totalem Angliæ visitationem in gravamen ecclesiæ Anglicanæ intolerabile, in curia Romana. Qui ut gravamini tanto resisteret, contulit domino Papæ sex milia marcarum. Et sic moderata est visitatio archiepiscopi, exigentis visitationem plenariam, ita scilicet, quod nullam ecclesiam visitabit parrochiale, nisi vocatus per loci rectorem, sed tantummodo ecclesias conventuales, non exemptas; et tunc non debet recipere pro procuratore sua nisi quatuor tantum marcas. Hujus negotii tenor propensius intelligi potest per literas domini Papæ, quæ in libro scribuntur Additamentorum, ad hoc signum I——I.¹ Diligens autem intentionum in ipsis perscrutator bene poterit intelligere, qualiter episcopi religiosos regni, sed et maxime exemptos, diligant; sed ut Deo irato generalis sit hæc pestis, tam in prælatis quam laicis, quod divisio desolationem generabit.

Venit magister Albertus in Angliam.

Albert, the Pope's notary, comes to England, 11 Nov.

Circa festum quoque sancti Martini, venit magister Albertus domini Papæ notarius in Angliam, qui jam biennio elapso venerat, quando scilicet parabatur rex Francorum transfretare, ex parte domini Papæ prohibetur, ne rex Anglorum terras regis Francorum Deo militaturi quomodolibet infestaret. Causa autem adventus sui multos latuit in principio; sed effectus per opera causam postea patefecit. Dominus autem Papa, sciens comitem Ricardum fratrem domini regis præ omnibus optimatibus Occidentis pecunia abundare, non

The Pope offers Apulia and Sicily to

¹ MS. Cotton. Nero D. 1, f. 103.

curans qualiter adquisita, satis astute providit, ut ipsum A.D. 1252. ad regnum Apuliæ, Siciliæ, et Calabriæ eligeret et vocaret, ut ipse comes Papæ militans, exposita sua pecunia dubiis Martis casibus, et corpore suo periculis præsentato, hæc omnia acquireret ad Romanæ curiæ emolumentum et thesauros in sui dampnum maximum accumulandos, hujus fretus sophistica deceptione qui dixit, *Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me.* Noverat enim Papa, quod comes hydropisi pecuniali insatiabiliter laborabat et dignitate temporali. Tali igitur edulio hamum recurvum fecit concupiscibilem, quo credidit eum citius inescare. Et tunc misterium manifestatum est, quare dominus [Papa] quondam apud Lugdunum tantum honorem fecerit comiti Ricardo ut cum ipso pranderet collateraliter, et tantum applausum ei fecerit, ut omnes mirarentur; sed non credebatur aliquatenus a quampluribus, ut consentiret aliquatenus comes Papalibus promissionibus, tum quia corpore sanus et integer nullatenus extitit, tum quia in armis strenuus nec exercitatus extitit, tum quia inhonestum videretur nepotem suum Henricum¹ supplantare, tum quia certa pro incertis non est sapientis commutare. Sed hæc omnia dominus Papa tolerabilia, sed nec inconvenientia fuisse judicavit. Sciendumque,² quod ea die qua comes R[icardus] epulabatur cum Papa, captus est infelici sidere rex Francorum. Hoc mihi hæc scribenti idem comes assertive narravit.

Richard
of Corn-
wall.

S. Matt.
iv. 9.

Earl
Richard's
informa-
tion to
Matthew
Paris.

Albertus interim suæ intendit promotioni.

Et quia, ut moris est dicere, quod stulte orat, qui Albert orando sui obliviscitur et qui alieno commodo intendens sui extat immemor, magister Albertus, Londoniis commorans donec de mandato domini Papæ, quod comes

looks after
his own
interests.

¹ Son of Frederick II. and Isabella.

² *Sciendumque . . . narravit*] In the margin.

A.D. 1252. suspensum protelaverat, certificaret, interim significavit multis Angliæ prælatis, supplicans ut hic palefridum, hic beneficium ecclesiasticum illi conferret; et alia si qua dona gratanter offerrent, ne videretur contemptus, minime refutaret. Factumque est ita, ut de abbate Sancti Albani inter cæteros et palefridum et ecclesiasticum beneficium meruit caritatis intuitu reportare, tale videlicet beneficium, quale de camera prælati alicujus, quod tantundem pæne significat, Romani colligere consueverunt.

De adventu archiepiscopi in Angliam.

Archbp.
Boniface
lands in
England,
18 Nov.

In octavis autem beati Martini, applicuit in Anglia archiepiscopus Cantuariensis B[onifacius]; cujus adventus nullum penitus lætificavit, immo quod inviti dicimus, potius perturbavit. Reducebant enim omnes et singuli ad memoriam, quam inordinate, quam crudeliter se gerebat Londoniis, cum visitationem a viris religionis ibidem exegisset; immo et qualiter regnum multipliciter depauperaret, et ecclesiam nunc undecim milibus¹ marcarum, et nuper sex milibus marcarum, quæ occasione suæ visitationis tyrannice extorquebantur; necnon et qualiter nobilem ecclesiam Cantuariensem, cui tot sancti præfuerunt, enormiter succisis silvis et conculcato conventu, depauperaverit; qualiter quoque opimos redditus alienigenis penitus in suo tempore vacantes contulerit. Unde credebatur quod super palustre fundamentum debile surgeret ædificium. Sed hoc Altissimi dispositioni est relinquendum.

f. 267 b.

Injuries
done by
him to his
see.

De discordia mota inter archiepiscopum Cantuariensem et electum Wintoniensem.

Quarrel
between
the arch-

Anno quoque sub eodem, infra octavas sancti Martini, quidam sacerdos auctoritate electi Wintoniensis

¹ milibus] mil., B.

se ingressit in custodiam cujusdam hospitalis in Suwerc, A.D. 1252. quod in episcopatu Wintoniensi esse dinoscitur. Vo-
 catur autem prior qui custos est ipsius xenodochii, de
 consuetudine cohabitantium, quod beatus Thomas martir
 fundasse perhibetur.¹ Magister autem Eustachius de
 Len archiepiscopi Cantuariensis officialis, videns sibi
 in hoc facto derogari, eo quod ratione patronatus de-
 buit ejus assensus intervenisse, quod per contemptum
 omisum est, admonuit dictum cedere sacerdotem, ite-
 rum et tertio, eo quod introitus ejus extitit injuriosus
 et præsumptuosus. Sacerdos autem, qui et prior dici-
 tur, hoc facere renuit, suæ incumbens possessioni.
 Officialis autem ratione contumaciæ ipsum fecit ex-
 communicari. In qua excommunicatione dictus prior
 stetit diebus quadraginta, multiplicans minas et con-
 vitia. Officialis igitur, talem non ferens superbiam,
 jussit ipsum tanquam contumacem capi. Quod audiens
 prior, se vestimentis sacerdotalibus intrans ecclesiam
 communivit. Ministri autem ad hoc missi ut ipsum
 caperent, ipsi minime pepercerunt, quia claves ecclesiæ
 excommunicatus contempserat. Jussit igitur officialis
 ipsum duci apud Maidenestane manerium archiepiscopi,
 donec deliberaretur quid super hoc faciendum, quia
 dicebatur quod archiepiscopus prope jam erat, reserva-
 turum.²

bishop and
 the elect
 of Win-
 chester
 (Æthel-
 mar de
 Valence)
 respecting
 St. Tho-
 mas's
 hospital
 in South-
 wark.

The prior
 taken to
 Maidstone.

De facto electi Wintoniensis nimis præsumptuoso.

Hoc autem audiens electus Wintoniensis, secus quam
 decuit ira excanduit. Et quasi magnam cum dedecore
 passus injuriam, fratribus suis gravem præsentavit
 querimoniam. Quorum elatus auxilio et consilio, con-
 vocata manu militari armata, cum comitatu non
 minimo consequente, misit eos ut quærerent et caperent
 hujus auctores violentiæ. Ipsi igitur cum magno im-

Anger of
 the elect
 of Win-
 chester.

¹ It was founded in honour of St. Thomas by the prior and convent of St. Mary Overey.

² Sic. Probably *reservandum* should be read.

A.D. 1252. petu et tumultu quasi in hostili guerra venerunt apud Suwerē, credentes ipsos illic invenisse. Omnia igitur perlustrantes, cum nullum invenissent, festinanter ad Maidenestanes, ut priorem captum et retentum potenter liberarent, rapido cursu pervenerunt. Et obstantia violentē confringentes et abdita rimantes, cum quem quærebant non invenissent, quia absconditus extitit, ignem postularunt, ut omnia redigerent in favillam. Et post multas injurias ibi perpetratas, postquam quod quæsierunt non invenērunt, certificati per aliquem surronem ubi tunc extitit quæsitus officialis, scilicet apud Lamhet juxta Londonias, illuc glomeratim avolarunt. Ubi subvectis a vectibus ostiis vel confractis, intrantes catervatim, subito ante horam prandii ipsum officialem nil tale præmeditatum hostiliter ceperunt et indecenter. Et captum trahentes, imposuerunt eum quasi vilissimum mancipium furto deprehensum, quo volebant abducendum. Nec permissum est ad ipsum equiferum dirigendum lora retinere. O temeraria præsumptio! O inexcusabilis irreverentia, quæ tam autenticum virum, tam excellenter literatum, tam perspicue famosum, personamque archiepiscopi repræsentantem,¹ tam ignominiose tractavit et fatiga[vit]! Capellanum insuper qui capellæ deserviebat, ad cornu altaris confugientem, convitiis affectum inhumane tractaverunt, manibus sacrilegis res ecclesiasticas invadentes. Magister autem Henricus de Gaunt hunc audiens tumultum, pavore qui poterat in constantem cadere perterritus, caute effugiens, elapsus est, ne in manus caderet animam ejus requirentium. Officialem igitur, postquam omnia quæ ira immo furor persuaserat perpetraverant, usque Fernham traxerunt per habenas, donec de restitutione capti prioris certificarentur, violentē invitum retinentes. Tandem permissus abire, abjecte et viliter est expulsus. Qui pro tempore

Seizure of
the arch-
bishop's
official
(Eustace
of Lynn)
at Lam-
beth.

He is
dragged to
Farnham.

¹ B. ins. q̄.

gaudens, quod manus aduncas et hamatas evasisset, A.D. 1252. pedes, nec ausus retrospicere ne in statuam verteretur, usque Waverle,¹ domum Cisterciensium, licet senex, He escapes to Waverley. avolavit. Quem cum viderent monachi, admirabantur, quisnam casus ipsum solum et fugitivum ad ipsos sic fugarat. Ibi igitur consolatione suscepta, respiravit.

Reponitur super his coram archiepiscopo gravis querimonia.

Passi igitur tantam injuriam archiepiscopales, coram ipso archiepiscopo super tanta præsumptione, de magnis majora et de gravibus graviora derivantes, cum fletibus et suspiriis gravissimam reponunt querimoniam. Archiepiscopus igitur plus quam dici potest ira motus ait; "Hi sunt duri rumores in primo adventu nostro." Assumptis igitur secum Cicestrensi et Herefordensi episcopis, Londonias profectus est. Et ipse et duo episcopi memorati, pontificalibus redimiti, coram innumerabilibus quos ad hoc fecerant voce præconia convocari, concessa advenientibus venia triginta dierum, apud Sanctam Mariam de Arcubus, horribiliter nimis ac sollempniter omnes hujus temeritatis auctores et fautores, exceptis duntaxat domino rege et regina cum liberis eorum et comite Ricardo et comitissa uxore ejus et liberis eorundem, excommunicavit. Scripsit insuper omnibus episcopis suffraganeis suis, quatinus in virtute obedientiæ, qua tenentur ecclesiæ Cantuariensi obligati, similia facerent in ecclesiis suis, singulis diebus Dominicis et festivis, districtè præcipiendo. E contra electus Wintoniensis confestim demandavit decano de Suwerc et quibusdam sibi subjectis aliis, ut ipsi archiepiscopo contradicentes in faciem denuntiarent palam, ipsam sententiam penitus nullam esse, immo inanem et frivolam, in peccatis esse vulpinam excusationem. Sed archiepiscopales de hac injuria et scandalo jam

The archbishop excommunicates at St. Mary-le-Bow the authors of the outrage.

f. 268.

The elect of Winchester declares the sentence void.

¹ Waverle] Walerle, B., over an erasure.

A.D. 1252. inde orto ad summum pontificem appellarunt. Fuerunt
 Appeal to equidem nonnulli neutri partium faventes, qui dice-
 the Pope. rent archiepiscopum manifeste injuriatum fuisse electo.
 Quare¹ ut cessarent tales controversiæ, procuratum
 fuerat, ut fieret compositio quædam; quod tota domus
 memorata, non obstante titulo patronatus, dispositioni
 episcopi Wintoniensis, solvendo inde tres solidos annuos
 pro recognitione, subjaceret. Et ita uterque diffamatus
 notam incurrit injuriosæ violentiæ, dum cives memores
 procacitatis, quam archiepiscopus in primo suo impetu
 Londoniis fecerat, et extorsiones pecuniæ infinitas, quas
 idem procuraverat, necnon violentiam regis in sui crea-
 tione et suorum beneficiorum enormem collationem re-
 citarent. Et ex alia parte regales, scilicet Pictavenses,
 notam proditiōis sibi innatæ cum aliis convitiis, sicut
 moris est objurgantium, sortiuntur. Fueruntque de
 civibus hæc audientibus non pauci qui optarent, ut hi
 illos excerebrassent, alii reliquos eviscerantes. Et cum
 scribatur, *Væ illi vel illis per quos scandalum venit*,
 utræque partes ortis obprobriis et scandalis non mini-
 mis periclitabantur. Sic igitur regales contra reginales,
 Pictavenses contra Provinciales, quos multæ faciunt
 possessiones insanire, miseris Anglis dormientibus de-
 bacchantur, ac si certarent qui eorum eliminatis indi-
 genis regno præfore excellentius mereretur. Verun-
 tamen famæ ventilatio Pictavenses plus condempnavit,
 quia electus contra superiorem suum, tam superbe
 excedendo modum, confisus de fratre suo rege, qui
 ipsum, ut Deus novit, creaverat. Et sic maxime, quia
 per ditionem patris dicimur Pictaviam amisisse.

S. Matt.
xviii. 7.

The gene-
ral opinion
is against
the elect
of Win-
chester.

The arch-
bishop
goes to
Oxford.

De adventu archiepiscopi ad Oxoniam.

Archiepiscopus autem B[onefacius] ignem iræ con-
 ceptæ sub cinere thesaurizans, et condigne insistens,
 prout magister Eustachius, qui magis lædebatur et magis

¹ Quare] Quia, B.

doluit, instigavit ultioni de tam enormi transgressione, A.D. 1252. versus Oxoniam gressus maturavit, ut ibidem convocata scolarium universitate, quæ de diversis mundi partibus illic studuit congregata, factum tam nefarium seriatim in publico propalaret, ut sic non lateret per relationes eorum tanta culpa remotas etiam nationes. Qui cum illuc veniens civitati appropinquaret, perrexit ei obviam in equis faleratis et præelectis indumentis innumeralis cleri multitudo, et ei ut decuit, tanquam archiepiscopo et totius Angliæ primati ac genere præclarissimo, reverenter occurrendo, applausum fecit et honorem; et pransurum in esculentis et poculentis abundanter respexerunt. Quorum facesciam, gestus maturitatem, Oxford a vestium compositionem, morum severitatem cum archi- rival of episcopus et ejus umbratiles clerici Provinciales con- Paris. siderassent, confiteri cogeantur, quod¹ Oxonialis universitas æmula Parisiensis censi promeretur.

Sententia² Oxoniis promulgatur.

In crastino igitur beati Nicholai, coram universis Dec. 7. clericis, quos pulsato³ signo communi fecerat ad hoc congregari, præsumptuosam temeritatem ac temera[ria]m The arch- bishop renews the excommu- nication at Oxford. præsumptionem electi Wintoniensis, sumen[ti]s ex rege confidentiæ audaciam, fratrumque suorum et complicum in propatulo fecit recitari, et nomina transgressorum expresse publicari, et sententiam sæpedictam innovavit, quæ in literis plenius conscribuntur, quas idem archiepiscopus constituit episcopis suis suffraganeis transmitti universis, in quibus plenius nomina transgressorum exprimuntur. Quas qui intueri desiderat, librum requirat Additamentorum, qui apud Sanctum Albanum repositus omnem hujus negotii summam plenius declarabit; quæ⁴ sic incipiunt, *Humani generis inimicus*.

¹ quod] quem, B.

² Dicta is written in the margin with a style.

³ pulsato signo communi] over an VOL. V.

erasure; *pulsata campana*, margin.

⁴ quæ . . . inimicus] In the margin. MS. Cotton. Nero D. 1, f. 108.

⊙

A.D. 1252. Signum $\frac{1}{1}$. Constat autem universis et singulis, electum et fratres ejus hujus factionis auctores extitisse.

De morte Blanchiæ Francorum reginæ.

Death of
queen
Blanche,
1 Dec.

f. 268 b.

Her burial
at Pont-
oise.

Circa idem quoque tempus, videlicet prima Dominica Adventus Dominici, prima die mensis, obiit dominarum sæcularium domina Blanchia Francorum regis mater, Franciæ quoque custos, tutrix, et regina, ut adventanti Domino nostro Jesu Christo devota sua occurreret ancilla veneranter. Cujus mortem Francis lugubrem ac dampnosam dolor multiplex anticipavit, mariti sui scilicet regis Ludowici mors, suæ gratissimæ juventutis peremptiva, regni Francorum sibi incumbentis non minima sollicitudo, filii sui ægrotativa teneritudo, ejusdem crucis signatio, et postea ipsius peregrinatio irreditura; deinde, captio toti Christianitati deploranda; item, Roberti comitis Atrabatensi[s]. probrosa fuga, quam sequebatur flebilis submersio; comitis insuper Pictavensis Andefulsi morbus incurabilis; postremo, quod relatum est ei, quod filius ejus primogenitus, rex scilicet Francorum, Deo militaturus in Terra Sancta proposuit ibidem omnibus diebus vitæ suæ morari et mori, pro regnoque terreno cæleste felici commercio commutare. Nobilissima igitur domina mater prædictorum Blanchia, suis orbata pignoribus, præmortua languit desolata. Vidensque mortem imminere, corpus suum legavit ad sepeliendum domui sanctimonialium apud Pontoise, quam ipsa a fundamentis magnifice construxerat. Facta¹ est autem sanctimonialis professa velata ante mortem, et supra velum apposita est corona, et vestita est reginaliter, et sic sepulta est, ut decuit, redimita. Magnanima igitur Blanchia, sexu femina, consilio mascula, Semirami merito comparanda, valedicens sæculo, regnum Francorum omni solatio reliquit destitutum.

¹ Facta . . . redimita] In the margin.

Johannes Mansel ad inæstimabiles redditus provehitur. A.D. 1252.

Anni vero sub ejusdem volumine, Johannes Mansel, Enormous income of John Mansel. qui domini regis principalis consiliarius extitit, arri-
dente sibi fortuna, in tantum ditatus est redditibus, ut septingentis de novo sibi accumulatis, ad quatuor milia marcarum totalis ejus redditus annuus æstimabatur; ita ut nostris temporibus non est visus clericus ad tantam opulentiam ascendisse. Admirabantur autem cum stupore, qui *ea quæ Dei sunt sapiunt*, vehementer, S. Matt. xvi. 23. hominem tam circumspectum tot animarum curam suscepisse non formidare, cum de omnibus coram summo Judice, ut reddat rationem sibi, se constiterit obligatum; sed ut verificetur quod scribitur, "Multi¹ multa sciunt, " seipsos penitus nescientes."

Nota factum episcopi Lincolnienſis.

Ipo quoque anno in tantum permissa est Romano-Bishop
rum avaritia a² Deo ascendisse, quod episcopus R[obertus] Grosseteste makes an inquiry into the incomes of alien clerks in England. Lincolnienſis super hoc stupefactus fecit a suis clericis diligenter computari et considerari alienorum proventus in Anglia, et inventum est et veraciter compertum, quod iste Papa præsens, videlicet Innocentius quartus, plus ecclesiam universalem depauperaverat quam omnes ejus prædecessores a tempore Papatus primitivi. Redditusque clericorum per ipsum Superbia eorum qui te oderunt ascendit semper.³ in Anglia alienorum, quos ecclesia Romana ditaverat, ad plus quam septuaginta milia marcarum ascendit.⁴ Redditus regis merus non ad [ejus partem tertiam computatur.

¹ This is the beginning of the treatise called "Meditationes de cognitione humanæ conditionis," falsely attributed to St. Bernard, and printed among his doubtful works (ed. Par. 1839, ii., col. 661).

² *a Deo*] In the margin, where *in tantum* is repeated; this seems the true reading rather than *adeo*.

³ Ps. lxxiii. 28.

⁴ See the Additamenta, MS. Cott. Nero, D. 1, f. 126.

A.D. 1252. *De afflictione monachorum Cisterciensium in Anglia.*

The king
sells the
right of
warren.

*Nota regis
versutiam
excogita-
tam per
concessio-
nem wa-
rennæ.*

The abbat
and con-
vent of
Wardon
avail them-
selves of
this.

Conse-
quent
troubles.

Also at
Jervaux.

Eodemque anno, rex comperiens quod discordiæ magnatum ortæ propter warennas¹ eorum [ad] thesaurum suum per forisfacturas, in quas inciderunt, præbuerunt, licet turpiter, incrementum, fecit acclamari voce præconia in locis publicis, scilicet mercatis, quod qui warennam habere desideraret, loqueretur inde cum eo, et, data pecunia, benigne exaudiretur. Quod et aliqui fecerunt; et sic deperiit jus multorum, per antiquas cartas eis concessum, confirmatum, et usitatum. Unde abbas et conventus de Waredona, credentes sibi prodesse si warennam haberent, quia nobilium ministri conterminorum sepes eorum dilacerabant, et agros eorum seminatos percurrentes et omnia conculcantes, fratres eorum cultores et custodes verberibus et verbis contumeliosis affecerunt, a rege data pecunia warennam impetrarunt. Willelmus autem de Bello Campo, videns in hoc sibi derogatum esse, pecudes cepit et affixit eorundem, et fratres eorum custodes trucidavit, vulneravit, et multipliciter dampnificavit. Didicerat enim uxore² sua stimulante, (uxorius enim extitit,) religiosos plus quam milites impugnare, dum jam per spatium duodenne canonicos de Newenham incessanter fatigarat, durus existens et petrinus quibus patronus debuit extitisse. Modo quoque consimili, Petrus de Sabaudia, cui regis maxima familiaritas cornua præstitit presumptionis, non veritus magnatum antiquorum beneficia perturbare et statuta infirmare, sanctam domum Girivallensem ordinis Cisterciensis, in partibus Angliæ Borealibus a piis patribus nostris sitam et magnifice fundatam, continuatis decennialibus persecutionibus non destitit fatigare. Rex autem hæc omnia conniventibus oculis sceleribus pertransiit impunitis, et ita permit-

¹ *warennas*] warrennas, B.

² Yda, Hist. Anglor., iii., p. 129.

See also the Dunstable Annals,

Annal. Monast., iii., pp. 172, 191.

This is William Beauchamp, of Bedford (5th baron).

tens, id est, consentiens ; et facinora perpetrantes di- A.D. 1252.
vinæ ultioni gravius reservantur.

Anni conclusio.

Transiit igitur annus ille frugibus et fructibus medio- Summary
criter foecundus, peste pecudum mortifera truculentus ; of the year.
et ut de humano statu succincta disseram brevitatem,
omni hominum generi turbulentus. Cujus utique per-
turbationis, inter Orientales captio regis Francorum f. 269.
causa fuisse [in] feliciter perhibetur, sicut os projectum
in medio canum protervorum, quod cum quilibet niti-
tur apprehendere, alter in alterum insurgendo nititur
protervire, et sese mutuo pro osse corrodendo corro-
dunt, nec corroditur. Imperium quasi ratis sine gu-
bernaculo periclitatur. Regnum Francorum spoliatum
rektoribus, baronibus, armis, et thesauris, nunquam adeo
doluit omni destitutum ¹ consolatione. Anglia vero ab
alienigenis conculcata, et multis dominis inclinata, suique
regis sincera dilectione viduata, extremis quoque subja-
cens conditionibus, inconsolabiliter contabuit desperata.
Et quod gravissimum est, diatim inter ecclesiam et
populum odium venenosum suscipit incrementum.

Anno Domini MCCLIII., qui est annus regni domini Henry III.
regis Henrici tertii trigesimus septimus, fuit idem rex keeps
ad Natale apud Wintoniam, gaudia magnifice Domini Christmas
nicæ celebrans Nativitatis. at Win-
chester.

*De quodam novo martire apud Mediolanum occiso,
Petro nomine.*

Tunc quoque temporis, venerunt nuntii domini regis Martyr-
et quorundam magnatum Angliæ, nuntiantes quod qui- dom of
dam frater de ordine Prædicatorum Petrus ² nomine, Peter the
dum prædicasset Mediolani, et vitia et errores, immo Domini-
can.

¹ *destitutum*] destituta, B. | ² *Petrus nomine*] Written over an erasure.

A.D. 1253. hæreses Mediolanensium, non palpando redarguisset, pro assertione veritatis ab eisdem latenter interemptus est; et sic martirium præco subiit veritatis. Sed ne lateret diu veritatis sub modio lucis serenitas, Dominus ipsum ilico miraculorum indicii manifestavit; super quibus dominus Papa ad plenum certificatus ipsum magnifice canonizavit.¹

His mira-
cles and
canoniza-
tion.

De novo senatore triennali, scilicet Brancaleone.

Branca-
leone of
Bologna
made sena-
tor of
Rome for
three
years,
(Aug.
1252).

Retulerunt insuper nuntii memorati, quod mense Augusti Romani elegerunt sibi novum senatorem, civem Bononiensem, nomine Brancaleonem,² virum justum et rigidum jurisque peritum, qui noluit electioni de se factæ quomodolibet consentire, nisi securum eum facerent, quod tribus annis, contra statutum urbis, staret in ipsius senatus potentia. Exegit insuper ab unoquoque civium potentum obsidem frugalem, et ab universitate sacramentum, ut eidem tanquam senatori fideliter obedirent. Noverat enim insolentiam Romani populi, pro minimo frequenter recalcitrantis et seditionem commoventis. Cum autem consentiens a civibus et populo reciperetur, posita est ei conditio irrefragabilis, ut scilicet urbem et urbis populum juste gubernaret, vel nunquam corpore integer Bononiam remearet. Stabilitus interim senator triennalis, quosdam de civibus de homicidio infames et demum convictos in fenestris suorum castrorum suspendi fecit, et quosdam contumaces patibulis fecit præsentari.

His severe-
ity.

De ænio nobili Wintoniensium.

The king's
ingratitude
to the citi-

Regi autem pransuro [in] festo Natalis memorati cives Wintonienses miserunt nobilissimum xenium in

¹ St. Peter martyr was murdered at Feronia, near Barlassina, between Milan and Como, on April 6, 1252. (Acta Sanctorum, 29 April, p. 681.) His tomb is in S. Eustorgio, Milan.

He was canonized March 25, 1253. (Id., p. 682.)

² Brancaleone d'Andalò, de' conti di Casalecchio, of Bologna.

esculentis et poculentis domino regi, quod potuit intuentes in admirationem commovere. Rex autem pro gratiarum actionibus ipsos ad ducentas marcas in brevi persolvendas obligavit; natus enim ibi extiterat, et sic Natalis solemnitatem in lugubrem eis convertit lamentationem. Rex tamen non hoc reputans, conviviis intendebat celebrandis. Sed quia vix hujus mundi serena gaudia adveniunt impermixta, læserat hospitem utrumque sententia lata ab archiepiscopo in electum Wintoniensem et in omnes fautores ejus, quia nondum absolutus erat electus nec in osculo pacis receptus, licet pax fuisset subarrata. In octavis Epiphaniæ, rege et regina diligenter procurantibus, rege pro fratre suo electo, regina pro avunculo suo archiepiscopo, et tanto vigilantius, quia Willelmus de Valentia et Johannes de Warannia dicebantur illi violentiæ interfuisse, plene restitutus [est]¹ gratiæ et paci Wintoniensis electus cum archiepiscopo et in osculo pacis receptus. Juravit enim in publico, quod nunquam consenserat illi violentiæ, nec illi unquam complacuit, sed ipso nesciente et invito fuerat temere perpetrata. Et sic absolutus est ipse electus; et ut nullus scrupulus iracundiæ remaneret discordiæ, omnes, qui dictæ contumeliæ intererant, largissimæ absolutionis beneficio congauderunt.²

Apparuit igitur per hujus rei consummationem, quam vigilanter episcopi et omnes alii huic pacis reformationi intenderant, ubi impune omnis prædicta remissa injuria; et hoc quidem factum est, quia rex promiserat illis, se ipsis omnibus pacem procurantibus semper fore obnoxium et omnibus beneplacitis eorum plenius inclinandum. Confidentius igitur ad tractatum ardui negotii prætaxati, videlicet de concessione memoratæ contributionis, pro cartæ magnæ observatione, sese contulerunt. Tandem post multas disceptationes ad hoc

A.D. 1253.
zens of
Winches-
ter.

The elect
still ex-
communi-
cate,

but ab-
solved on
Jan. 13.

f. 269 b.
This
brought
about by
the bishops
and others.

¹ est] From the Hist. Anglor.,
iii., p. 131.

² congauderunt] congauderent, B.

A.D. 1253. inclinarent, quod non in tantam ac talem, sed in aliquam
 Aid pro- assentirent contributionem, et efficax auxilium præstarent
 mised to et ultroneum, si rex a consuetis injuriis quibus ecclesiam
 the king oppresserat, prout multotiens promiserat, cessare voluisset,
 by the et piis consiliis suorum naturalium obsecundaret; et hoc
 bishops, suppliciter flagitabant. Ad quod favorabiliter rex res-
 if he will pondit, quod providerent et secreto scriberent cum summa
 abstain from op- deliberatione articulos offensionis cujuscunque, et ipse
 pressing the church. omnia emendaret emendanda; et statutus est dies ea pro-
 nuntiandi, ut rex de communi consilio omnia feliciter
 reformaret. Optimam igitur spem conceperant, quod
 rex eis benigne optemperaret, tum pro eo quod ad
 instantem petitionem suam, omnem fratri suo electo
 Wintoniensi, ut jam dictum est, [offensam] remittentes,
 pacem plenarie reformarunt; tum quia cruce signaba-
 tur, quæ exigit justitiæ humiliationem; tum quia
 maturiore ætate roborabatur; tum quia exemplo patris
 sui plenius poterat edoceri; tum quia per eventum,
 qui nuper Francorum regi accidit, certius debuit præ-
 muniri; tum quia ecclesia eidem sponte jam juvamen
 pollicetur. Et si multæ sint causæ, quare hoc favore
 promptissimo facere teneretur, unam huic volumini po-
 tissimam duximus annectendam. Diebus quibus beatus
 Edmundus Cantuariensem rexit ecclesiam, concessa fuit
 quædam contributio regi, secundum desiderium et pos-
 tulationem suam; juravit idem rex, tenens manum
 dexteram super sacrosancta Evangelia, et in sinistra
 cereum accensum, dicto archiepiscopo juramentum dic-
 tante, quod sine omni cavillatione ex tunc cartam
 totiens fidelibus concessam inviolabiliter observaret,
 nec se permetteret aliquorum susurronum consuetis
 fallaciis irretiri. Similiter et multi qui tunc præsen-
 tes extitere præsules, candelas accensas tenentes simul
 cum memorato archiepiscopo excommunicaverunt omnes
 ejusdem cartæ violatores et sinistre eam interpretan-
 tes, et in consummatione latæ sententiæ, quando ab
 omnibus et etiam ab ipso rege, ut moris est, "Fiat,

He had
 already
 sworn
 solemnly
 to Magna
 Carta,

" fiat," iterabatur, et projectæ candelæ extinctæ pro- A.D. 1258.
 iciebantur, et foetentes et fumigantes naribus circum-
 stantium et oculis offendiculum generarent, ait archi-
 episcopus; " Sic, sic extinguantur, fumigent, et foeteant
 " animæ condempnatæ eorum, qui dictam cartam vel
 " violabunt vel sinistre interpretabuntur." Et accla-
 matum est ab omnibus, sed a rege frequentius et ala-
 crius, " Amen, Amen." Et hæc acta sunt in capella
 Sanctæ Katerinæ apud Westmonasterium. Veruntamen
excelsa non abstulit, ut legitur in veteri Testamento ^{3 Reg. xv.}
 de quibusdam regibus desipientibus. Immo pecuniam ^{14.}
 collegit, et collectam contra commune decretum pro- ^{but had}
 digaliter dissipavit. Sic denuo, et in hoc anno, qui ^{not kept}
 tempore fluxit in præsentī. Hoc deliramentum quia ^{his oath.}
 sæpe iteratur, non jam pro magno, proh dolor! repu-
 tatur.

Magister Albertus recedit.

Magister Albertus, qui, misso nuntio ad dominum Departure
 Papam, mandatum ejus expectaverat, refertis clitellis of the
 repatriare maturavit. Noluit enim Papa aliquatenus nuncio
 comitem Ricardum de thesauro suo juvare, vel castra Albert.
 conferre, ut posset receptari, nec obsides, quibus posset The Pope,
 inniti confidenter, destinare. Credens igitur comes failing
 consilio saniori et mandato Conradi amici sui, in pace with earl
 remansit. Dominus igitur Papa, cum non posset Richard,
 comitem enervare, ad alia fallendi argumenta se conver- tries Henry
 tit, proponens fratris ejusdem comitis, scilicet domini III. in the
 regis Angliæ, simplicitatem circumvenire. Super quo matter of
 prævaluit, prout dicitur in sequentibus. the king-
 dom of
 Sicily.

Aufuguntur Judæi de regno Francorum.

Diebus sub eisdem, venit de Terra Sancta mandatum The Jews
 domini regis Francorum, ut omnes Judæi a Francorum banished
 regno expellerentur, exilio dampnati sempiterno, addito from
 hoc temperamento, " Sed qui remanere desiderat, nego- France,
 under cer-

A.D. 1253. "tiator sit vel operator manuum, incumbat mechanicis
tain condi- "artificiis." Improperatum enim fuit eidem regi a
tions. Sarracenis, quod parum diligimus aut veneramur Do-
minum nostrum Jesum Christum, qui peremptores Ejus
inter nos degere toleramus. Causini autem Judæorum
exultantium locum et officium licenter occuparunt.

Obiit abbas Sancti Augustini Cantuariensis.

Oppression In eodem tempore, cum abbas¹ Sancti Augustini
f. 270. obisset, dominus rex, ut ita monstraret manifeste, quo-
of St. Au- niam cartam sæpe dictam minime vellet observare,
gustine's, bona illius ecclesiæ per satellites suos quasi exterminando
Canter diripuit, et alios articulos ipsius cartæ transgre-
bury, by diendo nimis impudenter in prælatos et nobiles et cives
the king. Londonienses studuit desævire. Conventus dictæ domus
nimis consternatus, festinanter, ut pestis rapinæ cessa-
ret, præcentorem² suum sibi elegit in abbatem. Qui
postquam eligeretur, vix de substantia ecclesiæ licuit
ei de sibi necessariis, facto fine cum rege, providere.
Dissipatis igitur bonis ecclesiæ, vix potera[n]t monachi
per quinquennium sequens respirare.

*De jactura et infamia abbatis et conventus ecclesiæ
Sanctæ Mariæ Eboraci.*

Sufferings Tempore quoque sub eodem [subiit] abbas³ et con-
of the ventus ecclesiæ Sanctæ Mariæ Eboraci maximam cum
abbey of infamia [jacturam] propter quandam cartam, quam
St. Mary's, adversarii eorundem, quorum maximus fuit Johannes
York, Franciscus clericus regis de scaccario, judicarunt fore
reprobendam. Creditur autem indubitanter eundem
Johannem, qui natione Borealis redditus suos de bonis
ecclesiæ memoratæ in partibus illis sitienter desidera-
vit ampliari, illud secus quam animæ suæ expeditet

¹ Robert of Battle.
² Roger of Chichester.

³ Thomas de Warterhille.

procurasse, cum scribatur, *Væ homini per quem aliquod scandalum generatur*. Coacti sunt igitur maximam pecuniæ summam regi numerare; insuper terras et redditus opimos perpetuo amittere, et infamia indelebili deturpari. Dispersi sunt igitur monachi; et illa nobilis ecclesia, omnimodam induens confusionem, discrimini patuit et ruinæ. Simili quoque modo, abbatiam de Selebi ob causam consimilem memoratus persecutor Johannes, quem ultor Dominus monoculaverat ob præcedentia merita, irrestaurabilibus dampnis lacesivit.

A.D. 1253.
S. Matt.
xviii. 7.

and Selby.

Romani Tiburtinam civitatem exterminarunt.

Ipsa quoque tempore, Romani civitatem Tiburtinam miserabili exterminio vastarunt,¹ propter civium insolentiam et superbiam, unde coacti sunt cives nudi, discalciati, et vincti Romam adire, misericordiam pro vita optinenda petitori.

Submission of
Tivoli
to the
Romans.

Qualiter comes Gloverniæ Ricardus desponsaverit neptem regis de Pictavia oriundam.

Anno quoque sub eodem, indigenarum Angliæ argumentosus supplantator, volens omnes regni sui nobiles degenerare, ad sic totam Anglorum in eorum excidium propaginem annullare genealem, atque eorundem sanguinem generosum melancolicis fæcibus alienorum perturbare, doluit quod saltem Ricardus comes Gloverniæ et ejus progenies ex fonte sulphureo non coinquinaretur. Erat enim comes juvenis, elegans, facundus, providus, et legum terræ peritus, et talis per omnia, ut omnium Angliæ nobilium [spes] in sinu ejus merito reponeretur, et omnium gratiam optineret et favorem. Sed spes con-

The hopes
entertained
of Richard
de Clare

¹ *vastarunt*] vastavit, B. This was in May, 1254. See the letter of Brancalione in Vitale, *Storia*

Diplomatica de' Senatori di Roma, p. 122.

A.D. 1253. *cepta fefellit universos; nam ignobilis avaritia diu delitescens ipsius nobilitatem enormiter obfuscauit, quæ sic prorupit in publicum. Dominus igitur rex olfaciens cupiditatem ejus, (nam in custodia ejus pluribus annis extiterat,) ait illi; "Comes mi amicissime, volo ne te*

The king persuades him to marry his son to Alice, daughter of Guy de Lusignan, count of Angoulême, by the promise of 5,000 marks.

Attempts of the king to get the money.

" amodo lateat arcanum cordis; cupio te sitienter " sullimare, ditare, et promovere, filiæ Guidonis comitis Engolismi, fratris mei uterini, filium tuum legitimum primogenitum matrimonialiter copulando. Tibique largitor munificus quinque milia marcarum conferam, quibus poterit nurus illa ad regale fastigium, prout decet puellam regia stirpe procreatam,¹ sullimari." Avaritia² igitur, quæ sola inter omnia vitia idolorum servitus esse perhibetur, stimulante, comes, in hoc degener nimis et ab avita declinans nobilitate, consensit, ut scilicet quandam ætate puerilem, immo infantulam et, ut præsumitur more Pictavensium, fidelitatis ac speciositatis expertem, et a remotis et collateraliter et occasionaliter regalem generositatem sibi usurpantem, hæredi suo legitimo pro nummis, ac si esset institor aut fœnerator, copularet. Et cum non haberet rex prædictam ad manum pecuniam, quia consuevit esse undecunque raptæ dispersor, supplicavit, sed imperiose, abbati de Sancto Albano et abbati³ de Radingo et abbati⁴ de Wautham,⁵ ut fidejuberent versus comitem Gloverniæ pro pecunia memorata. Quod nullo modo facere debuerunt vel potuerunt. Quis enim regem recalcitrantem cogeret ad solutionem? Supplicavit insuper Templariis et Hospitalariis instanter, ut onus dictæ subirent obligationis, quo dicto comiti tenebatur. Quod cum constanter renuissent, asserentes se hoc minime potuisse, iratus rex terribiliter comminatus est illis. Et in ipsa ira aufugavit fratrem Rogerum Templarium ab officio elemosinariæ et a curia

¹ *procreatam*] procreatum, B.

² Eph. v. 5. See also Coloss. iii. 5.

³ Probably Ralph.

⁴ Simon de Seham.

⁵ B. has *et qui* in the margin.

jussit elongari; et aliis nactis occasionibus, Templariis A.D. 1253. et Hospitalariis insidias tetendit novercales. Rex in-f. 270 b. super in multa pecunia tenebatur comiti Legrecestræ S[imoni] pro resignatione cartæ quam habuit de rege de custodia Wasconiae per quinquennium.

*Quomodo rex Hispaniæ vendicavit sibi jam
Wasconiam.*

Rex igitur Hispaniæ Andefulsus, comperiens quod Alfonso comes Legrecestræ S[imon] recessit a Wasconia et X., king of Spain, cartam custodiæ ejus resignaverat, ilico sibi vendicavit lays claim to Gascony, on Edwardo relinquebatur, secundum illud Lucani; Simon de Montfort's departure.

"Ætas Niliaci nimium¹ suspecta tyranni est,

"Ardua nempe² fides maturos exigit annos."

Pharsalia,
viii. 281, 2.

Comperiens igitur hæc duo rex memoratus, videlicet quod recesserat comes vir Martius, et dominabatur puer, favorem summi Pontificis sibi conciliavit, ut sine aliqua ecclesiæ offensione liceret ei, quod suum erat ex dono regis Anglorum Henrici secundi, unde cartam habuit de dono ipsius regis, et confirmatione regum Ricardi et Johannis, sibi potenter reposcere et mancipare. Rex igitur Castellæ Guastonem³ quendam generosum et potentem Wasconensem et quosdam alios de magnatibus terræ illius ad se vocavit, et adhæserunt multi de nobilibus Wasconiae, relicto rege Angliæ, regi Hispaniæ, et maxime divites qui vina sua venalia in Angliam mittere consueverunt, quæ rex Angliæ pro libitu detinere et diripere non erubuit. Quod videntes Burdegalenses domini regis Angliæ fideles, ipsi sub omni celeritate nuntiarunt, quod nisi eis festinanter et potenter subveniret, totam Wasconiam proculdubio amitteret, regi

Message to Henry III. from the people of Bourdeaux.

¹ *nimum*] nobis, Lucan.

² *nempe fides maturos*] quippe fides robustos, Lucan.

³ Gaston de Béarn.

A.D. 1253. Castellæ, qui omnia vendicat et occupare sperat, mancipandam. Quod cum audisset rex, doluit et poenituit ipsum præcordialiter, sed sero, quod comitem S[imonem] a custodia Wasconiae revocasset. Comes autem ne precibus pulsaretur ut rediret, cessit in Franciam, ubi magnates regni Franciæ libenter ipsum retinuisent, proponentes ipsum sibi et regno ad consulendum regno desolato et multum desperato propter absentiam regis et mortem Blanchiæ reginæ, ut esset eis, quia strenuus fuit et fidelis, pro senescallo. Quod constanter renuit comes, ne videretur proditor extitisse, secundum illud Apostolicum, *ab omni specie mali abstinete vos*. Comes autem Ricardus quia de Wasconia supplantabatur, unde et cartas optinuerat, omnia conniventibus, caute et tacite considerabat.

Simon de Montfort goes into France. The nobles invite him to stay as their seneschal.

1 Thess. v. 22.

Moderatio de visitationibus.

Limitation by the Pope to the visitations of the archbishop and bishops. Diebus sub eisdem, dominus Papa, ut ambabus partibus satisfaceret, satis salubriter et tolerabiliter providit et decrevit, ut archiepiscopus et alii prælati, ad quos spectat visitatio, visitationem facerent debitam et consuetam, ita tamen, ut visitati non gravarentur in procurationibus visitantium; et limitando taxavit pretium cujuslibet visitationis, prout literæ Additamentorum libri declarant ad hoc signum¹ ☉—|·|·|—>.

Transfretant quidam magnates ut prælocuta impleantur.

Richard de Clare and William de Valence cross for the proposed marriage. Eodemque anno imminente veris initio, comes Glovernæ Ricardus et Willelmus de Valentia frater regis in magno apparatu et pompa simul transfretaverunt, ut matrimonium inter filium ejus Gilbertum² primogenitum et filiam comitis Engolismi fratris regis prælocutum³

¹ MS. Cotton. Nero D. 1, f. 110 b.

² Gilbertum] Ricardum, B.

³ See above, p. 364.

plenum ducerent ad effectum et consummationem. Et A.D. 1253. ut *fimbrias suas dilatando* laudem peritiæ militaris pro- S. Matt. mererentur in sua florente ætate, in quodam hastiludio ^{xxiii. 5.} ibidem commisso, vires suas, audaciam, et equorum celeritatem ausu temerario sunt experti. Francigenæ They are enim ex innata sibi superbia indignantes, quod juvenes ^{well beaten at a} calamistrati et delicati ausi sunt in tantam prorumpere ^{jousting.} temeritatem, cum legamus Hectorem Paridi dixisse,

“duro Mars milite gaudet,”

ipsos alacriter exceperunt. Et spoliatos et prostratos tam egregie bacularunt, ut fomentis et balneis diuturnis indigerent. Parum tamen plangi meruerunt, qui ad matrimonium Anglis exosum, vane gloriantes et tribualiter inflati, properarunt. Visa est tunc temporis ^{Lunar phenomenon.} luna quarta die antequam pronuntiaretur.

Cives Londonienses coacti sunt pecuniam regi solvere.

Eodemque tempore, scilicet infra primam Quadragesimæ quindenam, rex levi occasione a civibus Londoniensibus, quos propter civitatis dignitatem et civium antiquam libertatem barones consuevimus appellare, ad mille marcarum contributionem sunt compulsi.¹ Et eodem tempore juvenes Londonienses, statuto pavone pro ^{At the game of quintain they beat the king's servants.} bravio, ad stadium quod quintena vulgariter dicitur, vires proprias et equorum cursus sunt experti. Quidam autem æditui et tirones de familia regis, qui tunc fuit apud Westmonasterium, super hoc indignantes, conviciabantur eisdem, vocantesque rusticos furfureos ipsos et saponarios, se eis opposuerunt in certamine, quos ipsi Londonienses alacriter exceperunt, et cum fragmentis hastarum in tantum ^{Ps. cxxviii. 3.} *supra dorsa eorum fabricarunt*, ut rubricatos et liventes ab eorum equis omnes regales f. 271.

¹ Sic, the author forgetting how he had begun the sentence. Probably “mille marcarum contributi-

“onem extorsit” is what he intended to write.

A.D. 1253. dederent¹ præcipites vel fugarent fugientes. Queruli igitur ad regem connexis digitis et obortis lacrimis pervenerunt, rogitantes, ut tantum excessum non relinqueret impunitum. Rex igitur, ad solita ultionis genera convertens, magnam a civibus summam extorsit pecuniam.

Provisio ad roborandum terram.

Rumour of a rebellion in Gascony. S. Luc. xix. 14. La Réole and St. Émilion lost. Proclamation on this through England. The king tries to follow the customs of

Eodemque tempore, videlicet Quadragesimali, increbuerunt adversi rumores, videlicet quod Wasconenses insolentes facti ad invicem de domino eorum rege Angliæ dicebant, "*Nolumus hunc regnare super nos* ; " injuriosus enim nec dicta, nec juramenta, sed nec " etiam cartarum tenorem observat ; " et post paucos dies auditum est, quod Regula in Wasconia cum Sancto Milione et multa alia castra capta sunt et amissa, et strages hominum facta est non minima. Rex igitur non mediocriter formidans, ne per tales amissiones tota Wasconia pateret discrimini, sicut nuper contigit de Pictavia, maxime cum dictæ terræ sunt quasi tutelæ et repagula totius regni Anglicani, constituit, et generaliter per Angliam voce præconia fecit acclamari, missis super hoc brevibus² ad singulos comitatus, ut secundum pristinam consuetudinem arma civibus competenter assignarentur et monstrarentur et censerentur, ut essent sufficientia et competentia secundum cujuslibet facultates ; et quicumque quindecim libratas terræ haberet, milles fieret. Præterea, ut excubantes vigiles in qualibet civitate, secundum quod ejus extenderet possibilitas et per discretos viros consideraretur, vicos et plateas, exitus et introitus diligenter custodirent. Præterea providit rex de consilio Sabaudiensium, ut si quis obiter spoliaretur vel quomodolibet a latrone dampnificaretur, ipsi,

¹ *dederent*] *dederunt*, B.

² See the *Additamenta*, MS. Cotton. Nero D. 1, ff. 112 b, 115.

quibus incumberebat eminentius patriæ custodia, læso A.D. 1258. satisfacerent competenter, et amissa secundum consuetudinem Sabaudicam restituerent, et hoc facto malefactorum insequentes patriam mundarent ab eisdem. Sed hoc, ut multis videbatur, non potuit in hac regione fieri, sicut in illa, quia in illa non sunt tot viarum diverticula, tot dumeta, tot latibula, tot silvæ, sicut in ista; ibi namque propter inaccessibilem montium prærupta, non patet via, nisi communis strata trita, ubi non possunt latrones commode latitare vel divertere, unde facilius comprehenduntur. Præterea, quod sine teste fieri diceretur, quomodo demum probaretur? Ideo superorto murmure, cepit res dilationem, immo potius deletionem, præsertim cum tanta legis permutatio sine communi assensu barnagii constitui minime valuisset.

Savoy in stopping robbery.

They are not suitable for England.

De obitu episcopi Cicestrensis Ricardi de Witz, viri sancti.

Et circa eosdem dies, videlicet quarto nonas Aprilis, obiit episcopus Cicestrensis, magister scilicet Ricardus de Witz, vir quidem eminentis scientiæ et eximie sanctitatis, et quandoque beati Edmundi Cantuariensis archiepiscopi clericus et consiliarius specialis, cujus vestigia sequi nitebatur pedetentim. Hic, non sine beati Edmundi prænostico vaticinio in præsulatus promotus dignitatem, Pontiniacum adiit, cum dictus sanctus fuerat transferendus, ne tam specialis amicus a tanta et tam secreta solemnitate absens extitisset. Iste vero, veluti domesticus, omnium suorum conscius extitit secretorum, quæ inquirentibus propter ædificationem palam declaravit. Hujus igitur assertionibus, necnon et fratris magistri Roberti Bacun de ordine Prædicatorum, certificatus dominus Mathæus Parisiensis, monachus ecclesiæ Sancti Albani, vitam¹ memorati sancti Edmundi

Death of Richard de Wyche, bishop of Chichester, 2 April.

Matthew Paris wrote the life of St. Edmund of Canter-

¹ This is not known to exist at present. See Hardy's *Catalogue* of *Materials for the History of Great Britain*, iii., p. 93.

A.D. 1253. scripsit, et quæ indubitanter didicit a fide dignis, dili-
 bury from genter digessit. Quam qui videre desiderat, in ecclesia
 his infor- Sancti Albani ipsam poterit reperire.
 mation.

Wasconenses debacchantes in Wasconia movent prœlia.

Rising in
 Gascony,
 19 April.

f. 271 b.

Gaston de
 Béarn the
 leader.

Bordeaux
 in danger.

Et circa festum sancti Ælplegi, cum viderent pro-
 ditores regis de Wasconia se a præsentia comitis Simonis
 et omni edomitore liberis habenis, posse desævire et
 debacchari sentientes, more jumentorum indomitorum
 cœperunt ad invicem sese corrodere et infestare, alter
 alterius castra invadere, homines captivare, et ædificia
 interemptis habitatoribus redigere in favillas. Ex quibus
 primus et præcipuus fuit Gasto, jam dominus Biarre et
 Peregoti,¹ multis pollutus facinoribus, juratus regis, sed
 pejeratus,² cui pepercit idem dominus rex ne dampna-
 retur, qui se transtulit ad regem Hispaniæ, ut plus
 regem Anglorum infestaret. Vastavit igitur magnam
 partem Wasconiæ, et hostes regis animavit contra do-
 minum suum regem Angliæ, ita ut Burdegalis, quæ toti
 Wasconiæ victualia consuevit ministrare, cœpit egere.

Pauperum bona diripiuntur.

Oppres-
 sions in
 England.

His quoque temporibus, incurrit rex odium inexorabile
 et formidabiles imprecationes tam indigenarum quam
 exterorum, causis diatim multiplicatis. Vicecomites enim
 et regales ministeriales causis fictitiis quoscunque po-
 terant depauperare, immo potius deprædari, studuerunt,
 peccata minime formidantes. Erantque jam multi reges
 in Anglia rapinis insistentes, quos nominare periculosum
 arbitror et tædiosum. Ceperunt enim pauperum et præ-
 cipue institorum equos, bigas, vina, victualia, pannos,
 ceram, et alia necessaria, quæ etiam angariaverunt, ad
 loca remota transvehere ab invitis, qui nec pretium vel
 saltem grates exiles reportabant. Calumpniantes insu-

¹ i.e. Perigord.

| ² pejeratus] pejoratus, B.

per lagenas et ulnas, "quærentes nodum in scirpo," A.D. 1253.
 sine causa miserabiliter multaverunt in burgis, pecu- Terent.
 niam ab insontibus extorquentes. Et cum vina Was- And. v. 4,
 conensium similiter sine precii solutione venalia diri- 38.
 perentur, redierunt vacui in patriam suam, omnibus
 partium illarum incolis conquerentes. Unde rex infi-
 nitorum incurrebat indignationem.

*Concessio magnæ libertatis, quæ tamen præconcessa
 fuit, ecclesiæ de Waltham.*

Anno quoque sub eodem, videlicet ad Pascha, dominus Privileges
 rex propter ipsius domus religionem et dapsilem carita- granted to
 tem hospitalitatis concessit et confirmavit abbati et the abbey
 conventui de Wautham, ut quotienscunque domum eorum of Wal-
 vacare contigerit, abbate cedente vel decedente, pastore tham.
 viduatam, conventus libere bona domus pro sua volun-
 tate disponat, et plenam habeat tam de baronia quam
 de possessionibus ejusdem conventus disponendi facul-
 tatem; et super hoc, bonam eis cartam confecit. Hoc
 autem a longe retroactis temporibus optinuerant, sed ad
 majorem securitatem hoc rex illis concessit et confir-
 mavit. Insuper duo mercata concessit eisdem et quæ-
 dam alia impendit beneficia; sed hæc omnia in libro¹
 Additamentorum cum tenore cartarum plenius exarantur.

*Franci indigebant consilio comitis Legrecestris
 Simonis.*

Instante vero festo Paschali, magnates Francorum, The
 considerantes regnum Franciæ consilio destitutum im- French
 minere periculo, tum propter regis in Terra Sancta Deo nobles
 militantis absentiam, tum propter dominæ Blanchiæ entreat
 reginæ mortem, tum propter optimatum Franciæ casum Simon de
 in Terra Sancta subversorum, conspicientesque comitis Montfort
 Legrecestris Simonis fidelitatem et magnificentiam, qui to be one
 of the
 guardians
 of the
 kingdom.

¹ These are not given in the book of Additamenta.

A.D. 1253. per omnia studuit patrissare, ipsum quoque jam fuisse a custodia Wasconie absolutum, postulabant ipsum devete ut, apud ipsos commorans, unus foret custodum coronæ ac regni Franciæ, et ipsi honores ei condignos accumularent pro merito. Sciebant enim, ut asserebant, quod regnum Francorum ab antiquo, sicut et pater ejus Simon, qui pro ecclesia contra Albigenses dimicaverat, præcordialiter diligebat, nec est a sanguine Francorum alienus. Hoc jam secundo missis literis et nuntiis solempnibus Franci comiti memorato significaverunt, quod constanter comes, ne transfuga videretur, renuebat.

His refusal (above, p. 366).

Romani postulant frequenter ut Papa Romam redeat.

The Romans entreat the Pope to return to Rome.

f. 272.

He leaves Perugia for Rome.

Per idem tempus, Romani missis nuntiis solempnibus dominum Papam rogabant, ut Romam rediret, more boni pastoris gregem suum minaturus,¹ et ut gaudeat Roma suo Pontifice, sicut aliæ civitates suo præsule gratulantur; Romanus enim Pontifex appellatur. Porro abusivum eis videbatur et videri debuit, quod ipsa sola Roma, quæ domina dicitur civitatum, inter omnes civitates suo per tot tempora antistite etiam superstite viduatur. Ipse autem Papa, emolumentis inhians adventantium et sinum muneribus aperiens, vagus exstitit et instabilis, cismontanis se præsentem exhibendo. Et cum venire distulisset, iterum vocabant eum Romani, ut prius, sed solempnius, et sub hac forma, ut scilicet tunc veniret, vel nunquam. Videns igitur Papa sibi periculum imminere, mense Maii recessit a Perusio; maxime cum Romani significassent civibus Perusii, sub pœna exterminii et obsidionis, ne diutius Papam retinerent; et Romam properat, timidus tamen et tremebundus. Instillatum enim fuerat auribus ejus, quod Romani et etiam Mediolanenses infinitam pecuniam eis debitam a domino Papa exigebant, quam effuderant in

¹ *minaturus*] It is doubtful whether this is the word, or *juvaturus*. But see the Hist. Angl., iii., p. 186.

Fretherici expugnatione, Papalia jura et ecclesiastica A.D. 1253. protegendo; unde Papa, licet tristitiam sereno vultu ^{His entry.} palliaret, urbem sollicitus et pavidus intravit. Senator¹ tamen et populus Romanus ipsum gaudenter suscipiebat.

De magno parlamento facto in quindena Paschæ.

In quindena vero Paschæ² mense Aprili, tota edicto ^{Parliament in London in April.} regio convocata Angliæ nobilitas convenit Londoniis, de arduis regni negotiis simul cum rege tractatura. Extiterunt igitur ibidem cum comitibus et baronibus quamplurimis archiepiscopus Cantuariensis B[onefacius], episcopi Angliæ fere omnes. Archiepiscopus vero Eboracensis, qui in quantum potest regis concilia vitare consuevit, quia expertus ea frequenter esse vana, excusavit se, asserens se esse remotum et senem. Pro Cestrensi autem absente valitudo manifesta allegavit; episcopatus Cicestrensis tunc vacavit. Et cum de magna regis exigentia, qui postulavit sibi peregrinato infinitam exhiberi pecuniam, diu et inaniter contrectassent,³ et hinc inde [in] nuntios utrobique consensus haberetur, contigit ut ex parte episcoporum et omnium prælatorum destinarentur ad regem archiepiscopus Cantuariensis, et Karleolensis et Sarisberiensis episcopi, et electus Wintoniensis, ad persuadendum et inducendum regem, ut permitteret, prout sæpius solempniter jurando promisit, sanctam ecclesiam suis gaudere libertatibus, maxime de electionibus, in quibus præcipue ecclesiastica consistit libertas. Nullus enim jam in ecclesiis cathedralibus vel conventualibus potest aliquis promoveri, nisi per regem intrusus. Unde prælati et subditi ruunt in perditionem, et ecclesiæ enormiter dampnificantur. Quod si hunc et alios errores secundum magnæ cartæ de libertatibus confectæ tenorem emendaret, ipsi usque ad gravamen magnum petitionibus suis inclinarent.

Message to the king from the bishops to entreat him to allow the church liberty in elections.

¹ Brancaleone.

² Easter was on April 20.

³ contrectassent] contractassent, B.

A.D. 1253. Quibus rex; "Verum est, et inde doleo, et pœnitet me
 His an- "graviter hoc fecisse. Instante igitur procurandum,
 swer, "ut et talia peracta corrigan- tur et amplius similia non
 "perpetrentur. Et vos in hoc mihi sitis coadjutores,
 "ne sic promoti cum subditis condempnentur. Recolitis
 "enim memoriter, quod hunc archiepiscopum Cantuari-
 "ensem B[onefacium]¹ . . . ad tantam dignitatem promo-
 "verim, et te, Willelme Sarisberiensis, ex imo exalta-
 "verim, qui meorum brevium scriptitor extitisti, et
 "multis judiciis periculosos tanquam justitarius et
 "conductitius interfuisti; et te, Silvester Karleolensis,
 "qui diu lambens cancellariam clericorum meorum
 "clericulus extitisti, qualiter, postpositis multis theolo-
 "gis et personis reverendis, te in episcopatum sullimavi.
 "De te similiter, frater mi Æthelmare, liquet, qualiter
 "invitis monachis, vel prece vel timore corruptis, te
 "ad nobilem Wintoniensis ecclesiæ apicem evexi, ætate
 "et scientia pædagogo adhuc indigentem. Expedit
 "primo et principaliter mihi et vobis, ut vos, quæ
 "injuste adepti estis, pœnitentia ducti resignetis, ne
 "æternaliter condempnemini. Ego vero tali exemplò
 "justificatus et castigatus, de cætero nullum nisi dig-
 "num curabo promovere." Ipsi vero satis civiliter et
 "cinice reprehensi responderunt; "Domine rex, non faci-
 "mus de præteritis mentionem, sed sermonem extendi-
 "mus ad futura." Omissis igitur talibus frivolis, quæ
 "jurgia poterant suscitare, se ad ardua serio contulerunt.
 "Tandem protracto tempore diuturno, et multis revolu-
 "tis disceptationibus,² post quindecim et amplius dierum
 "continuationem, in hoc resedit omnium unanimis con-
 "sensus, ut voluntas regis peregrinaturi, et ideo pia, non
 "penitus suo desiderio fraudaretur, nec ecclesiæ vel regni
 "status enorme pateretur detrimentum. Concessa est
 "igitur regi decima pars proventuum ab ecclesia reci-
 "pienda, cum iter Jerosolimitanum [arriperet], per visum

recom-
mending
those of
his own
appoint-
ment to
resign.

They pro-
pose to say
nothing as
to the past,
but to pro-
vide for
the future.

f. 272 b.
Grants
made,

¹ A line has been erased here.

² *disceptationibus*] *deceptionibus*, B.

magnatum in viaticum distribuenda, per triennium, in A.D. 1253. succursum Terræ Sanctæ contra Dei inimicos; et a militibus scutagium illo anno, scilicet ad scutum tres marcæ; et rex bona fide et sine aliqua cavillatione promisit se cartam magnam et omnes ejus articulos fideliter observaturum; quam tamen a multis retroactis annis pater ejus rex Johannes tenere juravit, et similiter qui præsens est in susceptione coronæ et postea multotiens, unde infinitam emunxit pecuniam. Fuerunt autem tunc ibidem præsentēs prælati, archiepiscopus Cantuariensis B[onefacius], Londoniensis, Rofensis, Elyensis, Lincolniensis, Wigorniensis, Norwicensis, Herefordensis, Sarisberiensis, Bathoniensis, Exoniensis, Carleolensis, Dunelmensis, Menevensis, electus Wintoniensis; Cicestrensis nuper obierat. Cestrensem vero excusavit validudo; Eboracensem vero senium et remotio.

and the king promises to observe Magna Carta.

List of the bishops present.

“Tertio¹ igitur die² Maii, in majori aula regia West-monasterii, sub præsentia et assensu domini H[enrici] Dei gratia regis Angliæ illustris, et dominorum R[icardi] comitis Cornubiæ fratris sui, et R[ogeri] comitis Northfolckie et Sufolckie marescalli Angliæ, H[umfridi] comitis Herefordiæ, H[ugonis] comitis Oxoniæ, J[ohannis] comitis Warewicke, et aliorum optimatum regni Angliæ, nos B[onefacius] divina miseratione Cantuariensis archiepiscopus, totius Angliæ primas, F[ulco] Londoniensis,³ H[ugo] Elyensis,⁴ R[obertus] Lincolniensis, W[alterus] Wigorniensis, W[alterus] Norwicensis, P[etrus] Herefordensis, W[illelmus] Sarisberiensis, W[alterus] Dunelmensis, R[icardus] Exoniensis, S[ilvester] Carleolensis, W[illelmus] Bathoniensis, L[aurentius] Rofensis, T[homas] Menevensis episcopi, pontificalibus induti,

Concessa est Magna Carta.

¹ This document is also given in the Additamenta, MS. Cotton. Nero D. 1, f. 112, and also in the Hist. Anglorum, iii., p. 137, where it is collated with the above and the copy in the Fœdera.

² die] idus, Nero D. 1 (N.).

³ N. ins. episcopus.

⁴ Elyensis . . . Menevensis] On slips pasted over a former reading.

A.D. 1258. " candelis accensis, in transgressores libertatum¹ ec-
 " clesiasticarum² et libertatum seu liberarum consuetu-
 " dinum regni Angliæ, et præcipue earum quæ con-
 " tinentur in carta libertatum regni Angliæ³ et carta
 " de foresta, excommunicationis sententiam solempniter
 " tulimus sub hac forma :

Sententia excommunicationis.

*Hæ cartæ
 scribuntur
 in hoc libro
 loco suo,⁴
 scilicet
 tempore
 regis J[oh-
 annis],
 quando
 scilicet eas
 concessit.*

" Auctoritate Dei omnipotentis, [Patris,]⁴ et Filii, et
 " Spiritus Sancti, et gloriosæ Dei Genetricis semperque
 " Virginis Mariæ, et beatorum Apostolorum Petri et
 " Pauli, omniumque Apostolorum, et beati Thomæ ar-
 " chiepiscopi et martiris, omniumque martirum, beati
 " Edwardi regis Angliæ, omniumque confessorum atque
 " virginum, omniumque sanctorum Dei, excommunica-
 " mus, anathematizamus, et a liminibus⁶ sanctæ matris
 " ecclesiæ sequestramus, omnes illos qui amodo scienter
 " et malitiose ecclesias privaverint vel spoliaverint suo
 " jure. Item, omnes illos qui ecclesiasticas libertates vel
 " antiquas regni consuetudines probatas,⁷ et præcipue
 " libertates et liberas consuetudines, quæ in cartis
 " communium libertatum Angliæ et de foresta conti-
 " nentur, concessis a domino rege Angliæ,³ archiepi-
 " scopis, episcopis, et cæteris Angliæ prælatis, comitibus,
 " baronibus, militibus, et libere tenentibus, qualicumque⁸
 " arte vel ingenio temere⁹ violaverint,¹⁰ diminuerint,
 " seu immutaverint, clam vel palam, facto, verbo, vel
 " consilio contra illas vel earum aliquam, in quocunque
 " articulo temere veniendo. Item, omnes¹¹ illos qui con-
 " tra illas vel earum aliquam¹² statuta ediderint vel edita

¹ B. ins. et.

² ecclesiasticarum] ecclesiastico-
 rum, B.

³ Angliæ] om. N.

⁴ Patris] From N.

⁵ See above, vol. ii., p. 589.

⁶ liminibus] So N. B. has limi-

nim, the final m being partially
 rubbed out.

⁷ probatas] approbatas, N.

⁸ qualicumque] quacunque, N.

⁹ temere] om. N.

¹⁰ N. ins. infregerint.

¹¹ omnes] in, B.

¹² aliquam] aliquas, B.

“servaverint, consuetudines introduxerint, vel serva- A.D. 1253.
 “verint introductas, scriptores statutorum, necnon con-
 “siliarios et executores, et qui secundum ea præsump-
 “serint judicare. Qui omnes et singuli superius
 “memorati hanc sententiam incursuros se noverint ipso
 “facto, qui scienter aliquid commiserint de prædictis;
 “qui vero¹ ignoranter, nisi commoniti infra quindenam
 “a tempore commonitionis se correxerint, et arbitrio
 “ordinariorum plenius satisfecerint de commissis, ex
 “tunc sint hac sententia involuti. Eadem etiam sen-
 “tentia innodamus omnes illos, qui pacem regis et
 “regni præsumpserint perturbare. In cujus [rei]² me-
 “moriam sempiternam nos sigilla nostra præsentibus
 “duximus apponenda.”

Prolataque fuit in medium carta patris sui J[ohan- The char-
 nis], in qua iterum concessit idem rex J[ohannes] mera ter of John
 voluntate, et recitari fecit libertates supradictas. Dum produced.
 autem rex memoratam sententiam audisset, tenuit
 manum suam ad pectus suum sereno vultu, voluntario,
 et alacri. Et cum in fine projecissent candelas extinc-
 tas et fumigantes, et diceretur a singulis, “Sic extin-
 “guantur et foeteant hujus sententiæ incursores in
 “inferno,” et campanæ pulsarentur, dixit ipse rex,
 “Sic me Deus adjuvet, hæc omnia illibata servabo Solemn
 “fideliter, sicut sum homo, sicut sum Christianus, oath of the
 “sicut sum miles, et sicut sum rex coronatus et in- king.
 “unctus.”

Et sciendum quod in principio sententiæ ferendæ, f. 273.
 cum traderentur omnibus candelæ accensæ, tradita fuit
 [regi] et una; et cum accepisset eam, noluit eam tenere,
 sed tradidit cuidam prælatorum, dicens, “Non decet
 “me candelam talem tenere, non enim sum sacerdos.
 “Cor autem majus perhibet testimonium.” Et ex
 tunc tenuit manum expansam ad pectus, donec tota
 sententia finiretur. Episcopus autem Lincolnensis

Excommu-
 nication

¹ vero] autem, N.

| ² rei] From N.

A.D. 1253. Robertus præconizans in corde suo, et timens ne rex
 throughout a pactis resiliret, fecit ilico cum rediret in episcopatum
 his diocese suum excommunicare solempniter, in qualibet ecclesia
 of all who break the charter by bishop parrochia per diocesim suam, quæ¹ præ numerositate
 break the charter by bishop sua vix possunt æstimari, et præcipue sacerdotes omnes
 Grosse- supradictarum cartarum infractores, quæ sententia potuit
 teste. *aures audientium tinnire, et corda non mediocriter*
 1 Reg. iii. 11. *formidare.*

Acclamatum est in Wasconia de comite Simone.

The king's Soluto autem sic concilio, rex confestim pessimo usus
 evil coun- consilio, omnia prædicta cogitabat infirmare. Dictum
 sellers per- namque est illi, quod non foret rex, vel saltem dominus
 suade him in Anglia, si supradicta tenerentur, et expertus est rex
 to break J[ohannes] pater ejus, qui mori præelegit quam sic pes-
 his oath, as sundari calcibus subditorum. Addideruntque his susur-
 he would rones Sathanæ, dicentes; "Ne curetur si incurrat
 get the money and "hanc sententiam; pro centum vel ducentis libris te
 easily ob- tain abso- "absolvat Papa, qui ex suæ potestatis plenitudine quic-
 lution from the Pope. "quid placuerit solvere poterit vel ligare. Major enim
 "in majorem non optinet imperium. Optinebitis plene
 "decimam, quæ ad quamplurima marcarum milia
 "ascendet, quæ² diminutio si domino Papæ illius
 "inæstimabilis summæ largiaris portiunculum, ipse et
 "te absolvat, etiam si sententia ab eo confirmetur,
 "cum ejus infirmare³ sit cujus condere, pro exili re-
 "tributione; immo etiam terminum exhibitionis decimæ
 "ampliabit, addito anno vel biennio;" quod et postea
 factum est, prout sequens narratio declarabit.

Message
 from Bour-
 deaux.

Per idemque tempus, Burdegalenses regi pro certo
 significabant, quod nisi festinanter et potenter in Was-
 coniam veniret, omnia foret amissurus; et hæc sæpius
 præmandaverant, sed tunc præcise, addentes quod per

¹ quæ] qui, B.

² Sic. The passage seems cor-
 rupt; perhaps *cujus* should be read

for *quæ*, and *ipsa* in the next line
 for *ipse*.

³ *infirmare*] *informare*, B.

tirannidem comitis Legrecestriæ Symonis multos sub- A.D. 1258,
ditos et amicos, quod et falsum fuit, perdidisset,
quia multo plures rebelles et fortiores edomitos regis
subdiderat dominatui. Volens autem rex placere Was- He pro-
conensibus, significavit eis, quod indubitanter vita co- mises to go
mite illuc potenter veniret ad eorum commodum et cony.
honorem. Fecitque acclamari voce præconia in Wasco- His procla-
nia, quod nullus ex tunc comiti S[imoni] intenderet mation in
vel obediret. Significavitque universis et singulis, quod Gascony
propter oppressiones et querelas deposuit comitem,¹ et against
cartam quam de rege optinuerat, de optinenda Wasco- Simon de
nia per sequens triennium, non sine magno pretio re- Montfort.
demerat. Et hæc omnia quamplurimum Wascon[ens]i-
bus placuere. Sed inde² patuit quæ latuerat proditio,
quod ex quo sciebant ejus dominationem expirasse, qui
se eidem finxerant amicissimos, facti sequaces fortunæ,
inimicissimi apparuerunt.

Henricus de Bathonia reconciliatus redit ad curiam.

Diebus autem sub eisdem, Henricus de Bathonia, Henry of
suarum oblitus cicatricum, se curiæ curis³ iterum spon- Bath re-
taneus immiscuit; ille enim quem mundus illaqueat, turns to
vix evadit.⁴ the court.

Hernaldus prothoforestarius constituitur.

Anno quoque sub eodem, constitutus est prothofores- Arnold de
tarius loco Roberti Passeleue Ernaldus de Bosco miles, Bosco and
scilicet in partibus australibus Angliæ, usque ad flu- John of
vium magnum qui dicitur Trenta; Johannes vero de Lexinton
Lexintona miles, a dicto flumine usque ad regnum made war-
Scotiæ, loco Galfridi de Langeleia, qui anno præterito dens of the
sine ratione et misericordia omnes illas partes inhabi- forests.

¹ comitem] comitis, B.

² inde] i, B.

³ B. repeats *se*.

⁴ This has been already given;
see above, p. 240.

A.D. 1253. tantes forestis conterminos miserabiliter depauperaverat.

De miraculis ad tumbam beati Ricardi episcopi Cicestrensis celebratis.

Miracles at the tomb of Richard de la Wyche in Chichester cathedral. Eodemque tempore, operatus est Dominus miracula manifesta in ecclesia Cicestrensi, ad tumbam sancti Ricardi episcopi Cicestrensis; et jam patuit quod latuerat sanctitas ejus occultata; ejus nempe cum corpus exanimaretur, et ut moris est, exueretur ad lavandum, inventum est ciliciatum et circulis ferreis constrictum.¹

f. 273 b. *Eligitur magister Johannes in episcopum Cicestrensem.*

John Clippinge elected bishop of Chichester. Circa dies illos canonici Cicestrenses, Deum habentes præ oculis, elegerunt sibi in episcopum magistrum Johannem Clippinge, ejusdem ecclesiæ canonicum.

De visitatione facienda in ordine Nigro.

The Pope orders bishops to visit the monasteries in their dioceses. Tunc quoque temporis, Papa argumentose nimis intendens² . . . injunxit episcopis, ut quilibet abbates et conventus in sua diocesi constitutos visitaret; injungens eisdem, ut cogerent eos sub poena excommunicationis observare quosdam articulos regulæ sancti Benedicti impertinentes, nec sunt de regulæ substantia, quos iidem monachi nunquam tenere consueverunt nec voverunt. Franciæ vero monachi Nigri ordinis, videntes [se] regali munimine penitus destitutos, ne arbitrio episcoporum, quibus exosi sunt maxime privilegiati, exponerentur, cogitaverunt per³ . . . sibi pacem redimere. Datis igitur quatuor milibus librarum Turonensium Papæ, sic hujus tirannidis impetum compescuerunt.

The French Benedictines bribe the Pope to exempt them.

¹ *constrictum*] præcinctum is written in the margin with a style.

² Three words here have been erased.

³ A line is here erased. Cui is written in the margin.

Cujus rei series et articuli in libro¹ Additamento- A.D. 1253.
 rum plenius describuntur. Abbas autem et conventus ^{Appeal}
 Sancti Albani appellaverunt ad præsentiam domini ^{of St.}
 Papæ, ne ab episcopo Lincolniensi visitarentur, quia ^{Alban's.}
 sic eorum privilegia cassarentur.

*Submonentur omnes qui servitium militare regi debe-
 bant.*

Vix autem celebrato concilio memorato, videlicet ^{Prepara-}
 circa kalendas Junii, rex, certificatus de desolatione ^{tions for}
 Wasconia, milites sibi servitium militare debentes per ^{an expe-}
 totam Angliam fecit edicto regio submoneri, ut in Was- ^{dition}
 coniam discrimini patentem potenter cum equis et ^{against}
 armis profecturi eam ad dominium suum et pacem ^{Gascony.}
 revocare[n]t, præcipiens districte, ut apud Portesmue
 in octabis Trinitatis prompti essent et parati cum sibi
 necessariis ad transfretandum. Interim fecit capi vio-
 lenter omnes naves institorum, tam transmarinorum
 quam cismarinorum, et aliorum ad suam transfreta-
 tionem, ita ut ad amplius quam mille naves computa-
 rentur. Quarum domini et custodes, vento carentes
 prospero, inutiliter moram per tres menses non sine
 magno dampno et tædio protraxerunt, ut aperte vide-
 retur transitus ille Dei favore destitutus. Rex igitur,
 thesauro suo pro magna parte jam consumpto, a parti-
 bus maxime conterminis omnes quas potuit religiosorum
 extorsit substantiolas, transmittendo huc et illuc homi-
 nes et equos ad morandum, donec felicius aura arride-
 ret. Scripsitque comiti Ricardo et reginæ, regni custo- ^{Violation}
 dibus, ut si aliqua nobilis abbatia [vacaret], custodiam ^{of Magna}
 ejus sibi reservarent, vel etiam episcopatus; nec est ^{Carta by}
 veritus multos articulos cartarum, pro quarum obser- ^{the king.}
 vatione nuper et etiam recenter tam horribiliter lata
 fuit sententia, infirmare.

¹ MS. Cotton. Nero D. 1, f. 147.

A.D. 1253. *Facta est strages maxima in finibus Flandriæ.*

Slaughter
in Flan-
ders.

Anno quoque sub eodem, facta est strages maxima in partibus Flandriæ et Alemanniæ conterminis hominum et equorum et pecudum, ita ut hominum bellatorum plus quam quadraginta milia crederentur interempta. Et sic[ut] Troia per feminam legitur fuisse cum suis incolis destructa, ita per feminam, scilicet Flandriæ comitissam,¹ et hæc strages tam dampnosa noscitur perpetrata. Hujus autem infortunii irrestaurabilis in libro ² Additamentorum causa et series plenius exaratur, et ³ hæc in sequentibus plenius habentur.

Obiit episcopus Landavensis.

Death of
William
de Burgh,
bishop of
Llandaff.

Eodemque tempore obiit episcopus Landavensis Willelmus, cujus obiit cæcitas septennis subarraverat.

Archiepiscopus Cantuariæ B[onefacius] fecit visitationem.

Visitation
by arch-
bishop
Boniface.

Per idem tempus, archiepiscopus B[onefacius], facta visitatione apud Feversham et Rofam, visitavit canonicos Sancti Pauli et alios in urbe. Et propter moderationem admissus est benigne. Et hæc caute fecit, ut scilicet sic visitandi haberet ingressum et possessionem.

Comes Rogerus Bigod marescallus re-accipit uxorem suam.

Roger
Bigod
receives
his wife
again
[Isabella].

Tempore sub eodem, comes Rogerus Bigod, Angliæ marescallus,⁴ filiam regis Scotiæ, quam antea sinistro consilio seductus spreverat, salubriter re-accepit, ecclesiæ judicio eruditus et de veritate certificatus, et dixit;

¹ Margaret II., younger daughter of Baldwin IX. See below under the year 1254.

² MS. Cott. Nero D. 1, f. 197.

³ et . . . habentur] In the margin.

⁴ There is a blank for the name. It is Isabella, daughter of William the lion.

“ Ex quo tale est iudicium ecclesiæ, libens et tutus A.D. 1253.
 “ accedo ad matrimonium, quod prius mihi fuerat am-
 “ biguum et suspectum.” Instillatum enim fuit auri-
 bus ejus, quod consanguinitate sese contingebant.

Rex transfretat in Wasconiam.

Eodem autem anno, octavo idus Augusti, vento sibi 6 August.
 prospero arridente, rex, constitutis comite Ricardo et Departure
 regina regni custodibus et commisso eorum custodiæ of the
 primogenito suo Edwardo, valedicens Angliæ, se Nep- king from
 tuno commisit, navem ascendens apud Portesmue, comi- Ports-
 tantibus eandem navem trecentis magnis navibus cum mouth.
 alia classe numerosa. Puer autem Edwardus, super f. 274.
 quem pater cum amplexibus et osculis fleverat multi- Grief of
 plicatis, stans in litore flens et singultans, noluit rece- the young
 dere dum poterat vela sinuosa navium intueri. Edward.

De morte pii archidiaconi Northamhumbriæ Thomæ.

Anno vero sub eodem, videlicet in octabis sancti Death of
 Laurentii, obiit in suo archidiaconatu Thomas de Hert- Thomas of
 fordiam, Northambræ¹ archidiaconus, frater domini ab- Hertford,
 batis Sancti Albani, fine sancto ac beato, omnibus, archdea-
 quæ ad Christiani sanctum transitum pertinent, præ- con of
 munitus. Hic quandoque beati Edmundi Cantuariensis Northum-
 archiepiscopi discipulus in scola et socius extitit fami- berland,
 liaris; unde factus ei simillimus, ejus usque ad mortem, Aug. 17.
 sicut et magister Ricardus postea factus episcopus Ci-
 cestrensis, de quo prædictum est, sequi nitebatur vestigia
 pedetentim. Moriturus autem, prout fuerat pauperum
 amator fructuosus et frugalis, et præcipue fratrum
 Prædicatorum et Minorum, delegavit corpus suum cui-
 dam pauperrimæ domui² fratrum de Monte Carmeli,
 quod ad multum eorum commodum cessit et honorem.

¹ Northambræ] Sic.

² Probably Holm, near Ailwick,

| one of the first houses of the Car-
 melite Friars in England.

A.D. 1253. Corpore autem exanimato, dum assistentes de tumba lapidea sollicitarentur, quia in illis partibus talis tunc minime poterat inveniri, quam etiam cupiebant intitulari nomine Thomæ, ecce quidam sacerdos nomine Thomas, vir bonus et pius, exclamavit dicens; "Nolite sollicitari super hoc; ego enim ad manum habeo quod quæritis, tumbam scilicet lapideam, nomine meo videlicet intitulatam, ubi hoc nomen Thomas inculpitur, in qua ego Thomas peccator proposui intumulari; sed nunc nutu Dei omnia ad libitum disponentis aliter cælitus est ordinatum. Dono igitur illam huic sancto archidiacono nostro, nec oportet titulum alterare, ut me in domo cælesti secum dignetur collocare. O quam mihi dissimilem hospitem

Miracles there, told to Paris by a knight, John of Lexinton.

"est hæc domus lapidea feliciter consecuta!" Consecuti sunt igitur fideles Christi devoti ad tumbam ejusdem sancti Thomæ archidiaconi morborum miraculose remedia, et prout pagine hujus scriptori certissime protestabatur vir magnæ auctoritatis et scientiæ, dominus Johannes de Lexinton, miles, Dominus noster Jesus Christus, Cujus *testimonia credibilia facta sunt nimis*, multis miraculis solemnibus hujus sancti viri manifestavit sanctitatem; unde in brevi, propter frequentiam accedentium et beneficia spiritualia et corporalia postulantium, prædictorum fratrum cellula in augmentum crescens cella meruit appellari. Hunc igitur sanctum archidiaconum Thomam, sicut episcopum Cicestrensem Ricardum, licet non Romæ canonizentur, contubernio sancti Edmundi, cui fuerant in sæculo speciales, credimus indubitanter additos extitisse. Miracula, quæ Dominus meritis beati episcopi dignatus est operari, in historialibus libris Sancti Albani, videlicet in libro¹ de vita sancti Edmundi, annotantur. Miraculorum autem beneficia, quæ Dominus meritis memorati archidiaconi Thomæ indigentibus impertitur, nota sunt fratribus

¹ See above, p. 369.

sæpeditis Montis Carmeli et compatriotis. Hos igitur A.D. 1253. tres beatos Angliæ alumpnos, Edmundum, Ricardum, et Thomam, Dei confessores, gloria perfrui Summæ credimus Trinitatis.

De maximo infortunio quod accidit in exercitu regis Francorum.

Et dum dies illi profluxerunt, quibus dominus rex Francorum tempore tribulationis in Terra Sancta in-
 gloriis, fame invalescente, in communitione Cæsareæ Land by a
 moraretur, quidam ejus miles nobilis et strenuus de knight in
 regno Francorum oriundus, venit ad dominum suum the army
 regem, dicens, "Domine mi rex, inutiliter et probrose of Louis
 " hic jacemus. Concede mihi, si placet, licentiam, ut IX.
 " aliquid mihi adquiram inter infideles, cum quibus
 " non habetis treugam vel amicitiam, honoris, commodi,
 " et victualium, quibus maxime indigemus, salva mili-
 " tari exercitus nostri disciplina.¹ Nostis enim quod
 " quicquid militi accrescit utilitatis aut famæ, domino
 " plenius accumulatur." Cui rex benigne respondit;
 " Vade, Dominus te ducat incolumem." Miles igitur
 collecta sibi manu armata, exemplo Willelmi Longæ f. 274 b.
 spatæ edoctus et animatus qui consimilem fecerat equi-
 taturam, prout in loco² scriptum est, profectus in par-
 tes Sarracenorum, qui Christianis acerbius nocuerunt,
 quos impetu repentino acriter invadens, hostes vicit
 dissipatos. Et gloriose triumphans, lætus multa spolia
 reportavit. Quod videntes quidam invidi de consilia-
 riis regis ac adulescentes, dixerunt ei; "Domine, iste
 " miles multam pecuniam sibi adquisivit; jus expostu-
 " lat, ut vos exinde aduberem partem vobis, qui jam
 " indigetis, vendicetis et habeatis; ipse vero de beni-
 " volentia et favore clam de exercitu contra edictum
 generale exivit, transgressionem faciens et temerita-

¹ B. repeats *militari*.

| ² Above, p. 132.

A.D. 1253. "tem." Vocatus igitur miles et provocatus ante regem, graviter ab æmulis est accusatus, et adjudicatum est, ut potissimam partem suæ acquisitionis domino regi concederet. Cui miles; "Domine, omnia mea tua sunt, " immo et ego tuus. Videtur tamen mihi justius, ut " ipse bonis gaudeat adquisitis, qui pro ipsis caput et " vitam exposuit acquirendis. Hæc enim, ut per- " pendo, verba excitarunt quidam desides et formidolosi " cubicularii vestri ac consiliarii, vobis blandientes, " et ut vobis placeant blandientes." Prosiliens igitur unus ipsorum in medium quos sic reprehenderat, et ebulliens in ira magna, convitia multa in ipsum exaggeravit, dicens, " Talia dicens mentiris per medium " gulæ tuæ foetentis, qui domini regis collaterales igna- " viæ redarguis et proditiōis;" addens quod malus miles esset, fugitivus et victus, quod est in Gallicana lingua *recreant*, et hoc verbum maximæ offensionis inter eos. Cum autem¹ hæc audisset quidam miles junior, audax et strenuus, filius videlicet militis accusati, ira accensus nimia prosiliit in medium, et non se capiens præ ira, ore reboante ait, "O pro cerebro " Dei, et tu degener et imbellis talia ausus es verba " patri meo me præsentē et audiente proferre!" Et subito extrahens sicam quam bajulavit, scilicet hanelacium, ipsum concito evisceravit, et in ipso furore exiliens, se in ecclesiam causa defensionis recepit. Hoc autem videns pater, doluit quasi usque ad mortem, et procidens ad pedes regis, ait; "Nunc, domine mi reverentissime, experienda est regalis clementia vestra, si " parcere dignemini huic facto impetuoso. Ego enim " stare paratus sum curiæ vestræ iudicio, ac humiliter " juri pariturus." Cui rex; "Reperi super hoc idoneos " fidejussores;" et dum iret pater, filius ejus subito a regis satellitibus extractus est subito, et sine iudicio curiæ subito suspensus. Et cum redisset pater cum

A.D. 1253.
He is com-
pelled to
give the
greater
portion to
the king.

Abuse of
him by one
of his
rivals,

who is then
slain by the
knight's
son.

The son
hanged.

¹ B. repeats *autem*.

fidejussoribus, juri parere per omnia paratus, vidit A.D. 1253. filium suum jam suspensum et mortuum, quod etiam procurarunt ejus inimici, ut pater videns filium extinctum magis angeretur. Contremuit igitur præ angustia, et vix ora resolvens; "Quid hoc est, domine mi rex?" ait. "Suspendisti, vel suspendi conniventibus oculis filium meum absque judicio permisisti? non possum patrem dissimulare. Ubi nam ecclesiæ reverentia? Ubi curiæ Francorum justitia? Quæcunque me avito jure in Francia contingunt, necnon et homagium, et quæ nuper ense meo adquisivi, tibi resignans de-
 "relinquo." Et ante expectatum, equum velocissi-
 mum ascendens, lateribus equinis non parcendo, se ad
 quendam Soldanum contulit, hæcque omnia ipsi seri-
 atim intimavit. Qui respondit; "Confugisti ad me?
 "nunquam tibi deero. Pando tibi sinum refugii et
 "protectionis." Extunc igitur additus est paganorum
 exercitui, factus apostata formidabilis, et secundum
 illud quod scribitur,¹ "Ira est libido ulciscendi," extunc
 intendit ultioni vigilanter, et factus de amico familiari²
 inimicus, regem et exercitum suum³ inæstimabiliter
 dampnificavit, non cessans donec qui filium suum sus-
 penderunt interemisset. Sic, sic igitur ex invidia ira
 generatur, et ex ira homicidium propagatur. Huic
 consimillima pestis jam quadraginta annis elapsis con-
 tigit, de quodam Templario, pro uno equo desiderabili
 sibi violenter ablato, transfugium ad Sarracenos faci-
 ente, cui nomen Ferrandus, in armis strenuo et consilio
 circumspecto,⁴ per quem primo Damiatam amiserunt, sed
 et omnem honorem infeliciter Christiani; sed tandem
 cum submersioni patuissent, commotis visceribus, ne cul-
 pa unius in tot milia redundaret, subvenit perituris.⁵

The knight
goes over
to the
Saracens.

Damietta
lost from
a similar
cause.

¹ "Ira est concitatio animi ad ultionem." Seneca de Ira, ii. 3, 4.

² *familiari*] *familiaris*, B.

³ B. inserts *regem*.

⁴ *circumspecto*] *circumspectus*, B.

⁵ This story is not given in the account of the first siege of Damietta. A different one of an apostate is given by Wendover from Oliverius Scholasticus, above, vol. iii., p. 45.

A.D. 1253. Hoc igitur tempore, cum aura prospera diu expectata
 Henry III. arrideret, rex navem ascendit; et post oscula et am-
 crosses. plexus Ædwardus rediit ad matrem suam, rex sinuatis
 velis transfretavit.

Rex applicat apud Burdegalim prospere.

He lands
 at Bour-
 deaux,
 15 Aug.

He lays
 siege to
 La Réole.

Circa Assumptionem beatæ Virginis, applicuit rex prospere apud Burdegalim. Occurrentes autem cives ipsum, ut decuit, reverenter receperunt. Inimici autem ejus aut fugerunt aut in castris, ut se defenderent, receperunt. Jussit igitur ilico Regulam obsidione valari, ubi quamplurimi hostium suorum Guasconensium latitabant. Ipse Gasto ad regem Hispaniæ, cujus se fecit amicum et affinem, confugit, Wasconia, quæ eum, ut dicebat, jure contingebat, promittens dominium. Ipsi quoque quos in Regula posuerat, in hoc confidentes, sese animose et viriliter defendebant.

Pictavenses, quia suspecti, amoveantur a custodia castrorum Pictaviæ.

The Poite-
 vins de-
 prived of
 all com-
 mands by
 the French.

Audientes autem qui regni Francorum rexerunt gubernacula, quod rex Anglorum in Wasconia incolumis applicuisset, suspectam habentes Pictavensium sæpius expertam prodicionem, præsertim cum rex eorum remotus extitisset, timuerunt ne iidem Pictavenses transfugium facerent ad regem Anglorum, dominum eorum veterem et frugalem. Militarem igitur illuc manum destinantes, non permiserunt eis habere castrorum vel civitatum custodiam vel dominium; et sic licet inviti fideles effecti Pictavenses, nec regno Francorum nocuerunt nec regi Anglorum prodesse potuerunt. Anglorum tamen calcaneis laqueos clanculo paraverunt, prout in sequentibus plenius declarabitur.

De epistola missa Papæ ab episcopo Lincolnensi Roberto. A.D. 1258.

Diebus sub eisdem, cum dominus Papa Innocentius quartus significasset per Apostolica scripta, præcipiendo quatinus quiddam faceret quod ei videbatur injustum et rationi dissonum, prout frequenter fecerat illi et aliis Angliæ prælatis, rescripsit¹ ei in hæc verba :

"Salutem.² Noverit³ discretio vestra, quod mandatis Apostolicis affectione filiali⁴ devote et reverenter obedio; his quoque quæ mandatis Apostolicis adversantur, paternum⁵ zelans honorem, adversor et obsto; ad utrumque enim⁶ teneor ex divino mandato. Apostolica enim mandata non sunt nec esse possunt alia quam Apostolorum doctrinæ et Ipsius Domini nostri Jesu Christi, Apostolorum Magistri et Domini, Cujus tipum et personam maxime gerit in gerarchia ecclesiæ⁷ dominus Papa, consona et conformia.⁸ Ait enim Dominus Ipse noster Jesus Christus, *Qui non est mecum, contra me est*; contra Ipsum autem nec est nec esse potest Apostolicæ sedis sanctitas divinis-
sima. Non est igitur prædictæ literæ tenor Apostolicæ sanctitati consonus, sed absonus plurimum et discors; primo, quia de illius literæ et ei consimilium⁹

Letter of bishop Grosseteste to the Papal commissioners refusing to institute the Pope's nephew, Frederick di Lavagna, to a canonry at Lincoln.

S. Matt. xii. 30.

¹ There is a drawing of the letter in the margin, with the words, "optima epistola episcopi Lincolnensis R[oberti]." See *Epistola Roberti Grosseteste*, p. 432, where it is collated with other copies, and where also the letter of Innocent IV., to which it is an answer, will be found. It is given in the *Additamenta*, Cotton. Nero, D. 1, f. 117 b, and also in the *Hist. Anglor.*, iii., p. 140.

² *Salutem*] om. Cotton Nero D. 1 (N.).

³ N. adds *autem*.

⁴ N. adds *omnino et*.

⁵ *paternum*] parentalem, N., with *id est, paternum* in the margin.

⁶ N. adds *similiter et æqualiter*.

⁷ *ecclesiæ*] ecclesiastica, N.

⁸ *conformia*] conformis, B. N.

⁹ N. has in the margin, "per hoc quod dicitur *consimilium* involvitur reprehensio, sed tacita, de usuris, symonia, et rapina, quæ fit per provisiones, quas Romana curia committit impudenter; cõgitque nos subdere colla usurariis suas per oppressiones. Usura profecto, quam exemplo etiam Romanorum laici excercerent, in utroque Testamento prohibetur."

A.D. 1253. "longe lateque dispersarum superaccumulato *Non ob-*
 Letter of " *stante*, non ex legis naturalis observandæ necessitate
 bishop " *inducto*, scatet cathaclismus inconstantiae, audaciae,
 Grosse- " *et procacitatis, inverecundiae*¹ *mentiendi, fallendi, dif-*
 teste to the " *fidenter*² *alicui*³ *credendi vel fidem adhibendi, et ex*
 Papal com- " *his consequentium vitiorum, quorum non est nume-*
 missioners " *rus, Christianae religionis puritatem et socialis con-*
 refusing to " *versationis hominum tranquillitatem commovens et*
 institute " *perturbans. Præterea, post peccatum Luciferi, quod*
 the Pope's " *idem erit in fine temporum ipsius filii perditionis*
 nephew, " *Antichristi, quem interficiet Dominus spiritu oris*
 Frederick " *Sui, non est nec esse potest alterum genus peccati*
 di La- " *tam adversum et contrarium Apostolorum doctrinae*
 vagna, to " *et Evangelicæ, et Ipsi Domino Jesu Christo tam odi-*
 a canonry " *bile, detestabile, et tam abhominabile, quam animas*
 at Lincoln. " *curæ pastoralis*⁴ *officii et ministerii defraudatione*
 2 Theas. " *mortificare et perdere. Quod peccatum evidentissimis*
 ii. 8. " *Scripturæ Sacræ testimoniis committere dinoscun-*
 " *tur, qui, in potestate curæ pastoralis constituti, de*
 " *lacte et lana ovium Christi vivificandarum*⁵ *et sal-*
 " *vandarum pastoralis officii et ministerii salutem com-*
 " *parant,*⁶ *debita non administrant; ipsa enim ministe-*
 " *riorum pastoralium non administratio est, Scripturæ*
 " *testimonio,*⁷ *ovium occisio et perditio. Quod autem*
 f. 275 b. " *hæc duo genera peccatorum, licet dispariter, sint*
 " *pessima et omne alterum genus peccati inæstimabili-*
 " *ter superexcedentia, manifestum ex hoc, quod ipsa*
 " *sunt duobus existentibus et dictis, licet dispariter et*

¹ *invencundie*] *invencundæ*, N.

² *diffidenter*] *diffidentis*, N.

³ *alicui*] *cuiquam*, N.

⁴ The words "officio et ministe-
 rio vivificandas et salvandas, pas-
 toralis," which are in the other
 copies of this letter, have been
 probably omitted by the scribe's
 carelessness here.

⁵ *vivificandarum et salvanda-*

rum] *vivificandas et salvandas et*,
 N., with *vel -darum* above.

⁶ *vivificandarum . . comparant*] For this the other copies have
 " *suis carnalibus et temporalibus*
 " *desideriis et necessitatibus pro-*
 " *spiciunt, et pastoralis officii minis-*
 " *teria in æternam Christi ovium*
 " *salutem operandam.*"

⁷ B. N. ins. *sed*.

" dissimiliter, optimis directe contraria; pessimum enim A.D. 1253.
 " est, quod optimo contrarium est. Quantum autem Letter of
 " est in dictis peccantibus, unum peccaminum est ipsius bishop
 " Deitatis superessentialiter et supernaturaliter optimæ, Grosse-
 " alterum vero Deiformitatis¹ et Deificationis ex divini teste to the
 " radii gratifica participatione essentialiter et naturali Papal com-
 " ter optimæ, interemptio; et quia sicut in bonis causa missioners
 " boni melior est suo causato, sic et in malis causa mali refusing to
 " pejor est suo causato. Manifestum,² quoniam talium institute
 " pessimorum interemptorum Deiformitatis¹ et Deifi- the Pope's
 " cationis in ovibus Christi in ecclesia Dei introduc- nephew,
 " tores ipsis pessimis interemptoribus sunt peiores, Frederick
 " Lucifero et Antichristo proximiores, et in hac pejo- di La-
 " ritate gradatim quanto magis superexcellentes, qui vagna, to
 " ex majore et diviniore potestate sibi divinitus in a canonry
 " ædificationem, non in destructionem, tradita, magis at Lincoln.
 " tenentur ab ecclesia Dei tales interemptores pessimos
 " excludere et extirpare. Non potest igitur sanctissima
 " sedes Apostolica, cui a Sancto Sanctorum Domino
 " Jesu Christo tradita est potestas omnimoda, testante
 " Apostolo, in ædificationem, non in destructionem,
 " aliquid vergens in hujusmodi peccatum, Domino Jesu
 " Christo tam odibile, detestabile, et abhominabile, et
 " humano generi summe penetrabile³ vel mandare vel
 " præcipere, vel quoquo modo ad aliquid tale conari.
 " Hoc enim esset suæ potestatis evidenter sanctissimæ
 " et plenissimæ vel defectio vel corruptio vel abusio,
 " et a throno gloriæ Domini nostri⁴ Jesu Christi omni-
 " moda elongatio, et in cathedra pestilentiae poenarum
 " gehennalium duobus prædictis tenebrarum principibus
 " proxima coassessio. Nec potest quis immaculata et
 " sincera obedientia eidem sedi subditus et fidelis, et a
 " corpore Christi et eadem sancta sede per scisma non
 " ab[scissus], hujusmodi⁵ mandatis vel præceptis vel

¹ *Deiformitatis*] deformitatis, B.
N. adds *est igitur*.

³ *penetrabile*] perneciabile, N.,
in the margin.

⁴ *nostri*] om. N.

⁵ *hujusmodi*] hujus mandatis, B.

- A.D. 1258. " quibuscunque conaminibus undecunque emanantibus,
 Letter of " etsi¹ a supremo angelorum ordine, optemperare; sed
 bishop " necesse habet totis viribus contradicere et rebellare.
 Grosse- " Propter hoc, reverendi domini,² ego ex debito obedi-
 teste to the " entia et fidelitatis qua³ teneor, [ut] utrique parenti,
 Papal com- " Apostolicæ sedi⁴ sanctissimæ, et ex amore unionis in
 missioners " corpore Christi cum ea, his quæ in prædicta litera
 refusing to " continentur, et maxime quia, ut prædictum, [in] pec-
 institute " catum, Domino Jesu Christo abhominabilissimum et
 the Pope's " humano generi perniciosissimum evidentissime ver-
 nephew, " gunt, et Apostolicæ sedis sanctitati⁵ omnino adver-
 Frederick " santur, et contrariantur Catholicæ fidei unicæ, filia-
 di La- " liter et obedienter non obedio, contradico, et rebello.
 vagna, to " Nec ob hoc potest inde⁶ [vestra] discreccio quicquam
 a canonry " durum contra me statuere, quia omnis mea in hac
 at Lincoln. " parte et contradictio⁷ et actio nec contradictio est
 " nec rebellio, sed filialis divino mandato debita patri
 " et matri⁸ honoratio. Breviter autem recolligens dico,
 Cor. x. 8. " Apostolicæ sedis sanctitas non potest nisi quæ in
 " ædificationem sunt et non destructionem; hæc enim
 " est potestatis plenitudo, omnia posse in ædificationem.
 " Hæc autem, quas vocant provisiones, non sunt in
 " ædificationem sed in manifestissimam destructionem;
 S. Matt. " non igitur eas potest beata sedes Apostolica attemp-
 xvi. 17. " tare, quia *caro et sanguis*, quæ regnum Dei non pos-
 " sidebunt, *eas revelavit*, et non *Pater Domini nostri*
 " *Jesu Christi, qui est in cælis.*"⁹

¹ *etsi*] etiam si, N.

² i.e. the archdeacon of Canter-
 bury [Hugh Mortimer], and Inno-
 cent, the Pope's notary (scriptor)
 in England, the commissioners to
 whom the Pope's letter was ad-
 dressed.

³ *qua*] quo, N.

⁴ *sedi*] sedis, B.

⁵ *sanctitati*] sanctitate, B.

⁶ *inde*] om. N.

⁷ *contradictio*] dictio, N.

⁸ *matri*] vestri, B., in a modern
 hand.

⁹ N. adds at the end of the letter,
 in rubrick, "Hæc omnia asseruit
 " idem episcopus Lincolnensis Ro-
 " bertus se posse sustinere et pro-
 " bare confidenter contra omnes
 " mundi hæreticos, necnon et falsos
 " Christianos."

Hæc manifestantur.

A.D. 1253.

Hæc cum ad domini Papæ audientiam pervenissent, non se capiens præ ira et indignatione, torvo aspectu et superbo animo ait, "Quis est iste senex delirus, " surdus, et absurdus, qui facta audax, immo temerarius, judicat? Per Petrum et Paulum, nisi moveret nos innata ingenuitas, ipsum in tantam confusionem præcipitarem, ut toti mundo fabula foret, stupor, exemplum, et prodigium. Nonne rex Anglorum noster est vassallus et, ut plus dicam, mancipium, qui potest eum nutu nostro incarcerare et ignominie mancipare?" Et cum hæc inter fratres cardinales recitarentur, vix compescentes impetum Papæ, dixerunt ei, "Non expediret, domine, ut aliquid durum contra ipsum episcopum statueremus; ut enim vera fateamur, vera sunt quæ dicit. Non possumus eum condempnare. Catholicus est, immo et sanctissimus, nobis religiosior, nobis et sanctior, excellentis et excellentioris vitæ, ita ut non credatur inter omnes prælatos majorem, immo nec parem, habere. Novit hoc Gallicana et Anglicana cleri universitas, nostra non prævaleret contradictio. Hujus epistolæ veritas, quæ jam forte multis innotuit, multos contra nos poterit commovere. Magnus enim habetur philosophus, Latinis et Græcis literis ad plenum eruditus, zelator justitiæ, lector in theologia scolis, prædicator in populo, castitatis amator, persecutor simonialium." Hæc dixerunt dominus Ægidius¹ Hispanus cardinalis et alii, quos propria tangebatur conscientia. Consilium dederunt domino Papæ, ut omnia hæc conniventibus oculis sub dissimulatione transire permitteret, ne super hoc tumultus excitaretur; maxime propter hoc, quia scitur, quod quandoque discessio est ventura.

Anger of
the Pope
at this.

He is re-
strained
by the
cardinals.

f. 276.

Cf. 2 Thess.
ii. 3.

¹ Giles de Torres, card. d. tit. SS. Cosmæ et Damiani, archbishop of Toledo.

A.D. 1253.

De dono Roberti de Sotindona.

Gifts of
Robert de
Sotindona
to St. Al-
ban's, &c.

Anno quoque sub eodem, dominus Robertus de Sotindona, domini regis clericus et consiliarius specialis, perpendens effusiones expensarum domus Sancti Albani, cum in plena possessione fuisset ecclesiæ de Herteburne,¹ caritatis intuitu contulit eam ecclesiæ Sancti Albani in proprios usus possidendam. Simile quoque beneficium fecit ecclesiæ Sancti Martini de Bello, videlicet de ecclesia de Icklesham.² Iterum, simile fratribus Hospitalis de Dovera, ecclesiam scilicet de Hospringe.³ Proventus primi beneficii ascendit ad pretium trecentarum marcarum; secundi, centum; tertii, sexaginta marcarum annuatim. Et hæc omnia pio affectu contulit, ut ampliaretur in unoquoque loco prædicto beneficium hospitalitatis, tam in equis quam personis erogandum.

De morte Ranulphi abbatis Ramesiæ.

Death of
Ranulf,
abbat of
Ramsey,
Aug. 14.

Shameful
treatment
of the
abbey by
the King's
clerks.

In vigilia autem Assumptionis beatæ Virginis obiit venerabilis abbas Ranulphus Ramesiæ, domum suam relinquens tempore tunc messis regalibus diripiendam. Tradita est igitur cuidam curiali clerico Eudoni custodienda, cujus facta, ne ad aures obloquentium perveniant, prætermitto. Vasa autem argentea quæ⁴ xxxv. marcas ponderabant, concupiscibilia vina, et equos, et silvestres bestias ad opus custodum regni diripuerunt, et irreverenter ab ecclesia alienaverunt, et quod durius erat, a tenentibus de abbacia non minimam pecuniam extorserunt, qui custodes et pupillorum tutores esse tenebantur. Missique sunt ad curiam Romanam quidam regis clerici, scilicet magister Nicholaus de Plumtuna et magister Johannes de Hibernia, ad contradicendum et omnia prædicta regis promissa cassandum, ut nulla-

¹ Hartburn, Northumberland.

² Icklesham, Sussex.

³ Ospringe, Kent.

⁴ quæ . . . ponderabant] In the margin.

tenus pecuniari parcerent effusioni, quin regis propositum et desiderium perducerent ad effectum. Interim per totum illum annum episcopus Lincolnensis, quia in spiritu præcognoverat, quod rex malo consilio ductus et seductus omnia perverteret, excommunicari jussit et constituit per totam diocesim suam omnes prædictarum cartarum infractores, et etiam ubicunque fuerant hominum conventicula, ubi (proh dolor!) claves ecclesiæ sunt contemptæ.

A.D. 1253.
Bishop
Grosse-
teste ex-
communi-
cates all
violators
of Magna
Carta.

De mirabilibus inundationibus pluviarum.

Diebus autem sub eisdem, quiddam dignum contigit admiratione in ore multorum revolutum, scilicet quod eodem anno cum esset in vere et æstate ariditas magna et diuturna, in fine æstatis et autumpno fluvii margines excedendo et usque ad collium crepidines ascendendo loca finitima subverterunt. Et in fine autumpni et post festum sancti Michaelis, cum pluviarum multarum inundationes diffunderentur, tanta fuit siccitas et fluminum, immo et fontium, diminutio et aquarum penuria, ut qui molitura indigebant, usque ad unam fere dietam annonam molendam detulerunt. Simileque prodigium ipso anno tempore contigit in vernali, contra naturam temporalem; tempore enim æquinociali, cum temperies omnia moderatur, pax fieri consuevit elementorum.

Drought in
spring and
summer :

subse-
quent
floods.

De festo sancti Edwardi.

Festum sancti Edwardi, quod est in quindena sancti Michaelis, de mandato regis congregatis quamplurimis prælatis et magnatibus, adeo celebriter, procurantibus diligenter comite Ricardo et regina, celebrabatur, ut nunquam nobilius.

The feast
of St. Ed-
ward
splendidly
kept.
Oct. 13.

A.D. 1253. *Castra in Wasconia, scilicet Regula et Benage, regi resignantur.*

La Réole
and Be-
nauges
surrender
to Henry
III.

In fine vero æstatis anni illius, post multos labores et expensas inutiles adeptus est dominus rex Angliæ castra sua propria in Wasconia, cum bonis conditionibus obsessorum. Nec illis multum dampni vel injuriæ fecit, licet multipliciter promeruissent, nisi quod videbant et cognoscebant quod vineæ suæ extirpabantur. Ipsi tamen cotidie in exercitum regis saxa molaria et jacula miræ magnitudinis in mortem multorum transmiserunt, quæ jacula tanquam ad prodigium monstranda in Angliam portabantur. Qui tamen cum inclusi arcebantur, clam frequenter ad regem Hispaniæ nuntios secretos transmiserunt, ut ipse rex Hispaniæ ipsis tanquam suis fidelibus obsessis succurrere dignaretur. Quæ omnia culpas suas et facinora exaggerabant. Cum autem inviti et coacti exirent, domino regi Anglorum mancipati, accesserunt fratres domini regis uterini, exigentes prisiones illos ad voluntatem eorum contrectandos, quod in admirationem multorum domini regis amicorum et indignationem est præsumptum. Pepercit autem regis remissa misericordia manifestis inimicis tanto sudore superatis, nescius illius facti Evangelici, *Adducite illos qui noluerunt me regnare super eos, et interficite coram me.* Et emarcuit fama et reverentia illius, qui proprios opprimit et blanditur alienis.

His lenity.

S. Luc.
xix. 27.

Mittuntur ad regem Hispaniæ episcopus Bathoniæ et dominus Johannes Mansel.

William de
Buttone,
bishop of
Bath, and
John Man-
sel, sent
ambassa-

Rex vero timens muscipulas Wasconensium, ne transfugium facerent ad regem Hispaniæ potentissimum, nuntios sollempnes ad ipsum, videlicet episcopum Bathoniæ et Johannem Mansel clericum suum specialem, destinavit, ut ejus fœdus et amicitiam humiliter

postularent, et sororem¹ suam uterinam Edwardo, domini A.D. 1253. regis Angliæ primogenito et hæredi legitimo, benigne concederet matrimonialiter copulandam. Ipse autem dominus rex Angliæ Wasconiam filio suo memorato concesserat, quod non discrepat a concessione facta vel facienda sorori jam dicti regis Hispanorum filio suo E[dwardo] maritali. Quod negotium dicti nuntii usque ad consummationem efficaciter cum inæstimabilibus laboribus et sollicitudinibus prosequentes, favorem et amicitiam cum quadam nobili carta, cujus bulla aurea marcam unam argenti ponderabat, reportarunt, in qua etiam sollempniter nimis insertum fuit, quod rex Hispaniæ quietum clamavit quicquid juris habuit vel habere potuit ex dono regis Henrici secundi et confirmatione regum Ricardi et Johannis in Wasconia. Impetravit insuper nuntiorum solertia, immo² solus, ut dicitur, dominus Johannes Mansel quasdam libertates ad opus peregrinorum Sanctum³ Jacobum adeuntium, ut liceat ad beneplacitum eorum hospitari in urbibus quæ sunt in ditioe regis Hispaniæ, et victualia sibi hospite eorum irrequisito libere comparare. Postulabat autem dictus rex præsentiam Edwardi sibi exhiberi, ut ipsum videret et elegantiam consideraret et peritiam, et ipsum honorifice et sollempniter, prout tantum decuit adolescentem, cingulo donaret militari. Quod cum domino regi Angliæ nuntiaretur, totius negotii series ei complacuit, sed ad ipsum regem Hispaniæ, in tam remotas partes agentem,⁴ filium suum primogenitum et hæredem universorum transmittere vehementer, nec mirum, [formidabat,] ne avaritia et malitia rex Hispaniæ ductus et seductus tanto gloriaretur obside sibi leviter præsentato. Tandem testimonio domini J[ohannis] Mansel, testimonium de fidelitate regis Hispaniæ perhibentis, et affirmantis quod nullo modo hoc faceret

¹ Alienora.² immo . . . Mansel] In the margin.³ i.e. Compostella.⁴ agentem] augentem, B.

A.D. 1253. facinus nec facere permetteretur, dominus rex Angliæ f. 277. in spem erectus est meliorem; unde ex tunc complacuit regi, ut non tantum pro Edwardo, immo et pro regina, confidenter mitteretur. Quod et factum est.

Different treatment of English and foreign criminals. In toto vero illius guerræ tempore, hoc contigit indeficienter, quod si aliquis Anglicus delinqueret, ultra culpam puniretur; si alienigena, parva vel nulla ultio sequeretur. Quod non immerito pensabatur.

Optimates Sarracenorum in perniciem Christianorum concordati sunt.

Ravages of the Saracens up to Acre. Tempore sub eodem, quidam optimates orientalium Sarracenorum in perniciem et odium Christianorum confœderati sunt, qui libere discurrentes usque ad portas Achon licenter sine contradictionis repagulo discurrerant, ubi dampna in superbia magna perpetrabant.

Fames invaluit in Wasconia.

Famine in the army in Gascony. Ipsis quoque diebus, invaluit fames in exercitu regis in Wasconia, ita ut una gallina sex denariis, scilicet sterlingis, venderetur, summa¹ frumenti viginti solidis, sextarium vini duobus solidis et amplius. Panis autem unius libræ ponderis duobus vel tribus denariis, ita ut quidam jejunos vix poterat miles cum suo armigero et garcione et equis duobus solidis argenteorum competententer sustentari.

Abstracta est carta obligatoria de manu Elyæ Episcopi² Judæi.

The abbey of St. Alban's quit Eodemque anno, videlicet decimo kalendas Novembris, abstracta est carta et de manu Elyæ Judæi Londo-

¹ *summa . . . amplius*] In the margin.

² *Episcopi*] i.e. Elyas cognomento Episcopus, v. below, p. 780.

niensis et de archa liberata, qua abbas et conventus Sancti Albani tenebantur obligati pro debito Ricardi de Oxaie militis; et acclamatum est in scola Judæorum Londoniensi, quod abbas et conventus memoratus quietus est ab omni hujusmodi debito contra eos, ab initio sæculi usque tunc, prout starrum optentum ab eisdem protestatur.

A.D. 1253.
from the
debt due to
Richard of
Oxhey.

Fama magnitudinis regis Castellæ, scilicet Hispaniæ, dilatata est.

Eisdem diebus dilatata est fama regis Hispaniæ,¹ sed non regis,² cujus titulus in scriptis ipsius talis scribitur; "Alfonsus³ Dei gratia rex Castellæ, Legionis, Galleciæ, Toleti, Murciæ, Cordubæ, et Jehenni." ⁴ Dominatio vero regis Anglorum in magna parte mutilata est; promisit enim Hiberniam filio suo, et multas alias possessiones, quæ tractatus exigunt speciales.

Fame and
titles of
the king of
Castile.
Promissio
ut habere-
tur gratia
regis His-
paniæ.

Manda[tum⁵ dis]cretum et [lauda]bile reg[is Hispaniæ] regi A[n]gliæ.

Temporibus quoque sub eisdem, rex Hispaniæ amicissimus jam domino regi Anglorum factus, cum audisset de moribus ejus, condoluit in spiritu benignitatis et discretionis, et literatorie significavit eidem, ut exemplo bonorum regum ac principum, quorum titulus ab antiquo talis est, erit "agnus domesticis et

Message to
Henry III.
from Al-
fonso X.

¹ Below is the "Scutum regis Hispaniæ," with directions for its emblazoning: "caput de gules, "castrum de auro," on one side; "caput de argento, leo de auro," on the other.

² i.e. of England.

³ At the foot of the page is the note, "Rex Hispaniæ octo habet regna; Castellam, Galatiam, Sibilam, Cordubam, Murciam, et

"Hispolim, quæ tenentur ab eo. "Omnia hæc Christianis subduntur. Habet insuper duos reges Sarracenos sibi tributarios, sicut patet in carta domini regis Angliæ."

⁴ i.e. Jaen.

⁵ The margin of the leaf has been cut away. It must have been a strip gummed on to the leaf.

A.D. 1253. " suis commilitonibus, et leo exteris et rebellibus ;" ille videlicet sermo recitatur, ut talia sequeretur, nec esset amplius suorum oppressor, et alienorum receptor et alimentator. Sed

" Quid¹ juvat in sterili spargere semen humo ?"

Episcopus Lincolnensis graviter infirmatur, [mo]rans apud Bu[gedenam] manerium s[uum].

Last illness
of bishop
Grosse-
teste at
Buckden.

Diebus sub eisdem, cum dies caniculares suam exercuissent malitiam, episcopus Lincolnensis Robertus apud Bu[gedenam] manerium suum decubuit g[raviter] infirmatus. Vocavit igitur ad se qu[endam] fratrem de ordine Prædicatorum, magistrum [Jo]hannem de Sancto Ægidio, in arte peritum medicinali et in theologia lectorem, eleganter eruditum et erudientem, ut ab eo corporis et animæ reciperet [conso]lationem. Novérat enim in spiritu, tribulationem in proximo ecclesiæ ingruere, [quam] non providimus. Unde præcepit sacerdotibus per suam diocesim constitutis, ut solempniter [sententiam]² in omnes cartarum magnarum de regni libertatibus violatores, ubicunque cognoscerent homines conventuros, indefesse innovarent. Cui præcepto quidam a[uli]ci, tam clerici quam laici, procaciter resistentes, presbiteris contumelia[s] in]ferebant ; unde ex ipso facto ipsos n[ovi]mus vinculo anathematis inretitos. Et cum una dierum confabularetur episcopus cum memorato fratre Johanne phisico, recitando facta Papæ, redarguit [gra]viter confratres suos

¹ "Experiar mota spargere semen humo," Ovid. Epist. ex Ponto, i. 8, 58. See also Id., i. 5, 38, 34 :

"Qui sterili toties cum sim de-
" ceptus ab arvo,
" Damnosa persto condere se-
" men humo."

The line will also be found above in one of the MSS. of Wendover, vol. ii., p. 345, note, col. 2.

² *sententiam* om. B. The other words in brackets have been cut off as stated above (note ¹, p. 399).

Prædicatores et []¹ simili Minoribus non pepercit, A.D. 1253. eo quod ordo eorum iccirco in paupertate voluntaria, f. 277 b. quæ est paupertas spiritus, salubriter constituitur, ut liberius vitia potentum non palpent, sed censoria austeritate acriter reprehendant. Quia

“ Cantabit vacuus coram latrone viator.”

Juv. x. 22.

“ In hoc autem, quod tu, frater J[ohannes], et alii
 “ Prædicatores peccata magnatum audacter non redar- His speech to John of St. Giles.
 “ guit² et facinora non detunicatis, hæreticos censeo
 “ manifestos.” Et addidit episcopus; “ Quid est hære-
 “ sis? Da diffinitionem.” Et cum hæsitasset frater
 J[ohannes], non recolens autenticam ipsius rei rationem
 ac diffinitionem, subjunxit episcopus fideli interpre-
 tatione Græci idiomatis in Latinum; “ Hæresis est His defini-
 tion of heresy.
 “ sententia humano sensu electa, Scripturæ Sacræ con-
 “ traria, palam edocta, pertinaciter defensa.” Hæresis
 Græce, electio Latine. Et consequenter subjunxit,
 reprehendens prælatos maxime Romanos, qui consan-
 guineis suis indignis, ætate et scientia insufficienti-
 bus, curam committunt animarum; “ Dare curam ani-
 “ marum parvulo, sententia est alicujus prælati, humano
 “ sensu electa propter carnem vel terrenitatem; et
 “ est contraria Scripturæ Sanctæ, quæ prohibet fieri
 “ pastores, qui non sunt idonei ad arcendum lupos; et
 “ est palam edocta, quia manifeste portatur carta
 “ sigillata vel bullata; et est pertinaciter defensa, quia
 “ si quis voluerit contradicere, suspenditur, excommuni-
 “ catur, et super eum prælium sanctificatur. Cui tota
 “ definitio hæretici convenit, hæreticus est. Sed quisque
 “ fidelis tenetur opponere se hæretico quantum potest;
 “ qui ergo potest contradicere et non contradicit, peccat,
 “ et videtur fautor esse; secundum illud Gregorii; ‘ Non
 “ ‘ caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto faci-
 “ ‘ nori desinit obviare.’ Sed fratres tam Minores quam

¹ *accusatione*, or some similar word, has been omitted by the scribe. | ² *redarguitis*] redarguunt, B.

- A.D. 1253. " Prædicatores maxime obligantur ad oppositionem
 Guilt of " contra talem, cum utrique habeant ex officio gratiam
 the Friars " prædicandi, sunt ad illud officium per paupertatem
 for not op- " liberiores; non solum peccant, si ei non contradicunt,
 posing it. " immo fautores ipsius existunt, sicut et Apostolus ad
 Rom. i. 32. " Romanos i. *non solum qui talia agunt, sed qui con-*
 Also of " *sentiunt, digni sunt morte.* Potest ergo concludi,
 the Pope. " quod tam Papa, nisi ab hoc vitio cesset, quam dicti
 " fratres, nisi curiosos se exhibeant ad arcendum talem,
 " digni sunt morte, scilicet perpetua. Item dicit
 " Decretalis,¹ quod super tali vitio, videlicet hæresi,
 " potest et debet Papa accusari."

Item plenior prædictorum prosecutio.

- 7 Oct. Et quia noctes tunc temporis in longum protrahe-
 His last bantur, erat autem tertia nox ante festum sancti
 discourses. Dionisii, episcopus letali tædio et infirmitate prægra-
 vatus, accersiri præcepit aliquos de clericis suis, ut
 saltem mutuis colloctionibus recrearentur; quibus
 episcopus dolens de jactura animarum per Papalis
 curiæ avaritiam, suspirans ait; "Christus venit in
 " mundum ut animas lucraretur; ergo si quis animas
 " perdere non formidat, nonne Antichristus merito est
 " dicendus? Dominus sex diebus mundum condidit
 " universum, sed ut hominem repararet, plus quam
 " triginta annis laboravit; nonne ergo animarum de-
 " structor inimicus Dei et Antichristus censetur?"

¹ See the Decretum Gratiani, i.,
 Distinct. 40, cap. 6, Glossa: " Si
 " notorium est crimen ejus [i.e. the
 " Pope] . . . quod inde possit ac-
 " cusari. Nam contumacia dicitur
 " hæresis. . . Hic tamen speci-
 " aliter fit mentio de hæresi; ideo
 " quia etsi occulta esset hæresis de
 " illa posset accusari."

This decretal is due to Pope
 Hadrian II. in the Roman council

of A.D. 868, the acts of which are
 quoted in Act. vii. of the 4th council
 of Constantinople, A.D. 869: " Nam
 " quamvis Honorius post mortem
 " ab Orientis episcopis anathemate
 " sit affectus, manifestum tamen
 " est illum de hæresi fuisse accu-
 " satum, qua sola in causa licet
 " inferioribus in superiores insur-
 " gere."

" Privilegia sanctorum pontificum Romanorum præde- A.D. 1253.
 " cessorum suorum Papa impudenter annullare per Papal op-
 " hoc repagulum, *non obstante*, non erubescit, quod non pressions.
 " fit sine eorum præjudicio et injuria manifesta; sic
 " enim reprobatur et diruit, quod tanti et tot sancti
 " ædificaverunt; ecce sanctorum contemptus! Merito
 " igitur contemptor contempnetur, secundum illud
 " Isaïæ; *Væ qui spernis, nonne contempneris?* quis Isa. xxxiii.
 " ejus privilegia conservabit? Errorem suum sic ad ^{1.}
 " hoc respondens Papa sic tuetur; 'Par in parem non
 " habet imperium, ergo Papa me Papam minime præ-
 " valet obligare.' Ad hoc respondeo," ait episcopus,
 " Mihi videtur, non sunt pares navigans in mundi
 " periculo et gratulans in portus securitate. Da, ut
 " aliquis Papa salvetur. Absit dicere contrarium. Dicit
 " Salvator; *Qui minor est in regno cælorum, major* S. Matt.
 " *est Johanne Baptista, quo [major] inter natos mu-* xi. 11.
 " *lierum nemo surrexit.* Nonne major est ergo ali-
 " quis Papa dator privilegiorum vel confirmator isto
 " vivente? Profecto, major mihi videtur, ergo in mino-
 " rem habet imperium, non igitur debet præteritorum.
 " Nonne dicit Papa de suis plerisque prædecessoribus, f. 278.
 " 'ille vel ille piæ recordationis prædecessor noster,'
 " etc., et sæpe, 'adhærentes sancti prædecessoris nos-
 " tri vestigiis,' etc. Quare ergo quæ jecerunt, diruunt
 " fundamenta qui sequuntur? Plures Apostolici viri
 " unum aliquod privilegium prius pie concessum con-
 " firmarunt. Nonne plures divina gratia salvati majores
 " sunt uno solo adhuc periclitante? Item, antiqui patres
 " nostri viri Apostolici tempore sunt priores; et quos
 " antiqui temporis attollit reverentia, venerabiles habere
 " tenemur. Hoc bene attendebat sanctus virtute vene-
 " rabilis Benedictus, omnium spiritu sanctorum reple-
 " tus, in regula sua;¹ qui prius venientes qualescunque

¹ See cap. i. of St. Benedict's rule (Migne's Patrologia, lxvi. 246).

A.D. 1253. "autenticis viris tardius ad ordinem accedentibus præponit, et esse præcipit venerabiles et priores. Unde ergo hæc injuriosa temeritas, privilegia antiquorum sanctorum multorum in irritum revocare?

Item lugubris querimonia de cotidianis et novis ecclesiæ tempore istius Papæ, scilicet Innocentii IV., oppressionibus.

Papal oppressions of the church.

"Præterea, etsi multi alii viri Apostolici ecclesiam [afflixerint], iste gravius aliis coegit ancillari et inconvenientia multiplicavit. Causini¹ enim manifesti usurarii, quos sancti patres et doctores nostri, quos vidimus et audivimus, videlicet magister eximius in Francia prædicator, abbas² quoque de Flay Cisterciensis ordinis, magister Jacobus de Viteri, Cantuariensis archiepiscopus Stephanus exulans, magister Robertus de Curcun,³ prædicando a partibus Franciæ, quia antea hac peste Anglia non laborabat, ejecerunt, iste Papa suscitavit et protegit suscitatos; et si quis obloquatur, dampnis et laboribus, teste episcopo Londoniensi Rogero,⁴ fatigatur. Novit mundus, quod usura detestabilis habetur in utroque Testamento et a Deo prohibetur; nunc domini Papæ mercatores vel scambiatores, obmurmurantibus. Judæis, palam Londoniis fcenerantur, viris ecclesiasticis et maxime religiosis diversa machinantur gravamina, cogentes quos gravat egestas mentiri, et signa sua scriptis mendacibus appendere; quod est idolatrare, et veritati, quæ Deus est, abrenuntiare. Verbi gratia, mutuo accipio centum marcas per annum pro centum

¹ Causini enim manifesti usurarii] Sic. "Causinos enim manifestos usurarios" would make sense.

² Eustace. See above, vol. ii., p. 464.

³ Cardinal p. tit. S. Stephani in

Monte Cælio. He was an Englishman, and made cardinal by Innocent III. He died in 1218 at Damietta.

⁴ See above, vol. iii., pp. 331, 332.

" libris; cogor conficere scriptum et signare, in quo A.D. 1258.
 " confiteor me centum libras mutuo in fine anni sol- Last dis-
 " vendas recepisse. Et si forte sortem pecuniæ tibi courses
 " infra mensem vel dies pauciores adquisitam usurario of biabop
 " Papali solvere volueris, non recipiet, nisi integraliter Grosse-
 " centum libras illi volueris; quæ conditio gravior est teste.
 " quam Judæorum, quia quodocunque sortem Judæo
 " attuleris, recipiet benigne, cum tanto lucro quod
 " tempori tanto se commensurat. Præterea, novimus
 " Papam fratribus Prædicatoribus et Minoribus præ-
 " cepisse, ut morituris assistentes, quos inquirant dili-
 " genter, persuadeant urgenter ut condant testamenta
 " sua ad commodum et subsidium Terræ Sanctæ, et
 " crucem assumant, ut cum convaluerint substantiolas
 " eorum emungant, vel si moriantur ab executoribus
 " tantum [recipiatur] vel extorqueatur. Cruce quoque
 " signatos personis laicis, sicut quondam in templo
 " oves et boves venundari consueverunt, vendit appo-
 " rriandos. Inspeximusque literam Papalem, in qua
 " insertum reperimus,¹ quod testamenta condentes, vel
 " crucem suscipientes, et subsidium Terræ Sanctæ im-
 " pendent, tantundem recipient indulgentiæ quantum
 " pecuniæ largientur. Præcepit insuper Papa in multis
 " suis scriptis, prælatis, ut tali vel tali alieno et ab-
 " senti et penitus indigno, qui nec literas vel linguam
 " novit indigenarum, ut prædicare posset vel confes-
 " siones recipere, vel saltem propter pauperes refici-
 " endos et transeuntes suscipiendos residentiam facere,
 " providerent in ecclesiastico beneficio, quantum vel
 " quale duceret acceptandum. Item scimus dominum
 " Papam scripsisse abbati de Sancto Albano, ut provi-
 " deret cuidam Johanni² de Camezana, quem nunquam
 " viderat, in beneficio competenti; et infra breve tem-
 " pus provisum est ei in ecclesia, quæ annuatim
 " quadraginta marcas et amplius valebat; sed ipse ea f. 278 b.

¹ B. repeats *insertum*.| ² See above, p. 233.

A.D. 1253. " non contentus conquestus est Papæ. Scripsit igitur
 Last dis- " Papa abbati memorato, ut dicto clerico uberius pro-
 courses " videretur, nihilominus tamen reservata eidem domino
 of bishop " Papæ prioris ecclesiæ donatione. Et non post hæc
 Grosse- " dies multos venerunt ad prædicti abbatis cœnobium
 teste. " duæ satis despicabiles personæ, literas Papales defe-
 " rentes, in quarum tenore insertum fuit, ut ilico ipsis
 " viris nobilibus ad sua negotia expedienda sine diffi-
 " cultate ad manum decem marcas abbas conferret,
 " quibus ampulosa et minantia verba proferentibus
 " abbas finem fecit. De viris quoque sanctis et ele-
 " ganter literatis, qui sæculum ordine irregressibili pro
 " Deo imitando reliquerunt, suos facit Papa thelonea-
 " rios, ad pecuniam argumentose extorquendam. Quod
 " et ipsi onus inviti suscipiunt, ne inobedientes esse
 " videantur. Et sic de sæcularibus fiunt sæculares,
 " et mentitur in eis troglorum vilitas, dum sub habitu
 " paupertatis spiritus habitat elationis; et quia non
 " debet mitti in Angliam legatus, nisi a rege postulatus,
 " mittit Papa legatos sophisticos et transformatos, sed
 " non rubeis vestibibus redimitos, magnis armatos po-
 " testatibus; nec est difficile exemplum invenire. Tot
 " enim frequenter adveniunt hujusmodi, ut eorum
 " nomina audientibus tædium generare[n]t. Cæterum,
 " quod videre non consuevi, concedit Papa ob favorem
 " sæcularem, ut aliquis episcopatum optineat, nec ta-
 " men episcopus existat, sed electus sempiternus; quod
 " tantundem significat, ut lac et lanam habeat ovium,
 " lupos tamen non abigendo, pristinos etiam redditus
 " retinendo."

Et cum hæc et alia enormia, videlicet omne genus
 avaritiæ, usuram, symoniam et rapinam, omne genus
 luxuriæ, libidinem, gulam, et ornatum, quæ in curia
 illa regnant, detestaretur, ut vere de ipsa judicatur,

Ejus avaritiæ totus non sufficit orbis,

Ejus luxuriæ meretrix non sufficit omnis,

nitebatur prosequi, quomodo confisa curia illa ut *Jor-* A.D. 1253.
danis influat in os ejus, patulo hiatu aspirabat, ut Job. xl. 23.
 etiam bona intestatorum et indistincte legatorum sibi
 usurparent; et ut licentius hoc facerent, regem in
 rapinis suis consortem facerent et participem. “Nec
 liberabitur ecclesia ab Ægyptia servitute, nisi in ore
 gladii cruentandi; sed hæc profecto levia, sed in brevi,
 scilicet hoc triennio, ventura sunt graviora.” Prophecy
of future
troubles.

In calce vero hujus prophetice locutionis, quem pro-
 rumpentibus singultibus, lacrimis, et suspiriis vix pro-
 nunciasset, abbreviata est lingua ejus, et deficiente
 halitu, organum vocis siluit mutilatum.

*Expliciunt finalia verba episcopi Lincolnensis
 Roberti II. De morte ejus.*

Migravit igitur ab hujus mundi, quem nunquam
 dilexit, exilio sanctus Lincolnensis episcopus Robertus
 secundus, apud Buggedonam manerium suum in nocte
 sancti Dionisii; domini Papæ et regis redargutor ma-
 nifestus, prælatorum correptor, monachorum corrector,
 presbiterorum director, clericorum instructor, scola-
 rium sustentator, populi prædicator, incontinentium per-
 secutor, scripturarum sedulus perscrutator diversarum,
 Romanorum malleus et contemptor; in mensa refec-
 tionis corporalis dapsilis, copiosus et civilis, hilaris et
 affabilis; in mensa vero spirituali devotus, lacrimosus,
 et contritus; in officio pontificali sedulus, venerabilis,
 et infatigabilis. Death of
bishop
Gros-
teste at
Buckden,
9 Oct.

His cha-
racter.

De signo magno et velut pulsato.

In cujus obitu, ea videlicet nocte qua migravit ad
 Dominum, episcopus Londoniensis Fulco quasi quod-
 dam signum dulcissimum [audivit], cujus melos cor et
 aures audientis merito potuit reficiendo detinere, in
 æthere sullimi. Et arrigens aures auscultando, non
 enim erat procul a Bukedona, dixit circumstantibus;
Bells in
the air on
the night of
his death.

A.D. 1253. "Auditis et vos quæ audio?" At illi interrogaverunt;
 f. 279. "Quid auditis?" "Sonum signi magni, quasi cœnobii-
 " alis, supra quod humanitus est delectabilem sonum
 " ordinate pulsati in sullimi." Ipsi autem se confessi
 sunt, nihil hujusmodi auribus licet attentis audivisse.
 Quibus episcopus; "Per fidem quam debeo sancto Paulo,
 " credo quod dilectus pater, frater, ac magister nos-
 " ter, venerabilis episcopus Lincolniensis, transiens ex
 " hoc mundo, in cœli collocetur regione. Et hoc mihi
 " signum pro signo manifesto; non enim hic prope
 " habetur abbatia, in qua tale ac tantum habeatur.
 " Inquiramus incontinenti." Et invenerunt, et pro-
 baverunt totius assertionem familiæ, quod eadem hora
 migraverat episcopus ab hoc sæculo. Hujus rei mira-
 bilis, immo miraculi primitivi, perhibuit [testimonium]
 et ei assertive narravit, qui hoc scripsit, dominus
 Johannes¹ Crachale, episcopi clericus specialis, vir ve-
 nerabilis, et inter omnes episcopales non ultimæ aucto-
 ritatis.

This told to
 M. Paris
 by John
 Crachale.

*Item de classico campanarum quas fratres Minores
 audierunt.*

Other bells
 heard in
 the royal
 wood of
 Wauberge.
 Eadem quoque nocte, quidam fratres de ordine
 Minorum, dum versus Bukedonam, ubi episcopus Lin-
 colniensis R[obertus] morabatur, properarent, (erat enim
 Prædicatorum et Minorum pater et consolator,) per
 silvam regiam, quæ Wauberge dicitur, ignari compen-
 diorum oberrassent, audierunt in sullimi quoddam
 classicum campanarum melicum valde; inter quas
 unum signum soni dulcissimi articulatim, ordinate, et
 distincte, electum audierunt, omnibus præauditis in-
 comparabilem, unde mirati sunt vehementer; nescie-
 bant enim aliquam nobilem ecclesiam esse prope.
 Apparente autem diluculo, post multos inutiles erroris
 labores, obvios quosdam habuerunt forestarios, a quibus

¹ Archdeacon of Bedford; treasurer in 1258.

cum ad iter rectum dirigerentur, interrogavit unus A.D. 1258.
fratrum, quidnam significavit illud magnum classicum
et solempne, quod versus Buggedonam audierant? Qui
responderunt, [se] nihil audire, vel audivisse;¹ quod
tamen adhuc aer demulcebat. Fratres igitur inde
magis admirantes venerunt ad Buggedonam satis tem-
pestive, ubi certificabantur, quod eadem nocte et noc-
tis hora, qua dictam melodiam in æthere audierunt,
episcopus R[obertus] felicem animam exhalavit.

Invaluit adhuc caristia in Wasconia.

Eodemque tempore, invalescente et crescente caristia Famine in
Wasconia, ita scilicet ut summa frumenti Gascony.
viginti solidis, et avenæ pro decem, caro et piscis pro
multo pretio venderetur, et etiam vinum, quo consuevit
Wasconia abundare; misit dominus [rex] priorem² de
Neuburg, J. canonicum, et Rogerum Cesorem in Angliam,
cum quibusdam aliis fidelibus et consiliariis suis, ut
quæ exercitui suo necessaria forent concito reportarent.
Qui Londoniam venientes exegerunt non minimam a Exactions
for the
Gascon
army from
the Lon-
doners.
civibus pecuniæ quantitatem. Et arma colligentes,
frumentum, et carnes salitas, ita ut multas inde naves
onerarent, non pigri abrasores collegerunt. Quæ om-
nia regalis curiæ et exercitus Caribdis instar baratri
deglutivit.

Reputavit rex etenim Angliam puteum inexhaustum,
quæ omnium finitimarum regionum culpas luit et
excessus. Et

“Quicquid delirant reges plectuntur Achivi.”

Hor.
1 Epist.
ii. 14.

Rex autem, jam alter factus Ligurgus,³ vineas Was-
conensium hostium suorum, in quibus ipsi Wasconenses The vine-
yards of
the Gas-
cons de-
stroyed.
maxime confidunt, radicitus fecit extirpari, et castra
et domos funditus complanari. Quod cum cognovissent

¹ *audivisse*] audire, B.

² Probably John de Schipton.

³ i.e. Lycurgus, King of Thrace.

See Hyginus, *Fabula*, 132.

A.D. 1258. Wasconenses, hoc genus ultionis redarguentes, militiam comitis Legrecestriæ Symonis potius approbabant; exterminium plantarum et domorum incendia, pugnam anilem, non virilem reputantes.

Illi quos in castris ceperat adjuncti sunt hostibus regis.

The free-
men of La
Réole and
Benauges. Captis Regula et Benagio castris, qui labore et sumptibus Anglorum capiebantur, rex concessit liberos Petro de Sabaudia et fratribus suis Pictavensibus. Qui liberi hostibus regis ilico sunt adjuncti.

Moritur Willelmus de Wescy.¹

Deaths of
many
nobles.
f. 279 b. Anglia undique bonis suis spoliata, videlicet armis, victualibus, et thesauro, militum quoque, quod plus est deplorandum, nobilium subsidio viduatur. Postquam enim dominus rex transfretavit, mortui sunt de suis quamplures. Inter quos Willelmus de Wescy, miles quidam de nobilioribus borealium partium Angliæ baronibus, viam universæ carnis est ingressus. Rex incontinenti custodiam tantam, non sine suorum naturalium offensa, cuidam alienigenæ² contulit possidendam.

De tribulatione militum de Salopesbire.

Spoilation
of the
knights of
Shrews-
bury. Et per idem tempus, eo quod milites de partibus Salepesbiriæ aliqui, vel fere omnes, noluerunt colla subdere novæ domini regis constitutioni, scilicet de armis habendis et monstrandis, et de restitutione prædationum quibus spoliuntur transeuntes, prout Sabaudienses consueverunt in partibus suis, usque ad gravissimam exactionem sunt puniti; ita ut vix per

¹ His shield inverted is in the margin.

² Probably Peter of Savoy. Maden, Hist. Angl., iii., p. 563.

aliquot annos sibi et familiæ suæ vitæ necessaria A.D. 1253. poterant invenire, vel terris suis culturæ beneficia ministrare.

Sarraceni debacchantur.

Eodemque anno, die scilicet Omnium Sanctorum, Nov. 1. rumor omnium teterrimus venit ad comitem Ricardum, qui de statu Terræ Sanctæ plus aliis sollicitabatur. Quod videlicet in signum magnæ Dei iræ, Soldani, primates Sarracenorum, ad invicem in perniciem Christianorum pacificati sunt et confederati, libere in Terra Sancta discurrentes, et possessiones Christianorum ad votum sine contradictionis repagulo occupantes, omniaque jamjam præter Acon exterminantes, ibique quædam molendina civium demolientes. Conspiraverunt enim universaliter, ut, Achon obsessa, regem Francorum in indelebile Christianitatis obprobrium caperent, et captum suo Caliphæ,¹ qui est eis pro Papa, præsentarent. Quod cum ad multorum pervenisset audientiam, præcordialiter ingemuerunt, hæc omnia obstinatæ Romanorum avaritiæ imputantes, qui humilitatem Fretherici indignanter refutantes, qui omnia quæcunque Christianorum aliquo tempore fuerant in Terra Sancta optulit in pace restituenda, restiterunt, nolentes ut tanta commoditas ei ascriberetur. Et quod lugubrius est, cruce signatos vendunt laicis usque ad mendicantem fatigatos, sicut quondam Judæi in templo oves, boves, et columbas, ut prædictum est, quos Dominus ejecit. Deo igitur sic volente, Qui cum irascitur misericordiæ recordatur, insurrexerunt quidam Sarraceni Orientales in terras eorum qui in nos sævierunt; et cassato proposito retrocedere sunt coacti.

Ravages
of the
Saracens
in the Holy
Land.

Acre
threatened.

S. Joh. ii.
14, 15.

Habak.
iii. 2.

¹ This probably means the Caliph Mostazem-Billah, the last of the dynasty of the Abbassides.

A.D. 1253. *Conradus, qui suis partibus princeps appellatur, guerram suscitatur et continuatur.*

Successes of Conrad, son of Frederick II. Eisdemque diebus, Conradus Fretherici filius in odium Papæ prosperatur in Apulia. Civitates Capuam, Neapolim, et alia suo subdidit dominatui; et guerram suscitans et continuans, multos contrivit sibi adversantes. Quidam vero illius terræ incola et indigena, cruentus et facinorosus valde, Johannes dictus Maurus, adulator et sub amicitiae [forma] homines veneno necans, qui, ut dicitur, Frethericum sic interfecit, illi laqueos mortis tetendit, sed occultos.

Orta est discordia inter archiepiscopum B[onefacium] et capitulum Lincolnienſe.

Quarrel between the archbishop and the chapter of Lincoln after Grosseteste's funeral. Ipsaque diebus, revertente archiepiscopo Cantuariensi B[onefacio] a sepultura episcopi Lincolnienſis R[oberti], orta est discordia inter ipsum et capitulum Lincolnienſe. Vendicabat enim archiepiscopus de jure communi potestatem conferendi præbendas et redditus in episcopatu Lincolnienſi, pastore suo viduato. Decanus vero et capitulum speciali beneficio innitentes et consuetudini approbatæ et antiquæ, e contra dicebant. Quibus testimonium perhibebat magister Walterus de Billesdon, vir jurisperitus et fide dignus, qui enumeravit tres ecclesias a decano sede vacante collatas, et multi alii, qui hoc noverant et viderant. Archiepiscopus de multiplici confusus potestate contradictores omnes excommunicavit. Solus autem Lincolnienſis archidiaconus, magister videlicet Willelmus Lupus, vir quidem jurisperitus, eleganter literatus et magnæ auctoritatis, contradicens archiepiscopo in faciem, pro jure et libertate ecclesiæ constanter appellavit ad summi Pontificis præsentiam. Unde quoniam solus semurum opposuit pro suæ possessione et libertate ecclesiæ, usque ad mortem miserabiles, sicut sequens sermo declarabit, tribulationes toleravit. Canonici vero ex

f. 280.

The archdeacon of Lincoln stands up for the chapter, and appeals to the Pope.

antiquis causis inutiliter ventilatis fatigati, nec valentes A.D. 1253. nec volentes contra tantum adversarium dubia causarum fata contendentes experiri, succubuerunt, et succumbentes absolutionis beneficium promeruerunt. Archidiaconus vero, consistens stabilis in proposito, quæsitiv interim diverticula. Tandem tutum credens habere refugium apud Sanctum Edmundum, quia illic et in terra Sancti Albani consueverant esse afflictorum refugia et protectiones, postquam stetisset quadraginta diebus in sententia juste vel injuste, se ad protectionem dicti sancti Edmundi contulit et civitatem. Ubi persequente archiepiscopo, cum¹ ibi non asilum refugii sed carceris invenisset duritiam, nec eum poterat abbas² Sancti Edmundi protegere vel receptare, archidiaconus pauper, profugus, et velut exul, Romam adiit, a domino Papa aliquam saltem consolationem adepturus. Papa autem misertus ac miseratus, cognita veritate, pusillanimitatem canonicorum et archipræsulis redarguens austeritatem, et archidiaconi constantiam commendans, paternum sibi providit remedium. Archidiaconus vero nacta spe meliori, cum rediens a curia in partes cisalpinas pervenisset, post tot labores et dolores, quos pro suæ libertate ecclesiæ sustinuisset, viam universæ carnis est ingressus, merito beato Thomæ martyri, qui ob similem causam occubuit, associandus. Sed ante mortem fere triennem sustinuit in hac causa³ tribulationem.

He goes
to St. Ed-
munds-
bury.

and then
to Rome.

His death.

Archiepiscopus venit ad Sanctum Albanum.

Diebus autem prænotatis hujus anni, archiepiscopus Cantuariensis B[onefacius], rediens a sepultura corporis episcopi Lincolniensis R[oberti], cum trans-

The arch-
bishop
at St.
Alban's.

¹ cum] est, B., written over an erasure.

² Edmund de Walpole.

³ The dispute was arranged between the archbishop and Robert

de Marisco, Grosseteste's official. See the letters of Adam de Marisco, p. 324 (Brewer's Monumenta Franciscana).

A.D. 1253. iturus esset per Sanctum Albanum, postulavit cum summa modestia et humilitate solum tectum hospitii¹ ibi, timens repulsam hospitii propter exemptionem, sicut nuper ei contigerat apud cellam Sancti Albani Bealverum.² Abbas autem Sancti Albani misit ei in occursum archidiaconum suum et aliquos de fratribus, suam prætendens excusando senectutem et infirmitatem, ne et ipse occurrisset. Qui³ cum summo honore et reverentia receptis literis suis, quod caritative hospitium postulasset, quadam die post nonam est admissus. Nec voluit, licet sedulo petitus, de bonis domus refici, nisi esculentis et poculentis, sibi pro xenio præsentatis. Sed civiliter regratians, quod saltem sub forma caritatis et gratuitæ hospitalitatis [ibi fuerat], summo mane, non intrans claustrum vel ecclesiam, recessit die Sancti Martini.

His depar-
ture, 11
Nov.

Nota⁴ factum impetuosum episcopi Lincolniensis.

Contrast of
the beha-
viour of
the legate
Otho and
bishop
Grossete-
teste.

Grossetes-
te blamed
by the
legate.

Simili modo fecit Otto legatus, qui fuit alter Papa in Anglia; confecit literas, quod caritative hospitium postulavit. Sed episcopus Lincolniensis Robertus, apud Hertford veniens, noluit tales literas conficere. Ideo non fuit admissus. In crastino suspendit ecclesias Hertfordiensium⁵ sæcularium. Correptus autem super hoc a legato, sententiam temere illatam ilico relaxavit. Hoc factum fuit malo consilio.

Nota de literis domus Sancti Augustini Cantuariensis.

Privileges
of St. Au-
gustine's,
Canter-
bury.

In recessu autem a Sancto Albano recepit idem archiepiscopus literas Papales a quodam monacho Sancti Augustini Cantuariensis, ne scilicet abbatem

¹ *hospitii ibi*] Written over an erasure.

² Belvoir.

³ B. ins. *eum*.

⁴ This chapter is in the margin.

⁵ *Hertfordiensium*] Hertford', B.

illius domus vel conventum visitando, suspendendo, A.D. 1253. excommunicandove perturbaret. Quod tamen proposuerat, et prætemptaverat. Quas literas vix perlectas jussit ignibus præsentari. Ipsas quoque poteris in libro¹ reperire Additamentorum. Et tunc complacuit ipsi archiepiscopo et illis qui consilium ei dederunt, quod pacifice et modeste se habuit apud Sanctum Albanum.

Regina peperit filiam, scilicet Katerinam.

Tempore sub eodem, regina Angliæ Alienora peperit[t] domino regi filiam Londoniis. Et nomen aptante et baptizante infantulam archiepiscopo, vocata est Katerina, eo quod die sanctæ Katerinæ nata aera hauserat primitivum.

Birth of Katharine, daughter of Henry III., 25 Nov.

Comes Legrecestræ S[ymon] venit ad regem.

Tunc quoque temporis, comes Legrecestræ Symon, qui in senescallum Franciæ, ut prædictum est, postulabatur propter sui fidelitatem et strenuitatem, sed noluit consentire, quia *nemo potest duobus dominis* sibi adversantibus commode *famulari*,² venit in Wasconiam ad regem Angliæ dominum suum, promptus et paratus suo servitio ad edomandos suos inimicos sibi rebelles. Wasconenses autem comitem tanquam fulgur formidabant. Duxit autem secum electam militiam suis sumptibus sustentatam et ad placitum domini regis sustentandam; erat nempe militum et servientium multitudo numerosa.

Simon de f. 280 b. Montfort goes to the king in Gascony. S. Matt. vi. 24.

Consilium caritatis.

Dictum namque fuit comiti in spiritu caritatis et humilitatis, qui humanæ superat terminos conditionis,

He passes over the king's

¹ MS. Cotton, Nero D. 1, f. 116. | ² *famulari*] servire in S. Matt.

A.D. 1253. videlicet bonum pro malo recompensare; ut impetuosa
 injuries to him, through the advice of bishop Grosse-
 teste. dicta domini sui regis minime reputaret, qui probra
 repentina quandoque in illum apud Londonias in
 festino ardore iræ palam et indecenter ebullivit; sed
 potius beneficia, quæ eidem comiti impenderat, ad
 memoriam revocaret, tum propter sororem suam quam
 ei dominus rex dederat in uxorem, tum quia ei benigne
 concesserat comitatum Legrecestriæ, tum quia contulerat
 ei custodiam hæredis Gileberti de Humframville. Et
 huic consilio, videlicet episcopi Lincolniensis R[oberti],
 cui comes tanquam patri confessori extitit familiarissimus,
 inclinavit cor obedienter. Rex autem admirans
 comitis caritatem, ipsum cum maxima suscepit exulta-
 tione. Wasconenses igitur, qui sunt amici fortunæ,
 cum cognovissent regis Hispaniæ cor reconciliatum
 domino suo regi Anglorum, et adventum comitis
 S[imonis], quem tam formidabilis stipabat comitatus et
 sequela, humiliati sunt, et inviti, ex tunc igitur
 stillatim revertebantur, et debito dominatui regis sui
 [se] subdiderunt. Et ex tunc dominus rex in Angliam
 redire proposuit.

The Gascons submit.

De perturbatione universitatis Parisiacæ.

Disturbances at Paris between the scholars and the Dominicans.

Diebus autem sub eisdem, orta est discordia magna
 inter universitatem Parisiacam scholarium et fratres
 Prædicatores, qui in tantum jam multiplicati sunt et
 exaltati, regum facti confessores et consiliatores, ut
 veteribus et approbatis consuetudinibus et juribus
 scholarium renuissent subiacere. Congregati igitur sco-
 lares collectam fecerunt, et contribuerunt, scilicet qui-
 libet secundum posse suum. Et cujuslibet communia
 hebdomadalis abbreviata est, ut inde Romanæ curiæ
 pro parte cleri satisfaceret; unde cornua sumpserunt
 fratres memorati. Habebant enim in curia amicos
 magnæ potestatis, scilicet dominum fratrem Hugonem ¹

¹ i.e. Hugo of S. Caro, card. p. tit. S. Sabiniæ.

de ordine Prædicatorum, immo ipsum Papam, et multos A.D. 1253. præpotentes. Effusa igitur multa pecunia et perditio hinc inde multimodo labore, mutatis quibusdam consuetudinibus Parisiensibus, pax est tandem reformat.

Papa venit Romam.

Eorundem dierum circulis, dominus Papa multis et diuturnis tribulationibus exagitatus, cum aliquanto tempore moram Assisii protraxisset, significatum est ei ex parte Romanorum senatoris Brancaleonis sollempnes nuntios et ex parte omnium civium urbis, ut ad civitatem suam, tanquam pastor et Romanus Pontifex, venire non tardaret. Significabant insuper ei, quod quamplurimum mirabantur, quod huc illucque velut instabilis et profugus discurrebat, et relicta Roma sede sua pontificali, et ovibus suis, de quibus redditurus est summo Judici strictissimam rationem, lupinis rictibus deserit lacerandam, soli pecuniæ inhiando. Significabant insuper senator et cives Romani civibus Assisii, sub interminatione depopulationis irrestaurabilis, ne amplius dominum Papam, quem novit mundus non Lugdunensem, non Perusiensem, non Agnaniensem, (ibi enim et ibi sæpe latitaverat), sed Romanum esse pontificem, receptarent. Assisienses venientes ad dominum, istud papale mandatum ei plenius insinuabant. Intellexit igitur Papa, quod de necessitate oportuit Romam adire, ne et ipsi Assisienses a feritate Romanorum, sicut fuerant Hostienses, Portuenses, Tusculenses, Albanenses, Sabinenses, et nuper Tiburtini, destruerentur. Papa igitur nolens volens, paratis clitellis, Romam adiit tremebundus, ubi, ut decuit, susceptus est cum [honore], sic jubente et volente senatore. Conradus autem interim, qui erat Papæ quasi spina in oculo, Neapolim versus mare et versus terram, quæ civitas quondam Virgilii fuerat domicilium speciale, in muris et mœniis miserabiliter exterminavit. Nunquam igitur

The Romans demand the return of the Pope to Rome.

His reception.

Conrad destroys Naples.

A.D. 1253. propter odium et imprecationes populi potuit Conradus in operibus suis prosperari.

Nota cupiditatem Romanorum.

Demands
of the
Romans
from the
Pope.

Romani autem non valentes nec volentes ultra suam celare cupiditatem, gravissimam contra Papam movere cœperunt quæstionem; exigentes ab eo urgentissime omnia quæ subierant per ejus absentiam dampna et jacturas, videlicet in hospitibus locandis, in mercimoniis, in usuris, in redditibus, in provisionibus, et aliis modis innumerabilibus. Quod cum audisset Papa, præcordialiter ingemuit; et se comperiens muscupulatum, consilium et consolationem accepit a senatore. Senator igitur mellifluis colloquiis populi furorem compescuit, dicens inhumanum esse, in pace vocatum ad animarum custodiam patrem ac pastorem tam graviter perturbare. Et sic quievit impetus tempestatis.

They are
quieted by
the sena-
tor (Bran-
caleone).

De innaturali perturbatione aeris et maris.

Thunder
on Dec. 14.

Eodem anno, in crastino sanctæ Lucie, nivem nubi-
bus copiose effundentibus, hiemale tonitruum dira pro-
nostica nuntiabat.

Rex præcepit expulsos a Regula exulare.

Those in
La Réole
and other
castles
during the
sieges
exiled.

Anni quoque ejusdem tempore, omnes quotquot fuerunt in Regula et in aliis castris dum obsidione arctaren[tur] et in tempore famis ejecti fuissent, tam mulieres quam viri, [rex] perpetuo dampnavit exilio; qui vagabantur mendici per confinia regionum.

Mare et fluvii solitos terminos transierunt.

Floods.

Ipsa quoque anno, multotiens mare et fluvii, solitos terminos transeuntes, finitimis dampna irrestaurabilia irrogarunt.

De miraculis in ecclesia Lincolniensi celebratis. A.D. 1253.

Miracula miraculis in ecclesia Lincolniensi diatim
 cumulantur. Et operante Domino pro episcopo Roberto, alii Sancti qui in eadem ecclesia requiescunt, videlicet sancti Remigius et Hugo, ad beneficia fidelibus impendenda suscitantur, tanquam provocati et precibus postulantium inclinati. Nec moveant aliquem quidam impetus, qui in hoc volumine scribuntur de eodem, quos fecerat in vita sua. Quorum unus erat, quod canonicos suos, scilicet Lincolniensis ecclesiæ, multum vexavit, et vexatos dampnificavit, cum desideraret visitare.¹ . . . Idem insuper Robertus in religiosos terribiliter et in religiosas terribilius consuevit fulgurare, zelum bonum habens, non forte secundum scientiam. Confidenter tamen assero, quod Deo placuerunt ipsius virtutes, quamvis excessus displicuerunt. Sicut in David et in Petro; David laudo mansuetudinem, sed quam fidei suo fecit Uriæ prodicionem reprehendo; Petri commendo constantiam, trinam tamen ejus reprehendo negationem; horum unus secundum cor Domini complacuit, alter princeps Apostolorum constituitur.

Miracles
by the
saints in
Lincoln
cathedral.

Severity of
bishop
Grosse-
teste
against his
canons and
the reli-
gious.
Rom. x. 2.

Item de miraculis in ecclesia Cicestrensi.

Similiter autem in ecclesia Cicestrensi ad tumbam sancti Ricardi, episcopi ipsius ecclesiæ, admiratione et titulis immortalibus condigna dignatus est Dominus miracula celebrare. Non enim tantum bruta animalia, quæ jumenta tanquam juvamenta² ad officia hominum dignatus est Deus creare, ibidem vitæ redduntur et sanitati, immo aviculæ, quas ad solatia hominum f. 281 b. larga Dei benignitas mundo voluit destinare, vitæ, sanitati restaurantur, et incolumitati. Horum sanctorum miracula si quis eorum amator scripta videre desi-

Miracles
in Chi-
chester Ca-
thedral at
the tomb
of St. Ri-
chard.

¹ A passage occupying three and a half lines has been erased.

² B. ins. q̄.

A.D. 1253. derat, quæ etiam diligenter sunt examinata, qualia sunt infinita, apud Sanctum Albanum ipsa poterit reperire.¹

MS. Beg.
14, c. 7.

[*Annalis conclusio.*²

f. 156 b.

Summary
of the year.

Transiit igitur annus ille satis frugifer et fructifer, ita scilicet ut summa frumenti ad pretium triginta descenderet denariorum. Sed in quantum terra profuit, mare obfuit, suos terminos transcendendo. Quod quia repente superundavit, multos homines et pecora occupavit; et si nocte evenisset, multo plures submersisset. Annus iste Terræ Sanctæ extitit exitialis, Flandriæ et confinibus ejus cruentissimus, Franciæ dampnosus et probrosus, Papæ et papalibus arctus et angarialis, Angliæ turbulentus, in spiritualibus temporalibusque bonis inclinativus.]

¹ This is followed by letters of P. Innocent IV. (one enclosing another) to the abbat of St. Alban's respecting the concession of the right of presentation to benefices. The rubrick prefixed is "Literæ Papæ bonæ verbo tenus, sed in executione operis frivolæ et inanes." The leaf ends with the words "et beneficiorum," a leaf being lost at the end of MS. B. But the whole is preserved in MS. Nero D. 1, f. 118, and will be given

among the Additamenta. The date is 3 non. Nov. Anno xi., i.e., 3 Nov. 1253. They will also be found in the Burton Annals, Annal. Monast. i. 314. Here ends MS. B., Corpus Christi College, 16.

² This paragraph is not in B. at present, (though it was probably in the missing leaf,) but has been added by Parker in the margin from MS. Reg. 14. C. 7. With it ends the text of the *Historia Anglorum*, Madden, iii., p. 149.

Rex¹ fuit ad Natale in Wasconia.

A.D. 1254.

Anno Domini MCCLIV., qui est annus regni domini regis H[enrici] tertii trigesimus octavus, fuit idem dominus rex ad Natale Domini in Wasconia apud Besaceam, quod non procul distat a Regula, ubi dies Natalitios cum magnatibus suis solempniter et gaudenter celebravit, ubi etiam Wasconensibus esterlingos olfacientibus in vestibis duplicibus et aliis rebus desiderabilibus pretiosa contulit donativa.

MS. Reg.
14 c. 7.
f. 157.
The king
keeps
Christmas
at Bazas.

Vocatur regina a rege.

Regina autem surgens a puerperio prospere, die Banquet
sancti Ædwardi, scilicet in vigilia Epiphanie, purifi- given by
cationis sue festivitatem cum nobilissimo transegit in London
Londoniis² convivio. Cum qua convivabantur archi- 5 Jan.
episcopus, avunculus ejus, episcopus Elyensis, comes
Ricardus, comes Gloverniæ, et multi alii³ Angliæ opti-
mates.

Nota munificentiam reginalem.

Transmisit itaque tunc temporis regina domino regi Her gift to
quingentas marcas pro novo annuo munere de suis the king.
receptis redditibus, ad sue guerræ sustentationem et
pignorum adquietationem.

¹ Here begins what Matthew Paris wrote as the third volume of his work in continuation of the MS. C.C.C. 16. It is taken entirely from the only copy existing, MS. Reg. 14. C. 7 in the British Museum, where it follows the *Historia Anglorum*. See Madden, Preface to the *Historia Anglorum* i. p. li. The

question as to whether there is any doubt as to the authorship is discussed in the Preface. The MS. is fully described by Madden, i. pp. xlv-lviii.

² *Londoniis*] Interlined in a later hand.

³ *alii*] alie, MS.

A.D. 1254. *Eligitur magister H[enricus] de Lexintona in episcopum Lincolnensem.*

Henry of
Lexinton
elected
bishop of
Lichfield.
30 Dec.

The king
had prayed
the chap-
ter to elect
the bishop
of Here-
ford,

bu accepts
the elec-
tion.

In crastino vero beati Thomæ martiris canonici Lincolnenses elegerunt sibi in episcopum magistrum Henricum de Lexintona, ejusdem ecclesiæ decanum; et transfretavit electus ut regem videret, et ut a rege videretur et acceptaretur, tam electo quam electione approbata vel reprobata. Formidabat autem apparere coram rege, qui secundum consuetudinem suam ipsum decanum et totum precibus sollicitaverat urgentissimis capitulum, ut episcopum Herefordensem, qui manifeste reprobatus fuerat, tum quia alienigena Anglicum idioma ignoravit,¹ tum quia fama vel potius infamia ejus extitit² quod regno fuerat inimicissimus et infidelissimus, eligerent in episcopum et suarum pastorem animarum. Cui, licet regiæ petitioni instantissimæ, nullatenus voluerunt canonici electores favorem exhibere. Ipse enim, per manum sæcularem in ipsum episcopatum violenter intrusus Herefordensem, tam religiosos quam sæculares in partibus ultramarinis, (utinam honeste commorans,) gregem sibi commissum, lacte, lana, et arvina saginatus, lupinis dentibus dereliquit. Veruntamen rex, non inveniens in dicto electo causam reprobationis, ipsum, licet non sereno corde, admisit.

De quadam mirabili apparitione fantastica.

Remark-
able ap-
pearance
in the sky,
1 Jan.

In nocte vero Circumcisionis Dominicæ, cum esset ær in media nocte serenissimus, et firmamentum stellatum spectabiliter, luna existente octava, apparuit in aere, mirum relatu, navis quædam maxima eleganter composita, scemate et colore mirabili. Quam cum considerassent quidam monachi de Sancto Albano, apud

¹ ignoravit] Written over an erasure. | ² ejus extitit] Written over an erasure.

Sanctum Amphibalum gratia festivitatis tunc commo- A.D. 1254.
rantes, et inspexissent per stellas, si jam hora esset
matutinas decantare, convocaverunt omnes qui in curia
erant de clientela familiari, ut viderent mirabilia. Et
apparuit diu tanquam picturata et tabulis quasi vera
navis compacta; sed tanquam paulatim cœpit dissolvi
et disparere; unde creditur nubes fuisse, sed mirabilis
et prodigiosa.

Mandatum subdolum ad emungendam pecuniam.

Eodemque anno, cum sexto kalendas Februarii, die The king
videlicet sancti Juliani, convenissent universi fere sends mes-
Angliæ magnates, videlicet comes marescallus R[oge- sengers to
rus] Bigod Gilebertusque de Segrave, speciales domini the Eng-
regis nuntii, ad parlamentum venientes,¹ ex parte ejus lish parlia-
propositum suum præcordiale universitati Angliæ forte ment to
seducti nuntiantes. Aderant autem illuc comes Ricar- ask for
dus frater domini regis, scilicet comes Cornubiæ, comes money, L
Wintoniensis, cum domina regina, et omnes episcopi Jan. 27.
Angliæ, exceptis duntaxat Cantuariensi et Eboracensi ar-
chiepiscopis et Dunelmensi episcopo et Bathoniensi, qui
cum rege erat in Wasconia. Congregatisque universis, f 157 b.
prolocutor domini regis et nuntius exorsus loqui, ait;
" Amici et domini mei, in quorum sinu reposita est
" spes domini nostri regis, nec habet asili refugium
" nisi ad vos fideles suos, nostis quomodo periculis
" maris nulli parcentis Martisque discrimini pro regni
" juribus se fideliter ac constanter opposuit. Invenit
" autem hostes recalcitrantes valideque obstantes, quo-
" rum aliquos contrivit, alii remanent conterendi." Et
ut plus auditores commoveret, transgressus veritatem,
addidit quod " rex Castellæ, quem sperabat habere

¹ *venientes*] Sic, the author forgetting to finish the sentence; *venerunt* might be read.

A.D. 1254. "amicissimum, tanquam affinem vel consanguineum, inventus est hostis cruentissimus, et dominum regem Angliæ diffiducians; cui inclinantur Wasconienses, qui malunt ipsum Hispanum quam dominum suum naturalem; unde auxilium a vobis petit efficax et potens, tanquam in arcto constitutus." Tuleruntque aliqui regiorum nuntiorum in argumentum fidei et veritatis miræ spicula magnitudinis, quæ quarellos vocant, ab arcubalistis trajecta, quarum arcus proportionaliter censendæ fuerant trabeculæ; *hastilia* vero sicut *texentium liciatoria*. Comes autem Ricardus, ut aliis præberet exemplum et incentivum, primus respondit, (fidem enim dictis præbuit memoratis,) "Ego quia aliis potentior et obligatus magis cæteris, potenter ipsum dominum meum et fratrem juvabo, trecentos milites per annum sumptibus meis ipsi militaturos impensurus." Comes insuper Glovernæ auxilium secundum posse suum spondit; addens quod nullo modo ipsum regem juvaret ad acquirendum terram, sed ad corpus suum, si ipsum rex Castellæ hostiliter impeteret, liberandum. Similiter et sic suum promissum comes Ricardus jam arctavit, adiciens, "Si vera sint quæ dicuntur." Ad hæc verba respondit universitas, laqueos comperiens præparatos, "Heu, heu, ad quid tam argumentose nos conantur nostri decipere superiores? videmus hic luce clarius duo repugnantia; vocavit enim dominus rex reginam et primogenitum suum et hæredem et imbelles et imbecilles, ut ad eum venire quantocius non omittant. Quod nullo modo facerent, si contra ipsum magnum regem Castellæ foret præliaturus; immo potius si eos secum haberet, remitteret in Angliam, tutius custodiendos. Nonne prælocutum est de quodam speciali matrimonio, intra ipsos contrahendo? Hæc omnia contraria sunt prælocutis." Et sic rex incredibilem se perhibuit universitati. Sic igitur solutum est concilium cassum et

1 Reg. xvii.
7.

Aid promised by
Richard of
Cornwall
and

Richard de
Clare.

But the
others dis-
believe the
king's
statements,

and the
council
breaks up.

inane. Remisit igitur comes Ricardus tales litteras A.D. 1254. domino regi. Respice in libro Additamentorum ad signum citharæ.¹

Venerunt Saraceni baptizandi in Franciam.

Eodem quoque tempore venerunt in Franciam conversi ad fidem Christiani, quorum quidam erant baptizati, quidam baptizandi. Et hæc fuit eorum causa conversionis; viderant utique regem miraculose a manibus potentissimi Babiloniæ Soldani liberatum, et ipsum Soldanum ilico post captionem trucidatum; viderant insuper maximam regis in adversitate patientiam, in proposito inflexibilem constantiam; nam post suam captionem in Terra Sancta moram adhuc continuavit, castra firmavit, civitates contra Dei sui hostes communivit; viderant præterea fidei suæ firmitatem, quod sicut Job in tot adversis *labiis non peccavit*. Job. i. 22. Cæterum considerabant, quod pro amore Domini Dei sui Jesu Christi dulce regnum Franciæ deseruerit,² se maris, ventorum, et bellorum, et alienorum ac remotorum regnorum periculis et bellatorum expositurus, et pro animabus infidelium lucrandis omnem operam impensurus. Quod nullo modo posset fecisse sine Numinis adminiculo et Divinæ Majestatis consolatione. Prædicatorum insuper et Minorum informatione didicerant, quod Machometi lex spurciissima animarum est intoxicativa. Attulerant autem regis Francorum litteras patentes, ut de elemosinis regis sustentarentur, donec ipse veniret in partes proprias, et tunc plenius eisdem provideret.

Certain
Saracen
converts
come to
France.

¹ MS. Cotton. Nero D. 1, f. 120 b.
The harp is however on f. 122 b,
opposite a different letter.

² *deseruerit*] deseruerat, MS.

A.D. 1254.

Applicuerunt ignoti cultu et lingua.

Feb. 8.

Certain
ships fully
armed

f. 158.

touch at
Berwick
from an
unknown
country.

Anno sub eodem, videlicet in Septuagesima, rabie ventorum exagitatae, applicuerunt invitis earum rectoribus quædam barbarorum naves; quibus non sunt visæ penes nos consimiles, magnæ quidem et elegantes, atque solidissime armamentis navalibus et armis bellicis et victualibus omnimodis optime communitæ. Et appulsæ sunt in partibus Angliæ borealibus, non longe a Berewico. Quas cum comprehendissent litorum custodes, homines qui in eis erant, quasi barbaros vel exploratores vel etiam inimicos, simul apprehenderunt. Et omnia perscrutantes, invenerunt [navium]¹ sentinas repletas armis quamplurimis, et onustas loriceis, galeis, clipeis, lanceis, arcubus et sagittis, arcubalistis et spiculis, et victualibus, quæ sufficerent cuidam exercitui. Et cum interrogarentur quinam essent, noluerunt ballivis indicare, qui, cur, unde, vel quare advenissent. Nec linguam eorum aliquis ex ballivis intellexit; visæque [sunt]¹ aliæ naves tales supra mare. Et cum crederent omnes interimi, permissæ sunt recedere in pace, ne crudeliores tempestate homines invenirentur, et ne forte ultio sequeretur.

They are
allowed to
go peace-
ably.*De quadam seditione apud Baoniam.*Attempt of
Gaston de
Béarn
against
Bayonne,
2 Feb.

Eodem anno, circa festum Purificationis beatæ Mariæ, Gasto de Biaerre, congregata hostium domini regis multitudine, attemptarunt temere civitatem Bahannia seditione et hostiliter intrare, eamque sibi occupare. Est autem Bahainnia civitas opulenta supra mare sita, secunda in tota Wasconia, portu et navibus, viris bellatoribus, præcipue mercatoribus vinariis optime communita. Sed plerique de civibus regem oderant, pro crebris in Anglia irrogatis sibi injuriis; unde admissis quibusdam hostibus, cum civitas patuisset discrimini, comprehensi sunt a fidelibus regis per plebeios

¹ These words are written with a style in the margin.

civitatis, qui regem dilexerunt, multi eorum qui sic A.D. 1254. intraverunt proditores, et pro meritis sunt puniti.

De funere Johannis Hansard et de tempestate frigiditatis quæ tunc cessavit.

Tempore sub eodem, videlicet die sancti Gregorii, delatum est corpus Johannis Hansard militis per villam Sancti Albani versus partes natalis patriæ, videlicet Aquilonares, ibidem honorifice, prout decuit, tumulandum. Erat enim non ultimus inter illarum partium optimates. Obierat autem in expeditione, funere geneali.

Funeral of
John Hansard,
12 March.

Nota de frigore diuturno.

Eodemque die cessavit frigoris asperitas, quæ illa hieme fere tota inhorruerat continuata, postquam scilicet in nocte Circumcisionis¹ quædam navis in aere, vel nubes navi simillima, sed obstupenda,² apparuit manifesta. Quæ visio signum tunc futuræ fuisse creditur tempestatis. Sequebatur insuper tanta ovium et ferarum pestis mortifera, ut ovia ovibus, forestæ feris vacuarentur; in copiosis autem gregibus vix pars dimidia remaneret.

The cold
ceases.

Murray.

Dominus Papa reprehendit et castigat scolares umbratiles ad leges propter lucrum saltitantes properantes.

Temporibus quoque sub eisdem, dum adhuc Papa Romæ esset, considerans liberales artes jam in mechanicas pæne fuisse conversas propter lucrum, et [quod] vere possit dici de philosophia,

Letters of
the Pope
with advice
to scholars.

"Prostat, et in pretio³ pro meretrice sedet;

Ovid.
Epist.
ex Ponto,
ii. 3, 20.

¹ See above, p. 422.

² *obstupenda*] *obstipenda*, MS.

³ *pretio*] *quæstu*, in Ovid.

A.D. 1254. et quod jam fere omnes scolares, intactis grammaticæ rudimentis, auctoribus, et philosophis, ad leges prope rant audiendas, quas constat non esse de numero artium liberalium;—artes enim liberales propter se appetuntur, leges autem ut salaria adquirantur; immo etiam, ut omnibus liquet, adolescentes ætate et scientia satis simplices, ex quo noverint in paucis sophismatibus perstreptentibus palmis congrarrire, cathedras adscendunt magistrales, ut nomine magistrali usurpato tumeant elevati, et facti venerabiliores sine fundamento ad culmina scandunt celsiora, et salutata legum aut decretorum scola, etiam ad pontificales advolant dignitates, cum¹ melius esset et utilius scholarum prius imbui experientia, et sic digne aliis adjudicantibus transcendere ad præmia;—volens igitur dominus Papa hujusmodi præsumptioni consilium dare salubre, admonitionem fecit laudabilem et convenientem.

f. 158 b. Scripsit igitur dominus Papa super hoc elegantem epistolam, quæ sic incipit:

Other
Papal let-
ters.

"Innocentius episcopus, etc., omnibus prælatis in regno Franciæ, Angliæ, Scotiæ, Walliæ, Hispaniæ, et Hungariæ constitutis, salutem et Apostolicam benedictionem. Super specula," et infra, "Dolentes recolimus," etc. Respice in libro Additamentorum, ad signum $\text{D}|\text{o}|\text{C}$.² Item aliud pium factum fecit, modificando gravamina visitationum. Respice in eodem libro ad signum primæ columbæ.³ Sic incipiunt literæ: "Ad memoriam et observantiam perpetuam contra gravamina," etc. Item aliud pium factum Papæ Innocentii, de his literis, quæ in dicto libro scribuntur, ad signum secundæ columbæ,⁴ quæ sic incipiunt; "Venerabilibus fratribus universis, patriarchis, archiepiscopis et episcopis, et dilectis filiis abbatibus,"

¹ cum . . . convenientem] Written over an erasure.

² MS. Cott. Nero D. 1, f. 123.

³ Id., f. 103, see above, p. 346.

⁴ Id., f. 103 b.

etc. Similiter autem et in hoc volumine scribuntur hæc A.D. 1254. duæ¹ epistolæ in fine proximo antecedentis anni, ad signa scilicet columbarum.²

De ira et impetu quodam domini Papæ.

Hoc etiam anno, dominus Papa, dum una dierum iratus supra modum vellet malo grato omnium fratrum cardinalium ossa corporis episcopi Lincolnensis extra ecclesiam proicere, et ipsum in tantam infamiam præcipitare,³ ut ethnicus, rebellis, et inobediens per totum mundum acclamaretur, jussit talem literam scribi domino regi Angliæ transmittendam, sciens quod ipse rex libenter desæviret in ipsum et in ecclesiam de prædandam. Sed nocte sequente apparuit ei idem episcopus Lincolnensis pontificalibus redimitus, vultuque severo intuituque austero ac voce terribili ipsum Papam in lecto sine quiete quiescentem aggreditur et affatur, pungens ipsum in latere ictu impetuoso cus- pide baculi, quem bajulabat, pastorali[s].⁴ Et dixit ei; "Senebalde Papa miserrime, proposuistine ossa mea in mei et ecclesiæ Lincolnensis obprobrium extra ecclesiam proicere? unde hæc tibi temeritas? Dignius foret ut tu,⁵ a Deo sullimatus et honoratus, Dei zelatores, licet defunctos, coleres. *Nullam potestatem in me habere*⁶ te Dominus amodo patietur. Scripsi tibi in spiritu humilitatis et dilectionis, ut errores tuos crebros corrigeres. Sed tu monita salubria superbo oculo et fascinnanti corde contemp- sisti. *Væ qui spernis, nonne et tu contempneris?*" Isa. xxxiii. Et sic recedens pontifex Robertus ipsum Papam, qui quando, ut dictum est, pungebatur, ab alto ingemuit,

Rage of the Pope at the memory of Grosseteste.

His vision of Grosseteste.

Nota qualiter in visione nocturna percussus est Papa Innocentius IV. ab episcopo Lincolnensi Roberto. Nec unquam postea plene convaleuit Papa.

Isa. xxxiii. 1.

¹ MS. repeats *due*.

² MS. Cott. Nero D. 1, ff. 110 b, 108 b, where these letters are repeated.

³ *præcipitare*] Written over an erasure.

⁴ The arm, with the pastoral staff, is drawn in the margin.

⁵ *tu . . coleres*] Written over an erasure.

⁶ S. Joh. xix. 11.

A.D. 1254. quasi lancea transverberatus, dereliquit seminecem et voce flebili cum suspiriis ingemiscentem. Unde camerarii ejus hæc audientes, attoniti interrogaverunt quidnam hoc sibi vellet? Papa vero cum gemitibus et suspiriis respondit, dicens; "Terrores nocturni conturbaverunt me vehementer. Nec mihi penitus ut prius restaurabor restitutus; heu, heu, quantum latus doleo, sine lancea gemo lanceatus." Nec comedit nec bibit illa die, fingens se anhelis febribus inflammatum. Nec adhuc quievit Dei super eum ultio cum indignatione.

His subsequent illness.

Dissipatur victus Papalis exercitus.

Defeat of the army under his nephew in Apulia.

Nec multo post, Papa non sentiens divinas¹ per servum suum admonitiones, sed bellicis nimis et sæcularibus negotiis intendens, minus in eis prosperatur, licet curam, laborem, et sumptus non paucos expendendo. Sed Marte ei, immo Domino exercituum, adversante, exercitus ejus, quem contra Apulos maximis sumptibus direxerat, sub ducatu consanguinei nepotis sui Willelmi,² dissipatus, victus, et confusus, cum ejus duce³ letaliter vulnerato occubuit. Referuntur ibidem interfecti Christiani milites et servientes prævalidi stipendiarii Papæ militantes, ad quatuor milia virorum. Et suxit tantum sanguinem Christianum effusum tota patria Romanorum. Direxerat autem Papa iter illis diebus versus Neapolim, licet in latere quasi pleuresi infirmatus vel lancea sauciatus. Nec potuit ei cardinalis albi⁴ phisica suffragari. Non enim pepercit Robertus Lincolnensis Sinebaldo Januensi. Et qui vivum noluit audire corripientem, senserat mortuum impingentem. Nec unquam postea ipse Papa unum

The Pope goes to Naples.

f. 159.

His illness.

¹ *divinas . . expendendo*] Written over an erasure.

² William Fiesco, cardinal d. tit. S. Eustachii.

³ He died in 1256. See below, p. 474.

⁴ i.e. John Tolet (? of Toledo), card. p. tit. S. Laurentii in Lucina. See above, p. 306.

bonum diem vel prosperum continuavit usque ad noctem, vel noctem usque ad diem, sed insomniam et molestiam. A.D. 1254.

Confirmatur electus Lincolniensis.

Quinto kalendas Aprilis, confirmatus¹ est electus Lincolniensis ab archiepiscopo Cantuariensi B[onefacio], videlicet dominus Henricus de Lexintonia, decanus² Lincolniensis, qui quia tam nobili prædecessori successerat, bonam de se speciem per girum reddebat. Sed tamen sublimatus potestate et honore minoratur in largitate. Confirmation of the elect of Lincoln, March 28.

Karleolensis obiit.

Mense autem sub eodem, videlicet tertio idus Maii,³ obiit episcopus Karleolensis Silvester, dum equum nimis lascivum equitans pedemque ad cespitem offendens, corruit supinus assessor, et contritus et ossium dissolutis compagibus, expiravit. Death of Silvester, bishop of Carlisle, 13 May.

Obiit Willelmus comes de Ferrariis.

Et eodem tempore, scilicet nono kalendas Aprilis, obiit⁴ comes de Ferrariis Willelmus filius Willelmi, vir discretus et legum terræ peritus. Hic dum pedum infirmitate diuturna, quæ podagra dicitur, a primis annis, sicut ejus pater, velut hæreditarie laboraret, in lectica vel carpento vehi consuevit de loco ad locum. Et dum una dierum iter ageret, veredarii ejus incaute vehiculum suum regentes super quendam pontem, scilicet⁵ apud Sanctum Neotum, cadere permiserunt Death of William III., earl of Ferrers, March 24.

¹ A mitre and pastoral staff are drawn in the margin.

² *decanus . . largitate*] Written over an erasure.

³ *Maii*] Probably an error for

Martii. See the Burton Annals, *Annales Monastici*, i., p. 317.

⁴ His shield reversed is drawn in the margin.

⁵ *scilicet . . . Neotum*] In the margin.

A.D. 1254. evolutum. Qui contritis licet membris tunc mortem evasisset, nunquam tamen penitus sanus; postea viam universæ carnis est ingressus.

Confectum est crisma in ecclesia Sancti Albani.

Chrysm at Eodemque anno, confectum est crisma in ecclesia
St. Al- Sancti Albani a venerabili episcopo Bangorensi Ri-
ban's. cardo.

Subrogantur tres decani.

Walter of Circa festa Paschalia, canonici Sancti Pauli subroga-
London verunt sibi decanum loco magistri Henrici de Corn-
Dean of hulle, magistrum Walterum de Londoniis.
St. Paul's.

Elections Canonici vero Eboracenses loco Sewali in Eboracen-
at York sem archipræsulem electi vel postulati.¹
and Lin-

coln. Canonici vero Lincolnienses elegerunt sibi in epi-
scopum magistrum Henricum de Lexintonæ, ejusdem
ecclesiæ decanum.

Invidia.

Opposition Per idem tempus, cum Henricus filius Fretherici et
to Henry, imperatricis Hysabellæ, sororis domini regis Angliæ,²
son of in flore suæ vernaret juventutis, et, persuadente inge-
Frederick nit sanguinis nobilitate, Anglos diligeret et pro posse
II., in Anglos promoveret, audientes hoc Seculi et Apuli intra se
Sicily and Apulia. dixerunt; "Quis putas puer iste erit? A stirpe utique
Nota de invidia Se- "oriundas est Anglorum regia. Si, ut cœpit, prospere-
culorum in "tur, nos omnes superabit, et superatos subpeditabit."
Henricu- Audierantque quod Papa concesserat regnum eorum
lum inson- comiti Ricardo, avunculo adolescentis Henrici, unde su-
tem nepo- pra quam dici potest indignantes, intumuerunt contra
tem regis Papam et contra insontem juvenem. Et ut eis moris
Angliæ. est, eum potionare cogitabant, ut supra³ dictum est.

¹ Godfrey de Ludham succeeded as dean of York in 1256.

² MS. ins. cum.

³ See below, p. 448. The latter

part of this chapter is written over an erasure, probably after the rest of the book was written; whence the mistake of *supra* for *infra*.

De lugubri bello commissio in finibus Flandriæ. A.D. 1254.

Per idem tempus, commissum est prælium cruentissimum post bellum de Apulia in confinio Flandriæ et Braibantiæ, inter Francos et Flandrenses et eorum fautores ex una parte, et comitissam¹ Flandrensem et ejus complices, videlicet Willelmum de Holande, regem videlicet Alemanniæ, et multos alios magnates Braibantiæ et Alamanniæ ex altera, pro filiis² dictæ comitissæ et duobus viris. In quo certamine lamentabili et a sæculis deplorando ceciderunt bellatores strenuissimi, armis trucidati vel undis marinis submersi vel fluvialibus, utrobique infiniti, ita ut de una civitate Flandrensi interierunt ad decem milia interempti. Nec supererat qui evaderet casum nuntiaturus. Tandem post multam sanguinis effusionem, cessit victoria Willelmo regi memorato et Alemannis; Franci autem victi, vulnerati, et pro majori parte trucidati, deteriorem calculum subeuntes, dampnum et obprobrium indelebile sunt perpessi. In abissum igitur desperationis, diffidentiae, et desolationis Franci præcipitati, tum propter cædem in Terra Sancta super eos multiplicatam, tum propter istam contra finitimos jam de eis ad votum triumphantes, significabant igitur sub omni festinatione domino regi Francorum, qui in partibus transmarinis castra et civitates de consilio Templariorum et Hospitalariorum multis thesauris præter redemptionem suam exposuerat, ut omnibus aliis omissis ad propria quantocius redire properaret. Franci enim corona titubante per superbiam muliebrem, comitissæ videlicet Flandriæ, quæ duobus viris et duobus innitens filiis, totum regnum Galliæ patet discrimini. Regna quoque Alemanniæ, Siciliæ, et totius Germaniæ sunt concussa; maxime cum rex Angliæ, Papalibus nutibus inclinatus, regis Hispaniæ

Progress
of the civil
war in
Flanders.

Pro quibus
rex Fran-
ciæ rever-
sus est.

Victory of
William of
Holland.

f. 159 b.

Danger of
France.

¹ Margaret, younger daughter of Baldwin IX.

² See p. 434, note ¹.

A.D. 1254. jam affinitate non modice roboretur, qui erecta fronte, Normannis introducentibus et Hispanis potenter patrocinantibus, Franciam impugnare procacius comminatur. Rex igitur Franciæ his auditis, licet invitus, et super hoc Terræ Sanctæ omnes incolæ doluissent, caute reditum maturavit. Timuit autem Januenses et Pisanos, quos in captione Damiatæ temere supplantarat; et insuper debitis eorum non modicis tenebatur obligatus. Franci igitur, ut rex liberius remearet, eosdem per terram tenebant occupatos.

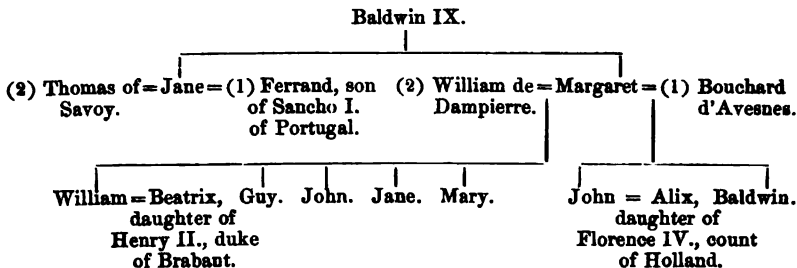
Louis IX.
hastens his
return.

Nec adhuc cessarunt invasiones particulares et insidiæ in Flandria.

Causes of
the war in
Flanders.

Nec adhuc inimiciæ, insidiæ, incendia, cædes die aut nocte cessaverunt inter Alemannos, Francos, Flandrenses, Braibanceos, et Frisones, quin mutuo sese et corrodant et consumant. Et quia toti Christianitati hæc guerra, Christiani sanguinis consumptiva, est dampnosa, dignum arbitror hujus dissensionis causalem radicem audientibus enucleare. Hoc enim fuit discordiæ seminarium primitivum. Comitissa Flandriæ¹ Margareta, dum adhuc in puellari ageret ætate, nec spes aliqua esset ut ad dominium Flandriæ perveniret, clam contraxit cum Bucardo de Avennis, et filios tres² ab eo suscepit, scilicet Johannem de Avennis et duos

¹ This paragraph will be best understood by the following genealogy :

² *filios tres*] There were only two, John and Baldwin.

alios. Eodem autem B[ucardo] revolvēte in animo A.D. 1254. quod diaconus esset, et ideo matrimonium esse illegi- Causes of
timum et ideo forte dirimendum, vel forte in facto the war
læsus conscientia, Romam adiit, ubi matrimonium in Flan-
ders.
ipsum confirmaretur vel saltem dissimularetur. Et
compertum fuit, quod soror¹ ipsius, quæ comitatum
tenebat, sterilis extitit; et sperabatur quod hæreditas
ipsa processu temporis ad eam devolveretur. Willel-
mus Damper ex nobiliori genere Francorum oriundus,
miles, subdiaconus tamen, aspirans ad dominium Flan-
driæ, occulte prius locutus est cum ipsa M[argareta].
Et postea dum alius esset in prosecutione negotii sui
Romæ, contraxit cum ea solempniter. Quo comperto,
prædictus B[ucardus] habens hoc pro fabula prius, sed
post fama crebrescente, et re delucidata certificatus,
scripsit eidem M[argaretæ], ipsam reprehendens, et ut
ad animum rediens resipisceret, exhortans diligenter.
Sed ipsa secundis optatis nuptiis potita, in quibus plus
ei complacuit, suam sprexit exhortationem, rescribens ei
provocando et deridendo, sic dicens; "B[ucardus] in
" ordine Levitico de cætero ecclesiæ ministret, oblationi-
" bus inhiando, quia Margareta amplexibus diu fruitur
" concupitis." Hoc audito, cum nihil facere posset B[u-
cardus], reversus est Romam; postulans liberos suos a
domino Papa, quos ab ea susceperat, legitimari. Sus-
cepit igitur M[argareta] a secundo marito filios tres,
Willelmum scilicet Damper et fratres ejus.² Pueri
autem diversis patribus procreati cum adolevisent, et
mater, sorore sua comitissa defuncta, comitatum Flan-
driæ et Hamæ³ suscepisset, cœperunt pueri inter se
deceptare de hæreditate, dicente matre primos esse
spurius, secundos autem legitimos; odio traduce in
filios propter patrem, quem oderat. Litigant igitur
patre utroque mortuo magis ac magis adolescentes;

¹ i.e. Jane, sister of Margaret.

² fratres ejus] Guy and John.

³ Hamæ] i.e. Hainaut.

A.D. 1254. mater, sicut et juvenes, propriam allegans turpitudinem. Demum cum super hoc quæstio delata esset ad curiam Franciæ, supposuerunt se partes judicio regis. Rex vero habito respectu ad carnem et sanguinem, eo quod dictus W[illelmus] propinquus sibi erat, sic sententiavit, quod nec uni sit nec alteri sed divideretur hæreditas, Flandriam adjudicans Willelmo, et Hammam adjudicans Johanni. Quod J[ohannes] sægre ferens respondit; "Hoc mihi, rex, das quod auferre non præuales, et aufers quod dare potuisses; Flandria enim de te tenetur, et Hamma de imperio." Et cum aliter non proficeret, eo quod per fidejussores obligatus fuisset stare judicio regis per ratihabitionem, a curia indignanter recessit, indignationem suam pro loco et tempore efferbiturus. Et præcavens sibi ad roborandum partem suam, neptem tunc ducis Braibantise, sororem¹ videlicet Willelmi de Holandia,² sibi duxit in uxorem, per quam sibi tantum robur accrevit, quod W[illelmus]³ postea in quodam torneamento extitit interfectus. Et frater suus, qui ei sic debuit succedere in comitatum Flandriæ, cum multis Francegenis obiit interemptus.⁴

The quarrel referred to Louis IX. f. 160.

John d'Avesnes remonstrates against his award.

Marriage of John d'Avesnes.

Death of William de Dampierre.

Death of Guy de Dampierre, [an error.]

Nota magnam miseriam quæ per feminam accidit.

Misery thus brought about by a woman. Memorata igitur a sæculis congressio deploranda in finibus Flandriæ perpetrata est circa medium Autumni, ut uberius meteret Diabolus et vindemiaret multorum animas occisorum. Interierunt enim diversimode plusquam viginti milia hominum bellatorum, ex diversis tam regni Francorum quam imperii, scilicet Germaniæ quæ multas amplectitur provincias, regionibus

¹ sororem] Adelaide or Alix, daughter of Florence IV., count of Holland. Her mother was Matilda, daughter of Henry I. of Brabant, and sister of Henry II.

² Holandia] Halandia, MS.

³ Willelmus] William de Dampierre. This was on June 6, 1251, at Trasegnies.

⁴ interemptus] This is a mistake for his captivity at the battle of Walcheren, 4 July, 1253.

congregatorum, qui omnes per unam solam muliercu- A.D. 1254.
lam impudicam perierunt. Et sicut Pergama per gamos,
id est, feminam, tota Troia in cinerem est redacta, et
Græcia est suis incolis spoliata, Venere procurante, ita
in hac ruina, quæ die Veneris accidit, tota Francia,
Germania, et Flandria induit cum dolore confusionem.
Sed et interfectorum uxores, liberi, consanguinei, et
amici, quasi altera morte sunt puniti. Ipso namque
tempore, missus erat pro arduis domini regis Angliæ
negotiis ab ejus latere dominus J[ohannes] prior de
Neuburgo, specialis ejusdem regis consiliarius et nun- John prior
tius in partes illas, qui super his casibus per magna- of New-
tes certificatus hæc scripturæ commendabat. burgh, the
informant
on these
matters.

De infelicitate impudicæ comitissæ Flandriæ.

Sciendumque quod merito ista non comis comitissa Wicked-
Flandriæ M[argareta], quæ se duobus viris impudenter ness of the
et illicite supposuerat, sicut soror ejus exigentibus pec- countess
catis esse meruit, vel saltem a multis dici, patricida,¹ Margaret.
ita et ista prolicida esse infelicer promeruit et mul-
torum causa peremptorum. Prior² enim natu filius ejus
per illam peremptus est; alter,³ crure mutilatus.

De occisis et captis.

Capti sunt in illo cruento prælio comes de Bar,⁴ dum Names of
ardenter præliaretur, cupiens se vindicare de injuria the chief
facta sibi in guerra illa in proxima præterita con- persons
gressionem, in qua monoculabatur; (duravit enim odium taken
illud et guerra per ferme triennium;) comes de Gysnes,⁵ prisoners
comes de Gelre,⁶ comes de Joegni⁷ Campanus, Simon battle [of
Walche-
ren.]

¹ This refers to the execution of the impostor calling himself Baldwin. See above, vol. iii. p. 90.

² John de Avesnes, who died 24 Dec. 1256.

³ Baldwin de Avesnes.

⁴ comes de Bar] Theobald II.

⁵ comes de Gysnes] Arnold III., Count of Guisnes.

⁶ comes de Gelre] Otho III., Count of Gueldres.

⁷ comes de 'Joegni] William II., Count of Joigni in Champagne.

A.D. 1254. de Claro Monte, Jacobus de Oyni, Robertus de Bosek, Suessionum nobilissimus; et aliorum magnatum, quorum nomina non tenemus, et communiarum Francigenarum multitudo copiosa; ita quod captorum et occisorum magnatum, militum, servientium, et de communiis armatorum, ad plus quam centum milia dicitur numerus ascendisse. Nec hæc in cronicis Anglorum collocassem, nisi immanitas effusionis sanguinis Christiani in confinio Angliæ perpetrati me provocasset.

Frightful
amount
of the
slaughter.

Quæ regiones commotæ sunt in hoc infausto prælio.

Countries
and princes
injured by
this war.

f. 160 b.

Exultantibus igitur Dei hostibus Sarracenis, qui de jactura Christianorum consueverunt gratulari, concussa sunt horum regna magnatum, scilicet totius Germaniæ. Primo acerbiorum passus est jacturam rex Francorum, Deo in Terra Sancta militans, quolibet rege potentior. A qua jam rediens, propter hoc discrimen revocatur ad dampnum totius Christianitatis. Et multi de Franciæ regno primates. Dux Baviaræ,¹ qui centum milia marcarum Coloniensium ab antiquo tempore redditus annui habet, de novo autem plus incrementi, qui totum thesaurum suum in hac guerra exposuit. Dux Saxonum,² eo non minor, similiter, domini regis Angliæ consanguineus, dux Brunewik³ qui et consanguineus est regis ejusdem, dux Braibantiæ⁴ qui et Lovaniæ, qui se vocat ducem Lotharingiæ, dux de Lemburg,⁵ dux Suaviæ,⁶ dux Austriæ,⁷ dux de Limburg;⁸ quædam Landegravia potentissima, dicta Sopha,⁹ quæ domina est Duringiæ pro magna parte; duo Marchiones, unus versus Sclavoniam, alter versus Boemiam, Boemiæ rex est. Dux

¹ *Dux Baviaræ*] Otho II.

² *Dux Saxonum*] Albert I.

³ *dux Brunewik*] Albert I.

⁴ *dux Braibantiæ*] Henry III.

⁵ *dux de Lemburg*] Waleran IV., duke of Limbourg.

⁶ *dux Suaviæ*] Conrad IV.

⁷ *dux Austriæ*] Przemislus Otocar II., king of Bohemia.

⁸ *dux de Limburg*] John, second son of Otho I., duke of Brunswick and Lunebourg. *de Pelue* is written with a style in the margin.

⁹ *Sopha*] Sophia, duchess of Brabant, daughter of Louis IV., landgrave of Thuringia.

Polemia¹ a Tartaris interemptus est. Landegravius de A.D. 1254. Duringe, sancta Elizabeth Landegravia de Duringe et filia regis Hungariæ.² Quilibet horum transmiserat aliquos de suis [complicibus]³ contra Francorum exercitum, in auxilium Willelmi de Holandia regis Alemanniæ. Frisones vero qui venerunt ad exercitum male tractati sunt a Willelmo, quia superbus et impatiens amicitie thesauris ditatus fuit Papalibus. Unde Frisones indignantes ex tunc paraverunt ei insidias. Quod postea apparuit, prout sequens sermo declarabit tempore suo. Nec ei Papalis pecunia male adquisita profuit, immo obfuit vehementer. Ecce jam fere tota Europa pro luxuria muliebri est commota, et Diabolo machinante et inde merito cachinnante deteriorata. Hoc etiam anno Cisterciensis ordo jacturam incurrit non minimam pro Flandrensi exterminio, qui lanas consuetas nequiverant comparare. Nec prætereundum arbitror quoddam verbum cruentum, quod ipsa sæpèdicta comitissa, altera Medea, non erubuit pronuntiare.

Loss from
it to the
Cister-
cians.

Nota verbum matris non maternum.

Contigit postea, quod J[ohannes] de Avennis, filius comitissæ memoratæ, positus insidiis cepit duos filios ejusdem comitissæ, fratres scilicet suos, sed tantum uterinos;⁴ et in custodia tuta fecit reservari lætabundus, sperans per eos matrem ad pacis unitatem revocare, dicens ei per scriptum et nuntios quos plus credidit gratiosos, "Cara mater, si mei non vis, saltem filiorum tuorum fratrum meorum uterinorum, quos in vinculis teneo, miserere, et paci consenti tibi fructuosæ." Cui illa; "Filii mei fratres tui in manu tua sunt; non flectar propter eos; voluntati et arbitrio tuo exponuntur. Macta eos, carnifex truculente. Et unum

Monstrous
speech of
the count-
ess of
Flanders
to John
d'Avesnes.

¹ *dux Polemia*] Boleslas V.; he was not killed, but fled into Hungary from Batou-Khan in 1240.

² *Ante hæc mortui erant*, or something of the kind seems to be wanting at the end of this sentence.

Louis IV. died in 1227, St. Elizabeth in 1231.

³ Written with a style in the margin.

⁴ *vel patrilios* in the margin.

A.D. 1254. "eorum coctum elixum devora piperatum, et alium
 "assatum et alleatum." Quod verbi offendiculum in
 multorum faucibus ad omnium mulierum, præcipue
 matrum, obprobriumolvebatur. Sed ne aera coinqui-
 nent, hanc materiam omittentes, ad ea quæ Anglicam
 contingunt historiam calamum adaptemus.

*Iterum in quindena Paschæ congregati sunt magnates
 Angliæ Londoniis.*

The king
 sends to
 London
 for money.

Congregati sunt iterum Angliæ magnates Londo-
 niis, quibus significavit rex quod pecunia indigebat et
 viribus amplioribus ad repellendum violentiam magni
 hostis supervenientis;¹ quod mandatum signatum fuit
 regio sigillo. Responderunt autem omnes et singuli,
 quod jam per tres septimanas² Londoniis inaniter ex-
 pectantes [fuerant] adventum comitis Ricardi et aliquo-
 rum magnatum moram protrahentium, et totiens regiis
 exactionibus vexabantur, quod vix poterant respirare.
 Non tamen venire omitterent ad succursum domini
 sui regis corporaliter, si de hostili adventu regis His-
 panie, hoc comminantis, plenius certificarentur. Mira-
 banturque, ut dicebant, quod idem rex Castellæ nunquam
 tempore, quo comes Legrecestriæ Simon Wasconie præ-
 fuit et rebelles multos edomuit, Wasconiam vendicavit.

The nobles
 are fore-
 warned
 against the
 king's
 crafty
 designs.

Hoc igitur argumento et multis aliis, quæ in ultimo
 huic proximo parlamento prætanguntur, sed et per
 comitem S[imonem] qui tunc de partibus rediit trans-
 marinis, qui veritatem super hoc nuntiavit, magnates
 edocti, regis muscipulas præcaverunt, qui ex bonis
 Angliæ periclitantis alienigenas saginavit. Hoc autem
 subdolum consilium ex sulphureo fonte Pictavensium
 dicitur emanasse. Et sic cum summa indignatione
 tristes admodum procures recesserunt.

¹ *hostis supervenientis*] Written
 over an erasure.

² MS. repeats *jam*

De miseria Judæorum.

A.D. 1254.

Diebus quoque sub eisdem, post Pascha, citra dies tamen Rogationum, rex, ne quiesceret, adeo desævit in Judæorum popellum miserrimum, ut vivere fastidirent. Et cum convocarentur, exegit ab eis comes Ricardus ad opus regis quamplurimum indigentis pecuniam non minimam, sub poena carceris teterrimi et mortis ignominiosæ. Elyas igitur de Londoniis, Judæorum pontifex, habito cum sociis suis consilio, respondit pro omnibus, qui maximam frequenter nolens volens solverat pecuniam:¹ "O domini proceres, videmus indubitanter, quod dominus rex nos delere proponit de sub cælo. Det nobis, petimus pro Deo, licentiam et conductum recedendi a regno suo, ut alibi quæramus et inveniamus mansionem, sub aliquo principe, qui alicujus viscera gestat misericordiæ et veritatis ac fidelitatis stabilitatem, et recedemus irredituri, relictis hic suppellectili et domiciliis. Quomodo diliget nos misellos Judæos, vel nobis parceret, qui suos Anglicos destruit naturales? Habet Papales, immo suos mercatores, non dico fceneratores, qui de præstationibus cumulos coacervant pecuniarum infinitos. Innitatur rex eis et suis inhiet emolumentis. Nos profecto supplantatos et depauperarunt. Quod utique scire rex dissimulat, exigens a nobis quæ non possumus exhibere, etsi oculos erueret vel excoriatos jugularet." Et hæc singultibus et lacrimis sermonem impredientibus dicens, siluit fere cadens in extasim moriturus. Quod cum ad notitiam magistratuum pervenisset, non permiserunt eos a regno recedere, dicentes; "Quo fugeritis miseri? Ecce rex Francorum vos odit et persequitur, et exilio perpetuo condemnavit; vitantes Caribdim in Cillam mergi desideratis." Et sic parva substantiola, quæ eis ad eorum exilem substantiationem relinquebatur, ab eisdem violenter est extorta.

Demands
of earl
Richard
from the
Jews for
the king.
f. 161.

Speech of
the high
priest,
Elyas.

They are
not al-
lowed to
leave the
kingdom.

Their small
remaining
substance
pillaged.

¹ *regi pecunie solverat quantitatem* in the margin.

A.D. 1254. *Item alius impetus bellicus inter Francos et Alemannos.*

Battle
between
the French
and Ger-
mans.

Tempore quoque sub eodem, facta est irruptio hostilis inter Francos et Francorum fautores ex una parte, et Alemannos et eorum fautores, quorum maximus fuit Willelmus de Holande, rex Alemanniæ, ex altera. Frisones, qui neutraliter se habebant, a Willelmo de Holande hostiliter impetuntur. Intimatum enim erat ei quod ei insidiabantur. Ipsi autem per fugam vix sunt elapsi.

Consecratus est electus Lincolniensis in episcopum L[incolniensem].

Consecra-
tion of
Henry of
Lexington,
Bishop of
Lincoln,
May 17.

Tunc quoque temporis, scilicet decimo sexto kalendas Junii, consecratus est in episcopum Lincolniensem electus Henricus de Lexingtona ab archiepiscopo Cantuariensi B[onefacio], in partibus transmarinis.

De irruptione Walensium in exercitu regis.

The Welsh
in the
royal army
in Gascony
severely
punished
for a raid
by the
Poitevins.

Sub eisdem diebus, cum in exercitu regis in Wasconia Walenses quidam secundum consuetudinem suam in terras hostium regis discurrerent prædis intendentes, capti sunt a fratribus regis et episcopo Herefordensi, et subito supra merita graviter puniti, qui tum parum vel nihil mali perpetrarunt. Nec fuit inde mota prius querela coram comite Herefordiæ, qui constabularius regii exercitus ex antiquo jure fuisse et esse dinoscitur. Et hoc in præjudicium et contemptum factum est comitis, et contra totius exercitus legem et consuetudinem. Reponens autem super hoc comes querimoniam coram rege, nihil nisi sannas reportavit. Indignantes igitur super hæc Angli vix se continuerunt, quin conserto agmine in Pictavenses omnes in frustra conscidissent. Sed rex pavefactus et trepidus, junctis manibus veniam de suo errore humiliter postulans, vix

Rage of
the Eng-
lish against
the Poi-
tevins.

furorem compescuit incipiendum, qui si inciperetur, A.D. 1254. sanguis effusus latius inundaret. Et subrepat murmur per totum exercitum, quoniam rex per omnia studuit patrissare. Tum vero ab incircumspecto rege recesserunt, ad propria redeunt, (viderunt namque jam pacis omnimodæ firmitatem elongari,) quidam magnatum Angliæ, de regis tamen licentia, comes Rogerus Bigod, Willelmus de Sey, et alii quamplures, vestigia comitis Legrecestriæ S[imonis], qui præcesserat, consequentes.

Several of the nobles leave the army.

Revocatum est iniquum iudicium Henrici de la Mara¹ justiciarii itinerantis.

Anno quoque sub eodem, in æstate revocatum est et cassatum iniquum² iudicium, quo Henricus de Mara f. 161 b. itinerans justiciarius fecit amerciari domum Sancti Albani ad centum libras, regina et comite Ricardo existentibus regni custodibus, regeque agente in Wasconia.

Litteræ super hoc perpetuæ.

" Henricus, Dei gratia rex Angliæ, dominus Hiberniæ, dux Normanniæ, Aquitanniæ, et comes Andegaviæ, omnibus ad quos præsentibus litteræ pervenerint, salutem. Quia constat nobis per inspectionem cartarum prædecessorum nostrorum regum Angliæ, quas abbas Sancti Albani habet, quod homines ipsius abbatis non debent venire extra suam libertatem ejusdem abbatis pro aliqua submonitione vel occasione coram aliquibus justiciariis vel inquisitoribus, remisimus eidem abbati centum libras, ad quas villata et libertas Sancti Albani amerciatae fuerunt, eo quod homines ejusdem libertatis non venerunt coram dilectis et fidelibus nostris Henrico de Mara et Willelmo de Wiltona apud Cestrhunte, quæ est extra libertatem

Letter of the king, revoking the judgment of Henry de la Mare against St. Alban's.

¹ *Mara*] Marii, MS.

² MS. ins. est. See the Addita-

menta, MS. Cotton. Nero D. 1, f. 69 b.

A.D. 1254. " prædictam, ad inquisitiones faciendas de transgres-
 " sione cambii et ad amerciandum transgressores ejus-
 " dem cambii. Remisimus etiam eidem abbati duas
 " marcas et dimidiam, ad quas Nicholaus Le Espicer,
 " Alexander Stoile, Willelmus de Sandruge, et Regi-
 " naldus aurifaber, homines ipsius abbatis de libertate
 " prædicta, amerciati fuerunt coram prædictis Henrico
 " et Willelmo, pro transgressionem prædicta. In cujus
 " rei testimonium has literas nostras eidem abbati
 " fieri fecimus patentes. Teste R[icardo] comite Cor-
 " nubie fratre nostro apud Westmonasterium, deci-
 " mo tertio die Octobris, anno regni nostri tricesimo
 " octavo."

Westmin-
ster, 13
Oct.

Rei solidatio et perpetuatio.

The letter
sealed
while the
king is still
abroad.

Hæ literæ testimoniales sunt libertatum Sancti Al-
 bani, sigillatæ minori sigillo, quia rex tunc in parti-
 bus agebat transmarinis, regno existente sub custodia
 comitis Ricardi et reginæ. Pro quarum impetratione
 si comes vel regina aliquid pecuniæ cepissent, in sanc-
 tum martirem Albanum et dominum eorum regem
 enormiter peccassent. Quia ab antiquo hæ et aliæ
 libertates, a regibus concessæ et a Papa confirmatæ,
 hactenus pacifice possessæ et habitæ inviolabiliter
 fuisse dinoscuntur, viderit Ille Quem nil latet occul-
 tatum.¹

Major super hoc certificatio.

Other let-
ters to
the same
effect.

Et ut hoc magis certificetur, sequuntur aliæ literæ
 in libro² Additamentorum his continuatæ, quæ sic
 incipiunt: "Vicecomes Hertfordiæ reddidit compotum
 " de centum et una libra de villa Sancti Albani."

In the margin is "centum libræ
 " datæ sunt."

² MS. Cotton. Nero D. 1, f. 119 b.

Item breve missum de Wasconia.

A.D. 1254.

Et continuo in eodem libro¹ breve missum est de Wasconia, in quo continetur hoc falsum et deceptorium: False letter sent by the king from Gascony.

"H[enricus] Dei gratia, etc. Cum comites et barones et cæteri magnates regni Angliæ nobis firmiter promiserint, quod erunt Londoniis a die Paschæ proximo futuro in tres septimanas cum equis et armis bene armati, ad tendendum sine ulla dilatione versus Portesmue ad nos in Wasconia contra regem Castellorum, qui terram nostram Wasconiam in manu forti in æstate proximo futura hostiliter est ingressurus," etc.

Nuntii insuper harum literarum bajuli addiderunt dicentes, quod idem rex Castellæ cum tot milibus armatorum advenerat, quod vires Angliæ omnimodas vel Galliæ minime formidaret, cum tamen nullo modo posset adventare. Quia si cum tali exercitu se versus partes Wasconiæ movere præsumeret, pacatos oporteret habere reges per quorum regna foret transiturus, scilicet Navariæ, Arragoniæ, et multorum aliorum principum et magnatum, qui non vel vix hoc tolerarent. Præterea Sarraceni quos infestat sequerentur e vestigio, qui terram sibi ablatam invenirent sibi quasi oblatam. Præterea, ut prædictum est, missio pro regina et pro filio suo primogenito muscipulam regis Anglorum detexit. Et

"Quæ nimis apparent retia vitat avis."

Ovid.
Remed.
Amor. 516.

Doluerunt præcordialiter et inconsolabiliter tamen, quod eorum dominus et gubernator per fas et nefas suos naturales homines tot rex destruere nititur argumentis. Et quis levius aut citius navem poterit dare discrimini, quam nauclerus, qui gubernaculum moderari teneretur?

¹ MS. Cotton. Nero D. 1, f. 120.

A.D. 1254. *De quadam libertate concessa Westmonasterio.*

f. 162.
Charters
granted to
Westmin-
ster and
Waltham.

Concessum est eodem anno a domino rege Henrico et ejus successoribus, quod ipsi de Westmonasterio et eorum successores coram quibuscunque justiciariis regis tam itinerantibus quam aliis habeant extractas rotulorum eorundem justiciariorum de amerciamentis et omnimodis finibus hominum suorum, et de catallis fugitivorum et dampnatorum eorundem; "ita quod extractæ illæ non liberentur ad scaccarium nostrum, sed per manus eorundem justiciariorum liberentur extractæ illæ ballivo eorundem et conventus, in cujus præsentia amercientur homines prædicti." Et inde fuit carta confecta et illis concessa, anno gratiæ MCCLII. Quo etiam anno concessa est eis carta, quod conventus habebit quæcunque eos contingunt, tempore vacationis; harum cartarum transcripta in libro¹ Additamentorum reperiuntur. Similiter et cartæ, quæ concessa est abbati et conventui de Wautham, quæ alio tempore alterius anni concessa fuit; sed ad noticiam præsentis libri scriptoris ad votum non pervenerunt.

*Reginæ paratæ ad transfretandum obviant impedi-
menta; non tamen omittit.*

Quarrel
between
the people
of Yar-
mouth and
Winchelsea
respecting
the ships
prepared
for the
queen and
Edward.

Cum vero regina pararetur ad transfretandum, ecce Jeremuenses unam navem pulcherrimam et maximam cum triginta nautis peritis et optimis armamentis miserunt Edwardo, obsequio suo decenter præparatam, videlicet ad ipsum et eos qui cum ipso erant fiducialius transportandum. Quam cum Wincheleenses vidissent, illam suis navibus, quas reginæ paraverant, multo pulchriorem et majorem invidentes, nave confecta nautas proditiose et subito invaserunt, vulnerarunt, et aliquos interemerunt. Et ut facinus suum astutius palliarent, illud prælongum lignum, quod malus appellatur, ap-

¹ MS. Cott. Nero D. 1, ff. 107, 111 b.

posuerunt navi reginæ, ac si hoc fecissent pro reginæ A.D. 1254 utilitate. Unde Jeremuenses queruli non solum coram regina et postea comite R[icardo], sed et baronibus¹ de quatuor portubus, querelam maximam reponentes, totum regnum ad ultionem tantæ transgressionis non immerito commoverunt.

Contrarium regis mandatum.

Et cum hæc inopinata perturbatio cor reginæ sauciasset, ecce aliud mandatum regis priori contrarium et urgens præceptum nuntiatur, ne regina transfretaret. Laesa igitur utrobique ingemuit, dicens; "Angustiae oriuntur undique; omnia ad transfretandum parata sunt, valedixi omnibus, ventus fiat prosperrimus, et ego revertar? Absit." Et has injurias dissimulans, cum filiis suis Edwardo et Edmundo, et quadraginta militibus et nobili familia, sub ducatu archiepiscopi Cantuariensis avunculi sui, quarto kalendas Junii, scilicet die Veneris post² Pentecosten, navem apud Portemue ascendit; scribens comiti Ricardo, quatinus prudenter discordiam et perturbationem motam inter ipsos de quinque portubus, quia regno multum fuit periculosa, sedare conaretur. Quod cito postea feliciter factum est, et consummatum. Applicuit autem prospere regina pridie [idus] Junii³ apud Burdegalim. Loco autem ipsius reginæ substitutus est regni custos Walterus de Grai, Eboracensis archiepiscopus. Quod tamen non acceptavit, nec accepit. Senserat enim se senio et morbo prægravatum. Aliqui magnatum, qui maluerunt experiri per terram viarum dispendia quam maris compendia, utpote Johannes de Waranna et Edmundus de Lascy, apud Doveram transfretantes, versus Burdegalim lora direxerunt. De vento autem illud mirabile illo anno accidit; videlicet quod Aquilonaris vel Borealis ventus continue perflans vernos

The king forbids the queen to start,

but she sails from Portsmouth, May 29.

Transfretat regina cum Edwardo filio suo.

She lands at Bordeaux, 12 June.

Her substitute in England.

Mirum de vento. Long continued winds.

¹ *baronibus*] omnibus, MS.

² *post*] ante, MS.

³ MS. ins. *prospere*.

A.D. 1254. flores et fructus per tres menses et aliquot dies suffocavit. Et circa kalendas Julii, tempore scilicet solstitiali, quasi subito prorupit inundatio pluvialis cum grandine impetuosisimo, qualem non prævidimus, durans per unam horam et amplius, abradens scindulas domorum et tegulas, et arborum ramos dilacerans.

Obiit Henricus filius Fretherici imperatoris, nepos regis Angliæ.

f. 162 b. Eodem anno, mense Maii, obiit spes Anglorum et gloria, Henricus,¹ vir desideriorum, miræ speciei adolescens, filius Romanorum imperatoris Fretherici et imperatricis Ysabellæ, sororis regis Angliæ. Interiit autem, prout ab æmulis Conradi regis Siciliæ asseritur, ipso rege Conrado procurante. Quod non est credibile, nec videtur, cum idem rex ipsum Henricum affectu fraterno dilexisset, et in eum argumenta dilectionis fraternæ protendisset; sicut idem rex in responsionibus suis probabilibus asseruit, quando Papæ graviter eum accusanti respondit, dicens, quod in ejus obitu partem sui corporis reputat amisisse potissimam. Sed revera quidam flagitiosissimus Johannes Maurus ipsum potionatum et adhuc sub morte palpitantem quodam manutergio sugillavit. Rex autem Conradus post mortem dicti fratris sui nunquam ut antea vultum ostendit serenum.

Gravis dissensio oritur inter Papam et Conradum regem Siciliæ.

Quarrel
between
the Pope
and Con-
rad IV.

Eodem anno, mense Junio, orta est gravissima dissensio inter dominum Papam et Conradum regem Siculorum. Oderat enim eum Papa, licet infirmatus, et ab episcopo Lincolniensi Roberto acriter correptus, sed minime correctus. Et accusavit eum Papa immiseri-

¹ His shield reversed is at the foot of the page.

corditer, odio Fretherici fomitem ministrante, quia nec A.D. 1254.
adhuc sine igne cinis erat, in multis articulis. Rex
autem singulis respondit moderate, constanter tamen
infitiando. Imposuit enim ei, quod hæreticus extitit
et homicida et clavium ecclesiæ contemptor, fecitque,
ut asseruit Papa, celebrari divina in interdicto; et
quod quendam Frethericum¹ nepotem suum veneno in-
terfecit, et Henricum fratrem suum per Johannem
Maurum prius veneno, et cum moram faceret, ut mo-
reretur, quodam manutergio suffocavit. Sed hoc finxit
Papa, ut dicitur, ut sic regem Angliæ contra ipsum
Conradum excitaret provocatum. Objectiones autem
Papales et responsiones Conradi in libro² Additamen-
torum poteris, si volueris, ad signum anchoræ rubee
reperire. o+—j

*Qualiter³ dominus rex contra omnium opiniones
cartas præconcessas et libertates, consilio præventus
adulantium, infringebat contraveniendo.*

Et cum spes præconcepta de carta et libertatibus prædictis observandis fideliter ab omnibus putaretur stabilis et indubitanda, quia rex, qui eas a patre suo præconcessas multotiens juraverat observare, maturioris tunc fuerat ætatis et timebat sententiis innodari pro-
latis; idem rex, consiliis malignorum præventus, easdem infringendo contravenire non formidavit, credens pro munere absolvi a transgressione.

The king
does not
observe
the char-
ters.

Missus est Edwardus ad regem Hispaniæ A[mfulsum].

Tuncque temporis missus est Edwardus in magna pompa et apparatu ad regem Hispaniæ Amfulsum. Ubi receptus cum honore et reverentia sororem ipsius

Marriage
of Edward
with Alie-
nora of
Castile at
Burgos.

¹ Frederick, son of Henry, son of Frederick II. and Constance, to whom Frederick II. had left the duchy of Austria. See above, p. 217.

² MS. Cott. Nero D. 1, f. 124 b.

³ This chapter is written over an erasure.

⁴ suo] suos, MS.

A.D. 1254. regis nomine Alienoram, juvenem, videlicet apud Bures desponsavit; et ab ipso rege, cui bene complacuit adolescentis gestus et elegantia, cingulo donatur militari. Rediens igitur Edwardus cum nuru sua ad patrem quasi angelus Dei cum summa suscipitur jubilatione. Et detulit secum dominus Johannes Mansel cartam domini regis Hispaniæ, quod quietam clamavit totam Wasconiam pro se et hæredibus suis domino regi Angliæ et hæredibus suis, auro bullatam. Et ilico contulit dominus rex Anglorum filio suo et ejus uxori Wasconiam, Hiberniam, Walliam, Bristoldiam, Stanfordiam, Graham,¹ adeo ut ipse regulus mutilatus videretur. Et ex eo tempore cœpit rex, quasi completo ad votum arduo negotio, redditum in Angliam maturare, cum tamen discretis viris nihil utilitatis regno Angliæ videbatur, immo dampnum multum, præparasse. Quid enim auxilii aut succursus ipse rex tam longinquus contra regem Franciæ, de quo magis rex Angliæ conqueritur, poterit conferre? Ipsi enim undique hostes familiares insidiantur, quibus vix valet resistere. Et interponuntur tot terrarum spatia et regnorum climata distantia. Novit insuper dominus rex Hispanorum mores et religionem, quoniam sunt hominum peripsima, vultu deformes, cultu despicabiles, moribus detestabiles. Compertumque est certis ratiociniis, regem Angliæ extraxisse a regno suo per in ipsam Wasconiam umbratilem transmigrationem, ubi nihil adquisivit nisi id quod prius suum erat, [et] in expensis inutilibus consumpsisse vigesies et septies centum milia librarum et amplius, exceptis terris et redditibus, quos inconsultius prorsus contulit indignis, immo potius sibi et regno suo nocituris, et omnia penitus consumpsisse. Et præterea in fratribus suis uterinis, natu et moribus Pictavensibus, triginta milia marcarum, præter terras et redditus, gardas, equos, et jocalia impretiabilia. Sic

Gifts of Henry III. to Edward and his wife.

He begins to prepare for his return to England.

f. 163.

Nota consumptionem thesauri infiniti.

His extortions for his expenses in Gascony.

¹ i.e. Grantham.

sicque, proh dolor, procuratum est, quod paucis annis A.D. 1254. elapsis in expeditione in Pictaviam quam amisit dominus rex, et modo in Wasconiam quam vix retinuit, plus exposuit, et arenæ semina commendavit, quam aliquis discretus æstimator aut institor daret pro utraque, si venales exponerentur. Et sic honore privata Anglia suis bonis undique spoliatur per regis ignaviam; de quo Merlinus,¹ ut dicitur, prædixit, dicens, "Egre dietur linx penetrans omnia, qui ruinæ propriæ gentis imminebit." Vere linx penetrans, quia non est crumena in Anglia quam non perforet et contenta excutiat. Ista maxima jactura et irrestaurabilis cum per aliquem amicum suum sibi familiarem certius innotuisset, quasi attonitus et furia invecus, respondit hians et suspirans; "O pro capite Dei," ut utar verbis suis consuetis, "quid sibi vult istud? Hoc nulli re-
"veletur, ne novitatem in auribus et stuporem cordibus generet universis."

He is the
lynx of
Merlin's
prophecy.

His own
astonish-
ment on
hearing of
the amount
spent.

*Rex minime observans cartas promissioni factæ de
decima proinde promissa inhiat avidissime.*

Rex interim, nullis castigatus bonorum admonitionibus, avidissime adhuc inhiat decimæ colligendæ, quæ ei conditionaliter fuit promissa ab universitate per triennium, ad Terræ Sanctæ subventionem peregrinanti; cartas repromissas, ut sæpius in hoc libro recitatur, minime, proh dolor, observavit.

His greed.
He does
not ob-
serve the
charters.

*Episcopus Norwicensis venit ad Sanctum Albanum pro
decima colligenda.*

In festo namque translationis Sancti Benedicti, venit episcopus Norwicensis ad Sanctum Albanum ex præcepto tam Papæ quam regis, ut bona omnia ecclesiæ illius, præter baroniam, ad opus regis decimaret. Convocavit igitur omnes terræ Sancti Albani ecclesiarum

The bishop
of Nor-
wich at St
Alban's,
11 July,
to exact
the king's
tenth.

¹ See above, vol. i., p. 208.

A.D. 1254. rectores, et ecclesiarum vicarios et omnium ecclesiarum custodes, etiam ecclesiæ de Sopwelle ubi sanctimoniales sub exili vita semper subclausæ vix sustentantur, et ecclesiæ Sancti Juliani ubi miselli, et ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Pratis ubi misellæ vix habent vitæ necessaria, convocavit, ut præstito sacramento bona eorum districtè taxarentur. Omnes quoque obedientarios ecclesiæ Sancti Albani, etiam elemosinarios, convocans, fecit taxare bona sua districtè et fideliter, asserens quod postmodum fieret inquisitio cum diligenti et districta excussione, si irreprehensibiliter aestimassent. Monstravit insuper autentica sua quæ habuit, tam Papalia quam regalia; adjunxitque, quod invitatus valde onus illud subierat et gravamen, sed in virtute obedientiæ pulsus et coactus officium illud cum summa modestia et fidelitate peregit. O novitas a sæculis inaudita! Consueverunt hactenus populares prælati decimas exhibere; nunc ordine retrogrado et perverso coguntur prælati decimas persolvere¹ laicis et invitati, unum tantum solatii refrigerium invenientes, quod credebant, quando promittebatur, quod in succursum Terræ Sanctæ ad honorem Dei et ecclesiæ pecunia decimalis expendere, et cartæ promissæ observarentur. Sed

The money said to be for the Holy Land.

Spes reficit, dominum fallit et ipsa suum.

f. 163 b. Sed insuper antequam præmuniremur, ad cumulum fallaciarum apposuerunt Romani et regales communi assensu, sed occulto, biennium triennio, ut scilicet per quinquennium conferatur quod tantum fuit per triennium concessum et promissum, et hoc sub conditione, quæ ex parte minime observatur.

¹ *persolvere*] *persolvere*, MS.

*Venientes de nundinis Sancti Botulphi retulerunt idem A.D. 1254.
quod in Anglia accidit etiam in partibus Ori-
entalibus accidisse.*

Circa idem tempus, negotiatores regis venientes de nundinis¹ Sancti Botulphi, affirmaverunt quod Orientales, videlicet quos Estrichales² et Gutlanenses appellamus, idem de maribus Orientalibus sunt perpassi, quæ litora per multa spatia occuparunt, terminos consuetos transgredientia. Et quod mirabilis fuit, ubi mare a litore remotum consuevit esse profundum et altum, amota aqua apparuit arida arenosa, quasi insula, locus videlicet qui nunquam antea solaribus radiis fuerat illustratus;³ ut videretur cassatum quod in Psalmo legitur de mari, *Terminum statuisti ei, quem non transgredientur*, scilicet aquæ. Sed demus aliquid Deo posse quod non est humanum nosse. De talibus autem signis nos Dominus præmunivit, dicens *Erunt signa in sole, etc.*

Inunda-
tions of
the sea in
the Eastern
coasts.

Ps. ciii. 9.

S. Luc.
xxi. 25.

Redit rex Francorum de partibus transmarinis.

Sub eisdem temporibus, videlicet in festo translationis Sancti Benedicti, venit rex Francorum de Terra Sancta, sed invitus. Vocaverant enim ipsum ejus magnates urgentissime, ut præcipue pacificaret illud maledictum discidium, quod infelice muliebris⁴ procacia suscitaverat, et plus quam centum hominum milia peremerat, pupillos orbaverat, et matronas viduaverat, sed et spatiosam patriam quasi in desertum redegerat. Rex autem cum insidias aliquorum hostium suorum supra mare degentium, Deo protegente, evasisset, prospereque applicuisset in partibus Marsiliæ, quæ non multum distant a Monte-Pessulano ubi floret

Return of
Louis IX.
from Pa-
lestine,
11 July.

¹ *nundinis*] nuntis, MS.

² *i.e.* of Esthonia and Jutland.

³ *illustratus*] illustratum, MS.

⁴ *i.e.* Margaret, countess of Flanders. See above, p. 434, and vol. iv., p. 548.

A.D. 1254. phisica, vexatus a mari, ibidem paulisper, ut respiraret, quiescens commorabatur, dicens se non adhuc peregrinationem suam¹ terminasse, sed ad horam suspendisse, unde crucem adhuc in propatulo bajulabat; stimulantibus autem suis proceribus, ad regnum suum venire festinabat. Vix enim breves treugas rex Alemanniæ, Willelmus scilicet Holandæ, quin in Flandrenses et Francos et eorum benivolos irrueret cum suis Alemannis impetuosius, admisit et tenebat.

His reception in France.

Pius autem Francorum rex, post pericula transmarina, marina, et cismarina, labores et ærumpnas, in regnum suum veniens, honorifice, ut decuit, ac reverenter est susceptus. Et ilico tractatum habuit, quomodo Galliæ conterminos hostes vel edomaret superando vel mediante justitia pacificaret. Sed nequivit sine diligenti et diffuso tractatu tot cum turbinibus sedare tempestates.

Obiit bonus episcopus Elyensis Hugo.

Et eodem tempore migravit ab hoc sæculo bonus episcopus² Elyensis Hugo, quandoque abbas ecclesiæ Sancti Edmundi, qui in utraque ecclesia circiter quadraginta annis Deo laudabiliter militaverat, et immortalis memoriæ beneficia feliciter consummaverat. Obiit autem apud manerium suum,³ quinto idus Augusti. Et transportatum est corpus cum magna merito veneratione, et sepultum apud Ely in sua ecclesia, scilicet in presbiterio nobilissimo, quod a fundamentis propriis sumptibus magnifice nimis opere indissolubili et marmoreo construxerat. Inter alia autem quæ fecerat pietatis opera, unam magnam regiam lapideam plumbo coopertam cum pertinentiis construxerat apud Ely, et alibi ædificia magna et nobilia ædificavit, nihilominus in elemosinis et aliis caritatis operibus sibi palatia

Death of Hugh, bishop of Ely, 9 Aug.

His burial.

His works and character.

¹ MS. repeats *non*.

² His mitre and pastoral staff are drawn inverted in the margin.

³ A blank is left for the name of the manor.

cælestia præparando. Hic quoque sicut in mensa A.D. 1254. spirituali, scilicet altari, devotus extitit,¹ et *exitus* Ps. cxvii. 136. *aquarum deducebant oculi* ejus, ita in mensa corporalis refectionis dapsilis fuit, jocundus, et serenus. In cujus obitu flos Nigrorum obiit monachorum; quia sicut abbas abbatum in Anglia extiterat, ita et episcopus episcoporum chorusavit.

De fulgure quod mirabiliter cecidit super ecclesiam beati Petri in villa Sancti Albani.

Anno quoque sub eodem, in vigilia Assumptionis f. 164. beatæ Mariæ, circa horam primam, repentino impetu St. Peter's church at St. Alban's comitante inundatione pluviali incomparabili, insonuit unicus ictus tonitruui cum fulgure, quod cadens super struck by lightning, 14 Aug. turrim ecclesiæ Sancti Petri, quæ est in villa Sancti Albani, et eam penetrans in superiori sui parte cum horribili fragore, materiem quernam quasi plectam contorsit, et quasi in fila minuta, quod mirabile fuit, dissipando contrivit. Fulgur autem fumum reliquit in tota turri et ecclesia et foetorem intolerabilem.

Eligitur magister Thomas de Veteri Ponte in episcopum Karleolensem.

Circa idem tempus, canonici Karleolenses elegerunt Thomas de magistrum Thomam de Veteri Ponte in episcopum² Vipont elected suum et suarum pastorem animarum; licet rex pro bishop of quodam alio, scilicet³ priore de Neuburg, precibus Carlisle against the urgentissimis et imperiosis capitulum postulasset, et king's ut dominum priorem de Neuburgo canonicum ut⁴ wishes. ipsum eligerent, tanquam specialem ejus consiliarium prudentem et circumspectum, sicut suæ ecclesiæ desiderarent promotionem.

¹ *extitit*] extit, MS.

² His mitre and pastoral staff are drawn in the margin.

³ *scilicet* . . Neuburg] In the

margin. This was John, probably John de Schipton. See above, pp. 409, 437.

⁴ *ut ipsum*] Sic.

A.D. 1254. *De quibusdam nobilibus Græcis qui venerant ad curiam Romanam.*

Certain
Greek no-
bles accuse
the Pope
of error on
the ques-
tion of the
procession
of the
Holy
Spirit,

Tempore sub eodem, scilicet in æstate, venerunt quidam nobiles et potentes de imperio Græcorum, vestiti optimo examito, insidentes equos optimos, cum summariis circiter quinquaginta et cum familia copiosa optime parata. Et convenerunt dominum Papam verbis asperrimis, imponentes ei quod enormiter erravit in fide, et cum eo et per eum omnes Latini, qui dicunt Spiritum Sanctum procedere a Patre et a Filio, Qui tantum a Patre procedere, secundum Græcorum probationem et approbationem, affirmatur. Et hic est error antiquus Græcorum, quem improbant et reprobant Latini, fortius rationibus et auctoritatibus roborati, quas prolixitas prohibet recitare. Disceptabant¹ insuper, si sit idem Processio et Missio vel differant, quod disputationibus relinquimus discutiendum.

and the
Roman
court of
simony
and usury.

Simoniam tamen et usuram manifestam curiæ Romanæ dicebant² inhærere, quod signis volebant et exercitationibus evidentissimis comprobare. Quod enim fama generalis per circuitum consperserit, veritati contrarium esse vel humanæ saltem credulitati vix poterit. Verumptamen quod pium est credere, talia pravorum consilio operata Papali non sunt discretionis reputanda.

Nota.

The Pope's
gifts to
them.

Veruntamen examinati de articulis fidei et sacramentis, satis tolerabiliter responderunt. Et ubi vacillabant, instructionem aliqui benigne admiserunt. Papa autem dedit ipsis vestes pretiosas, videlicet de scarleto cum pellibus cisiminis, et zonas sericas repagulatas argento et auro, et pretiosa firmacula, unde merito poterant superbientes gloriari.

¹ *Disceptabant*] *deceptabant*, MS.

² *dicebant . . reputanda*] Written over an erasure.

Quomodo Papa Innocentius optulit regnum Siciliae A.D. 1254.
regi Anglorum ad opus Edmundi filii sui.

Diebus sub eisdem, cum magister Albertus ad curiam Romanam perveniens nunciasset Papæ, quod nullo modo poterat comitem Ricardum flectere ad consensum, ut regnum Siciliae et Apuliae sibi oblatum vellet recipere, et seipsum et omnia sua ambiguis casibus exponere, nisi primo Papa sibi de suo genere optimos præstaret obsides de securitate fidelitatis, et præterea juvaret eum de aliqua quantitate pecuniæ, in negotio Martio illo exponendæ, et insuper traderet ei quædam castra, quæ Papa in confiniis habebat, ut segura inveniret sibi receptacula; Papa autem¹ hoc videns sibi esse difficile, respondit; "Nolumus tot subjacere conditionibus." Cui magister Albertus; "Comes mihi dixit; si sic non feceris, ut prælibatum est, idem est sic dicere ac si quis diceret, 'Vendo vel do tibi lunam, ascende et apprehende eam.'" At Papa considerans² suam in dicto comite admonitionem non valere, subjunxit; "Non curamus cum ipso confœderari vel aliquid commune habere." Cum igitur certificaretur Papa, quod frustra jecisset rete ante oculos pennatorum, missis secretis nuntiis ad dominum regem Angliæ, ut simplicitatem ejus circumveniret, quoniam sciebat semper ad dampna propria pronum et credulum, optulit et concessit ei regnum Siciliae et Apuliae; et ad hoc acquirendum juvamen præstaret tale, quale poterat sine aliquo gravamine. Retorqueret enim omnes cruce signatos a principali eorum proposito, videlicet ne transfretarent in Terram Sanctam, sed omnes communiter regem Angliæ sequerentur, et juvarent Siciliam et Apuliam adepturum. Unde hæc audientes Templarii et Hospitalarii, patriarcha³ Jero-

Richard of Cornwall refuses the kingdom of Sicily on the Pope's terms.

Prov. i. 17.

f. 164 b.

The Pope offers it to Henry III., who accepts it for his son Edmund.

¹ *autem . . difficile*] Written over an erasure.

² *considerans . . valere*] Written over an erasure.

³ Robert, previously bishop of Nantes.

A.D. 1254. solimitanus, et omnes Sanctæ Terræ prælati et incolæ, qui hostibus Christi opponuntur, et jam pejora formidabant, usque ad mortem doluerunt, Romanas fallacias detestantes. Rex autem de promisso Papali umbratili adeo exhilaratus est, et adeo dilatatum est cor suum inani gaudio, quod voce, gestu, et risu exultationem protestans, filium suum Edmundum regem Siciliæ palam vocaret, credens profecto se jam de ipso regno subarratum. Nuntius vero Papalis instillavit auribus ejus, ne hoc arcanum divulgaret, ne videlicet ad notitiam amicorum suorum, qui pedicas Romanas cognoverant, perveniret, et sic præmuniretur. Rex igitur quicquid de thesauro suo, quicquid de scaccario, quicquid mutuo potuit a fratre suo comite Ricardo recipere, quidque poterat a Judæis abraderere, quicquid de rapinis justiciariorum itinerantium valuit extorquere, misit Papæ, ut Conradum impugnaret et omnes suos Siculos et Appulos expugnaret. Conradus autem rex doluit quod rex Angliæ in retiacula Romanæ curiæ cecidisset, et grates retulit comiti Ricardo quod se non permiserat irretiri, significans ei, eo quod sapienter fecisset, et quod non confusus in verbis Papalibus et pecuniæ thesauris se a temeraria presumptione retraxisset prudenter; quia ubi comes habuit unum argenteum, rex Conradus unum aureum poterat invenire exponendum. Papa autem, pecuniarum multitudine saginatus, erectus est in confidentiam. Et infinitum quem congregavit exercitum de conductitiis stipendiariis ducatus et regimini Octoviani¹ cardinalis commisit, et copiose sterlingos distribuit, et cum defecissent, significavit regi, quod defuit illi pecunia. Rex autem, instinctu² diaboli³ et avaritiæ, rescribens Papæ, mittens⁴ ei literas patentes obligatorias, regio sigillo consignatas, ut sufficienter, immo abundanter, mutuo

Henry III. sends money to the Pope, to aid him against Conrad.

Message of Conrad to Richard of Cornwall.

The papal army.

Letters of Henry III. to the Pope.

¹ Ottaviano Ubaldini, bishop of Bologna, cardinal d. tit. S. Mariæ in Via Lata.

² *instinctu*] *instincti*, MS.

³ *diaboli*] *diabili*, MS.

⁴ *mittens*] Sic, in error for *misit*.

caperet a mercatoribus Ytalicis, nec timeret thesauri A.D. 1254. quantitatem vel usurarum multitudinem, ipse enim omnia plene adquietaret; et se ad hoc obligavit sub pœna exhæredationis. Papa autem his omnibus consentiens hoc mandatum acceptavit; si bene fecerit, judicet Judex omnium judiciorum Dominus, Cui cura est de omnibus; non autem meum est facta Papalia judicare. Fecit igitur quasi edicto imperiali vel regali publice acclamari, ut omnes qui desiderabant opima stipendia recipere venirent ad Papalem exercitum. Habebat enim jam, quem mutuo receperat ab usurariis Ytalicis, thesaurum inæstima[bil]em. Confluebat igitur ad stipendia Papalia Ytalicorum ignobilium multitudo copiosa, qui desides et imbelles, necnon et infideles, nulli domini regis Angliæ vel etiam Papali commodo, sed tantum denariis deglutiendis, intendebant, prout rei exitus comprobavit.

De morte regis Siculorum Conradi.

Rex igitur Conradus,¹ potenter se opponens, exhortatus est suos naturales commilitones et indigenas regionum illarum, ut stent viriliter et pugnent pro patria sua, nec colla subdant dominis alienis; et exercitum Papalem diatim diminuit et enervavit. Sed amor denariorum Anglicorum hostium multitudinem generavit. Papa enim bursæ regis minime pepercit, et infinitam pecuniam consumpsit, cupiens regem Siculorum expugnare, et regem Angliæ² in prædictum dominium subrogare. Omnes tamen voluit a corona remove, et solum Edmundum creare, ut de ipso et his quæ ipsius forent, tanquam de creatura sua, secundum sui arbitrii faceret voluntatem. Interim Papa non mediocriter diffamavit regem Conradum, imponens ei enormia crimina, f. 165. scilicet cædem fratris sui Henrici, ut sic provocaret regem

Death of
Conrad.

¹ His shield and crown are in the margin, reversed.

² *Anglia . . solum*] Written over an erasure.

A.D. 1254. Anglorum et omnes Anglos contra eum, et quod contemptor extitit clavium ecclesiæ, et multa alia quæ non oportet recitare; scripta autem sunt in libro Additamentorum,¹ et in hoc præacta. Rex igitur Conradus irruptiones hostiles, comminationes, obprobria Papæ sustinens, et diffamationes, cœpit supra modum contristari et gravi dolore contabescere. Et, ut dicitur, veneno propinato impellente, gravi dolore cœpit contabescere, et letali lecto decumbere, dicebatque; "Væ mihi misero, væ væ mihi miserrimo, ut quid me fudit mater mea e gremio? ut quid pater meus me genuit, tot ærumnis exponendum? Ecclesia, quæ mater patri meo et mihi esse debuit, potius nocetur. Imperium, quod ante Christi nativitatem usque nunc floruit, modo marcescit, et datur Lethææ oblivioni." Maledicens ergo diei nativitatis suæ, miseram et afflictam animam exhalavit.

Exultat Papa de morte Conradi regis.

<p>Joy of the Pope at the deaths of Grosseteste and Conrad.</p>	<p>Quo audito, Papa de morte ejus certificatus, cum magno cordis jubilo, oris risu, et vocis exultatione, ait; "Gaudeo plane, et gaudeamus universi ecclesiæ Romanæ alumpni, quia jam sublati sunt de medio duo maximi inimici nostri; unus ecclesiasticus, alter sæcularis; episcopus Lincolniensis Robertus, et rex Siculorum Conradus." Obiit autem memoratus rex Conradus</p>
<p>He takes possession of Apulia.</p>	<p>mense Junii.² Et ilico Papa ad ultiores partes Apuliæ se transferens, totum fere regnum illud sibi subdidit in brevi et usurpavit. Quod videntes optimates illius regionis, quæ quondam ducatus extitit, indignati sunt vehementer. Et suscitantes quendam filium Fretherici naturalem, nomine Memfredum,³ adhæserunt ei, facientes</p>
<p>The nobles do homage to Manfred.</p>	

¹ MS. Cotton. Nero D. 1, f. 124 b. See above, p. 449.

² He died 21 May.

³ At the foot of the page is the "scutum principis M.," and below

in rubrick, "Mortuo Conrado filio Fretherici imperatoris suscitatur Memfredus filius ejusdem Fretherici naturalis in ecclesiæ Romanæ persecutionem."

ei homagium tanquam domino et ligantiam. Et factus A.D. 1254.
 est error novissimus pejor priore. Et insurrexerunt S. Matt.
 Papæ hostes redivivi. xxvii. 64.

Missi sunt duo monachi de Sancto Albano Romam.

Eodemque tempore missi sunt duo fratres, monachi Two monks
 videlicet ecclesiæ Sancti Albani, Romam, ad repellendum of St.
 insolentiam quorundam episcoporum, qui nitebantur Alban's go
 visitationem facere in eadem ecclesia, contra suorum to Rome to
 tenorem privilegiorum; videlicet dominus Willelmus oppose the
 de Huntendune, prior de Haethfeld,¹ et dominus Jo attempt of
 hannes de Bulun, qui iter arripuerunt in crastino certain
 Assumptionis beatæ Mariæ et prospere redierunt. bishops
 against
 16 Aug.

De sterilitate terræ pro maris transgressu.

Eodemque anno, tempore videlicet Autumpnali, cum Sterility in
 terrarum cultores suorum consueverunt laborum præmia autumn
 reportare, omnes terras suas diligenter cultas, mari through
 conterminas ac vicinas, omni frugum genere carentes the inun-
 invenerunt, maris salsugine debriatas. Mare enim, ut dations of
 prædictum est, omnia latera et litora terrarum vici- the sea.
 narum occupaverat tempore hiemali; ita quod nec
 fruges poterant apparere, immo nec silvæ vel pomaria²
 virere, frondescere, florere, vel fructificare valuerunt.
 Et ut aliorum dampna unius exemplo intelligere vale-
 amus, solus prior³ de Spaulingo non se poterat in
 omnibus terris suis mari conterminis unum saltem
 manipulum collegisse jactitare. Ligna quoque tam
 silvestria quam fructifera arefacta, solis securibus
 patuerunt excidenda. Flandria quoque et omnia
 loca maritima eadem toleravere dispendia. Nec se
 meminit etiam decrepitus aliquis similia prævidisse.
 Unde hoc mirum evenit, quod nautæ et piscatores

¹ i.e. Hatfield, a cell of St. Al-
 ban's.

² pomaria] pomeria, MS.

³ John, prior of Spalding.

A.D. 1254. *facientes operationes in aquis multis, tam anchorantes*
 Ps. cvi. 23. quam velificantes, veraciter sunt experti, quod mare
 in illa inordinata et insolita fluctuatione, quasi exiens
 de alveo et canali suo, arenas in medio mari pateface-
 ret,¹ ubi solet esse maris altitudo. Sed hoc prius² tac-
 tum est.

*De captione quorundam nobilium in Pictavia
 apud Pontes.*

English
 nobles on
 their way
 home
 through
 France
 f. 165 b.
 seized at
 Pons in
 Poitou.

Ipso quoque temporis curriculo, cum comes de Ware-
 wic Johannes, videlicet de Pleiseiz, et Gilebertus de
 Segrave, et alii nobiles cum eisdem, vidissent quod
 omnia pacificabantur, de licentia repatriare cogitabant.
 Impetratis igitur literis de salvo progressu per terras
 ditioni regis Francorum subjectas, iter per terram
 versus Angliam securi arripuerunt. Proposuit autem
 comes ire per Neustriam, quia Neuster extitit nazione.
 Et cum pervenissent ad quandam civitatem in Pictavia,
 quæ Pontes dicitur, quæ quidem paucis elapsis annis
 regis fuerat Anglorum civitas specialis, occurrerunt
 eis cives applaudentes, ducentesque eos ad sua hospitia
 honorifice, faciebant eis xenia reverenter; dicebant
 autem civibus hospitibus, ut acciperent arma quæ
 Anglici gestabant in crastino³ sibi resignanda, clam
 tamen, in dolo videlicet et in proditione, more Picta-
 vensium. Et cum epularentur in gaudio et securitate,
 ecce supervenientes cives currentes et quasi attoniti,
 et mentientes dixerunt comiti et Gileberto de Segrave
 coepulantibus; "Ecce jam, ecce comites vestri et familia
 " vestra moverunt seditionem in civitate, quod non
 " possumus æquanimiter tolerare." Erant namque cum
 comite et Gileberto, in civitate tamen hospitati, de
 regno Angliæ viri præclari, barones, milites, et servi-
 entes, Philippus Marmiun, Willelmus Mauduit, et alii

¹ *patefaceret*] patefacere, MS.,
 interlined.

² See above, p. 453.

³ *nulla* is interlined after this word,
 an error for *sibi*, which is in the
 margin.

multi, scilicet circiter quadraginta milites, exceptis A.D. 1254. multo pluribus servientibus, qui militibus æquipollebant, qui bene se defendissent, si præmunirentur. Et cum invaluisset tumultus, et acclamatum est ad arma, ad arma, reposcebant hospites ab hospitibus suis arma sua ilico liberari. Ipsi autem noluerunt, immo sub clausura ipsa retinuerunt. Irruerunt igitur cives ad unguem armati in eos impetu repentino immunitos et inermes, nec poterant eis valere literæ regis Francorum, quas monstrabant de salvo progressu, immo immisericorditer captos viliter carcerali custodiæ manciparunt. Veruntamen aliqui poterant recedere, sed noluerunt, nisi omnes liberi, qui in comitatu comitis venerant, recedere permitterentur. Rex autem Anglorum cum hoc audiret, iratus est, sed non ut debuisset, si¹ cor haberet regale. Scripsit autem pro eis civibus de Pontibus, quondam fidelibus et amicis suis; sed cives mandatum regium contempserunt, et captos in arcta custodia custodiebant. Re-
 tenti igitur iccirco magis angebantur, quia quandoque rex Anglorum eorum dominus naturalis multa in eos concessit beneficia. Gilebertus vero, vir nobilis ac dives et moribus adornatus, ibidem graviter infirmabatur, unde nunquam convaluit de illa infirmitate, sed vitam miseram usque mortem continuavit. Sed in hoc facto liquido dederunt cives omnibus tam Francis quam Anglis intelligere, quantum prodicionis in cordibus latitat Pictavensium.

Lukewarm remonstrances of Henry III.

Death of Gilbert de Segrave in consequence.

Obiit Willelmus de Cantelupo.

Anno eodem, circa festum Sancti Michaelis, obiit Willelmus de Cantelupo,² juvenis elegans et dives, in dolore multorum, quia ille tertius jam fuit Cantelupinorum, qui infra paucos annos de medio sunt sublati.

Death of William de Cantelupe, 29 Sept.

¹ si] set, MS.

² His shield reversed is given in the margin.

A.D. 1254. *Egressum est novum et [in]auditum breve a cancellaria.*

Writ for
an inquiry
into the
manors of
the reli-
gious or-
ders, 13
Oct.

Circa idem tempus, scilicet in festo Sancti Edwardi, egressum est breve inauditum a cancellaria domini regis, in quo nihil boni poterat sperari vel autumpnari. "Henricus Dei gratia, etc. Inquiratur in maneriis " religiosorum, quot sint carucæ propriæ ad colendum " dominicum, et quot sint consuetudinariæ, et utrum " illæ ex sui dinumeratione possint constituere unam " carucam per annum, vel majus vel minus. Simili- " ter inquiratur de carucis precariis. Item inquiratur " cujus æstimationis sit quilibet per se communibus " annis singillatim, deductis expensis necessarie im- " pensis. Item inquiratur cujus æstimationis sint " opera et servitia rusticorum per annum quæ præ- " stantur dominis pro terris suis. Item, qui et quanti " et quales sint redditus eorum in singulis maneriis " per annum. Ista inquisitio fiat per quatuor viros " fideles et præpositum¹ loci ex singulis maneriis reli- " giosorum."

Nota de magistro Willelmo de Kilkenni cancellario.

William
of Kil-
kenny acts
as chan-
cellor.

Ipsis diebus supplevit officium cancellarii magister Willelmus de Kilkenni, modeste et irreprehensibiliter, domini regis clericus et consiliarius specialis, juris peritus et elegans corpore et sermone compositus, qui et cancellarius appellatus est.

f. 166. *Magister Willelmus de Kilkenni eligitur in episcopum Elyensem.*

He is elec-
ted bishop
of Ely.

Tunc quoque temporis, videlicet post festum sancti Edwardi, monachi Elyenses elegerunt magistrum Willelmum de Kinkelni, domini regis cancellarium vel vices agentem cancellarii, virum discretum et modestum et juris peritum.²

¹ *præpositum*] præpositi, MS.

² His mitre and pastoral staff are drawn in the margin.

Obierunt quidam abbates.

A.D. 1254.

Et circa eosdem dies, videlicet infra unum mensem Deaths of the abbats of Croyland, Thorney, and Ramsey.
 vel paucos additos, obierunt tres abbates in marisco, quod novum fuit et stupendum, videlicet de Croilande,¹ de Thorneia,² et bonus abbas de Rameseia, scilicet Willelmus de Hacholt, decimo sexto kalendas Novembris, qui non adhuc plene per unum annum ecclesiam rexerat Rameseiensem.

Insolitus tonitrus cum pluviarum inundationibus.

In crastino autem sanctorum Crispini et Crispiniani, Storm on tonitrus hiemalis horribilis et pluviarum inundatio^{26 Oct.} aures et animos audientium commovebant.

Alia aeris perturbatio.

Eodemque anno, a die Ascensionis usque ad festum Bad weather from^{21 May to 1 Nov.} Omnium Sanctorum, vix duos vel tres dies serenos perturbatio aeris continuos toleravit.

De tristitia regis Francorum.

Rex Francorum mente et vultu consternatus nullam Grief of Louis IX. after his return.
 admittere voluit consolationem; non eum ridere, non gaudere fecerant instrumenta musica, dicta jocosa vel consolatoria. Non natalis patriæ, non regni proprii visitatio, non occurrentium venerabilis salutatio, non dominii debiti cum donativis recognitio; sed oculis in terram defixis, cum summa tristitia et crebris suspiriis imaginabatur captionem suam, et per eam Christianitatis generalem confusionem. Tandem quidam episcopus sanctus et discretus consolans eum, ait; "Cave, A bishop attempts to console him.
 " domine mi rex carissime, ne in tale tædium vitæ et
 " tristitiam, quæ est spiritualis gaudii absortiva et
 " noverca animarum, præciperis; maximum enim pec-

¹ Thomas of Wells.| ² David.

A.D. 1254. "catum est et inæstimabile, quia præjudicium Sancto
 "generat Spiritui. Reduc autem ante oculos considera-
 "tionis tuæ patientiam Job, tolerantiam Eustachii."¹
 Et prosecutus est plene historiam utriusque, qualiter
 Dominus in fine respexit utrumque. Cui rex, regum
 terrestrium piissimus, respondit; "Si solus obprobrium
 "et paterer adversitatem, et non redundarent peccata
 "mea in ecclesiam universalem, æquanimiter sustine-
 "rem. Sed heu mihi, tota Christianitas per me induit
 "confusionem." Decantata est igitur Missa in hono-
 rem Sancti Spiritus, ut Ejus assumeret, quæ est super
 omnia, consolationem. Et ex tunc per Dei gratiam
 admisit salutaris monita consolationis.

Abbates Nigri ordinis fiunt justiciarii rege urgente.

Justices
sent
through
the coun-
try.
Some of
them Be-
neditines.

Ipsis quoque temporibus, misit dominus rex Angliæ
 justiciarios in plura loca Angliæ, ut cognitis causis
 cuilibet suum jure distribueretur, et regio a latroni-
 bus liberata redderetur. Quorum unus fuit abbas² de
 Burgo, qui de obedientia, non qua Deo tenetur et
 ordini Sancti Benedicti, sed qua regi terreno tenetur
 obligatus, ipsis associatus est, participans³ eisdem de
 maneriorum suorum commodis; et forte propter hoc
 factum est de industria. Et hoc jam non solum de
 abbate memorato factum est, sed de aliis abbatibus
 Nigri ordinis, in enormem suæ regulæ et professionis
 et dampnosam suarum ecclesiarum læsionem.

*Rex bona abbatiarum vacantium distrahit et assignat
 suis debitoribus.*

The king
assigns the
property of

Rex interea moram in Wasconia protrahens infruc-
 tuosam, thesauri sui non tantum habiti, sed habendi,

¹ i.e. St. Eustace, who was roasted
 alive with his wife and sons in a
 brazen bull before the Coliseum, in
 the reign of Adrian.

² John de Caux.

³ *participans*] *parcipans*, MS.

inæstimabilem summam consumpsit. Et se suumque A.D. 1254.
 regnum et ecclesiam Anglicanam gravibus debitis ir- certain va-
 retivit; et si esset venalis Wasconia, non tanti esset, cant sees
 ut arbitramur. Et cum de morte abbatum memorato- and abbays
 rum certificaretur et quorundam aliorum prælatorum to his
 defunctorum, utpote episcopi Elyensis et abbatis¹ de creditors.
 Seleby, et multorum aliorum, quorum memores non
 sumus inpræsentiarum, bona ecclesiarum eorum jussit
 in fiscum redigi, et usurariis, quibus tenebatur debitis
 obligatus, non veritus horribilem sententiam² Londoniis
 latam, persolvi. Nec tamen aliquatenus cartas pactas
 observavit.

Rex de Wasconia reditum maturavit.

f. 166 b.

His quoque temporibus, rex omnimoda pace compo- He obtains
 sita cum rege Hispaniæ, reditum suum in Angliam leave to
 maturavit. Et quia ambigui sunt casus marini, per return to
 terram magis elegit viam continuare, dummodo de England
 licentia regis Francorum illud possit sine aliquo through
 ambiguitatis periculo impetrari. Concupivit insuper France.
 regnum cernere Francorum, et civitates intueri quarum
 tantum nomina præcognoverat. Nuntios igitur ad re-
 gem Francorum destinavit, quos noverat dignos et
 gratia et favore præpollere. Et impetrata licentia, per
 regnum Francorum reditum præparavit.

Comitissa Cornubiæ pergit obviam venientibus.

Quod audiens comitissa Cornubiæ, videlicet quod rex Sanchia,
 Anglorum simul cum regina sorore sua foret transitu- countess
 rus per regnum Francorum, et quod regina Francorum, of Corn-
 altera soror ejus, venientibus occursaret transmigranti- wall,
 bus, ex indultu viri sui comitis Ricardi, ut sorores crosses to
 meet her
 sisters.

¹ Hugh Drayton.

² This refers to the sentence of excommunication on all spoilers of

churches and violators of Magna Charta in May 1253. See above, p. 376.

A.D. 1254. visitaret, multo ac nobili stipata comitatu transfretavit, ne inferior conditio sua sororum conditione videretur. Erant nempe fere omnes, qui eidem assistebant et concomitabantur, milites præclari, in equis optimis et ornate faleratis, et pretiose in vestimentis redimiti, et comitatu numeroso, ita ut in conspectu Francorum admiratione digni ac spectabiles viderentur, et nobilissimi censerentur.

Electus Wintoniensis opprimit monachos suos miserabiliter.

<p>Oppression of the Win- chester monks by Æthelmar, bishop elect.</p> <p>6 Dec.</p>	<p>Electus interim Wintoniensis Æthelmarus, frater do- mini regis, monachos suos miserabiliter oppressit. Quo- rum miseras oppressiones si quis plenius enarraret, lacrimas excuteret compassionis. Tenuit enim eos inclusos in ecclesia eorum jejunos, per triduum et amplius, diebus videlicet proximis ante festum Sancti Nicholai, ita ut aliqui eorum, fame et inedia ac men- tis amaritudine fatigati, nunquam postea respirantes ad sospitatis plenitudinem poterant restaurari. Conventus igitur diverticula quærens tutiora, dispersus est mise- rabiliter. Et aliqui ad Sanctum Albanum, aliqui ad Radingum, alii ad Abendonam, alii in alias domus Nigri ordinis gratia perendinandi destinantur, et quasi exules et mendici alienis inhiare cogeantur, et ab invicem recessuri cum lacrimis dicebant; " Merito hæc " patimur, plus timentes hominem quam Deum in " electione nostra facienda, cum penitus indignum in " tantæ ereximus culmen dignitatis; ubi tot sancti, tot " graves personæ præ sederunt, nunc adolescentem ac- " cepimus et acceptavimus, qui nunquam in scholis pal- " mam ferulæ dicitur subduxisse, qui nec artium vel " etiam grammaticæ præaudivit rudimenta, qui epi- " scopatum, non tamen episcopus, distrahit occupatum, " qui nostræ linguæ ignarus et cujuslibet scripturæ et " clericatus, nec prædicare novit nec confessiones sus- " cipere, sed nec aliquod officium spirituale Deo minis</p>
<p>They are scattered in various monaste- ries.</p>	
<p>Their description of the bishop elect.</p>	
<p>Juv. i. 15.</p>	

“trando adimplere.” Et recepti sunt benigne apud A.D. 1254. Sanctum Albanum et alibi, ut apud religiosos religiosi sinum refugii apertum invenirent. Rex autem, qui He is rebuked by the king. eum imperiosis precibus et ultra quam debuit aut decuit in episcopatum urgenter promoverat, verba fecit versus electum pro conventu, impropere quod ingratus dedecus reddidit pro honore, malum omnimodum pro beneficio multiplici rependendo, quod factum est contra regis certam promissionem. Sed electus precibus vel mandatis regiis minime voluit inclinare, sed magis minas minis accumulavit. Et loco eorum qui recesserant, monachos fecit de nebulonibus et illiteratis Character of his new monks. et penitus indignis personis, in scandalum et abjectionem totius ordinis monasti[ci] et religionis. Quidam His money defeats the appeal of the convent at Rome. enim prior¹ per electum violenter per suas adulationes intrusus omnia perturbabat, omnia pervertebat; verus autem prior² quærens diverticula refugii, donec electi quiesceret indignatio, Romam adiit. Et licet pecunia vacuus, tamen propter causæ suæ justitiam luculentam f. 167. multa impetraverat. Sed supervenientia electi munera uberiora, quæ justitiam, maxime Romæ, pervertere consueverunt, omnia enervabant. Distrahuntur res et possessiones tam nobilis ecclesiæ, ordo marcet, vilesceat, pro dolor! reverentia religionis. Et hæc tertia est This the third church given to aliens by the king. ecclesia quæ per³ regem in Anglia alienigenis jam constat maritata, quia præceptum principis jus excedit, et velle rationem,⁴—nobilis ecclesia cathedralis Herefordensis, nobilior Wintoniensis, et nobilissima Cantuariensis, quæ,⁵ quia in Anglia nobiliores nominantur ecclesiæ, digniorum terræ indigenarum regi deberentur tutamine. Sed ne veritas pariat inimicos, quod frequenter contingit, ista, licet vera et manifesta, sub dissimulatione prætereantur. Dura enim est conditio

¹ Andrew of London.

² William of Taunton.

³ *per . . . rationis*] Written over an erasure.

⁴ *rationem*] *rationis*, MS.

⁵ *Quæ . . . tutamine*] Written over an erasure.

A.D. 1254. historiagraphorum; quia, si vera dicantur, homines pro-
 Difficulty of histo- vocantur; si falsa scripturis commendantur, Deus, qui
 rians in recording the truth. veridicos ab adulatoribus sequestrat, non acceptat.

*Rex nimis indiscrete se suumque regnum obligat
 Papæ.*

The king binds him-
 self and his
 kingdom to pay the
 costs of
 the Pope's
 war.

Ipsa quoque eodem tempore, rex secus quam deceret aut expediret se suumque regnum sub pœna exhæredationis, quod tamen facere nec potuit nec debuit, domino Papæ obligavit, ad solutionem totius thesauri, quem in expeditione suæ guerræ pro ipso rege magnifice inchoatæ foret expositurus; ne quomodolibet omitteret, desperans de quantitate pecuniæ, quin cœptis insisteret, et omnes pium propositum ejus impediētes reprimeret. Ipse enim rex omnia ei abundanter necessaria ex in- exhausto Angliæ puteo ministrabat.¹ Unde Papa, nulla gerens super Anglia viscera pietatis, large, immo prodigaliter, mutuo pecuniam ab Ytalicis usurariis, quos mercatores vocant, accepit, quam ipsomet Papa extorquente et rege emungente, Anglia, ultimæ servitutis pedissequa, solvere cogeretur. Sed justo Dei judicio tota illa innumerabilis pecunia rapta et prædata penitus nullum vel Papæ vel regi commodum suscitavit; sicut sequens sermo suo tempore plenius elucidabit. O quam laudabilius, quam virtuosius, credidit et sentiebat in fide, qui tamen fide caruit, ille ethnicus et paganus poeta, dicens,

Ovid.
 Amor. i.
 10, 48.

“Non habet eventus sordida præda bonos.”

De morte Innocentii IV. Papæ.

Death of
 Pope Inno-
 cent IV.
 at Naples,
 7 Dec.

Tempore quoque sub eodem, in crastino videlicet beati Nicholai, obiit Papa Innocentius quartus, apud Neapolim, duplici incommodo sauciatus. Postquam enim episcopus Lincolniensis Robertus in visione noc-

¹ ministrabat] ministrabit, M^{ss}.

turna cuspide baculi sui pastoralis ipsum in latere A.D. 1254.
 iratus pupugit, et impetuose, ut prædictum est, impegit,
 pleuresi laboraverat irremediabiliter. Et postquam
 exercitus suus a Conrado adversario suo victus est et
 dissipatus, nunquam postea mente vel corpore pros-
 pere egit, sed ad mortem sensim declinavit. Iste
 semivivus, jam jam tamen moriturus, cum videret
 consanguineos suos circumstantes lugere, plangere et,
 ut moris est ibi, ululare et vestes et capillos discer-
 pere, ille sullevans oculos in morte natantes, ait;
 " Quid plangitis miseri? Nonne vos omnes divites re-
 linquo? Quid amplius exigitis?" Et hæc dicens,
 districtum Dei iudicium subituram, animam exhalavit.¹

Quædam visio terribilis de eodem Papa.

Accidit autem eadem septimana, qua Papa Innocen-
 tius quartus migravit ab hoc sæculo, visio quædam
 nocturna mirabilis cuidam cardinali, cujus nomen sup-
 primitur ad cautelam. Videbatur enim sibi quod fuerat
 in cælo coram majestate Domini sedentis pro tribu-
 nali, a cujus dextris stabat beata Virgo mater Ejus, a
 sinistris vero quædam matrona nobilissima corpore et
 habitu venerabilis. Quæ extento brachio supra manum
 sinistram deferebat quasi templum, et scribebatur in
 fronte templi illius literis aureis, " Ecclesia." Coram
 vero Majestate incurvatus Innocentius quartus, junctis
 manibus et erectis flexisque genibus, petens veniam
 et non iudicium. Nobilissima autem mulier ait ex f. 167 b.
 adverso; " Juste Judex, recte redde iudicium. Accuso
 " enim eum super tribus. Primo, cum in terris ecclesiam
 " fundasses, libertatibus eam donasti, quæ a Teipso pro-
 " cesserunt; hic vero eam reddidit ancillam vilissimam.
 " Secundo, fundata est ecclesia salus peccatorum, ut
 " scilicet lucrifaceret animos miserorum; hic vero fecit

Vision of
the judg-
ment of
Pope Inno-
cent IV. by
a certain
cardinal.

¹ In the margin are an inverted | hand above the tiara, holding a
 tiara and crosier, and an arm and | monstrance inverted.

A.D. 1254. "eam mensam nummulariorum. Tertio, fundata est
 "ecclesia in fidei firmitate, justitia, et veritate; hic vero
 "fidem et mores fecit vacillare, justitiam subvertit,
 "veritatem obumbravit; justum ergo judicium redde
 "mihi." Ait autem Dominus; "Vade, et¹ pro meritis
 "tuis mercedem apprehende." Et sic ablatus est.
 Cum vero ex terrore sententiæ evigilasset cardinalis
 clamans, effectus est quasi extra se, ut omnes sui
 dicerent ipsum furere. Tandem mitigato dolore, visionem
 suam plenius cœpit enarrare, et publica facta est in
 partibus illis. Ista visio, nescitur si fantastica, multos
 perterruit, et utinam cum effectu castigans emendavit.

Creatur alius, videlicet Alexander IV.

Succession
 of Pope
 Alexander
 IV., (Rai-
 naldo
 Conti).

Sullato igitur de medio Innocentio quarto Papa,
 subrogatus est alius² vir, ut aiunt, satis benignus et
 bene religiosus, assiduus in orationibus, in abstinencia
 strenuus; sed sibilis adulantium seducibilis, et pravis
 avarorum suggestionibus inclinativus, episcopus³ vide-
 licet Hostiensis, nepos Gregorii Papæ pridem defuncti,
 qui ipsum in episcopatum promoverat; et vocatus est
 Alexander, videlicet quartus.

*Scribit Papa ecclesiarum prælatis universaliter ut
 orent pro ipso.*

Hopes of
 him at
 first.

Scripsit autem in principio creationis suæ cunctis
 ecclesiarum prælatis, postulans humiliter ut orarent
 pro ipso, ut Dominus daret ei potestatem, gratiam, et
 voluntatem, ecclesiam Dei congrue gubernare, et vica-
 rius Dei et Petri successor competenter appellari. In
 quo facto novo, alii enim ejus successores nihil tale
 fecerunt, multorum corda in spem erexit meliorem.

¹ et . . ablatu est] Written over
 an erasure.

² In the margin are a tiara and

crossier, and an arm and hand erect
 holding a monstrance.

³ episcopus . . quartus] In the
 margin.

Veruntamen a collateralibus fratribus suis decipi cito A.D. 1254. se permisit ejus simplicitas. Et de bulla sua, quæ est pignus fidei Papalis et testimonium, facta est, ut dicitur, fraus inopinata; non tamen in his ipsum excuso. Papa enim talis esse debet, ut non decipiat vel decipiatur; utrumque enim in tanto viro reprehensibile est. Consilio nempe aliquorum, in quos He continues the war against Manfred. confisa anima ejus requievit confidenter, et persuasu prædecessoris sui Papæ Innocentii quarti, qui fratres cardinales ad hoc moriturus animaverat, guerram inchoatam contra Frethericales, et præcipue Memfredum, filium Fretherici naturalem sed legitimatum, potenter continuare præsumpsit. Quibus cum videretur domino Papæ durum in primitiis suis contradicere, ratum et gratum habuit, quod viri sæculares et sæcularibus pompis dediti consuluerunt; maxime cum dixissent, quod absurdum esset et manifeste ecclesiasticæ religioni contrarium, unam civitatem Sarracenis inhabitatam et resertam, quam revera Frethericus fundaverat, in finibus Christianorum tolerare. Quo colore inductus [est] Papa, simul cum quodam alio, videlicet quod inhumanum esset dominum regem Angliæ de sua spe fraudari concepta ex promissione ecclesiæ de regno Siciliæ optinendo, propter quod jam thesaurum exposuit infinitum.

*Qualiter victus est et dissipatus est exercitus Papalis
iterato sub ducatu Octoviani cardinalis.*

Cum civitas memorata, dicta scilicet Nuchera, ab Lucera. imperatore F[retherico], ut prædictum est, ædificata, et ab infidelibus inhabitata, quondam fuisset eidem F[retherico] quasi domus refugii et confidentiæ, accusatus est super hoc graviter, quod sic scilicet religionem polluit Christianam; respondit imperator F[rethericus],

“Errorem proprium quo tueretur habens,”¹

Ovid.
Fasti. i. 32.

¹ Erroremque suum quo tueatur habet, Ovid.

A.D. 1254. quod maluit opponere tales dubiis casibus bellorum, in regno vel imperio emergentibus, quam Christianos, de quorum sanguine effuso ante summi Judicis tribunal terribile foret districtius responsurus. Et sic permisit eam ecclesia, adhuc sub dissimulatione. Sed quia postea fuerat Conrado jam defuncto refugium, spes, et confidentia, et jam simili modo Menfredo asilum refugii et adjutorium, facta est Romanæ ecclesiæ quasi spina in oculo. Erant cives infideles ipsam civitatem Nucheram inhabitantes, jam circiter sexaginta milia armatorum ad bellum apta conserendum, qui iccirco magis timebantur, quod moris Sarracenorum est, spiculis venenatis, igne Græco, et aliis nephandis in bello uti¹ instrumentis.

A thorn in the eye of f. 168. the Roman church.

Nota prodicionem novam.

The Papal army advances against Lucera, but does nothing.

Papa igitur, de consensu fratrum cardinalium, et de consilio cujusdam nequissimi proditoris Marchisii,² qui se facie tenus amicum fecit ecclesiæ specialem, revocavit et collegit exercitum copiosum, qui dissipatus et cum magno discrimine turpiter victus [erat] sub ducatu Willelmi³ cardinalis, nepotis Innocentii quarti Papæ defuncti, cujus vitam fatiscentem⁴ Dominus matura morte terminavit;⁵ ita ut haberet dominus Papa plus quam sexaginta milia pugnatorum, quibus, minime parcens Anglorum regis ærario, larga pluit stipendia argenteorum. Et ipsum populosum exercitum et formidabilem, ducatu Octoviani⁶ cardinalis et memorati March[is]ii commissum, ad conterendum civitatem Nucheram et omnes vires Memfredi, cum omnibus suis Siculis, Appulis, et cunctis fautoribus ejusdem, destina-

¹ *uti*] *utuntur*, MS.

² Probably Berthold, margrave of Hohenburg. Madden, *Hist. Anglor.*, iii., p. 564.

³ William de Fiesco, cardinal d. tit. S. Eustachii.

⁴ *fatiscentem*] Written over an erasure.

⁵ He died at Rome in 1256.

⁶ Ottaviano Ubaldini, bishop of Bologna, card. d. tit. S. Mariæ in Via Lata.

vit. Sed cum pervenissent ad dictam civitatem, nec A.D. 1254. sunt ausi Papales civitatem invadere, nec cives venientibus hostiliter obviare. Et sic profecti minime profecerunt, sed moram traxerunt, domino regi Anglorum supra modum dampnosam et sumptuosam. Interim tamen consolati sunt regem, mulcentes eundem inanibus pollicitis et magnalia promittentes.

Dominus rex transtulit corpus matris suæ infra ecclesiam.

Tempore sub eodem, rex veniens ad nobilem sancti-
monialium domum, videlicet Fontem Ebraudi, oravit
ibi ad tumbas antecessorum, qui ibi sunt sepulti. Et
veniens ad sepulchrum matris suæ I[sabellæ], quod
erat in cimiterio, fecit transferri corpus in ecclesiam;
et superposito mausoleo optulit ibi et alibi in eadem
ecclesia pannos sericos pretiosos, illud adimplens præ-
ceptum Dominicum; *Honora patrem et matrem*, etc.

The body
of queen
Isabella
removed
from the
cemetery
to the
church of
Fontev-
raud.

Rex venit Pontiniacum oraturus.

Et adiens similiter Pontiniacum, infirmatus, et de-
vote orans ad tumbam et feretrum Sancti Edmundi,
gratiam recepit sanitatis. Optulit igitur ibi pallas et
donativa regalia et pretiosa.

The king
recovers
his health
at Pon-
tigny.

*Rex Anglorum licenter ac libere transiit, repatrians
per regnum Francorum.*

Diebus quoque sub eisdem, quia a multo tempore
dominus rex Anglorum videre sitienter desideraverat
regnum Francorum et dominum regem sororium suum
et dominam reginam Francorum, sororem dominæ re-
ginæ Angliæ, et civitates, ecclesias, et gestus et habi-
tus Francorum, et capellam regis Francorum nobilis-
simam, quæ est Parisius, simul cum incomparabilibus,
quæ in eis habentur, reliquiis, cum missis ad regem

He goes
towards
Orleans.

A.D. 1254. Francorum nuntiis solempnibus licentiam benignam et securam impetrasset, convocata familia et comitatu nobilissimo, versus Aurelianem lora direxit.

Ex præcepto regis Francorum ornatur Francia et applaudit regi Anglorum venienti.

Orders of Louis IX. for his reception. Piissimus rex Francorum jussit districtè magnatibus terræ suæ et civibus civitatum, per quas dominus rex Anglorum foret transiturus, ut deposito luto, stipitibus, et omni visus offendiculo, ornare studerent omnia pallis, frondibus, floribus, et aliis quibus poterant ornamentis, et ut facies ecclesiarum et domorum redimirent; et cum canticis, et classico, cereis, et festivis induviis reverenter et gaudenter reciperent, venienti obviantes et moranti obsequentes.

Rex Francorum occurrit.

They meet at Chartres. Dominus autem rex Francorum, certificatus de adventu domini regis Anglorum, occurrebat ei apud Carnotum. Et videns unus alterum, ruit in oscula, et amplexibus et mutuis salutationibus et colloquiis affabilibus sese ad invicem confovebant. Jussitque dominus rex Francorum procuraciones opimas et lautas domino regi Angliæ de suis sumptibus liberaliter, dum esset in regno suo, exhiberi. Quod dominus rex Angliæ in parte accepit et acceptavit. Habuit in comitatu suo proprio mille equos pulcherrimos cum suis honorabilibus assessoribus, exceptis bigis et sum-mariis, cum equis electis, quorum multitudo erat inæstimabilis, adeo ut Franci de novitate non prævisa obstupuerunt. Eorum insuper comitatus in immensum tota die et cotidie, sicut solet fluvius de torrentibus, mirabile cepit incrementum. Advenerunt enim eis ob-

f. 168 b.

viam regina Francorum cum sororibus¹ suis Andegaviae et Provinciae comitissis, ut sororibus suis, reginae Angliae et comitissae Cornubiae, simul cum domino rege Angliae occursarent, et sese mutuis salutationibus et colloquiis familiaribus gratulantes confoverent et consolarentur. Fuerat autem mater ejus praesens, comitissa vero dicta Provinciae, nomine Beatrix, quae pignora sua, quasi altera Niobe, gloriando poterat intueri. Nec erat in sexu muliebri mater in mundo, quae de tali fructu ventris ac tanto, videlicet filiabus, poterat gloriando gratulari.

A.D. 1254.
The queen and the countess of Anjou also present.

Beatrice, the countess dowager of Provence, with them.

De festo scholarium Anglicorum Parisiensium.

Scolares autem Parisienses, maxime Anglicae nationis, certificati de adventu talium regum et reginarum ac magnatum incomparabilium, suspensis ad horam lectionibus et disputationibus, quia totum erat de festo, abbreviatis communionibus hebdomadalibus, cereos emerunt, vestesque festivas, quas vulgus *cointisas* appellant, et omnia quae gaudium poterant attestari, emerunt et sibi praeparabant; cantantes ramigeri et florigeri cum sertis et coronis et musicis instrumentis processerunt venientibus obviam; et erat numerus adventantium et obviantium infinitus. Nec est visum² in Francia retroactis temporibus tale festum, vel occurrentium tanta talisque solempnis occursatio. Et transegerunt totum diem illum et noctem et diem crastinum scolares et cives, tota civitate mirabiliter adornata, in gaudio et canticis, luminaribus, floribus, et omnimodis hujus mundi pompis et exultationibus.

Preparations for their reception by the English scholars of Paris.

¹ An error, Paris forgetting that Beatrice, countess of Anjou, was also countess of Provence.

² *visum*] *visus*, MS.

A.D. 1254. *Quid actum est cum reges venissent Parisius.*

Henry III. Cum autem reges et qui eis assistebant et comita-
chooses bantur, qui jam numerosus exercitus poterat æstimari,
the Old venirent Parisius, et occurreret advenientibus talis ac
Temple for tanta Parisiacæ universitatis nobilitas, gavisus est rex
his resi- Francorum quamplurimum, et grates retulit clericis de
dence in Paris. multiplici honoris impensione. Et ait dominus rex
Francorum domino regi Angliæ; "Amice, ecce civitas
" Parisiaca tibi exponitur, ubinam libet hospitium ca-
" pessere? Ecce palatium meum in medio civitatis; si
" placet ibidem quiescere, fiat voluntas tua; si autem
" apud Vetus Templum, quod extra civitatem, ubi locus
" spatiosior est, vel alibi, ubi magis vobis complacuerit,
" fiat." Et elegit dominus rex Angliæ pro hospitio
Vetus Templum, quia numerosus erat ejus comitatus,
et in eodem Veteri Templo ædificia sunt cuidam nu-
meroso exercitui sufficientia ac competentia; quia cum
Templarii omnes cismontani temporibus ac terminis
suis ad generale eorum capitulum conveniunt, hospitia
ibidem inveniunt competentia. Oportet enim quod in
una curia quiescant, quia de nocte sua contrectant in
capitulo negotia. Et cum ibidem hospitia tot essent
infra euriam, tamen comitatus adeo fuerat numerosus,
ut sub divo dormire multi cogerentur, non sufficienti-
bus etiam vicinis domibus versus plateam quæ Greva
appellatur inhabitatis. Et equi extra tecta in locis,
qui ad hoc aptiores videbantur, ab stabula collocaban-
tur.

Quid præceperit rex Angliæ primo.

f. 169. Rex igitur Angliæ, cum elegisset Vetus Templum pro
He gives a hospitio, præcepit ut in crastino summo mane omnes
good meal domus ejusdem curiæ, scilicet Veteris Templi, paupe-
to the poor. ribus replerentur reficiendis. Quorum singuli, licet
eorum numerus esset infinitus, carnibus ac piscibus
cum pane et vino abundanter sunt refecti.

*Dominus rex Angliæ visitat loca sancta civitatis A.D. 1254.
Parisiacæ.*

Et dum in crastino hora prima et tertia pauperes reficerentur, dominus rex Angliæ, rege Francorum ducente, visitavit capellam illam pulcherrimam, quæ in curia est ejusdem domini regis Francorum, et reliquias ibidem existentes orans regalibus oblationibus honoravit. Similiter et alia loca civitatis honorabilia cum veneratione et oblationibus devote oraturus visitavit. He visits the Sainte Chapelle, and other places.

Reges coepulantur, et multi cum illis magnates.

Eademque die, dominus rex Francorum, sicut præconcesserat, epulabatur cum domino rege Anglorum apud dictum Vetus Templum, in majori¹ regia Templi, cum numerosa utrius regis familia. Et erant omnes domus curiæ refertæ convivantibus. Nec erat in majori janua vel aliquo introitu epulantium janitor vel exactor, sed omnibus adventantibus patuit ingressus ultroneus, et dabatur lauta refectio; ferculorum autem multimoda genera tædium comedentibus potuit suscitare. Et post prandium, transmisit dominus rex Angliæ magnatibus ad hospitia sua Francigenis nobiles cuppas argenteas, firmacula aurea, cingula serica, et alia donativa, prout decuit tantum regem dare et tales primates gratanter recipere. The kings dine together in public. Gifts of Henry III. to the French nobles.

De nobilitate convivii.

Nec erat unquam aliquo tempore retroactis temporibus tam nobile, tam celebre, vel tempore Assueri, Arthuri, vel Karoli, celebratum convivium. Ibi enim splenduit dapium fertilis varietas, potuum delicosa fecunditas, ministrantium faceta sedulitas, convivantium ordinata dispositio, munerum larga affluentia. Ibi erant personæ venerabiles, quibus non erant majores in mundo, immo nec pares eis poterant inveniri. Splendour of the banquet.

¹ *majori*] *majoria*, MS.

A.D. 1254.

*Qui magnates intererant convivio.*Shields
hung up in
the palace.

Epulabantur autem in majori regia Templi, ubi videlicet pendent clipei quotquot possunt circumquaque in quatuor parietibus, secundum consuetudinem ultramarinam; inter quos apparuit clipeus Ricardi regis Angliæ. De quo quidam joculator ait domino re[gi] An[gl]iæ; "Domine mi, ut quid invitasti Francos, ut in hac domo tecum gaudentes epularentur? Ecce hic clipeus magnanimi regis Anglorum Ricardi; non poterunt comedere, nisi paventes et tremebundi." Sed de hoc non amplius.

Order of
the ban-
quet.

Comederunt igitur sic ordinati. Dominus rex Francorum, qui terrestrium rex regum est, tum propter ejus cælestem inunctionem, tum propter sui potestatem et militiæ eminentiam; et dominus rex Angliæ a dextris, et dominus rex Navariæ¹ a sinistris. Et cum niteretur dominus rex Francorum aliter ordinare, ut videlicet dominus rex Anglorum sedens in medio et eminentiori loco sederet, ait dominus rex Angliæ; "Non, domine mi rex, decentius sedetis modo, scilicet in medio, et dignius; dominus enim meus [es]² et eris, et suberat causa." Cui pius rex Francorum subjunxit, sed voce demissa; "Utinam quilibet jus suum optineret inoffensus; sed hoc non pateretur Francorum superbia." Sed de hoc non amplius. Deinde

Speeches
of the kings.Number of
the guests.

duces consedere secundum eorum dignitates et eminentias; et erant ibidem tunc xxv., qui sedebant eminentius, ipsis ducibus intermixti tamen. Affuerunt insuper illi convivio episcopi duodecim, qui aliquibus ducibus præponebantur, intermixti tamen baronibus. Militum autem præclarorum numerus non æstimabatur. Comitissæ vero xviii., quarum tres erant sorores duarum prædictarum reginarum, videlicet comitissa Cornubiæ, comitissa Andegaviæ, et comitissa³ Provinciæ,

¹ Theobald II.² In the margin.³ Sic; see above, p. 477, note 1.

cum comitissa Beatrice matre earundem, quæ reginis A.D. 1254. fuerant comparabiles. Post vero refectionem lautam Henry III. valde et splendidam, licet esset dies ad piscem, hospi- sleeps in tatus est in nocte illa in majori domini regis Franco- the French king's rum palatio, quod est in medio civitatis Parisiacæ. Sic palacc. enim immutabiliter voluit dominus rex Francorum, jocose dicens; "*Sine modo. Sic enim decet omnem* S. Matt. "*adimplere facetiam et justitiam.*" Et addidit riden- iii. 15. do; "Dominus et rex sum in regno meo, volo prædo- f. 169 b, " minari." Et adquevit rex Angliæ.

*Qualiter se spectabilem civibus exhibuit rex Anglo-
rum.*

Et cum pertransisset dominus rex Angliæ vicum, He visits qui dicitur Greva, et postea vicum versus Sanctum the chief Germanum Autissiodorensem, postea magnum pontem, places of Paris. consideravit elegantiam domorum, quæ de gipso, vide- licet plastro, fiunt in civitate Parisiaca, et mansiones tricameratas, et quatuor etiam stationum, vel amplius, a quarum fenestris projacebant utriusque sexus hominum infinita multitudo. Et catervatim conglomeraban- tur turbæ compressæ ruentes certatim, ut viderent regem Angliæ Parisius. Et splenduit fama ejus, quam sustulerunt Franci ad sidera, tum propter largitatem munerum suorum, tum propter dapsilitatem illius diei et copiosam elemosinam, tum propter comitatum suum præelectum, tum propter hoc quod dominus rex Fran- corum habuit unam sororem, rex Angliæ aliam, matri- monialiter sibi copulatam. Et fuerunt reges Francorum The kings et Angliæ simul sese diu desideratis colloquiis recrean- together tes per octo dies. Dixit enim pius rex Francorum; for eight days. "Nonne duas sorores desponsavimus, et fratres nostri "reliquas? Omnes quotquot ex illis ortum sunt pro- "ducturæ vel producendæ, vel producturi vel produ- "cendi, tanquam fratres erunt et sorores. O si esset "inter pauperes talis affinitas vel consanguinitas

A.D. 1254. " quantum mutuo sese diligenter, quam præcordialiter
 " confœderarentur ! Doleo, novit Deus, quod per omnia
 " nequit caritas nostra compaginari; sed baronagii
 " pertinacia voluntati meæ se non inclinat. Dicit enim,
 " quod Normanni nescirent suas metas vel limites in-
 " violatas vel inviolatos pacifice observare; et sic jura
 " tua non prævalet reaccipere." Sed de hoc non am-
 plius. Dominus rex Angliæ quando recessit a præsen-
 tia dicti regis Francorum, qui eum produxit per unam
 dietam, certa ratione compertum est eum exposuisse
 in expensis Parisius mille libras argenti, exceptis
 donativis impretiabilibus, sumptis de thesauro suo, mul-
 tum inde mutilato. Veruntamen honor domini regis
 Anglorum omniumque Anglicorum non mediocriter est
 exaltatus et multipliciter augmentatus.

Expenses
of the
English
king.

Quædam confabulatio inter reges.

Conversa-
tion be-
tween the
kings.
Ps. cxviii.
103.

Una vero dierum, dum confabularentur reges, dixit
 dominus rex Francorum domino regi Anglorum; " Amice,
 " *quam dulcia faucibus eloquia tua meis.* Jocundemur
 " confabulando. Nunquam forte alia vice in posterum
 " mutuis colloquiis potiemur." Addiditque dicens;
 " Amice mi rex, quantam et qualem pro amore Christi
 " peregrinus corporis et animæ passus sum amaritu-
 " dinem, non est facile demonstrare. Et omnia mihi
 " evenerunt adversa; grates Tibi refero, Altissime.
 " Reversus autem ad meipsum, et ad cor meum re-
 " gressus et ingressus, plus gaudeo de patientia, quam
 " mihi Dominus per sui gratiam concessit, quam si
 " totus mihi mundus subderetur."

Recedunt ab invicem reges.

They part. Cum autem progressi fuissent reges per circiter unam
 dietam, recesserunt ab invicem. Et secus viam diver-
 tentes paululum, dixerunt verba secreta et amabilia.
 Et suspirans rex Francorum, ait; " O utinam duodecim

" pares Franciæ et baronagium mihi consentirent; A.D. 1254.
 " certe amici essemus indissolubiles. Discordia nostra
 " fomentum præstat debacchandi Romanis, et mate-
 " riam superbiendi." Et datis osculis ad invicem cum
 amplexibus, recesserunt ab invicem, rex Francorum in
 terram suam et rex Angliæ versus terram suam. Et
 cum rex Angliæ pervenisset ad mare nec haberet
 ventum prosperum, invitus expectavit; *mare enim et* S. Matt.
venti non obediebant ei. Interim visitavit ecclesiam viii. 27.
 Sanctæ Mariæ de Bolonia, propter reliquias; ubi obiit Henry III.
 Petrus Chaceporc Pictavensis natione, specialis domini at Bou-
 logne.
 regis clericus et consiliarius et reginæ thesaurarius, Death of
 Peter
 bono¹ fine vitam terminando. Chaceporc.

Anni conclusio.

Transiit igitur annus ille abundanter frugifer et Summary
 fructifer, ita ut pretium summæ frumenti ad pretium of the year.
 duorum descendit solidorum. Et simili proportionem
 avenæ et aliorum generum segetum et leguminum in
 usus priorum plebeium² inclinavit. Italicis, Francis,
 et Flandrensibus martius et inimicus, Anglis suspec-
 tus. A medio autumpni usque ad tempus vernale
 admodum procellosus, ut apud Bedefordiam plus quam
 quadraginta homines et pecudes infiniti perierint.³

Fundatur ecclesia de ordine canonicorum.

f. 170.

Anno⁴ Domini MCCLV. fuit dominus rex cum rediret Henry III.
 de Wasconia apud Boloniam, expectans ventum pro- waits at
 sperum ad transfretandum in Angliam. Eratque annus Boulogne
 regni sui trigesimus nonus. Interim autem visitavit to cross.
 et honoravit, sicut solet libenter de consuetudine, reli-
 quias, quarum copia habetur in ecclesia Sanctæ Mariæ

¹ *bono . . . terminando*] In the margin. written, "primus quaternus de ter-
 "tio volumine."

² Sic.

³ At the foot of this page is written, "On a slip of vellum pasted on the page."

A.D. 1255. de Bolonia. Fecitque honorabiliter sepeliri corpus dilecti clerici sui Petri Chaceporc, et fieri exequias solempnes. Tertia vero die ante Natale, condidit idem P[etrus] testamentum suum nobile nimis. Et inter cætera legavit secentas marcas ad comparandum terras, scilicet in Anglia, ubi melius poterant terræ et redditus comparari, et ibi unam ecclesiam religiosorum, videlicet canonicorum regularium, de domo de Meretona electorum, ædificari, ut ibidem Deo in perpetuum digne et laudabiliter serviatur, et pro anima illius et omnium fidelium cotidiana Deo sacrificia offerantur. In vigilia autem Natalis Domini migravit a sæculo. Erat autem illo anno dies Natalis Domini feria sexta. Et comederunt aliqui carnes ob reverentiam Christi, quia Verbum caro factum ea die prodiit in lucem sæculi; unde quidam admirative ait, "O carni concessus honor," etc.

Funeral
and will
of Peter
Chaceporc.

Christmas
day on
Friday.

Rex rediens a Wasconia transfretat in Angliam.

Die vero Dominica proximo sequente, vento et mari faventibus, navem ascendens prospere velificavit, et applicuit apud Doveram. Cui cum summa alacritate occurrens comes Ricardus frater ejus et alii nobiles, qui ad hoc de longe vocati diu inaniter supra litus Anglicum expectaverant, exceperunt eum cum gaudio adventantem, et munera pretiosa eidem contulerunt. Prælati autem similiter; et præcipue abbates et priores, quia sic oportuit, (postulabat enim imperiose et urgender, quasi cibum famelicus,) optulerunt ei munera carissima et pretiosa in auro et argento et donativis desiderabilibus, quæ oculos et mentes intuentium poterant invitare. Et inde ipse rex magnum thesaurum exaggerare potuisset; sed omnia ad solvendum debita sua, quibus fuerat involutus, non sufficebant, etiam si centiplicarentur quæcunque recipiebat. Debita enim ejus ad plus quam trecenta milia marcarum dicuntur ascendisse.

The king
crosses to
Dover.
He is re-
ceived by
the nobles,
who make
him large
presents.

His debts.

Factus est dominus Henricus de Wengham bajulus A.D. 1255.
sigilli regii.

Et per idem tempus, cum dominus rex electionem The seal given to Henry de Wengham. de magistro Willelmo de Kinkilny acceptasset, qui sigillum regium laudabiliter bajulaverat, dominus rex de fidelitate domini Henrici de Wengham experta confisus, qui clericus ejus et consiliarius extiterat specialis, commisit eidem custodiam sigilli sui.

Qualiter Londonienses studuerunt placere nec valuerunt.

Londonienses autem de adventu domini regis certificati, qui pro incolumitate ejus et prosperitate, dum fuerat in partibus ultramarinis, copiosas cum largis elemosinis preces effuderant, occurrebant ei gaudentes, qui ejus adventum in Angliam sitienter desideraverant. Et eidem adventanti centum libras, quod propter frequentiae continuationem jam in debitam vertebat dominus rex consuetudinem, optulerunt. Rex autem illud non pro gratuito xenio reputans, sed tanquam pensum debitum, nec civium devotionem nec xenium commendabat, immo nec grates rependere voluit vel exiles. Super qua ingratitudine ab aliquo circumstantium redargutus, respondit; "Non grates Londoniensibus refero, quia quod debetur mihi afferunt et solvunt. " Sed faciant mihi aliquid gratuitum et spontaneum " largitatis xenium et munus honorificum, et eisdem " merito gratiarum referam actionem." Present of the Londoners to the king. His ingratitude, and speech thereupon.

Cives Londonienses addunt munera muneribus.

Cives igitur his auditis, regiae voluntati satisfacere cupientes, quoddam vas pretiosissimum, opere et materia dignum admiratione, quod tunc forte erat Londoniis venale, pro ducentis libris emerunt, et illud domino regi reverenter pro caro dederant donativo; et tunc Their further gift. f. 170 b.

A.D. 1255. demum grates retulit, sed non tanto muneri respondentes. Et sic xenium accepit, nec sereno, ut decuit, vultu accepit.

Qualiter exegit rex a civibus Londoniæ tria milia marcarum.

He exacts
3,000
marks
from them
on the plea
of the
escape of a
prisoner
from New-
gate.

Deinde post paucos dies sequentes, pro quodam clerico mortis, ut dicebatur, reo, Londoniis incarcerato, et furtim a carcere elapso, quæstionem movens rex gravissimam, exegit a civibus Londoniensibus, licet fuisset causa levis et parva, tria milia marcarum, et hoc nomine tallagii et punishmentis, eo quod carcerem suum cautius non custodierunt. Quidam¹ enim literatus infamis de morte cujusdam prioris Nigri ordinis in Anglia, ultramarini tamen, incarceratus apud Neugate, evasit. Regina autem, cujus se prior finxerat consanguineum, irata instabat ultioni, et regi conquesta est; fugitivus autem ad fratres Minores confugit, qui pandentes sinum eum receperant, et jam raso habitum suæ contulerant religionis. Unde cives irati sunt erga fratres, qui suum receperant, in ipsorum dampnum maximum, fugitivum. Cives autem super hoc conventi, mente licet consternati, regi responderunt, quod dominus rex ipsum incarceratum concesserat episcopo Londoniensi, tanquam clericum ordinatum postulanti; sed quia episcopus idoneum carcerem non habuit, supplicavit civibus, ut ei carcerem de Neugate, tanquam securum et fortem, ad prædictum captivum cautius custodiendum, donec judicialiter discuteretur quid de ipso foret faciendum, liberaliter commodarent. Cives igitur hoc episcopo civiliter concesserunt. Interim evasit incarceratus, deceptis custodibus episcopalibus. Unde talis evasio nullatenus fuerat civibus, ut dixerant, imputanda. Humiliter igitur supplicaverunt domino

¹ Quidam . . . receperant] Written partly over an erasure of two lines, and partly in the margin.

regi, ut iram, quam incircumspectius et sine eorum A.D. 1255. merito conceperat, misericorditer relaxaret; revocans ad memoriam civitatis libertates et civium erga eum devotionem, quas totiens tenere illæsas per juramentorum, cartarum, et excommunicationum vincula tenebatur obligatus. Rex autem majori ira excanduit, et juravit terribiliter se tantum aut plus ex civibus exacturum, vocans eos indecenter servos; et quosdam de civibus fecit apprehendi et incarcerari.

Obiit Hernaldus de Bosco.

Anno quoque sub eodem, videlicet octavo idus Fe-
bruarii, obiit nobilis vir Hernaldus¹ de Bosco, unus ^{Death of}
de prothoforestariis Angliæ, in armis strenuus, facetus, ^{Ernald}
et optimis moribus adornatus. Sepultus est autem in ^{de Bosco,}
abbatia Cisterciensis ordinis, videlicet apud Beclesdene ^{6 Feb.}
ante majus altare. ^{He is}
^{buried at}
^{Bittlesden.}

Judæi talliantur.

Et cum carniprivii tempus advenisset, rex a Judæis, ^{Demands}
licet multotiens depauperatis, exegit cum magna in- ^{of the king}
stantia octo milia marcarum, sub poena suspendii ^{from the}
tempestive sibi persolvenda. Ipsi vero, [videntes] nihil ^{Jews.}
aliud sibi imminere nisi exterminium cum confusione,
responderunt omnes unanimiter; "Domine rex, videmus
" quod nec Christianis parcis nec Judæis, quin omnes
" argumentose studeas depauperare; nulla nobis spes
" superest respirandi, usurarii Papæ nos supplantave-
" runt, permitte nos exire de regno tuo sub salvo con-
" ductu. Et nos nobis qualem qualem quæremus man-
" sionem." Quod cum rex audisset, exclamavit querula ^{They ask}
voce, dicens; "Non est mirandum si aveo pecuniam; ^{to be al-}
" horrendum est imaginari debita quibus teneor obli- ^{lowed to}
" gatus. Per caput Dei, ascendunt ad summam ducen- ^{leave the}
^{country.}
^{The king's}
^{account of}
^{his debts.}

¹ His shield and spear reversed are in the margin.

A.D. 1255. "torum milium marcarum, et [si] dicerem trium, metas non transgrederer veritatis. Seducor undique. "Mutilatus rex sum et abbreviatus, immo jam dimidiatus. Facta enim reddituum certa extensionis æstimatione, ascendit summa annui redditus Edwardi filii mei ad plus quam xv. milia marcarum. Necesse igitur habeo vivere de pecunia undecunque, a quibuscunque, qualitercunque acquisita." Factus igitur alter Titus vel Vaspasianus, vendidit Judæos per aliquot annos comiti Ricardo fratri suo, ut quos rex exco-
 He sells the Jews to earl Richard, who spares them. rioraverat, comes evisceraret. Tamen comes pepercit [eis], considerans eorum potestatem abbreviatam et paupertatem ignominiosam.

Comes Ricardus commodat regi non minimam pecuniam.

Earl Richard lends money to the king. Comes igitur Ricardus, considerans fratris sui indigentiam, ad instantem petitionem suam commodavit ei magnam pecuniæ quantitatem, accepto tamen pignore, scilicet auri.

† 171. *De pluvialibus inundationibus diuturnis valde.*

Stormy February. Eodem anno a festo sancti Valentini usque in mensem sequentem, ventus¹ vehemens cum pluviarum infusionibus diebus ac noctibus, non tantum in terris, immo etiam in mari, inauditam excitavit perturbationem. Ejecitque mare in episcopatu Norwicensi eodem tempore quandam beluam marinam monstruosam nimis, turbinibus fluctuum conglomeratorum exagitata, et, ut creditur, pro vexatione interfectam. Quæ multo major balæna extitit, veruntamen non balæna censebatur. Monstrum illud abdomine suo totam patriam vicinam ditavit affluenter.

Sea monster thrown up in Norwich diocese. *Nota de monstro marino.*

¹ See the Close Rolls, 39 Hen. III., m. 16.

De elephante dato domino regi.

A.D. 1255.

Tempore quoque sub eodem, missus est in Angliam quidam elephas, quem dominus rex Franciæ pro magno munere dedit domino regi Anglorum. Nec credimus quod unquam aliquis elephas visus est in Anglia, immo nec etiam in partibus cisalpinis, præter illum; unde confluebant populi ad tantæ spectaculum novitatis. Regina insuper Francorum Margareta dedit unum pavonem, scilicet unum lavachrum¹ mirabile, regi Angliæ, quod similitudinem pavonis in forma ostendebat. Et erat quidam lapis pretiosus, qui dicitur vulgariter perla. Et habuit additamenta artificiose nimis corpori insita ex auro et argento, et saphiris, sicut verus pavo, orbiculatur; et illud jocale ornabatur, et erat novum et mirabile in oculis omnium intuentium.

An elephant given to Henry III. by Louis IX.

A jewel in the shape of a peacock given by queen Margaret.

Nota de pavone lapideo.

Dominus rex venit ad Sanctum Albanum.

Anno quoque sub eodem, dominus rex venit ad Sanctum Albanum, Edwardo filio suo in partibus agente Wasconiae, septimo idus Martii, ubi morabatur per sex dies; ubi qualibet die ac nocte cum multo luminari et magna devotione beatum Albanum, tanquam regni sui prothomartirem, oravit pro se et filio suo E[dwardo] et aliis amicis suis; deditque Deo et beato martiri duas pallas pretiosas, quas *baldekinos* appellamus, et unam nobilem capam choralem auro obductam. Et sciendum, quod nunquam aliquis rex Angliæ, nec ipse rex Offa, cœnobii Sancti Albani fundator, vel alius de prædecessoribus, immo nec omnes, tot contulerunt pallas ad ornandum faciem ecclesiæ, sicut ipse solus, videlicet Henricus tertius Anglorum rex, prout intitulantur, et in libello, qui est in ipsa

The king at St. Alban's, 9 March.

His gifts to the shrine.

¹ The *Abbreviatio Chronicorum* adds *lapideum*, p. 344.

A.D. 1255. ecclesia, de pallis et anulis cum pretiosis gemmis annumerantur plenarie.¹

De quodam milite ab hærede suo interfecto.

Execution
of William
de Selde-
forde for
parricide.

Anni sub ejusdem circulo, in diebus sanctæ Dominicæ Passionis, cujusdam militis filius degener et flagitiosus, nomine Willelmus, ut ejusdem patris sui hæreditatem citius consequeretur, mortem suam procuravit. Unde convictus super hoc, Londoniis tractus ad patibulum suspensus est. Cujus cadaver sepulturæ, propter sceleris immanitatem, quia in tempore Passionis patricidium ausus perpetrare, non meruit commendari. Miser igitur scilicet, nulli tamen miserabilis, canibus et volucris devorandus relictus est; nec Christianæ sepulturæ beneficium meruit optinere. Nomen militis interfecti Johannes erat, cognomento de Seldeford; et fuit de libertate Sancti Albani. Dilucidatur igitur bene illius poetæ sententia, dicentis de ipsis qui suos hæredes, ut seipsos, immo plusquam seipsos, emulcent, exaltant, et ditant;

Hor. i.
Epist. 5. 13.

"Parcus ob hæredis cura[m] nimiumque severus
"Asside[t] insano."

Interfectus est autem cum milite memorato J[ohanne] quidam canonicus regularis, qui capellanus extitit militis supradicti.

*De miraculis Lincolnie choruscantibus ad tumbam
beati Roberti episcopi Lincolnienensis.*

Miracles
in Lincoln
cathedral.

Eodemque tempore in ecclesia Lincolnensi celebrata sunt diversa multa et manifesta et diligenter examinata miracula. Et quasi congaudentes pristini sancti confessores, videlicet sanctus Remigius et Hugo episcopi,

¹ plenarie] Written over an erasure. This will now be found in MS. Cott. Nero D. 1, f. 145. It will be given among the Additamenta.

sancto Roberto, qui nuper ad Dominum migraverat, A.D. 1255. sua fidelibus ad honorem ipsius Roberti quasi certatim impenderunt; unde de multis, quæ longum foret enarrare, nedum scribere, jam sunt viginti miracula manifesta; et in capitulo Lincolniensi coram viris gravibus et fidedignis probata, et diligenter, quia scimus officiosa mendacia Deo displicere, sunt examinata. Et *testimonia Tua*, Domine Deus, *credibilia facta sunt nimis*. Ps. xcii. 5. Nunc patet manifeste verificatum, quod cuidam fide- f. 171 b. digno contigit in nocturna, non tamen fantastica, visione, in vita dicti episcopi Lincolniensis, videlicet ante ejus transitum circiter quatuor annis. Videbatur aperte vocem quandam audire manifeste et articulatim prolatam; "Dilexit Dominus Edmundum in odorem benignitatis, et dilexit Dominus Robertum in odorem fidelitatis;" et datum est in spiritu hoc cognoscere, ut intelligeret hæc dicta de beatis Edmundo et Roberto episcopis et confessoribus fuisse.

De quadam visione quæ contigit Papæ Alexandro IV.

Eodem anno in Quadragesima contigit, ut pro vero accepimus, quod cum dominus Papa Alexander alto sopore quiesceret una noctium post laborem, videbatur ei duci in unam amplam nimis et spatiosam valde regiam, in cujus eminentiori loco sedit quidam vir, ut videbatur, auctoritatis et reverentiæ, et quædam mulier habitu et facie valde venerabilis, et comitatus copiosus circumquaque. Et ecce a turpibus bajulatoribus præsentabatur eis quoddam feretrum, et in eo quidam mortuus despicabilis, qui resurgens et prostratus, voce lacrimabili sedenti in sede eminentiori, qui quasi pro tribunali ibi sedebat, ait; "Deus potentissime ac piissime, miserere mei." Cui, tacente Judice, mulier ait; "Transit tempus poenitentiae et miserendi, et jam advenit tempus tibi judiciale. Intempestivæ sunt preces tuæ et morosæ, unde dolendum est. Væ

Vision of
Pope Alex-
ander IV.
respecting
Pope In-
nocent IV.

A.D. 1255. " tibi, non enim invenies misericordiam, sed quod meruisti, iudicium. Dissipasti ecclesiam Dei dum viveres, et carnalis penitus factus facta sanctorum prædecessorum tuorum, non sine eorum injuria, scripta et impensa beneficia parvipendisti, vilipendisti, annullasti, et cassasti; unde merito et tua cassanda judicantur." Ad hæc qui sedebat pro Judice, vultu severo et voce intonans terribili, dictis feretri bajulatoribus dixit; " *Cum accepero tempus, ego justitias judicabo.* Ps. lxxiv. 3. " Tempus suum transiit, et tempus iudicii ejus advenit." Et¹ ait Judex, "Vade, et juxta tuum laborem mercedem habe condignam." Qua sententia vix prolata, quamcitius ab ejusdem præsentia translatus, in locum effertur nobis minime determinandum; sed ut credi pium est, in purgatorium destinatur. Et cum dominus Papa Alexander quartus, cui revelata est hæc visio vel vera vel fantastica; voce demissa et tremula a suo duce quæreretur, quisnam esset miser ille, responsum est illi, "Papa Innocentius quartus nuper defunctus, quondam dictus Synebaldus; qui non de peccatis suis, sed pro contritione exercitus sui, dolore contabescens, a suo sæculo transmigravit." Hæc autem cum audisset et vidisset dominus Papa Alexander, prædicti Innocentii quarti successor immediatus, a sompno, si sompnus fuerit, excitus, abhorruit vehementer et contremuit et suspirans infremuit; et factus quasi in extasi, vix per aliquot dies respiravit sibi ipsi restitutus. Ex tunc igitur jussit pius Papa A[lexander] elemosinas pro ipso erogari et Missas celebrari. Et aliqua facta sua ad suæ poenæ mitigationem revocavit. Unde cuidam offerenti opima munera, ut quandam ecclesiam quam exigebat optineret, respondit Papa A[lexander]; "Non, frater, mortuus est venditor ecclesiarum." Ex tunc autem orationum suffragia postulabat, scribens multis ecclesiarum prælatis, sicut prædictum est. Creditur autem, quod

¹ Et . . . *determinandum*] Written over an erasure.

si hac visione non corrigatur perterritus, acrius coram A.D. 1255.
Deo redarguetur. Hoc enim voluit Deus ei revelare,
ut creditur, ad sui munimen, correptionem, et correc-
tionem, ad indicium paternæ dilectionis.

Nota.

Constituitque Papa ilico, ut si quis clericus in ali-
quo deprehenderetur discrimine et sui corporis periculo, Constitu-
tion re-
specting
clerical
tonsure.
ecclesiastico suffragio destitueretur, si clerica et legitima
careret tonsura.

*Cupiunt multi regi confœderari, ut pecunia Angliæ
saginentur.*

Circa idem tempus, Willelmus de Holande, cupiens William of
Holland
concupiscibilibus esterlingis clitellas suas, ut multi alii
fecerunt, imprægnare, postulavit, missis solempnibus
nuntiis, affinitatis gratia domino regi Angliæ confœ-
derari.

Item nota.

Et eodem tempore, Johannes de Avennis festinanter and John
of Avesnes
f. 172.
desire aid
from
Henry III.
transvectus a Flandria regem de impendendo sibi
auxilio in guerra sua instantissime sollicitavit. Sed
rex se occupatum fuisse circa arduum negotium regni
Siciliæ et Apuliæ affirmavit. Nec voluit cor suum
diversis negotiis distrahendo mancipare, sed prius unum
et postea aliud per ordinem fine concludere feliciori.

De magno parlamento quod fuit in quindena Paschæ.

Circa idem tempus, scilicet in quindena Paschæ, Parliament
in London,
6 April.
quæ vulgariter Hokedai appellatur, convenerunt Lon-
doniis omnes nobiles Angliæ, tam viri ecclesiastici
quam sæculares, ita quod nunquam tam populosa
multitudo ibi antea visa fuerat congregata. Ubi ut
plura paucis perstringamus, dominus rex se multis
debitis conquestus est fuisse implicatum, nec se posse The king
demands
an aid.

A.D. 1255. sine magnatum suorum efficaci juvamine liberari; unde instanter et urgenter valde postulavit auxilium sibi fieri pecuniare; scilicet ut de baroniis, quarum¹ prius in auxilio decimæ sibi [fuerant] concessæ, plenam reciperet portionem, ut ad plenitudinem gratiarum persolvendarum teneretur. Quod esset manifestum regni exterminium; regnum enim omne pecunia destitutum volentibus illud occupare quasi ultro foret expositum et oblatum. Inito igitur consilio, quia illud nullo modo fuisset tolerabile, inter eos consensus est, quod multum sese gravarent pro magnæ cartæ sine omni cavillatione observatione ex tunc et deinceps; quam totiens tenere promisit, juravit, et carta et sententiæ districtione se in anima obligavit. Exigebant insuper, ut de communi consilio regni sibi justitiarium, cancellarium, et thesaurarium eligerent, sicut ab antiquo consuetum et justum, qui etiam non amoverentur, nisi clarescentibus culpis, et de communi regni convocati consilio et deliberatione. Tot enim erant in Anglia reguli, ut viderentur in Anglia antiqua tempora renovari. Erat videre dolorem in populo, quia nesciebant prælati vel magnates quo nodo suum Prothea, scilicet regem, tenerent, etiamsi omnia hæc concederet, quia in omnibus metas transgreditur veritatis; et ubi nulla veritas, nulla prævalet certitudo fixa stabiliri. Dictumque est illis a secretissimis regis cubiculariis, quod nullo modo ea quæ desiderabant, scilicet de justitiario, cancellario, vel thesaurario, concederet. Prælati insuper pro decima, quam conditionaliter promiserant, absolute et serviliter, ancillante ecclesia, jam solvere cogeabantur, doloribus cruentabantur. Nobiles pro imminente exactione mœroribus sauciabantur. Tandem in hoc convenerunt communiter, ut regi renunciaretur ex parte universitatis, quod negotium dilationem caperet usque ad festum Sancti Michaelis, ut et ipsi interim fide-

Hor. i.
Epist. l. 90.

The business postponed to
29 Sept.

¹ *quarum*] *quas*, MS. The Abbreviatio Chronicorum has *sine quibus*.

tatem ejus et benignitatem experirentur; si forte sic se versus eos et eorum patientiam in cartæ observatione totiens promissæ, totiens redemptæ [],¹ corda eorum ad ipsum converteret et merito reclinaret; et ipsi, in quantum possibilitas se extenderet, necessitati ejus obtemperantes subvenirent. Quod tamen rex dicitur non acceptasse, sed tacendo non concessisse. Et cum summa desolatione et desperatione, post multas inutiles et diuturnas deceptiones sic soluto concilio, nobiles Angliæ facti jam ignobiles ad propria remearunt.

The Parliament dissolved.

De aeris intemperie quæ fuit dum duravit parlamentum.

Erat namque tunc temporis aer intempestivus, flante Borea per totum fere tempus vernale, qui est floribus et arboribus pullulantibus inimicissimus. Non enim toto mense Aprilis imber vel ros terram arentem imbuens vel modicum præstitit refrigerium. Jejuna-verant itaque diu cotidie nobiles, aera inaniter verberantes, ut multi multis occuparentur infirmitatibus. Aer utique tostus flantibus Borea et Subsolano, citrinum reddens colorem, intemperiem generavit.

Bad weather in the spring. No rain or dew in April.

De morte archiepiscopi Eboracensis Walteri de Grai.

Archiepiscopus utique Eboracensis, Walterus scilicet de Grai, qui in dicto parlamento variis, ut alii, sollicitudinibus arctabatur, cerebrum pro cotidianis jejuniis habens infirmatum, causa respirandi post tædia et labores infructuosos divertit ad Fuleham, episcopi Londoniensis manerium, hoc volente et petente eodem episcopo. Archiepiscopus autem senio, tum tædio, tum labore, tum dolore præventus, amisso penitus appetitu comedendi supra modum debilitatus, tertia die post

Death of Walter de Gray, archbishop of York, at Fulham, 1 May.

¹ *inclinans*, or some such word, is omitted.

A.D. 1255. adventum suum ad Fuleham, omnibus feliciter quæ ad
f. 172 b. Christianum pertinent perceptis obiit sacramentis, post-
quam circiter quadraginta annis ecclesiam suam Ebo-
racensem strenue rexisset, et quandoque totum regnum
irreprehensibiliter gubernasset. Nec defuerunt ipsis
quadraginta annis nisi tres menses et totidem septi-
manæ. Kalendis Maii viam universæ carnis est in-
gressus.

Delatum est corpus Eboracum sepeliendum.

His burial
at York. Facta igitur anathomia de corpore, delatum est ip-
sum corpus honorifice Eboracum, in ducatu domini
episcopi Dunelmensis Walteri suffraganei sui; qui mag-
num,¹ prout decuit corpori tanti prælati, in cotidianis
impendit exequiis et elemosinis humanitatis officium
et reverentiam. Et in Eboracensi ecclesia condigno
honore traditur sepulturæ.

De nimia ariditate et re[m]edio in illo anno.

Drought
from
March to
June; then
rain and
a good
harvest.
S. Matt. v.
45. Æstate quoque sub eadem duravit ariditas flante
Subsolano, qui rorem ademit matutinalem et suspendit
serotinum a medio Martii usque ad kalendas Junii;
videresque grana frumenti jacentia in pulvere integra
nec mortificata, ut germinarent multiplicationem per-
fectura. De beneficio igitur *pluentis super justos et
injustos* sensit terra cum suis semivivis radicibus et
seminibus pluviarum beneficium et rorum dulcium re-
frigerium temporaneum, ita quod per Dei gratiam,
marcore verso in virorem vividum, omnia respirarunt
et fructus uberes rependerunt.

*Miracula crebrescunt in ecclesiis Lincolnici et
Cicestricæ.*

Miracles in
Lincoln
and Chi- Per eadem tempora, miraculorum frequentia in ec-
clesiis Lincolnensi et Cicestrensi ad gloriam Dei et

¹ magnum] magnam, MS.

honorem sanctorum pontificum Roberti et Ricardi cho- A.D. 1255.
 ruscavit. Unde in ecclesia Lincolniensi examinata chester ca-
 thedrams.
 clarent viginti miracula manifesta, sed et alia innume-
 rabilia. In ecclesia autem Cicesterensi totidem vel
 plura et cotidianis multiplicantur incrementis; quæ si
 quis videre desiderat examinata, in ecclesia Sancti Al-
 bani scripta poterit reperire.

*Substituatur alius archidiaconus in ecclesia Lincol-
 niensi superstite alio, scilicet magistro Willelmo
 Lupo.*

Per idem quoque tempus magister Hugo de Mortuo An arch-
 Mari, domini Cantuariensis officialis, significavit ca- deacon of
 pitulo Lincolniensi ut cassato Willelmo Lupo, quan- Lincoln
 doque Lincolniensi archidiacono, alium sine dilatione appointed
 loco ipsius subrogarent; vel ipse magister Hugo auc- in place of
 toritate Apostolica et Cantuariensis domini sui illud William
 faceret, et canonicos de inobedientia puniret. Canonici Lupus,
 igitur dictis hujus obtemperantes novum sibi archi-
 diaconum¹ creaverunt. Magister autem Willelmus pro
 suæ ecclesiæ libertate viriliter stans, omnia hæc pa- who ap-
 tienter tolerans, ad sinum papalis clementiæ, quæ afflic- plies to the
 tis patere consuevit, avolavit. Pope.

*Qualiter papalis exercitus contritus est, qui sub Octo-
 viani ducatu minabatur.*

Per idem tempus, dominus Papa Alexander, vestigiis The Papal
 prædecessoris Innocentii quarti inhærendo, in negotio army
 regni Siciliæ et Apuliæ prosequendo, Octovianum car- under car-
 dinalem destinavit cum maximo exercitu, scilicet sex- dinal Octa-
 aginta milium armatorum, ad funditus destruendam vian [Ubal-
 civitatem Nucheram, cum Memfredo ibi latitante et dini] sent
 omnibus ipsam civitatem inhabitantibus. Erant autem against
 infideles in ipsa plus quam sexaginta milia Sarrace- Lucera.
 norum, quos imperator Frethericus convocaverat dubiis

¹ Robert de Herfey.

A.D. 1255. bellorum casibus exponendos, et ipsam civitatem eis concesserat inhabitandam, quæ tunc sinum pandebat refugii Memfredo et quibusdam aliis Frethericalibus. Cum igitur Octovianus dispositis agminibus simul cum quodam ingenioso et potente bellatore Marchisio,¹ de cujus consilio et adjutorio totus exercitus papalis confidebat, spem nactus indubitatam, ut omnia ad votum optinerent Papa et Octovianus et eorum invincibilis, quem habebant, exercitus, ad civitatem fere pervenirent, ita ut paucis distarent miliaribus, irruit terror et formido super hos et illos, ita ut non auderent cives exire hostiliter contra adventantes, nec advenientes cives aut civitatem impetere. Et sic hinc inde per multos dies expectantes moram inutilem protraxerunt. Erat autem exercitus papalis numerosus valde et formidabilis, larga suscipiens de clitellis Angliæ regis cotidiana stipendia, et expectans ex promissionibus papalibus ampliora. Sic enim dictaverat Papa Innocentius quartus jam defunctus et disposuerat; hæc enim omnia ab ipso sumpserunt exordium et a cardinalibus prosecutionem. Cum igitur sic hinc et inde moram per multum temporis continuassent infructuosam, accessit ille proditor Marchisius, qui et habebat in ipso exercitu sequelam copiosam, et dixit Octoviano; "Domine, ut quid hic tam diu stamus otiosi? consumimus thesaurum infinitum. Recedat tertia pars. Non enim audebunt exire de civitate Memfredus aut exercitus ejus; sunt enim quasi obsessi et inclusi, et sufficit gens minima ad eorum terrorem et re-pressionem." Cumque nec adhuc exirent cives, iterum dictus Marchisius exercitum Papalem mutilavit, ita quod vix decem vel duodecim milia armatorum remanerent cum eisdem. Una igitur noctium idem Marchisius raptus equo velocissimo venit ad civitatem Nucheram, et affatus Memfredum dixit; "O amice

f. 173.

Treachery
of a certain
marquis.

¹ Probably Berthold, margrave | note 2. The chief facts here stated
of Hohenburg. See above, p. 474, | have been already given, pp. 474, 475.

" carissime, datum est tibi intelligi quod tibi nocui A.D. 1255.
 " et nocere sum paratus. Miror te velle talibus sibilis
 " aurem inclinare, aut fidem quomodolibet adhibere.
 " Novit industria vestra quam diu, quam fideliter
 " patri tuo imperatori F[retherico] servitia in ambiguis
 " casibus impenderim. Et quomodo possem prolem
 " persequi tam dilecti domini, tam reverendi geni-
 " toris? Jam jam profecto meam erga te diu concep-
 " tam experieris devotionem et fidelitatem. Diminu-
 " tus est instinctu meo papalis exercitus. Et vix cum
 " Octoviano decem milia pugnatorum, quorum potior
 " pars mea est, remanserunt. Tolle moram. Ilico se
 " arment vestri universi fideles quotquot sunt in civi-
 " tate, et me prævium sequantur pedetentim. Tu
 " etenim ipsum O[ctovianum] et suos ad votum occu-
 " pabis." Exiit igitur Memfredus, et omnes cives cum
 eo et ejus fideles et familiares omnes ad unguem ar-
 mati. Et maximum conflantes exercitum, festinanter
 quasi turbo rapidæ tempestatis exercitui papali appropin-
 quaverunt. Et cum occupasse quasi aviculas irre-
 titas credidissent universos, ecce Octovianus per ali-
 quem amicum præcordialem in ipsa præmunitis hora
 vix elapsus evasit, cæteris omnibus præter Marchi[si]i
 familiam dissipatis, captis, vel trucidatis. Et sic tri-
 umphans ad votum Memfredus cœpit de die in diem
 postea in magnam ecclesiæ confusionem prosperari.
 Dominus autem Papa, hoc audito, et tota Romana ec-
 clesia incomparabilem dolorem induit et confusionem,
 maxime cum promisisset ecclesia regnum Siciliæ et
 Apuliæ domino regi Angliæ ad opus filii sui Edmundi,
 cui etiam anulum investituræ per episcopum transmi-
 serat Bononiensem;¹ et thesaurum regium in totius
 Angliæ exterminium irrestaurabile projecerat² in abis-
 sum. Episcopus autem, qui jam montes transierat,
 Angliam adire festinavit, sciens quod exhilarans regem

The Papal
army de-
stroyed by
Manfred.

¹ i.e. Cardinal Ottaviano Ubaldini. | ² *projecerat*] *projecerant*. MS.

A.D. 1255. opima munera reportaret. Veruntamen hujus infortunii penitus ignarus prænotati fucatæ exultationis et inanis gaudii flatibus efferebatur.

Ovid.
Epist. ex
Ponto, iv.
3, 49.

"Ludit enim in humanis divina potentia rebus."

Exclamatio cum lamentatione.

Remon-
strance of
the author
with the
Roman
court.

O Romanæ curiæ sterilis sollicitudo, cæca ambitio, licet¹ sancta, sæpius tamen pravorum decepta consilio, quare fræno discretionis impetus tuos non moderaris, ex præteritis erudita, ex totiens expertis castigata? Ecce in tuis jacturis omnes punimur; omnes enim compatimur, universalem sentimus cum obprobriis confusionem. Duos jam in Alemannia imperatores conata es creare, in quorum promotione inæstimabiles thesauros undecunque raptos oportet² exponere, utroque tamen incerto de dignitate. Et nunc in partibus Apuliæ papalis exercitus turpiter contritus bis, videlicet semel sub ducatu Willelmi cardinalis, iterum sub legatione vel ducatu Octoviani cardinalis, omnes filios ecclesiæ universalis dampnis laceravit, obprobriis debriavit, doloribus sauciavit. Ut autem brevibus concludatur, universalis³ ecclesia, quæ a Romana tenetur curia defendi, in multis se conqueritur prægravari.

Acclamatum est in comitatibus et sinodis et aliis hominum conventiculis ut teneretur carta prænotata.

Proclama-
tion as to
the ob-
servance
of Magna
Carta.

Diebus autem sub eisdem, acclamatum est in comitatibus, et annuntiatum est in sinodis, in ecclesiis, et ubicunque locorum homines convenerant, ut magna carta inviolabiliter teneretur, quam rex Johannes con-

¹ licet . . consilio] Written over an erasure.

² oportet . . dignitate] Written over an erasure.

³ universalis . . . prægravari] Written over an erasure.

cessit, et iste rex præsens multotiens concessit. Et lata A.D. 1155. est sententia sollempniter in omnes ejusdem violatores. Quam tamen rex minime adhuc observans, bona ecclesiæ Eboracensis inhumane destruxit¹; dicebatque crebro, "Quare non observant ipsi episcopi et magnates f. 173 b. "regni erga subjectos suos cartam illam, pro qua tantum clamitant et objurgant?" Cui rationabiliter responsum est; "Domine rex, deceret vos primitus secundum jusjurandum tuum inchoare, et alii profecto sequerentur;" secundum illud poeticum,

"Mobile versatur² semper cum principe vulgus."

Claudian
De iv.
consulatu
Honorii,

Accusantur graviter Robertus de Ros et Johannes de Bailluil regi quod infideliter et inhoneste tractaverint regnum Scotiæ et reginam. 302.

Temporibus autem sub eisdem, accusantur graviter Robertus de Ros et Johannes de Bailluil, quod videlicet regnum Scotiæ, et regem et reginam, quorum tutela eis fuit commissa, infideliter et inhoneste tractarent. Erat autem tunc temporis rex in partibus Angliæ Borealibus, videlicet apud Notingham.

Robert de
Ros and
John de
Bailluil ac-
cused of
unfaithful-
ness in
Scotland.

Seminarium accusationis et discordiæ.

Erat quidam phisicus, in arte medicinæ bene expertus et expertus, missus ad custodiendum corpus reginæ Scotiæ et regis et amicorum eorundem, magister videlicet Reginaldus de Bathonia, a regina Angliæ, quæ sitienter desideravit incolumitatem et prosperitatem filiæ suæ reginæ Scotorum, et mariti sui regis Scotorum, quem quasi filium dilexit adoptivum. Cum autem idem magister Reginaldus ad Castrum Puellarum, [venisset], quod vulgariter dicitur Edenebure, exposita adventus sui causa, et literas ostenderet tam regis quam reginæ Anglorum, dictam causam testificantes, admissus

Reginald
of Bath,
the physi-
cian sent
to look
after the
young
queen's
health,
their ac-
cuser.

¹ *destruxit*] destruxit, MS.

| ² *versatur*] mutatur, in Claudian.

A.D. 1255. est benigne. Et cum access[iss]et ad reginam secretius, ut moris est phisicis, et inquireret quæ causa perturbationis ejus et palloris, quia eam tristem invenerat, respondit, "Expedit ut phisico secreta corporis, sicut "sacerdoti cordis archana reserantur, patefacere[m]." Et cum cordis et corporis molestias intellexisset magister Reginaldus, custodes ejus et magistratus graviter increpavit. Et post jurgia et verba amaræ redargutionis et etiam comminationis, omnes magnates regis et reginæ ac regni custodes, tanquam reos læsæ majestatis, accusans, condempnabat et comminabatur. Ipse igitur phisicus Reginaldus non post multos illos dies letaliter infirmatus lectulo decubuit; fueruntque aliqui sinistrantes, qui dicerent ipsum fuisse potionatum.¹ Cum autem videret se portis mortis irrevocabiliter appropinquare, scripsit tam regi quam reginæ, quod infausto illuc sidere advenerat; viderat enim quod eorum filia infideliter et inhumane inter illos indignos Scotos tractabatur, et quia obloquebatur, ipsi Boreales mortis laqueos paraverunt. Quod cum rex audierat, iratus valde, de ultione tantæ transgressionis tacitus cogitabat. Magister autem phisicus, cum virus discordiæ et magni venturi mali et dampni irrestaurabilis evomisset, animam miseram exhalavit.

He dies
with sus-
picion of
poison.

*Depauperantur et dampnificantur quædam nobiles
ecclesiæ religiosorum in Anglia.*

Per idem tempus, ecclesia Cantuariensis, meritis filiorum suorum, monachorum videlicet ejusdem² domus, promerentibus, pressuris deprimitur gravioribus. Quæ cum primatum in Anglia de jure teneret, indigenarum dimissis nobilibus, alienum in sui custodem susceperat. Unde non immerito illi hoc constituentes in tantam prolapsi sunt egestatem, ut plus quam quatuor marcarum milium obligarentur debitis irretiti. Et cum immineret ecclesiæ exterminium, ne penitus in abissum

Debts of
the church
of Canter-
bury and
of the
priories of
Rochester
and Win-
chester.

¹ fugiens Oxoniam is written in the margin with a style. | ² ejusdem . . . constituentes | Written over an erasure.

confusionis demergerentur, tradiderunt sex maneria sua A.D. 1255. de melioribus Johannis de Gatesdene militis custodiæ, ut ipsa bonis sibi conditionibus, sed ad monachos dampnosis et durissimis, retineret, donec debita evacuarentur. Similiter autem et Rofensis prioratus inæstimabilibus debitis illaqueatus se in manus dicti Johannis et aliorum creditorum obligarunt;¹ et victum et vestitum abbreviantes, vix sibi vitæ necessaria retinuerunt. Nobilis insuper Wintoniensis prioratus Sancti Suithuni, irrestaurabilibus jacturis prægravatus, suas merito sensit cicatrices, qui gratiam regis Dei timori præponens,² tantæ ecclesiæ prorsus insufficientem pastorem elegit animarum. Ibi namque intruso per electum³ quodam priore,⁴ et conventu disperso, recepti sunt in habitum et ordinem monasticum quidam illiterati, et nebulones potius reprobandi quam eligendi, loco eorum qui dispersi sunt, in obprobrium monasticæ religionis et honestatis, circiter tresdecim non monachi, sed potius tantum cucullati. Quid ecclesiæ beatæ Mariæ Eboracensis cœnobialis et aliarum nobilium ecclesiarum enarrem confusionem?⁵

Troubles at
St. Mary's,
York,
(above
p. 363.)

Eclipsis lunæ prodigialis.

f. 174.

Sed ut hominibus manifestetur Dei indignatio et peccatorum cumulata exaggeratio, et ut status corporum supracælestium infimis non discordet, luna passa est eclipsim prodigiam et insolitam et universal[em] mense Julio, in nocte quæ immediate sequitur diem festivitatis Sanctæ Margaretæ.⁶ Incepit eclipsis duabus horis ante medium noctis, et fere quatuor horis perduravit.

Eclipse of
the moon,
20 July.

¹ *obligarunt*] Sic MS. The Abbreviatio Chronicorum has *obligavit*.

² *præponens*] *præponentes*, MS.

³ *Æthelmar*, bishop elect.

⁴ Andrew of London. MS. repeats *intruso*.

⁵ At the foot of the page written with a style is "dispersus est conventus et de ecclesia Sancti Albani missi sunt duo."

⁶ *Margaretæ*] Written over an erasure. The date and time of the eclipse are correct.

A.D. 1255. *De morte nobilis baronis Warini de Muntcheinsil.*

Death of Warin de Munchensi. *Obiit*¹ eodem tempore nobilis baro, inter omnes Angliæ nobiles vel nobilissimus et sapientissimus vel unus de nobilioribus et sapientibus, Warinus de Muntcheinsil. Erat insuper idem Warinus zelator pacis et libertatis regni. In cujus obitu maxima regni columnna vacillavit. Erat insuper thesauro non minimo instauratus, unde testamentum suum ad ducenta milia marcarum et amplius dicitur ascendisse. Dominus autem rex ilico custodiam hæredis ejus nomine Willelmi contulit Willelmo de Valentia fratri suo uterino, qui filiam² ejusdem Warini, ut gener ejus esset, desponsaverat. Et ita diatim Anglorum nobilitas, pro dolor, expiravit.

William de Valence made guardian of his heir.

Johannes Franciscus infirmatur.

John Francis struck with paralysis. Johannes quoque Franciscus, unus de præcipuis domini regis clericis et consiliariis, irremediabili paralisi³ percussus, a monachis Sanctæ Mariæ Eboraci cœnobialis et de Selebi siccis lacrimis meruit⁴ deplorari.

Johannes de Grai miles se subtrahit a curia.

John de Gray quits the court. Eodemque tempore, dominus Johannes de Grai, miles, vir modestus et discretus, edoctus forte et feliciter castigatus, se subtrahit a consiliis regis et curiali laborio.

Rex versus Scotiam tendit.

The king marches towards Scotland. Tempore sub eodem, cum ex mandato reginæ Scotorum et ejus familiarium rex magis diatim ac magis sollicitaretur et querelis moveretur, versus Scotiam con-

¹ His shield reversed is in the margin.

² Joanna. See above, p. 285 and vol. iv., p. 628.

³ paralisi] parasili, MS.

⁴ See above, pp. 83, 362, 363.

vocato exercitu lora dirigit et vexilla, gravem pro- A.D. 1255.
ponens versus Robertum de Ros et Johannem Bailloil,
milites et magnæ viros potentiæ et auctoritatis,¹ movere
quæstionem. Certificabatur enim, ut asserebat,² ex ar-
chanis fidelium suorum mandatis crebrescentibus, quod
secus quam deceret aut expediret, et aliter quam pro-
misera[n]t, tam regnum Scotiæ quam regem et reginam
contrectaverant. Et cum regno Scotiæ appropinquaret, The earl of
præmisit ante faciem suam comitem Gloverniæ Ricar- Gloucester
dum et Johannem Mansel, domini regis specialem cleri- and John
cum et consiliarium, ut prudenter explorarentur, si Ro- Mansel
bertus de Ros clamorem opere complevisset, et si forte sent to
errorem suum et crimen sibi impositum contumaciter Edinburgh
præsumeret defendere et *contra stimulum calcitrare*. before him.
Comes igitur et Johannes, secundum regis præceptum Act. ix. 5.
præeuntes, concomitante electa familia et comitatu co-
pioso, certificati quod rex et regina Scotorum in Castro
Puellarum tunc morarentur, concito sine aliquo strepitu
illuc pervenerunt. Et seposito comitatu, sequente sci- They enter
licet remotius, caute comes et Johannes, quasi humiles the castle,
de familia Roberti de Ros milites, deceptis janitore and have
et aliis custodibus, intraverunt. Deinde eorum comi- an inter-
tatus et familia stillatim subsecuti magnum subito view with
exercitum conflaverunt, ita scilicet ut si qui in castro the queen.
erant ad illud custodiendum præsumerent insurgere,
ipsi qui jam intraverant illos minime formidarent.
Confidenter igitur accessit ad eos Scotorum regina,
conquesta graviter, quod indecenter custodiebatur vel
potius incarcerationatur in castro illo, loco tristi et soli-
tario, salubri aere et virore, ut juxta mare, penitus
destituto. Nec licuit ei, ut dicebat, per regnum suum
spatiari, vel familiam habere specialem vel etiam puel-
las, quas habere cupiebat, camerales et cubiculares;
nec permissus est rex maritus suus accessum ad eam
habere maritalem vel mutuis amplexibus congaudere.

¹ MS. repeats *gravem*.| ² MS. ins. *quod*.

A.D. 1255. Et si aliquid archanum querelis suis annecteretur, ignoratur. Comes autem et dominus Johannes, utpote viri facundissimi et discretissimi, demulcentes eam, et lacrimas cum singultibus reprimentes, consolabantur eam civiliter et modeste, promittentes ei indubitatum super his excessibus correctionem. Feceruntque eos licenter in uno lecto, regem videlicet et Scotorum reginam, ut sponsum et sponsam, condormire. Et districte vocatus est Robertus de Ros, ut veniret instructus respondere ad sibi obicienda, in curia domini sui regis Anglorum. Robertus vero timens sibi, primo se subtraxit, sed postea humiliatus accessit. Fueruntque aliqui de magnatibus indignantes, quod comes et Johannes tam subito et sine alicujus contradictionis obstaculo castrum eorum, quod est in introitu terræ illorum et totius regni tutela et repagulum, ultioni incumbentes, accesserunt, cum gravi multitudine castrum circumvallantes. Cum autem intellexissent sese fatuos esse et fascinatos, quod regem suum et reginam eorum hostiliter obsedissent, recesserunt. Et sic in pace disposita et relicta sunt omnia. Robertus autem de Ros sub certa forma spondit venire ad curiam regis Angliæ domini sui, de omnibus responsurus. Veruntamen rex de consilio amicorum fortunalium fecit seisiri terras Roberti et arctæ custodiæ deputari.

The lands
of Robert
de Ros
seized.

*De discordia mota inter universitatem Parisiensem
et fratres Prædicatores.*

Quarrel at
Paris be-
tween the
scholars
and the
Dominic-
ans.

Diebus quoque sub eisdem, orta est gravis dissensio inter universitatem scholarium Parisiensium et fratres Prædicatores ibidem conversantes,¹ qui contra antiquam civitatis et universitatis consuetudinem numerum limitatum legentium in theologia intenderunt, sine universitatis assensu, ampliare. Tandem, licet rex ipse

¹ *conversantes*] *conversantium*, MS.

Francorum intenderet libertatem salvare scholarium universitatis, similiter et cives, ipsi Prædicatores domino Papæ devoti, et propter eorum multimoda obsequia ipsi curiæ gratiosi, in hoc certamine meliorem calculum repertarunt. Data est igitur sententia a domino Papa pro fratribus Prædicatoribus et omnibus religiosis, ut legant deinceps licenter in theologia, non considerato numero legentium, qui antiquitus tenebatur certo scilicet numero limitatus. A.D. 1255.

Johannes de Bailloil pecunia qua abundavit pacem sibi caute comparavit.

Tempore quoque sub eodem, Johannes de Bailloil, miles, dives et potens, cujus pater¹ in armis strenuus regi Johanni in arcto posito multum servierat et in dubiis casibus sæpe contulerat adminiculum, cum graviter, sicut et Robertus, accusaretur, sibi pecunia, qua abundavit, regis necessitati satisfaciendo, caute pacem comparavit. John de Bailloil buys his peace with the king.

Rex redire disponit ex tunc de partibus Borealibus.

Cunctis² igitur pacificatis et ad votum ordinatis, cum dominus rex Anglorum et regina sufficienter cum rege Scotorum et regina eorum filia colloquium mutuum habuissent, rex versus Australes Angliæ partes reditum maturavit. Et obiter visitando abbatias et prioratus, prælatorum eorundem pecunia saginatus, eorum se precibus commendabat. The king returns southwards. He visits the abbeys on the way.

Quid rex fecerit apud Dunelmum in reditu suo a Scotia.

Et cum venisse[t] Dunelmum, intrans ecclesiam, breviter oravit ad feretrum beati et gloriosi confessoris et episcopi Cuthberti. Et de consilio susurronum et accusatione certificatus, quod in eadem ecclesia deposita At Durham he seizes the money deposited there.

¹ Hugh de Bailloil.

² In the margin written with a style, nearly obliterated, is "obiit

" . . . episcopus, et tamen adhuc
" extenta est manus regis."

A.D. 1255. fuit non minima pecunia, videlicet episcopi Nicholai et episcopi Elyensis et quorundam clericorum, qui ob confidentiam et reverentiam beati Cuthberti et ejus ecclesiæ ibidem sub tutela prioris et conventus reposuerant bona sua, præcepit rex, ut sui effractarii, licet contradicerent monachi, intrarent violenter, et seris et sigillis confractis, a cistis et elitellis pecuniam inventam, irrequisito dominorum assensu, ad opus suum tollerent, non quasi ablatam vel violenter raptam, sed accomodatam sibi apportandam; non veritus pacem ecclesiæ tanti sancti et Dei ecclesiæ violare universalis, quam totiens juraverat observare. Veruntamen quam sic mutuo acceperat, ad se reversus, postea aliquam solvit dominis pecuniam ac restituit, non tamen de injuria satisfaciens.¹

Consecratus est electus Elyensis, magister scilicet Willelmus de Kinkelni, in episcopum Elyensem.

William of
Kilkenny,
elect of
Ely, con-
secrated
at Belley,
15 Aug.

Circa eadem tempora, consecratus est electus Elyensis, magister scilicet Willelmus de Kinkelni, in episcopum Elyensem in partibus transmarinis, scilicet apud Belesium, die Assumptionis beatæ Virginis, ab archiepiscopo Cantuariensi, qui tunc in partibus illis agebat. Archiepiscopus vero, quia electus ad ipsum in patriam suam venerat, omnia necessaria ei copiose et honorifice contulit. Cui etiam applausit et honores contulit Petrus de Sabaudia, ne viderentur in partibus propriis indigere. Episcopi vero Angliæ super hoc facto, tanquam sibi injurioso, doluerunt; similiter et Conventus Cantuariensis; quia semper in Anglia episcopi consueverunt consecrari. Formidabant insuper vehementer, ne archiepiscopi Cantuarienses hoc traherent in consequentiam, sicut factum novum, quod in ecclesia Lincolnensi per ipsum est usurpatum.

¹ In the margin written with a style is, "Prior autem ejusdem ecclesiæ accinctus zelo justitiæ | "accitis (?) stola et candela excommunicavit omnes hujus . . | "invasores . . ."

De adventu electi Tholetani in Angliam.

A.D. 1255.

Eodem anno, infra octavas Nativitatis beatæ Mariæ, 8 Sept. venit Londonias electus Tholetanus, frater regis Castellæ, Sinchius nomine, ætate viginti annorum, et cum eo quidam potens de Hispania, Garsias Martinus nomine, nesciebatur qua de causa;¹ sed, prout dicebatur, ad ampliandum redditus suos cum opimis muneribus a rege percipiendis, qui talibus consuevit omnia quæcunque a suis extorquet incircumspecte distribuere. Hujus utique electi gestus et cultus et familia nostratibus penitus dissidebat. Ætate enim adolescens fuit, anulum portabat in indice, dans populo benedictionem. Hospitium suum, scilicet apud Templum Novum, fecit tapetiis, pallis, et cortinis etiam pavementum pompose nimis adornare; familiam tamen habens vulgarem et inordinatam, palefridos paucos, sed mulos habens quamplurimos. Quos rex cum audisset, præcepit districte, ut cum summo honore reciperentur, et ne aliquod offendiculum quomodolibet invenirent. Ipsi vero hæc cognoscentes cives Londonienses conviciis affecerunt et injuriis, crapulæ et luxuriæ insistentes. Rex autem super matrimonio contracto inter filium suum primogenitum Edwardum² gloriabatur, ac si jam esset omnia jura sua ultramarina cum illa nova nupta, scilicet regis Castellæ sorore dimidia, consecutus; qui tamen in nullo se vel regnum suum in illo promovit matrimonio.

Arrival in London of f. 175.

Sanchez, elect of Toledo, and Garsias Martin.

Their reception.

The contract of marriage between Edward and Alianora of Castile.

Filius regis Francorum ducit in uxorem filiam regis Castellæ.

Cum autem hæc ad notitiam regis Francorum pervenissent, quod scilicet initum fuisset tale fœdus et matrimonium inter regem Castellæ et regem Anglorum,

Louis IX. asks the daughter of Alfonso

¹ It "was in reference to the projected marriage of the king's daughter, Beatrice, to the brother of Alfonso of Castile. See

"Rymer, vol. i., pp. 325, 340." Madden, Hist. Anglor., iii., p. 364.

² Some such words as *et sororem regis Alfonsi* seem to be omitted.

A.D. 1255. et quod elevatum fuisset cor regis Anglorum, suspectas
 X. for his habens has novas nuptias, missis solempnibus nuntiis,
 son [Louis]. postulavit filiam¹ ejusdem regis filio suo in uxorem
 exhiberi; cupiens tanto viro matrimonialiter confede-
 rari, et ut conditionem suam plus quam rex Angliæ
 melioraret, qui sororem suam tantum uterinam filio
 suo Edwardo primogenito impetraverat maritalandam,
 ipse rex Francorum filiam petiit non negari. Quod ad
 votum optinuit, datore ob honorem gratulante.

*Sumuntur ad scaccarium sumptus cotidiani ad ne-
 gotium guerræ Apuliæ jam tamen consummatæ.*

Various Sumuntur interea sumptus cotidiani ad guerram
 causes of Apuliæ sustinendam, et [rex] in prædicto itinere parum
 the ex- fructuoso non minimam expendit pecuniam. Electus
 penses of Henry III. Toletanus de regis marsupio decem vel duodecim coti-
 Apulia, die marcas exponit. Jam jamque oritur nova causa
 Sanchez elect of thesaurum consumendi. Thomas enim quandoque comes
 Toledo, Flandriæ, avunculus scilicet reginæ et frater archiepi-
 Thomas of scopi Cantuariensis, novam guerram in civitate Tau-
 Savoy at rina et apud Astam civitatem suscitavit; ad quam
 Turin and sustinendam et consummandam oportet regem et eccle-
 Asti. siam Cantuariensem, immo etiam reginam, maximam
 apponere pecuniæ portionem. Et sic undique dominus
 rex, qui partem suam jam de novo multum per filium
 suum abbreviavit, curis et sollicitudinibus discerpitur
 et dissecatur.

*De nimis dampnosa prodicione episcopi Hereforden-
 sis.*

Proposal Diebus autem sub eisdem, episcopus Herefordensis²
 of the Petrus de Egeblancke, cujus memoria sulphureum fœ-
 bishop of torem exhalat ac teterrimum, ad regem venit, quem
 Hereford to the king

¹ Berengera, daughter of Al-
 fonso X. and Yoland.

² See the Dunstable Annals.
 Annal. Monast., iii., p. 199.

noverat totis nisibus thesauros desiderare¹ et eis indi- A.D. 1255.
gere, illiusque auribus instillavit hoc virosum consilium, to raise money by means of the bishops' seals.
dicens; "Consenti, domine mi, proposito meo, et ino-
"piam tuam non tantum relevabo, sed te faciam usque
"ad summam abundantiam thesauris redundare. Si
"enim quasi ad aliquod leve negotium mihi feceris
"tria vel quatuor sigilla de aliquibus autenticis Angliæ
"prælati habere, ego nova interpretatione inducam
"dominum Papam, ut² firmiter spero, ad hoc, ut obli-
"gent se singuli Angliæ prælati, quasi cogi nolentes,
"ad maximam pecuniæ solutionem, ut indigentiae tuæ
"ad plenum satisfiat." Et cum inclinasset cor regis
ad consensum, gavisī sunt quamplurimum. Et con-
festim transalpinavit episcopus, ut promissa effectui
manciparet, adjuncto sibi quodam socio, Roberto vide-
licet Waleranno, ut efficacius dominum Papam fasci-
naret.³ Et cum Romam pervenisset, invenit Papam
mœstum et confusum pro adversis quæ ecclesiæ nuper
contigerunt. Erat insuper tot debitis innodatus, quod
audientium mentibus merito stuporem poterant gene-
rare; quæ omnia rex Angliæ sub pœna exhæredationis
solvere tenebatur. Instabant insuper mercatores trans-
alpini usurarii, exigentes urgentissime et assidue, ut f. 175 b.
persolvantur eis debita sua; quæ cotidie propter usu-
ras, pœnas, et interesse non minima suscipiebant incre-
menta. Et cum sic angeretur Papa, respondit episco-
pus; "Sancte pater, ne sollicitetur paternitas tua de
"quantitate et numero debitorum, licet inæstimabili;
"quia ante recessum nostrum ab Anglia dominus rex,
"ego, et hic miles peritissimus providimus tutam viam
"et certam formam, qualiter omnia sine difficultate
"solvantur; dummodo de favore et licentia tua liceat
"mihi, quæ cor meum parturivit, prosequi cum effec-
"tu. Dominus enim rex, tibi et ecclesiæ Romanæ

He goes to Rome, and makes his proposal to the Pope,

¹ *desiderare . . illiusque*] Written over an erasure.

² *ut . . spero*] Written over an erasure.

³ At the foot of the page written with a style is "et adquisitis . . .
"sigillis aliquorum Anglorum be-
"ne placitorum."

A.D. 1255. "devotissimus, adeo ecclesiæ et viris ecclesiasticis pro-
Nota verba "nus est et munificus, tot exhibens officia, tot confe-
seductoria "rens beneficia, in olosericis, ædificiis, cereis, donati-
et ad faci- "vis pretiosis et variis, quod et Dei et omnium
nus incho- "hominum sibi gratiam comparavit. Similiter et
atum per- "nobilibus suis tot confert munera, in terris, gardis,
suasoria "et redditibus, ut merito debeat carissimus omnibus
episcopi "reputari. Nuper [insuper]¹ per Franciam transiens,
Herefor- "tot ecclesiis ciphos argenteos, pallas, monilia, et mag-
densis. "natibus Francorum et prælatis tot contulit donativa
 "in vasis, anulis, zonis, et firmaculis, tam opere quam
 "materia pretiosis, ut Francis suscitarent laudem et
 "admirationem, per quod nomen Anglorum famosum
 "sidera penetravit. Hinc est quod desiderant Angli
 "sitienter, et multum complaceret eis, ex præcepto tuo
 "seipsos exinanire et gravare et ad hoc obligari, ut
 "cogerentur pia voluntate ipsum tam dilectum regem
 "a debitis omnibus liberare." Et ostendens literas,
 quas vulpina calliditate de quibusdam prælatis extor-
 serat et sigillis eorum consignaverat, se reddidit de
 prædictis commentis credibilem et Papam fallacis pro-
 norem. Cui Papa; "Frater et amice carissime, fac
 "super hoc quod industria vestra, quam plurimum
 "commendamus, viderit expedire."²

who agrees
to it.

Nota prodicionem inauditam.

He carries
out his
scheme.

Episcopus igitur Herefordensis, adjunctis sibi quibus-
 dam cardinalibus, quorum arbitrio bulla exponebatur,
 quorumque consilio Papa prædecessoris sui præsump-
 tuosum factum exequabatur, prælatos Angliæ hujus
 fraudis penitus ignaros ad libitum obligavit ita gra-
 viter, ut si omnia retroacta gravamina recenserentur,
 hujus exactionis respectu levia possent reputari; an-
 nectens in literis quædam mendacia manifesta, quod

¹ *insuper*] in the margin, written
with a style.

² Here ends the text of the *Ab-*

breviatio Chronicorum, MS. Cotton.
 Claud. D. 6 : Madden's Hist. An-
 glor., iii., p. 348.

scilicet tenebantur prælati singuli ad solvendum¹ tali A.D. 1255. ac tali mercatori Senensi aut Florentino tantam pecuniam, quam mutuo ad expedienda quædam utiliter negotia ecclesiarum suarum receperunt; cum tamen nullum eorum unquam vidissent vel cognovissent, vel de aliqua mentio pecunia facta fuisset. Sin autem infra brevissimum terminum injuncta [non] persolverent, plenam habebant potestatem ipsi usurarii, quos Franci Bugeros vulgariter appellant, insontes Dei famulos, ecclesiæ prælatos, omnimodis punire sententiis, jacturis gravibus condemnare et angariis fatigare, sicut sequens sermo loco suo et tempore declarabit.

Applicuit uxor Edwardi cum magna pompa et fastu.

Anno quoque sub eodem, videlicet circa festum 9 Oct. Sancti Dionisii, cum rex rediens de partibus Angliæ Borealibus Londonias properaret, ut interesset sollemniis Sancti Edwardi, in quindena Sancti Michaelis, Alienora regis Hispaniæ soror uxorque Edwardi cum magno comitatu et pompa, ita ut toti Angliæ esset suspectus adventus talis Hispanorum ut ab illis violenter occuparetur, applicuit apud Doveram. Præcepitque rex, ut cum summo honore et reverentia tam alibi quam Londoniis reciperetur, sed Londoniis maxime, in processionibus, luminaribus, classicis, cantibus, et aliis excogitatis lætitiæ generibus et sollempnitatis. Et adventanti occurrerunt Londonienses festivis vestibus et faleris adornati. Et cum venisset illa nurus nobilissima ad hospitium sibi assignatum, invenit illud, sicut electi Tholetani hospitium, olosericis pallis et tapetiis, ad similitudinem templi appensis, etiam pavementum aulæis redimitum, Hispanis secundum patriæ suæ forte consuetudinem hoc procurantibus, ita ut fastus superfluitas in populo sannas moveret et cachinnos. Graves autem personæ

Arrival in
England of
Alienora
of Castile.
13 Oct.

Her reception in
London.

¹ MS. ins. et.

A.D. 1255. et viri circumspecti, futuros casus ponderantes, ex in-
 Ill feelings timo cordis profunda traxere suspiria, gaudia, quæ rex
 excited by omnibus alienigenis multiplicando impendit, subtiliter
 this. trutinantes. Honores enim exhibiti in oculis Hispano-
 rum admirationem et stuporem, nec mirum, omnibus¹
 f. 176. generaverunt.² Doluerunt igitur Anglici inconsolabi-
 liter, quod inter omnes nationes plus cæteris coram
 rege suo proprio viluerunt, et eisdem exterminium
 immineret irreparabile.

*De miserabili statu regni Angliæ et Anglicanæ
 ecclesiæ.*

Rumours of the arrival of a legate. Increbuerunt [enim]³ insuper rumores teterrimi, vide-
 licet quod legatus, vel clericus Papalis, armatus legati
 potestate, a latere venerat domini Papæ destinatus,
 qui jam in foribus apparens tantum prosperum ventum
 expectabat. Paratus enim erat et promptus in om-
 nibus, in perniciem universitatis Anglicanæ, regi pri-
 mitus obsecundare, et omnes voluntati regiæ, quæ
 tyrannica fuerat, contradictores anathematis vinculis
 oppressos innodare. Terruit insuper et in abissum
 demersit desperationis Anglorum tam prælatos quam
 magnates, quod rex sub tam ineffabili astutia attractis
 stillatim alienigenis et successive multos et fere omnes
 Angliæ optimates, utpote Glovernæ, Waranniæ, Lin-
 colniæ, Devonæ comites, et alios quamplures nobiles
 sibi attraxerit et conföderaverit, et suos fratres et
 consanguineos et affines, spoliatis indigenis, locupleta-
 verit, ut si præsumeret universitas regni pro suo jure
 stare, rege adversante, nullam haberet contra regem
 et suos alienigenas coercendi potestatem vel contra-
 dicendi facultatem. Comes autem Ricardus, qui inter
 magnates maximus recensetur, neutraliter se habebat.
 Similiter et alii, mutire non audentes. Archiepiscopus

Anxiety
 felt in
 England
 from the
 king's con-
 duct.

¹ *omnibus*] ominus, MS.

² *generaverunt*] generavit, MS.

³ *enim*] written in the margin
 with a style.

vero Cantuariensis, qui quasi umbo contra impetus A.D. 1255. hostiles esse debuit,¹ negotiis variis et sæcularibus implicatus, et de grege suo in Anglia minus sollicitus, in partibus agebat transmarinis ac remotis. Magnanimi regni zelatores, videlicet Eboracensis archiepiscopus, Robertus episcopus Lincolniensis, Warinus de Muntcheinsil, et alii plures, de medio sunt sublati. Interim fratres regis Pictavenses, Provinciales, et jam Hispani et Romani, cotidie succrescentibus ditantur redditibus, et repulsis Anglicis honoribus sullimantur.

De concilio quod incepit Londoniis post festum Sancti Lucae.

Post festum vero Sancti Lucae edicto regio convo- Oct. 18.
cata convenit magnatum numerosa multitudo. Vene- Edmund
rat autem illuc ad regem episcopus Bononiæ,² ex parte invested
Papæ; qui apportans secum anulum, vice ejusdem with the
Papæ, contulit ipsum anulum Edmundo filio regis, in- kingdom
vestiens eum sic solempniter de regno Siciliæ et of Sicily
Apuliæ. Unde elevatum est cor regis in sublime, et and Apu-
exultavit, tanquam jam receptis Siculorum et Apulo- lia.
rum omnium homagiis, civitatibus, ac castris, in regem coronaretur. Et in propatulo rex pater vocavit filium suum Edmundum regem Siciliæ. Nesciebat autem, ut creditur, memoratus episcopus, quod contrita fuit papalis expeditio, et effusus totaliter thesaurus regis Anglorum, insuper alieno ære terribiliter obligabatur; et si forte sciret, scire hoc caute dissimulavit, ne munera perderet sibi præparata. Hoc autem profecto regem latuit et magnates. Episcopus autem antequam rei veritas in Anglia sciretur, pretiosis oneratus muneribus, ilico repatriavit. Rex autem, nimis propere coram optimatibus ad altare prosiliens, confusus nimis de papali adjutorio, juravit transitum in Apuliam per sanctum Edwardum, de uno tantum habens sollicitudi-

The king
swears
to go to
Apulia.

¹ debuit . . . sollicitus] Written over an erasure.

² i.e. cardinal Ottaviano Ubaldini.

A.D. 1955. nem, scilicet qualiter transiret in pace cum exercitu suo et thesauro regnum Francorum. Unde statim cogitavit, quem ad hoc impetrandum ad regem Francorum destinaret. Cogitavit insuper consequenter jura sua ultramarina imperiose reposcere ab eodem et potenter readquirere, quia inter Apuliam et Angliam foret quasi inter duas molas Francia conterenda; misitque illuc dominum Johannem Mansel. Sed hoc postea suo tempore dicetur.

He sends
John
Mansel
for leave
to pass
through
France.

Rex in quantum potuit impedivit electionem archiepiscopi Eboracensis.

He delays
the election
to York.

The dean,
Sewal,
elected.

Tempore sub eodem, rex, in quantum potuit, electionem Eboracensis archiepiscopi fecit differri et impediri, ut diutius et liberius bona diriperet archiepiscopatus. Ait enim; "Nunquam illum archiepiscopatum " antea in manu tenui; ideo cavendum est, ne nimis " cito elabatur." Elegerunt autem tandem sive postularunt canonici unanimiter magistrum Sewalum ejusdem ecclesiæ decanum, virum modestum, sanctum, et in jure et aliis scientiis eleganter eruditum. Et misso magistro Rogero de Holderness, viro perito et gratioso, res feliciter perducitur ad effectum, prout dicetur in sequentibus.

f. 176 b. *De ultione Dei in Judæos pro eo quod unum puerum crucifixerunt Lincolnæ.*

A boy,
named
Hugh,
crucified
by the
Jews at
Lincoln.

Anno quoque sub eodem, circa festum Apostolorum Petri et Pauli, Judæi Lincolnæ furati sunt unum puerum Hugonem nomine, habentem ætate [circiter]¹ octo annos. Et cum ipsum in quodam conclavi secretissimo lacte et aliis puerilibus alimentis nutrent, miserunt ad omnes fere Angliæ civitates in quibus Judæi degebant, et convocarunt de unaquaque civitate aliquos Judæorum, ut in contumeliam et obprobrium Jesu Christi interessent sacrificio suo Lincolnæ. Habebant enim, ut dicebant,

¹ Written in the margin with a style.

quendam puerum absconditum ad crucifigendum. Et A.D. 1255. convenerunt multi Lincolnæ. Et convenientes constituerunt unum Judæum Lincolnensem pro iudice, tanquam pro Pilato, cujus iudicio et omnium favore affectus est puer diversis tormentis. Verberatus est usque ad cruorem et livorem, spinis coronatus, sputis et cachinnis lacessitus, et insuper a singulis punctus cultellis, qui dicuntur *anelacii*, potatus felle, derisus probris et blasfemiis, et crebro ab eisdem, frendentibus dentibus, Jesus pseudopropheta vocatus.¹ Et postquam diversimode illuserant ei, crucifixerunt, et lancea ad cor pupugerunt. Et cum expirasset puer, deposuerunt corpus de cruce, et nescitur qua ratione eviscerarunt corpusculum; dicitur autem, quod ad magicas artes exercendas. Mater² autem pueri, filium suum absentem per aliquot dies diligenter quæsit, dictumque ei a vicinis, quod ultimo viderunt puerum, quem quæsit, ludentem cum pueris Judæorum sibi cœtaneis, et domum Judæi cujusdam intrantem. Intravit igitur mulier subito domum illam, et vidit corpus pueri in quendam puteum præcipitatum. Et caute convocatis civitatis ballivis, inventum est corpus et extractum. Et factum est mirabile spectaculum in populo. Mulier autem mater pueri, querula et clamosa, omnes cives, immo omnes convenientes, ad lacrimas et suspiria provocavit. Erat autem ibidem dominus Johannes de Lexintona, vir quidem circumspectus et discretus, insuper eleganter literatus, qui ait; "Audivimus quandoque quod Judæi in obprobrium Jesu Christi Domini nostri crucifixi non sunt veriti talia attemptare." Et capto uno Judæo, in cujus domum scilicet intravit puer ludens, et ideo aliis suspectior, ait illi; "Miser, nescis quia te festinus manet interitus? Totum aurum Angliæ non sufficeret ad ereptionem tuam

¹ At the foot of the page are the remains of a note "... Judæi circumcidere et circumcisi sum Jesum vocare."

² Her name was Beatrice. See Shirley's *Royal and Historical Letters*, ii. p. 110.

A.D. 1255. " aut redemptionem. Veruntamen dicam tibi, licet
 " indigno, qualiter poteris vitam tuam reservare
 " et membra, ne mutileris. Utrumque tibi salvabo
 " si quæcunque in hoc casu aguntur sine falsi sta-
 " mine mihi pandere non formides." Judæus igitur
 ille, cui nomen Copinus, sic credens viam invenisse
 evasionis, respondit, dicens; " Domine Johannes, si
 " dictis facta compensas, pandam tibi mirabilia." Et
 animavit eum et stimulavit ad hoc domini Johannis
 industria. Et ait Judæus; " Vera sunt quæ dicunt
 " Christiani. Judæi fere quolibet anno unum puerum
 " in injuriam et contumeliam Jesu crucifigunt. Sed
 " non quolibet anno comperitur. Occulte enim hoc
 " faciunt, et locis absconditis et secretissimis. Hunc
 " autem puerum, quem Hugonem vocant, immisericor-
 " diter nostri Judæi crucifixerunt, et cum obisset et
 " mortuum vellent abscondere, non potuit obrui in
 " terra vel abscondi. Inutile enim reputabatur corpus
 " insontis augurio; ad hoc enim eviscerabatur. Et
 " cum mane putatur absconditum, edidit illud terra
 " et evomit, et apparuit corpus aliquotiens inluma-
 " tum supra terram, unde abhorrerunt Judæi. Tan-
 " dem in puteum præcipitatum est, nec adhuc tamen
 " poterat occultari. Mater enim improba omnia per-
 " scrutando tamen corpus inventum ballivis intimavit."
 Dominus autem Johannes tenuit Judæum vinculis
 mancipatum. Et cum hæc canonicis ecclesiæ Lincolni-
 ensis cathedralis innotuissent, petierunt corpusculum
 sibi dari. Et concessum est illis. Et cum ab infinitis
 satis consideraretur, honorifice in ecclesia Lincolniensi,
 tanquam pretiosi martiris, corpus humabatur. Sciendum,
 quod Judæi tenuerant puerum vivum per decem dies,
 ut tot diebus pastus lacte tormenta vivus multiformia
 toleraret. Cum rex redisset de partibus Borealibus
 Angliæ, et certificaretur de præmissis, increpavit do-
 minum J[ohannem], quod tam flagitioso vitam et mem-
 bra polliceretur, quod dare nequiverat. Dignus enim
 erat blasphemus ille et homicida mortis poena multi-
 formi. Et cum judicium reo immineret irremediabile,

The body
 given to
 the canons,
 and buried
 in the ca-
 thedral of
 Lincoln.

ait; "Imminet mihi mors mea, nec potest mihi do- A.D. 1255.
 " minus Johannes perituro suffragari. Nunc dico vobis All the
 " omnibus veritatem; hujus pueri, de quo calumpni- Jews in
 " antur Judæi, morti consentiebant omnes fere Judæi England
 " Angliæ. Et cujuslibet fere civitatis Angliæ, in qua f. 177.
 " Judæi habitant, quidam electi convocabantur ad sharers in
 " illius pueri immolationem, quasi ad Paschale sacri- the guilt.
 " ficium." Et cum hoc dixisset simul cum aliis de-
 liramentis, ligatus ad caudam equinam et tractus ad
 patibulum, æreis cacodæmonibus in corpore et anima
 præsentatur. Et alii Judæi, hujus facinoris participes, Many
 quater viginti et undecim, in bigis Londonias ducti, executed.
 carcerali custodiæ manciantur. Qui si forte ab ali-
 quibus Christianis plangerentur, ab æmulis eorum
 Cahursinis siccis lacrimis deplorabantur.

De judicio reliquorum Judæorum.

Postea vero, per inquisitionem justiciariorum domini More exe-
 regis perceptum fuit et inventum, quod Judæi Angliæ cutions on
 communi consilio puerum innocentem, pluribus diebus 23 Nov.
 flagellatum, interemerunt crucifixum. Sed postea pro
 iniquitate sua, matre¹ dicti pueri contra ipsos de tali
 morte appellationem suam coram rege constanter pro-
 sequente, Deus ultionum Dominus dignam pro meritis
 reddidit retributionem. Nam in die sancti Clementis,
 octodecim de ditioribus et majoribus civitatis Lincol-
 niensis fuerunt tracti, et ad furcas novas, ad hoc spe-
 cialiter præparatas, vento² præsentati. Et in turri
 Londoniarum plus quam ter viginti ad simile judicium
 in carcere sunt reservati.

*Venit in Angliam magister Rustandus a domino
 Papa destinatus.*

Circa dies eosdem dominus Papa Alexander destina- Rustand
 vit ad partes Anglicanas magistrum Rustandum³ legis- sent by the
 Pope to

¹ *matre*] mater, MS.

² MS. ins. *fuerant*.

³ *Rustandum*] Above the *d* MS.

has *vel-n*, i.e. Rustannum, and so
 again below.

A.D. 1255. **tam, natione Wasconensem, subdiaconum suum, dans domino archiepiscopo Cantuariensi et episcopo Herefordensi et eidem Rustando potestatem colligendi decimam de Anglia, de Scotia, et de Hibernia, ad opus domini Papæ vel regis indifferenter, non obstantibus aliquibus literis indulgentiis prius directis, sub quacunque forma verborum, vel etiam causa, pro qua concessa fuit, concessa, vel omni quod intelligi possit obstaculo. Dedit etiam eisdem dominus Papa potestatem absolvendi dominum regem cruce signatum a voto suo, ne iret in terram Jerosolimitanam, ita tamen ut iret in Apuliam hostiliter, ad debellandum Memfredum filium Fretherici quondam imperatoris, validum ecclesiæ Romanæ inimicum, accepto a domino rege sacramento per episcopum Bononiensem, specialiter ad hoc a domino Papa destinatum et ad investiendum Edmundum de regno Siciliæ, ut prædictum est.**

De parlamento quod fuit Londoniis in crastino sancti Edwardi.

Parliament at Westminster, 13 Oct. Aid demanded by the king, who begins with Richard of Cornwall. Anno vero sub eodem, ad festum sancti Edwardi, fuerunt apud Westmonasterium omnes fere Angliæ magnates. Inter quos prius rex alloquebatur fratrem suum comitem Cornubiæ Ricardum, petens ab eo instantissime auxilium pecuniare. Cui comiti dominus Papa similiter literas deprecatorias direxerat, supplicans [ut] in¹ quadraginta milibus salvo fratri suo mutuo subveniret, ut quasi dans ea eidem pium daret aliis exemplum subveniendi. Comes autem nec preces regis nec Papæ voluit exaudire, et eo maxime, quia negotium eundi in Apuliam assumpsit sine consilio suo et assensu barnagii sui, sibilis Transalpinensium fascinatus. (Ab aliis autem interpellatum fuit de subventionem facienda. Et responsum fuit quod omnes tunc temporis non fuerunt juxta tenorem magnæ cartæ suæ vocati, et ideo sine paribus

The consideration is postponed.

¹ Sic ; there is a note with a style in the margin "in arram per. . ."

suis tunc absentibus nullum voluerunt tunc responsum A.D. 1255. dare, vel auxilium concedere vel præstare. / Rex itaque ad consuetas conversus cavillationes, ut magnates flecteret ad consensum, per multos dies negotium parlamenti distulit inchoati, ita ut usque in mensem fictis occasionibus negotium protelaret. Et tunc ad alium locum conciliaturos, evacuatis in civitate Londoniensi crumenis, potius provocavit quam convocavit. Comes vero Ricardus, vir cautus et circumspectus, episcopum Herefordensem et Robertum Walerannum socium suum acriter et merito redarguit, eo quod tam enormiter in regni subversionem regem infatuarent. Et sic infecto negotio singuli provocati ad propria remearunt. Sciendumque quod quando dominus rex rediit de Wasconia, tenebatur debito trecentorum milium marcarum et quinquaginta. Nec tamen ideo desiit inconsulte tam prodigialiter quam prodigaliter cotidie thesaurum suum habitum et habendum alienigenis distribuere, quos Anglia, quam puteum reputavit inexhaustum, fuerat ejectura. Electo etenim Toletano redditum et thesaurum contulit non modicum; similiter et episcopo Bononiensi; Rustanno quoque cum donativis carissimis contulit unam opimam præbendam in ecclesia Eboracensi.

Amount of
the king's
debts.

His gifts to
foreigners.

Magister Rustandus fecit prædicari sollempniter ut f. 177 b.
crux assumeretur contra Memfredum.

Ipsisque quoque temporibus fecit magister Rustandus publice prædicari, ut crux assumeretur, Londoniis primo, et postea alibi, ab omnibus sanctæ ecclesiæ zelatoribus, contra Memfredum Fretherici quondam Romanorum imperatoris filium, Dei et ecclesiæ Romanæ et domini regis Anglorum inimicum, Sarracenis adhærentem et eosdem receptantem et foventem, et alienum regnum injuste occupantem. Et quicumque iter ipsum assumeret, plenissimam peccatorum suorum conseque-

Rustand
preaches a
crusade
against
Manfred.

A.D. 1255. retur remissionem, ac si Terram Sanctam adiret peregrinans. Quod cum audirent fideles, mirabantur, quod tantum eis promitteret pro sanguine Christianorum effundendo quantum pro cruore infidelium eliquando. Et moverunt sannas et risum prædicatorum mutabilitates. Et aliquo loco cum magister Rustandus prædicaret, in fine sermonis annexuit; "Estote filii obedientiæ. Obligamini tali et tali mercatori, in tanta pecuniæ quantitate." Et hoc inter religiosos in capitulo, cum tamen nunquam super hoc antea rumor eos sollicitasset.

Treugæ captæ sunt inter Christianos et infideles in Terra Sancta.

Truce in
Palestine.

Incolæ autem Terræ Sanctæ, videntes quod parum curaret Papa de liberatione Terræ Sanctæ, quam Ipse Dominus noster Sua præsentia et tandem proprio sanguine consecravit, treugas inierunt cum Soldano Babiloniæ,¹ qui guerram habuit cum Soldano Damasceno.² Et ipsas usque ad decennium prorogarunt.

Decanus Eboracensis postulatus in archiepiscopum Eboracensem injuriose vexatur.

Troubles
of the
archbishop
elect of
York.

Diebus quoque sub eisdem, magister Sewalus decanus Eboracensis, electus in archiepiscopum ejusdem ecclesiæ rite, videns possessiones³ ecclesiæ suæ distrahi, destrui, et dissipari, dolet inconsolabiliter. Insuper dominus rex, eo quod dictus decanus non fuit de legitimo procreatus matrimonio, postulationem de ipso factam quibusdam frivolis exceptionibus nitebatur impedire.

¹ Azzeddin-Moez-Ibegh.

² Malek-el-Naser-Yousouf.

³ possessiones] possessionum,
MS., but corrected in the margin.

Dominus Joannes de Grai se subtrahit a curia. A.D. 1255.

Eodemque tempore, dominus Johannes de Grai, miles, moribus et strenuitate commendabilis, quia forte ex adjunctione et frequentia curarum curialium conscientiam sentiens sauciatam, et propter similiter senium, quod caput suum jam dealbaverat, a curia sese subtrahit, qui domini regis consiliarius extiterat præcipuus, præcavens sibi, prout creditur, de futuris. Formidabat enim, ne consiliarii regis pro frequentibus erroribus quandoque non mediocriter culparentur [et¹ saltem a Deo punirentur].

John de Gray withdraws from court. (See above, p. 504).

Litteræ papales impetratæ per episcopum Herefordensem.

Episcopus Herefordensis cum suo Rustando in prælatos Angliæ, maxime religiosos, auctoritate Apostolica roboratus, desævire² cepit his literis:

Papal letter obtained by the bishop of Hereford.

Litteræ.

"Alexander episcopus, servus servorum Dei, episcopo Herefordensi, etc. Cum te sciamus pro utilitatibus abbatis et conventus sancti³ ac monasterii sancti³ pro quibus ad sedem Apostolicam accessisti, magna oportere subire gravamina expensarum, ne pro defectu ipsarum eadem inexpedita remanere contingat, fraternitati tuæ contrahendi mutuum propter hoc usque ad summam quingentarum vel sexcentarum vel septingentarum vel amplius marcarum sterlingorum, nomine dictorum abbatis et conventus et monasterii, et ipsos abbatem et conventum ac successores eorundem et ejusdem monasterii bona creditoribus obligandi, ac renuntiandi constitutioni *de duabus dietis*⁴ editæ in concilio generali et beneficio restitutionis

Suspicio falsitatis in bulla.

¹ At the foot of the page written with a style.

² *desævire . . . literis*] Written over an erasure.

³ Sic, a blank being left, so that

the letter might do for any monastery.

⁴ Cap. xxxvii. of the 4th Lateran Council under Innocent III. Mansi, xxii., col. 1028.

A.D. 1255. "in integrum et omnibus literis indulgentiis Apostolicis impetratis et impetrandis, necnon et conventioni judicium, si ipsorum creditorum nomine Apostolicas literas super hoc cujuscunque tenoris in posterum impetrari contigerit, plenam auctoritate præsentium concedimus facultatem. Ita tamen, quod ipsi et successores eorum creditoribus hujusmodi pecuniam solvere, necnon ad dampna et expensas ac interesse, si a termino a te statuendo pecuniam eandem non solverint, super quibus juramento ipsorum vel eorum alicujus sine aliqua probatione, qui dictam pecuniam mutuaverint, credi volumus, teneantur; et dictis creditoribus prætextu alicujus constitutionis canonicæ vel civilis, aut cujuscunque privilegii vel indulgentiæ, de quibus in nostris literis plenam et expressam oportet fieri mentionem. Et per¹ ipsi et successores eorum amplius in aliquo valeant se tueri, dictam pecuniam in utilitatem ipsorum abbatis et conventus et monasterii versam esse probandi necessitas non incumbat. Data," etc.

f. 178. *Cave.* Hæc et alia detestabilia a sulphureo fonte Romanæ ecclesiæ, proh pudor, immo et proh dolor, tunc temporis emanarunt.

The Pope tries in vain to borrow from earl Richard.

Eodem² tempore, petiit Papa pecuniam sibi commodari a comite Ricardo, scilicet quinque milia marcarum, ad promotionem nepotis sui Edmundi. Cui comes; "Nolo thesaurum superiori commodare, quem non possum destringere."

De concilio habito Londoniis coram Rustanno.

The prelates summoned to London on Oct. 13 by Rustand.

Rustandus³ tunc temporis universos Angliæ prælatos convocavit auctoritate papali Londoniis conveniendos, ut ibi domini Papæ præceptum obedienter audirent, in quindena sancti Michaelis, et de arduis tam domini

¹ Sic, written over an erasure; the passage is corrupt.

foot of the page.

² Eodem . . . destringere] At the

³ vel-n above Rustandus, as before:

regis quam Papæ negotiis contrectantes, tanquam filii A.D. 1255.
obedientiæ, discrete ac favorabiliter de rebus postulatis
et postulandis responderent. Ubi cum dictis loco et ^{His de}
tempore convenissent, lectis et intellectis Rustandi po- ^{mands.}
testatibus, fecit idem sermonem fieri, ab universis exi-
gendo infinitam pecuniam per scripta plena injuriis et
iniquitate, quæ possent patientissimi cor virulenter
sauciare; quæ pecunia si consideretur et colligeretur,
ecclesia Anglicana, immo totum regnum, vilissimæ sub-
jaceret servituti et irrestaurabili læderetur paupertate.
Erat autem onus importabile, quod aliis imposuit ba-
julandum, *nolens illud digito movere*. Ut enim de ^{S. Matt.}
aliis sileam, soli domui Sancti Albani injunxit sexcen- ^{xxiii. 4.}
tas marcas domino Papæ numerare, exceptis usuris et
gravibus conditionibus, quibus ipsam domum arctarent
mercatores usurarii, quibus concessa potestas ad suæ
voluntatis fuerat arbitrium ecclesias opprimendi. Præ-
terea conabantur Rustandus et episcopus Herefordensis
et eorum complices terminum solutionis festinando ab-
breviare, sub pœna suspensionis et excommunicationis;
quem terminum nullo modo tenere possent obligati.
Sed hoc factum est, ut cogerentur prælati mutuo acci-
pere ipsam pecuniam a mercatoribus et eorum usuris
ilico intricati subjacere, quod omnibus et singulis non
tantum difficile, sed impossibile, videbatur. Et cum ^{Determina-}
strictissimum consilium super his per plures dies ha- ^{tion of the}
beretur, longa trahens præcordialiter suspiria episcopus ^{bishops of}
Londoniensis F[ulco] ait; "Antequam tantæ ecclesiæ ^{London}
" consentiam servituti et injuriæ ac intolerabili op- ^{and Wor-}
" pressionem, profecto decapitabor." Cujus constantiam ^{cester.}
cum audisset episcopus Wigorniensis W[alterus], ait in
propatulo; "Et ego priusquam tali subiaceat ecclesia
" sancta subversioni, suspendio condempnabor." Quo-
rum salubribus assertionibus omnes alii firmiter ani-
mati constanter promiserunt se vestigia beati Thomæ
martiris, qui pro libertate ecclesiæ se permisit exce-

A.D. 1255. rebrari, pedetentim secuturos. Attamen artabantur undique; rex adversabatur, Papa pecuniæ inhians inimicabatur, magnates matri suæ ecclesiæ non compatiiebantur, Rustandus homo literatus et efficax ad nocendum stimulabat; archiepiscopus Cantuariensis, qui vacillantis ecclesiæ Petri ac naviculæ fluctuantis nauclerus esse teneretur, in partibus transmarinis ac remotis terrenis negotiis implicatus, gregem suum minus¹ quam expediebat gubernavit; Eboracensis archiepiscopus, vir magni consilii et profundi pectoris, in fata concessit; electus Wintoniensis, tum quia Pictaviensis, tum quia frater regis persequentis, tum quia non episcopus, suspectus habebatur, atque iccirco vitabatur; Herefordensis vero episcopus non suspectus, sed manifestus, adversarius habebatur. Invocata igitur Sancti Spiritus consolatione, appellantes ad præsentiam Papæ, qui sinum refugii pandere habet omni oppresso, super tam intolerabili et inaudita exactione, contradixerunt voluntariis et impetuosis magistri Rustandi oppressi-
onibus et comminationibus. Et ilico acclamatum est Londoniis voce præconia, auctoritate episcopi Londoniensis, ne aliquis auctoritate literarum magistri Rustandi placita moveret vel exequeretur diebus pluribus. Quod cum eidem Rustando intimaretur, conquestus est regi gravissime, asserens quod episcopus Londoniensis omnes alios prælatos animavit ad contradicendum voluntati regis ac papali. Rex autem iratus valde conviciabatur episcopo, asserens quod nec ille episcopus nec aliquis de genere ejus ipsum regem dilexisset, et quod efficaciter procuraret, ut Papa animadverteret in ipsum et puniret. Ad quod episcopus; "Auferant
" episcopatum, quem tamen non possunt de jure auferre, Papa et rex, qui me fortiores sunt. Tollant
" mitram, galea remanebit."

They appeal to the Pope, and refuse to agree to Rustand's demands.

Threats against the bishop of London.

His speech.

¹ minus . . gubernavit] Written over an erasure, as *terrenis* just before.

Ipsa etiam tempore instillatum est multorum auri-
 bus quoddam incredibile, quod quidem absurdum est
 et nefas credere, quod scilicet quidam falsarii bulla
 nequiter abutebantur, et cedula vacuis bullam appen-
 debant, ut quid placeret eis postea inscriberetur. Di-
 cebant enim ad invicem; "Non placeat Christo, ut
 "dominus Papa, qui proculdubio vir sanctissimus est,
 "talibus consentiret enormitatibus, quem constat esse
 "ad tantum apicem divinitus¹ sullimatum, qui fecit
 "quod nunquam aliquem Papam fecisse meminimus;
 "postulavit enim ab ecclesia precum devotionem sibi
 "impendi. Et quomodo credi potest, quid hic faciat
 "addens² pejora prioribus? absit." Et ita quærentes
 solatium suæ imperitiæ et angustiae, falsariis talia
 deliramenta sub involucrio imputabant.

A.D. 1255.
 Some sup-
 pose the
 f. 178 b.
 Papal bulls
 had been
 forged.

*Nitebantur episcopus Herefordensis et alii Transalpini
 divisionem et scisma inter prælatos procurare.³*

Interim summopere nitebantur episcopus Herefor-
 densis et Rustandus et alii Transalpini suscitare
 scisma et divisionem inter prælatos Angliæ, ne con-
 corditer coherentes dominum Papam in viam dirige-
 rent veritatis; et sic a proposito frustrarentur, pecuniis
 inhiantes, secundum illud Evangelicum; *Omne regnum*
in se divisum desolabitur.

Attempt to
 divide the
 prelates.

S. Luc. xi.
 17.

Redit Edwardus de Wasconia et venit Londonias.

Tempore sub eodem, videlicet in vigilia Sancti An-
 dreæ, rediit dominus Ædwardus de Wasconia. Quo
 die a magnatibus Angliæ quamplurimis et civibus
 Londoniensibus, civitate Londoniarum nobiliter ador-
 nata, est receptus, et usque ad regiam Westmonasteri-
 alem cum magna pompa et applausu est perductus.

Return of
 Edward.
*Vacat quia
 hoc prius.*

¹ MS. repeats *esse*.

² *addens*] in the margin.

³ *procurare* is written as part of
 the text.

A.D. 1255. *Facta est concordia inter episcopum Dunelmensem et dominum Johannem de Bailloil militem.*

Peace between John de Bailloil and the bishop of Durham and prior of Tyne-mouth.

Eodemque anno, facta est concordia inter episcopum Dunelmensem Walterum et Johannem de Bailloil militem super pluribus controversiis inter ipsos motis. Similiter est pax reformata inter priorem¹ de Thynemue et dictum Johannem. Ipse enim J[ohannes], supra quod deceret et animæ suæ expediret, avarus, rapax, et tenax, tam ecclesiam de Thynemue quam ecclesiam Dunelmensem diu ac multum injuste vexaverat et enormiter dampnificaverat. Nec non et alias ecclesias ac viros ecclesiasticos ac milites, causis excogitatis et inventis, sibi vicinos læserat fatigatos, juxta illud,

His avarice.

Lucan. i. 93.

“Omnisque superbus
“Impatiens consortis erit.”

Robert de Ros.

Similiter autem et avarus, cui sua non sufficiunt, alienis inhiabit. Cognoscens autem dominus rex, quod idem Johannes multis denariis abundaret, quæstionem gravem contra ipsum, ut prædictum est, [intendit]; sperans pro pace redimenda thesauri sui cumulum mutilare. Robertus autem de Ros, simili nodo illaqueatus, multiformiter viluit dampnificatus.

Revocata est universitas Parisiensis.

Recall of the students of the University of Paris.

Ipsis quoque diebus, reformata et revocata est cleri Parisiensis universitas, quæ, suspensis lectionibus et disputationibus et multis scolarium dispersis, patuit discrimini, per fratres Prædicatores, qui consuetudinem universitatis antiquam voluerunt commutare, perturbata. Veruntamen eorum conditio, quia de elemosinis sustentantur, non mediocriter est deteriorata. Domus autem monachorum ordinis Cisterciensis, Parisius stu-

¹ Ralph of Durham.

dentium,¹ quæ per abbatem Clarevallensium, videlicet A.D. 1255. [Stephanum] de Lexintonia, natione Anglicum, propter obprobria fratrum Prædicatorum et Minorum initiata est, felix diatim suscepit incrementum. Et placuit Deo, prælatis, et populo eorum honesta et ordinata conversatio; non enim vagabantur per civitates et pagos. Non erat eis pro claustrali maceria oceanus, sed infra muros suos clausi et stabiles conversantes suo secundum regulam sancti Benedicti obediebant superiori; quod laudabile reputabit, qui regulam sancti Benedicti voluerit intueri; in principio² videlicet genera distinguens monachorum, Sarabaitas et girivagos³ reprehendit. Veruntamen prædicationibus suis insistentes, et ordinariorum auctoritatem enervantes, multis laudabiles, multis quoque se præbuerunt reprehensibiles. Assumpserunt enim multi audaciæ cornua delinquendi, eo quod non oportuit eos suo sacerdoti peccata confiteri. Ecce nocumentum. Aliqui vero proprio sacerdoti, quia forte temulento, vel ob aliquas alias causas occultas, renuerunt confiteri, qui ad alas consolationis et consilii Prædicatorum et Minorum, quia transeuntium, confidenter confitentes avolarunt. Et ecce refugium,³ et utilitatis frugalitas.

The friars resorted to as confessors.

f. 179.

Obiit Egidius Hispanus cardinalis.

Obiit autem eodem tempore magister Egidius⁴ Hispanus cardinalis. Qui, ætate ferme centenarius, singularis pare carens extitit columpna in curia Romana veritatis et justiciæ, et munerum aspernator, quæ rigorem æquitatis flectere consueverunt.

Death of cardinal Giles de Torres.

De commotione comitis Marescalli:

In concilio vero prius memorato, quod per multos dies inutiliter protrahebatur, Rustandus falsos rumores

False rumours put forth by Rustand.

¹ At Chardonnet; see below, p. 596.

² Regula S. Benedicti, cap. i.

³ *refugium*] *rufugium*, MS.

⁴ Giles de Torres, card. d. tit. SS. Cosmæ et Damiani. He died Aug. 1254.

A.D. 1255. et adinventos, ut sic dominum regem magis incurvaret, fecit suscitari et dispergi; videlicet quod Memfredus, dissipato exercitu suo, potionatus in portis mortis extitit constitutus, quapropter humiliatus et suam cognoscens miseriam, a Papa quæ pacis erant instantissime rogabat; unde tota curia Romana, mirabili exultatione relecta, certificabatur quod omnia optata super negotio Apuliæ [dominus¹ rex] ad votum consequetur. Unde rex adeo exhilaratus est, et falsa consolatione elevatum est cor ejus; ut filium suum regem palam appelleret. Et præpropere ad altare, quod proximum erat, juravit super illud, quod iret in Apuliam, ipsam ad opus filii sui Edmundi recepturus.

The king
styles Ed-
mund king
of Sicily.

Quarrel
between
the king
and the
earl Mar-
shal.

In eodem autem parlamento, cum comes Marescallus verba justa faceret pro Roberto de Ros, qui graviter inculpabatur, ita quod jam appellatus de scelere de vita periclitabatur, dominus rex congeffit turpia convicia tam in ipsum comitem quam Robertum, vocans comitem in propatulo proditorem. Cui comes ira inflammatus] torvo vultu respondit, "Mentiris. Nunquam profecto proditor fui, vel ero." Et addidit; "Quid mihi, si vos jus dirigat, facere potes, vel nocere?" Cui rex; "Annonam tuam possum flagellandam et venalem exponendam diripere. Et sic edomitus, humiliaberis." Cui comes, "Si hoc feceris, flagellatorum capita vobis mittam amputata." Et cum timerentur duriora, interponentibus se amicis, ab invicem sunt divisi. Et intercisa sunt verba ampulosa, sed non penitus pacificata quin iram et odium parturirent.

Answer of
the barons
to the king.

In hoc igitur mutilato concilio, cum nihil de principali negotio perficeretur, tandem ultima die barones² responderunt, quod noluerunt seipsos amplius, ut hactenus fecerunt, in aliorum commodum depauperare, nec voluerunt de arduis regni negotiis archanis contractare. Omnia enim viderant plena vulpinis insidiis

¹ Written with a style in the margin.

² MS. repeats *ultima die*.

et suspicionibus. Scatet civitas Londoniarum non jam A.D. 1255.
 tantum Pictavensibus, Romanis, et Provincialibus, sed
 Hispanis, qui Anglis, maxime civibus Londoniensibus,
 nocumenta machinantur, adulterando, fornicando, jur-
 gando, vulnerando, et interimendo, rege eos minime State of
London.
 refrænando, sed potius defendendo. Et concilium, si
 concilium dicendum est, cum multorum gemitibus est
 solutum.

De morte Lucæ Dublinensis archiepiscopi.

In festo autem beatæ Lucæ, archiepiscopus Dubli- Death of
Luke,
archbishop
of Dublin,
13 Dec.
 nensis Lucas viam universæ carnis est ingressus; quem
 quia intrusione Huberti de Burgo quondam justitiarum,
 cujus idem Lucas extitit capellanus, in archiepisco-
 patum Dublinensem promovebatur, purgavit ¹ Dominus
 poenitentem cæcitate corporali, plurimis misericorditer
 annis flagellatum.

Memfredus in via sua ad votum prosperatur.

Cum hæc autem in Anglia agerentur, in Transal- The Apu-
lians sub-
mit to
Manfred.
 pinis partibus fortunalis rota volumen fecit prodigiale.
 Quos enim paulo ante in sublime exaltaverat, in abis-
 sum demersit confusionis. Dissipatis enim exercitibus
 Papalibus, Apuli, cum audissent quod Papa terram
 eorum cuidam Anglico ignoto et alienigenæ sine eo-
 rum assensu contulisset, indignati sunt vehementer.
 Et iccirco majori furore efferbuerunt, eo quod Papa
 cruce signatos super ipsos Apulos, quasi super infideles,
 convertit exterminandos. Sese igitur omnes Apuli
 dominio Memfredi ² manciparunt; et cum eo stantes
 universi, etiam qui quandoque cum Papa steterunt,
 numerosum exercitum et fortissimum contra Papam
 conflaverunt.

¹ MS. ins. cum.

| ² MS. repeats sese.

A.D. 1255. *Congregati sunt iterum prælati Londoniis coram Rustando.*
f. 179 b.

The answer to Rustand put off to Jan. 13.

Per idem tempus, dum omnium Angliæ prælatorum universitas iterum coram magistro Rustando Londoniis congregaretur et nimis cotidianis disceptationibus¹ vexaretur, tandem propter absentiam archiepiscopi Cantuariensis, qui in ultramarinis partibus morabatur, et propter ecclesiam Eboracensem, quæ secunda est in regno, vacantem, et propter aliquorum episcoporum absentiam, cepit certa responsio super postulatis a domino Papa per magistrum Rustandum dilationem usque ad festum Sancti Hilarii, ut tunc omnes ibidem congregati efficaciter et præcise responderent. Et sic divisi, ad propria singuli post multa dampna, expensas, et tædia, nescientes quid acturi forent,² remearunt. Si enim sive juste sive injuste per dictum magistrum Rustandum suspenderetur quis vel excommunicaretur, rex quasi *leo in abscondito, quærens quem devoraret*, post quadraginta dies omnia diriperet infiscata. Papa et rex, velut pastor et lupo, in ovium exterminium confederati, omnibus ruinam minabantur. Ex tunc igitur quasi cæci palpantes ad parietem, divisi sunt, et quilibet sibi consulere more Anglicorum satagebat, qui si de communi assensu communem indicum et prolocutorem ad Romanam curiam destinassent, felici pace congauderent communiter.³

Ps. x. 9.
1 S. Pet.
v. 8.

The prelates divided.

Recessit Tholetanus electus recessitque episcopus Bononiensis.

The Papal envoys, excepting Rustand, depart.

Certificati igitur tam electus Tholetanus⁴ quam episcopus Bononiensis⁵ quod Papale robur confractum est et enervatum, et quod dominus rex in maximam

¹ *disceptationibus*] *deceptionibus*, MS.

² MS. repeats *ad propria*.

³ In the margin written with a

style is "Sed rex omnia perturbavit et perterruit."

⁴ Sanchez, brother of the king of Castile; above, p. 509.

⁵ Ottaviano Ubaldini.

præcipitaretur jacturam et confusionem, noluerunt pandere seriem veritatis. Sed ditati muneribus impretabilibus, stillatim recedentes, clanculo repatriarunt, et omnes qui regem falsis pollicitis infatuaverant, excepto magistro Rustando, quem regis simplicitas adhuc sustinuit commorantem. Cum autem hujus maximæ deceptionis et Papalis confusionis regi veraciter innotuisset, si sciret dolere, inconsolabiliter doluisset; si pudorem nosceret, usque ad amaritudinem spiritus confunderetur; si quid cordis habuisset, provocatus de tot injuriis et dampnis laceratus, ultioni condignæ intenderet. Sed effeminatus et fasciatus, adhuc post tot deceptiones alienigenarum et hostium regni consiliis adhærebat, nec salubribus suorum naturalium persuasionibus dignabatur inclinare. Et ut hoc indubitanter sciri possit, per quoddam verbum insolens et absurdum, quod idem Rustandus in fine memorati concilii cuidam conquerenti super tam injusta exactione Papali in præsentia omnium, qui ibidem fuerant, dixit; "Nisi esset ob reverentiam episcoporum hic præsentium, non derelinquereris impunitus, dum pilum haberes in capite." Ecce verbum præsumptionis et temeritatis, per quod perpendi potest, quod ex regis protectione cornua præsumpsisset. Similiter et magistro Leonardo, in cujus ore posita fuerunt verba episcoporum exponenda, dixit idem Rustandus; "Suntne hæc verba aliorum ab ore tuo proponenda, vel ex teipso hæc habes?" Et jussit illa scribi, quasi summo pontifici intimanda. Et expavit magister Leonardus, quasi amissurus sua beneficia, licet nihil dissonum veritati aut rationi protulisset, maxime cum alii pro eo verba facere noluissent. Obligatio, qua rex Papæ obligabatur, dicitur ascendisse ad ducenta milia librarum et quinquaginta milia librarum sterlingorum; ad quæ persolvenda mercatoribus prælatos Angliæ episcopos Herefordensis nescios obligavit.¹

Weakness
of the king.

Arrogance
of Rustand.

Amount of
the Papal
demands.

¹ At the foot of the page written with a style "De solo episcopatu | "Lincolnæ octo milia marcarum colligenda censebantur."

A.D. 1255. *Orta est contentio inter episcopum Bathoniensem et abbatem Glastoniensem.*

Quarrel
between
the bishop
of Bath
and the
abbat of
Glaston-
bury.

Eodem tempore mota est gravis contentio inter episcopum Bathoniensem et abbatem Glastoniensem; unde episcopus iter arripuit Transalpinum, ut Romæ causa terminaretur. Rex autem partes abbatis tuebatur, non considerans multiformes labores et expensas, quas eodem anno eundo et redeundo in Hispaniam et etiam in remotissimas Hispaniæ partes episcopus¹ subierat, precibus regiis obsecundando.

f. 180. *De mortibus plurium illo anno vel tempore contermino illi.*

Obituary
of the year.

Obierunt autem illo anno, vel illi anno tempore contermino, archiepiscopus Eboracensis Walterus de Grai, episcopus quoque de Sancto David, Thomas Walensis, episcopus² Lincolniensis R[obertus], magister Willelmus Lupus archidiaconus Lincolniensis, rex Alemanniæ Willelmus qui et comes Holandiæ, et multi nobiles et ignobiles in ore gladii vel submersi in confinio Flandriæ et Braibantiæ. Obit et magister Robertus de Cortuna archidiaconus Dunelmensis in curia Romana, qui ibidem degens rexit in theologia, et in eadem curia Egidius Hispanus, et Willelmus nepos Innocentii Papæ, cardinales. Obit et Warinus de Muntcheinsil, baro nobilis et dives, qui magnum et nobile condidit testamentum, ut prædicitur. Obit et Ernaldus de Bosco, unus de prothoforestariis Angliæ, moribus et armis strenuissimus. Obit et Johannes Romanus canonicus Eboracensis, avarus et cavillosus, dives valde et senex. De familiaribus regis et reginæ obierat episcopus Sarisberiensis Willelmus, qui inter cætera facta sua sæcularia unum suscitavit, quod infinitas super ejus¹ caput conguessit maledictiones. Obit

¹ These words are written in the margin with a style.

² episcopus Lincolniensis R.] in the margin.

insuper Petrus Chaceporc, qui fine vitam claudere A.D. 1255. meruit glorioso, condito nobili testamento. Obiit quoque Willelmus de Haverhulle, regis thesaurarius. Obiit et Robertus Passelewe. Obiit quoque Ricardus, magister cocorum regis, multo thesauro instauratus, qui ferme quinque vel amplius marcarum milia dicitur habuisse moriturus. De familia autem reginæ speciali, obierunt dominus Robertus Muscegros, ipsius reginæ senescallus; obiit et Walterus de Bradele, ejusdem reginæ thesaurarius; obiit et magister Alexander phisicus; tres viri omni laude dignissimi. Obiit autem omnium horum electissimus, archiepiscopus Eboracensis Walterus de Grai; de cujus peritia et fidelitate si quis dubitet, custodia regni, quando rex in ultramarinis agebat, testimonium perhibebit. Eodem quoque anno obierunt quidam nobiles in partibus Wasconiae, qui ibidem domino regi militabant. Johannes quoque Franciscus, regis clericus, consiliarius specialis, beatæ Mariæ Eboracensis et de Selebi cœnobiorum desolator, morte subarratus, morbo paralitico est percussus.

Anni finalis conclusio.

Transiit igitur annus ille Romanæ ecclesiæ et Pa-
 pali curiæ, si devotionem populi reputet, virulentissi-
 mus. Expiravit enim quæ consuevit haberi devotio
 habita a prælatis et populo penes matrem nostram
 Romanam ecclesiam et patrem ac pastorem nostrum,
 dominum videlicet Papam. Et si illa curia fideles
 Christi multotiens usque ad amaritudinem spiritus
 cruentaverit, nunquam tamen, sicut hoc et sequenti
 anno, tam letaliter universos Christi servos et singulos
 sauciavit. Coguntur enim insontes idolatrare, et quasi
 apostatæ, veritati, quæ Deus, abrenuntiare. Et præter
 hoc quod etsi intolerabile sit, tamen tolerabilius repu-
 tatur, bonis temporalibus violenter deprædantur. Quæ
 autem inconvenientia annus iste Angliæ præsentavit,

Devotion
to the
Roman
church
and Papal
court
weakened
in Eng-
land.

Vacat.

A.D. 1255. præsentī pagina duximus inserenda. Cassantur sanctorum privilegia et indulgentiæ, nec reputantur, et hoc non sine injuria eorundem. Potestatem habet Papa in his, quæ operantur in ædificationem, non in his quæ ad ruinam, secundum episcopum Lincolniensem R[obertum].¹ Pro triennio commutatur quinquennium in promissione decimæ, subito et tacite, quia promissa fuit per triennium tantum. *Novum super terram.* Consueverunt semper laici prælatis decimare, nunc prælati laicis decimare coguntur. Concessa fuit decima in subsidium Terræ Sanctæ, cogimur transferre eam in subsidium Apuliæ contra Christianos. Concessa fuit decima pro observatione cartæ quam tenere præter hoc rex tenebatur, quæ tamen non observatur. Concessa fuit decima, ut regi in Terram Sanctam peregrinaturō particulatim secundum provisionem distribuere-
 tur; non ut nunc de obligatione injustissima graviora subire cogimur, multipliciter mentiri, falso præstito juramento, quod cælitus prohibetur in utroque Testamento. Concedere cogimur terminos solutionis, quos nullo modo tenere possumus, ut incidamus in laqueos usurariorum suorum, quos socios eorum novimus et participes. Datur potestas personis prorsus indignis super nobiles ecclesias et eorum prælatos excellentes. Venduntur² prælati, ut boves et asini; ecce ultimæ conditio servitutis. Ecce venditores, eiciendi a templo, flagellandi. Sed quia ignobilius est facere injuriam violenter quam pati cum innocentia, credendum est quod super hoc *clamor ascendat querulus ad Deum Dominum ultionum.*

Nota in-
conveni-
entia quæ
subimus.

Jer. xxxi.
22.

Oppres-
sion in
England.

Exod. ii.
23.

f. 180 b.

Character
of the year.

Transiit inquam annus iste, licet merita nostra illud non exigant, frugifer et fructifer, ita ut summa frumenti ad duorum solidorum, avenæ vero ad duodecim denariorum, pretium descenderet. Hoc etiam anno,

¹ See this in Grosseteste's letter to the Papal commissioners; above, p. 391.

² *Venduntur . . . flagellandi*] In the margin.

odium inveteratum, quod suscitaverat infelix altera A.D. 1255. Medea, comitissa¹ scilicet Flandrensium, in tantum excrevit malorum aggerem, ut sequeretur hominum strages infinita. Quia jam parvo tempore evoluto, cædes Christianorum per sæcula deploranda, tam ex parte Francorum quam Alemannorum, læsos acuit ad ultionem. Saturnus utique in suo dominabatur domicilio, qui est omnium planetarum tristissimus, unde ab Ovidio² dicitur Falcifer, quia metit virentia et vivida mortificat. Terræ Sanctæ propter treugas acceptas in pace suspensa decennali tolerabilis, Judæis autem cruentissimus.

Dominus rex fuit Wintoniæ ad Natale Domini.

Anno Domini MCCLVI, qui est annus regni domini regis Henrici tertii quadragesimus, fuit idem dominus rex ad Natale Domini Wintoniæ, ubi frater ejus electus invenit ei cum pretiosis donativis omnia, utpote cum eo convivanti, necessaria. Et cum inter loquendum fecisset rex verba pro eis, qui de conventu dispersi fuissent, monachis, ne notam incurrere videretur ingrati-
tudinis, quia ipsum in tantum apicem sullimarunt, et hoc per preces ipsius regis, respondit electus ;
" Nunquid non novit innocentia vestra sitim Romano-
rum ydropicam, totiens expertam ? " " Novi quod
" nunquam sedabitur." Cui electus ; " Nec unquam
" siccabitur mei fons thesauri quin follosis illorum
" rictibus et spongiosis visceribus satis infundatur,
" donec meum de monachis mihi adversantibus desi-
" derium adimpleatur."

Henry III.
at Win-
chester.

Speech of
Æthelmar,
elect of
Winches-
ter.

¹ Margaret II. See above, pp. 382, 433, 436, 439. | ² Fasti, i. 284.

A.D. 1256. *Querimonia Wasconensium ascendit ad dominum regem pro vinis eorum ablatiis et districtis ac retentis.*

Com-
plaints of
the Gascon
wine mer-
chants.

They
apply to
Edward.

His com-
plaint to
the king.

Grief of
Henry III.
at this.

Et eisdem diebus, cum mercatores Wasconienses, scilicet vinitores, multa dampna et injurias per emptores, sicut consueverant, sustinuissent regios, [et] lis exoriretur, responderunt vinitores regis exactoribus; "Nos novum dominum habemus, de quo multum fructum utilitatis nobis speramus profuturum, unde credimus, quod vestras malas rapinas, quas consuetudines appellatis, in leges bonas vel saltem tolerabiles commutabitis. Novus dominus noster est, et expedit ei ut utili fruatur consilio, et nos in hac novitate sic tractet in omni mansuetudine et justitia, ut ipse, qui est quasi¹ planta tenera et novella, crescat feliciter dilatata, et fructificet roborata." Quibus cum æditui regii noluerunt obtemperare, sed vina eorum, ut consueverant, sine solutione violenter diriperent, ipsi Wasconienses queruli dominum suum, videlicet Edwardum, adierunt, querimoniam gravem de supradictis exponentes, addendo quod licentius ac liberius poterant, tanquam mercatores, inter Sarracenos applicare, mercimonia sua venalia exposituri, et pretia convenientia sine impedimento reportaturi. Regis igitur ballivi hæc audientes, irati regem adierunt dicentes; "Domine, non est [adhuc]² in Anglia rex, nisi unus, qui habet justitiam exhibere. Mercatores vinitores Wasconenses alii quam tibi conquesti sunt de injuria, quam asserunt falso sibi inferri. Et hoc in præjudicium tuum et regni constat redundare." Et cum hæc rex graviter acciperet, ecce Edwardus superveniens de his injuriis, suis illatis hominibus, graviter est conquestus, asserens se talia nullatenus velle tolerare. Cum autem rex talia intellexisset, ingemuit ex alto, dicens; "Ecce sanguis et viscera mea impugnant me. Ecce sicut

¹ *quasi*] quanta, MS., but corrected in the margin.

² *adhuc*] inserted in the margin with a style.

" jam adversum me commotus est frater meus comes A.D. 1256.
 " Ricardus, sic et filius meus primogenitus. Ecce jam
 " renovantur tempora avi mei Henrici secundi, contra
 " quem sui quandoque carissimi filii procaciter recal-
 " citrabant." Multi igitur super hoc sinistre augu-
 rantes, ne ventura pejora sequerentur, formidabant.
 Rex autem consilio fretus saniori, sub silentio hæc
 omnia dissimulabat, et modeste jussit injurias com-
 missas emendari. Edwardus vero, quasi præcavens
 sibi, ex tunc familiam suam ampliavit, cum ducentis
 equis equitavit.

Sol passus est eclipsim tertio kalendas Januarii. f. 181.

Et dum gaudia Natalitia adhuc agerentur, sexto die Eclipse of the sun, Dec. 30.
 Natalis Domini, tertio videlicet kalendas Januarii, hoc
 est, in vigilia sancti Silvestri, sol¹ passus est eclipsim
 particularem, Toleti autem universalem. Tertia vero
 die sequente, videlicet die Circumcisionis, erat secun-
 dum kalendarium luna prima.

Quid actum est die Sancti Hilarii.

In festo autem Sancti Hilarii, congregati sunt Lon- Meeting of the prelates, 13 Jan.
 doniis episcopi Angliæ et archidiaconi, undique vehemen-
 ter angustiat, ut darent responsum magistro Rustando,
 Papæ et regis clerico, Papæ nuntio, regis procuratori.
 Coram quo, cum magister Leonardus, de quo prius² fit
 mentio, quasi cleri advocatus et prolocutor universitatis,
 verba faceret pro episcopis, et inter cætera responderet
 Rustando, qui se erigebat contra magistrum Leonardum,
 dicens quod omnes ecclesiæ sint domini Papæ, et dice-
 ret satis modeste, " Verum est, tuitione, non fruitione,
 " vel³ appropriatione ; secundum quod dicimus, omnia

¹ There is a drawing of the eclipse, the "centrum solis" and "centrum lunæ" being marked. Over the bright portion of the sun is the rubric, "Hoc lucidum de corpore solis non eclipticatur."

The day given for the eclipse is correct.

² See above, p. 533.

³ *vel appropriatione*] in the margin.

A.D. 1256. "esse principis; ac si diceretur, defensione, non dis-
 Rustand "persione. Et hæc intentio fundatorum." Ad hæc
 requires "iratus magister Rustandus, ait; "Loquatur de cætero
 each one "quisque pro se, ut sciat tam Papa quam rex quid
 to speak "quis in eorum dicat negotio." In quo verbo omnes
 for him- ita fuerunt attoniti, quod mutire vel non audebant
 self. vel ignorabant. Patuit enim jam luce clarius, quod
 Papa et rex in gravamen ecclesiæ et cleri confœde-
 rabantur. Contra igitur postulata appellatum est.
 Noluit¹ enim magister Rustandus mutare unum unius
 scripti quod scripserat; in quo insertum fuit, ut affirma-
 rent prælati, se recepisse mutuo a mercatoribus Trans-
 alpinis pecuniæ memoratæ quantitatem non minimam,
 et ipsam fuisse conversam in suarum commodum ecclesi-
 arum, quod profecto manifeste falsum esse constitit uni-
 versis. Unde affirmabant, nec sine ratione, quod mori
 in hac causa via fuisset martirii manifestior, quam fuerit
 in causa beati Thomæ martiris. Cum autem magis-
 ter Rustandus videret omnes usque ad amaritudinem
 spiritus contristari, mansuetior effectus, dissimulavit,
 dicens, se velle cum domino Papa super hoc habere
 colloquium. Veruntamen missus est Romam decanus²
 Londoniensis, scilicet Sancti Pauli, et quidam alii, pro
 universitate ecclesiæ Anglicanæ. Timebatur autem
 super omnia, ne in hac causa occumberent prælati præ
 duplici impetu tam validorum adversariorum, videlicet
 Papæ et regis, et ut hæc servitus detestanda et op-
 pressio ecclesiæ et cleri traheretur in consequentia;
 quod esset per sæcula deplorandum.

He be-
 comes
 milder.

*Provisum est insuper ut carta regis concessa et quæ-
 dam alia quam rex J[ohannes] concessit ecclesiæ
 Anglicanæ teneantur.*

The char-
 ters are to
 be ob-
 served.

Provisumque est salubriter, ut magnæ cartæ regis
 Johannis, quas sponte promisit barnagio Angliæ, et iste

¹ *Noluit*] Voluit, MS.

|| ² Henry of Cornhill.

rex præsens iterum et nunc iterum de novo in magna A.D. 1256. aula Westmonasteriensi sponte et liberaliter concessit, sub poena horribilis anathematis conserventur; et propter regis tyrannidem, quam non desinit exercere in ecclesiis vacantibus, alia carta, quam memoratus rex J[ohannes] concessit regno, conspectibus Papæ præsentaretur. Quam propter sui utilitatem, si inviolabiliter observaretur, præsentī paginæ duximus annectandam.

Nota utilem cartam regis J[ohannis], si observaretur, de libertate electionum et confirmationem Papæ Innocentii III.

Fœdera i.
p. 127.

" Innocentius ¹ tertius, etc., venerabilibus fratribus et
 " dilectis filiis et universis ecclesiarum prælatis per
 " Angliam constitutis, salutem et Apostolicam benedic-
 " tionem. Dignis laudibus attollimus magnificentiam
 " Creatoris, postquam Idem, Qui est mirabilis et ter-
 " ribilis in consiliis super filios hominum, aliquandiu
 " toleravit [ut perflando discurreret per areolam] horti
 " Sui Spiritus tempestatis, quasi ludens taliter in
 " orbe terrarum, ut sic ostenderet infirmitatem et
 " insufficientiam nostram nobis, statim cum voluit,
 " dixit Aquiloni Da, et Austro, Noli prohibere; impe-
 " ransque ventis et mari, statuit procellam in auram,
 " ut nautæ portum optineant præoptatum. Cum enim
 " inter regnum et sacerdotium Anglicanum, non sine
 " magno periculo atque dampno, super electionibus
 " prælatorum gravis fuerit controversia diutius agi-
 " tata; Illo tandem Cui nihil est impossibile, Quique
 " ubi vult spirat, mirabiliter operante, carissimus in
 " Christo filius J[ohannes] rex Anglorum illustris,
 " liberaliter ex mera et spontanea voluntate, de com-
 " muni consensu baronum suorum, pro salute animæ
 " suæ ac prædecessorum et successorum suorum, con-

Confirma-
tion by
Innocent
III. of the
charter of
freedom of
election
granted to
the church
by John.
Ps. lxxv. 5.

Isa. xliii. 6.

St. Joh. iii.
8.

¹ This has been given above, | with the copy in the Additamenta,
vol. ii. p. 607, where it is collated | MS. Cott. Nero D. 1, f. 121 b.

- A.D. 1256. " cessit et suis literis confirmavit, ut de cætero in uni- Fædera i.
p. 127,
above vol.
ii. p. 608.
 181 b. " versis et singulis ecclesiis et monasteriis cathedralibus
 " et conventualibus totius regni Angliæ in perpetuum
 " liberæ fiant electiones quorumcunque prælatorum
 " majorum et etiam minorum. Nos igitur, hoc ratum
 " et gratum habentes, concessionem hujusmodi vobis,
 " et per vos ecclesiis et successoribus vestris, prout in
 " eisdem literis regis perspeximus contineri, auctoritate
 " Apostolica confirmamus et præsentis scripti patro-
 " cinio communimus. Ad maiorem autem firmitatem
 " et perpetuam memoriam hujus rei, præfatas regis
 " literas super hoc confectas præsentibus inseri feci-
 " mus [et] annotari, quarum tenor talis est:

Nota concessionem regis J[ohannis].

- Charter of John granting free election to bishopricks and monasteries. *Nota cartam utilem.*
- " ' J[ohannes]¹ Dei gratia rex Angliæ, dominus
 " ' Hiberniæ, dux Normanniæ, Aquitanniæ, comes
 " ' Andegaviæ, archiepiscopis, episcopis, comitibus, ba-
 " ' ronibus, militibus, ballivis, et omnibus has literas
 " ' visuris, salutem. Quoniam inter nos et venerabiles
 " ' patres nostros S[tephanum] Cantuariensem archi-
 " ' episcopum, totius Angliæ primatem et sanctæ
 " ' Romanæ ecclesiæ cardinalem, W[illelmum] Londo-
 " ' niensem, E[ustachium] Elyensem, E[gidium] Here-
 " ' fordensem, J[ocelinum] Bathoniensem et Glastonen-
 " ' sem, et H[ugonem] Lincolniensem episcopos, super
 " ' dampnis et ablatis eorum tempore interdicti, per
 " ' Dei gratiam de mera et libera voluntate utriusque
 " ' partis plene² convenit, volumus non solum eis
 " ' quantum secundum Deum possumus satisfacere, ve-
 " ' rum etiam toti ecclesiæ Angliæ salubriter et utiliter
 " ' in perpetuum providere. Inde est, quod qualis-
 " ' cunque consuetudo temporibus nostris et prædeces-
 " ' sorum nostrorum hactenus in ecclesia Anglicana
 " ' fuerit observata, et quicquid juris nobis hactenus

¹ The charter is drawn in the margin.

² Above this word is *vel a*; i.e. plane,

Fœdera i. " ' vendicaverimus in electionibus quorumcunque præ- A.D. 1256.
 p. 127, " ' latorum, nos ab ipsorum petitione, pro salute
 above vol. " ' animæ nostræ et prædecessorum et successorum
 ii. p. 609. " ' regni Angliæ, liberaliter mera et spontanea volun-
 " ' tate, de communi assensu baronum nostrorum, con-
 " ' cessimus et constituimus et hac præsentī carta nos-
 " ' tra confirmamus, de cætero in universis et singulis
 " ' ecclesiis et monasteriis cathedralibus et conventua-
 " ' libus totius regni Angliæ ut liberæ sint in perpe-
 " ' tuum electiones quorumcunque prælatorum majorum
 " ' et minorum, salva nobis et hæredibus nostris cus-
 " ' todia ecclesiarum et monasteriorum vacantium, quæ
 " ' ad nos pertinent. Promisimus insuper, quod nec
 " ' impediemus nec impediri permittemus per nostros,
 " ' nec procurabimus quin in universis et singulis ec-
 " ' clesiis et monasteriis, postquam vacaverint præla-
 " ' turæ, quodocunque voluerint, libere sibi præficiant
 " ' electores pastorem, petita tamen a nobis prius
 " ' et hæredibus nostris licentia eligendi, quam non
 " ' denegabimus nec differemus. Et si forte, quod absit,
 " ' denegemus aut differemus, nihilominus procedant
 " ' electores ad electionem canonicam faciendam. Et
 " ' similiter post celebratam electionem, noster requi-
 " ' ratur assensus; quem non denegabimus, nisi aliquid
 " ' rationale proposuerimus et legitime probaverimus,
 " ' propter quod non debeamus consentire. Quare
 " ' volumus, et firmiter jubemus, ne quis vacantibus
 " ' ecclesiis vel monasteriis contra hanc nostram con-
 " ' cessionem et constitutionem in aliquo veniat vel
 " ' venire præsumat. Si quis vero contra hoc aliquo
 " ' unquam tempore venerit, maledictionem Dei Omni-
 " ' potentis et nostram incurrat. His testibus, P[etro]
 " ' Wintoniensi episcopo, W[illelmo] Marescallo comite
 " ' de Penbroc, W[illelmo] comite Waranniæ, R[a-
 " ' nulfo] comite Cestriæ, S[ahero] comite Wintoniæ,
 " ' G[alfrido] de Mandevilla comite Gloverniæ et
 " ' Esexie, W[illelmo] comite de Ferrariis, W[illelmo]

A.D. 1256. " ' Briwer, W[arino] filio Girolidi, W[illelmo] de Can-
 " ' telupo, H[ugone] de Novilla, R[oberto] de Ver,
 " ' W[illelmo] de Huntingfelde. Data per manum
 " ' magistri R[icardi] de Marisco cancellarii nostri,
 " ' xv. die Januarii, apud Novum Templum Londo-
 " ' niis, anno regni nostri xvi., anno scilicet Domini
 " ' MCCXV.'

Lateran,
 March 30,
 1215.

" Nulli ergo omnino homini liceat hanc paginam
 " nostræ confirmationis infringere et ei ausu temerario
 " contraire. Si quis autem hoc attemptare præsump-
 " serit, indignationem Dei et beatorum Petri et Pauli
 " Apostolorum Ejus se noverit incursum. Datum
 " Laterani, tertio kalendas Aprilis, pontificatus nostri
 " anno xviii."

Qualiter enervatur multorum pia provisio.

The char-
 ters ren-
 dered use-
 less at
 Rome.

f. 182.

Hæc et alia Romam deferenda, salubriter a summo pontifice discutienda, providebantur. Sed quid juvat? hæc adjectio detestabilis omnia infirmat. Prævaricatores, susurrone, et magnatum adulatores, pervertentes omnia, sinistre interpretantur universa, reportantque frequenter queruli a Romana curia tale responsum, videlicet a domino Papa et fratribus; "Nolumus his diebus principes offendere," et addunt, "Oportet multa dissimulare, et conniventibus oculis, licet lædant, pertransire." Et sic, pro dolor, per meticulosos¹ rigor justitiæ, maxime in illa curia, cernitur vacillare.

De morte Johannis Romani.

Death of
 John
 Romanus,
 archdeacon
 of Rich-
 mond.

Eisdemque diebus, obiit Johannes Romanus, archidiaconus Richemundia, quamplurimis saginatus redditibus et thesauris, hominum avarissimus. Hic ferme quinquaginta annis thesauris incumbens acervandis, unus de nobilioribus canonicis Eboracensis ecclesiæ,

¹ At the foot of this page is "ii. de tertio volumine."

primus vel de primis fuit, qui quasi explorator impiis- A.D. 1256.
simus archana Angliæ reseravit, et provocavit Roma-
nos, ut redditibus Angliæ solito avidius et thesauris
per fas et nefas inhiarent. Quo defuncto, rex ilico ^{His pro-}
ejus præbendam et alia bona, quæ poterat occupare, ^{erty}
ad suum contulit, ratione vacationis archiepiscopatus, ^{seized by}
beneplacitum. ^{the king.}

De morte episcopi Saresberiensis Willelmi de Eboraco.

Anni vero illius sub eodem tempore, obiit episcopus ^{Death of}
Saresberiensis, Willelmus de Eboraco, qui ab [ad]oles- ^{William of}
centia alumnus curiæ, per quam etiam promotus fu- ^{York,}
erat in episcopatum Saresberiensem, inter alia sæcularia, ^{bishop of}
quibus deditus extitit, quandam pro lege consuetudi- ^{Salisbury,}
nem pessimam in regno suscitavit; ut scilicet pro ^{81 Jan.}
quantulocunque tenemento faciat tenens et subjectus ^{Evil cus-}
suo superiori, a quo videlicet tenet, in magnum sub- ^{tom esta-}
ditorum dampnum et detrimentum et superiorum par- ^{blished by}
vum vel nullum emolumentum, sequelam curiæ etiam ^{him.}
invitus; unde qui nunquam hoc fecerant,¹ mirabantur
se ad hoc fuisse coactos. Transiit autem idem epi-
scopus ab his curis et sollicitudinibus mundialibus,
secundo kalendas Februarii, ad pericula quæ sæculares
et curiales creduntur subituri. *Opera enim eorum* ^{Apoc. xiv.}
sequuntur eos. ^{18.}

Archiepiscopus Cantuariæ vexat ecclesiam Rofensem.

Diebus sub eisdem, archiepiscopus Cantuariensis ^{Injury to}
Bonifacius, ecclesiam Rofensem prægravans² ejusque ^{the church}
invadens possessiones, tantam de facto suo notam ^{of Roches-}
incurrit vituperii, ut ecclesia, cujus esse debet defensor, ^{ter by}
per eum dicatur vexari. Episcopus autem Rofensis, ^{archbishop}
cum domino regi, hujusmodi ultori, lacrimabiliter super ^{Boniface.}

¹ At the foot of the page written with a style is "unde et aliqui mo-
" lentes tale jugum injuriosum et
" insolitum subire."

² *prægravans . . vexari*] Written
over an erasure, as *hujusmodi ultori*
below.

A.D. 1156. tanta injuria conquereretur, rex demisso vultu respondit; "Non possum eum flectere ad justitiam vel humilitatem, ne ipsum tam generosum, et genus suum tam magnificum, præcipue reginam, offendam vel contristem."

Complaint of the bishop (Laurence of St. Martin), and answer of the king.

De quodam scandalo orto Londoniis contra fratres Minores sed insontes.

Certain condemned Jews saved from death by the Franciscans.

Per idem tempus, cum quidam Judæi, infames de morte mirabili pueri Lincolnæ crucifixi, per juramentum xxv. militum [carceri] et morti¹ adjudicandi in carcere Londoniarum videlicet lx. et xi. reservarentur ad suspendium, secretos nuntios, prout æmuli eorum affirmant, ad fratres Minores [miserunt], ut intercederent pro eisdem, ut a morte et carcere liberarentur, qui tamen morte digni erant turpissima. Ipsi vero, ut perhibet mundus, si mundo in tali casu credendum est, mediante pecunia, ipsos suis precibus et intercessione et a carcere et a morte, quam meruerant, Judæos liberarunt; ut pie credendum arbitror, spiritu ducti pietatis, quia quamdiu quis in via est in hoc mundo, quia liberum habet arbitrium, salvari potest, et sperandum est de eo. Pro diabolo autem aut manifeste dampnatis non est sperandum nec orandum, quia non est spes de ipsis. Mors enim et diffinitiva sententia ipsos semel irrevocabiliter illaqueavit. Nec potuit eos hæc ratio excusare, quin, licet inculpabiles, scandalum eos denigraret. Populus autem plebeius, ne ipsis, ut prius, in elemosinis suis benefacerent, manum retraxerunt. Et sicut Londoniensium tepuit devotio penes Minores, ita et Parisiensium refriguit caritas versus fratres Prædicatores, qui universitatis antiquas et approbatas consuetudines conati sunt infirmare.

¹ morti] The MS. has *morte*, with *vel -i* above.

Captus est senator Romanorum et incarceratus. A.D. 1256.

Hoc etiam anno ¹ captus ² est a Romanis senator eo-
 rum Brancaleo, quia magnatibus urbis, sicut et populo Romano, videbatur rigidissimus executor justitiæ et ultor culparum inexorabilis. Quo capto et incarcerato, uxor ³ ipsius senatoris Bononiam venire festinavit, ut civibus Bononiensibus, quid de ipso senatore conciverum, pro cuius salvatione obsides ferme xxx. tenebant, actum fuisset, plenius intimaret. Quo cognito cives Bononienses obsides, quos pro Brancaleone optinuerant, arctius tenuerunt. Primates igitur Romæ querimoniam super hoc Papæ gravem reponentes, procurantibus quibusdam cardinalibus Romæ oriundis, optinuerunt, ut si Bononienses obsides, quos pro Brancaleone retinuerunt, non redderent Romanis, civitas Bononiæ interdicto supponeretur. Quod et factum est. Bononienses autem interdictum sustinuerunt, nolentes obsides reddere Romanis. Sciebant enim proculdubio, quod si redderentur, Brancaleo festine morti traderetur.

Seizure of Brancaleone by the Romans. The Bolognese closely guard the hostages for him.

f. 182 b.

Bologna put under an interdict.

Rex Francorum tenuit parlamentum generalissimum.

In crastino autem Purificationis beatæ Mariæ, rex Francorum generalissimum tenuit parlamentum, ad quod dominus rex Anglorum speciales nuntios destinavit, exigens, ut creditur, sua jura ultramarina. Credebat enim esse Francis formidabilis. Nihil autem optinuit nisi manifestam contradictionem. Sed per nuntios suos certificabatur, quod papales exercitus irrestaurabiliter dissipabantur; nec oportuit amplius de Sicilia vel Apulia sollicitari. Propter quod non rogavit

Vain application of Henry III. to the French parliament.

¹ This belongs to the previous year, the date being Nov. 1255.

² A claw is drawn in the margin.

³ Galliana de' Savioli. See Vi-

tale, *Storia Diplomatica de' Senatori di Roma*, p. 120. See also below, p. 564.

A.D. 1256. qui missus fuerat, videlicet dominus Johannes Mansel, regem Francorum, ut liceret regi Anglorum et his qui nomine ejus censerent liberum transitum habere per regnum Francorum cum manu armata vel thesauro, usque in Apuliam, quam papalis ei ad opus filii sui Edmundi contulerat munificentia. Rediit ergo vacuus, nisi quod rumores certos reportavit de papalis exercitus contritione.

Return
of John
Mansel.

De guerra mota super Taurinam civitatem pro captione Thomæ de Sabaudia.

Siege of
Turin by
archbishop
Boniface,
to release
his brother
Thomas
of Savoy.

Eisdemque diebus, archiepiscopus Cantuariensis B[onifacius], additis sibi electo Lugdunensi Philippo, Petro de Sabaudia, et ma[nu] armata non minima, profectus est ad partes Ytalie ad expugnandum civitatem Taurinam, in qua Thomas frater eorundem Sabaudiensis, quondam comes Flandrie, captus in vinculis tenebatur. Idem enim Thomas subjectis suis torvus et nocivus extiterat, et eos secus quam deceret et contra eorum consuetudinem tractaverat. Unde cives Torini et Astenses, et alii eisdem confœderati, nolentes ejus injuriosos impetus amplius tolerare, *restiterunt ei in faciem*, propter genus suum præclarum, in quo plus æquo confidebat ac in insontes tyrannice proterviebat. Unde, ut prædictum est, ipsum in carcerem detruserant compeditum. Venerunt igitur ad ejus ereptionem, quasi rapida tempestas, Sabaudienses; quibus potenter cives restiterunt. Superveniens autem multitudo copiosa cives compulit retroire et in suam se recipere civitatem, et civitatem potenter obsederunt. Abundabat autem Petrus thesauro, quem comes Ricardus, interposito tamen pignore, liberaliter commodaverat. Abundabant insuper archiepiscopus Cantuariensis et electus Lugdunensis sacro thesauro nobilium, quibus præfuerunt, ecclesiarum; unde populo exercitui suo larga stipendia pliendo distribuebant. Cæterum domi-

Gal. ii. 11.

nus rex Anglorum, et regina maxime quæ magis tenebatur, sterlingos desiderabiles eisdem affluenter transmiserunt. Dominus autem Papa, ut videretur esse amicus domini regis et reginæ Anglorum efficax et adjutor non inanis, non aurum vel argentum, sed quandam epistolam elegantem consolatoriam, transmisit, quam in libro reperire poteris Additamentorum¹ ad hoc signum <—|—○—|—>. A.D. 1256.

Dominus rex vocavit fratrem Johannem de Derlintonam ad familiare consilium suum.

Dominus rex eisdem diebus vocavit fratrem Johannem de Derlintonam ad familiare consilium suum, qui de ordine Prædicatorum existens literatura pollebat excellenter et consilio. Necesse enim habuit rex sanum consilium et consolationem habere spiritualem. Certificatus enim de contritione Papæ et sui exercitus, unde regnum patuit discrimini, animo consternatus est vehementer. John of Darlington called to the king's counsels.

Dominus rex Angliæ ad Pascha regem Manniæ baltheo cinxit militari.

Ad Pascha vero dominus rex Angliæ regem Manniæ baltheo cinxit militari et in tirocinio suo beneficia impendit et honores. Nomen autem regi Manniæ Magnus erat. Magnus, king of Man, knighted.

Willelmus de Holandia jam promotus in regem Alemanniæ interimitur.

Et eodem anno, Willelmus² de Holandia, quem dominus Papa creaverat et in tantum sublimaverat, ut jam adeptus fuisset regnum Alemanniæ, et magnam materiam et occasionem ad imperium Romanum optinendum præconceperat, post infinitos papales thesauros Death of William of Holland, king of Germany.

¹ This is given below, p. 565.
It is also in MS. Cott. Nero D. 1, f. 72.

² At the foot of the page are his shield, sword, and crown, the latter inverted.

A.D. 1256. in eo et per eum exhaustos, Frisones, homines rudes et
 f. 183. incultos ac indomitos, levi nacta occasione, cœpit hos-
 tiliter impugnare. Ipsi vero, Septemtrionalem quandam
 inhabitantes regionem, norunt navali bello desævire, et
 The super glaciem feraliter dimicare. De quorum Frisonum
 Frisians. et Sauromatarum illis conterminorum regione frigida,
 dicit Juvenalis, [ii, 1.]

“ Ultra Sauromatas fugere hinc libet et glaciale
 “ Oceanum,” etc.

Frisones igitur, positis tam per mare et arundineta,
 quam per terram, quæ tamen palustris est, insidiis,
 cum hiemalis magis rigor ingrueret, videlicet circa
 Purificationem beatæ Virginis, ipsum Willelmum cum
 jaculis, quæ vulgariter *gavelocos* appellant, quorum
 maxime noticiam habent et usum, Danisque securibus
 et gæsis, lineis et levibus armaturis cooperti, e ves-
 tigio hostiliter insequabantur. Et cum pervenirent ad
 quandam paludem, cum insideret idem Willelmus equum
 magnum bellicosum, ferro coopertum, loricatus et galea-
 tus, crustis con fractis glacialibus, quæ semipedalem
 excesserant spissitudinem, equus usque ad latera sub-
 mersus infixus est in limo profundi; quem cum assessor
 iratus usque ad viscera confodiens calcaribus præacutis
 cruentaret, et cum equus fervens et magnanimus resur-
 gere niteretur, nec poterat, con fractus et obrutus, magis
 submersus, ipsum insidentem volutando in fragmentis
 lubricis et hispidis oppresserunt. Superirruentes igitur
 Frisones, cum non esset qui oppresso subveniret, quia
 omnes fugerant commilitones, consimilem vitantes ab-
 sorptionem, ipsius W[illelmi] corpus jaculis undique,
 quod jam humefactum frigore obriguerat, immisericor-
 diter, licet misericordiam postularet, confoderunt. Op-
 tulit autem suis peremptoribus pro redemptione, ut ei
 parcerent et vivum evadere permitterent, infinitam
 pecuniæ quantitatem;¹ sed inhumani, homini non par-
 centes, ipsum in frusta detruncarunt. Et sic ab apice

¹ A pencil note in the margin has “scilicet pondus suæ armaturæ.”

excelsæ dignitatis flos militiæ Willelmus, Alemanniæ A.D. 1256. rex et comes Holandiæ, cum de imperio plane subaratus esset, Papæ creatura et alumpnus, in abissum confusionis ad arbitrium suorum hostium præcipitatur. "Mori autem hostium arbitrio," prout dicit philosophus,¹ "est bis mori." Hæc autem cum domino Papæ innotuissent, doluit tot thesauros undecunque et qualitercunque [adquisitos]² in Caribdim transmisisse.

Obiit Alesia comitissa Waranniæ, soror domini regis.

Eodemque anno obiit Alesia comitissa Waranniæ, Death of soror domini regis uterina, in flore juventutis suæ et Alesia, countess of prosperitatis, in dolorem regis maximum sui que mariti Warrenne. comitis Waranniæ J[ohannis] adolescentis.

Missi sunt ad curiam Romanam dominus Willelmus de Hortuna monachus Sancti Albani et magister Willelmus de Sancto Edwardo.

Et circa idem tempus, cum quidam clericus transalpinus ecclesiæ beati Albani nocumenta et dampna machinaretur, missus [est] unus fratrum ejusdem ecclesiæ ad Romanam curiam, ut contra dictum clericum, qui Johannes³ de Camezana dicebatur, quod justum erat impetraret. Dictus igitur frater, videlicet dominus Willelmus de Hortuna, memoratæ ecclesiæ cellarius, assumpto secum magistro Willelmo de Sancto Ædwardo, Dominica Palmarum iter arripuit transalpinum. Habuit April 9. etiam secum literas domini regis elegantissimas, pro ipso deprecatorias, tam domino Papæ quam cardinalibus; quas quia rethorice et optime conceptæ et compositæ fuerunt, redarguit ille J[ohannes] cavillator falsitatis,

¹ See above, vol. iii., p. 27, where this is ascribed to Seneca.

² Written with a style in the margin.

³ "Cui Papa provisiones concessit," pencil note in the margin.

A.D. 1266. asserens quod tam magnus intercessor, tam specialiter, tam familiariter, nunquam pro quodam simplici monacho literatorie domino Papæ et aliis gravibus et authenticis personis intercessit.¹ Sed ipsius versuta redargutio regis postea testimonio patuit denudata. Si quis autem illas literas videre desiderat, in libro Additamentorum ipsas poterit reperire ad hoc signum.²

Litteræ missæ abbati Sancti Albani a domino Papa et aliis ecclesiæ prælati.

St. Alban's compelled to pay 400 marks to certain merchants. f. 183 b. Eodemque die missæ fuerunt litteræ a domino Papa abbati et conventui memoratæ ecclesiæ, Sancti scilicet Albani, ut infra mensem solverent quibusdam mercatoribus quingentas marcas, in quibus tenebantur eisdem mercatoribus; quem terminum si transgrederentur, scirent se ex tunc suspensos. Hoc insertum fuit in tenore literarum, cum tamen nunquam scirent se alicui obligari. Et simili modo multis aliis cœnobiis, ut videlicet sic cogerentur jugum subire mercatorum fœneratorum. Et ut efficacius pecuniam extorquerent exactores, dicebant omnia exigi ad opus domini regis, præparati iter peregrinationis arripiendi.

Dimissi sunt quieti Judæi qui in turri Londoniarum tenebantur.

Some of the accused Jews released. Eodem anno, idus Maii, dimissi sunt quieti Judæi quater viginti et xi. a turri Londoniarum, qui infames ibidem tenebantur compediti pro crucifixione sancti Hugoni[s] pueri Lincolnensis. Qui, inquam, Judæi in jurata fuerunt culpabiles, juxta assertionem Judæi primo Lincolnisæ suspensi.³

¹ "sed subdole, ut ait, fuerant impetratæ," pencil note in the margin.

² *fiat signum* is in pencil in the

margin, but there is no mark here or in the Additamenta, f. 71b.

³ "unde constat quod per munera et intercedium (?) fratres, etc.," pencil note in the margin.

*Convenerunt iterum episcopi Londoniis responsuri A.D. 1256.
Rustando.*

Episcopi Angliæ, variis exagitati angariis, in quin- The
dena Paschæ convenerunt Londoniis, Rustando præcise bishops
super exactione postulata responsuri. Qui primo fracti refuse to
et discordes fuerant recessuri, postea vero animati per contribute
barones contradixerunt ne regi de baroniis suis aliquid to the king
contribuerent. from their
baronies.

*Abbates Cisterciensis ordinis submonentur venire
Radingum.*

Diebus sub eisdem, magister Rustandus vocavit om- The Cister-
nes abbates Cisterciensis ordinis in Anglia auctoritate cian abbats
Apostolica, ut coram eo quarta Dominica post Pascha summoned
apparerent, mandatum domini Papæ ibidem audituros. by Rus-
Qui cum convenissent loco et die quo eos vocaverat, tand, for
Rustandus facto prologo satis prolixo, postulat ab eis May 14.
ad opus Papæ et ad opus regis juvamen pecuniare non
modicum, scilicet quantum ascendit precium lanarum
suarum, vel amplius. Et novit mundus, quod in lanis
eorum omnis¹ eorum subsistit commoditas et sustentatio.
Quod cum audissent abbates, communicato consilio, His de-
omnes constanter responderunt unanimiter, quod non mands.
licuit tali ac tantæ exactioni præcise respondere, irrequi-
sito assensu et consilio abbatis et capituli Cisterciensis,
cujus membra erant et filii. Et sic irato valde ma- On their
gistro R[ustando], ad sua cœnobia remearunt. Magister refusal, he
igitur R[ustandus], sicut solet infans læsus et querulus complains
ad sinum matris, ad regem festinavit quantocius to the
pervenire, asserens,² enarrans, et conquerens, quod abbates king.
Cistercienses omnes uno spiritu procaci et superbo re-
sponderunt, se nullo modo ipsum in hac sua necessitate
adjuturos. Rex igitur iratus juravit, quod singulos
dampnificaret, quos omnes nequiverat flectere ad con-

¹ *omnia*] omne, MS.

² *asserens*] asserendo, MS., corrected in the margin.

A.D. 1256. sensum. Et quia dixerant, quod regem plus decuit orationes ab eisdem exigere quam pecuniam; juravit, quod voluit et orationes habere ab eis et pecunia non destitui. Erat autem tunc forte in curia abbas de Bildewas ordinis Cisterciensis, quem rex objurgans jussit sibi accersiri, et ait; "Quid est, abbas, quod mihi indigenti et humiliter postulanti auxilium pecuniare denegasti? Nonne sum patronus vester?" Cui abbas; "Utinam patronus, pater, et defensor. Veruntamen non expedit vobis nos in extorsione pecuniæ dampnificare, sed potius cum devotione orationum suffragia postulare, exemplo pii regis Francorum salubriter informatus." Cui rex; "Utrumque exigo, pecuniam videlicet cum orationibus." Cui abbas; "Non credo hoc posse contingere. Alterutro oportet te carere. Si enim substantiolas nostras a nobis violenter extorqueas, quomodo devote et sinceris cordibus pro te orabimus? Oratio nempe sine devotione parum vel nihil prodesse prævalebit." Rex autem, licet satis eleganter respondisset abbas, tamen abbatibus Cisterciensibus tacitus insidiabatur universis.

De Willelmo de Bello-campo et Yda uxore ejus.

Persecution of the abbat of Warden by the wife of William Beauchamp. f. 184. Erat autem tunc temporis quidam miles dives, Willelmus de Bello-campo dictus, uxorem habens nomine Ydam,¹ genere nobilem sed moribus degenerem nimis et ignobilem, quæ circumdegentium religiosorum et religiosarum persecutrix fuerat indefessa. Hæc igitur nacta jam nocendi abbati² de Waredune de regis ira oportunitate, more femineo nocere machinans, gravem movit contra dictum abbatem in regis curia quæstionem, sciens quod rex ipsum juste vel injuste, quia iratus, dampnificaret. Et cum ex causa pusilla vel nulla in misericordiam regis cecidisset, et necesse haberet abbas

¹ Ida, wife of William 5th baron of Beauchamp of Bedford. See above, p. 356.

² William de Sheldwick.

a rege ipso, quia alias rex vias præcluserat, misericordiam humiliter postulare, rex torvo vultu jurando horribiliter respondit, "Qua fronte, abbas, misericordiam postulas, qui nuper mihi indigenti¹ misericordiam cum tuis coabbatibus denegasti?" Et dampnificavit eum rex in multæ pecuniæ, ad arbitrium et persequendum voluntatem, effusione. Similiter autem et abbas de Ruforde² Cisterciensis ordinis, pro quadam non causa, ut causa, quam provocarunt et excitarunt duæ viles personæ, quas garciones vocant, ad solutionem non minimæ pecuniæ, licet injuste, cogebatur. Similiter et alii Cisterciensis ordinis dampna et injurias subire multipliciter compellebantur.

Oppression of other Cistercian abbats.

Dominus Papa scribit pro ordine Cisterciensi.

Missi sunt igitur viri discreti de ordine Cisterciensi ad curiam Romanam, ut super hoc gravamine remedium impetrarent. Contra quos et rex pro eo dominum Willelmum Bonquor³ militem et jurisperitum, ad eandem curiam, et ob alia negotia destinavit. Impetratio autem Cisterciensium talis erat:

The Cistercians appeal to Rome.

Litteræ Papales.

"Alexander⁴ episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis abbatibus et conventibus Cisterciensis ordinis in regno Angliæ ac locis qui sub ejusdem regni dominio subsistunt⁵ constituti, salutem et Apostolicam benedictionem. Quanto excelsiorem⁶ eximiæ religionis gradum ordo vester gratia divina conscendit et sullimius suæ conversationis stationem ac sanctimoniam collocavit, tanto eum amplius sedes Apostolica

Grant of Alexander IV. to the Cistercians. Nota commendationem ordinis Cisterciensis.

¹ indigenti] indigisti, MS.

² Rufford or Rutherford, Notts. The abbat's name was William (?).

³ See Shirley's *Royal and Historical Letters*, ii. p. 114, 143, 152.

⁴ This is also given in the Addi-

tamenta, MS. Cott. Nero D. 1, f. 72 b. (N.)

⁵ subsistunt] existunt, N.

⁶ excelsiorem] corrected to ad celsiorem in N.

A.D. 1256. " pia mater continuis semper promovit aucmentis et
 " spiritualibus favoribus communivit. Nos igitur, qui
 " eundem ordinem affectu prosequimur intimæ carita-
 " tis, attendentes ejusdem ordinis monasteria regni
 " Franciæ a præstatione decimæ ecclesiasticorum pro-
 " ventuum, a felicitis recordationis Innocentio¹ Papa
 " prædecessore nostro carissimo in Christo filio nostro
 " regi Francorum illustri concessæ in Terræ Sanctæ
 " subsidium, excepta fuisse, eodem rege devotarum
 " orationum ejusdem ordinis suffragia pluris quam
 " temporalia² subsidia æstimante, ac volentes quieti
 " vestræ, quantum cum Deo possumus, providere, spe-
 " cialem gratiam vobis faciendo, ne prætextu conces-
 " sionis carissimo in Christo filio nostro regi Angliæ
 " illustri a prædicta sede factæ, de decimis ecclesiasti-
 " corum proventuum regni sui et locorum suo dominio
 " subjectorum certo percipiendis ab eo tempore, in
 " subsidio Terræ Sanctæ, decima[m] reddituum et pro-
 " ventuum vestrorum ipsi regi seu alii solvere tenea-
 " mini, nec ad ipsarum solutionem compelli possitis,
 " auctoritate præsentium vobis indulgemus;³ decernentes
 " vos nihilominus a præstatione hujusmodi decimarum
 " et quarumlibet exactionum genere seu obligatione
 " bonorum vestrorum occasione hujusmodi, penitus
 " liberos et immunes, omnes indulgentias et literas
 " super hoc ab eadem sede concessas, et processus, si
 " qui contra vos [per eas sunt habiti quoad vos]⁴ et
 " monasteria vestra, penitus revocamus. Ac statuimus
 " insuper concedendas cujuscunque tenoris indulgentias
 " et literas, nisi de hac specialem et plenam de verbo
 " ad verbum fecerint mentionem, vires aliquas adversus
 " vos et monasteria vestra non habere. Nulli ergo
 " omnino hominum liceat hanc paginam nostræ con-
 " cessionis, constitutionis, et revocationis infringere vel

¹ N. adds *IV*.² *temporalia*] temporalia, MS.³ N. adds *et*.⁴ The words in brackets are from
N.

"[ei]¹ ausu temerario contraire. Si quis autem hoc A.D. 1256.
 "attemptare præsumpserit, indignationem Omnipoten-
 "tis Dei et beatorum Petri et Pauli Apostolorum se
 "noverit incursurum. Data Neapoli, octavo kalendas Naples.
 "Junii, pontificatus nostri anno primo." 25 May, 1255.

Portus prohibetur.

Circa diem vero Sancti Dunstani, prohibuit rex, May 19.
 nescitur qua ratione, portus, ne quis prælatus, miles, Exit from
 vel clericus transfretaret; cum tamen transfretaverant the coun-
 episcopus Bathoniensis et episcopus Rofensis. try for-
bidden.

Hastiludium.

Et circa Pentecosten, apud Blie commissum est has- Tourna-
 tiludium prospere et generaliter, secundum legem et ment at
 disciplinam⁴ militarem; ubi Edwardus domini regis Blythe,
 primogenitus in lineis et levibus, ut militariibus legi- 4 June.
 bus informetur, fuerat armaturis. Ibi² multi nobiles,
 dum conarentur laudem militiæ promereri, prostrati,
 verberati, et contriti conculcabantur. Quorum unus
 fuit Wilhelmus Longa-spata, qui nunquam postea res-
 taurabatur.

*Misit Papa literas deprecatorias et albus cardinalis
 pro ordine Cisterciensium.*

Misit insuper eodem tempore dominus Papa literas do- f. 184 b.
 mino regi deprecatorias pro ordine Cisterciensi. Scripsit Interces-
 insuper albus cardinalis³ domino regi devotissime pro sion of the
 ordine Cisterciensi, ne pro Deo ipsum sacrum ordinem Pope and
 talibus vexaret exactionibus; et sic ad horam Cister- John Tolet
 cienses respirarunt, et qualiquali pace sunt gavis. for the
Cister-
cians.

¹ This word is from N.

² *Ibi . . restawabatur*] In the
 margin.

³ John Tolet (or of Toledo). See
 above, pp. 306, 430.

A.D. 1256.

Papal
letter in
answer to
the appeal
of the
prelates.*Modificatio Papalis.*

Qui vero ex parte universitatis prælatorum ad Romanam curiam destinabantur, talem adepti sunt modificationem et de intolerabi[li] rigore remedium :

*Litteræ¹ Papales.*Ecce favor
Papalis et
defensio.

" Alexander, etc., prælatis Angliæ, etc. Provisionis
" nostræ provenire debet auxilio, ut unde nullum estis
" commodum assecuti, detrimentum [aliquod] minime
" sentiatis. Cum igitur venerabilis frater noster Here-
" fordensis episcopus, de nostra licentia sibi per literas
" nostras concessa, a dilectis filiis specialibus, Aimero,
" Cosa, ac eorum sociis, civibus ac mercatoribus Floren-
" tinis, quingentas marcas sterlingorum mutuo receperit,
" pro negotiis carissimi in Christo filii nostri Anglorum
" regis illustris ; quanquam in literis ipsis et instru-
" mento publico confecto super hujusmodi mutuo con-
" tineatur expresse, quod non pro vestris et monas-
" terii vestri negotiis fuit hujusmodi pecunia mutuata,
" pro qua etiam idem episcopus vos ac dictum monas-
" terium et ejus bona præfatis mercatoribus obligavit,
" nos volentes super hoc taliter providere, quod vos
" vel dictum monasterium ex hoc non incurratis ali-
" quam læsionem, auctoritate præsentium vobis indul-
" gemus, ut si eundem regem in prædictæ pecuniæ
" solutione cessare contigerit, et vos de ipsa mercato-
" ribus satisfacere memoratis, liceat vobis decimam
" vestrorum proventuum ecclesiasticorum, dicto regi ab
" Apostolica sede pro Terræ Sanctæ subsidio deputa-
" tam, usque ad quantitatem prædictæ pecuniæ, quam
" mercatoribus solvetis eisdem, ac dampnorum et ex-
" pensarum, quæ forte propter hoc incurretis, libere
" retinere ; non obstantibus aliquibus literis super
" executione prædictæ decimæ sub quacunque forma
" verborum ad quoscunque judices seu executores, a
" sede impetratis eadem vel etiam impetrandis. Cæte-

¹ This is also given twice in the Additamenta, ff. 71b, 104, whence are the words in brackets. It is there entitled *Litteræ de Mendacione*.

"rum si occasione hujusmodi retentionis prædictæ A.D. 1256.
 "decimæ fuerint in vos vel aliquem vestrum per quos-
 "cunque [cujuscunque] auctoritate suspensionis, ex-
 "communicationis, vel interdicti sententiæ promulgatæ,
 "decernimus eas auctoritate præsentium nullas esse, at
 "vos ad ipsorum conservationem non teneri. [Datum
 "idus Maii, Neapoli, pontificatus nostri anno primo.]"

Tepuit infrigdata devotio hactenus habita de Papa.

Diebus sub eisdem tepuit devotio multorum, quam Devotion
to the Pope
grows cold. de Papa nostro patre et ecclesia Romana matre nostra habere consueverant. Ex quo enim in principio creationis suæ precum suffragia exigebat a fidelibus, hypocrisim reputant et sæcularitatis palliationem quam plurimi,¹ sed de sua suspectione decepti; cum sanctus nos admoneat, dicens; "Cum aliquid inceperis bonum, "instanter Deum posce ut Ipse perficiat, etc." Sed quia hujusmodi devotionem opera subsequuntur contraria, verba de eo percurrunt incongrua.² Spes igitur præconcepta de sanctitate Papæ prorsus evanuit exufflata. Veruntamen multorum auribus veraciter instillatum est, quod de bulla decepto Papa fraus committitur multiformis. Sed³ hæc ratio, si tamen ratio, Papam non excusat; quia sicut nec decipere, ita nec decipi deberet; immo omnia facta sua, præcipue ardua, infallibiliter præmetiri.

*Magister Egidius electus est in episcopum
 Saresberiensem.*

Tempore sub eodem, canonici Saresberienenses elegerunt Giles of
Bridford
bishop of
Salisbury. magistrum Egidium de Brideford in episcopum et suorum pastorem animarum; qui regi præsentatus, cum nullus reprobationis scrupulus in ipso rationabiliter poterat inveniri, receptus est et acceptus.

¹ *quampurimi . . . incongrua*]
 Written over an erasure.

² "Beatus qui inventus est sine
 "macula et qui post aurum non

"abiit." [Ecel. xxxi. 8.] Pencil
 note at the foot of the page.

³ *Sed*] Si, MS.

A.D. 1256.

*Radulphus de Norwico eligitur in archiepiscopum
Dublinensem.*

Ralph of
Norwich
elected
archbishop
of Dublin,
but the
election
quashed.

Magister insuper Radulphus de Norwico, vir dapsilis et facetus, sed a primis plus in regis curia quam liberalium artium scola annis eruditus, electus est in archiepiscopum Dublinensem. Sed propter aliquorum contradictionem dilata est ejusdem confirmatio. Reprehendebantur nempe electores, eo quod hominem elegissent penitus sæcularem, et adhuc in regis clientela in custodia Hybernæ theloneo assidentem. Et¹ sic cassabatur.

Dominus abbas Westmonasteriensis et magister Rustandus transfretant.

The abbat
of West-
minster
and others
cross on
the king's
affairs.

f. 185.

Dominus abbas Westmonasteriensis² et magister Rustandus electusque Sarum pro domini regis negotio, eodem rege sic volente, nesciebatur ad quid, sed ob archanas causas, utinam bonas, transfretarunt.³ Et pro multiplicatis sæcularium discordiarum redivivis seminibus extirpandis, Bathoniensis et Rofensis episcopi latenter et festinanter transalpinaverant. Abbas autem et ejus socii intrante Junio mense iter arripuerunt.

Novum regis decretum de tironibus faciendis.

Royal
edict
respecting
knight-
hood.

Anno sub eodem exiit edictum regium, præceptumque est et acclamatum per totum regnum Angliæ, ut quilibet qui haberet xv. libratas terræ et supra, armis redimitus, tirocinio donaretur, ut Anglia, sicut Ytalia, militia roboraretur. Et qui nollent, vel qui non possent, honorem status militaris sustinere, pecunia se redimerent.

¹ *Et sic cassabatur*] In the margin.

² Richard of Croxley.

³ At the foot of the page, written with a style, is, "et Henricus de Mara."

Pax est reformata inter Flandrenses, Alemannos, et Francos. A.D. 1256.

Pax est reformata inter Francos, Alemannos, et Flandrenses, suspecta tamen. Tot enim utrobique immo undique læsi dampnificabantur, quod nondum sine igne iracundiæ cinis glomeratus penitus poterat infrigidari, sub quo infelix mulier,¹ vel potius diabolus per mulierem, ut prædictum est, facem primitus supposuerat. Pacificabantur autem populi memorati, die sanctorum Cirici et Julitæ matris ejus.

Peace between the French, Germans, and Flemings, 16 June.

Nota tempestatem magnam.

Et tertia die sequente, tempestas incomparabilis venti pluviæ sive pluviæ ventosæ, cum grandine et tonitru et chorcuscatione et fulgure, [et inundatio]² mortalium animos terruerunt, et dampna irrestaurabilia perturbando suscitaverunt. Videres enim rotas molendinorum ab axibus avulsas, ad partes remotas per impetus aquarum transportatas, domus finitimorum dissipatas. Et quod aqua in molendinis aquaticis fecerat, ventus in molendinis quæ vento volvuntur facere non pepercit. Pilæ pontium, foeni aggeres, piscatorum tuguria, cum retibus et contis, immo etiam infantes in cunabulis subito asportabantur, ita ut viderentur aquæ Deucaleonis renovari. Et si de aliis sileam,³ Bedefordia, quam fluvius lambit Usa dicta, sicut paucis ante lapsis annis, dampna incurrit impretiabilia. In uno enim loco, sex domus continuo vicinæ fluctibus rapidis asportabantur, vix suis ereptis habitatoribus. Et alia loca contermina illi flumini similia pericula subierunt.

Storms and floods,

especially of the Onse at Bedford

¹ i.e. Margaret, countess of Flanders. See above, p. 537, and vol. iv., p. 548.

² et inundatio] Written in the margin with a style.

³ MS. ins. apud.

A.D. 1256. *De quadam constitutione facta apud Sanctum Albanum.*

New statute in St. Alban's, 22 June, for prayers for king Offa.

Character of Offa.

f. 185 b.

Anno quoque sub eodem, apud Sanctum Albanum in capitulo statutum est, die decollationis ejusdem beati Albani Anglorum prothomartiris, quando videlicet consueverunt omnes ejusdem cœnobii cellarum priores ibidem convenire in præsentiâ abbatis et conventus omniumque priorum supradictorum, unanimi consensu, ut completa qualibet hora canonica in choro, et post gratias prandii, et similiter in infirmaria et camera abbatis, perfinitis scilicet precibus et Psalmis familiaribus, dicatur in propatulo et in eadem voce, "Anima regis Offæ requiescat in pace." Quod in perpetuum continue inviolabiliter observetur. Hoc autem nunquam antea factum fuisse memoratur, quod nulla ratione poterat excusari; sed ne talis ac tantæ ingratitude conventus posset amplius redargui, licet sero, nunc salubriter est decretum. Erat enim ille rex magnificus, videlicet rex Merciorum, memorati cœnobii fundator munificus et religionis restaurator piissimus. Ipse nempe rex Offa, licet humillimus et religiosissimus, bellipotentissimus fuit et in armis strenuissimus. Et sicut Karolus Magnus in Francia, qui erat regi Offæ contemporaneus et amicissimus, omnes sibi rebelles edomuit, sic Offa magnanimus omnes regulos, qui in Anglia quondam debacchabantur, vicit, et ab Anglia irrevocabiliter aufugavit. Ita quod idem rex totam fere monarchiam regionis solus tenuit Anglicanæ. Adquisierat enim potenter et tenuit viginti duas provincias, quas Anglici ssyras vocant. Nec a materia nostra reputo alienum si eas huic paginæ inseramus, ut per suæ dominationis amplitudinem ejus magnificentia, et in sui tam nobilis cœnobii constructione ipsius sanctitas, plenius designetur.

Provinciae¹ quibus præfuit rex Offa.

A.D. 1256.

Herefordensi et Wigornensi,	i.	ii.
Glovernensi et Warewikensi,	iii.	iv.
Cestrensi et Staffordensi,	v.	vi.
Scropesbirensi, et Direbirensi,	vii.	viii.
Legrecestrensi et Lincolnensi,	ix.	x.
Northamtunensi et Oxoniensi,	xi.	xii.
Bukingamensi et Bedefordensi,	xiii.	xiv.
Huntudenensi et Cantebrugensi,	xv.	xvi.
Hertfordensi; in Esexia,	xvii.	xviii.
Midelsexia et Northfolckia,	xix.	xx.
Suthamtunia et Rotholande,	xxi.	xxii.
vel Snotinghammensi.	xxiii.	

*Provincia
quibus rex
Merciorum
Offa præ-
fuit.*

Iste insuper rex Offa, in quantum potuit aliquis rex, Benefits of
cœnobium Sancti Albani, quod et ipse magnifice fun- Offa to St.
davit, liberum² esse constituit in temporalibus. Et ut³ Alban's.
ipsum⁴ liberum faceret in spiritualibus, Romam in His school
proprio corpore adiit, ubi scolam Anglorum constituit at Rome.
et multa fecit obiter beneficia. Merito igitur benefi-
cium hoc spirituale memorie ejus immortalis adhibetur,
ut in perpetuum deinceps cotidie in fine cujuslibet
horæ canonicæ et post gratias prandii anima ejus-
dem regis in conventu et alibi, ut prædictum est,
absolvatur.

*Senator Romæ captus est, propter quod orta est seditio
in urbe; incarceratus.*

Tempore sub eodem, capto et incarcerato Romano- Riot in
rum senatore Brancalcione, propter rigorem justitiæ Rome in
quam inviolabiliter tenebat, (fecit enim convictos de conse-
quence of
the im-

¹ This is also given in the Ad-
ditamenta, Cotton. Nero D. 1, f.
154 b., where Suffolk is given in-
stead of Southampton, Rutland
omitted, and Bedford given twice.

² *liberum*] liberam, MS.

³ MS. repeats *ut*.

⁴ *ipsum liberum*] ipsam liberam,
MS.

A.D. 1256. homicidio, furto, et aliis facinoribus, suspendi, mutilari, prisonment et multiformiter puniri,) orta est seditio in urbe inter nobiles civitatis et populum. Uxor¹ igitur senatoris, quam senatricem dicunt, fugiens festinanter et latenter Bononiam, ubi obsides pro ipso B[rancalione] sen[at]ore tenebantur circiter triginta de nobilioribus adolescentibus urbis, civibus Bononiæ quæ acta fuerant intimabat. Cives igitur obsides arctius tenebant. Cardinales igitur quidam, de ipsa urbe oriundi et de nobilibus ducentes² originem, exasperarunt dominum Papam in Bononienses; et sic aucta est perturbatio.

of Brancalione.
Vacat
quia prius
(above
p. 547).

De pugna et perturbatione orta apud Sanctum Botulphum, scilicet ad nundinas.

Disturb-
ance at
Boston.

Anno sub eodem, apud Sanctum Botulphum, tempore nundinarum, orta est discordia, quæ litem generavit, lis autem pugnam, inter Petri de Sabaudia et Roberti de Tateshale homines, cruentam suscitavit. Petrus enim et Robertus emolumenta quædam in illis nundinis participando recipiunt. Et dum numerus armatorum pugnantium in immensum excrescens stragem magnam minaretur, homines comitis Ricardi prudenter tumultum ortum sedaverunt. Petrus enim ab Angliâ recessurus ipsum comitem possessionum suarum, precibus multiplicatis cum muneribus, constituerat defensorem. Et sic profuit Petro plus ejus absentia quam præsentia. Dictum enim est, inhonestum fuisse nimis in absentem deservire, maxime pro liberatione fratris sui pio ac geneali spiritu dimicantem. Et sic quieverunt omnia ad tempus certamina inchoata.

Qualiter Papa scripserit regi et reginæ Anglorum.

Turin
closely
besieged.

Petrus autem de Sabaudia constantissime cum magnatibus generis sui, videlicet archiepiscopo Cantuariensi

¹ Galliana de' Savioli.

| ² ducentes] ducantes, MS.

et electo¹ Lugdunensi et aliis Sabaudiensibus, urbem A.D. 1256. Taurinam infestat, ita ut deficientibus victualibus, (nec poterat eis Padus proficere,) urbem suam imbelli populo vacuarent. Cives igitur, quanto plus arcebantur, tanto firmiter comitem Thomam tenuerunt vinculatum; ut si cives puniendi forte caperentur, ipse comes, qui primus et ultimus causam perturbationis suscitaverat, primitus puniretur. Dominus autem Papa, ut videretur domino regi Anglorum et reginæ in hoc casu profuisse, ipsos blandis consolationibus² demulcendo, scripsit eisdem sic:

"Alexander,³ episcopus, etc. Carissimæ in Christo f. 186.
 "filiae, illustri reginæ Anglorum, salutem et Apostolicam benedictionem. Nimis amaræ nimiumque molestæ sunt nobis injuriæ, quæ devotis ecclesiæ filiis irrogantur; valde cor nostrum offensæ fidelibus Apostolicæ sedis illatæ conturbant. Sed de illorum molestiis plus dolemus, quorum circa sedem ipsam sic semper devotio servivit claruitque sinceritas, quod inter alios puritatis titulo præsigniri meruerunt, et uberiori ab eadem sede fulciri favore et attolli honorificentia potiori. Horum namque gravamina ilico sentimus in nobis, qui mox cum læduntur, degustamus suarum amaritudinem læsionum. Sane ad audientiam nostram non sine cordis amaritudine et mentis tribulatione⁴ pervenit, quod nuper Astensibus civibus ad depopulationem castri montis Calerii⁵ hostiliter præcedentibus, dilectus filius nobilis vir Thomas de Sabaudia comes, avunculus tuus, qui in eodem castro tunc temporis morabatur, recedens exinde, ad civitatem se transtulit Taurinensem, sperans cum auxilio civium civitatis ejusdem, suorum utique vassalorum,

Thomas of Savoy still kept prisoner.

Letter of Pope Alexander IV. to queen Alienora on the imprisonment of Thomas of Savoy.

Nota verba compassionis.

¹ Philip of Savoy.

² At the foot of the page, written with a style is, "Nota consolationem umbratilem et inanem ut sic Papa . . ."

³ This letter is also given in the Additamenta, Cotton Nero D. 1, f. 72.

⁴ *tribulatione*] turbatione, N.

⁵ Moncalieri, near Turin.

A.D. 1256. " in succursu prædicti castri, quod ad eum spectare
 " dinoscitur, properare. Sed dicti cives, tanquam
 " contemptores divini timoris et famæ propriæ neg-
 " lectores, fidelitatis juramento, quo prædicto comiti
 " tenebantur astricti, temere violato, eisdem Astensibus
 " procurantibus et ad id auxilium impendentibus,
 " ipsum capere et detinere non sine prodicionis nota
 " nequiter præsumpserunt. Et quidem rumor jam¹
 " sinister interiora nostra dolore immani acriter vul-
 " neravit; quia tanto venit auribus nostris acerbior,
 " quanto detenti nobis carior est persona. Tristamur
 " itaque, nec indigne, quod filius, quem inter alios
 " præcipuo complectimur, taliter detinetur. Dolemus,
 " nec mirum, quod tanti persona magnatis, de cujus
 " sincero confidebamus obsequio, in manus suorum
 " incidit proditorum arctiusque tenetur, qui devotione
 " assidua invalescens ad prædictæ sedis exaltationem
 " indefessa² sollicitudine laborabat. Cum enim prædic-
 " tum comitem suumque genus singulari benivolentia
 " prosequamur, cum ejusdem domum propter suæ de-
 " votionis merita quodam semper affectu prætulerimus³
 " speciali, magis ex hoc suarum sentimus aculeos pas-
 " sionum, amplius ob id adversitatum⁴ ipsius amaritu-
 " dinem delibamus. Quin immo sic proximo nos ejus
 " detrimenta contingunt, quod ea patienti compatimur
 " statim; sibi non potest unquam adversitatis fla-
 " gello feriri, quin percutiamur protinus cum eodem.
 " Scias quippe nobis affectiones commisit, propriosque
 " dolores amara nobis [cum]⁵ transfusione partitur.
 " Ideo serenitatem tuam rogandam attentius duximus
 " et hortandam, quatinus personas et bona civium
 " Taurinensium et Astensium, [in] terris tuæ ditioni

*Videtur
quod sint
verba adu-
lationis, sed
sunt com-
passionis
et miseri-
cordia.*

*Ecce maxi-
mum in
tribula-
tione adju-
torium.*

¹ jam] tam, N.

² indefessa sollicitudine] indefes-
sam sollicitudinem, MSS.

³ prætulerimus] pertulerimus,
MSS.

⁴ adversitatum] adversitatem,
MSS.

⁵ From N.

" subjectis existentium, capi facias et tam diu detineri, A.D. 1256.
 " donec prædictus comes restituatur pristinae libertati."
 [Datum, etc.]¹

Regi quoque consimilis epistola est transmissa.

*Similiter
et domino
regi.*

De cœnobio et abbate de Abbandune.

Eodem vero anno, abbas Abandoniæ paralyticus, dum inutilis langueret morte subarratus, venerant monachi ejusdem domus ad regem, postulantes humiliter, ut cedente abbate sibi et aliis inutili, liceret eis domum suam pacifice possidere et eidem consulere utiliter disponendo. Propter quam gratiam, ex abundanti eidem regi quingentas marcas numerarunt. Cum autem domum redirent, infra quindecim dies obiit abbas paralyticus. Conventus autem sibi ilico eligendo providit salubriter;² quod enim sic eis liceret, insertum fuit cartæ quam de rege optinuerant. Credebat enim rex, quod diutius vitam continuaret. Consueverunt enim paralytici vitam protrahere diuturnam. Cum autem rex de morte ejus certificaretur, obstupuit vehementer. Et dolens exclamavit, dicens; "O pro capite Dei," ut verbis ejus utar consuetis, "qualiter fallor, seductus et circumventus, qui non plus quam quingentas marcas ab illa opima domo recepi, tam cito in posterum vacatura, qui de silvis ejusdem domus, si in manu mea³ paucis diebus teneretur, absque aliis emolumentis, tantundem fueram recepturus, ut mille marcas vel plus ad ærarium meum revocarem." Patuit f. 186 b. ergo luce clarius⁴ singulis et universis, quod de die in diem magis ac magis, postquam rex juraverat se pacem et libertatem ecclesiæ sustinere et conservare, ejus avaritiam sitim et incrementum suscepisse.

*Death of
[John de
Blomevil]
abbat of
Abingdon.*

*Regrets of
the king
that he
had not
exacted a
larger sum
from the
convent.*

¹ From N.

² William of Newburgh was elected.

³ mea] Interlined.

⁴ clarius] claruit, MS.

A.D. 1256. *Frater Johannes de Dia de ordine Minorum venit in Angliam de præcepto Papæ.*

Arrival of John de Diva from the Pope. Per idem tempus frater Johannes de Diva,¹ vir quidem commendabilis de ordine Minorum, venit in Angliam, ut auctoritate papali quæ emendatione indigebant reformaret.

Prior Wintoniensis intrusus, videlicet Andreas, stabilitur in loco suo.

The intruded prior of Winchester established in his seat.

Prior autem Wintoniensis per electum² intrusus, Andreas nomine, adminiculo ipsius electi, in loco suo, quem occupaverat, contra omnium opinionem, ut sciat quantum possunt munera Romæ, stabilitur. Et qui³ tot corpora, tot expensas pro jure suo optinendo effuderat, rediit in Angliam, suo defraudatus proposito, quamvis de promissione certissima, non sine opima retributione, spem præconcepisset,⁴ ut prior in domo sua, prout jus exegerat,⁵ restitueretur et mitratus. Assignata igitur sunt ei quædam maneria, ut inde vitam confusionis, quoad viveret, continuaret, de domo Wintoniensi; ut sciat omnis quantum valent munera in curia Romanorum. Dispersi igitur monachi non sine rubore revocantur.

Cives Londonienses itero talliantur.

The London citizens taxed.

Cives Londonienses iterato ad quingentas marcas talliantur. Et ut color causæ variatus est,⁶ nunc ad opus regis, nunc ad opus reginæ, expectantes ut ad opus Edwardi, quasi servi ultimæ conditionis, ad regis arbitrium, non obstante aliqua libertate, apporrientur, jugum subeunt servitutis.

¹ *vel Dia* is in the margin.

² *i.e.* Æthelmar, bishop elect of Winchester.

³ William of Taunton or Taynton, who had received the mitre, ring, &c., from Pope Innocent IV.

Winchester Annals, Annal. Monast., ii. 95.

⁴ *præconcepisset*] So corrected in the margin; *præconceperit*, MS.

⁵ *exegerat*] *exigerat*, MS.

⁶ *variatus est*] *varie*, MS., with *at e* in the margin.

Diripiuntur res Roberti de Ros.

A.D. 1256.

Diripiuntur res Roberti de Ros, boves, oves, instaurationes ejus, quæcunque habuit in regno Angliæ inhumane diripiuntur, et ad voluntatem emptorum bonis venduntur conditionibus. Nec profuit ei humilitas satisfactionis, quam optulit vel quam de rege optinuit, ut videlicet non permetteret regem¹ et reginam condormire propter eorum juventutem, donec quidam terminus veniret qui nondum venisse probabatur. Sequebatur autem regem, ejus postulans gratiam et præstolans, quam tamen non poterat adhuc optinere. Instillatum est auribus plurimorum, quod gratiæ regalis privatio ab inveterato odio Norensium, qui quondam patrem suum nitebantur [justificare,² processit;] rex ipsum sicut et alios Norenses³ persequeretur. Omnes enim Norenses, præter ipsum Robertum et Johannem de Bailloil, quem jam summo conamine nitebatur rex illaqueare, suis pristinis privavit prosperitatibus, et eorum possessiones transtulit ad alienos. O regem mirabilem, cui impensa officia quasi nebulae pertranseunt matutinales, offensæ autem per tot tempora thesaurizantur! Responsio autem sæpediti Roberti incircumspecta, quando per corpus suum se defendendo voluit de objecto crimine se purgare judicio inimicorum suorum, vel amicorum fortunatum qui ruentem præcipitant et fulciunt elevatum, ipsum reprobum reddidit.

Facta est pax super lite mota inter abbatem Sancti Albani et abbatem Westmonasterii.

Eodemque anno, post multas altercationes, facta est pax inter abbatem Sancti Albani et abbatem Westmonasterii, super lite mota de Aldenham; forma

Robert de Ros stripped of his property.

Peace between St. Alban's and Westminster.

¹ i.e. of Scotland.

² In pencil at the foot of the page.

³ Norenses] Norentes, MS.

⁴ reddidit] reddiderunt, MS.

A.D. 1256. autem in libro¹ Additamentorum poterit reperiri ad tale signum .

*Pax² quoque facta est inter episcopum Eliensem
W[illelmum] et Abbatem Ramesiensem.*

Peace
between
the bishop
f. 187.
of Ely and
abbat of
Ramsey
respecting
their bound-
aries in
the fens.

Tempore quoque sub eodem, facta ex pax inter episcopum Elyensem W[illelmum] et H[ugonem] abbatem Ramesiensem, super lite mota de terminis in marisco statuendis. De quo marisco hoc mirum nostris accidit temporibus, ut ubi quondam annis antiquissimis, quorum non exstat memoria, loca invia et inaccessibilia, ubi nullus hominum vel pecudum gressus fuit, vel habitatio, sed carecta, luta profunda, et arundineta palustria, solis avibus, nedum dicam dæmonibus inhabitata,³ prout legitur in vita beati Guthlaci, qui ibidem sponte, utpote in loco horroris et vastæ solitudinis ccepit habitare, nunc in prata delectabilia et etiam terram arabilem convertuntur. Et quæ ibidem pars segetes vel fæna non producit, gladiolum, cespites, et alia ignis pabula cohabitantibus utilia, germinando abundanter subministrat. Unde lis et gravis contentio de terminis locorum talium et terrarum, inter eos qui ab initio mariscum inhabitabant exorta, lites et prælia suscitabat.

*Consecratus est magister Sewalo in archiepiscopum
Eboracensem.*

Sewal con-
secrated
archbishop
of York.

Magister Sewalo, assumptus de gremio ecclesiæ Eboracensis, videlicet de decanatu, consecratus est in archiepiscopum ejusdem ecclesiæ, de quo Sanctus Edmundus Cantuariensis archiepiscopus, de cujus scola

¹ This is not in the Liber Additamentorum.

² This paragraph follows the next in the MS., but has the letter A.

prefixed to it; while the other has B., meaning that the order is to be inverted.

³ *inhabitata*] inhabitatum, MS.

et societate idem S[ewalo] quandoque extitit, multa A.D. 1256. bona futura præconizavit.

De scandalo orto apud Sanctam Trinitatem Londoniis.

In festo vero scilicet quod dicitur beati Petri ad ^{Aug.1.} vincula, in domo Sanctæ Trinitatis Londoniis, duo ^{Quarrel between two canons of Holy Trinity, London.} ejusdem domus canonici dum [de] lana caprina sæpe contenderent, ira litem suscitavit. Ira autem contentiosa et reservata odium inexorabile parturivit. Odium autem ultionem studuit per sanguinis effusionem et etiam internecionem consummare, diabolo iram et odium flatu nefario provocante. Unus igitur eorum nacta temporis ad tantum facinus aggrediendum oportunitate, alterum interfecit, et ut videretur ad hoc provocari interfecto, seipsum ultro graviter vulneravit et horribiliter cruentavit. Orto igitur flebili tumultu, captus est auctor sceleris supradicti, et, prout rigor exegit justitiæ, est punitus. Diabolo igitur hæc omnia machinante, religio tota, quam præcipue studet diffamando denigrare, notam inde cepit, scandalum, et maculam confusionis. Proh pudor, immo proh dolor! Ambo isti canonici decanonizati dampnationis subientes pericula, ante summi Judicis tribunal, humani generis hostili calumpniatori quid poterunt respondere? Væ illis per quos scandalum suscitatum religionem maculat universalem. Caveant igitur, caveant religiosi, quibus instantius diabolus insidiatur, jurgiis initiantibus iram aut odium reservare. Quia

“ Ira parit litem, lis prælia, prælia mortem;
talisque mors prima secundam generat sempiternam.

*Memfredus triumphat de hostibus suis et prosperatur
in guerra sua.*

Temporibus quoque sub eisdem, Memfredus, qui ^{Manfred acknowledged as legitimate} filius tantum naturalis Fretherici diu credebatur, jam inquisita et scita rei veritate, non jam tantum natu-

A.D. 1856 **son of Frederick II.** ralis, id est, illegitimus, immo pro legitimo habebatur. Unde ab omnibus Siculis et Apulis et finitimarum illarum regionum incolis, qui eidem cœperunt adhærere, amabatur et honorabatur. Contigit enim, quod jam circiter viginti annis elapsis,¹ mater² ipsius Memfredi graviter infirmata,³ vocavit ipsum F[rethericum] imperatorem, ut misertus illius pro Deo ipsam visitare non dedignaretur; credebatur namque in proximo moritura. Et cum venisset imperator, ait ei mulier junctis palmis, et abortis lacrimis cum singultibus, "Domine, miserere
Story of his mother's marriage. " mihi, miserere mihi in proximo morituræ, et succurre
 " perituræ; de periculo corporis mihi formidandum est,
 " sed multo magis sollicitor de periculo animæ immi-
 " nenti. Habes namque filium quendam naturalem
 " Memfredum, quem tibi genui. Placeat igitur [tibi]⁴
 " me desponsare, ut et ille M[emfredus] legitimetur, et
 " anima mea a periculo liberetur." Inclinator est igitur precibus supplicantis, et ipsum sibi matrimonio copulavit. Hæc autem multis annis multos latuerunt. Sed hoc anno, omnibus Siculis et Apulis manifeste patuerunt, unde hactenus immobiliter steterunt cum eodem contra Papam et omnes qui illi adversabantur; et cœpit Memfredus prosperari in via sua, et in guerra, quam contra Papam moverat, super omnes fere inimicos suos exaltari, et ad votum dominari, unde Papa cœpit rogare ea [quæ] pacis sunt. Ceperat namque dictus M[emfredus] jam Neapolim, Barletum,⁵ et civitates maritimas, Capuam et alias multas civitates et oppida. Et quod pluris est, corda magnatum et populorum ad se conciliata pronius inclinavit. Nec erat aliquis de prælatis ecclesiæ qui domino Papæ, heu heu, condoleret; quod profecto non valeo sine lacrimarum profluvio scribere vel pronuntiare. Taliter se habet versus fideles Christi dominus Papa, quos teneretur in sinu caritatis affectu

f. 187 b.
The Sicilians and Apulians submit to him.

Unpopularity of the Pope.

¹ *elapsis*] elapseit, MS.² Bianca Lancia of Asti.³ *infirmata*] imformita, MS.⁴ In the margin in pencil.⁵ Barletta.

paterno blandius educare, ut nullus adversitatibus ejus A.D. 1256. compatiatur, immo potius si quis eum infestet et impetat, etiam malus et reprobus, successibus persequentis congratulatur.

Brancaleo senator Romanorum a carcere liberatur.

Brancaleo Romanorum senator, de quo bona fama pullulare non desinit, qui pro executione justitiæ multam a magnatibus Romæ persecutionem toleraverat, a carcere in quo detrusus fuerat, populo procurante, liberatur.

Release of
Branca-
leone.

De adventu regis et reginæ Scotiæ in Angliam.

Mense autem Augusto jam intrante, ex benivolentia et mandato domini regis Angliæ et reginæ, venerunt rex et regina Scotiæ in Angliam cum magno et copioso comitatu honorabilis familiæ, ita ut crederentur secum habere circiter trecentos equos, causa visendi dominum regem et reginam Angliæ; ut Scotorum regina patrem et matrem, regem et reginam, visitaret, et Scotorum rex dominum et socerum suum regem, qui etiam dilectionis affectu ipsum in filium adoptaverat, visitaret, necnon et Anglorum reginam. Sitienter enim concupierunt Anglorum regem et reginam et regnum Angliæ, mores et gestus Anglorum, ecclesias, civitates, et castra, fluvios et prata, silvas et agros, considerare¹ et contemplari, quæ inter omnium regnorum delicias maxime comprobantur.

Arrival of
the king
and queen
of Scot-
land.

*Occurrit rex Angliæ regi et reginæ Scotiæ
adventantibus.*

Quod cum dominus rex Anglorum cognovisset, cum summo gaudio occurrit adventantibus; et ruens in amplexus eorum, dulce cum ipsis miscuit colloquium

Their re-
ception by
Henry III.

¹ *considerare et contemplari*] consideraret et contemplaretur, MS.

A.D. 1256. et familiare. Convenerant autem ibi de mandato domini regis magnates innumerabiles, qui cum omnes congregarentur, multa milia equorum et plura hominum censebantur. Nec poterat illos aliqua civitas vel
 at Woodstock illud regale manerium, videlicet Wudestoc, ubi simul convenerant, capere; sed in saltibus et agris fixis papilionibus magnates et milites hospitabantur. Civitas insuper Oxoniæ et villæ rurales circumquaque
 and London. hospitibus replebantur. A quo loco versus Londoniam per diversa itinera, ne deessent tantæ multitudini victualia, Londoniam, quam rex jussit pallis, coronis, et multiplicibus ornamentis redimiri, ut in adventu tantorum hospitem tota civitas, immo et Westmonasterium, gauderet eminus serenata, quod et factum
 Aug. 15. est, ut, die Assumptionis beatæ Virginis consummata magnifice apud Wudestoc tam in ecclesia quam regio palatio, iter versus Londoniam tam rex et regina Scottorum quam rex et regina Anglorum, ut prædictum est, diversis viis propter itinerantium numerositatem arripuerunt.

Dominus rex venit ad Sanctum Albanum.

The king at St. Alban's. His offerings. Dominus autem rex cum Londoniam tenderet, venit ad Sanctum Albanum, nec scire poterat adventus ejus die præcedenti ad Sanctum Albanum. Et ibidem Deum et Sanctum Albanum Anglorum prothomartirem devote secundum suam consuetudinem adorans, optulit ecclesiæ quatuor pallas; unam quidem assignavit altari Sancti Albani ad pendendum et maceriam adornandum, aliam altari Sancti Amphibali, scilicet ad pendendum maceriæ, aliam altari Sancti Wlstani, aliam quoque altari Sanctæ Mariæ, videlicet ad pendendum ubi canitur cotidie.

f. 188. Great assembly in London. Et cum venisset rex Londoniam, occurrit ei Edwardus ejus primogenitus cum aliis multis magnatibus, et ornabatur civitas in adventu dominorum tantorum.

Aderant enim ibi rex et regina Anglorum, rex et A.D. 1256. regina Scotorum, Edwardus, et magnatum et prælatorum multitudo copiosa. Et petiit dominus Johannes Mansel die Sancti Augustini doctoris, ut liceret ei in crastino tot hospites magnificos reficere, quod et ei concessum est. Invitavit igitur ad prandium magnificum reges Anglorum et Scotorum, comites, barones, et milites; episcopum quoque Londoniensem, et quamplures Londonienses cives, ita ut omnes ejus hospites domus ejus de Tothale capere non poterant. Sed fecit expandi quamplures regales et amplas¹ papilionones, quæ convivas caperent reficiendos. Erat autem tanta convivantium multitudo, ut vix eis septingenta fercula in primo prandio sufficebant [ad² reficiendum]. Nec visum est aliquo tempore, ut aliquis clericus tam optimum festum, tam serenum, tam fœcundum, tamve lautum peragere potuisset; omnes enim splendide et abundanter ac honorifice sunt refecti.

Banquet given by John Mansel, 28 Aug., at his house at Tothill.

Quidam magnus baro de Hispania venit in Angliam.

Et eodem tempore venit in Angliam quidam magnus baro de Hispania, frater³ videlicet regis Hispaniæ, profugus et fugatus de Hispania, qui indignationem regis Hispaniæ meritis suis exigentibus [incurrerat], alienæ pecuniæ inhiabat, et auxilio regis Anglorum indigebat. Offenderat enim regem Hispaniæ enormiter, et fugatus a terra illa confugit ad sinus regis Anglorum et Edwardi, ut interpellantes pro eo, ipsum in amicitiam regis fratris sui pristinam concordantes restituerent. Ipse enim offensor errores perpetratos corrigere promptus fuit et paratus. Rex igitur, secundum quod consuevit omnibus alienis, sinum aperuit consolationis, et jussit ei abundanter omnia distribui neces-

Arrival of the brother of the king of Spain.

¹ *amplas*] ample, MS., but corrected in the margin.

² In the margin in pencil.

³ Henry, brother of Alphonso X. of Castile.

A.D. 1256. saria. Et commisit ipsos Hispanos custodiæ domini Willelmi Bonquor militis, qui novit Hispanos et eorum mores et consuetudines; fecerat enim plura nuntia regis Angliæ ad regem Hispaniæ.

Rex concessit Huntendonam regi Scotiæ.

Huntingdon given to the king of Scotland, 2 Sept.

Dominus autem rex Angliæ in crastino Sancti Ægidii concessit et incartavit regi Scotiæ Huntendonam, ut eam cum honore ad eam pertinente teneret et haberet, ut¹ aliqui sui habebant prædecessores et tenebant. Et sic decrevit rex diatim depauperatus.

Romana curia ditata est ex prodigalitate Prioris expulsi.

Increase of the Papal revenue from the gifts of the expelled prior of Winchester.

Anno sub eodem, ex prodigalit[at]e prioris² Wintoniensis expulsi, recepit mensa papalis incrementum quolibet die per annum unius marcæ argenti in redditu perpetuo, quem dominus Papa patentibus rictibus deglutivit. Sunt autem dies in anno trecenti et sexaginta quinque. Redditus igitur extortus ad tot marcas ascendit. Et tamen cachinnantibus Romanis, recessit idem prior infecto negotio a curia, omni fraudatus proposito [justo]³ desiderato. Nam munera sui adversarii, videlicet electi Wintoniensis, ad plus ascendisse perhibentur.

Death of Bertram de Criol.

Et⁴ circa dies illos obiit dominus Bertram de Criol, domini regis dapifer et Doveriæ opidanus et custos fidelissimus.

De cupiditate vicecomitum, quæ in uno deprehensa est.

Greed of the sheriffs.

Ipsis quoque temporibus ambitio et amor dominandi potestasque nocendi, quæ de virulenta radice pullulat

¹ *ut*] In the margin in pencil.

² William of Taunton or Tyn-ton.

³ *justo*] In the margin in pencil.

⁴ *Et . . . fidelissimus*] In the margin.

avaritiæ, in tantum sua germina dilatavit, ut quilibet A.D. 1256. fere vicecomes in Anglia a superveniente aliquo, qui firmam pristinam auementare nitebatur, subdole supplantaretur, et cassato duro durior subrogaretur; ut quos prædecessor excoriaverat, successor immisericorditer evisceraret.

De vicecomite Northamptoniæ.

Hæc iccirco dixerim, quia tunc temporis fuerat quidam miles, dives et multis bonis instauratus, ^{Crime of the sheriff of Northampton.} cujus terra ad centum libras et quinquaginta æstimabatur. Qui ut de divite ditior efficeretur, procurabat ut vicecomes Norhamtoniæ efficeretur, priore subplantato. Extorsit igitur undique pecuniam, culpis vel causis ^{f. 188 b.} minime consideratis. Huic nomen erat Willelmus de Insula. Hic dum patriam peragraret, et obiter forte inveniret quoddam pratum pulcherrimum, in quo pascebantur boves pascuales pingues et pulchri, vidit et invidit, et visos concupivit. Et ilico inventa via cavillationis, ait bubulco; "Cujus homo es?" At ille; "Amici tui homo sum," et nominavit dominum suum; "et ejus sunt pecora ista." Vicecomes autem a multo tempore oderat [magistrum¹ bubulci], et tanto astutius studuit ipsum illaqueare, ut ipsius bonis per fas et nefas ditaretur. Dives enim erat [dictus¹ dominus], et vir in tota patria clarus, discretus, et spectabilis. Vicecomes autem intuens bubulcum torvo aspectu, ait ei; "Fur es, et servus furis. Quomodo aliter tot pecora et speciosa possideret? Tu quidem nocturnus boum exactor, et ipse profecto receptator [erat¹]." Quod cum infitiaretur bubulcus, affirmans dominum suum et ipsum esse fideles, addidit vicecomes; "Mentiris; et cum [sis]¹ latrunculus et latronis famulus, te capio et pecora quæ dominus tuus furti receptator educat, ut vendat impinguata." Iratus igitur vicecomes, licet sine causa, captis bobus vel cus-

¹ In the margin, written with a style.

A.D. 1256. *Crime of the sheriff of Northampton.* *todiæ mancipatis, bubulcum captum et ligatum secum ad domum suam abduxit,¹ cum horribili juramento affirmans, ut vulgariter et usualiter loquar, quod faceret eum cantare; et cantando tam de domino suo quam de seipso, veritatem super furtis perpetratis eminus confiteri. Incarceratum igitur bubulcum tot et talibus exquisitis tormentis fecit torqueri, ut in portis mortis jam constitueretur. Tandem ut cessaret tortor ipsum tam immisericorditer exagitare, clamans assidue, "Confitere, confitere, quoniam fur es," confessus est miser semivivus quoniam fur esset, cum tamen non esset. Et fecit eum vicecomes sisti ante ipsum, et ait; "Nunc confessus es palam audientibus aliquibus, qui testimonium super hoc valent et volunt perhibere, quoniam latro es et latronis famulus, addiceris suspendio judicialiter, sola tibi crux superest irremediabiliter. Veruntamen, *potens sum crucifigere, et potens sum dimittere te; fac nunc audacter quod consulo, et liberaberis. Appella dominum tuum furti, et asserere constanter coram justiciariis quoniam tu fur es et furis famulus. Tu actor, ipse autem consentaneus et receptator.*" Servus autem tremens, et timens ne in locum tormentorum expertorum retruderetur, concessit omnia. Quo facto, fecit eum vicecomes adhuc reservari, sed in custodia liberiori, usque ad justiciariorum adventum in brevi venturorum. Hæc autem cum domino bubulci, qui tunc febribus acutis laborabat, [innotescerent,] missis internuntiis utrobique benivolis, a vicecomite in hoc arcto casu misericordiam misericorditer postulabat. Duæ enim angustiae ipsum mortiferæ comprimebant. Tandem pecunia non minima interveniente, infirmus, donec transisset dies criticus,² ut aliquantulum ab infirmitate valeret respirare, vix inducias impetravit. Interim autem convalescens jurisperitos diligenter et studiose consuluit, qualiter a la-*

S. Joh.
xix. 10.

¹ *abduxit*] obduxit, MS.

| ² *criticus*] creticus, MS.

queis posset evadere præparatis. Itaque jam ad ple- A.D. 1256.
 num edoctus, consolationem recepit simul et sanitatem. Crime of
 the sheriff
 of North-
 ampton.
 Vicecomes autem in incepta malitia immobiliter per-
 sistens, licet a multis blandis sermonibus et opimis
 muneribus amicabiliter, ut ab inceptis desisteret, pos-
 tularetur, saltem propter scandalum sedandum processit
 in persecutionem innocentum. Venientibus igitur jus-
 ticiariis, fecit bubulcum sisti coram eis, tanquam para-
 tum ut dominum suum furti nequiter appellaret. Et
 cum mirarentur omnes, quod talia inter tam præcla-
 ras personas præpararentur, datum est bonum silen-
 tium bubulco locuturo, qui ait in propatulo; "Domini
 "justiciarii, certe non fur sum, nec furis socius vel
 "minister. Sed iste vicecomes, ut dominum meum
 "perimeret, tormentis fecit me torqueri miserabilibus
 "et diuturnis, ita ut clamor meus totam viciniam
 "commoveret, ita ut cogerer quicquid vellet confiteri.
 "Et cum confessus fuisset, me furem esse, cum tamen
 "non essem, subjungens ait; 'Nunc confessus es quo-
 "niam latro es, solummodo crux tibi superest. Ve-
 "runtamen te liberabo, si dominum tuum ut fur
 "'furem appellaveris.' Et quicquid tunc promiserim
 "cruciatibus infatuatus, nunc palam protestor, assero,
 "et affirmo, quod fidelis domini fidelis servus sum, rei f. 189.
 "vero seriem intimo cum veritate. Et si quis vel me
 "vel ipsum contradicendo furti vel alterius sceleris
 "appellaverit, secundum regni leges et jura nos rite
 "defendemus." Domino insuper bubulci, qui præsens
 aderat, omne genus sceleris constanter infitiantes, con-
 siderabant justiciarii diligenter et argute hujus seriem
 narrationis, quoniam verba hæc nimis erant contra
 vicecomitem suspecta. Sciebat enim totus comitatus
 et quidam justiciariorum, quod vicecomes cavillosus,
 avarus fuerat, et conductitius. Et ipsi bubulci domi-
 nus in plenis comitatibus quandoque iniquo judicio et
 impetuosius sententiis vicecomitis obviando, tanquam
 justus et discretus contradicebat, propter quod oderat
 eum et persequabatur. Erant insuper dominus et

.D. 1256. servus famæ integræ et illibatæ, ita ut nunquam infames de furto vel alio crimine notarentur. Hæc omnia justiciarii non absque ratione trutinabant. Sed quia vicecomes vir fuit autenticus, generosus, et magnus domini regis ballivus, noluerunt [in¹ eum] mortis sententiam, licet multipliciter promeruisset, præcipitanter fulminare. Ascendit igitur clamor iste querulus usque ad regem et regis curiam, qui de immanitate sceleris vehementer mirabatur. Sed juxta quod scriptum est, *descendam et videbo utrum clamorem opere compleverint*, misit dominus rex peritos et sagaces virosque potentes, qui nec timore, nec prece, nec pretio corrumperentur, hujus rei diligentes inquisitores, ut nota veritate et facta condigna ultione, cæteri perterriti consimilia facere formidarent, videlicet comitem Gloverniæ, comitem Legrecestriæ, Henricum Bathoniensem, et Robertum Walerannum, milites, legum regni peritos. Qui cum facta super hoc per milites comitatus diligentissima inquisitione, et pejora prioribus de vicecomite invenissent, nuntiatum est regi. Qui attonitus, et omnes qui audierant, mirabantur de tanta iniquitate perpetrata.²

Gen. xviii.
21.

The sheriff
is saved by
the inter-
cession of
the king
and queen
of Scots.

1 Cor. vii.
13, 14.

verba pro femina miserabili. Et cum intervenissent rex et regina Scotorum pro ipso vicecomite manifesto reo, noluit dominus rex Angliæ ipsos contristari tantos intercessores, et concessit ei vitam et membra, sed coactus et invitus, quia multum offensus extitit et merito. Et sic *per mulierem fidelem*, prout dicit Apostolus, *vir salvatur infidelis*. Hæc iccirco plenius huic paginæ duximus commendanda, ut sciat lector quan-

¹ In the margin in pencil.

² *perpetrata*] perpetranda, M.S. but corrected in the margin.

tum Deo displiceat cum executione nocumenti tyrannica A.D. 1256. malignitas, secundum illud poeticum,¹

"Satis est nocuisse

"Posse nocere; nihil facias quod postea velles

"Non fieri; sed sit mens cauta præambula facti."

Prior et conventus Dunelmensis nequaquam consentire voluerunt prædictæ obligationi, neque prior vel conventus de Giseburne.

Ut autem manifeste pateat cuilibet lectori, quod hæc virulenta obligatio, quæ ab episcopo Herefordensi emanat, fontem habuisset initialem ab ipso Papa, nisi bulla adulteretur, has literas duximus huic libello, ut perpetuetur memoria miseri[æ] prælatorum modernorum et servitutis ecclesiæ² commendandas.

Litteræ Papales miserabiles.

"Alexander,³ etc. dilecto filio magistro Rustando, etc. Letter of Pope Alexander IV.
 "Cum olim Bertoldo, marchioni de Cambig,⁴ pro negotio regni Siciliae procuracione duo milia uncearum⁵ to Rustand
 "auri per dilectos filios, Reinaldum, Reinerum, per- respecting the pay-
 "inde Scotti⁶ et Christofori⁷ Colom, eorumque so- ment of the
 "cios cives et mercatores Senenses, persolvi mandave- money for
 "rimus, et propter hoc quædam monasteria et⁸ ecclesiæ the Sici-
 "regni Angliæ fuerunt in duobus milibus marcarum lian affair.
 "sterlingorum novorum de mandato nostro eisdem
 "mercatoribus obligata; quia prædictus marchio et
 "fratres sui multorum beneficiorum, quæ a nobis et

¹ From the *Poetria Nova* of Geoffrey de Vinsauf, 2,081-2,083. Leyser's *Poemata medii ævi*, p. 977.

² *ecclesiæ*] *ecclesiasticæ*, MS. but corrected in the margin.

³ This is also given in the *Addimenta*, MS. Cotton. Nero D. 1 f. 72b, (N.)

⁴ Sic MSS. It is an error for

Hohenburg or Honebruch. See the *Fœdera*, i., pp. 311, 314, 315 (Record Edition).

⁵ *uncearum*] So N. MS. has *anccar* with *marcarum* in the margin written with a style.

⁶ *Scotti*] Scoeci, N.

⁷ *Christofori*] Christoforum, N.

⁸ *et*] from N.

A.D. 1236. " ecclesia Romana receperant, immemores existentes,
 Letter of " manifestam proditionem adversus nos et eandem eccle-
 Pope Alex- " siam et carissimum in Christo filium nostrum regem
 ander IV. " Angliæ illustrem commiserunt in regno prædicto
 to Rustand " Siciliæ, propter quod omnibus beneficiis et gratiis a
 respecting " nobis impensis eisdem merito sunt privandi; et de
 the pay- " hujusmodi pecunia non nisi tantum trecentæ unceæ
 ment of the " fuerunt per dictos mercatores eisdem marchioni et
 money for " fratribus persolutæ; discretioni tuæ in virtute obe-
 the Sici- " dientiæ per Apostolica scripta firmiter præcipimus,
 lian affair. " mandantes quatinus prædicta duo milia marcarum
 f. 189 b. " ab hujusmodi monasteriis et ecclesiis colligas vel per
 " alium colligi facias, et hoc per dilectum filium ma-
 " gistrum Bernardum de Senis, capellanum et nuntium
 " nostrum, vel per quemcunque alium collegam¹ suum, et
 " eisdem mercatoribus antedictis² assignata, valore præ-
 " dictarum trecentarum uncearum³ auri dimisso merca-
 " toribus sæpedictis,⁴ residuum tibi facias a detentoribus
 " exhiberi, contradictores et detentores hujusmodi per
 " censuram ecclesiasticam appellatione postposita com-
 " pescendo, non obstantibus aliquibus literis Apostolicis
 " vel indulgentiis, cujuscunque tenoris existant, impe-
 " tratis vel in posterum impetrandis, per quas hujus-
 " modi solutio impediri valeat vel differri, seu si
 " aliquibus literis⁵ Apostolicis a sede Apostolica sit
 " indultum, quod excommunicari, interdicti nequeant,
 " vel suspendi. Postquam vero prædictam pecuniam
 " collegeris vel receperis ab ejusdem detentoribus qui-
 " buscunque, tu monasteria ipsa et ecclesias supradictas
 " ab obligatione, qua super solutione facienda merca-
 " toribus ipsis de supradicta⁶ summa pecuniæ teneban-
 " tur, Apostolica auctoritate absolvens, instrumenta

¹ *collegam*] collecta, N.; both MSS. have *sunt* for *suum*, but it is corrected in MS. in the margin.

² *antedictis*] om. N.

³ *uncearum*] So N.; *marcarum* MS.

⁴ *sæpedictis*] antedictis, N.

⁵ *literis Apostolicis*] om. N.

⁶ *supradicta*] prædicta, N.

" publica et literas super hujusmodi obligatione con- A.D. 1256.
 " fecta viribus in posterum carere decernas. Quid
 " autem et quantum ab hujusmodi monasteriis et Letter of Pope Alexander IV.
 " ecclesiis, vel magistro Bernardo et mercatoribus supra- to Rustand
 " dictis et aliis detentoribus quibuscunque receperis, respecting the pay-
 " dilectis filiis Carbuco et Jacobo de Last. vel eorum ¹ ment of the
 " alteri sociis, Reinerio, Gileberto Cremonensi, et mer- money for
 " catoribus ² Florentinis, qui pro munitionibus civita- the Sici-
 " tum et castrorum et aliorum locorum ejusdem regni lian affair.
 " Siciliae duo milia marcarum sterlingorum nobis libe-
 " raliter mutuarunt, ad quarum solutionem nos et
 " ecclesiam Romanam eis certo termino faciendum
 " obligati sumus eisdem, sicut caram gratiam nostram
 " habes, assignare procures. Non obstante, quod tibi
 " super solutionibus de quibusdam pecuniarum sum-
 " mis eis et quibusdam ³ aliis communiter faciendis
 " alias direximus scripta nostra, quantitatem pecu-
 " niae, quam eis duxeris assignandam, tuis nobis pa-
 " tentibus literis intimando. Nos igitur ⁴ de hujusmodi
 " summa pecuniae in praedictis, [si] Carbuco et Jacobo,
 " vel eorum alteri fuerit nostro et ecclesiae Romanae
 " nomine persoluta, reputabimus nobis et ecclesiae
 " praedictae fore plenarie satisfactum. Mandatum au-
 " tem nostrum taliter studeas adimplere, quod ipsos
 " Carbucum et Jacobum propter hoc non oporteat
 " ulterius ad nos habere recursum. Quod autem haec
 " omnia de voluntate nostra procedant, eidem regi
 " intimare procures. Abbates vero et priores, et con-
 " ventus monasteriorum et ecclesiarum, quae propter
 " hoc obligata fuerunt, necnon et quantitatem pecuniae,
 " in qua quodlibet eorum monasteriorum et quaelibet
 " ecclesiarum ipsarum tenetur ex obligatione hujus-
 " modi, praesentibus fecimus annotari. Prior et con-
 " ventus Dunelmensis in quingentis marcis, Bathoni-

¹ eorum] horum, N.

² mercatoribus Florentinis] mer-
catorum Florentinorum, MSS.

³ quibusdam] N.; quibus, MS.

⁴ igitur] ergo, N.

A.D. 1256. " ensis¹ in quadringentis marcis, abbas² et conventus
 " de Thorneia [ordinis Sancti Benedicti]³ in quadrin-
 " gentis marcis, abbas⁴ et conventus de Croilandia
 " [ejusdem ordinis]³ in quadringentis marcis, prior⁵ et
 " conventus de Giseburna ordinis Sancti Augustini in
 " trecentis marcis, fuerunt auctoritate sedis Apostolicæ
 Anagni, " obligati. Datum Anagninæ, duodecimo kalendas Julii,
 June 22. " pontificatus nostri anno secundo."

Bonus zelus.

Hard case of the Eng- Cum autem audissent prælati Angliæ, ut prædictum
 lish pre- est, quod Papa et rex confœderarentur in subversionem
 lates. Anglicanæ ecclesiæ, quod intelligi potest per prædicta,
 adeo in ambiguum rotabantur et quasi inter duas [molas]
 conterebantur, ut cæci nescirent penitus quid agen-
 dum. Veruntamen prior⁶ et conventus Dunelmensis,
 neque prior vel⁷ conventus de Giseburna aliquo modo
 voluerunt flecti, ut consentirent illi virulentæ obliga-
 3 Reg. tioni, ut ipsi suas ecclesias tam enormi servituti incli-
 xix. 18. narent, licet omnes fere alii genua Baal incurvarent.
 Sed steterunt, et suspensionem diutinam et Romanæ
 curiæ persecutionem et mercatorum, id est, usurariorum
 convicia, jurgia, et comminationes, alacriter et viriliter
 pro libertate suæ ecclesiæ dimicantes sustinuerunt. Et
 sicut ipsi doluerunt non habere in tali certamine con-
 sortes, ita timuerunt super omnia papales, ne alii
 præstarent illis in tribulatione subsidium compatiendo,
 et similia cum suis fratribus aggrediendo. Sed pusil-
 lanimes et meticulosi incurvati sunt, ut ab hostibus
 calcarentur. Et sic non erat qui solatium impenderet vel
 They are subsidium exhiberet, sed divisi, quasi vento agitati, qui-
 divided, libet, quæ sua fuerant, caritatis expertes, defendeba[n]t
 and so fall.

¹ *Bathoniensis*] Barthoniensis,
 MSS. *Thomas*.

² Thomas de Castre.

³ From N.

⁴ Ralph de Marisco.

⁵ Simon.

⁶ Bertram de Middleton.

⁷ MS. repeats *prior vel*.

et defendendo succumbeba[n]t. Et hæc cornua præstabant inimicis. A.D. 1256.

Rex Castellæ minatur invadere Wasconiam, quia quædam pacta non observantur quæ scripta sunt.

Per idem tempus, cum dominus rex, jam factus f. 190. egenus et expers thesauri, ita pecuniæ inhiaret, ut vana Wasconensium diriperet, et sine precii solutione, quam pacationem appellamus, ipsi vinitores et alii mercatores vacui et inanes redierunt, graves super his querimonias magnatibus terræ suæ reponentes. Et præcipue coram rege Castellæ, qui pacis mediator fuit inter dominum regem Angliæ et Wasconenses, et formam pacis in cartam redegit, quæ ad signum cancellatorum ensium in libro scribitur Additamentorum.¹ Quod cum rex Castellæ audisset, supra modum motus et commotus, in hæc verba contumeliosa prorupit, dicens; "Pœnitet me ipsi regi Angliæ confœderari, " qui nec verba sed nec cartas custodit inviolatas, " nec juramenta transgredi erubescit, vel in canonem " latam præcipitari. Licet igitur ac decet fidem non " observanti pacta inita non observare." Minabatur igitur sub sermone terrifico Wasconiam hostiliter intrare, et eam suo dominio mancipare. Rex insuper Francorum, quia jam treugæ expiraverant, non leviora comminabatur. Dominus igitur rex Anglorum, de talibus malis, nec mirum, perterritus,² [misit] ad regem Castellæ Johannem de Gatesdene, militem, et quosdam alios solempnes nuntios, ut animum ejus mitigarent. Qui inter cætera verba ornata et moderata hæc etiam, ut verbi prudens et facundus atque literatus, dicitur pronuntiasset: " Domine rex serenissime, quid potuit " Deus Omnipotens plus fecisse beneficii et libertatis " quam [mundo] dedisse Filium Suum ad illius liberationem ac redemptionem?" Cui rex; "Nescio, quia

Complaints
as to Henry
III. before
Alfonso X.
from the
wine and
other mer-
chants of
Gascony.

Henry III.
sends John
of Gates-
dene to
Alfonso.

¹ MS. Cotton. Nero D. 1, f. 125. | ² *perterritus*] *perturritus*, MS.

A.D. 1236. " maximum fuit illud." Cui Johannes ; " Hoc profecto
 " fecit tibi dominus meus rex Angliæ. Dedit nempe
 " tibi filium primogenitum suum, universorum hæ-
 " redem, specie elegantem. Ne igitur irascatur serena
 " discretio tua tali ac tanto amico tuo, in te tanquam
 " fratrem suum confidenti." Et sic quievit regalis
 indignatio. Veruntamen Gasto et alii domini regis
 Angliæ proditores, de protectione ipsius regis commoti,
 caput extulerant, et quædam certamina incepta con-
 tinuarunt.

*Nota novam fraudem inauditam de decanatu
 Eboracensi.*

A dean of
 York in-
 stalled by
 Papal
 authority
 alone.

Per idem tempus, venerunt quidam ignoti in eccle-
 siam Eboracensem, in hora dum discumberent homines
 soli mensæ intendentes, clanculo intrantes; inquisi-
 verunt a quodam ibidem orante, quodnam esset stallum
 decani. Et responsum est, hoc, demonstrato stallo
 decanali. Duo igitur tertio,¹ quem installarunt, dixe-
 runt; "Frater, nos te auctoritate papali installamus."
 Quod cum cognovisset archiepiscopus Sewalus, noviter
 creatus et quandoque illius ecclesiæ decanus, doluit
 inconsolabiliter de tali fraude perpetrata, et factum
 illud subdolum, quantum in se potuit, irritavit. Frau-
 dulenti² tamen Romanam curiam, de qua venerant,
 adeuntes, illum bonum virum et modestum, archiepi-
 scopum videlicet, interdicti fecerunt, et dampnis et la-
 boribus immensis fatigarunt. Quæ omnia sanctus præ-
 sul sustinuit in patientia, ut immineret ei evidenter
 tribulatio, quam magister, ejus amicus quondam et
 socius, Sanctus Edmundus, prædixerat profuturam.
 Hæc autem fraudulenta præsumptio omnes canonicos
 ita reddidit attonitos, quod quid agendum penitus
 ignorarunt. Absurdum namque et omni rationi dis-

¹ Jordan.

| ² *fraudenti*] fraudelenti, MS.

sonum, immo detestabile, eis merito videbatur, tam A.D. 1256. nobilem præbendam, tam arduum officium, despicabili et ignoto, sic intruso, conferri permittere, ut in tam nobili ecclesia fieret talis et taliter suo archiepiscopo secundarius. Auctoritatem tamen tyrannicam domini Papæ, cui rex se totum inclinavit, et ut aptius dicam, incurvavit, vehementer formidabant.

Coacti sunt monachi Cisterciensis ordinis redeuntes de capitulo in litore solvere theloneum.

Rex præcepit ne aliqua gratia exhiberetur Cisterciensibus, sed ut vexarent eos vicecomites et alii regii satellites, nec fieret eis jus, nisi commune. Et iratus quia intercessores procurabant pro eis, permisit ut exigeretur et extorqueretur ab illis, cum redirent de generali eorum capitulo, theloneum, quod vulgariter f. 190 *l.* dicitur paagium, contra libertatem et antiquam et approbatam eorum consuetudinem. Unde multi super hoc non præmuniti cucullas et tunicas vendere cogebantur.

De obitu quorundam episcoporum.

Eodemque anno cœpit ægrotare letaliter archiepiscopus Burdegalensis,¹ jam senex et decrepitus. Et cum penitus crederetur, qui semivivus extitit, mortuus, episcopus Herefordensis, qui summo desiderio ad illum archiepiscopatum ambiens anhelabat, impetratis literis domini regis, quem habuit favorabilem, utpote thelonearius ejus, cum veritas pateret quod viveret, iter, laborem, operam perdidit, et expensas, multis sannis appetitus, sicut de quodam magistro Lambino dicitur contigisse de quo, licet tantillum a materia digrediar, duo versiculi componebantur;

“Ære dato multo, nondum pastore sepulto,
“Lambit adoptatum Lambinus pontificatum.”

¹ Gerard de Malemort.

A.D. 1256. Eodemque tempore obiit Landavensis,¹ et alius² est substitutus. Eodem quoque anno episcopus Karleolensis, magister scilicet³ . . . , in principio Octobris, qui, sicut episcopus Elyensis, vix uno anno suum rexerat præsulatum, de medio sublatus [est]. In quibus pendula gloria dignitatis sæcularis, quam sit transitoria, luce clarius declaratur. Episcopus autem Elyensis Willelmus, in itinere Hispanensi, dum regi terreno ministraret obsecundans, ad tribunal Summi tractus Imperatoris, in fata concessit peregrinus. Cor autem ipsius ad suam ecclesiam Elyensem defertur tumulandum solempniter in eadem. Episcopus quoque Cestrensis, paralyticus, magister videlicet Rogerus de Wescham, die Omnium Sanctorum, ultro suo concessit episcopatu. Obiit quoque eodem tempore prior de Neuburgo, Johannes canonicus; qui sicut episcopus Elyensis W[illelmus], de quo prædictum est, domino regi familiaris et consiliarius extitit specialis.

The bishop of Lichfield resigns.

Death of John, prior of Newburgh.

Quid rex tunc faceret ad scaccarium.

Oct. 9. Anno quoque sub eodem, dominus rex venit die quarta ante diem Sancti Edwardi ad scaccarium, et sedentibus ibidem baronibus, ore proprio pronuntiavit, quod quilibet vicecomes, qui in octavis Sancti Michaelis non apparuerit singulis annis, cum ostensione pecuniæ regis, tam de firmis quam amerciamentis, et aliis modis ei debitis, prima die sit amerciatus ad quinque marcas, secunda ad decem, tertia ad quindecim, et quarta sit redimendus, si absens fuerit. Similis quoque pronuntiatio facta fuit per eundem regem contra civitates, quæ libertates habent et per proprios⁴ ballivos ad scaccarium respondent; ita scilicet quod quarta die amittant libertates suas, nisi comparuerint

¹ John de la Ware.

² William of Radnor.

³ Sic., a blank for the name (Thomas Vipont).

⁴ *proprios*] pripios, MS.

eo modo quo vicecomites debent comparere. Et A.D. 1256. sciendum quod eodem die amerciati fuerunt omnes vicecomites Angliæ, scilicet quilibet ad quinque marcas, pro eo quod non distrinxerant in comitatibus quemlibet habentem decem libratas terræ, ut fieret miles; vel dilationem quærerent a rege, prout eisdem præceperat per literas suas vicecomitibus directas.

All the
sheriffs in
England
fined.

*Eligitur rite supprior Elyensis in episcopum
Eliensem.*

Dominus rex, qui dominum Henricum de Wengham, sigilli sui bajulum, promovere cupiebat, speciales literas supplicatorias et solempnes nuntios conventui Elyensi direxit; petens urgenter et instanter, ut dictum dominum Henricum in episcopum et suarum eligerent pastorem animarum. Conventus autem considerans notitiam sui supprioris, secundum illud ethicum,

The king
tries to
have Henry
de Weng-
ham elect-
ed bishop
of Ely.

“ Ignotum tibi tu noli præponere notis,”

ipsum memoratum suum priorem, Hugonem videlicet de Belesale, in suum episcopum elegerunt. Rex autem iratus forte pro repulsa, electum non acceptavit, et quibusdam cavillatoriis exceptionibus ipsum refutavit; præcepitque vel conniventibus [oculis] permisit, ut Johannes Walerannus, cui custodiam episcopatus illius commiserat, ut silvas explanans omnia devastaret, quod et ipse plenius quam permissum fuerat vel concessum [fecerat], episcopatum suis bonis graviter viduaret. Quod et factum est, ita ut inimici episcopatus lacrimari possent, et beata Etheldreda ad vindictam provocari.

Cato, Dis-
tich. i. 32.
(p. 120, ed.
Arntzen).

Hugh of
Balsham,
the prior,
elected.

*Nota quod ecclesia Sancti Albani contra jus suppo-
sita est interdicto.*

Eodem anno, protervientibus papalibus exactoribus, ecclesia beati Albani, circa festum Simonis et Judæ,

f. 191.
St. Alban's
under an

A.D. 1256. per quindecim dies supposita est interdicto; non quia
interdict (28 Oct.) magnificis destituta sit privilegiis, sed quia hæc ad-
for fifteen days. jectio detestabilis, "Non obstante," omnium sanctorum
patrum pias enervat concessionem et annullat auctori-
tatem. Maluit igitur conventus injustam ac violentam
sententiam, ne contemptus tribulationem suscicaret,
observare reverenter, quam temere non tenere. Ces-
savit igitur a campanarum pulsatione divinarumque
celebratione, et interim in capitulo horas canonicas
cum matutinis complevit voce demissa. Animante
igitur fratre Johanne de Dia, qui quasi vices egit
legati tunc in Anglia, conventus divina modo consueto
celebravit.

Scandalum oritur in cœnobio Glastonensi.

Troubles at Eodem anno, quibusdam controversiis inter episco-
Glaston- pum Bathoniensem et conventum Glastonensem exor-
bury. tis, intrusus quidam¹ in illud cœnobium violenter et
invito episcopo auctoritate regia cœpit omnia ausu
temerario ordinare, sigillum sibi adulterinum fabricare.
Interim dum episcopus pro jure suo prosequendo
Romam peteret, rerum fiebat utrobique distractio. In-
trusus autem quoscunque poterat convocat nebulones
et girivagos; et convocatos indignos, in læsionem ho-
noris monastici, ut suam partem contra episcopum
roboraret, monachavit decem et octo, et tertia die fecit
professos, non veritus istam Dominicam incurrere
comminationem, immo potius maledictionem, *Væ ho-*
mini, per quem scandalum suscitatur. Similique modo
nobilis ecclesia Wintoniensis scismate deturpabatur.
Et sicut illi histriones, quos electus Wintoniensis in
contumeliam prioris convocatos monachaverat, apostata-
ntes recesserunt, sic non aliud ab istis sperabatur.

S. Matt.
xviii. 7.

¹ Robert Pederton. Roger Forde was abbat of Glastonbury.

*Stabiliuntur in episcopatibus suis Dublinensis et A.D. 1256.
Eboracensis.*

Temporibus quoque sub eisdem, stabiliuntur prospere in archipræsulatibus suis Dublinensis, scilicet magister Fulco Basset,¹ et Eboracensis, magister Sewalo, Domino manum apponente, post multas ipsorum episcopatum vastationes irrestaurabiles. Et sic regis auctoritas, eo ipso procurante, cum regni dignitate diutius declinavit.

The archbishops of Dublin and York established in their sees.

Episcopus Herefordensis sibi colligit pecuniam.

Episcopus Herefordensis, non considerans reipublicæ utilitatem, sed quæ sua esse possent investigans, de licentia Papæ et regis decimam sibi colligit et appropriat in finibus Hiberniæ et partium conterminarum, videlicet non minimam pecuniæ quantitatem, quam pretium sui laboris reputavit et suæ præmium prodictionis; fecitque ipsam sibi tam districte colligi, ut pudor prohibuerat modum extorquendi recitare. Et quia fraus metu carere non consuevit, meticulosus armatus et armatis vallatus incessit.

Shameful extortion of the bishop of Hereford.

Apud Wintoniam prospere stabilitur Andreas prior intrusus.

Ipsa quoque anno muneribus electi Wintoniensis in curia Romana discurrentibus, et simonialibus præmiis et precibus prioris intrusi Wintoniensis, quem idem electus creaverat, intermeantibus, stabilitur intrusus, scilicet Andreas. Alteri² autem post labores transalpinos et pecuniæ infinitam effusionem et enormem sui prioratus læsionem quoddam manerium ad sui sustentationem providetur. Conventus autem dispersus impetiose sub poena anathematis convocatur ab electo; et

Andrew, the intruded prior of Winchester, established there.

¹ This is Fulk de Saundford; I suspect "Basset" is a confusion made by Paris with the Bp. of London.

² William of Taunton or Taynton.

A.D. 1256. sic diatim in nobilibus ecclesiis conventualibus obprobria per scismata suscitantur. Quæ propter discordias et ambitiones curiæ Romanæ pabula ministrantur; ita videlicet ut per hanc solam discordiam additus est annuus redditus mensæ papali qualibet die una scilicet marca argenti.

Applicuit archiepiscopus Cantuariensis rediens de partibus Ytalie.

Return of
archbishop
Boniface,
25 Nov.

f. 191 b.

Thomas of
Savoy not
released.

Circa festum beatæ Katerinæ applicuit Cantuariensis archiepiscopus de partibus Ytalie, post multas inutiles Anglicanæ pecuniæ effusiones et labores infructuosos; qui parum profecit in bellicis negotiis¹ apud Taurinam civitatem. Nec est liberatus frater ejus Thomas, quandoque comes [Flandriæ], a carcere civium, licet Sabaudien- ses omnes vires effuderint ad ipsius liberationem, et quamvis Papa ipsum liberare conaretur, scribens reginæ Anglorum contra cives, ad eorum impedimentum. Idem enim Thomas cives læserat enormiter, eisdem injuriando.

Walenses multiformiter oppressi ad patriæ suæ liberationem eriguntur.

Rising in
Wales,
1 Nov.

Et circa festum Omnium Sanctorum, Walenses multiformiter oppressi et sæpius venditi pretium augmentibus, tandem per Galfridum de Langeleia militem, regium exactorem, tyrannice supra modum oppressi, ad defensionem patriæ suæ et legum suarum observationem eriguntur. Et confœderati invaserunt partes Angliæ Walliæ conterminas, et homines Edwardi, domini sui, quod tamen minime sunt confessi, hostiliter invaserunt. Et prosperatum est opus martium in manibus eorum; ita ut crederentur consensum in conterminis invenisse.

¹ MS. repeats *negotiis*.

Edwardus autem hæc audiens ilico ad sinum comitis Ricardi avunculi sui confugit; quia dominus rex pauper factus est et inglorius, et pecuniam, videlicet quatuor milia marcarum, mutuo cepit ab eodem, ut guerram contra præsumptuosos ausus Walensium et moveret, et motam usque ad internecionem ipsorum continuaret, et impetus eorum potenter reprimeret temerarios. Sed tota hiems illo anno adeo maduit procellosa, ut Walensium terra tota, quæ invia est et palustris, Anglicis immeabilis penitus exitisset. Et sic labor Edwardi et expensæ cassæ factæ sunt et inanes. Poenituit igitur Galfridum memoratum, sed sero, prælia suscitasse, et Walenses, sicut quandoque fecerat paucis transactis annis Angliæ Boreales, feraliter depauperasse. Fuerunt namque qui dicerent, quod jac-turas Edwardi, prout ejus potestas extenderet, idem Galfridus volens nolens resarciret.

A.D. 1256.
Edward
flies to
his uncle,
Richard of
Cornwall.

His trouble
and expense
in Wales
in vain.

Familia Edwardi gratiam demeretur Anglorum.

Familia autem Edwardi, ipso permittente, adeo omnium, per quos transitum fecerat, incolarum tam possessiones quam personas perturbavit, ut ejus respectu patris sui domini regis injuriæ leves censerentur. Ruptarii enim et prædones, quos sua curia educavit, longe lateque scatentes, negotiatorum equos et bigas et compatriotarum victualia violenter rapuerunt et abduxerunt. Et ut de multis exactorum improbitatibus unam explicem, hanc lectoribus hujus paginæ duximus explicandam. Cum dictus Edwardus venisset ad comitem Ricardum, ut prælibatum est, et ipsum apud Walingeford invenisset, et ipse in castro civiliter receptus hospitaretur, ejus familia in prioratum castro vicinum se procaciter et impetuose ingessit, non, ut moris est, hospitium postulando. Secus quoque quam decuit aut licuit, monachis irreverenter repulsis, omnia mensæ necessaria, ignis fomenta, jumentorum pabula, diripien-

III conduct
of Edward's
followers
at Walling-
ford.

A.D. 1256. tes, ostia, fenestras, et tripodes confringentes, famulos monachorum, quasi vilia mancipia vel latrones convictos, retrudendo, et convitiis lacessitos vel baculis appetitos retroire compulerunt; vixque concessus est locus refectionis, pransuris locutorium et potantibus dormitorium. Amici autem Edwardi volentes errorem palliare, non malitiæ, sed pueritiæ, omnia hujusmodi ascribebant deliramenta, non considerantes illud Lucani pronosticum;

Pharsalia,
viii. 281.

"Ætas Niliaci nimium suspecta tyranni;
"Ardua nempe fides maturos exigit annos."

The Welsh
at Chester.

Interim Walenses non considerantes vel formidantes Edwardi vel familiæ ejus tyrannidem, usque ad Cestriam, omnia obstantia diripientes, hostiliter pervenerunt; licet nunquam quondam Lodowicus tam sordidos effractarios in Angliam secum perduxisset.

Novum præceptum et inauditum.

Strange
royal edict.

Tempore quoque sub eo, jussit rex districte, ne exire permetteretur a cancellaria regio sigillo consignatum, fratri suo Ricardo, comiti Gloverniæ Ricardo, Petro de Sabaudia, vel alicui fratrum suorum, nocivum vel dampnosum, pro quacunque causa, aliquod breve; quod manifeste patet esse omni juri et paci regni contradictorium.

f. 192.

De mensuris tritici et ulnis calumpniatis.

Oppressive
inquiries
into mea-
sures.

Præcepit itaque rex eodem tempore, ut satellites ejus mensuras vini sive cervisiæ, quas lagenas vel galones appellamus, et mensuras tritici, quas *busselos* dicimus, et trutinalia pondera, diligenter considerarent; ut quærentes nodum in cirpo,¹ tam insontes quam sontes amerciarent, et graviter supra merita punientes,

¹ Terent. And. v. 4, 38.

argumentose nimis fiscum augmentarent. Et ita coti- A.D 1256.
die nova vulpina argumenta excogitabantur ad pecuniam extorquendam. Rapiebantur passim possessionum negotiatorum, nec solvebantur pretia pro ablatis; gaudebantque spoliati, si sine convitiis et alapis evadere valuissent. Sicque sicut nuper de clientela, quod vulgariter *serganteria*¹ dicitur, materia pullulaverat pecuniam extorquendi, sic nunc de sequela curiæ, de cogendis fieri militibus, de mensurarum inquisitionibus, et multis aliis lupinæ rapacitatis commentis, rapinæ succrescebant in regni vastationem et ecclesiæ servitutem. Erantque tales tiranni in Anglia, ut quasi multi[s] regulis antiqua viderentur tempora renovari.

*Multiplicantur ecclesiæ oppressiones tempore hujus
Papæ, cum contrarium speraretur.*

Diebus sub eisdem, dominus rex pessimo fretus ^{Oppres-} consilio, tantam pecuniam a papalibus negotiatoribus ^{sions for} mutuo accepit, ut filium suum Edmundum in regnum ^{the Sicilian} Siciliæ promoveret, ut seipsum in summæ paupertatis ^{business.} vinculis irretiret. Papa autem, qui nec falli debuit nec fallere, regis fidem adhibuit assertionibus, quas liquido scire potuit, si vellet, fuisse penitus umbratiles et fallaces. Dedit enim intelligi in mandatis ipsi Papæ dominus rex, quod Anglia pecuniæ puteus extitit inexhaustus, quem nullus poterat exsiccare; item quod nunquam in Anglia [rex] tam dilectus, tam pecuniosus, sicut ipse,² prævixisset; cum tamen Papa per multos sibi familiares, qui tunc Romæ fuerant, contrarium poterat didicisse. Usuræ igitur pecuniæ alienæ regem obligantes cum pœnis ad plus quam centum cotidie libras ascenderunt, ita ut immineret tam clero quam populo Anglico desolatio cum ruina.

¹ *serganteria*] *seganteria*, MS.

| ² MS. repeats in *Anglia*.

A.D. 1256. *Stephanus abbas Clarevallensis depositus latet semotus.*

Deposition of Stephen, abbat of Clairvaux. Eodem anno, cum abbas Clarevallensis Stephanus,¹ constructor nobilis domus, quæ Chardenai dicitur, apud Parisius, prædecessoris sui beati Bernardi pedetentim vestigia sequeretur, in ultimo capitulo Cisterciensi generali deponeretur, ipse patienter ad instar Joseph fratrum suorum morsus sustinuit et invidiam. Consuevit enim livor eminentes impetere. Impositum quippe fuit ei, quod contra Cisterciensium statuta impetraverat a domino Papa privilegium, ut a statu dignitatis suæ nunquam privaretur, sed abbas perpetuo Clarevallensis permaneret. Quod tamen falsum fuisse, postea liquido probabatur. Quia cum Papa de veritate certificaretur, et jussisset ipsum [restitui], punitis graviter accusatoribus, rex Francorum respondit, tanquam ordinis Cisterciensis² zelator et protector, [ut] grave scandalum generaretur ordini, si quem in capitulo suo generali deposuerant graves personæ, factum eorum cassaretur. Scripsit igitur sic domino [Papæ], et quod petivit, impetravit. Stephanus autem, ne læderetur ordinis auctoritas, restitui recusavit, asserens se magis esse deoneratum quam dehononatum, et sibi ipsi modo [magis] vacare et prodesse, quam cum præesse consuevit. Et sic de magno major merito est effectus.

Walenses, contempta prece comitis Ricardi necnon et regis, super conterminos Walliæ barones incendiis, prædis intendunt, et rapinis.

Progress of the rising in Wales. Ispis quoque temporibus, Walenses, licet ipse dominus rex, necnon et comes Ricardus, ne impediretur suum arduum negotium, humiliter postulassent ut, saltem ad horam, ab eorum impetu temerario desis-

¹ Stephen of Lexinton. He had obtained a faculty for erecting the house at Chardonnet from Innocent IV. in 1244. See above, pp. 528, 529.

² Cisterciensis] Cestf., MS.

terent, noluerunt quiescere, videntes tempus hiemale A.D. 1256. madidum sibi fuisse oportunum, diverticula autem et f. 192 b. latibula consueta, ipsis Walensibus meabilia, et Anglis invia et investigabilia. Continuantes igitur guerram suam, Griffinum de Brunfeld, quia ad regem confugit, insequuntur fugitivum et ad sinum regis convolantem. Et cum corpus nequirent comprehendere, terras ejus ferro et incendio coeperunt, necnon et baronum conterminorum, feraliter devastare. Erant namque equites ad decem milia eorum armati, pedites autem multo plures. Qui mutuo confœderati, tactis Evangeliiis, juraverant se strenue et fideliter usque ad mortem pro libertate patriæ suæ et avitis legibus decertare; et se malle cum honore mori, quam cum dedecore vitam trahere infelicem. In quo virili facto Angli debuerunt merito erubescere; qui submittunt colla omni conculcanti, et alienigenis, tanquam popelli meticulosi quicquiliæ, segnes incurvantur.

*Edwardi familia immisericorditer indigenas
opprimit et prædatur.*

Edwardus, non mediocriter verecundatus et dampni- Edward
ficatus [fuit] ex Walensium rebellione et alacritate, quia (called
dominus Walliæ dicebatur, nec potuit eorum rebellio- lord of
nem refrænare. Adiit igitur fili[us] iterato tam patrem Wales)
suum et matrem quam avunculum, efficax postulans cannot
auxilium ab eisdem. Sed rex adeo alieno ære in restrain
partibus transalpinis obligabatur, et comes multis them.
thesauri commodationibus sui, scilicet¹ quatuor milium His father,
marcarum, fatigatus, regina quoque mater ejus, in mother,
profusione expensarum in guerra contra civitatem and uncle
Taurinam inutili fatigata, adeo thesaurum suum muti- cannot
laverant, ut non possent Edwardo aliquatenus subve- help him.
nire. Et quia pater ejus dominus rex, ut sparsim
dicebatur, Anglos nitebatur obruere, aliqui de marchi-

¹ scilicet . . marcarum] In the margin.

A.D. 1256. siis occulte Walensibus favorem et consilium præstiterunt. Maxime cum dictus Edwardus familiam tenuisset ecclesiæ et regno nocivam; ita ut diceretur, quod nunquam Lodowicus invasor Angliæ tam sordidos secum ruptarios vel protervos adduxerat in Angliam, sicut dictus Edwardus in clientela et curia sua educavit. Et¹ de multis eorum improbitatibus unam tyrannidem² præter³ illam quæ prænotatur, ut legentibus pateat in quam abissum desperationis Anglia demergatur, duximus huic paginæ annotandam. Cum transiret per viam pacificam et tranquillitatis tempore, obviam ei venerat quidam juvenis, et absque causa mortis et mutilationis jussit ut ei auricula abscederetur et unus oculorum ei erueretur. Quod contra omnem justitiam fuerat perpetratum. Quod videntes multi et ad memoriam plures reducentes qualiter adhuc junior cuidam⁴ nobili factum fecit enorme et cruentum, cœperunt desperare de eo, dicentes, "*Et hæc facit in viridi, in arido quid sperandum?*" Familia insuper, ut prædictum, omnia venalia sine pretii retributione rapientes, equos, bigas, et veredarios violenter rapientes, homines immisericorditer vexaverunt; et diatim mala malis et dampnis dampna cumularunt cum aucto.

Edward's
disreputable
followers.

Atrocious
instance
of his
cruelty.

Fears of
him in
future.
S. Luc.
xxiii. 31.

Eliguntur ab universitate quidam magistri Pari[si]enses ut Romam adeunt contra fratres Prædicatores.

Certain
professors
of the
University
of Paris
sent to
Rome.

Crebrescentibus scandalis⁵ et odiis inter magistros Parisienses et fratres Prædicatores, electi sunt cum magna deliberatione quidam celeberrimi magistri lectores; videlicet magister Willelmus de Sancto Amore et magister Odo de Doaco, qui nobiliter rexerant in

¹ MS. ins. ut.

² *tyrannidem . . duximus*] Written over an erasure.

³ *præter illum*] Repeated in the MS.

⁴ *cuidam . . cruentum*] Written over an erasure.

⁵ See the Burton Annals, *Annal. Monast. i.*, p. 430.

artibus, in decretis, et tunc in theologia; magister A.D. 1256. Christianus, canonicus Beluacensis, qui maximus quasi ^{against the} philosophus emeritus, postquam in artibus rexerat, in ^{Domini-} theologia lecturavit; magister Nicolaus de Baro super ^{caus.} Albam, qui rexerat in artibus, legibus, et decretis, ad legendum in theologia præparatur; magister Johannes de Sectavilla Anglicus, rector universitatis, et magister Johannes Belin Gallicus, nominatissimi philosophi, regentes in artibus. Omnes isti de nobilissimis viris procreati præelecti sunt per magnum (quia fides patiebatur detrimentum) consilium et deliberationem, ut Romam adeant et dominum Papam pro tranquillitate f. 193. universitatis Parisiensis et fidei redintegratione,¹ maxime cum hoc malum majus generare comminetur. Collectaque sunt eis ex universitate viatica. Fratres namque quedam nova prædicabant, legebant, et docebant, ut dicebatur, deliramenta, quæ de libro Joachim abbatis, cujus scripta Gregorius papa dampnaverant, extraxerunt. Et quendam librum composuerunt, quem sic eis intitulare complacuit, "Incipit Evangelium² æternum," et quædam alia, quæ non expedit recitari. ^{Apoc. xiv. 6.} Prædicatores autem contra universitatem suos expeditos nuntios ilico transmiserunt, ut magistris in faciem contradicerent. Subsannavit populus, elemosinas consuetas subtrahendo, vocans eos hypocritas, et Antichristi³ successores, pseudoprædicatores, regum et principum adulatores et consiliatores, ordinariorum contemptores, et eorundem supplantatores, thalamorum regalium subintratores, confessionum prævaricatores, qui peragrantes ignotas provincias peccandi audaciam subministrant. Auditis igitur hinc inde querelis, præcepit Papa, ut novus ille liber, quem Evangelium æternum nominant, secreto et, si posset fieri, sine fratrum scandalo, combureretur; et alia, quæ de Joha-

The "eternal gospel" and other writings condemned by the Pope.

¹ *redintegratione*] redintegrationem, MS.

² See Fabricius, *Codex Apocry-*

phus Novi Testamenti, p. 337*, and also the *Addimenta*, f. 106.

³ *Antichristi*] Antechristi, MS.

A.D. 1256. chim corruptela dicuntur emanasse. Vigilanter igitur, procurante diligentia domini Hugonis cardinalis¹ et episcopi Messanensis,² qui de ordine Prædicatorum extiterunt, caute ac tacite procuratum est, ita ut tumultus esse motus ad horam conquievit.

De quibusdam fossoribus Londoniis.

Some
workmen
in London
injured by
foul air.

Tempore sub eodem, quidam fossores, dum eruderant Londoniis calamum aquæductus, ut ejecta terra ipsum calamum liberarent, (aqua enim desierat emanare,) prosiliit subito de terra fulgur terrestre quasi ignis infernalis, quod in ictu oculi plures eorum suffocavit, unum eorum penitus interemit, alios ita combussit, dilaceravit, et ita deturpavit, ut semper sibi inutiles viderentur. Fuerunt tamen qui dicerent quod hoc miraculose contigit, quia in vigilia hora incompetenti operibus servilibus intenderunt.

Anni conclusio.

Summary
of the year.

Transiit igitur annus ille mediocriter frugifer et fructifer, ecclesiæ vero et prælatis ultimæ servitutis genitivus, Francigenis invidiam pro comitis Ricardi promotione pariturus, regni Angliæ prædativus, Terræ Sanctæ sterilis et potius nocivus, regni³ Angliæ prædativus, Walliæ bellicosus, Scotiæ turbulentus; supra modum procellosus ac pluviosus, ut viderentur renovari Deucalionis [tempora], ita ut ab Assumptione beatæ Virginis usque ad ejusdem Purificationem pluviae non cessarunt cotidie inundare, quæ vias invias et agros steriles reddiderunt, unde in fine autumpni annona computruit cum aristis.

¹ Hugo de S. Caro, card. p. of S. Sabina.

² John.

³ Sic, repeated from the previous line.

Dominus rex fuit Londoniis ad Natale Domini. A.D. 1257.

Anno Domini MCCLVII., qui est annus domini regis Henry III. Henrici tertii quadragesimus primus, fuit idem dominus keeps Christmas rex Londoniis ad Natale Domini; ubi venerunt ad in London. dominum regem, qui multos simul cum comite Ricardo Richard of ibi magnates congregaverat, quidam de primatibus Cornwall elected Alemanniæ, nuntiantes omnibus qui ibi fuerant, quod king of unanimi consensu comitem Ricardum in regem Ale- Germany. manniæ rite elegerant. Et ipsum in suum regem et dominum postularunt, dummodo in eorum voluntatem consentire voluisset comes memoratus. Archiepiscopus The elec- autem Coloniensis,¹ sacri imperii prothocancellarius, et tion said quidam alii magnates Alemanniæ literas² suas super to be un- hoc testimoniales et ratihabitionem per eosdem so- lempnes nuntios illuc unanimiter destinarunt, asseren- tes, quod nunquam aliquis sine aliquo contradictionis ita mere, ita unanimiter, electus in illam extitisset dig- nitatem. Et dum hæsitassent omnes quid agendum, quia præsentia comitis multum esset regno Angliæ necessaria, ait rex in propatulo; "Ne videatur pusil- He is ad- lanimitas, consulo et peto ut hunc honorem, cælitus vised by "et humanitus simul concessum et oblatum, recipere the king "non recuset." Et cum perterruisset³ aliquos, quod and others to accept the crown. duo paucis elapsis annis in regem electi Alemanniæ⁴ f. 193 b. et promoti sinistros finales casus, quasi Deo irato, promeruerunt, fuerunt qui dicerent comiti verba con- solatoria; "O comes sapiens et circumspecte, quid "hæsitas, quasi te perterreat casus Landegravii Hen- "rici, et iterum casus sinister comitis Willelmi Hol- "landi? Non Papa te intrudit violenter, qui de spo- "liis ecclesiæ et rapinis crucesignatorum tibi spondet "necessaria, quæ nunquam tibi forent profutura. Ipsa "nempe Papæ turpiter adquisita non ad misericordiam,

¹ Conrad of Hohenstadt.

² See these in the Additamenta, MS. Cott. Nero D. 1, f. 75.

³ *perterruisset*] *perterruissent*, MS.

⁴ MS. repeats *electi*.

A.D. 1257. " sed potius ad iram, provocarunt. Thesauro tibi re-
 " servato, qui de regno Alemanniæ colligitur et ad
 " opus tuum fideliter reservatur, abundas; thesauro
 " tuo proprio, velut alter Octavianus, instauraris; ami-
 " cis, tam Alemannis quam Anglis, circumvallaris et
 " consanguineis. Ne te torpor diffidentiae terreat vel
 " pusillanimitatis, tanquam desidem ac meticulosum.
 " Præmuniat et erigat te ad Dei clientelam casus qui
 " quondam Roberto Curtheuse, Normannorum duci,
 " contigit in Terra Sancta Deo militanti, cui ultro
 " et divinitus regnum Jerusalem fuerat oblatum, ut
 " Christi regeret hæreditatem, quod et ipse proca-
 " citer refutavit; unde Dei gravem postea senserat
 " ultionem. Nunquam postea quicquam ei contigit
 " prosperitatis." Rex insuper et ejus fratres, præcipue
 " electus Wintoniensis, ipsum ad hoc alacriter animarunt,
 " asserentes hunc honorem totam Anglicanam nationem
 " in perpetuum exaltare. Quæ cum audisset comes, ho-
 " minem induens et in bonam [spem] erectus, ait¹ libera
 " et alacri voce; " Et ego Dei confisus misericordia, licet
 " insufficiens et indignus, hoc onus et honorem, mihi,
 " ut spero, divinitus oblatum, gratanter suscipio, ne
 " pusillanimis dicar et meticulosus." Et addidit, versa
 " facie ad episcopos, quorum unus Bangorensis Ricardus,
 " qui hæc hujus paginae scriptori assertive enarravit,
 " extiterat, " Et ego, antequam exeam ab hac capella,
 " igne comburam infernali et morte moriar repentina,
 " si hoc facio causa ambitionis vel avaritiæ; sed ut
 " regnum illud ad statum, quod Deus annuat, restau-
 " rem meliorem, et illos,² qui me sponte in dominum
 " elegerunt, cum³ omni modestia, justitia, et honore
 " valeam gubernare." In quo verbo multorum lacrimas
 " excutiens, nuntios Alemannorum maxime reddidit læ-
 " tiores. Et qui hucusque de consensu ipsius dubitave-

He con-
sents.

The bishop
of Bangor
repeats his
speech to
the author.

¹ MS. repeats *ait*.

² *illos*] *illis*, MS.

³ *cum*] *et*, MS.

rant, jam certificati¹ de voluntate et favore, læti ad A.D. 1257. propria remearunt, infra diem a Natali Domini vice-^{The mes-} sinum magnatibus qui eos miserant hoc mandatum ^{sengers} return. nuntiaturi.

*Quare magnates Alemannicæ elegerunt comitem
Ricardum in regem.*

Magnates Alemanniæ, quorum hi sunt celebriores ^{Reason} qui subscribuntur, odio habent Francorum superbiam, ^{for his} et se invicem persequuntur; nec curant, ut aliquis ^{election.} Francus vel de eorum genere quis in Alemannia dominetur, nec aliquem de seipsis, propter intestinam controversiam, nam impetuosius sunt Alemanni et elati,

“omnisque superbus
“Impatiens consortis erit,”

Lucan. i.
93.

nec Ytalicum vel Romanum, et præcipue papalem aliquatenus eligere, propter insatiabilem eorum avaritiam. Elegerunt igitur, inito diligenti cum deliberatione consilio, comitem Ricardum, tum propter linguam Anglicanam quæ Alemannicæ consonat, et originis communionem et antiquam et novam; antiqua in cronicis poterit reperiri, nova in diebus nostris potest certificari, scilicet de duce de Brunswic² et duce Saxonum, de Ottone imperatore, qui de Anglica scilicet filia Henrici secundi Anglorum regis ortus est. Elegerunt, inquam, ipsum comitem R[icardum], tum propter ejus fidelitatem, constantiam, et sapientiam, tum propter sui thesauri abundantiam. Unde quidam, sed satiricus, satis inquit satirice,

“Nummus ait pro me, nubit Cornubia Romæ.”

¹ *certificati de voluntate*] certificatu de voluntate, MS.

² This probably means Henry, duke of Brunswick, count pala-

tine and duke of Saxony, the eldest son of Henry the Lion and Matilda, daughter of Henry II. Otho IV. was their third son.

A.D. 1257.

Primates Alemanniæ.

Electors to the king-
dom of
Germany. f. 194. Hi sunt maximi in Alemannia, ad quorum nutum pendet electio ipsius regni, quod est quasi arra imperii Romanorum; archiepiscopus Colonie, cujus titulus est sacri imperii prothocancellarius post honorem archiepiscopatus; archiepiscopus¹ Maguntinus, archiepiscopus Treverensis, rex Boemie, comes Palatinus de Reno, dux Austrie, dux Suavie qui et comes Bavarie, dux Polonie, marchisius de Mische,² marchisius Brandebord, dux Saxonie, dux de Brunswic, dux de Carentene,³ dux de Melain,⁴ dux Braibantie qui et Lovanie, Landegravius Duringie, marchio Mixie.⁵ Inter omnes hos magnates supereminens est archiepiscopus Coloniensis, qui coronare tenetur regem Alemannie apud Aquisgranum, ab antiqua et approbata consuetudine.

Præmittuntur comes Glovernie et dominus Johannes Mansel.

The earl of Gloucester and John Mansel sent into Germany on the part of Richard. Præmissi sunt autem ex parte comitis viri potentes, sagaces, et circumspecti, dominus comes Glovernie et dominus Johannes Mansel, in Alemanniam, ad explorandum magnatum prædictorum meram et spontaneam super prænotatis voluntatem. Et invenerunt omnia prospera, et primatum terre corda ita domino comiti devota et inclinata, ut jurarent ei fidelitatem; et nonnulli civitatum et castrorum suorum claves nuntiis resignarunt.

Franci recalcitrantes tendunt nuntiis insidias.

Opposition of the French, Franci autem super hoc certificati cœperunt non mediocriter formidare, ne si prosperaretur comes R[icardus]. promotus in regnum Alemannie, prout via jam

¹ At the foot of the page is "tertius de tertio volumine."

² Probably Metz.

³ Carinthia.

⁴ Meulent.

⁵ Meissen (Misnia):

patebat, noceret potenter regno eorum, jura domini A.D. 1257. regis Angliæ reposcendo et readquirendo; insidiarum laqueos ipsi comiti R[icardo] et ejus nuntiis tetenderunt, et aliquorum magnatum Alemanniæ corda machinati sunt enervare, ne comiti memorato subderentur. Et sic nitebantur ipsius promotionem vel in parte vel in toto studiosius impedire. Sed Deo propitio, eo ipso Alemanni domino comiti firmiter adhæserunt; quia est odium quasi innatum inter Francos et Alemannos, et quod istis nocet et displicet, aliis reputatur et creditur in commodum provenire. Quod cum ^{which is no avail.} Franci cognoverunt, dolentes sese ad invicem sic sunt consolati:

Qualis qualis Francorum consolatio.

" Otto imperator, in armis strenuissimus et regis ^{Consolatory arguments on the part of the French.}
 " Angliæ thesauris saginatus, Anglorum et Aleman-
 " norum propagatus communi sanguine, in regnum
 " Alemannorum solidatus et imperium Romanorum
 " sublimatus, nobili regno Franciæ terribiliter est
 " comminatus, propter quod Parisius muro circumda-
 " batur, nec prævaluit. Frethericus insuper, ditissimus
 " et imperator Romanorum potentissimus et omnium
 " principum terrenorum subtilissimus, confœderatus
 " est regi Anglorum, sororem ejus accipiens in con-
 " jugem, et thesaurum ejus exhauriens in regni
 " Francorum subversionem, nec in suis, quæ regi
 " Angliæ promiserat, prævaluit conaminibus; quanto
 " minus est nobis comitis Ricardi potentia formidabi-
 " lis? Imbellis est et imbecillis, et in negotiis belli-
 " cis inexpertus; hucusque auxiliatus est Dominus,
 " Qui semper opitulantis regni sanctis Franciam sub
 " alis suæ refovet protectionis. Et si in Terra Sancta,
 " ubi nuper in ecclesiæ clientela Deo militavimus,
 " peccatis nostris exigentibus, multiplicem passi fueri-
 " mus afflictionem, cum iratus fuerit, misericordiæ ^{Habak. iil. 2.}
 " recordabitur."

A.D. 1257. *Francorum rex Normanniam et confinia perlustrat.*

Progress of Louis IX. through Normandy and the confines of his kingdom. Rex tamen Francorum, sibi præcavens de futuris, Normanniam et regni sui perlustrat confinia, ut nutantia corda confirmet, civitatesque cum oppidis roboret et instauret. Magnates suos animat et confortat, præcipue eos quos duodecim pares Franciæ consuevimus appellare. Et quia præactum est de Alemannorum primatibus, ad quos regis spectat electio, non reor a materia alienum, si nomina Francorum nobilium, præcipue ad quos negotia regni spectant ardua, præsentī inseramus paginæ, sub succincta tamen brevitate.

De duodecim paribus Franciæ.¹

Chief peers of France. Ecclesiastical. Archiepiscopus Remensis, qui regem Francorum cælesti consecrat crismate, quapropter rex Francorum regum censetur dignissimus, est omnium Franciæ parium primus et excellentissimus; episcopus Noviomensis qui est comes Palatinus; episcopus Beluacensis qui est comes Palatinus; episcopus Catalanensis; episcopus Lingonensis, qui si pauper sit, dignus tamen habetur; episcopus Laudunensis, qui dux est et comes, ratione Sancti Remigii, ad quem devoluta fuit illa præclara hæreditas.

Hi sunt prælati. Laici.²

Lay. Dux Normanniæ, primus inter laicos et dignissimus; rex Angliæ dux est de jure Normanniæ, sanguinis derivatione geneali, rex ex conquæstu. Dicitur tamen, quod beatus Edwardus, eo quod hærede caruit, regnum legavit Willelmo bastardo duci Normannorum.

¹ In the margin is: "*Gallice. Prælati. De Reins. De Noïun. De Beuveiz. De Chalun. De Lengres. De Loun.*"

² In the margin is: "*Gallice. Magnates. Duc de Normandie. Duc de Aquitaine. Quens de Flandre. Quens de Tuluse.*"

Sed hoc robore asseritur caruisse, quia hoc fecit in A.D. 1257, lecto letali et sine barnagii sui communi assensu. Dux Aquitanniæ, dux Burgundiæ, comes Flandrensis, comes Campaniæ, comes Tholosæ qui dicitur comes Sancti Ægidii.

De incomparabili imbrium inundatione, et tonitru hiemali.

Eodemque anno die Innocentum, pluviarum tanta inundatio terræ superficiem cooperuit, ut viderentur Deucalionis tempora renovari. Sulci igitur antrorum similitudinem protendebant, antra fluviorum, fluvii prata et omnia confinia cooperientes marium instar¹ demonstrabantur. Et ut de aliis similia intelligantur, unus solus fluvius in partibus Angliæ borealibus septem pontes ligneos et lapideos magnos dissipavit. Molendina quoque vicinæque domus ex vehementibus fluctibus, qui ex torrentibus intumuerunt, obruta perierunt. Die quoque memorato, quidam turbo truculentus aera perturbavit, et quasi in nocte obscuravit, grandine comitante violento; coagulatisque nubibus, fulgur emicuit cum fulgure choruscante et terribiliter emicante. Tonitrus manifestus in triste pronosticum reboavit. Medium enim hiemis extitit et frigus ut decuit Februariale. Subsecuta est aeris ægra intemperies, per tres circiter menses continuata.

Great
floods on
28 Dec.
f. 194 b.

De æstimatione thesauri comitis Ricardi.

Æstimatus est eodem tempore thesaurus comitis Ricardi ad tantam pecuniæ² summam, ut qualibet die per decennium centum marcas posset exponere, non computatis proventibus, qui ex redditibus regni Alemanniæ et Angliæ cotidie³ succreverunt.

Amount of
Richard of
Cornwall's
treasure.

¹ MS. repeats *marium*.

² MS. inserts *summe*.

³ MS. repeats *cotidie*.

A.D. 1257. *De inventione mausolei Sancti Albani in ipsius ecclesia.*

Discovery
of the
tomb of
St. Alban.

Contigit¹ eodem anno, ut propter quasdam hiantes rimas de quibus timebatur pars orientalis ecclesiæ beati Albani, de consilio abbatis et conventus, ut firma repararetur, in Adventu Domini dissoluto tecto, muri prosternerentur. Et dum ligonibus in pavimento cementariorum ministri insisterent, per tinnitum instrumentorum et pedum strepitum perpendebant, aliquid ibi insolitum et incognitum latitare. Profundius igitur perscrutantes, invenerunt sub terra, sed non profunde, unam tumbam lapideam, satis eleganter compositam, in loco qui fuit inter altare Sancti Oswini, ubi scilicet consuevit missa matutinalis celebrari, et altare Sancti Wlstani, ubi quoque collocatum fuerat antiquum feretrum pictum, et quædam tumba marmorea cum columnis marmoreis, qui locus et tumba dicebatur vetus tumba Sancti Albani. In ipso igitur mausoleo tumulabatur beatus Albanus, die qua decollatus est, ab amicis et parentibus suis et neophitis; occulte tamen et honorifice de nocte propter metum paganorum. Ubi lux cælestis descendit, et apparuerunt angeli descendentes et ascendentes, et canentes hunc hymnum; "Albanus egregius martir extat gloriosus." In quo etiam mausoleo inventa est quædam lamina plumbea, in qua secundum antiquorum consuetudinem scriptus est hic titulus; "In hoc mausoleo inventum est venerabile corpus Sancti Albani prothomartiris Anglorum." Hoc evenit in octavis Sancti Stephani, in præsentia domini episcopi Bangorensis, et domini abbatis Johannis secundi, et domini Philippi de Eia, principalis consilarii comitis Ricardi, et quorundam nobilium de familia domini Willelmi de Valentia, fratris domini regis uterini, et totius conventus,

Jan. 2.

¹ *contigit*] *contigitur*, MS.

et fidelium innumerabilium, quibus solempniter hæc A.D. 1257. sunt nuntiata. Et concessit episcopus veniam triginta dierum omnibus ipsam inventionem præsentialiter venerantibus. Et cito post, dominus archiepiscopus Eboracensis, qui illuc venerat causa orationis.

Nota summam annorum a passione Sancti Albani.

Et sciendum quod quando hæc evenerunt, flux- Time since
erant anni a passione martiris memorati nongenti et his martyr
dom.
septuaginta, id est, mille, exceptis dumtaxat triginta annis.

De mortibus quorundam magnatum.

Et ne festa sæcularia fletibus transeant impermixta, Various
circa idem tempus, festis videlicet Natalitiis, obiit abbas¹ deaths.
Sancti Edmundi. Obieruntque² viri desideriorum in sua
florente ætate, Robertus de Quinci et Willelmus Longa-
spata,³ et infirmatus est quasi letaliter comes Rogerus
Bigod Marescallus, qui in torneamento de Blie adeo
viriliter et ultra vires decertaverant, ut laxatis nervo-
rum compagibus, nunquam postea plenæ sanitati re-
stituebantur. Immo inter multos, qui obierunt, vix est
comes Rogerus a portis funerum revocatus. Electus
est autem in abbatem Sancti Edmundi dominus Symon
de Loitona, ejusdem domus prior approbatus.

Simon of
Luton, ab-
bat of St.
Edmunds-
bury.

¹ Edmund de Walpole. At the foot of the page is, "In cujus se-
creto sigillo hoc fuit epigramma,
" 'Sis mihi, queso, bonus, Ed-
" 'munde patrine, patronus.' "

² Obieruntque . . Longa-spata]
Written over an erasure.

³ In the margin is inserted (re-
peated from below) "et Alanus de
" Watsand, regis clericus et justi-
" ciarius, obiitque Johannes de
" Lexintun."

A.D. 1257. *Convocantur edicto regio abbates ordinis Cisterciensis.*

The king's
demands
from the
Cister-
cians,
6 Jan.

In Epiphania autem Domini, dominus rex minime considerans pluviarum inundationes, ventorum vehementiam, fluminum impetus, laborum inquietudines, fecit convocari abbates Cisterciensis ordinis, ut Londoniis convenirent præceptum regium audituri. Venerunt igitur vexati mirabiliter, quia sic oportuit, omni spe misericordiæ destituti. Qui cum venissent coram rege, rogante instanter et urgenter auxilium pecuniare non modicum, responderunt omnes, quasi uno ore et spiritu, quod nec voluerunt nec potuerunt sine sui capituli generalis provisione et consensu, vel saltem communi assensu omnium abbatum Angliæ ordinis Cisterciensis, qui tunc temporis præsentibus non fuerant. Et cum sine die, qua convenire omnes possent, recessissent, præcepit rex cum magno rancore, ut nullam¹ f. 195. abbatibus Cisterciensibus gratiam faceret. Et sic tacite permisit vicecomitibus, forestariis, et aliis regiis satellitibus et exactoribus, qui tamen sine regio favore et præcepto ad hoc proni fuerant, omnes abbates ordinis Cisterciensis vicinos dampnificare et causis excogitatis irretire.

Item de mortibus quorundam nobilium.

Various
deaths.

Et circiter festum Epiphaniæ, obiit Alanus de Watsant, clericus domini regis² specialis et justiciarius, sed prius feliciter deposita sarcina justiciaræ. Obit quoque Johannes de Lexingtona, miles elegans et facundus et literatus, qui quandoque regii sigilli propter sui peritiam bajulus extitit, et domini regis consiliarius specialis. Obit insuper prior de Neuburgo Johannes canonicus, qui prius domini Johannis capellanus, ad tantam proventus est excellentiam, ut non tantum prior de Neuburg et consiliarius archanus et nuntius

¹ nullam] sic MS.; qu. nemo.

² MS. repeats clericus.

ad principes conterminos efficeretur, sed ad præsulatu- A.D. 1257.
 tuum culmina suspiraret. Et tunc temporis redierunt Return of
 de curia Romana dominus abbas¹ Westmonasteriensis of the abbat
 et electus Saresberiensis,² et quidam alii viri solemp- of West-
 nes et spectabiles, qui, ut rei exitus comprobavit, pro minster
 negotio regni Apuliæ sive Siciliæ umbratili Roma- and elect
 nam curiam adierunt, et multas Francorum insidias et of Salis-
 viarum discrimina sunt perpassi. bury.

Rex non accepit electionem nec electum Elyensem.

Eodem tempore, cum monachi Elyenses suum sup- The king's
 priorem,³ virum idoneum et irreprehensibilem, rite in anger with
 suarum pastorem animarum ad officium præsulatus the monks
 Elyensis elegissent, domini regis, qui pro alio⁴ literis of Ely for
 suis et nuntiis solempnibus⁵ instanter postulaverat, their elec-
 voluntati non obsecundantes; rex iratus valde custo- tion.
 diam commisit, quasi lupo agnum esurienti, Johanni
 Valeranno, qui lucos explanavit, homines depauperavit,
 monachos dampnificavit, ita ut viderentur omnia, con-
 tempto Dei timore et sanctorum reverentia, patere
 discrimini, et ecclesiam ultimæ subjacere servituti et
 patere prædis violenter occupantibus.

Solempnes nuntii ad regem Francorum destinantur.

In festo vero Conversionis Sancti Pauli, destinati Embassy
 sunt ad regem Francorum ex parte domini regis An- to France,
 glorum ad prorogandum treugas inter eos initas electus 25 Jan.
 Wintoniensis, Johannes de Gatesdene miles, et Petrus
 de Orivallis. Quid actum inde fuerit, adhuc non ap-
 paruit.

¹ Richard of Croxley.

² Giles of Bridford or Bridport.

³ Hugh Balsham.

⁴ Henry de Wengham.

⁵ *solempnibus*] solepniis, MS.
 At the foot of the page, in pencil,
 is "proruperunt nuntii (?) insoliti
 "et inutiles."

A.D. 1257. *Ecce novitas detestabilis jam pro licito habetur.*

The elect
of Salis-
bury to
keep his
former
revenues.

Cum autem redisset a curia Romana electus Sares-
beriensis, magister videlicet Ægidius de Bridelesford,
manifestavit palam quod Romæ strenuè impetraverat,
ut scilicet liceret ei pristinos redditus retinere, et
etiam decanatum,¹ quorum fragrantiam olfecerat; quod
nuper novum habebatur, sed jam totiens, non sine
retributione, permissum, nulli stuporem generavit.

De custodiis reginæ concessis.

Wardships
given to
the queen.

Temporibus autem sub eisdem, concessa fuit reginæ
custodia terræ Willelmi de Cantelupo, quæ prius con-
cessa fuerat Edwardo, et custodia terræ Willelmi
Longaspatae. Unde ejus ballivi, qui sub fratre Wil-
helmo² constituebantur, cornua assumentes ex tantæ
dominæ patronatu, omnes vicinos ita opprimebant, ut
etiam ab hostium oculis lacrimas elicere valuissent.

*Quidam fratres novi et incogniti ordinis Londonias
venerunt.*

New order
of friars.

Quidam novus ordo³ fratrum Londoniis apparuit et
incognitus, papale tamen autenticum palam ostenden-
tium, ita ut tot ordinum confusio videretur.

Cedit senator Brancaleo.

New sena-
tor at
Rome.

Brancaleone Romanorum senatore cedente, quidam
civis Brixensis⁴ substituitur; qui in executione justi-
tiæ prædecessoris sui satis laudabiliter exquebatur ves-
tigia, et officia potenter consummabat.

¹ Of Wells.

² Willelmus de Tarenta. See
below, p. 621.

³ These were the *Fratres de*

Sacco, Friars of the Penance of
Jesus Christ; see below, p. 621.

⁴ Manuello de' Maggi, of Brescia.

Magister Rogerus eligitur in episcopum Cestrie. . A.D. 1257.

Eodemque anno, monachi Coventrenses, cum cessisset episcopus Rogerus de Weseham propter suum senium et infirmitatem, elegerunt sibi in suum episcopum et suarum pastorem animarum magistrum Rogerum de Molend,¹ domini regis nepotem, quem rex accepit, et ut decuit, acceptavit. Nec eum honeste potuit, ut consuevit de aliis, reprobare. Porro supplicaverat conventui, ut thesaurarium suum, Philippum scilicet Luvel, sibi eligeret in pastorem. Iccirco dictum magistrum Rogerum, domino regi acceptabilem, immo et nepotem, procurante comite insuper Ricardo, ipsius Rogeri avunculo, conventus elegit memoratus.

Election of Roger de Meuleng, bishop of Lichfield.

Wallenses multiplicati roborantur.

Eodem tempore Wallenses, cum in partibus Walliæ et Angliæ conterminis cædi, incendiis vacarent, et rapinis, prosperante in eorum² manibus martio certamine, Edwardum cum suo exercitu retroire coegerunt. Nec non et Griffinum de Brunfeld, natione, genere, et lingua Walensem, potentem et generosum, expulerunt a finibus eorum; et totam terram suam, quæ spatiosa erat et opima, cæde et incendio vastaverunt. Hujus vero irrestaurabilis dampni causa fuit Galfridi de Langeleia tyrannica sævitia et insatiabilis avaritia, qui eosdem Wallenses oppresserat feraliter; ita ut dicerent se malle mori honorifice, quam sub angaria et servitute turpiter vitam protelare. Comes autem electus in regem Ale-

The Welsh compel Edward to retreat. f. 195 b.

Tyranny in Wales of Geoffrey of Langley.

Richard of Cornwall tries to mediate.

¹ This is Roger de Meuleng or de Longespée, 4th son of William de Longespée natural son of Henry II., and so first cousin of Henry

III. A mitre and pastoral staff are drawn in the margin.

² eorum] Written with a style in the margin.

A.D. 1257. videntes tempus pluviale sibi competere, et jam fecisse vias palustres inaccessibiles, noluerunt ab inceptis desistere, quin instantius hostes suos persequerentur. Et diviserunt exercitum suum in duas partes propter eorum numerositatem, ut sic facilius victualia sibi possent providere. Et in utraque parte recensiti sunt triginta milia armatorum, secundum legem natalis patriæ; ex quibus fuerunt equites eleganter armati quingenti, utrobique equis ferro coopertis. Conquestus est igitur Edwardus graviter patri suo domino regi de tam temeraria Wallensium præsumptione. Cui rex tale dicitur dedisse responsum; "Quid ad me? terra tua est ex dono meo. Exere vires primitivas, famam excita juvenilem, ut te de cætero timeant inimici. Me autem alia negotia detinent occupatum." Et ita undique detinebatur Anglia variis modis angustiatâ.

Complaint
of Edward
to his
father.

De adventu archiepiscopi Messanensis.

Arrival of John, arch-
bishop of
Messina. Anno quoque sub eodem, imminente Quadragesima, missus est a domino Papa, nesciebatur ad quid, archiepiscopus Messanensis, in magno apparatu familiæ et equorum, videlicet fratrum de ordine Prædicatorum.¹ Et cum habuisset literas papales de procuratione exigenda et recipienda, cum magna potestate contradictores puniendi, misit literas imperiosas ad quemlibet prælatum, ut ei, secundum quod eisdem significavit, in procuratiis providerent, ita quod ex domo Sancti Albani et ejus cellis viginti et unam marcam extorsit. Et cum venissent monachi Sancti Albani, ut ipsum² in hospitio suo civiliter visitarent, non permisit eos exire, immo ipsos quasi incarcerationis retinuit, donec suæ avaritiæ satisfecissent. Et cum modeste respondissent monachi, se nullum ibi habere denarium, iratus archi-

His exaction from
St. Alban's.

¹ Prædicatorum] So altered by a later hand from *Minorum*, which the MS. has.

² MS. inserts *ut eum*.

episcopus respondit procaciter, "Ut quid tam mendaces A.D. 1257. "estis? Mittite igitur pro aliquo mercatore, qui vobis "commodare velit." Et factum est ita, quia sic oportuit. Non enim mittebantur exire monachi, quamvis¹ essent de conventu præelecti, videlicet archidiaconus Sancti Albani et dominus Johannes, domini abbatis bajulus et procurator. Iste fuit archiepiscopus Messanensis, frater de ordine Prædicatorum, in quo humilitatem sperabamus uberiores, qui a domino Papa de procurationibus extorquendis talem litteram meruit optinere:

"Frater Johannes, miseratione divina archiepiscopus "Messanensis, dilectis in Christo sibi abbati et conventui monasterii Sancti Albani, Lincolnensis diocesis, salutem in Domino. Noveritis nos, etc." Require in libro² Additamentorum ad hoc signum.

Missa est domino regi eodem tempore quædam elegans epistola ex parte domini Papæ, ut videlicet errores corrigeret consuetos. Et hoc procuravit episcopus Rofensis Laurentius, multas passus injurias ab archiepiscopo Cantuariensi B[onefacio], qui manu sæculari armata Rofensis ecclesiæ violenter invasit possessiones, quas potius defensare et tueri tenebatur, cui archiepiscopo, quia extitit avunculus reginæ, rex et regina et regales universi cornua præstiterunt. Movebat insuper dictum episcopum Rofensem archiepiscopatus Eboracensis extremum irrestaurabile, et Elyensis episcopatus et aliarum ecclesiarum vacantium per regem facta inaudita gravamina, Christi postposita reverentia et contemptis clavibus ecclesiasticis. Et videbat idem episcopus episcopatu suo, ipso cedente vel decedente, simile discrimen imminere. Tenor autem dictæ literæ, ab episcopo memorato impetratæ, cujus responsionem episcopus Romæ commorans expectabat, talis est:

Papal letter to the king procured by the bishop of Rochester in defence of his see.

¹ *quamvis*] quasi, MS.

² This is not in the Liber Additamentorum. It is given in the

Burton Annals, *Annal Monast.* i. p. 385.

A.D. 1257. "Alexander episcopus, etc., illustri regi Angliæ, etc.
 Nov. 8, "Cum de tuis carissime actibus." Quære in libro¹
 1256. Additamentorum, videlicet ad sagittas ex transverso
 cancellatas.

De obitu magistri Roberti decani Saresberici.

Death of
the dean of
Salisbury,
9 Feb.

Anno sub eodem, quinto idus Februarii, obiit piæ
 memoriæ magister Robertus de Hertforde, ecclesiæ
 Saresberiensis decanus; ætate provectus, moribus pro-
 vectior, scientia provectissimus; quem, præclaris meri-
 tis exigentibus, amicum specialem sui extitisse confi-
 denter credimus Redemptoris.

*Obierunt Radulphus filius Nicholai et Willelmus
 Mauduit.*

Other
deaths.

Obierunt quoque domini Radulphus filius Nicholai,
 domini regis senescallus, et Willelmus Mauduit, nobiles
 et præclari.

Obiit episcopus Exoniensis.

Obiit quoque Ricardus episcopus Exoniensis.

Baldewinus comes Devonici ducit uxorem.

Marriage
of Bald-
f. 196.
win de
Redvers,
earl of
Devon.

Baldewinus de Ripariis, domina regina procurante,
 quandam alienigenam² ducit in uxorem, Sabaudiensem,
 ipsius reginæ consanguineam. Ad ipsum vero Balde-
 winum spectat comitatus Devonici; et sic diatim de-
 volvuntur nobiles possessiones et hæreditates Anglicanæ
 ad alienas. Quod scire nolunt vel dissimulant Anglici
 pusillanimes, quorum ignaviam et supinam simplici-
 tatem Walensium strenuitas reprehendit.

¹ MS. Cotton. Nero D. 1, f. 74.

² Avoy of Savoy, daughter of
 Thomas, count of Savoy, and Mar-

guerite de Faussigny. See Gui-
 chenon, *Histoire généalogique de la
 royale maison de Savoie*, i. p. 265.

Dominus rex venit ad Sanctum Albanum.

A.D. 1257.

Eodem quoque anno venit dominus rex ad Sanctum Albanum, in Quadragesima, quinto nonas Martii, et optulit majori altari monile nobilissimum, habens duas lingulas et transtrum et anulos nobiles, tam ipsi altari videlicet Sancti Albani quam Sancti Amphibali, et unam cuppam argenteam deauratam, ad reponendum pulverem nuper inventum in mausoleo, de quo prædictum est; et sex pannos sericos, quorum unum assignavit ad cooperiendum dictum mausoleum, et alium ad cooperiendum tumbas Rogeri et Sigari heremitarum, et denarios ad emendandum feretrum. Et continuavit ibidem moram hebdomadalem, et cum esset cum ipso continue in mensa, in palatio, et in thalamo qui hæc scripsit, direxit scribentis calamus satis diligenter et amicabiliter. Et inter loquendum dum mentio fieret frequenter de comite Ricardo, ejus videlicet fratre, nominavit nobiles ad quos spectat electio, qui in præcedenti folio tertio¹ annotantur. Nominavit insuper omnes Angliæ sanctos reges canonizatos. Et ne tantus scriba circa hoc incassum studuerit, ipsos sanctos reges, ut sic eorum tituli ad eorum laudem recitentur, huic paginæ duximus annotandos.

Henry III.
at St.
Alban's,
3 March.

His gifts.

The author
contin-
ually with
him.

He names
the elec-
tors to the
empire, and
the sainted
kings of
England.

Nomina regum sanctorum in Anglia.

Albertus,² Edwardus martir, Kenelmus, Oswaldus, Oswinus, Neithan, Wistan, Fromund, Edwulf, Edmund, Edward. Nominavit idem quoque dominus rex et numeravit omnes Angliæ, quarum ei occurrit memoria, baronias, invenitque ducentas et quinquaginta. Sed ad materiam revertentes, sequentia prioribus continuemus.

Their
names.

He also
names the
baronies.

¹ See above, p. 604.| ² Sic for *Æthelbertus*.

A.D. 1257.

Perturbatur universitas Oxoniæ.

Complaints
by Oxford
masters of
the bishop
of Lincoln.
9 March.

The author
intercedes
with the
king for
the uni-
versity.

Eodemque tempore, videlicet septimo idus Martii, venerunt ad Sanctum Albanum quidam magistri Oxoniæ, circiter novem arcistæ, qui querula voce coram rege in capella Sancti Oswini reposuerunt querimoniam de episcopo Lincolnensi, qui contra statuta universitatis antiqua et approbata nitebatur libertates scholarum enervare. Et statutus est dies responsionis, ad instans magnum parlamentum, ut, auditis partium rationibus, pacificarentur. Eodemque die secretius dixit frater qui et hæc scripsit domino regi; "Domine, pro Deo curam habe de ecclesia jam vacillante. Universitas enim Parisiensis, tot altrix et magistra sanctorum prælatorum, non mediocriter perturbatur. Si similiter uno tempore perturbetur Oxoniensis universitas, cum sit scola secunda ecclesiæ,¹ immo ecclesiæ fundamentum, timendum est vehementer, ne ecclesia tota ruinam patiatur." Et rex; "Absit quod hoc contingat, maxime meo tempore."

*Abbas Westmonasteriensis et electus Saresberiensis
redeunt a curia Romana.*

Return of
the abbat
of West-
minster
and elect
of Salis-
bury,
18 Jani.

Eodem quoque anno, die Sanctæ Priscæ, redierunt a curia Romana abbas Westmonasteriensis et electus Saresberiensis, multa passi viarum discrimina et adversantium insidias et nocumenta, pro negotiis regis transalpinantes, quibus etiam transfr[et]antibus nocuerunt adversantes. In² illo itinere obiit comes abbatis Henricus de Mara, justitiarius regis itinerans, operum fructum suorum collecturus. Necnon et alios de comitatu suo amisit abbas memoratus.

¹ *ecclesiæ*] *ecclesia*, MS.

² *In . . . memoratus*] In the margin.

Possessiones Elyenses diripiuntur.

A.D. 1257.

Interim terræ, nemora, villæ episcopatus Elyensis Injuries suffered by the see of Ely. irrestaurabili quasi exterminio patuerunt discrimini. Nemora explanabantur, vivariis exhaustis et derivatis, sicut ex parcis feræ, pisces asportabantur, et pessundato timore Domini et beatæ Etheldredæ, homines talliabantur, et injuriæ variæ ab ignobilibus regiis satellitibus et exactoribus inferebantur. Et dum electus et conventus die sibi præfixo audire a rege sperassent, rex factus est adversarius manifestus, proferens contra electum exceptiones, quæ merito poterant admirationes et scandala generare. Quarum maxima fuit hæc; "Insula Elyensis ab antiquo consuevit esse munita et refugium multorum in tempore belli afflictorum; nec foret tutum committere cuidam simplici claustrali, imbelli et imbecilli, qui nunquam curiæ sagacitatem expertus est, talem locum, qui est instar castri, custodiendum."

Electus Elyensis transalpinat.

Electus autem post multa dampna, ut jus suum prosequeretur, papalem curiam repentinus petiit et festinus. Archiepiscopus tamen adhuc in persecutione ejus obstinatus perseverans, ut regi complaceret ipsi electio, qui in examinatione ejus prius ab eo facta nihil invenerat scrupulosum, scripsit amicis suis in curia Romana contra episcopum electum, ut ibidem eo reprobato in eundem episcopatum frater Adam de Marisco, frater ¹ de ordine Minorum, subrogaretur. Cui subrogationi idem frater A[dam], licet omnem mundanam excellentiam et multos ² redditus, frater de ordine Minorum, senex et literatus, habitum religionis assumpturus, [re- f. 196 b.

¹ frater . . . Minorum] In the margin.

² multos redditus] Inserted after literatus in the MS.

A.D. 1257. liquisset], dicitur benivolo animo consensisse, juxta Fasti, i. illud Ovidianum;
193.

“ Vix ego Saturno quemquam regnante videbam,
“ Cujus non animo dulcia lucra forent.”

Modesty of Henry de Wengham. Dominus autem Henricus de Wengham, cancellarius, pro quo rex monachos Elyenses postulaverat, patienter sustinuit, ut aliquis alius in dictum episcopatum promoveretur, humiliter protestans quod uterque ipso dignior extitisset.

De inventione mausolei Sancti Albani in ejus ecclesia.

Miracles at St. Alban's, 21 Jan. Eodemque anno et diebus illis, increbuerunt miracula in ecclesia Sancti Albani, ubi videlicet mausoleum beati Albani inventum est. Die vero Sanctæ Agnetis, resuscitatus est quidam puer a mortuis, et postea alius, et in eodem loco multi paralitici et cæci sunt curati. Et omnia miracula ibidem celebrata, testimonio fide dignorum, scilicet sacerdotum parrochialium et vicinorum juratorum, verissima fuisse comprobantur. Non enim minori offensa falsa laus de Deo prædicatur quam vera reticetur.

Solempnes [nuntii] ad regem Francorum destinantur.

Embassy to France, 25 Jan. In¹ festo vero Conversionis Sancti Pauli, missi sunt ad regem Francorum ex parte regis Angliæ, ob causas secretas regii negotii, electus Wintoniensis, Johannes de Gatesdene, et Petrus de Rivallis.

De statu electi Saresberiensis.

Monstrous privilege given to Eodem tempore, cum redisset a curia Romana magister Egidius² de Bridlesford, electus Saresberiensis,

¹ This and the following three paragraphs are repeated with little alteration. See above, pp. 611, 612.

² *Egidius*] *Egius*, MS.

manifestavit scripto indice papali, quod licuit ei retinere pristinos redditus suos per aliquot annos, quod est unum de novitatibus Romæ monstruosis quas Roma pariendo abortivit. A.D. 1257.
the elect of
Salisbury.

De custodiis et redditibus reginæ multiplicatis.

Tempore quoque sub eodem, concessæ sunt reginæ Wardships custodia terræ Willelmi de Cantelupo, quæ data fuit Edwardo, et custodia terræ Willelmi Longæ-spatae, quæ given to the queen.
statim commissæ sunt senescallo suo fratri Willelmo¹ de Tarenta, qui quasi sanguini sanguissuga emolumentis inhiabat. Unde ballivi, qui sub eodem fratre Willelmo constituebantur, cornua assumentes ex tantæ dominæ patronatu, vicinos opprimebant et ex levi, immo nulla, [causa] depauperabant. Et sic, sicut in diebus antiquis, Tyranny in England.
plures reges in Anglia tirannizabant.

De quodam novo ordine in Anglia.

Et eodem tempore novus ordo apparuit Londoniis de quibusdam fratribus ignotis et non prævisis, qui, quia saccis incedebant induti, fratres saccati vocabantur. The new order of
fratres
saccati."

Obiit Margareta soror beati Edmundi.

Per idem tempus obiit Margareta² priorissa de Kate-Death of Margareta, prioress of Catesby.
bia, soror beati Edmundi Cantuariensis archiepiscopi, magnæ mulier sanctitatis, pro cuius meritis præclaris miracula choruscarunt.

De magno parlamento ubi comes Ricardus valedixit Anglis.

Eodem anno, in media Quadragesima, factum est magnum parlamentum, ubi de præcepto regis venerunt Parliament
in London.

¹ Willelmo] Willelmi, MS.

| ² See below, p. 642.

A.D. 1257. magistri Oxonie, ut pax reformaretur inter episcopum Lincolniensem qui eos infestavit et universitatem Oxo-
niensem. Festinarunt insuper ad illud venire parla-
mentum comes Gloverniæ Ricardus, et dominus Johannes
Mansel, qui comitis Ricardi, comitis Cornubiæ et electi in
regem Romanorum, diligentes exploratores, vias illius in
Alemanniam præparaverant. Latuit tamen ipsos vulpina
electio regis Hispaniæ, qui se postea asseruit prius
fuisse electum, ut sequens sermo declarabit. Aderat
autem ad dictum parlamentum novus in regem electus
Alemanniæ comes Ricardus, universitati Angliæ valedi-
cturus. Exstitit enim ibidem tota fere Angliæ nobili-
tas. Constituit autem idem comes episcopum Londo-
niensem Fulconem summum procuratorem possessionum
suarum quas in Anglia possidebat. Erat autem tunc
temporis tanta in urbe Londoniarum hominum multi-
tudo, ut vix eam Londoniarum civitas capaci gremio
contineret.

Opposition
of Alfonso
X. to
Richard of
Cornwall.

Crowds in
London.

*De perturbatione episcopi Rofensis et de injuriis illi
intolerabiliter illatis.*

Arch-
bishop
Boniface
cited be-
fore the
Pope to
answer the
complaints
of the
bishop of
Rochester.

Interim episcopus Rofensis, qui intolerabiles ab ar-
chiepiscopo Cantuariensi injurias sustinuerat, querimo-
nias lacrimabiles coram tota curia Romana reposuit, et
repositas continuavit. Cumque causa sua condignam
expostulasset ultionem, culpa enim gravis exstitit, post
multas admonitiones tum ad regem factas qui dicto
archiepiscopo cornua præstitit et audaciam delinquendi,
meruit idem archiepiscopus citari, ut personaliter com-
pareret coram Papa, de sibi obiciendis responsurus et
de illatis injuriis et dampnis satisfactorius.

Herefordensis episcopus turpiter infirmatur.

Illness of
the bishop
of Here-
ford.

Episcopus Herefordensis, multiplicibus meritis exigen-
tibus, turpiter infirmatus morphea polipo, vel quadam
specie lepræ percussus, sauciatur.

Reditus ad continuationem prioris materie.

A.D. 1257.

In parlamento autem supradicto, nondum finito, [rex] in audientia totius populi, adducto monstratoque omnibus [Edmundo], quem protulerat in medium vestitum indumento Apuliensi, ait, "Videte, fideles mei, filium meum Edmundum, quem Dominus ad regalis excellentiæ dignitatem gratuita sua¹ gratia vocavit, quam manifestus est, quam dignus favore universorum, et quam inhumanus, quam tyrannicus foret, qui eidem consilium et auxilium in hoc articulo denegaret effica-
 "cax et oportunum." Et addidit, asserens, quod de consilio et benigno favore Papæ et ecclesiæ Anglicanæ ad regnum Siciliæ acquirendum se obligavit, sub poena regni sui amittendi, ad solutionem centum milium marcarum et quadraginta milium marcarum, exceptis usuris, quæ cotidie non minimum suscipiunt, licet tacitum, incrementum; item decimas totius cleri impetravit generales, in quinquennium continuandas, omnium videlicet beneficiorum suorum, secundum novas taxationes æstimandas, nullis deductis expensis, nisi necessario faciendis; item fructus omnium ecclesiasticorum beneficiorum vacaturorum primi anni usque ad quinquennium; item medietatem fructuum residentium in suis beneficiis; item de privilegiatis fructus omnium beneficiorum, reservatis duntaxat ad sustentationem modici temporis proventibus. His auditis, omnium aures tinniebant et corda vehementer obstupuerunt, maxime cum scirent hanc tyrannidem a Papa exordium præsumpsisse. Tandem licet cum lacrimis² excusationes prætenderent, et inducias postulassent remissionis, nec poterant quomodolibet optinere, promiserunt regi ad suas instantes necessitates, ea tamen conditione adjecta, ut magnam cartam totiens promissam, emptam, et redemptam, ex tunc inviolabiliter observaret, et parceret ipsos tam argumentose prædando lædere et depauperare,

Speech of the king in parliament f. 197.

respecting his son Edmund's advancement to the kingdom of Sicily.

His demands in consequence.

Grant to the king on condition of his observing Magna Charta.

¹ sua] In the margin.| ² lacrimis] lacriminis, MS.

A.D. 1257. quinquaginta duo milia marcarum, in irrestaurabile dampnum ecclesiæ Anglicanæ. Nec tamen adhuc donum tam opimum rex dicitur accepisse.

Qui se in decanatu Eboracensi intruserat, pro bono pacis redditum percipit.

The intruder [Jordan] into the deanery of York suspends the archbishop, and obtains an annual pension.

Romanus ille qui se in decanatum Eboracensem vulpino more ingressit et in hora prandii stallum in choro decani furtim occupavit, armatus favore et protectione papali, archiepiscopum variis injuriis et dampnis fatigatum fecit suspendi, licet insontem et virum omni prædium sanctitate. Tandem post multas disceptationes,¹ pro bono pacis percipit² dictus Romanus centum marcas annuas ab ecclesia Eboracensi, donec eidem uberius provideatur.

De adventu archiepiscopi Coloniensis.

Arrival of the archbishop of Cologne in England.

Vix autem soluto concilio et parlamento memorato populo valde, venit archiepiscopus Coloniensis Conradus et quidam³ episcopus et quidam⁴ dux cum eo ad animandum eum,⁵ ut intrepidus regnum Alemanniæ, quod regnum Romanorum, eo quod sit quasi arra ad imperium Romanorum adquirendum, dicitur, intret et accipiat, sine alicujus contradictionis repagulo sibi feliciter concessum et in pace possidendum. Sed, quod multis fuerat postea admirationi, sub silentio occultum fuit et minime declaratum, quod aliqui de magnatibus Alemanniæ, instigantibus Francis, in regem Hispaniæ Andephulsum consenserunt ad dictum regnum promovendum. Sciendumque quod

The election of Alfonso X. by some of the electors to the empire concealed.

¹ *disceptationes*] *deceptiones*, MS.

² *percipit*] *præcepit*, MS.

³ *quidam*] *quibus*, MS. According to Wykes, *Annal. Monast.* iv. p. 115, the bishop of Liege and

the bishop of Utrecht came with him.

⁴ Florence V., count of Holland. Id. p. 116.

⁵ i.e. Richard of Cornwall.

in memorato parlamento generalissimo fuerunt sex A.D. 1257. archiepiscopi, videlicet Cantuariensis, Eboracensis, Dublinensis,¹ Messanensis,² qui opimas a singulis ecclesiis recepit procuraciones, et Tarentinus³ Appulus, qui venerat ad infatuandum regem super negotio Apuliæ.⁴ Ad quod etiam festinaverant venire de partibus ultramarinis comes Gloverniæ et Johannes Mansel, quos tamen latuit exploratores diligentes scrupulus supradictus super electione, videlicet alterius, quam comitis Cornubiæ Ricardi.

Mandatum Papæ de quodam Romano beneficiando.

In fine vero Martii misit Papa abbati Sancti Albani The abbat of St. Alban's mandatum imperiosum, ut cuidam Romano provideret ordered by the Pope to provide for a Roman. competens beneficium, cum tamen cuidam alii Romano non fuisset satis,⁵ qui tam urgentes, immo instantiores, literas provisorias paucis ante diebus bajulasset. Et sic jam conglobatim miseræ in Anglia miseriis cumulantur, adeo ut desiderarent prælati ab hujus incolatu sæculi⁶ liberari. Jam enim non *Saræ liberæ, sed Agar* Gal. iv. 31. *ancillæ, filii spurii reputati, libertate, qua nos Christus liberavit, spoliantur.*

Archiepiscopus Coloniensis et alii Alemanni fecerunt homagium comiti R[icardo].

Et eodem tempore archiepiscopus Coloniæ Conradus Homage to Richard as king of Germany. et alii cum eo magnates Alemanniæ, qui cum dicto archiepiscopo Londonias venerant, fecerunt homagium et fidelitatem ligantiæ comiti Ricardo. Quo facto, comes contulit illi statim quingentas marcas pro suis viaticis adquietandis, insuper unam mitram nobilissimam, pretiosis lapidibus et laminis aureis redimitam, l. 197 b.

¹ Fulk de Saundford.

² John.

³ Henry de Cerasolo.

⁴ The 6th archbishop is not

mentioned. It was probably the archbishop of Cologne.

⁵ MS. repeats *satis*.

⁶ *sæculi*] seculo, MS.

A.D. 1257. quam cum archiepiscopus aptasset capiti suo, ait,
 Speech of " Nobili thesauro ditavit me et ecclesiam meam comes
 the arch- " Ricardus; et ego certe, sicut imposui capiti meo
 bishop of " mitram meam, imprimam capiti suo coronam regni
 Cologne. " Alemanniæ vel Romanorum. Mitravit me, et ego
 Remarks " eum coronabo." Hæc iccirco huic libello duxi an-
 of the " nectendum, ut sciant posteri quam callide noverunt
 author. " alieni Anglicanam simplicitatem circumvenire.

*Rex Francorum interim hæc audiens castra Nor-
 manniæ potenter communivit.*

Louis IX. Rex Francorum interim, cum hæc audisset, castra
 fortifies the quæ in confiniis regni sui sita fuerant prudenter et
 cities and potenter communivit, et civitates ac castra Normanniæ
 castles of suis hominibus naturalibus præcipue roboravit. Præ-
 Normandy. cepitque ut fœdere maritali Franci cum Normannis, et
 e converso, quasi vinculo amicitiae mutuae concatena-
 rentur, quod et factum est. Dicebant enim; " Quon-
 dam dedit Anglis cornua Otto Romanorum impera-
 tor, miles strenuissimus; iterum Frethericus; unus
 consanguineus, alter affinis, qui inimicissimi regno
 Francorum ob hoc exiterant; et tamen Deo tutore
 adhuc durat sua dignitate et potestate roborata, et
 sic cepit qualem qualem consolationem."

See above,
 p. 605.

*Alii magnates Allemanniæ, pretiosa munera a comite
 Ricardo recipientes, homagium sibi fecerunt.*

Other Ger- Alii quoque Alemanniæ magnates, qui cum archi-
 man nobles episcopo Coloniensi advenerant, pretiosa donativa reci-
 do homage pientes a comite [memorato¹], recessuri, ne suspecti
 to Richard. haberentur, homagium sub districto fecerunt juramento.

¹ *memorato*] Written with a style in the margin.

Notu ad quantum ascenderunt inutiles expensæ A.D. 1257.
regis tunc temporis.

Expensæ tunc temporis, sicut [audivimus] a fide dignis clericis conclavis, qui super hoc rotulos revolverant et summas diligenter computaverant, domini regis, postquam cœperat esse regni dilapidator, probatæ sunt ascendere ad octies centum milia marcarum, et centum et quinquaginta milia marcarum, quod est horribile cogitatu, quia regnum Angliæ nunquam de tanto thesauro aliquod sumpsit incrementum, immo potius decrementum. Melius enim tibi foret amisisse gladium vel sagittam amisisse in profundo maris cadentem, quam inimicus tuus ipsa a te extorsisset.

Frightful expenses of the king's proceedings.

Recedit episcopus Coloniensis a Londoniis in galea ad Alemanniam.

Archiepiscopus vero Coloniensis ad Pascha quandam magnam galeam, optime bellatoribus marinis et victualibus communitam, ascendens apud Londonias in Thamensi flumine, festinus repatriavit, ut præcedens comitem Ricardum novum electum et dominum suum [quam]tocius receptaret, et vias omnes reddere[t] tutiores.

Departure of the archbishop of Cologne.

Recedit comes Ricardus.

Tertia vero die Paschæ, comes Cornubiæ et electus Alemanniæ novellus, valedicens amicis, et se orationibus commendans religiosorum, iter arripuit versus mare a Londoniis, videlicet versus Gernemue, cum maximo comitatu nobilium. Et quia ventus ei fuerat contrarius, super litus cum maximis expensis inutilibus moram traxit diuturnam. Veruntamen quandam tirannidem, dum adhuc expectaret super litus, fecit ecclesiæ Sancti Albani, quam honestius duximus sub silentio prætereundam quam paginæ subscribendam.

10 April. Departure of Richard for Germany.

Injuries to St. Alban's.

A.D. 1257.

De caristia in comitatu comitis exorta.

Distress
for pro-
visions in
his com-
pany.

Et dum dies [tereret] super litus prosperam auram expectando, numer[os]o stipatus comitatu, facta est victualium caristia et inedia, ita ut summa frumenti quindecim solidis venderetur, avenæ sex, gallinarum et aucarum potius carentia quam caristia, boum et ovium carnes ad voluntariam vendentium æstimationem venundabantur. Et nisi comes, prout consuevit, pro emptis libenter pretium persolvisset, major penuria universos coartasset aut etiam amovisset.

Nota. De¹ iniquo judicio revocato.

The unjust
judgment
of Henry
de la Mare
against St.
Alban's
quashed.

f. 198.

Memorandumque, quod cum rex adhuc in partibus ageret transmarinis, comite Ricardo regnum moderante, cassatum est iniquum judicium Henrici de Mara justitiarum, laboriosa diligentia domini Willelmi de Hortona cellararii. Amerciabatur enim injuste abbas Sancti Albani, dicto Henrico procurante, ad solutionem centum librarum, eo quod homines ejus ad Cestrehunte, quæ est extra libertatem abbatis, venire noluit, sicut nec debuit. Merito igitur contemptibiliter peregrinus obiit, martire Albano vindice, idem Henricus transalpinans. Nec cessavit dicti cellararii sollicitudo² commendabilis, donec tales literas patentes a dicto comite reportaret, ut delucidetur beati Albani libertas, temporibus futuris scire cupientibus:

Litteræ³ quas optinuit abbas Sancti Albani dum rex esset in partibus Wasconie a comite Ricardo regni custode.

Letters
patent re-
mitting the
fine.

" H[enricus] Dei gratia rex Angliæ, etc. Quia con-
stat nobis per inspectionem cartarum prædecessorum

¹ This title is at the foot of the page, written with a style.

² cellararii sollicitudo] cellarii solitudo, MS.

³ This is also given in the Addimenta, MS. Cotton. Nero D. 1 f. 70 (N.), and again f. 119 b.

" nostrorum regum Angliæ quas abbas Sancti Albani A.D. 1257.
 " habet, quod homines ipsius abbatis venire non debent
 " extra¹ libertatem ejusdem abbatis, pro aliqua submo-
 " nitione vel occasione coram aliquibus justitiariis vel
 " inquisitoribus, remisimus eidem abbati centum libras,
 " ad quas villata et libertas Sancti Albani amerciatæ
 " fuerunt, eo quod homines² ejusdem libertatis non
 " venerunt coram dilectis³ et fidelibus nostris Henrico
 " de Mara et Willelmo de Wiltona [apud⁴ Cestrehunte],
 " quæ est extra libertatem prædictam,⁵ ad inquisitiones
 " faciendas de transgressoribus cambii, et ad amercian-
 " dum transgressores ejusdem cambii." Cætera quære
 in libro Additamentorum.⁶ Porro literæ sunt patentes.

De emolumento turpi et injurioso per scambium.

Et ante paucos dies illos et adhuc duravit extorsio Money ex-
 turpis et inhumana de sontibus et insontibus pro scam-
 bio, quod comes Ricardus adeptus erat de rege. Si quis
 enim a vicino vel amico, si iter facturus esset vel
 aliquod aliud breve negotium, aliquot denarios, licet
 pro necessitate paucos, cambiasset, impositum fuit ei,
 quod in regis præjudicium cambium tenuisset. Et sic
 quasi ad mensam nummularii sedens, graviter puni-
 ebatur, unde comes R[icardus] multa marcarum milia in
 multorum depauperationem ærario suo cumulavit.

torted by
Richard by
exchange.

De recessu comitis Ricardi ab Anglia in Alemanniam.

Assignatis igitur castris, terris, et possessionibus suis
 quæ habuit in Anglia comes [procuratoribus,]⁷ quorum
 summum constituit episcopum Londoniensem, se Neptuno
 cum infinita classe quam in portibus Angliæ [habebat],

He sets
sail.

¹ MS. ins. suam.

² homines ejusdem libertatis] om.
N.

³ dilectis . . . nostris] om. N.

⁴ apud Cestrehunte] from N.

⁵ prædictam] suam, N.

⁶ ff. 70, 119 b.

⁷ procuratoribus] Probably the
missing word; see above, p. 622.

A.D. 1257. undecunque raptis et collectis Angliæ et aliarum regionum navibus, commendavit. Nec tamen beato Albano Satisfac- tion not done to St. Alban's. [satisfecit] super quibus[dam] injuriis illatis tam de Miclefeld quam aliis rebus, unde quidam puer pupillus terra sua remansit spoliatus, machinante Johanne de Gatesdena, spreto Dei timore, et miserabiliter depauperatus. Abbas autem Sancti Albani puerum Rogerum nomine, misericordia motus, aluit destitutum. Cum quo Enormous sums taken out of England. recedente asportata recesserunt irreditura septies centena librarum milia, multis peccatis cruentata, absque cotidianis ejus redditibus in Anglia succrescentibus, diatim asportandis. Unde terra Anglicana his et aliis multis bonis, præcipue numismate,¹ spoliata, cœpit miserabiliter egere, et de spoliis alieni gloriari. Et sciendum quod usque ad illud tempus, scilicet initium Maii, a prima die Februarii aura turbida et procellis squalida totam Angliam palustrem reddidit et lutosam. Sulci in antra vertebantur. Antra paludum instar protendebant. Flumina marium brachia mentiebantur, et sic tres menses terram reddiderunt sterilem et infructuosam, unde multi agricolæ terras suas reseminarunt. Bad weather in England.

*De incendio terribili descendente et simulachrum
Machometi cum ejus fano conterente.*

The prior of St. Thomas of Acre brings the account of the destruction of Machomet's tomb, and the burning of Mecca. Eisdemque diebus, venit ad Sanctum Albanum quidam vir venerabilis, magister videlicet fratrum ecclesiæ Sancti Thomæ Achonensis, abbati et monachis enarrans² rumores veros, quod sanus scilicet et incolumis arduis negotiis ecclesiæ Sancti Albani vigilanter et efficaciter intendebat in curia Romana, de qua et ipse frater veniebat; suisque enarrationibus annectebat, quod quoddam genus fulguris infernalis, licet ab æthere descendisset, fanum Machometi cum suo simulachro

¹ numismate] numismata, MS.

² See this in the Additamenta, f. 74 b.

subito¹ incendio subruit et dissipavit, et iterum alius, A.D. 1257. consimilis primo, impetus dictum fanum in minutias dissipans in terram demersit, et tertius in profundiora terræ et, ut creditur, detrusit in abissum. Deinde ignis ille calidissimus et consumptivus, ardens et non lucens, serpebat per inferiora terræ, et quasi ignis tartareus, etiam scopulos consumebat, nec, ut dicitur, adhuc valet extingui. Et sic tota civitas Mechæ et loca contermina igne inextinguibili sunt consumpta.

Item de flumine ardenti.

Similiter autem, [de] quadam cujusdam fluminis Another story of a burning river. magni voragine, quod contra naturam aquæ, suo termino male contentibilis, bene alieno, eminentes montes ascendit, et eos qui ad eorum cacumina causa refugii ascenderant violenter occupavit, et suo incendio quo conflagravit tanquam combustos interemit. Et sic qui a flamma² sulphurea evaserunt, in ardente flumine sunt absorpti.

De fratribus Bethleemitis.

f. 198 b.

Concessa est mansio fratribus Bethleemitis in Cantebrugia, scilicet in vico qui ducit versus Trumpintonam, quorum habitus similis est habitui Prædicatorum. Establishment of the Bethlehem-ite friars in Cambridge. Their dress. Signatur autem capa eorum in pectore quadam stella³ rubra, quinque radiis crinita, in cujus medio quædam rotunditas est aerei coloris, propter stellam quæ apparuit in Bethleem nato Domino. Totque jam apparuerunt ordines in Anglia, ut ordinum confusio videtur inordinata. Number of orders in England.

¹ subito] sibito, MS.

² flamma sulphurea] flama sulphure, MS.

³ There is a picture of the star in the margin.

A.D. 1257. *Nota de articulis circiter quinquagenis¹ in quibus continentur novæ sanctæ ecclesiæ oppressiones.*

Arch-
bishop
Boniface
summons
the bishops
and arch-
deacons of
his pro-
vince to
discuss the
state of the
church.

Diebus sub eisdem, archiepiscopus Cantuariensis B[onefacius] convocavit episcopos et archidiaconos provincie suæ, ut invocata devote Spiritus Sancti gratia, ecclesiæ jam vacillantis Anglicanæ, quæ novis oppressionibus modernis annis solito gravioribus et intolerabilioribus [opprimitur], statui subvenirent, communiter contrectantes. Rex enim consiliis, immo sibilis, adulatorum et regni inimicorum incurvatus, permisit quasdam enormes consuetudines tanquam spinosos frutices in horto voluptatis fructifero succrescere, et fructiferas arbores suffocare. Sperabatur igitur certissime, ut in hac convocatione eidem archiepiscopo daretur desuper opponere se murum pro domo Domini, et certamen iniret contra rebelles ecclesiæ, beati Thomæ martiris vestigia sequendo pedetentim.

Obiit Katerina filia domini regis.

Death of
Catharine,
daughter
of Henry
III.,
3 May.

Et circa Inventionem sanctæ Crucis, obiit filia domini regis Katerina, muta et inutilis, sed facie pulcherrima. Regina autem mater ejus dolore concepto infirmitate quasi irremediabiliter occupabatur, nec potuit ei phisica vel humana consolatio suffragari.

Rofensis episcopus Romæ conqueritur de injuriis sibi illatis ab archiepiscopo Cantuariensi.

The bishop
of Roches-
ter con-
tinues his
suit against
the arch-
bishop.

Episcopus interim Rofensis Laurentius querelam suam, quam coram domino Papa et cardinalibus proposuerat de archiepiscopo Cantuariensi B[onefacio], qui res et pacificas possessiones suas ecclesiasticas² injuste invaserat, de die in diem constanter et viriliter con-

¹ quinquagenis] quinquagennis, | ² ecclesiasticas . . diem] Written
MS. | over an erasure.

tinuavit, libertatem ecclesiæ suæ commendabiliter defendendo, unde citatus est archiepiscopus, ut se personaliter domino Papæ præsentaret. A.D. 1257.

Walenses debacchantur.

Interea Walenses debacchantes, cædibus, incendiis, et rapinis vigilanter incumbabant et incessanter. Nec poterant barones contermini, licet eis comes Gloverniæ associaretur, Anglicis suffragari vel Edwardo, sed cachinnantes verba derisionis præsentabant, et sic crevit odium inter Anglos et Walenses diatim, ut serpigo scabiei. Et quia minabatur eisdem dictus Edwardus, quod Hibernienses eos quasi vas figuli, quos jam vocaverat, irrestaurabiliter confringere[n]t, habebant Walenses præmuniti galeas, piraticis armis et victualibus communitas, ut Hiberniensibus hostiliter et potenter in mare obviarent. The Welsh continue their slaughters and thefts. Edward threatens them with the Irish.

Inventum est corpus regis Scotorum Malcolmi apud Thynemue et Edwardi filii sui.

Eodemque anno, inventa sunt ossamenta¹ regis Scotorum Malcolmi et Edwardi filii sui, cum fundamenta cuius[dam] structuræ pararentur apud Thynemue prioratum Sancti Albani, de cujus actibus et morte in libro² Additamentorum. Summa autem est, quod ipsum hostiliter supervenientem cum toto exercitu suo Robertus³ de Mumbrai, fundator ecclesiæ de Thynemutha, vicit⁴ et victum interemit, et interemptum, quia rex erat, jussit in Thy[nem]ue sepeliri. The bodies of Malcolme, king of Scotland, and his son found at Tyne-mouth.

¹ According to Malmesbury, G. R. ii., p. 424 (ed. Hardy), they were removed to Dunfermline by Alexander I.

² MS. Cotton. Nero D. 1, f. 128b.

³ See MS. Cotton. Nero D. 1, f. 107.

⁴ This was in 1093. See the A.S. Chron. under that year, and above, vol. ii., p. 33.

A.D. 1257. *Dominus rex muros Londoniarum decentius reparari jussit.*

The walls
of London
repaired.

Anno quoque sub eodem, jussit dominus rex muros Londoniarum dirutos et propugnaculis destitutos decentius ex communi civitatis collecta reparari.

Mota est discordia in[ter] comitem Legrecestræ S[imonem] et W[illelmum] de Valentia.

Quarrel
between
Simon de
Montfort
and Wil-
liam de
Valence.

Diebus autem sub eisdem, apud Londonias coram rege et multis magnatibus orta est discordia inter comitem Legrecestræ S[imonem] et Willelmum de Valentia. Ipse enim Willelmus, quia frater domini regis extitit uterinus, in omnes vicinos suos irreverenter, maxime in religiosos, dampnose desæviens, cornua tyrannidis a domini regis sumensque fraternitate, sicut fratres sui, possessiones dicti comitis indecenter invaserat, et prædas abegerat. Quas cum senescallus comitis deliberasset, orta iracundia, motus Willelmus [injurias] tam factis quam dictis in comitem cumulaverat. Quæ cum querelis coram rege recitarentur, jurgia exorta fere prælia suscitavit. Willelmus enim coram rege et magnatibus palam, ut vulgariter loquar, dementiens, et notam ei irreverenter prodicionis imponens, quod est militibus magnum offendiculum, commotus est comes vehementer, et volens, ut dicitur, irruere in ipsum, quia ira brevis furor est, vix est, rege com-pescente, qui se inter comitem sororium suum et Willelmum fratrem suum attonitus ingessit, ne ipsum interemisset, feliciter retardatus. Nec postea inter eos potuit fæx suscepta inimicitiae exinaniri.

f. 199. *Monachi Dunelmenses satisfaciētes protervitatī Romanæ curiæ absolvuntur.*

The monks
of Durham
absolved

Paucis autem diebus prælapsis, monachi Dunelmenses, qui soli cum canonicis Giseburniæ improbitati

papalium exactorum restiterant et interdictum diuturnum sustinuerant, tandem post multas disceptationes¹ talem literam de plenitudine potestatis papalis meruerunt impetrare, unde absoluti gaudenter celebrarunt. O si habuissent in tribulatione sua consortes et in eorum constantia coadjutores, quam feliciter ecclesia Anglicana de tortoribus suis et oppressoribus triumphasset! Litera autem, quam impetrarunt monachi memorati, in libro Additamentorum poterit² reperiri ad hoc signum .

A.D. 1257.
by a Papal
letter.

Cassatur electus Elyensis.

Die vero Sanctorum Gordiani et Epimachi, rege et archiepiscopo Cantuariensi vigilanter procurantibus, cassatus est electus Elyensis; cujus loco subrogare laborarunt fratrem Adam de Marisco, de ordine Minorum. Super quo facto mirati sunt cuncti audientes, quia electus nec electio reprobari de jure poterat, nec in eisdem vitium reperiri. Sed prævaricatores, quærentes nodum in cirpo³ et angulum in circulo, imposuerunt ei, quod simplex claustralis fuit, nec de negotiis sæcularibus⁴ exercitatus⁵ vel expertus, et penitus insufficiens ad custodiendum et tuendum nobilem episcopatum Elyensem, et insulam, quæ ab antiquo asilum extitit refugii omnibus oppressis tempore tribulationis. Sed ut certius credebant quamplures, hæc gratiam regiam præcluserunt, monachorum constantia et fidelitas, qui noluerunt petitioni regis adquiescere, postulantis urgenter et instanter ut sibi Henricum de Wengham ejus cancellarium in eorum episcopum eligerent universi. Et cum talis petitio ignaro ipso Henrico facta fuisset, idem H[enricus] sciens quod idoneum sibi

May 10.
The elect
of Ely
quashed.
Adam de
Marisco
proposed.

Henry of
Wengham
desired by
the king,
but he re-
fuses.

¹ *disceptationes*] *deceptiones*, MS.

² *poterit*] *poterunt*, MS. It is not given in the Additamenta.

³ Torent. And. v. 4, 38.

⁴ MS. *ins. non.*

⁵ *exercitatus*] *exercitatis*, MS.

A.D. 1257. conventus elegerant in pastorem, ait domino regi;
 " Domine, sinite istum pium conventum circumvenire,
 " aut vestris imperiosis et armatis precibus amplius
 " sollicitare. Monachi enim, invocata Spiritus Sancti
 " gratia, rite elegerunt idoneum et me meliorem. Ab-
 " sit ut sic occupem tam nobilem episcopatum, ut
 " usurpem tantum cauteriata conscientia ministerium."
 In quo meruit grates ab hominibus et gratiam a Deo
 cancellarius reportare. Nec adhuc regis indignatio est
 aversa, quin electum et episcopatum miserabiliter im-
 pugnaret. Electus vero confusus de jure suo, Romam
 aditurus, ilico transalpinavit, a domino Papa consolati-
 onem de tanta tribulatione¹ recepturus.

The elect
goes to
Rome.

Rex Francorum fecit communiri Normanniam.

Louis IX. Rex interim Francorum fecit optime communiri
 fortifies the castra Normanniæ, et a personis suspectis amovit cus-
 castles of todias et magistratus, et liberavit eas suis Francigenis;
 Normandy. et Normannos, quos noluit amovere, affinitatis et alio
 fœderis genere sibi indissolubili vinculo sociavit; do-
 mosque religiosorum, quæ in confinio fuerant, amovit,
 et pro ipsis alia loca commutavit, tam in locis versus
 Alemanniam conterminis, quam Normanniæ, et con-
 ditiones eorum ampliavit, castra firmavit, et firmata
 provide communivit, ne rex Alemanniæ qui Pictaviam
 vendicavit, vel rex Angliæ qui Normanniam postulavit,
 receptacula, si forte supervenirent hostiliter, inveni-
 rent. Formidabat Francia vehementer, ne inter hos,
 quasi inter duas molas, contereretur. Sese autem
 Franci secundum eorum consuetudinem invicem conso-
 labantur, dicentes, " Otto quondam imperator, militum
 " strenuissimus et in imperium Romanum sullimatus,
 " Franciæ graviter comminabatur, qui in pugna de Bo-
 " vines² turpiter retrocessit. Ipse regi Anglorum con-

The
French
comfort
themselves
by the his-
tory of the
past.

¹ tanta tribulatione] tanto tribu-
latio, MS.

² Bovines] Boves, MS., but cor-
rected in the margin.

“ sanguineus, adjunctis comite Willelmo cognomento A.D. 1257.
 “ Longa-spata, fratre dicti regis¹ Anglorum, et comite
 “ Flandrensi Ferrando, comiteque Bononiæ Reginaldo,
 “ Hugone de Boves, cum aliis electis bellatoribus, in
 “ multitudine gravi Franciam proponens vastare, die-
 “ bus nostris Deo propitio contritus est. Rex insuper
 “ Anglorum Johannes apud castrum quod Rupes Mo-
 “ nachorum dicitur, persequente eum Ludowico nondum
 “ rege, ipso eodem tempore relinquens obsidionem,
 “ probrose aufugit veluti fugitivus, cum tamen robur²
 “ Franciæ in duas partes dividebatur, quarum una
 “ patrem³ scilicet regem Francorum sequebatur, alia
 “ filio suo adhæserat Ludowico. Frethericus vero im-
 “ perator Christianorum potentissimus, vir formidabilis
 “ et vafer, ex [quo] sororem regis [Angliæ] desponsave-
 “ rat,⁴ Franciæ terribiliter comminabatur; adhuc tamen
 “ sub alis piæ protectionis nos Omnipotens defensavit.”
 Sic igitur talibus exemplis sese mutuo confortabant.⁵

*Prælati Angliæ promittunt regi quinquaginta et duo
 milia marcarum, conditionaliter tamen.*

Circa idem tempus prælati Angliæ miserabiliter en-
 ervati et meticulosi, constantiam Cisterciensium minime
 consequentes qui regi pecuniam inæstimabilem exigenti
 in faciem restiterunt, concesserunt regi quadra[ginta]⁶
 duo milia marcarum, in enormem ecclesiæ et regni
 læsionem et jactur[am irrest]aurabilem, et concessa
 fuit hæc pecunia vel dicto regi vel ipsi ad manci-
 pandum regnum Apuliæ Edmundo filio regis. Sed
 illius regni adquisitio diatim cœpit incrementum des-
 perationis. Rex autem, qui parum hoc munus accep-
 tavit, promisit se certissime ecclesiæ oppressiones tem-
 porales restituere.

Large sums
paid to the
king by
the pre-
lates.

f. 199 b.

His pro-
mises in
return.

¹ i.e. John; William Longespée
was a natural son of Henry II.

² robur] rubur, MS.

³ patrem] patri, MS.

⁴ desponsaverat] deponsaverat,
MS.

⁵ See the similar paragraphs
above, pp. 605, 626.

⁶ quadra] Sic, though quinquaginta is given in the heading.

A.D. 1257. perando ad statum debitæ libertatis revocare. Unde formati sunt articuli circiter quinquaginta, quos prælati in scripta redegerunt, ut apto tempore coram rege et magnatibus et prælati lecti effectum debitum sortirentur; qui articuli vel capitula similia fuerunt illis, pro quibus beatus Thomas archiepiscopus Cantuariensis martir dimicavit, victor effectus gloriosus. Articuli autem tantum continent literæ quantum duo nocturna vel tria. Quære in libro¹ Additamentorum.

Obiit episcopus Norwicensis Walterus.

Death of the bishop of Norwich, 19 May. Miracles at his tomb. Die vero Sancti Dunstani, videlicet decimo tertio² kalendas Junii, obiit episcopus Norwicensis Walterus cognomento de Sufeld apud Colecestriam, et delatum est, corpus ejus ad Norwicum, ecclesiam suam cathedrallem, honorifice tumulandum, ad cujus tumbam miracula dicebantur choruscare. Hic namque in usus pauperum, instante tempore famis, omnia vasa sua et etiam coclearia argentea cum toto thesauro suo pauperibus erogaverat.

De pessimo statuto tunc facto Romæ de electis ad dignitates.

Exempt abbats compelled to go to Rome for confirmation. Eodemque anno statutum est Romæ a domino Papa et fratribus cardinalibus, qui vigilanter sua temporalia procurant commoda et emolumenta, aliena non curantes, ut quilibet, qui in abbatem exemptum ex tunc eligeretur, Romanam curiam adiret confirmandus et benedicendus. Per quod enorme statutum religio patuit discrimini, et ecclesiam prosperitate temporali constat destitutam. Non enim religiosi necesse est, maturam et religiosam personam in prælatum eligere, sed aliquem semisæcularem virum, cui plus equus Ps. xviii. 8. quam æquitas, plus lex Justiniani quam *lex Domini* con-

¹ MS. Cotton. Nero D. 1, f. 129. | ² *tertio*] An error for *quarto*.

vertens animas, placuerit, eligere in animarum suarum A.D. 1257.
pastorem. Præterea, esto quod talis eligatur, alius Evils of
enim reprobabitur per regem et suos satellites, mora this.
protracta in ejusdem transalpinatione diuturna; forte
cassabitur electus vel electio reprobabitur vel forte
electus obiter morietur, conventus languebit, et rex, in
cujus manu omnia confiscabuntur, pro voluntate diripiet et absorbebit.

*Submonitio generalis, ut tota Angliæ nobilitas contra
Walenses hostiliter proficisceretur.*

Tempore quoque sub eo, transmisit dominus rex All owing
per totam Angliam brevia sua, ut quicumque militare military
domino suo regi servitium¹ debuerat, promptus foret service to
et paratus cum equis et armis ipsum sequi, in festo be ready to
beatæ Mariæ Magdalenæ, in Walliam, contra Walenses go into
22 July.
hostiliter profecturum, ad repellendum impetus eorundem;
qui jam libere discurrentes, castra magnatum
conterminorum et etiam Anglorum impune occupantes,
et obsessos interimentes, prædis, incendiis, et cædibus
intendebant. Certificati autem, cum rex eos cum ex- Preparations of the
exercitu suo hostiliter impetere proposuerat, in interiora Welsh
terræ, scilicet Snaudun, et loca montuosa et² Anglis against the
inaccessibilia uxores suas, liberos, et pecora prudenter invasion.
abegerunt,³ prata araverunt, molendina quoque, ubi transitum
facturi erant Anglici, dissiparunt, pontes confregerunt,
vada quoque antris factis reddiderunt intransmeabilia,
omne genus victualium subito subtrahentes, ut transeuntes
præcipitati subito mergerentur; et prosperatum est opus
martium in manibus eorum. Causa autem eorum etiam
hostibus eorum justa videbatur. Et hoc eos maxime confortavit,
qui pro avitis legibus suis et libertatibus constanter,
more Trojanorum de quibus propagantur, originali constantia decertabant.

¹ MS. repeats *militare*.

² MS. *ins. in*.

³ *abegerunt*] abigerunt, MS.

A.D. 1257. Væ miseris Anglicis, a quolibet alienigena conculcatis, qui suas antiquas libertates regni permittunt exufflari, nec erubescunt, exemplo Walensium informati. Nec voluerunt aliquatenus Edwardo domini regis filio¹ obedire, sed cachinnantes ipsum convitiis² cumulatibz cinice deridebant. Unde proposuit idem Edwardus ipsam Walliam cum suis Walensibus, tanquam indomabilibus, resignare.

Edward
proposes to
give up
Wales to
the Welsh.

Querula exclamatio.

O Anglia, omnium regionum ancilla³ et conditione ultima merito reputaris! Quicquid excolunt indigenæ, alieni diripiunt et asportant.

Comes Ricardus applicuit prospere in Alemanniam.

Eodem quoque tempore, comes Ricardus prospere applicans in Alemanniam invenit in litore hominum multitudinem infinitam, quæ eidem applausura ejus cum gaudio et honore adventum expectabant. Et [cum] multa expendissent, jussit ei[s] multa refundi, unde ab omnibus laudem, gloriam, et gratiam meruit reportare.

Reception
of Richard
in Ger-
many.

f. 200.

Coronatus est comes Ricardus in regem Romæ sive Alemanniæ.

Die vero Ascensionis Dominicæ, scilicet [decimo] sexto kalendas Junii, coronatus est comes Cornubiæ Ricardus in regem Alemanniæ sive Romanorum per manum Conradi archiepiscopi Coloniensis, apud Aquisgranicum, cum maximo honore et solempnitate, prout moris est ab antiquo continuati, nec erat qui contradiceret vel conturbaret, quod nunquam contigit a tempore cujus extat memoria. Coronata est cum eo uxor Senchia

Coronation
of Richard
at Aachen,
17 May.

¹ MS. repeats *aliquatenus*.

² *convitiis*] convicis, MS.

³ *ancilla*] Angl'e, MS.

comitissa in reginam. In crastino vero, videlicet die A.D. 1257. Veneris, rex novellus Ricardus filium suum Henricum, Henry of Almaine, knighted. quem genuerat ei Ysabella prior uxor ejusdem regis R[icardi], cingulo donavit militari. Celebravitque convivium tam in die tirocinii ejusdem H[enrici] quam in die coronationis suæ, quod in conspectu Alemannorum stuporem merito poterat generare. Sed hoc plenius in epistola, quam inde in Angliam misit, quæ in libro¹ Additamentorum scribitur, poterit reperiri.

Constituitor Johannes de Avenes senescallus Alemanniæ.

Disposuit igitur libere rex Ricardus negotia regni Arrangements of Richard. Alemanniæ, sequens magnatum terræ vestigia, eorum consiliis inhærendo, præcipue tamen archiepiscopi Coloniensis. Constituit igitur Johannem de Avenes senescallum suum, qui vir martius extitit et exercitatus. Erant enim in regno adhuc aliqui recalcitrantes, videlicet archiepiscopus Treverensis,² vir potens Some opposed to him. et bellicosus, cui Francorum favor tantam præstitit temeritatem.

Priores et monachi Wintoniæ et Glastoniæ per suas discordias scandalum suscitavunt.

Anno quoque sub eodem et paucis retroactis, priores³ et monachi Wintoniæ, et abbas⁴ et conventus Discord at Winchester and Glastonbury. Glastoniæ, per suas discordias et ambitiones, in toto ordine monachorum scandalum suscitavunt, et suarum nobilium et antiquarum ecclesiarum possessiones in perpetuam earum læsionem enormem et infamiam lædentium dissipavunt. Quorum errorem, quia tractatus exigeret speciales et diffusos, non censi dignum huic libello

¹ MS. Cotton. Nero D. 1, f. 75.

² Arnold of Isemburg.

³ William of Taynton, and Andrew of London.

⁴ Robert Pederton.

A.D. 1257. interserere vel memorie commendare, sed talia scismata, quæ fomenta curiæ Romanæ præstant, potius reticere.

Obiit Mauricius præclarus miles de Hibernia.

Death of
Maurice
Fitz-
Gerold.

Diebus autem eodem anno retroactis, obiit **Mauricius** filius Giroldi, miles strenuus et facetus, nulli secundus, in Hybernia, qui quandoque ibidem justitiariæ habenas gubernavit. Hic tota vita sua vixerat laudabiliter, sed de morte Ricardi comitis Marescalli infamiæ notam, forte falso, reportavit.

Obiit Robertus de Sotindune, domini regis clericus et justitiarius itinerans.

Death of
Robert de
Sotindune.

Anno quoque sub eodem obiit **Robertus de Sotindune**, domini regis clericus specialis, et quandoque itinerans justitiarius; infirmatus apud Hertford, ibidem diem clausit extremum, et ibidem est sepultus.

De impetu Walensium et audacia.

Capture of
a castle by
Llewellyn,
July 11-18.

Infra autem octavas beati Benedicti, **Leolinus** summus dux Walensium, facto impetu repentino in domines comitis Gloverniæ, violenter cepit unum ejusdem comitis castrum, et in eo inventos interfecit.

Obiit Aelicia priorissa de Katebya, soror beati Edmundi confessoris.

Death of
Aelicia,
prioress of
Catesby.

Ipsa quoque anno obiit¹ miræ sanctitatis et innocentie domina **Aelicia**, priorissa de **Katebia**, sanctimonialis, soror beati **Edmundi Cantuariensis** archiepiscopi, ad cujus tumbam miracula dicuntur choruscasse.

¹ This has been already mentioned, above, p. 621, where she is called Margaret. The Dunstable Annals (*Annal. Monast.* iii. p. 156)

speaks of only one sister at Catesby. In the margin written with a style is, *Vacat quia prius.*

Obiit bonus prior Norwicensis.

A.D. 1257.

Et eodem tempore obiit bonus prior Norwicensis, Death of
 vir magnæ sanctitatis et eminentis literaturæ, qui [Simon of Elmham,]
 præter missas, horas canonicas, orationes secretas et prior of
 speciales, cotidie Psalterium psallendo complevit. Hunc Norwich.
 quoque electum rite in episcopum Norwicensem rex
 consiliis iniquorum fascinnatus, circiter decennio trans-
 acto, quibus[dam] frivolis exceptionibus cassari procu-
 ravit.

De regis infirmitate et multiplici impe[di]mento.

Tempore quoque sub eodem, videlicet in fine Maii, Grief and illness of the king.
 dominus rex, tum quia Wallenses ad votum sæpius
 triumphaverant, quamplures domini regis in conter-
 mino Walliæ fideles trucidando, tum quia fraudatum
 se jam credidit de regno Apuliæ, pro quo tantam in-
 utiliter effuderat pecuniam, tum propter infirmitatem
 reginæ gravissimam, tum propter mortem Katerinæ
 filiæ, in tantam tristitiam est præcipitatus, quod in
 febrem tertianam, quæ diu eum afflixit Londoniis com-
 morantem, cecidit, sicut reginam apud Windelehores
 decubantem pleuresis maceravit.

De morte cujusdam armigeri Willelmi de Valentia.

Diebus quoque sub eisdem, quidam armiger Willelmi Outrage by
 de Valentia, fratris domini regis, qui dum Londoniis se a squire of
 proterve gessit, cultellum sive ¹anelacium suum extra- William de
 hens, sanguine civium, prout jurabat, cruentandum, Valence.
 aliquos sine causa sauciavit; confususque de consueta f. 200 b.
 domini sui protectione, post vulnera inflicta minas
 cum probris ebullivit. Irruentes igitur cives in ipsum
 glomeratim ²plebei, non volentes nec valentes illius

¹ sive . . . suum] These words
 are placed in the MS. after cruen-

tandum, preceded by cultellum,
 which is repeated.

² MS. repeats cives.

A.D. 1257. valentiam tolerare, ipsum arrogantem lapidibus et clavis
 He is slain. conquassatum interemerunt. Et in quandam domum
 asportatus, cum mori inciperet, ait; "Pro Deo dicatur
 " domino meo, ut mors mea nulli imputetur, nisi tan-
 " tummodo mihi meæque stultitiæ ac protervitati.
 " Nos enim miseri de protectione dominorum nostrorum
 " sontes et insontes miserabiliter conculcamus;" et
 sic expiravit. Quod cum audisset Willelmus, gravem
 Complaint to the king by William de Valence. super hoc coram rege reposuit de Londoniensibus queri-
 moniam, offerens coram rege ipsum mortuum, ut regem
 magis commoveret. Vocatus igitur major¹ civitatis et
 graviter accusatus, respondit; "Domine mi rex, non
 " possum impetus populi plebei refrænare; inquire
 " quid dixerit moriturus." Et cum cognovisset rex
 ordinem seriei, inquit; "Habeat quod promeruit male-
 " factor." Veruntamen fæx malivolentiæ contra cives
 non est penitus exinanita, sicut sermo sequens plenius
 declarabit.

Obiit Rogerus de Weseham Cestrensis episcopus.

Death of Roger de Weseham, bishop of Lichfield. Sub eodem tempore, magister² Rogerus de Weseham,
 vir omni laude dignissimus, episcopus Cestrensis, viam
 universæ carnis est ingressus, qui diuturna infirmitate,
 scilicet paralisi, excocatus, cesserat episcopatu. Isti
 autem magister Longa-spata³ subrogatur.

Nota consuetum miraculum Sancti Albani.

Procession at St. Alban's in consequence of the heavy rains. Circa eosdem dies, tempore videlicet autumpnali inci-
 piente, abbas et conventus Sancti Albani, perpendentes
 de inundatione pluviarum immoderata tam fœnis quam
 segetibus suffocationem generalem imminere, prout con-

¹ Ralph Hardel, v. below, p. 675.
 See also the *Chronica majorum et vicecom.* Lond. (Stapleton, Camd. Soc.), p. 29.

² An inverted mitre and pastoral staff are drawn in the margin.

³ Roger de Meuleng, 4th son of William Longespée, earl of Salisbury, and Ela.

suevit in tali fieri periculo, constituerunt in capitulo, A.D. 1257. ut indicto jejunio per archidiaconum¹ tam in populo quam conventu, cum processione solenni feretrum Sancti Albani ad Sanctæ Mariæ ecclesiam, quæ de Pratis dicitur, deportaretur, conventu et populo nudis pedibus subsequentibus cum oratione devotissima. Quo facto, eadem die meritis beati martiris cessavit inundatio tam dampnosa.

Universitas Parisiensium ad horam recedit.

Tempore sub eodem, universitas Parisiensis, tum propter tempus messium quod tunc instabat, tum propter fratrum Prædicatorum persecutionem, recedens, civitatem in magna parte reliquerunt vacuatam. Frater namque Hugo de ordine Prædicatorum et Romanæ ecclesiæ cardinalis instabat vigilanter et potenter, ut partem scolarium infirmaret, et conditionem fratrum Prædicatorum, ipsis rebellium, roboraret.

Desertion
of Paris by
the univer-
sity.
Cardinal
Hugo.

De nimis dampnoso impetu Walensium.

Tunc vero temporis, Walenses rem agi pro capite certissime considerantes, confederati sunt indissolubiliter ipsi de Northwallia cum ipsis de Suwallia, quod antea non [est] visum, quia semper sibi ad invicem adversabantur. De communi igitur consilio facto impetu vehementi, exercitum regis subito invaserunt, sed proditione quadam informati. Milites igitur regis, in arcto loco et palustri juxta quoddam castrum eorum, ad quod credebant certum habere refugium, intercepti, cum retrocedentes crederent illic recipi et protegi, invenerunt hostes ubi credebant amicissimos invenisse. Ipsi igitur quasi inter duas molas attriti, cum a facie et a tergo impeterentur, victi sunt et dissipati, et ad arbitrium hostium trucidati. Ceciderunt autem in illo

Union of
North
and South
Wales.

Their suc-
cessful
attack on
the king's
troops.

¹ MS. repeats *jejunio*.

| ² i.e. Hugo de S. Caro.

A.D. 1257. cruentissimo conflictu milites domini regis Anglorum præclari, scilicet dominus Stephanus Baucan, regi carissimus, dominus Robertus Norensis, et alii multi quorum nomina non tenemus. Walenses igitur triumphantes ad votum receperunt Griffinum¹ de Brun[feld], cujus consilio et documento hæc facta fuerant, in suam pacem et societatem. Erat namque natione Walensis et generosus ac strenuus, et quia, retroactis aliquot diebus, regi adhæserat, Walenses omnes terras et possessiones suas, quas² habuerat amplas, in cineres, quas rex warrantizare nec voluit nec potuit, redegerunt.

Nota animositatem et confederationem.

Exhortations of Llewellyn to the Welsh.

f. 201.

1 Reg. xiv. 6.

Ex tunc igitur Leolinus cum suis Walensibus lætus de victoria, et dives de spoliis victorum, et roboratus de foedere Northwallensium, et de revocatione Griffini prædicti, consolatus est suos, dicens; "Hucusque auxiliatus est Dominus Deus exercituum. Liqueat universis, quod hæc victoria ascribenda est non nostræ strenuitati, sed Dei pietati, qui æque dimicat in paucis ut in multis. Et qui nos pusilli, imbelles, et imbecilles, respectu Anglorum, qui audemus contra eorum regem levare calcaneum, nisi Deus³ conferret patrociniū? Vidit Deus afflictionem nostram, qualiter Galfridus de Langeleia nostram circumvenit simplicitatem, et alii tam regis quam Edwardi æditui inexorabiles. Nunc autem et de cætero rem agi sciatis pro capite. Si capiamur, nulla penitus sequetur misericordia. Stemus simul; si enim simus inseparabiles, erimus et insuperabiles. Videmus luce clarius, quod Anglorum rex suos Anglos naturales depauperat, exhæredat, et degenerare compellit; quomodo nobis parceret, qui eum provocantes læsioni et vindictæ intendimus? Nos de sub cælo

¹ MS. repeats *Griffinum*.

² *quas*] quos, MS.

³ *Deus*] dedit, MS.

"delere proponit; sed justa causa defendit nos, et A.D. 1257.
 "confundet adversantes. Melius est mori, et ad Deum
 "migrare, quam in angaria vivere, et ad arbitrium
 "tandem hostium deperire." Accincti et ad bel-
 landum animati, die ac nocte cædibus, rapinis, et in-
 cendiis intendentes, omnia contermina inter Angliam
 et Walliam in desertum redegerunt.

De infirmitate et adversitate episcopi Herefordensis.

Anno sub eodem, episcopus Herefordensis, qui tot The bishop
 in caput suum conguessit imprecationes, multipliciter a of Here-
 Domino meruit flagellari, ad sui, ut sperandum est, ford ad-
 correctionem. Factus est enim quasi latitans et fugi- vised to go
 tivus, nec erat in episcopatu suo, quem fortunæ to Mont-
 reliquerat, diverticula ejus investigare. Dicebatur pelier to
 tamen ab aliquibus, ut apud Montem Pessulanum be cured of
 curandus [lateret], ab infirmitate, qua laboravit, sanan- a polypus.
 dus. Habebat enim morpheam, sive polipum in naso,
 quæ totam faciem deturpavit. Est enim, ut dicunt phi-
 sici, morphea in cute quod lepra in carne.

Rustandus incurrit indignationem Papæ.

Diebus sub eisdem, magister Rustandus, domini Rustand
 Papæ clericus specialis, accusatus graviter coram accused to
 domino ¹ Papa est, eo quod, propriæ utilitati intendens the Pope.
 plus æquo, possessiones, redditus, et pecuniam sibi
 vigilanter in Anglia coaccervavit, et regem sibi incli-
 nando et episcopos, factus esset jam non ultimus
 inter omnes regni optimatum locuples et abundans.

Rex cum exercitu suo Cestriæ appropinquavit.

Diebus sub eisdem, dominus rex cum exercitu suo Henry
 copioso, tempore messium imminente, Cestriæ appro- III. ap-
 ches
 Chester.

¹ domino . . quod] Written over an erasure.

A.D. 1257. pinquavit; unde qui eum sequebantur, ne Wallenses inde alerentur, fruges pulcherrimas et copiosas cum aliis fructibus immisericorditer vastantes, tam sua quam aliena dampna perpetrarunt. Unde tanta facta est infra breve tempus in exercitu caristia, ut tam equi quam homines magnam victualium penuriam tolerarent. Rex autem interim, ut Walenses, quos suos proditores vocavit et inimicos, in abissum desperationis præcipitaret, in Scotiam et Hiberniam et alias regiones misit pro manu militari copiosa, ut Walenses circumseptos tanquam vasa irrestaurabiliter contereret figulorum. Veruntamen Leolinus ad regem nuntios sollempnes dirigens, de consilio suorum optimatum, quæ pacis erant rogabat, ita tamen ut avitas leges et libertates in pace, prout consueverant, optinerent, et non Edwardo vel alicui alteri quam regi subditi responderent. Nullo enim modo de cætero, ut asserebant palam, se sustinerent dari vel vendi instar boum vel asinorum. Hoc autem cum precibus humilibus mandatum temperatum rex non accepit, sed animans suos milites, cotidie armatus incessit, et vexillum suum regale explicans, quasi draconem, qui nemini novit parcere, exterminium generale Walliæ minabatur.

Llewellyn
desires
peace on
certain
terms,

which are
refused.

f. 201 b. *Confirmatus est in episcopum Norwicensem magister Symon de Wautone.*

Simon de
Walton
confirmed
bishop of
Norwich.
Aug. 1.

His dispen-
sation to
hold his
former
revenues.

Et circa festum beati Petri, qui dicitur ad Vincula, confirmatus est in episcopum Norwicensem magister Simon de Wautone, qui ilico, cum monachi Norwiceses ipsum elegissent, misit nuntios expeditissimos ad curiam, ubi profusis¹ non paucis muneribus impetravit dispensationem pristinos redditus suos per quatuor annos [retinendi], licet episcopatus suus sufficienter omnibus bonis instauraretur. Et hoc genus

¹ *profusis*] profusit, MS.

beneficii in curia Romana jamjam consuetudinem est A.D. 1257. sortitum.¹

Aversum est cor regis Castellæ ab amore regis Angliæ.

Anno quoque sub eodem, cor regis Hispaniæ aversum est ab amore regis Angliæ. Dicebat enim, quod frater ejus comes Cornubiæ supplantavit eum de regno Alemanniæ sive Romanorum. Unde exigebat ab eo auxilium contra ejus inimicos, secundum tenorem cartæ inter eos confectæ, in qua continetur; "Alter alterum juvare mutuo tenetur." Ad quod rex Angliæ respondit; "Ergo tenetur mihi rex Hispaniæ auxiliari in necessitate fratris mei, cui non valeo nec volo deesse. Rite electus est in regno Alemanniæ, et nullo contra dicente coronatus. Si autem pro ipso rege Hispaniæ aliquis reclamasset, et pro jure ejus, quod prius rite electus fuisset, utique non consensisset in electionem sui comes Cornubiæ Ricardus frater meus. Sed nec ego aliquatenus sustinuissem." Et sic quievit regis Hispaniæ indignatio indiscreta.

Alfonso X. in anger with Henry III. on account of Richard's election to the empire.

Rex inglorius revertitur in Angliam.

Diebus autem sub eisdem, rex videns sibi Martem adversari, et caristiam cotidie incrementum suscipere, ipsosque qui ei adjutorium promiserant non adesse, et hiemis intemperiem appropinquare, Sancti Michaelis festo instante; redire in Angliam disponens, ut interesset festo Sancti Edwardi, quod in quindena est Sancti Michaelis, lora direxit inglorius versus Londonias.

The king returns to London for the feast of St. Edward, 13 Oct.

Missi sunt nuntii sollemnes ad regem Francorum.

Directi sunt sub eisdem temporibus nuntii solempnes ad regem Francorum, videlicet episcopus Wigorniae Wal-

Embassy to France.

¹ sortitum] sortita, MS.

A.D. 1257. terus, comes Legrecestriæ Simon, comes Marescallus Rogerus Bigod, Petrus de Sabaudia, Robertus Walerandus; ut de juribus suis restituendis, quas diu injuste detinuerat, contrectarent. Quibus rex Francorum modeste respondisset, sed fratres ejus et optimates Francorum aspere nimis et negatorie et nugatorie responderunt. Et sic nuntii, infecto negotio, circa Purificationem beatæ Mariæ vacui redierunt.

Its return,
having
done
nothing,
2 Feb.

Obiit magister Nicolaus de Fernham, episcopus quondam Dunelmensis.

Death of
Nicholas
of Farn-
ham at
Stockton-
on-Tees.

Eodem tempore obiit¹ magister Nicolaus de Fernham, quondam episcopus Dunelmensis, qui cesserat episcopatu, ut quietius et liberius fructus carperet contemplationis. Obiit autem apud Stoctunam nobile suum manerium, quod est situm super flumen Theisiam; quod cum ei provideretur, cesserat in sortem distributionis ipsi, cum duobus aliis maneriis, scilicet Hovedene et Esintona. Quod cum ad notitiam regis pervenisset, extorsit ab episcopatu Dunelmensi, eo quod non habuerat integre custodiam episcopatus, cum vacaverat, trecentas marcas, medio videlicet tempore, quod erat inter dicti Nicholai [cessionem] et creationem sive institutionem successoris sui Walteri. Conservatores vero partem dicti N[icholai] tuebantur, videlicet archiepiscopus Eboracensis Walterus et episcopus Londoniensis Fulco. Nec erubuerunt regales tam enorme consilium suo domino præstitisse.

Dampnosa discordia orta est inter regem Daciæ et Norwagiæ.

Quarrel
between
the kings

Eodem anno orta est gravis discordia inter reges Daciæ² et Norwegiæ,³ et commissa sunt prælia parti-

¹ There is an inverted mitre in the margin.

² Christopher I.

³ Hacon IV.

cularia, scilicet navalia inter commeantes. Adhibentibus A.D. 1257. igitur utriusque regni episcopis vigilem diligentiam, ^{of Den-} inter eos pax est¹ reformata. Eodemque anno obiit ^{mark and} filius ejusdem regis Norwagiæ primogenitus et hæres ^{Norway.} ipsius, Haco, adolescens speciosus.

De reditu regis a Wallia.

Declinante autem tempore autumpnali, cum hiems ^{Return of} jam dies abbrevisset et frigora subarrasset, et caristia ^{the king to} maxima in exercitu regis ingruisset, dominus rex, de ^{London.} consilio suorum lateralium, qui ægre illam inediam tolerarunt, reversus est a partibus Cestriæ versus Londonias, ut festo Sancti Edwardi, scilicet translationi, ^{13 Oct.} interesset. Leolinus autem hic ipsum diu sequebatur, ut, si videret aliquem de regis exercitu oberrantem et ^{f. 202.} semotum, invaderet occidendum. Et sic inglorius rex, ^{Llewellyn} thesauro multo effuso, ridentibus et deridentibus hosti- ^{hangs on} bus, ad propria climata tutiora ilico remeavit. Verun- ^{the rear of} tamen in exercitu suo eleganter incedebat armatus, et expanso regali vexillo suos commilitones alacriter animabat, ut ipsos Walenses, hominum quisquilias, trucidarent.

*Depositus est abbatum Cisterciensium clarissimus
Stephanus Clarevallensis.*

Labentibus dierum illorum curriculis, Stephanus cog- ^{Stephen of} nomento de Lexintona, abbas Clarevallensis, eo quod ^{Lexington,} contra statuta ordinis Cisterciensis privilegium impe- ^{abbat of} traverat suo perpetuo abbatizandi, ignominiose depositus ^{Clairvaux,} est. Sed hoc, ut dicitur, malitiose et per invidiam ^{deposed.} machinatum est in ipsum, eo quod scolam Parisiensem, quæ Chardenai dicitur, initiavit et initiatam sustentaverat, et præpollens omnibus virtutum et scientiæ eminentia, Anglicus extitit natione. Quod cum audisset

¹ MS. ins. *res pax est.*

A.D. 1257. dominus [Papa], et voluisset ipsum absolutum in pristinum statum restituere, adversarii ejusdem Stephani, effusa non minima pecunia, in curia Romana machinati sunt, ut sententia staret, quam firmaverant, de ipsius depositione.

Dampnosissimum statutum curiæ Romanæ.

The elect
of Ely and
elect of St.
Edmunds-
bury re-
turn, hav-
ing gained
their causes
at great
cost.

Evils of
the new
Roman
statute.

Prolabentibus dierum illorum voluminibus, electus¹ Elyensi[s] et electus² ecclesiæ Sancti Edmundi, tantam pecuniam in curia Romana dando [et] promittendo effuderunt pro jure suo obtinendo, ut in con[si]derando thesauri quantitatem poterant prudentes admirari et cum admiratione stuporem excitare. Tandem impetrato negotio, infinito irretiti debito, tristes remearunt, eo quod causa vel occasio ecclesiis suis tanti discriminis extitere. Ecce statutum Romæ cruentissimum, quo oportet quemlibet electum personaliter transalpinare, et in læsionem, immo eversionem, Romanorum loculos imprægnare. Cum autem rex, qui dictorum prælatorum ecclesias exin[an]jivit, prædicta cognovisset, erubuit, vel erubuisse confusus debuisset, quod regnum Angliæ, in suæ ruinam dignitatis, tot impetitur impugnaturque scandalis adversitatum. Ecce venalitas, prælatiarum vexationes personarum, ecclesiarum interim sub rege et regalibus distractiones, et conventuum flebilis et morosa desolatio. Et si forte moriatur obiter electus vel reprobetur idem electus vel electio prædicta, omnia lamenta denuo renovabuntur. Si eligatur de cætero in conventu aliqua persona insufficiens, qui pro nihilo duxerit equitando loca remota et sæcularia sæculariter peragrarè, sub tali rigor deperibit. Et quia oportet eum debitis insolubilibus ante institutionem suam irretiri, bona temporalia deperibunt.

¹ Hugh Balsham.

| ² Simon of Luton.

Rediit Henricus filius regis Alemannia in Angliam. A.D. 1257.

Et circa festum Sancti Michaelis, redierunt in Angliam Henricus filius domini regis Alemannia Ricardi, miles factus a patre in crastino suae coronationis, ut praescriptum est, et cum ipso quidam nobiles, qui cum dicto rege steterant, Anglici, videlicet dominus Hugo Dispensator, Jacobus de Aldelia, Stephanus Cheinduit, et alii quamplures. Nescitur qua de causa, sed creditur et a fide dignis asseritur, quod Alemanni non sustinent cor regis sui, sicut Anglici, consiliis alienigenarum more arundinis inclinari.

Return of
Henry of
Almaine
and other
nobles.

Excommunicatur archiepiscopus Eboracensis.

Tempore sub eodem, aggravavit manum suam dominus Papa in archiepiscopum Eboracensem, jussitque eum ignominiose nimis in tota Anglia excommunicari, accensis candelis et pulsatis campanis, ut tali terrore ac tanto suam constantiam enervaret. Ipse tamen archiepiscopus, exemplo beati Thomae martiris et exemplo ac doctrina beati Edmundi, quondam magistri sui, informatus, necnon et beati Roberti episcopi Lincolnensis fidelitate eruditus, de solatio caelitus mittendo minime desperavit, omnem papalem tyrannidem patienter sustinendo. Nec opimos ecclesiae suae redditus transalpinis indignis et incognitis conferre volebat, nec curavit voluntati papali, relicto juris rigore, muliebriter obedire vel inclinari. Archiepiscopus autem quanto praecipiente Papa maledicebatur, tanto plus a populo benedicebatur, tacite tamen, propter metum Romanorum.

Sewal,
archbishop
of York,
excommu-
nicated by
the Pope.

Regina venit ad Sanctum Albanum votum solvere de sua sanitate recepta.

Octavo vero idus Octobris, venit domina regina, comitantibus uxore Edwardi et multis aliis dominabus, ad

The queen
at St.
Alban's,
ad 8 Oct.

A.D. 1257. Sanctum Albanum, ut vota cum gratiarum actionibus ipsi martiri grata persolveret, munus honorabile sepulchro suo oblatura. Cum enim infirmitate gravissima laboraret, mensurata, ipsi martiri promiserat, se illuc ituram et munus delaturam votivum. Optulit igitur altari unam pallam preciosam et decentem, quam vulgariter baldekinum appellamus.

Her offering.

De mirabile fecunditate ventris comitissæ Provinciæ.

The daughters of Beatrice, countess of Provence.

Et cum temporis nacta occasione subscripta didici a fidedignis de fecundissimo ac nobilissimo ventre comitissæ Provinciæ Beatricis, tractum inde non censeo prætereundum. Qui jam tres reginas edidit præclarissimas, videlicet reginam Franciæ, reginam Angliæ, et reginam Alemanniæ; quarum duæ, videlicet regina Francorum et regina Anglorum, duas reginas in lucem protulerunt, scilicet Scotiæ¹ et Navariæ.² Et sic per tantam propagationem, non sine divino nutu, memorata comitissa Beatrix quinque reginis Christianitatis, quod est mirabile, latitudinem illustravit. Alias præterea eadem fecunda comitissa B[eatrix] filias nobilissimas procreavit duas,³ quarum utraque filio regis et reginæ meruit copulari, videlicet Andegaviæ et Provinciæ comitibus; et ut tantæ comitissæ propago nobilissima tam videntibus quam legentibus evidentius declaretur, hac⁴ figura orbiculata evidentius apparebit.

De tyrannide Tartarorum.

Fear of the Tartars and Saracens in the East.

Hac quoque tempestate generali, sicut in occiduis mundi partibus Walensium et Anglorum facta est non⁵ minima perturbatio, ita in partibus orientalibus Tar-

¹ Margaret, daughter of Henry III.

² Isabella, daughter of Louis IX.

³ This is an error; there was only one other daughter, Beatrice, married to Charles of Anjou. See above, pp. 477, 480.

⁴ No figure is here drawn. In the Additamenta, f. 183 b, the pedigree is drawn out, and a reference to the figure "in folio scilicet in sito;" but this is not now in the volume.

⁵ non] i, MS.

tarorum et Sarracenorum tyrannica desævit et hostilis A.D. 1257. inimicitia, factique sunt eisdem Tartaris multitudo gentium in tributum, Soldani videlicet, admirabiles, et principes, et etiam Caliphi. Et ut similia facerent ipsi Tartari Christianis, convenerunt fratres Templi et Hospitalis, et omnes incolas Terræ Sanctæ, ut et ipsi jugum ipsorum subirent importabile. Qui habito nocturno longo ac diligentissimo tractatu et consilio, quasi uno ore omnes Tartarorum nuntiis responderunt, quod non se Dei obsequio mutato habitu, ut deliciose viverent, manciparunt, sed ut potius pro Christo morerentur, Qui in ipsa terra pro humani generis reparatione mortis supplicium non renuit tolerare. Veniant igitur Tartari, dæmones Tartarei, et servos Christi ad defensionem legis Christianæ in campo¹ contra eos invenient ad prælia præparatos.

Constancy
of the
Templars
and Hospi-
tallars.

Assessini a Tartaris destruuntur.

Circulo ejusdem anni Tartari detestabiles Assessinos The Assassins destroyed by the Tartars. detestabiliores, quos cultelliferos appellamus, destruxerunt. Ipsorum Tartarorum immunditias, vitam, et mores si quis audire desiderat, necnon et Assessinorum furorem et superstitionem, apud Sanctum Albanum² diligens indagator poterit reperire.

Mortuo Hurtaldo subrogatur Petrus de Rivallis.

Circa festum Sancti Michaelis, mortuo Hurtaldo Peter de Rievaulx made king's counsellor. domini regis consiliario et clerico speciali ac thesaurario de camera regis, subrogatur Petrus de Rivallis, alienigena alienigenæ.

¹ *campo*] campum, MS., but corrected in the margin.

² MS. Cotton. Nero D. 1, ff. 85 b., seqq.

A.D. 1257.

Magnates Scotiæ vias dirigunt regis sui.

The king
and queen
of Scotland
put under
restraint.

Circa dierum illorum volumina, rex Scotiæ A[lex-
ander], de cujus adolescentia fructus sperabatur regno
quamplurimum profuturus, [cum] indecenter nimis de-
liraret, alienigenas promovendo, sequendo, et supra
naturales homines suos exaltando et constituendo, ipsi
indigenæ et naturales indignantes, ne ad deteriora
prorumperet, ipsum regem et reginam sub custodia re-
ponentes,¹ et reginam, ne patriissaret, seponentes, cus-
todiebant prudenter, donec omnes alienigenas exemplo
Alemannorum² longius amovissent. Et ex tunc Scotiæ
magnates lora regni sui liberius ac tutius gubernabant.
Im[pro]perabant insuper reginæ, quod patrem suum
regem Angliæ exacuerat et vocaverat, ut cum exercitu
suo super eos hostiliter veniret, facturus exterminium
miserabile. Unde Robertus de Ros, omnium procerum
borealium eminentissimus, immisericorditer et irrestau-
rabiliter est destructus. Omnia enim ejus, quæ venalia
videbantur, venalitati exponebantur infiscanda.

The pro-
perty of
Robert de
Ros con-
fiscated.

f. 203.

Jacobus de Audeleia in Wallenses descendit.

Raid of
James of
Audley in
Wales.

Tunc quidem temporis, quidam nobilis, unus de his
qui nuper de Alemania venerant, videlicet Jacobus de
Audeleia, potens et dives, terras, possessiones, et castra
habens in confinio Walliæ, quæ Wallenses eo absente
hostiliter invaserant, combusserant, et exterminaverant,
invasit illos malefactores et maximum eorum numerum
ad Tartara trucidatum destinavit, fratrum suorum
sanguinem de manibus hostium requirendo. In quem
improvisè Wallenses a latibulis suis et vulpinis anfrac-
tibus per loca palustria prorumpentes, equos pretiosos
enervantes et eviscerantes, hostium pro posse impetus
propulsarunt, et mutuo domus et castra, hinc inde
homines trucidando, in favillas redegerunt. Et sic

Ravages of
the Welsh.

¹ MS. ins. ne.| ² See above, vol. iii. p. 325.

Anglia diatim miserabile decrevit. Ex Wallia enim A.D. 1257. crebro Anglia suscipere consuevit equorum, boum, et aliorum mercimoniorum communionem, utrisque incolis profuturam.

Rumores qui multis displicuerunt.

Eodemque tempore increbuerunt rumores multis Alfonso X. displicentes, videlicet quod rex Hispaniæ¹ se asseruit asserts his election to prius quam comes Ricardus in regno Romanorum the empire eligeretur rite fuisse electum, in cujus rei argumentum before Richard. archiepiscopus [Trevirensis]² adhuc cum illo rege Hispaniæ incommutabiliter steterat, et quidam alii nobiles de Alemannia cum eo. Quibus rex Francorum consilium spondit et auxilium. Franci enim doluerunt de honore impenso comiti Ricardo et utilitate Aleman- The French take his norum, inter quos [fuit] antiquum odium nativum et part. inexorable, maxime pro magno prælio inter Alemannos et Francos et eorundem Francorum fautores, scilicet Flandrenses, nuper commisso. Sed status novi regis Alemanniæ Ricardi certus est, purus, et incommutabilis, quia cum anno præterito Londoniis electio ejus domino Richard's regi Angliæ præsentaretur et magnatibus ejus a mag- title incon- natibus Alemanniæ, nullus omnino apparuit scrupulus trovertible. contradictionis. Nec postea, scilicet quando archiepiscopus Coloniae,³ qui est imperii prothocancellarius, cum quo venerant optimates quamplures Alemanniæ, qui nunquam mentionem de rege Hispaniæ fecerunt vel ejus electione, sed nec exploratores sagacissimi in Alemanniam destinati. Rex igitur Alemanniæ, in quieta possessione stabilitus, minas merito contempsit regis Hispaniæ, quamvis terribiliter comminaretur quod hos- Threats of tilititer superveniret cum fortitudine regum Francorum, Alfonso. Arragonum,⁴ et Navariæ.⁵ Insuper in literis suis ap-

¹ MS. ins. *qui*.

² Arnold of Isenburg.

³ Conrad of Hohenstadt.

⁴ James I.

⁵ Théobald II.

A.D. 1257. posuit idem rex Hispaniæ hanc adjectionem pro titulo, "Electum¹ in regem Romanorum sive Alemanniæ." Quod cum comperisset rex Alemanniæ Ricardus, imperterritus alacriter respondit, "Veniat cum nisu et " impetu toto, ego occurram ei extra limitem regni mei."

Richard's
determina-
tion.

Rex Hispaniæ scribit regi Anglorum.

Alfonso X. Sub² illorum dierum circulis rex Hispaniæ scripsit regi Angliæ, instanter postulans, ut ipsum juvaret potenter, ut decuit, et magnifice contra comitem Cornubiæ Ricardum, qui sibi temere coronam Alemanniæ usurpavit, et ipsum regem Hispaniæ, talia non præ-

to require
his aid
against
Richard.

meditantem, subdole supplantaverat. Juvaret, inquam, secundum cartæ tenorem in eos confectæ, quod scilicet quilibet alterum juvaret contra quemlibet adversantem; et factum fuit quando pax reformabatur inter eos in Wasconia. Quod cum audisset rex Angliæ, respondit;

Henry III. "Immo flagito attentius, quatinus me et fratrem meum " contra nostros juvet rebelles et adversantes. Quicun- " que fratri meo adversatur, mihi rebellis merito judi- " catur; *qui enim non est mecum, contra me est.*"

aid against
those who
oppose
Richard.

Terms of
the treaties
between
Henry II.
and Al-
fonso IX.,
and Henry
III., and
Alfonso
X., res-
pecting
Gascony.

Memorandumque est, quod Wasconia concessa fuit regi Hispaniæ Andefulso a rege Anglorum Henrico, cum filia³ sua, unde habuit seisinam et cartam et confirma- tionem a regibus Ricardo et Johanne, Anglorum regibus. Unde rex Hispaniæ composuit cum rege Henrico tertio nunc præsentem, ut [filius ejus] sororem suam desponsa- ret, et quilibet alterum juvet⁴ in necessitate, et Was- coniam quietam clamaret regi Angliæ et hæredibus suis. Et confecta est carta super hujusmodi mutuum conventionem. Confecit insuper rex Angliæ cartam satis probrosam, quod scilicet omnibus Wasconensibus de jacturis eorum, quas subierant per adventum suum,

¹ *Electum in regem*] Written over an erasure.

² This has been already given, p. 649.

³ Alienora, daughter of Henry II., who married Alfonso IX. in 1169. See above, vol. ii. p. 246.

⁴ *juvet*] *juret*, MS.

eisdem satisfaceret.¹ Et hæc omnia probra cum jac- A.D. 1257.
turis rex Anglorum subierat, quia, cum comes Legre-
cestræ Simon jam pæne Wasconenses edomuerat rebel-
lantes, rex significavit Wasconia magnatibus, ut nihil
facerent pro eo; unde auctoritas ejusdem comitis penitus
expiravit; per quod infortunium rex inæstimabile tam f. 203 b.
in terris quam thesauri effusione² incurrit cum³ honoris
jactura irrestaurabili. Et hoc fecit rex contra cartam,
quam comes optinuit ab eodem. Veruntamen postea
redemit eam rex, ne rapina videretur, pro sex milibus
marcarum; et postea in propria persona, ut prædictum,
cum exercitu copioso transfretavit præliaturus. Quæ
omnia in sui detrimentum sunt peracta; sed hæc
supra⁴ dicta sunt.

Solempnes nuntii mittuntur in Franciam.

Dierum⁵ illorum sub curriculis, missi sunt sollemp- Embassy
nes nuntii ad regem Francorum de rege Anglorum, to France
videlicet episcopus Wigorniensis, electus Wintoniensis, to demand
abbas Westmonasteriensis, comes Legrecestræ, comes the Eng-
Rogerus⁶ Bigod marescallus, Petrus de Sabaudia, Rober- lish rights.
tus Waleran, ut si quomodolibet honeste fieri posset,
antequam cruentum certamen inimicitias et sanguinis
effusionem generaret, rex Francorum jura regi An-
glia, ipsum ab antiquo contingentia, restitueret. Non
enim videtur juri consonum vel pietati ut *filius* Ezek. xviii.
patris iniquitatem portare judicetur. Satis utique²⁰
punitur et dampnificatur uterque; quia jam circiter
quinquaginta annis terris ultramarinis suis rex Angliæ
doluit spoliatus. Nuntii vero illuc destinati post They re-
verba dura, nugatoria, ac negatoria taciti redierunt. turn with-
Omnes autem nobiles, quos ad parlamentum convoca- out any
result.

¹ *satisfaceret*] satisfacerent, MS.

² *effusione*] effusionem, MS.

³ *cum*] et, MS.

⁴ See above, pp. 388, 396, 409, 416.

⁵ This has been given above, pp.
649, 650.

⁶ *Rogerus*] Hugo, MS.

A.D. 1257. verat rex Londoniis, contramandati sunt, per quod perpendebatur quod infecto negotio nuntii vacui redierunt, nihil nisi sannas reportantes. Rex insuper Alemanniæ R[icardus] a rege Francorum sibi [sua] restitui humi- [li]bus precibus postulabat. Sed hoc et illud negotium dilationem accepit finalem, donec rex Francorum parlamentum suum, quod foret in medio Quadragesimæ celebrandum, terminaverat.¹ Propter quod redientibus aliis, abbas Westmonasteriensis remansit in Francia, super prædictis certificandus.

Confinia quasi in heremum sunt redacta.

The borders of Wales laid waste.

Confinia Walliæ in heremum inhabitabilem, pro dolor, sunt redacta, homines consumpti sunt gladio, castra et domus incendio, silvæ ligonibus ac securibus, pecora macie vel macello. Et sic Anglia quadam sui parte bona flebiliter mutilatur.

Anni conclusio.

Summary of the year.

Transiit igitur annus ille sterilis et macilentus. Quicquid enim hiems seminaverat, quicquid ver in floribus promiserat, quicquid æstas decoxerat, autumpnalis inundatio suffocavit. Carentia insuper numismatis, quo regnum Angliæ per Papam et regem spoliatur, paupertatem suscitavit inauditam. Jacuerunt terræ incultæ, et mortua est præ inedia populi multitudo numerosa. Ascendit igitur circa Natale Domini summa frumenti ad decem pretium solidorum. Poma insuper rara, pirariora, coctana, escula, cerasa, et pruna, et omnes fructus qui in testa continentur, ut brevibus concludamus, perierunt annullata. Annus insuper iste pestifer letales febres suscitavit, ita ut, si de aliis sileam, apud Sanctum Edmundum in æstate, diebus præcipue canicularibus ingruentibus, plus quam duo milia mortuorum cimiteria spatiosa occuparent. Fueruntque senes qui quandoque

¹ *terminaverat*] terminaretur, MS.

viderant summam frumenti pro una marca vel etiam A.D. 1257. viginti solidis vendi, nec tamen homines usque ad mortem famis tabe prægravari. Ad cumulum insuper miseriarum, rex Alemanniæ Ricardus regnum Angliæ multis marcarum, quas de suis terris colligi fecerat in Anglia, milibus spoliavit. Terra Sancta languit desolata, et formidine Tartarorum; habebat enim rex Tartarorum in comitatu suo armatorum pugnatorum quadragies centena milia, et ut accepimus a peritis et fide dignis, jam dominatui suo dimidium mundi feralliter subdiderunt; quorum vita[m] spurcissima[m] apud Sanctum Albanum¹ poterit indag[at]or sedulus reperire. Annus quoque iste, cronicarum infirmitatum genitivus² vix occupatum permisit aliquatenus respirare. Non enim frigus vel serenitas vel gelu saltem aliquantulum stagnorum superficiem, prout consuevit, glaciale³ induravit, vel stiriam a stillicidiis coegit dependere; sed continuæ inundationes pluviarum et nebularum usque ad Purificationem beatæ Virginis aera inspissarunt.

Dominus rex fuit ad Natale Domini Londoniis.

Anno Domini MCCLVIII., qui est annus regni domini f. 204. regis Henrici tertii quadragesimus secundus, fuit idem Henry III. rex ad Natale Domini Londoniis, ubi Natalitia sol- in London at Christ-
empnia cum multis nobilibus magnifice celebravit, mas.
præstolans adventum suorum, quos in Franciam destinaverat, nuntiorum. Fuit etiam idem rex [ad] festum Jan. 5.
Sancti Edwardi, in quo sollempniter⁴

Applicuerunt Elyensis episcopus et abbas Sancti Edmundi.

Diebus quoque sub eisdem applicuerunt a Romana Return of
curia redeuntes episcopus Elyensis et abbas Sancti the bishop
of Ely and

¹ MS. Cotton. Nero D. 1, f. 85 b.

² genitivus] genitiva, MS.

³ MS. repeats *superficiem*.

⁴ The rest of the sentence is
erased.

A.D. 1258. Edmundi, qui, invitis et recalcitrantibus rege et archiepiscopo Cantuariensi, a domino Papa redierunt in statu prospero confirmati. Et sic diatim rex, pessimo fretus consilio, suam regiam perdens dignitatem, ecclesiam studuit multipliciter dampnificare.

Seditio gravis facta est in urbe Romana.

Sedition in Rome. Præsentibus autem et paucis præcedentibus diebus gravis facta est in urbe Romana seditio, eo quod senator, M[anuelis] videlicet Brixensis civis, a tramite justitiæ jam exorbitans, Romanum populum variis injuriis opprimebat et instinctu nobilium multiformiter depauperabat, et solis nobilibus, maxime Hanebalensibus,¹ studuit complacere. Confœderatis igitur popularibus, de consilio cujusdam Anglici, concivis eorum, magistri pistorum in urbe, Mathæi dicti de Bealvero, facto impetu vehementi, catervatim ruentes et glomeratim, carcerem in quo Brancaleo pristinus senator tenebatur in vinculis confregerunt;² et liberantes constituerunt eum senatorem, facientes ei secundum pristinam urbis consuetudinem cum juramentis fidelitatem. Roboratus igitur Brancaleo expulit ab urbe sibi adversantes, et Hannibellenses duos, scilicet consanguineos cujusdam cardinalis,³ patibulis fecit præsentari, spernens papalem reverentiam. Quos cum Papa excommunicare [voluisset], scilicet B[rancaleonem] senatorem et suos fautores, ipsi se asserebant habere privilegium, quod nequit aliquis Papa eos excommunicare; et subsanantes comminabantur ipsum Papam cum suis cardinalibus usque ad internecionem persequi et dampnificare. Quo cognito, Papa sibi timuit et dixit fratribus,

Ovid. Rem. "Dum furor in cursu est, currenti cede furori."
Amor. 119.

¹ i.e. the Annibaldi.

² This was in 1257. Brancaloneo was imprisoned only once, but Paris has given accounts of it in two different years. See Grego-

rovius, *Geschichte der Stadt Rom in Mittelalter*, v. p. 315.

³ Richard Annibaldi de Molara, card. d. tit. S. Angeli.

Et ne malis pejora succederent, se subito contulit¹ Vi-
terbium, proponens se remotius, scilicet Assisium, con-
ferre.

A.D. 1258.
The Pope
goes to
Viterbo.

Obiit vicecomes Northamhumbriæ Willelmus Heirun.

Obiit eodem tempore vicecomes Northamhumbriæ, Death of
malleus pauperum et religiosorum persecutor, Willel- the sheriff
mus Heirun, hominum avarissimus, qui post hanc sitim of North-
et avaritiam temporalem, ad sitim, ut creditur, transiit umberland.
ad inferos Tantalum. Et circa Epiphaniam Domini, Return of
nobiles qui fuerunt nuntii domini regis Angliæ coram the ambas-
domino rege Francorum [venerunt], qui satis civiliter sadors from
eos vocatos honoravit, et de negotio suo, videlicet de France.
repscenda² Normannia et aliis juribus suis ultrama-
rinis revocandis, benigne respondit. Sed fratres sui et
alii quidam magnates constanter contradixerunt; et
sic infecto negotio nuntii ad propria remearunt.

*Quidam de civibus Londoniensibus graviter accusan-
tur et de proditiōe convincuntur.*

Diebus autem sub eisdem, Londonienses cives medi- Complaints
ocres, populares, et plebei querimoniam coram rege re- of the Lon-
posuerunt gravissimam, eo quod divites ad colligendum don citi-
assignati pecuniam ad reædificanda mœnia civitatis, zens of
prout rex ob honorem eorum præceperat, partem ipsius fraud on
pecuniæ potissimam in propriis marsupiiis fraudulenter the part of
in dampnum civium popularium reposuerunt; immo in those who
omnibus collectis et tallagiis similia perpetrarunt. had col-
Unde accusati et convicti, vix sunt a mortis discri- lected the
mine intercessione domini Johannis Mansel liberati, money for
pecunia tamen redimendi.³ the walls.

¹ He was at the Lateran 12
March 1257, and at Viterbo 29
May.

² *repscenda*] *repscenda*, MS.

³ *redimendi*] Written over an
erasure.

A.D. 1258.

Obiit Johannes de Avennis.

Death of John de Avesnes. Tempore vero sub eodem obiit Johannes de Avennis, senescallus domini regis Alemanniæ, in cujus sinu tota regis spes reponebatur.

Ravages of the Welsh. Eisdem diebus, Walenses, de pace omnino desperantes et de regis misericordia penitus diffidentes, quædam municipia in confinio Walliæ sita occuparunt tam Edwardi quam aliorum magnatum,¹ et omnia bona, quibus ipsa municipia fuerant communita, asportarunt; et cætera complanantes et in favillam redigentes, homines ibidem deprehensos sine misericordia vel redemptione protinus decapitarunt.

t. 204 b. *Dominus Papa concordatus est cum senatore Brancalione. Idem quoque Brancaleo amicissimus fuit Memfredo principi.*

Progress of the sedition in Rome. Per idem tempus, sicut facta est Londoniis, ut prælibatum est, commotio et perturbatio magna, ita Romæ facta est seditio, et civium maxima cum scismate perturbatio. Cum enim nobiles Romani conquesti domino Papæ nitebantur procurare, ut Papa populum Romanorum et B[rancaleonem] suum senatorem et omnes eorum fautores excommunicaret, ipsi cachinnantes omnes minas suas contempserunt, et potestatem in eos exercendam non tantum parvipendebant, sed cum san-

Severity of the senator Brancalione. nis vilipendebant. Senator igitur B[rancaleo] nuper in senatoria dignitate sullimatus et ab omni populo dilectus, audacter in omnes urbis malefactores, et præcipue in eos qui ejus incarcerationem procuraverant, vindex desævit judicio inexorabili, et patibulis eos præsentavit; nec papalibus pepercit amicis nec consanguineis, nec corruptus est aliquorum precibus, minis, aut muneribus. Immo sub pœna exhæredationis et exilii perpetui præcepit communi edicto, ut omnis

He orders the Romans to

¹ MS. repeats *occuparunt*.

populus quasi vir unus armis communitus exiret, et A.D. 1258. hostiliter Anagniam iret, locum videlicet nativitatis ^{attack} domini Papæ. Quod cum audirent Anagniensēs,¹ lacrimantes et miserabiliter ejulantes, præcipue amici et parentes ejus, venerunt ad dominum Papam, prorum- ^{The people of Anagni apply to the Pope, and he intercedes with the senator.} pentibus singultibus dicentes, "Domine, miserere saltem amicorum consanguineorumque tuorum, et totius civitatis Anagninæ, unde es oriundus. Tale enim exiit edictum a senatore B[rancaleone] et populo Romano, ut omnes armis communiti civitatem nostram circumvallantes, quasi vir unus, in furore et impetu magno mœnia dissipent, castra dissolvant, domos prosternant, obsessorum bona diripientes, et eisdem minime, quin omnes interficiantur, parcentes." Quod cum audisset Papa, licet offensus et odio habens senatorem B[rancaleonem], volens nolens per solennes nuntios rogavit et rogavit ipsum precibus humillimis, ut motum animi compesceret, parcens Anagninæ civitati suæ nativitatis, ne fieret omni carni in obprobrium sempiternum. Et misertus senator adquevit precibus humiliati; vix autem compescuit populi furorem, quin omnia obstantia feraliter complanassent. Memfridus ^{Joy of Manfred at the Pope's humiliation.} autem, qui Papam odio habuit² et senatorem B[rancaleonem] præcordialiter dilexerat, gavisus est vehementer; quod qui paulo ante minas jaculabatur et sententiam comminabatur fulgurare, sic humiliatus est, quod ea quæ pacis sunt cogeatur postulare. Spopondit³ igitur princeps M[emfridus] eidem senatori B[rancaleoni] ad omnia necessaria subventurum. Et sic destitutus est undique amicus rex Anglorum H[enricus], cui consuevit potenter suffragari, totaque inæstimabilis pecunia, quam pro regno Apuliæ adquirendo effuderat et illuc transmiserat, non sufficebat ad adquietandum usuras, quæ tacite subrepentes ipsum regem ignarum illaquearunt et incircumspectum. Imposuit insuper ei Papa,

¹ *Anagniensēs*] Agnanienses, | ² MS. repeats *Papam*.
MS. | ³ *Spopondit*] Spopondit, MS.

A.D. 1258. quod deceperat ecclesiam et circumvenerat; unde fama ejus inter omnes nationes obsorduit vehementer.

Indignatus vehementer excanduit Papa in regem Angliæ.

The Pope's anger with Henry III. Diebus sub eisdem, excanduit ira papalis in regem, eo quod, promissa totiens iterata non observans, seipsum ultro obligaverat sub poena amissionis regni excessus corrigere consuetos. Instante igitur episcopo Rofensi Laurentio et aliis multis urgentissime, proposuit Papa, post¹ admonitiones infructuosas, in regem fulgurare sententiam excommunicationis et regnum interdicere, et graviora gravibus successive cumulare. Rex igitur mente confusus quinque milia marcarum domino Papæ numeravit, ut iram temperans cordis sui hanc sententiam ad tempus pro[ro]garet. Papa autem precio et precibus postulantis adqueivit.

He threatens an interdict. Et sic depauperato regno et undique bonis suis spoliato, spes de optinendo regno Apuliæ pæne evanuit exufflata; nisi quod in sinu novi regis Alemanniæ aliquantula, sed exilis, est reposit[a], quia nondum culmen imperii est adeptus.

Payment of the king to him.

All hope of the kingdom of Apulia at an end.

Venit magister Rustandus.

Rustand comes to England. Ispis quoque diebus venit in Angliam magister Rustandus, domini Papæ clericus, nesciebatur ad [quid], nisi forte ut redditus visitaret et colligeret; abundavit enim divitiis in Anglia, sibi brevi tempore collatis. Unde cum Romam ultimo venerat, indignationem incurrit vehementem. Sed solito medicamine tali infirmitati suffragando, jacturam evasit eminentem.

f. 205.

¹ MS. ins. quam.

Consecrantur tres episcopi apud Cantuariam.

A.D. 1258.

Domin[ic]a vero in Passione Domini consecrati sunt Cantuariæ tres¹ episcopi; videlicet magister Simon de Wautone in Norwicensem, magister Rogerus de Mud-
lent in Cestrensem, et magister Walterus de Exonia in Exoniensem, (qui in una quindena electus, confirmatus fuit, et consecratus,) in episcopos sollempniter ab archiepiscopo Cantuariensi Bonefacio.

Consecra-
tion of the
bishops of
Norwich,
Lichfield,
and
Exeter,
March 10.

De ordinatione victualium quoad panem et cervisiam facta inter abbatem et conventum Sancti Albani.

Eodem quoque anno, cum conventus Sancti Albani frequenter, nec immerito, graviter conquereretur coram abbate suo Johanne secundo, quod in pane et cervisia sibi et omnibus hospitibus tam religiosis quam sæcularibus honorifice² distribuendis secus quam deceret et expediret reficeretur, eo quod monasterium illud fundaretur ad inveniendum eis sufficienter sustentationem in præmissis, dominus abbas memoratus tali defectui consilium et auxilium apposuit conveniens et salutare. Facta fuit igitur talis ordinatio inter abbatem et conventum, quod conventus deinceps recipiet certam portionem assignatam, ad eorum et hospitem competentem quoad honorabilem refectionem in pane et cervisia, sicut plenius in prædicta ordinatione, sigillis utriusque partis roborata et confirmatione regia, continetur. Prætextu cujus ordinationis et benigni[tatis] impensæ, conventus grata vicissitudine quædam debita dicti abbatis, quæ³ marcas continebant, per se et priores cellarum mercatoribus transmarinis benigne adquietabant, remanentibus eidem abbati magnis et gravibus aliis debitis adquietandis. Et ut hoc liberale beneficium et gra-

Settlement
of a ques-
tion re-
specting
victuals
between
the abbat
and con-
vent of St.
Alban's.

¹ Three mitres are drawn in the margin.

² honorifice distribuendis] Written over an erasure.

³ A blank is left for the sum.

A.D. 1258. tuitum omnibus liqueat scire volentibus manifestum, domini regis cartam et confirmationem præsentis libello indelebiter duximus inscribendam :

Carta¹ domini regis et confirmatio de præscriptis.

Confirmation by the king of the abbat's charter.

" H[enricus] Dei gratia rex Angliæ, dominus Hyberniæ, dux Normanniæ, Aquitanniæ, et comes Andegaviæ, archiepiscopis, episcopis, abbatibus, prioribus, comitibus, baronibus, justiciariis, vicecomitibus, præpositis, ministris, et omnibus ballivis et fidelibus suis, salutem. Inspeximus provisionem et ordinationem inter Johannem de Hertford, abbatem de Sancto Albano, et conventum suum ejusdem loci, in hæc verba :

Carta abbatis.

" 'Johannes de Hertford, Dei gratia abbas de Sancto Albano, omnibus Christi fidelibus salutem in Domino. Justis petentium desideriis dignum est facilem nos præbere consensum, et vota, quæ a rationis tramite non discordant, effectu consequente² complere. Eapropter universitati vestræ dignum duximus innotescere, quod [cum]³ tam nos quam prædecessores nostri abbates de Sancto Albano retroactis temporibus consuevimus tam de baronia nostra, quam de ecclesiis nostris in quibus jura pontificalia habemus, aliis quoque ecclesiis in quibus jura pontificalia non habemus, necnon et firmis ac redditibus nostris ad dictum monasterium pertinentibus, tam conventui nostro dicti monasterii quam hospitibus supervenientibus victualia quoad panem et cervisiam communitur invenire; nos ex duplici causa caritatis commoti, volentes dicti conventus conditionem honorificentius meliorare quoad dicta victualia, ut in

¹ This is also given in the Additamenta, MS. Cotton. Nero D. 1, f. 78 b (N.), where it is entitled "Carta regis de ordinatione facta

" inter abbatem et conventum Sancti Albani."

² consequente] prosequente, N.

³ cum] From N.

“ ‘ omni pace et tranquillitate possent de cætero per- A.D. 1258.
 “ ‘ manere in perpetuum, necnon et successores nostros
 “ ‘ abbates a sustentatione dictorum victualium dicto
 “ ‘ conventui adinvenienda similiter exonerare, Deum
 “ ‘ habentes præ oculis, de communi fratrum nostrorum
 “ ‘ voluntate, consilio, et conniventia, subscriptas por-
 “ ‘ tiones duximus assignandas; videlicet ecclesias de *Portiones.*
 “ ‘ Hertteburne¹ et de Eglingham in diocesi Dunelmensi,
 “ ‘ et ecclesias de Northona² et de Waldene, cum quad-
 “ ‘ raginta solidis, quos vicarius de Waldene, qui pro
 “ ‘ tempore fuerit, reddet annuatim; et decimas cum
 “ ‘ fœno, quas percipere consuevimus in parrochia de
 “ ‘ Watford, cum decem marcis de vicario de Watford,
 “ ‘ qui pro tempore fuerit; et ecclesiam de Hoctona,³
 “ ‘ cum sex marcis annuis de vicario de Potesgrave;
 “ ‘ et cum duabus marcis et dimidia de ecclesia de
 “ ‘ Herteburne⁴ in diocesi Lincolnensi; et cum sex
 “ ‘ marcis annuis de vicario de Apeltona in diocesi
 “ ‘ Eboracensi; et omnes oblationes provenientes de
 “ ‘ duobus festis Sancti Albani; insuper et manerium
 “ ‘ de Kingesbiri cum omnibus pertinentiis suis; et *De ma-*
 “ ‘ cum quinque hominibus in villa de Westwike cum *nerio de*
 “ ‘ composito curiæ Sancti Albani, ad prædictum ma- *Kinges-*
 “ ‘ nerium meliorandum, cum sibi viderint expedire. *biri.*
 “ ‘ Et sciendum, quod bladum et brasium conventus *De liber-*
 “ ‘ prædicti debent moli ad molendina nostra tam *tate mul-*
 “ ‘ infra curiam Sancti Albani quam extra libere, sicut *tura.*
 “ ‘ bladum nostrum proprium, sine omni custu appo-
 “ ‘ nendo ex parte conventus in molis, molendinis, sive
 “ ‘ reparatione stagnorum, vel quibuscunque aliis modis. f. 205 b.
 “ ‘ Et inveniemus eidem conventui domos competentes *De domi-*
 “ ‘ et necessarias ad brasandum⁵ et furniandum et *bus et uten-*
 “ ‘ brasium faciendum et bladum reponendum, et sta- *silibus.*
 “ ‘ bulum ad equos suos, et omnia utensilia, quæ ad

¹ Hartburn, Northumberland.

² Norton, Herts.

³ One of the places called Hough-
ton, in Beds.

⁴ Herteburne] Hertesb', N.

⁵ brasandum] braciandum, MSS.

- A.D. 1258. " omnia prædicta sunt necessaria. Ad maneria vero
 " nostra, ubi prædictæ decimæ sitæ sunt, inuenimus
 " domos competentes ad bladum et fœnum reponen-
 " dum, et¹ homines suos et equos hospitandum, et
 " utensilia necessaria ad cibum suum faciendum, et
De ligno " lignum sufficienter ad ardendum, tam infra curiam
ardendo. " Sancti Albani quam extra, et meremium² quotiens
 " opus fuerit ad prædictas domos reparandas. Nos
Waranti- " vero et successores nostri omnes prædictas portiones
zatio. " cum omnibus pertinentiis suis, aisimentis, et liber-
 " tatibus supradictis prædicto conventui contra omnes
 " homines sumptibus nostris warantizabimus, adque-
Onera or- " tabimus, et defendemus. Et omnia onera ordinaria
dinaria et " et extraordinaria, in prædictis ecclesiis et pensioni-
extraordi- " bus cum contigerint, sustinebimus in perpetuum.
naria. " Et ad maiorem hujus ordinationis securitatem, sen-
Sententia " tentiam excommunicationis in omnes illos promul-
excommu- " gavimus, qui prædictam ordinationem per Papam
nicationis " vel per regem seu per propriam voluntatem infir-
lata. " mabunt seu infirmari procurabunt, nisi fortassis
[Nisi³ " propter majus bonum conventus et ecclesiæ suæ
forte.] " utilitatem de communi consensu tam domini abba-
 " tis quam totius conventus processerit et voluntate.
Obligatio " Obligamus insuper nos et successores nostros spon-
prædicto- " tanea voluntate nostra et unanimi consensu conven-
rum. " tus nostri prædicti, tam domino regi qui patronus
 " noster existit et hæredibus suis qui pro tempore
 " fuerint, quam domino Papæ et ejus successoribus,
 " quod si nos vel successores nostri contra prædictam
 " ordinationem in toto vel in parte, sine communi
 " assensu⁴ ejusdem conventus, sicut prædictum est,
 " aliquo tempore ausu temerario, quod absit, venire
 " præsumpseri[n]t, ipse dominus rex et ejus hæredes

¹ et . . equos] Written over an
 crasure.

² meremium] mamerium, MS.;
 maemerium, N.

³ From N.

⁴ assensu] consensu, N.

“ ‘ nos et successores nostros per baroniam nostram, et A.D. 1258.
 “ ‘ ipse dominus Papa et successores sui per censuram
 “ ‘ ecclesiasticam, omnibus modis quibus viderint ex-
 “ ‘ pedire, ad totius prædictæ ordinationis observatio-
 “ ‘ nem licite possint compellere et efficaciter coercere.
 “ ‘ Et ut omnia prædicta robur in perpetuum opti- *Sigillorum*
 “ ‘ neant, sigillum nostrum una cum sigillo conventus *testimonia.*
 “ ‘ nostri huic scripto fecimus apponi. Datum apud Feb. 28,
 “ ‘ Sanctum Albanum in pleno capitulo nostro die 1257.
 “ ‘ Mercurii proxima post festum Sancti Mathiæ Apo- *Datum*
 “ ‘ stoli. Anno Domini millesimo ducentesimo quin- *cum croni-*
 “ ‘ quagesimo septimo.’ *cis.*

Rex.

“ Et quia accepimus per inquisitionem, quam fieri
 “ fecimus, quod prædicta provisio et ordinatio cedit
 “ ad nostram et hæredum nostrorum exonerationem
 “ et utilitatem temporibus vacationum dictæ abbatiae,
 “ nos provisionem et ordinationem illam ratam habentes
 “ et gratam, eam pro nobis et hæredibus nostris
 “ concedimus et confirmamus, sicut prædictum scrip-
 “ tum inter eos confectum testatur. Et ad hujus rei
 “ evidentiam majorem volumus et concedimus pro
 “ nobis et hæredibus nostris, quod prior et conventus
 “ ejusdem loci, cedentibus vel decedentibus prædicto *Vacante*
 “ abbate et successoribus suis abbatibus dictæ ecclesiæ *abbatia*
 “ de Sancto Albano, bene et in pace habeant et tene- *omnia sint*
 “ ant omnes portiones prædictas ad usus prædictos, *in disposi-*
 “ tam temporibus vacationum dictæ abbatiae quam *tione*
 “ aliis temporibus, in perpetuum, et de eis pro volun- *prioris.*
 “ tate sua disponant, sine impedimento nostri et hære-
 “ dum nostrorum, et omnium ballivorum nostrorum,
 “ et custodum nostrorum [prædictæ¹ abbatiae qui pro
 “ tempore fuerint]. Nec permittemus dictam ordina-
 “ tionem per aliquos custodes nostros dictæ abbatiae vel
 “ alios ballivos nostros aliquatenus immutari.

¹ From N.

A.D. 1258. "His testibus: Galfrido de Liziniaco et Willelmo de
Testes so- "Valentia, fratribus nostris, Simone de Monteforti
lemnes. "comite Legrecestriæ, Ricardo de Clare comite Glo-
 "vernise et Hertfordiæ, Rogero le Bigod comite Nor-
 "folkæ et marescallo Angliæ, Petro de Sabaudia,
 "Hugone le Bigod, Johanne Mansel thesaurario Eboræ-
 "censi, Philippo Luvel, Henrico de Bathonia, Roberto
 "Waleran, Willelmo de Grai, Waltero de Meretona,
 "Imberto Pugeis, et aliis. Datum per manum nos-
 "tram apud Westmonasterium, octavo die Martii,
 "anno regni nostri quadragesimo secundo."

Westmin-
 ster,
 8 March
 1258.

Quorum diligentia hæc peracta sunt.

This due
 to W. de
 Horton and
 John de
 Bulum.
 Hæc autem, auctore abbate prænotato, effectum sor-
 titi sunt adoptatum per diligentiam et peritiam domi-
 norum Willelmi de Hortonæ camerarii et Johannis de
 Bulum, dicti abbatis bajuli, zelum Dei habentes præ
 oculis et fratrum caritatem. Et constitutus est dominus
 Willelmus de Huntendone magister hospitum ex parte
 conventus, rerum supradictarum custos et procurator
 initialis.

Rediit magister Rustandus a Roma.

Return of
 Rustand
 with shorn
 powers.
 f. 206. Et circa medium Quadragesimæ rediit magister Rus-
 tandus a curia Romana pristina privatus potestate.
 Accusatus enim graviter coram Papa ab æmulis suis
 extiterat, quod avidius quam deceret, Dei postposito
 timore, pecuniam sitiens, quamplures redditus opimos
 amplexando, se super se extulerat. Et ut¹ in his
 optinendis regis gratiam majorem optineret, asseruit
 se natum fuisse Burdegali, unde promisit se, tanquam
 regis fidelem et naturalem, efficaciter de acquirendo
 regni Apuliæ dominatu et aliis negotiis domini sui
 regis expediendis, tam in curia Romana quam alibi,

¹ ut] In the margin in pencil.

adjutorem fore vigilem et efficacem. Talibus igitur A.D. 1258. promissionibus et blandis sermocinationibus regis simplicitatem circumveniens, multis redd[it]ibus scilicet He is summoned to Rome. ditatus, procurantibus aliquibus adversariis, vocatus est ut Romam rediret; ubi graviter a Papa redargutus, vix est in pristinam gratiam papalem restitutus; veruntamen a dignitate et potestate priori privatus, et cum dedecore mutilatus.

Venit Herlotus, domini Papæ clericus specialis.

Et cito post, videlicet septimana proxima ante Pascha, venit in Angliam magister Hertlotus, domini Papæ Arrival of Herlot, 17-24 March. notarius et clericus specialis, qui quamvis legatus non diceretur, non tamen legati caruit nobilitate. Venit enim Londoniam cum viginti equitaturis, cujus familia collateralis octo capis, videlicet quinque clausis et quinque manicatis, de optimo moreto superbevix redimita. Rex igitur secundum suam consuetudinem applaudebat alacriter venienti; maximam enim roboratus habuit potestatem.

De navibus onustis frumento qui tunc applicuerunt.

Eodemque tempore, cum fames ingrueret inaudita, Scarcity of corn. Richard, king of Germany, sends 50 ships loaded with provisions to England. ita ut multi in semetipsis contabescentes morerentur, et summa frumenti Londoniis novem vel amplius [solidis] venderetur, applicuerunt ibidem de partibus transmarinis, procurante rege Alemanniæ Ricardo, circiter quinquaginta naves magnæ, onustæ frumento, ordeo, sil[gi]ne, et pane; et acclamatum est edicto regio, ne aliquis civium Londoniensium de blado illo aliquid emeret ad reponendum in cumeram, ut indigentibus carius et postulantibus secundum suam consuetudinem venderent. Quia infames habebantur dicti cives, quod in tempore caristiæ naves victualibus onustas vel subdole averterunt vel in solidum emerunt, ut ad placitum eorum ea venderent postulantibus. Dictumque

A.D. 1258. est assertive, quod in tribus Angliæ comitatibus tantum bladi in ipso anno non creverat. Sed nummismatis carentia, licet aliquantulum mitigaret, non tamen pestem famis, quia generalis fuerat, delevit. Omnes enim adventantes dominus rex, in dampnum regni proprii, suis bonis spoliati, sullevat et saginat.

De aeris novitate.

Mild weather till February; then long frost.

Consequent murrain.

Anno quoque sub eodem, continuavit Autumpnus serenitatem aeream et suam temperiem usque in finem Januarii, ita ut nusquam vel nunquam gelu alicujus aquæ superficiem induravit. Ab eodem siquidem tempore, videlicet a Purificatione beatæ Virginis usque in finem Martii, Aquilone continuo flante, gelu continuatum cum nive et frigore intolerabili, terræ faciem constringens, pauperes afflixit, culturam suspendit, et pecudes necuit pubescentes, ita ut ovium et agnorum pestis fieret generalis.

Rex Ricardus Alemanniæ prosperatur.

Wise conduct of Richard.

Rex Alemanniæ Ricardus prudenter sibi adversantes edomat, attrahit, et confœderat, adeo ut nobilium civitatum Ytalie¹ cives dextras ei dederunt. Et siluerunt æmulorum suorum comminationes, videlicet Francorum, Hispanorum, Treverensium, et aliorum conterminorum, qui ei nocumentorum laqueos tetenderunt.

Venit Thomas quondam comes Flandriæ Londonias.

Arrival of Thomas of Savoy.

Ad quindenam vero Paschæ venit Thomas, quondam comes Flandriæ, Londonias, infirmus vectus in lectica, liberatus a carcere Taurinensium; pro qua liberatione mercatores Astenses multa pecunia sunt redempti. Rex enim Francorum ad petitionem Papæ multos

¹ Ytalie] Ytalice, MS.

eorum cepit et ad redemptionem artavit, donec dic- A.D. 1258.
tus Thomas liber in Angliam rediret, adubera munera
recepturus.

Cives Londonienses reconciliantur.

Cives Londonienses, qui graviter de quibusdam The Lon-
enormitatibus coram rege accusabantur, redempti et don citi-
multiformiter puniti, vix reconciliantur. Maximus¹ zens pun-
autem eorum, scilicet Radulphus Hardel, præ dolore ished.
obiit, qui maior extitit civitatis.

Discursio.

Et eodem tempore treugæ inter Anglos et Walenses The truce
expirarunt. Fideles autem domini regis ipsos misera- with the
biliter artaverunt, ita ut nec sal nec frumentum nec Welsh at
alia necessaria possent adipisci. Confidentes tamen in f. 206 b.
eo, quod rex quæstionem contra magnates Scotiæ
movebat qui contra eum erigebantur, et contra epi-
scopum Dunelmensem qui ad curiam regis vocatus
renuit procaciter illuc advenire, immo contumaciter,
injuriis injurias cumulavit, læsionem querulis multi-
plicando, per confinia Walliæ discurrebant, suæ inediæ
consulentes.

Submonetur militia Angliæ ut Walenses expugnet.

Tempore sub eodem, dominus rex militiam Angliæ The king's
edicto regio convocavit, ut communiter cum equis et prepara-
armis in Walliam irruens eam conterat, et irreme- tions
diabiliter usque ad internecionem devastet. Milites against the
autem submoniti doluerunt se totiens inutiliter cum Welsh.
dampnis et expensis inanibus fatigari.

¹ Maximus . . civitatis] In the
margin.

² At the foot of the page is, "III"
" de III^{to} (sic) volumine."

A.D. 1258.

*De parlamento tunc Londoniis habito.*Parliament
in London,
2 April.The king's
demands
for the
affair of
the king-
dom of
Apulia.Troubles
from the
Welsh
rising.

April 19.

Com-
plaints of
William de
Valence.His attacks
on the
English
nobles.

Et post diem Martis, quæ vulgariter Hokedai appellatur, factum est parlamentum Londoniis. Rex namque multis et arduis negotiis sollicitabatur, scilicet de negotio regni Apuliæ; pro quo specialiter fuit, tanquam sollempnis nuntius, magister Herlotus, exigens responsum certum super hoc et præcisum, destinatus. Exegit insuper pecuniam infinitam, de qua persolvenda se obligavit Papa mercatoribus pro ipso rege, ad instantiam¹ ipsius regis, sub magnis poenis quas recitare reor inhonestum, irretitum.² (Quantitas autem pecuniæ ad tantam ascendit summam, ut stuporem simul et horrorem in auribus generaret audientium. Doluit igitur nobilitas regni, se unius hominis ita confundi supina simplicitate.) Angebatur insuper dominus rex vehementer pro Walensibus, qui se jactitabant ipsum regem cum toto exercitu suo multotiens dampnificatum repulisse, et 'meliorem partem in martio certamine contra omnem Angliæ nobilitatem sæpius reportasse. Et ad cumulum iræ et commotionis suæ audierat, quod ipsi Walenses, expirantibus treugis circa festum Sancti Aelphegi, rapinis, cædibus, et incendiis intendentes, homines partes Penbrokiæ inhabitantes hostiliter invaserunt, et feraliter ex eisdem quamplurimos peremerunt, et quos elapsos vivos reliquerunt probrosis conviciis affecerunt. Unde ipse Willelmus graviter regi est conquestus; cui rex; "Expone, expone" igitur, frater carissime, thesaurum, quo abundas, ad "nostrarum ultionem injuriarum." Sed Willelmus, minas minis accumulans et probra contumeliis adjungens, asseruit hæc omnia a consensu et favore proditorum Anglorum subdole processisse. Et post paululum, quod in genere confuse dixerat, in multorum nobilium dedecus specificavit. Unde comes Gloverniæ

¹ instantiam] instantem, MS.² pro se querere is written in the margin with a style.

et comes Legrecestræ, non mediocriter verecundati, A.D. 1258. erubuerunt. Et adhuc convicia in comitem Legreces-
triæ magis multiplicans, ipsum fuisse veterem prodi-
torem et mentitum fuisse, ausus est palam coram rege
et multis magnatibus contumeliose protestari. At
comes ira accensus et stomachatus respondit, "Non
" non, Willelme, non sum filius proditoris sive pro-
" ditor; dissimiles fuere nostri genitores." Et volens
tantam injuriam ilico vindicare, et in ipsum W[illel-
mum] ultor manifestus irruere, vix est per ipsum regem
qui se interposuit impeditus; et sic ad tempus quievit
comitis indignatio. Dampna quæ Suwallia in memo-
rato certamine perpressa est contra Walenses, non est
leve recitare. Victores igitur effecti, sese frumento,
sale, et aliis sibi necessariis, quibus antea indiguerunt,
prudenter instaurarunt.

Answer of
Simon de
Montfort.

Losses of
the South
Welsh.

*Submonetur militia Angliæ ad conterendam inso-
lentiam Walensium.*

In crastino autem et diebus sequentibus habuerunt
diligentem tractatum dominus rex et magnates, quo-
modo contererent Walensium tam intolerabilem cum
irruptioni[bus] suis crebris insolentiam. Submonetur
igitur generaliter tota Angliæ militia, ut omnes qui te-
nentur ad servitia militaria domino regi sint prompti et
parati sequi regem in Walliam, cum equis et armis,
die Lunæ ante Nativitatem beati Johannis Baptistæ,
apud Cestriam. Unde murmur et [multiplex queri-
monia in populo resonabat, eo quod rex tam crebro
sine profectu vel honore suos nobiles depauperat et fa-
tigat et, instante tempore messium, totiens scutagium
exigens inquietat, maxime cum fames inaudita popu-
lum coegerat animas exhalare. Rex autem, minime
regni pericula considerans, et pecunia carens et omni
thesauro destitutus,¹ contulit ilico propere et incir-

All owing
military
service
summoned
against the
Welsh,
17 June.

¹ destitutus] constitutus, MS.

A.D. 1258. cumspecte, licet in proximo guerram moturus, Thomæ f. 207. de Sabaudia, quondam comiti Flandriæ, qui in lectica The king's gifts to Thomas of Savoy and William de S. Hermete. nuper infirmatus vectus venerat, mille marcas; et cui-dam Pictavensi, qui consuevit ipsi regi in mensa cibum ejus scindendo ministrare, ducentas libras. Ipsi vero, non pensantes pericula regi imminencia, omnia patulis sinibus receperunt. Thomas autem refertis clitellis ilico ad partes, salutata regina (cujus munera, sicut nec [regis], repulit),¹ transmarinas, ut Taurinam confunderet civitatem, non curando de obsidibus, remeavit. Nomen Pictavensi memorato est Willelmus de Sancto Hermete; hic adhuc recedere recusans munera expectabat uberiora.

Consecratur Karleolensis.

Robert de Chausede consecrated bishop of Carlisle, 14 April. Consecratus est in episcopum Karleolensem magister Robertus de Chausede, clericus reginæ, Londoniis apud Bermundeshei, die sanctorum Tyburtii et sociorum ejus, ab episcopis Saresberiensis et Bathoniensis.

Obiit archiepiscopus Armachanus Londoniis.

Death of the archbishop of [Tuam]. Eademque septimana, obiit archiepiscopus Armachanus² Londoniis, qui quandoque decanus ecclesiæ Sancti Pauli Londoniis extiterat.

Tribulationes Eboracensis multiplicantur.

The Pope's hand heavy against the archbishop of York. Tempore quoque sub eodem, aggravavit manum suam dominus Papa super archiepiscopum Eboracensem, et deteriorata est ejusdem quoad³ sæculum conditio, et quoad Dominum meliorata; multiplicibus enim persecutionibus patientia suscipit incrementum. Et sic est, secundum beati Edmundi Cantuariensis archiepi-

¹ MS. repeats *ad partes*.

² A mistake for the Archbishop

| of Tuam, Walter de Salern.

³ *quoad*] *coad*, MS.

scopi vaticinium, martirio subarratus. Legimus utique A.D. 1258. multos sine sanguinis effusione martirio fuisse coronatos. Præter enim alia scandala¹ multa præcedentia, jam aufertur crux ab eo, quam consuevit clericus primus ante ipsum bajulare. Renuit tamen adhuc *genua*^{3 Reg. xix. 18.} flectere *Baal*, indignis barbaris opima beneficia ecclesiæ suæ, quasi *margaritas porcis*, immo spurcis, S. Matt. vii. 6. distribuere.

Episcopus Herefordensis polipo percutitur.

Episcopus Herefordensis turpissimo morbo, videlicet *Illness of morphea*, Deo percutient[e], merito deformatur, qui *the bishop of Hereford.* totum regnum Angliæ proditiose dampnificavit.

Edwardus tradit maneria sua W[illelmo].

Edwardus domini regis primogenitus tradit terras *Edward gives his manors in charge to William de Valence.* et optima maneria sua quæ ex dono patris sui optinuit, videlicet Stanfordiam, Graham, et alia multa, quasi ad firmam vel custodiam Willelmo de Valentia, qui multo thesauro abundavit; ut sic patris sui thesauris supere[f]fluentibus suæ subveniret egestati et satisfaceret aviditati. Quod in triste factum est ambobus præsagium futurorum; ut juvenis, videlicet cum ad plenam regni perveniret possessionem, vastator foret ejusdem et dissipator; et Willelmo, ut suis foret superfluitatibus spoliandus.

De adventu fratris Mansueti.

Tempore sub eodem, venit in Angliam quidam frater *Mansuetus sent to England from the Pope.* de ordine Minorum, nomine Mansuetus, a Papa, rege procurante, missus, sequens magistri Erloti vestigia, maxima roboratus potestate; in tantum ut votis mutatis absolveret, ut dicebant, regales quoscunque² pro libitu

¹ *scandala*] *scandalia*, MS.

² *quoscunque pro libitu*] Written over an erasure.

A.D. 1258. vellet excommunicatos, et falsidicos et perjuros justificaret, unde multi rei audaciam sumpserunt delinquendi. Nam facilitas veniæ peccandi parit occasionem, sed prudentibus sibilum et derisum, sicut sequens sermo plenius declarabit.

Responsum est regi in parlamento Londoniis.

Answer of the nobles in parliament to the king's demands for money for the affair of the kingdom of Apulia. Eodemque tempore, cum instanter et constanter respondissent magnates regni communiter regi, qui cum magna instantia in memorato parlamento urgeret pecuniam infinitam sibi dari postulasset pro negotio Apuliæ expediendo et aliis arduis promovendis, quod nullo modo potuerunt sine eorum irrestaurabili subversione totiens inaniter substantiolas suas usque ad exinanitionem¹ effundere. Et si inconsulto et indecenter regnum Apuliæ ad opus Edmundi filii sui a Papa comparasset, suæ imputet simplicitati, et quod incircumspecte et absque suorum consilio nobilium præsumpsit, tanquam spreto deliberationis et prudentiæ, quæ solet rerum exitus præmetiri, prout potest, ducat ad effectum qualem qualem. Debuitque profecto ex sapientia fratris sui regis Alemanniæ Ricardi exemplariter erudiri, qui ex dono Papæ oblatum regnum Apuliæ, nuntiante hoc

207 b. magistro Alberto, respuit memoratum; maxime cum tot incognita regna cum linguis variis, tot principatus, tot civitates, bellatoribus et armis communitæ, mare et montes et laboriosa locorum distantia, Angliam dividunt ab Apulia;² et quod plus formidat, et merito, Romanæ curiæ cavillationes et Apulorum proditiones multiformes, qui etiam affines et cognatos venenata suffocant potione; veruntamen ne domino Papæ, qui ratione officii sui supereminet principibus et prælatis universis et ipsum comitem ad tantam eminentiam præelegit amicabiliter,³ protervire videretur, rescripsit significans,

¹ *exinanitionem*] *exinnationem*, MS.

² *Apulia*] *Apuliam*, MS.

³ MS. repeats *ne*.

quod consilio suo libens inclinaret, si cruce signatos A.D. 1258. omnes sibi concederet in adiutorium, quod honeste fieri posset propter civitatem Nuceræ, quæ in Apulia infidelibus inhabitatur, et dimidium expensarum in illa guerra exponendarum, et quasdam civitates et castra, quæ dominus Papa tunc temporis habuit, cum bonis obsidibus; ut ibidem tutum, cum illuc veniret, habere valeret receptaculum, et prævii nuntii contra rebelles, si qui insurgerent, tutamen et refugium; præterea scriptorum bonorum patrocinia, bulla Papali consignata.

Qualiter Papa circumvenit regem.

Cum autem hæc omnia dominus Papa intellexisset, The Pope's crafty policy in the affair. his postulationibus nullatenus voluit assentire. Missis igitur nuntiis tacitis et archanis, qui vulpinis sermocinationibus bene no[verint] animos audientium alienare, circumvenit supinam et credulam regis simplicitatem; offerendo ei ad opus filii sui junioris, scilicet¹ Edmundi, regnum Apuliæ, ad hoc effectui mancipandum, consilium et auxilium efficacissimum impendendo. Unde cor regis pro ista umbratili promissione adeo est elevatum et infatuatum, ut quicquid habuit vel habere potuit, Papæ et suis nuntiis prodigaliter dispersit, confidenter promittens ampliora. Unde certatim advenerunt in Angliam nuntii papales ultramontani, sterlingorum speciem Papal messengers. olfacientes, ad regem, ut opima munera reportarent; utpote episcopus Bononiensis,² qui ex parte Papæ anulo quodam dictum Edmundulum de regno Apuliæ investivit, Messanensis³ quoque archiepiscopus, qui non vacuus recedebat, nunc frater Johannes de Diva, nunc magister Bernardus, nunc magister Senisius,⁴ nunc Rustandus,

¹ *scilicet . . . Apuliæ* Written over an erasure.

² Ottaviano Ubaldini.

³ John.

⁴ *Senisius . . . Erlotus* Written

over an erasure. *Senisius* is probably the same person as *Bernardus*, Bernard of Siena. See above, p. 582.

A.D. 1258. nunc Erlotus, et multi alii, quos longum esset enumerare; quosque omnes et singulos dominus rex cum summa reverentia suscepit et honore, in dampnum tamen totius regni sui et subversione[m]. Magnates igitur Angliæ, quia prælati meticulosi siluerunt, merito provocati, regis, si quomodolibet possent, vias dirigere conabantur.

Obiit archiepiscopus Treverensis.

Death of
the arch-
bishop of
Treves.

Tempore sub eodem obiit archiepiscopus Treverensis,¹ qui duci Braibantiæ² confœderatus regi Alemanniæ adversabatur.³

Contradicitur regi auxilium pecuniare postulanti.

The king
persuades
the abbat
of West-
minster to
become
surety for
a large
sum for
him.

Diebus quoque sub eisdem, cum constanter et præcise respondissent quasi uno ore magnates regni in parlamento regi, cum urgender auxilium ab eis postu-lasset pecuniare, quod nec voluerunt nec potuerunt amplius sustinere tales extorsiones, rex iratus ad alia se convertit astutiæ argumenta, ut ab ecclesia pecuniam abraderet infinitam. Allocutus est igitur primo abbatem Westmonasteriensem, et ab ipso infatuato pollicitis fallacibus [obtinue] ut sigillum suum et sui conventus apponeret tali cartæ, ut videlicet fidejuberet pro ipso rege in tanta pecunia, quæ ad duo milia marcarum et quingentas marcas ascenderet, ut sic daretur perniciosum exemplum ab aliis cœnobiis tantundem extorquendi.

De adventu Symonis Passelewe ad Sanctum Albanum.

Simon
Passelew
is sent to

Festinavit igitur dominus rex cum talibus literis ad alia cœnobia dictum Symonem transmittere, ut idem

¹ Arnold of Isenburg.

² Henry III.

³ *adversabatur*] adversabantur,
MS.

onus subirent eorum abbates; in quo facto rex suam A.D. 1258. non mediocriter famam denigravit. Patuit enim in ipso facto quam sitienter desideravit ecclesiam irre-^{various abbats for the same purpose.} staurabiliter prægravare. Ipse igitur Symon Passelewe, domini regis clericus et consiliarius, subdolos et mendax, cupiens regalia præcepta, licet indecentia, explere sed non expedire, venit Waltham festinanter; et ostendens regis literas deprecatorias, ut simile onus sibi susciperent abbas¹ et conventus de Waltham, quod abbas Westmonasterii sibi susceperat benigne bajulandum, videlicet ut fidejuberet per literas suas et conventus in duabus milibus et quingentis marcis pro rege persolvendis; ostenditque abbatis Westmonasterii literas super hoc et conventus patentes et consignatas. Quod cum intuitus [esset] abbas de Waltham, expavit^{His interview with the abbat of Waltham. f. 208.} vehementer, sciscitabaturque ab eo, si tales literas haberet ad alia coenobia dirigendas; cui Simon; "Habeo utique ad Sanctum Albanum et Radingum et alibi." Inito igitur consilio cum suo conventu in capitulo, respondit Symoni, quod nullo modo (quicquid super hoc fecissent abbas et conventus Westmonasterii, qui de necessitate domino regi favebant, et quos oportuit ipsi, utpote ecclesiæ suæ restauratori, etiam in difficilibus obedire) [vellet] pro rege de tantæ pecuniæ quantitate fidejubere vel se quomodolibet obligare; nec licet, sicut scriptum est in Decretalibus,² videlicet in tractatu de obligationibus, alicui prælato suam ecclesiam tanto supponere discrimini et periculo. Cui Symon; "Dominus rex vobis faciet securitatem, qualem vultis literatorie de vestra vobis solvenda indubitanter pecunia." Cui abbas; "Nolumus cum domino rege habere occasionem placitandi vel decertandi; non valemus a pari contendere, nec ipsum,

¹ Simon de Seham.

² "Firmiter inhibemus ne quis præsumat ecclesiam sibi commissam pro alienis gravare debitis aut

"literas alicui seu sigilla concedere, quibus possent ecclesiæ obligari." Decret. iii. tit. 23 *De Solutionibus* (p. 167, ed. Antv. 1648.)

A.D. 1258. " si malorum consilio enervaretur, destringere vel justificare." Cui Symon; " Miseremini, miseremini pro Deo, domino vestro et patrono speciali. Interdicitur enim in proximo, scilicet infra triduum vel quadriduum, capella ejus, et postea sequentur duriora, nisi precibus ejus obsecundetis, et ut bene nostis, ipse regum Christianissimus et piissimus non sustineret abesse sollenniis, pro infinita auri obrizi quantitate."

Cave.

Quam studiose conabatur Symon flectere abbatem et conventum Sancti Albani.

The abbat of Waltham communicates with the abbat of St. Alban's. Cum autem nec sic, nec aliis ambagibus et mendaciis,¹ minis minas accumulans, [profecisset,] iratus recessit et iter versus Sanctum Albanum [fecit] una cum socio suo regis clerico quodam, ut et abbatem et conventum suis fraudulentis commentis voluntati regis per fas [aut] nefas quomodolibet inclinaret. Abbas autem de Wautham clam et festinanter significavit abbati de Sancto Albano, qualiter per omnia actum est de subdolis et perversis persuasionibus Simonis Passelewe, qualiter voluit, ut ad regis urgentem petitionem ecclesiam de Wautham ad solutionem duarum milium et quingentarum marcarum pro rege obligaret, et pro ipso per scriptum abbatis et conventus fidejuberet. Et ecce dictus Symon, (immo verus Synon,) ante horam capituli venit ad Sanctum Albanum, qui finxit se venisse ea die de Londoniis et fere tota nocte equitasse; unde inclinans caput suum sedili, quo sedit, dormitavit; cum tamen de Wautham venisset immediate. Et festinanter accedens ad abbatem, ingemiscens ait; " Domine, maxima necessitas coegit in hac nocte dietam, quæ est inter Londonias, me sociumque peragrarè." Et ostendens literas regias, quæ aliam summam quam ipse

Simon
Passelew
at St.
Alban's.

¹ mendaciis] mendacibus, MS.

S[ymon] ore expressit continebant, et similiter literas A.D. 1258. abbatis et conventus Westmonasterii, quod videlicet petitioni regis prompto favore consenserant, in propatulo monstravit, ut sic et abbatem et conventum Sancti Albani regiæ flecteret voluntati exemplariter. Promisit etiam ex parte regis, quod cartam qualem vellemus in promptu haberent de solutione pecuniæ, quam petiit ad horam sub obligatione literatoria præstari, quæ ad duo milia et quingentas marcas ascendit. Et si contradiceret abbas, regiam in perpetuum incurreret indignationem, quia imminebat suspensio capellæ, quod nullo modo sustineret. Obstupuit igitur abbas et conventus, immo quilibet auditor, de tanta regis tyrannide et astutia; maxime cum scriptum super hoc abbatis et conventus instantissime simile scripto ab abbate et conventu Westmonasterii rex optinuerat. Inito igitur in capitulo consilio, responsum est præcise,¹ quod nullo modo regis petitioni poterant [assentire], quia contra prohibitionem Papæ et jus et honestatem hoc fieret manifeste. Et ostensa sunt ei instrumenta, et quoddam speciale abbati Garino, quondam abbati de Sancto Albano, et successoribus ejus directum,² in quo continetur, quod nullo modo ecclesiam suam sub poena suspensionis et interdicti ac excommunicationis obligarent. Maluerunt igitur abbas et conventus Sancti Albani indignationem regis terreni injusta postulantis incurrere, quam Regis cælestis offensam transgrediendo papalem prohibitionem subire, et vinculis anathematis innodari. Quod cum audisset S[ymon], alacriter respondit, favorabilem et serenum vultum omnibus ostendendo; "Amici carissimi, ne super hoc aliqua-
"tenus sollicitemini. Habet enim dominus rex noster
"quendam fratrem sanctissimum, nomine Mansuetum,
"de ordine Minorum, a Papa ad cautelam destinatum,
"qui omnes juramentorum transgressores in hac regis
"urgentissima necessitate, qui eidem suffragabuntur,

Refusal of
St. Alban's
to the
king's de-
mands, as
they would
incur ex-
communi-
cation by
complying.

Simon's
rejoinder
and
threats.

¹ *præcise*] *præcite*, MS.

² *directum*] *directo*, MS., altered to *directa*.

A.D. 1258. " plenam habet potestatem et promptissimam voluntatem absolvendi. Si autem in hoc casu domino regi non obsecundaveritis, ilico Londonias ad ipsum revertens,¹ eidem nuntiabo, quod et ipsius regis reverentiam et patrocinium et dicti fratris beneficium contempnitis et potestatem." Responsumque est Symoni; " Non sanum videtur, velle excommunicari et absolvi; sicut non deberemus consentire alicui incertori dicenti, 'Frange crus vel aliud membrum tuum' intrepidus, inveniam tibi optimum chirurgum,² qui 'confractum consolidabit.' Præterea si hoc faceremus, multipliciter peccaremus. Primo, scienter mentiremur. Item signa nostræ, quæ sunt pignora testimonialia fidei nostræ, si apponerentur, clamarent contra nos, quod inique egimus; hoc nullo modo faceremus." Ad hæc Symon; " Quid sibi vult istud? Recedamne vacuus? Credet dominus meus, quod aliqua convicia suscitaverim inter ipsum et vos; et sic in meum caput, cum insons fuerim, omnis culpa redundabit. Ut quid patitur dominus rex talem repulsam? Nihil habetis, nisi quod dominus meus rex vel ejus progenitores reges vobis contulerunt. Unde tenemini ex jure, ipsi in tam districto casu, cum omnia sint principis, suffragari." Ad hæc responderunt abbas et conventus; " Omnia vere sunt principis tuitione, non destructione. Hoc est quod juravit rex in sua coronatione, et postea multotiens, et ideo his tuis cavillatoriis suggestionibus nullatenus consentimus." Hæc cum audisset S[ymon], ad aliud genus deceptionis se convertens, ait; " Si non aliud pro rege facere volueritis, saltem hoc faciatis; conficite literas super postulatione regia favorabiles secundum postulationem suam et desiderium, et confectas consignetis, et sigillatas in thesauro vestro penes vos reservetis, ut si emollitis quandoque cordibus³ vestris et humiliatis,

Subsequent arguments on both sides.

f. 208 b.

¹ *revertens*] revertentes, MS.

² *chirurgum*] cyrurgium, MS.

³ MS. repeats *cordibus*.

" cum se tempus offeret oportunum, illas promptas rex A.D. 1258.
 " vel ejus nuntius valeat invenire et habere. Et hoc
 " facite, ne penitus contemptus et protervitas vestra
 " videatur." Sed et ad hoc¹ abbas et conventus re-
 sponderunt; " Non, Symon, non; quia sic diceret et
 " dicere posses, quod consensimus et literas de consensu
 " confecimus, sicut est modo de literis abbatis, quas
 " ostendis, Westmonasterii. Et sic fieremus aliis, quos
 " aggredi et flectere cupis, in exemplum perniciosum,
 " quod nullatenus faceremus." Et sic confusus recessit
 temptator suo infecto desiderio.

The abbey
 finally
 refuses.

Quare tam plenarie hæc sunt præscripta.

Hæc igitur plene scripserim, ut sciat hujus lector
 pagina² quam graves sunt hostes domestici, et quan-
 tum regno et ecclesiæ iste S[ymon] degener Anglicus
 cupiebat novercari. Abbas igitur et conventus memo-
 ratus, domino regi moderate et amicabiliter scribentes
 et sese juste excusantes, imminetia pericula evaserunt.
 Symon autem, qui se cum juramento affirmavit regem
 Londonias ilico aditurum, non erubescens mendacii
 iterum redargui, versis loris Radingum raptim adiit,
 ut abbatem et conventum de Radingo consuetis falla-
 ciis muscipularet. Sed ipsi edocti et præmuniti viri-
 liter ei in faciem restiterunt. Et sic *iniquitas, quæ*
mentita est sibi, effectum caruit præoptato. Summam
 autem totius pecuniæ ideo præscribens perstrinxi to-
 taliter, quia hoc continebatur in regis petitione scripta,
 ut quælibet istarum quatuor domorum, scilicet West-
 monasterium, Sancti Albani, Radingum, et Waltham,
 fidejuberet pro altera in solidum, ita quod quælibet
 domus, ut pro se et qualibet trium, responderet in
 quingentis marcis, id est, duobus milibus et quingentis
 pro usuris; voluitque dominus rex habere hanc pecu-

Simon goes
 to Reading,
 but fails
 there.

Ps. xxvi.
 12.
 The
 amount
 tried to be
 got from
 the four
 abbeys.

¹ MS. ins. *respondit*.

| ² *pagina*] *pegine*, MS.

A.D. 1258. niam sub omni festinatione, ita scilicet ut oporteret ipsam mutuare a mercatoribus Causinis.

Quomodo fratres Minores sese ingesserunt et intruserunt ut haberent habitationem in civitate Sancti Edmundi regis et martiris.

The Franciscans forcethem- selves into St. Edmundsbury against the will of the abbey.

Sub eorundem temporum voluminibus, fratres Minores auctoritate papali sese ingesserunt et intruserunt in civitate Sancti Edmundi regis et martiris, invititis et contradicentibus ejusdem loci abbate¹ et conventu. Et introducti sunt et instituti violenter per laicorum manum, videlicet comitis Gloverniæ, quem constat esse dictorum abbatis et conventus adversarium, et Gileberti de Prestona. Paucis autem præcedentibus diebus, venerat abbas a curia Romana, qui sibi præcavens in futurum contra impetum dictorum fratrum scripto papali præmunierat; sed ilico postea impetrarunt fratres in contrarium, per hanc adjectionem, *non obstante*. Unde hæc audientes universi, non poterant satis admirari,² quod tam sancti viri, qui spontaneam paupertatem elegerunt, contempto Dei timore et tam reverendi martiris et hominum oblocutione et privilegiorum ac conservatorum tuitione, violenter illius nobilis ecclesiæ statum perturbarunt, quam certum est esse magnæ dignitatis et antiquitatis. Ne[c] sic angebat abbatem totus labor transalpinus, vel debita quibus involvebatur inæstimabilia³; et ad cumulum angustiarum suarum artatus, placito comitis Gloverniæ langoris elegit dilationes.

De continuatione et dilatione inchoati parlamenti.

Parliament prolonged to 5 May.

Duravit adhuc prælibati parlamenti altercatio, videlicet inter regem et regni magnates, usque diem Do-

¹ Simon of Luton.

² *admirari*] admirati, MS.

³ ii. m., i.e. duo milia marcat, in the margin.

minicam proximam post Ascensionem, et multiplican- A.D. 1258.
 tur contra regem variæ diatim querimonix, eo quod f. 209.
 promissa sua non observabat, contempnens claves eccle-
 siæ, et cartæ suæ magnæ totiens redemptæ tenore[m];
 fratres quoque suos uterinos' intolerabiliter contra jus
 regni et legem ut naturales terræ erexit, nec sine-
 bat breve aliquod exire de cancellaria contra eos. Et
 si omnium eorundem regis fratrum et aliorum Pic-
 tavensium [protervitas] fuisset intolerabilis, Willelmus
 tamen de Walentia omnium et universorum protervi-
 tatem superabat. Unde comes præcipue Legrecestrix Com-
 plaints of
 Simon de
 Montfort.
 non tamen regi sed universitati præcordialiter est con-
 questus, exigens instanter sibi justiciam exhiberi.
 Redargutus est insuper rex, quod omnes alienos pro-
 movet et locupletat, et suos in subversionem totius
 regni despicit et deprædatur. Et ipse tam egenus est,
 cum alii abundant, quod thesauri expers jura regni
 nequit revocar[e], immo nec Walensium, qui sunt homi-
 num quisquiliæ, injurias propulsare. Et ut brevibus
 concludatur, excessus regis tractatus exigit speciales.
 Rex autem ad se reversus, cum veritatem redargutionis
 intellexisset, licet sero, humiliavit se; asserens se iniquo
 consilio sæpius fuisse fascinnatum, promisitque sub
 magni juramenti obtestatione super altare et feretrum
 Sancti Edwardi, quod pristinos errores plane et plene
 corrigens suis naturalibus benigne obsecundaret. Sed
 crebræ transgressiones præcedentes se penitus incredi-
 bilem reddiderunt. Et quia nesciebant adhuc magnates,
 quo nodo suum Prothea tenere voluissent, quia arduum Hor. i.
 Epist. i. 90.
 fuerat negotium et difficile, dilatum est parlamentum,
 usque ad festum Sancti Barnabæ apud Oxoniam dili-
 genter celebrandum. Interim optimates Angliæ, utpote
 Glovernix, Legrecestrix, et Herefordix comites,¹ comes- Confedera-
 tion of the
 nobles.
 que Marescallus, et alii præclari viri, sibi præcaven-
 tes et providentes, confœderati sunt; quia pedicas et

¹ comites] Written with a style in the margin.

A.D. 1258. laqueos alienorum vehementer formidabant et regis retiacula suspecta nimis habuerant, veniebant cum armis et equis, et comitatu copioso communiti.

De temporis intempestiva qualitate.

Great mortality.

Ipsa quoque anno, Borea per plures menses continue flante, cum jam Aprilis et Maii et Junii pars potissima pertransierant, vix flosculi rari et parvi cum paucis germinibus pullulantibus apparuerunt, unde spes fructuum est suspensa. Def[ic]iente insuper annona, pauperum multitudo innumerabilis mortua est. Et inventa sunt passim eorum corpora tumida præ fame et liventia, quina vel sena in porcariis, sterquiliniis, et lutosiis plateis, in semetipsis morticina miserabiliter tabefacta. Nec ausi sunt, qui domos habebant, perituros propter tabem et contagia infirmorum in suam propriam inediam hospitari. Et cum plura corpora mortua invenirentur, factæ sunt in cimiteriis amplæ fossæ et capaces, in quibus reponebantur corpora plurimorum.

Mittuntur sollempnes nuntii ad regem Francorum.

Embassy from the barons to the king of France.

Prolabentibus autem diebus ante parlamentum Oxoniæ, missi sunt sollempnes nuntii, videlicet de electis Angliæ comitibus et baronibus in Franciam ad regem Francorum, ut aliquam ab eodem accipientes consolationem saltem per ipsum in suo proposito non impedi- rentur, quia regnum Angliæ perturbatum ad commodum proprium et omnium regionum vicinarum ordinare et pacificare, quod multo tempore per regis supinam simplicitatem pervertebatur, satagebant.

Johannes Mansel fundat unam ecclesiam, et ibi ordinat canonicos.

Founda- tion of Bilsington priory

Anno quoque sub eodem, dominus Johannes Mansel, Beverleie præpositus, domini regis clericus et consiliarius specialis, vir quidem prudens et circumspectus ac

dives, prudenter considerans quoniam regis gratia non A.D. 1258. est hæreditaria vel prosperitas mundi semper duratura, ^{by John Mansel.} unam domum¹ religiosorum, scilicet canonicorum regularium, fundavit et gratanter locupletavit, juxta Romaniam, ad duo miliaria supra mare, et illam canonicis instauravit; exemplo Petri Chaceporc, qui quandam domum² ejusdem ordinis paucis retroactis diebus pie ac feliciter fundaverat, informatus, ut sic per bona tempora[lia] transeuntes non amitterent sempiterna.

De morte archiepiscopi Eboracensis Sewali.

Et circa Ascensionem, archiepiscopus Eboracensis, ut ^{Death of Sewal, archbishop of York, 2 May.} cum Domino ascenderet et de carcere mundi ad cælum ascendens avolaret, dum constanter contra Romanæ curiæ tyrannidem quoad poterat pro ecclesia sua viriliter dimicavit, multis tribulationibus lacessitus, pro ista vita mundiali regnum cælorum, ut veraciter creditur, suis laureatus meritis commutavit. Iste vero archiepiscopus Sewalus, beati Edmundi sequens ves- f. 209 b. tigia pedetentim, utpote ipsius in scolis auditor, discipulus, et conscolaris, ipsi nitebatur prorsus feliciter assimilari et in moribus conformari. Nec censeo prætereundum, quod huic suo carissimo beatus Edmundus, lector in theologia Oxonialis, dicere consuevit discipulo speciali; "O Sewale, Sewale, martir' ab hoc sæculo " transmigrabis, ferro vel saltem gravibus et insuperabilibus in mundo tribulationibus impetitus et trucidatus. Veruntamen sit tibi consolator, Qui suo " Psalmigrapho inspiravit, dicens, *Multæ tribulationes* Ps. xxxiii. ^{19.} *justorum, de quibus omnibus quandoque liberabit eos Dominus.*" Constat autem profecto, multos a sæculo martires sine sanguinis effusione, ut beatum Johannem Evangelistam et multos alios, transmigrasse.

¹ Bilsington, near Romney.

² Ravenston priory, Bucks, founded by Henry III. out of the

lands of Peter Chaceporc. See above, p. 484.

A.D. 1258.

Qualiter se habuit morte imminente.

His prayer
with death
in pros-
pect.

Hic quoque sanctus archiepiscopus, cum mortem suam indubitanter, ut transiret ab hoc mundo, præsensisset, erigens se junctis manibus et in cælum vultum intendens lacrimantem, ait; "Domine Jesu Christe, judicum Justissime, novit infallibile examen Tuum, quam Papa, quem supra ecclesiam Tuam constitui permisisti gubernandam, meam multipliciter fatigavit innocentiam, pro eo, ut Deus scit et mundus non ignorat, [quod] indignos prorsus et ignotos nolui admittere ad regimen ecclesiarum, mihi, licet indigno, a te commissarum. Veruntamen, ne ex contemptu papalis sententia, quamvis injusta, fiat justa, humiliter postulo absolvi talibus vinculis irretitus. Sed ante summum et incorruptibilem Judicem ipsum Papam appello, et erunt mihi testes cælum et terra, quam injuste impetivit me et lacessitum multipliciter scandalizavit." In amaritudine igitur animæ scripsit Papæ, exemplo Roberti Lincolnensis episcopi provocatus, dolens inconsolabiliter, quod tam multiformiter ipsum fatigarat, (eo quod inexpertos et linguæ Anglicanæ ignaros renuit, ut jam dictum est, acceptare,) nunc suspendendo, nunc ab ecclesia eliminando, nunc crucem auferendo, nunc palam per regnum horribiliter invitis excommunicantibus excommunicando, et diversimode famam suam, non sine magnis dampnis temporalibus, denigrando. Conquestus est insuper graviter, quod impetus quorundam clericorum, auctoritate papali protervientium, præcipue magistri Jordani, ad decanatum¹ hiantis, ægre sustinuerat sed patienter, ut probra patris, non ut Cham revelando deridere[t], sed ut Sem absconderet et vela- ret, hoc breviliquium ad memoriam sæpius revocando

His remon-
strances
with the
Pope, fol-
lowing the
example of
Grosse-
teste.

"Et Cham pandendo patris es, Sem probra tegendo."

¹ i.e. of York. See above, pp. 586, 624.

Humiliter igitur in scripto suo et instanter, sicut A.D. 1258. memoratus episcopus Lincolniensis R[obertus] fecerat, petiit ut consuetas tyrannides temperaret, humilitatem sanctorum prædecessorum suorum sequendo. Dixit enim Dominus Petro, *Pasce oves meas*, non tonde, S. Joh. xxi. 17. non excoria, non eviscera, vel devorando consume. Sed dominus Papa, subsannans et contempnens, indignationem concepit non minimam; eo quod in tantam Anger of the Pope. temeritatem et præsumptionem proruperunt, ut dominum Papam auderent quomodolibet sollicitare; et tam archiepiscopi Sewali quam dicti Roberti Lincolniensis salubribus monitis renuit inclinare.

Qualiter Dominus jam incepit pro ipso operari.

Contigit una dierum, morbo ingravescente quo te- Miracle in his last illness. nebatur mortifero, sitiens aquam fontanam sibi petiit exhiberi, quam oblatam devote benedixit, quia, ut ei dicebatur, erat infirmitati ejus inutilis. Et cum gustasset, sensit vini non aquæ saporem, et reprehendens ministrum, quod ipsum decepisset, inquit; "Quare me in potu decepisti? Ubinam hæc invenisti?" At ipse; "Domine mi, in fonte; nec ibidem solus fui;" et monstratis duobus ministris de circumstantibus, subdidit, "Ecce testes fide digni." Et gustantes, vini novi bonitatem approbant. Quod cum comperit archiepiscopus, ne ministri illud disseminarent, ebibit quod erat in calice totum, et ministros, ne hoc dicerent, ut erat dulcis alloquio, suaviter flagitavit. Hæc ante mortem suam diebus ultimis evenerunt.

De immanitate fumis tunc temporis ingrassantis.

Anno eodem, circa festum Trinitatis, immanis pestis 19 May. et intolerabilis populum præcipue plebeium invasit et Deaths in London from famine. afflictum miserabiliter peremit, ita ut [si] de aliis taceam miseriis, hanc arbitror recitandam. In civitate Londoniarum, ubi jam quindecim milia pauperum perie-

A.D. 1258. rant fame, contigit ut acclamaretur palam; "Ite, ite
 "egentes ad partitionem panis illius nobilis;" et per-
 sonam et locum designavit præco pauperibus, ubi et a
 quo benedictionem reciperent elemosinarem, pau¹ . . .

f. 210.

Demands
 of Alfonso
 X. from
 Richard of
 Cornwall.

. et² procaces, exhortabaturque minis ad-
 junctis, ut regno suo Alemanniæ cederet et recederet
 festinanter. Respondit autem rex ilico alacriter et
 imperterritus; "Si me hostiliter impetiturus advenerit,
 "inveniet me paratum in occursum ei extra limites
 "regni mei, et in ore gladii ipsum recepturum." Rex
 autem Hispaniæ magis inde provocatus, additis sibi
 regum Arragonum et Nawariæ viribus, versus partes
 Ytaliæ dum lora dirigeret, Sarraceni Hispaniæ Cordu-
 bam occupare conabantur. Quo audito, rex regrediens
 impetus eorum refrænabat. Veruntamen nuntios so-
 lempnes et præclaros ad dominum Papam destinavit,
 appellantes et allegantes pro jure ipsius regis Hispa-
 niæ, ne curia Romana alium ad imperium admitteret
 gubernandum quam regem Hispaniæ excellentissimum,
 qui plus quam omnes reges Christiani Christianitatis
 fines potenter ampliaverat. Quibus Papa pro rege

The Sara-
 cens attack
 Cordova.

He appeals
 to the Pope
 against
 Richard.

Answer of
 the Pope.

Alemanniæ respondit; "Fili carissimi, novit et nosse
 "tenetur discretio vestra, quod hic processus et ordo
 "competens et consuetudo ab antiquo approbata
 "et usitata [sit], ut regnum Alemanniæ sit quasi
 "arra imperii, dignitas præambula, et possessio primi-
 "tiva. Elaboret igitur dominus vester rex illustris
 "Hispaniæ prudenter et potenter primitus, ut a clero
 "et nobilibus Alemanniæ, ad quos jus spectat elec-
 "tionis, in regem Alemanniæ rite electus apud Aquis-
 "granum, ut antiqua consuetudo est, consecratur, in

¹ A leaf is lost from the MS. here. The passage inserted here in Parker's and Wats's editions is made up from "Matthew of Westminster," p. 365 (1601), but transposed, and some lines interpo-

lated, one (the mention of the price of corn) from Hemingburgh, p. 303 (ed. Hamilton).

² This is nearly the same as has been given above, pp. 657, 658.

“ regemque solempniter coronetur. Quo facto, nos A.D. 1258.
 “ secundum quod poterimus, Deum habentes præ ocu-
 “ lis, in promotione domini vestri præclari regis His-
 “ panie, multiplici honore condigni, favorabiles erimus
 “ et benigni.” Nuntii igitur responsum tam Papæ<sup>The am-
bassadors
advise</sup>
 quam regis in trutina rationis perpendentes, istum
 rigoris ordinem domino suo regi Hispanie nuntiabant,<sup>Alfonso to
protect his
own king-
dom.</sup>
 consulentes utiliter, ut regnum suum, cui Sarraceni
 insidiabantur, sapienter custodiret. Hæc cum magna-
 tibus Ytalicis innotuissent, multi dexteras regi Aleman-
 nie dantes ei fidelitatem spontaneam dederunt incli-
 nantes. Rex autem eos benigne suscipiens, liberavit<sup>Many
submit to
Richard.</sup>
 quasdam civitates Alemannie, quas prædecessores sui
 obligaverant, data maxima pecunie quantitate.¹ Unde
 Alemannorum potentum gratiam incomparabilem sibi
 rex lucrificisset, si armipotens extitisset in viribus,
 sicut fuerat in consiliis prudens et circumspectus.

Abbas Sancti Edmundi rediit a curia Romana.

Fratres Minores ædificaverunt in eadem villa.

Diebus² vero eisdem, abbas³ Sancti Edmundi regis<sup>The Fran-
ciscans
build their
house at
St. Ed-
munds-
bury in
spite of the
abbat.</sup>
 et martiris, morosa dilatione et sumptuosa in curia
 Romana protracta, rediit domum in debitis expensarum
 non minimis obligatus. Fratres insuper Minores, ut
 præactum est, abbate et conventu reclamantibus, sibi
 mansionem ædificabant. Abbas tamen, cum extitit
 nuper Romæ, impetraverat privilegium ne fratres hoc
 aliquatenus attemptarent. Sed ipsi, adjecta hac clau-
 sula, *Non obstante, etc.*, omnia impetrata infirmabant.

De parlamento apud Oxoniam et de fratribus regis.^{adhuc.}

Instante vero festo Sancti Barnabæ Apostoli, mag-^{June 11.}
 nates et nobiles terræ ad parlamentum, quod Oxonia<sup>Parliament
at Oxford.</sup>

¹ MS. repeats *liberavit*.

² From here to the end of the
volume a different hand is used.

³ Simon of Luton. See above,
p. 688.

A.D. 1258. tenendum fuit, properabant, præceperuntque omnibus, qui eisdem servitium militare debuerant, quatinus cum ipsis venirent parati, veluti¹ corpora sua contra hostiles insultus defensuri. Quod et fecerunt, palliantes talem adventum, eo quod in Walliam contra hostes regis viderentur collatis viribus profecturi. Non mediocriter enim timebant, ne discordantibus partibus ab invicem guerra generetur intestina, et ne rex et ejus fratres Pictavenses alienos convocarent in auxilium

The nobles
summon
their fol-
lowers to
go there
armed.

The ports
guarded.
They de-
mand the
observance
of Magna
Charta.

They also
demand a
justiciary,
and other
things.

Their oath
to accom-
plish these.

The king
and Ed-
ward swear
to grant
them, but
his bro-
thers
oppose.

contra suos naturales. Magnates igitur præmuniti caute fecerunt portus maris communire. Parlamento autem incipiente, solidabatur magnatum propositum et consilium immutabile, exigendo constantissime, ut dominus rex cartam libertatum Angliæ, quam Johannes rex pater suus Anglis confecit et confectam concessit, quamque idem Johannes tenere juravit, fideliter teneat et conservet; quamque idem rex H[enricus] tertius multotiens concesserat et tenere juraverat, ejusque infractores ab omnibus Angliæ episcopis in præsentia sua et totius barnagii horribiliter fecit excommunicari, et ipse unus fuerat excommunicantium. Exigebant insuper sibi fieri justitiarium, qui justitiam faceret injuriam patientibus, æquanimiter divitibus et pauperibus. Quædam etiam alia regnum contingentia petebant, ad communem regis et regni utilitatem, pacem simul et honestatem. Quorum consiliis et provisionibus necessariis dominum regem frequenter et constantissime consulendo rogitabant optemperare, jurantes fide mediante et mutuo dextras exhibentes, quod non omitterent propositum prosequi pro pecuniæ vel terrarum amissione, vel etiam pro vita vel morte sua vel suorum. Quod rex recognoscens, graviter juravit consiliis eorum obsecundare, et Edwardus filius ejus eodem est juramento astrictus. Recalcitrabant autem Johannes comes Warenniæ, et fratres regis

¹ MS. *ins. ad.*

uterini, scilicet dominus W[illelmus] de Walentia cum A.D. 1258. aliis. Jubentur insuper portus Angliæ districtius custodiri, et portæ Londoniarum de noctibus, melioratis f. 210 b. repagulis, diligenter obserari. Unde quidam ait;

“ Per noctes portæ clauduntur Londoniarum,

Versus.

“ Moenia ne forte fraus frangat Francigenarum.”

Et cum per aliquot dies moram ibidem protelassent, quid in tam arduo negotio agerent deliberantes, ut videlicet dissipati regni statum resarcirent, in domo fratrum Prædicatorum convenerunt. Ubi iterum renovato redivivo fœdere et juramento, conceptum propositum suum firmaverunt, ut nec pro morte, vita, vel tenementis, odio vel amore, quomodolibet flecterentur aut enervarentur, quin regnum, in quo sunt nati homines geneales et eorum progenitores, ab ingenuis et alienigenis emundarent, et leges laudabiles reportarent. Et si quis hominum, quicumque sit, recalcitraret, etiam invitus eis cogeretur adjungi. Licet autem dominus rex et Edwardus filius ejus primogenitus juraverint, veruntamen prout potuit cœpit Edwardus renuere, simul et Johannes comes Warenniæ. Henricus vero filius Ricardi regis Alemanniæ fluctuando dicebat, se nullatenus tale juramentum sine licentia et consilio patris sui præstare; cui responsum est in propatulo, quod etiamsi pater suus adquiescere barnagio nollit, nec unum sulcum terræ in Anglia optineret. Juraverant insuper prædicti fratres nimis assertive, sub obtestatione mortis et vulnerum Christi, nunquam se castra vel redditus vel gardas, quæ frater eorum rex gratanter dederat, “dum vitales carperent auras,” resignaturos, quamvis comes Legrecestræ Symon sua castra, videlicet Kenelwrthe et Odiham, regi gratis concessisset, quæ etiam paucis ante diebus emendaverat. Sed hæc illis asserentibus, et juramenta irrecitabilia multiplicanti-
They meet at the Dominicans' house in Oxford, and renew their oaths.
Proceedings of Edward, John E. of Warrenne, and Henry of Almaine.
The king's Poitevin brothers.
Virg. Æn. i., 387, 388.
Threats of Simon de Montfort to William de Valence.

A.D. 1258. "reddes, vel caput amittes." Similiter et alii comites et barones dicebant, itidem constantissima assertione contestantes. Formidabant igitur non mediocriter Pictavenses, quid illis agendum sit ignorantes, quia si sese aliquo castro latitantes recepissent, omni munimine destituti, obsidione vallati, fame deficerent. Universitas enim regni popularis, etsi non nobiles, ipsos obsiderent, et castra eorum funditus dissiparent. Unde subito et clam, cum prandium pararetur, fugerunt, et ne putarentur velle fugere, simulabant se ad prandium velle residere. Qui fugientes ac sæpe respicientes, fecerunt aliquos de sua familia turres altissimas ascendere, ut specularentur si forte barones eos a tergo insequerentur; nec equinis parcebant lateribus, donec Wintoniæ, quasi ad alas electi Wintoniensis, in cujus sinu tota eorum spes reponeretur, trepidi pervenissent. Sperabant insuper in castris ejusdem electi tutissimum habere refugium. Interim nobiles firmitus confederati constituunt sibi justitiarium virum de terra Anglorum naturalem et ingenuum, militem illustrem et legum terræ peritum, Hugonem Bigot, fratrem comitis Marescalli, qui officium justitiariæ strenue peragens nullatenus permittat jus regni vacillare. Cumque ad notitiam magnatum prædicta fuga Pictavensium certius pervenisset, timebant ne alienigenas sic mari appropinquantes ad eorum subsidium advocassent, Pictavenses scilicet et alios transmarinos. Videntes igitur magnates moram trahere periculum, jusserunt districte toti familiæ suæ et omnibus suis imprisiis ad arma et equos celeriter avolare. Et ita terminatur parlamentum apud Oxoniam, fine terminato et certo non appposito.

Flight of the Poitevins to their brother Æthelmar, elect of Winchester.

The nobles make Hugh Bigod justiciary.

The nobles take up arms.

De Bruncalcione Romano senatore et Memfredo.

Richard frees from debt some German cities.

Ipsis quoque diebus, rex Alemanniæ Ricardus quasdam civitates regni Alemannici, quas prædecessores sui reges Alemanniæ impignoraverant et inæstinabili pecu-

niæ quantitate obligaverant, prudenter liberavit. Tre- A.D. 1258.
 verensis vero archiepiscopus,¹ qui diu languerat, ita ut The arch-
 crederetur multis ante diebus mortuus, significavit dicto bishop of
 regi, quod nisi rex Hispaniæ in succursum ipsius Treves
 archiepiscopi et ducis² Braibantiæ, qui eidem regi His- sends a
 panæ confederabantur, veniret, sicut certe promiserat, message
 ipsi memorato regi Alemanniæ Ricardo fideliter et inse- to him.
 parabiliter adhærentes obedirent. Multi insuper cives The cities
 civitatum Ytaliæ dextras ei dederunt, ipsius adventum of Italy.
 et promotionem ad imperium sitienter desiderantes.
 Brancaleo interim senator Romanus turres nobilium Outrages
 Romanorum diruit, et earundem dominos incarcerationi; of Branca-
 insuper parentes et affines cardinalium quamplurimos leone in
 suspendit vel mutilavit, et per omnia Romani populi Rome.
 consiliis nullatenus voluit discrepare. Senator autem
 fautor erat Memfredi principis, qui princeps ad impe-
 rium anhelabat; unde ambo odio habuerunt regem Opposition
 Alemanniæ et laqueos paraverunt et repagula contra of Man-
 dictionis objecerunt; et eo ipso Papa, qui senatorem fred to
 et principem Memfredum odio habuit, sæpedito regi Richard.
 Alemanniæ favorem impendit.

De nundinis Sancti Yvonis readquisitis.

Eodemque anno, per industriam abbatis Radulphi de Recovery
 Rameseye readpta est ecclesia Rameseya³ nundinas by the
 Sancti Yvonis plenarias, quas donatione regis Ædgari abbat of
 et aliorum antiquorum confirmatione optinuerat, quas Ramsey of
 etiam beatus Thomas archiepiscopus et martir scriptis the fair of
 suis autenticis roboraverat. Dedit autem idem abbas St. Ives.
 Robertus pro dictarum nundinarum recuperatione quin-
 gentas marcas argenti, ut dictum est. Has autem
 nundinas non proprio perdidit ecclesia delicto, sed ca-
 villatione aliena, ut pluribus manifestum est, falsidica.

¹ Arnold of Iseburg. He died
 15 Nov. 1257. See above, p. 682.

² Henry III.

³ See above, p. 296.

A.D. 1258.
f. 211.

Obiit Ricardus abbas Westmonasterii.

Death of
Richard of
Croxley,
abbat of
Westmin-
ster,
18 July.

He had
failed in
resisting
the king's
unlawful
demands.

Eodem anno, videlicet decimo quinto kalendas Augusti, non procul a Wintonia, obiit¹ Ricardus abbas Westmonasterii. Vir quidem elegans, facundus, juris utriusque peritus, canonici scilicet et civilis, regi specialissimus, in cujus etiam obsequio magnos et multos tam in transmarinis quam cismarinis partibus labores libenter consumpserat sumptuosos. Iste vero Ricardus abbatiam suam prudentia vehementi, qua excellenter choruscavit, duodecim carucis terræ et libertatibus quamplurimis augmentavit. Sed quia virtutibus se solent vitia quædam adjungere, iste Ricardus sigillum suum et conventus sui scripto cuidam regis apposuit, ut videlicet alii abbates in eodem nominati audacius sigilla sua apponerent et libentius. Quod quidem² scriptum tunc temporis confectum fuit, ut quidam abbates superiores in Anglia sese obligarent pro rege mercatoribus transmarinis in pecunia non minima, promissa tamen eisdem abbatibus et successoribus suis securitate ejusdem pecuniæ a rege persolvendæ, ecclesiarumque suarum servanda indempnitate. Sed quia hujusmodi promissioni fides non videbatur adhiberi indubitata, ipso solo in vanum consentiente, cæteri omnes viriliter restiterunt et unanimiter contradixerunt, hoc divino superaddentes consilio, quia si per eos fieret hujusmodi obligationis introitus, aliorum etiam supponebatur per eorum exempla contractus. Hujus autem Ricardi defuncti corpus delatum est Westmonasterium, et in ecclesia sua conventuali honorifice sepultum.

¹ He was said to have been poisoned at Winchester. See the Burton and Dunstable Annals; Annal. Monast., i. 460; iii. 211. He had been elected on the king's

side at Oxford; Burton Annals, id. i. 447. His mitre and pastoral staff inverted are drawn in the margin.

² *quidem*] quidam, MS.

Successit ei Philippus, qui ante confirmationem expi- A.D. 1258.
ravit.

Eligitur autem dominus Philippus, ejusdem monas- Philip, the
terii prior, in ejusdem domus abbatem. Quod cum prior, elec-
audisset, vix consensum attribuit, illam domini Papæ He avoids
gravissimam vehementer formidans constitutionem, sci- going to
licet quod oportuit Romam personaliter adire, cum cor- Rome for
poris et carnis oneraretur et ipse magnitudine. Maluit confirma-
tion.
enim, et melius fuit domi residere more pristino viven-
do, quam pro dignitate temporali tanto se exponere
periculo. Attamen fratrum exhortatione et legitima
omnium convictus electione, eisdem gratanter adquevit,
ita tamen quod pro confirmatione sua alios ad curiam
destinarent. Profecti autem quidam de eminentiori-
bus, propositis coram domino Papa causis et excusa-
tionibus absentiae electi sui urgentioribus, contradi-
centibus cardinalibus, vix tandem potuerunt gratiam
acquirere, data non modica pecuniae quantitate. Qui-
bus post negotia difficiliter expedita redeuntibus nun- His death.
tium est, eorum electum jam defunctum aliumque¹
in locum ejus quam citius subrogatum; qui vehementer
dolentes versus curiam iterum laborem festinanter
resumunt præhabitu.

De electo Eboracensi magistro G[odefrido].

Tempore eodem, convenientes canonici Eboracenses Godfrey de
elegerunt decanum suum, magistrum scilicet Godefridum Kimiton
de Kimitone, in archiepiscopum, qui Romam corporali elected
ter adiens, quamplurimis sumptibus et gravaminibus archbishop
consumptis peractoque laudabiliter negotio, quam citius of York.
remeavit incolumis.

De mortalitate hominum.

Circa idem tempus, tanta fames et mortalitas in- Famine
gruebat in terra, ut, ascendente summa bladi usque and mor-
tality.

¹ Richard de Ware.

A.D. 1258. ad pretium quindecim solidorum et ultra, et terra nummis esset vacuata, et per plateas innumerorum jacerent morticina.¹ Nec se meminit aliquis tantam miseriam et famem prævidisse, licet viderint quamplurimi pretium alias magis quam tunc superare. Et nisi de partibus ultramarinis venale bladum adduceretur, vix divites mors evadere pateretur. Jacuerunt insuper mortui super sterquilinia et in luto, et per plateas marcentes et tumescentes, ita ut vix erat qui mortuos sepeliret, nec audebant aut volebant cives vix aliqui mortuos propter tabem hospitari.² Nummorum autem tanta fuit carentia et raritas, quod si etiam summa frumenti levi pretio venundaretur, emptorem vix inveniret sufficientem. Sed Deus sua benigna miseratione festinum, ut prædictum est, adhibuit remedium.

Scarcity of money.

De recessu fratrum regis et mora in Francia.

Departure of the Poitevins, 18 July.

Many nobles poisoned.

Fruitless request by the Poitevins to Louis IX.

In octavis vero translationis Sancti Benedicti, scilicet decimo quinto kalendas Augusti, valedicturi Anglis prædicti fratres regis recesserunt, et quidam alii Pictavenses cum eis, videlicet, Willemus de Sancto Hermete, qui consuevit astare regi prandenti cum manutergio et ejus escam scindere, et multi alii, qui totum regnum oppresserant et suis bonis, præcipue in nummismate, spoliaverant. Quibus primo Wintoniæ et postea in domo electi Wintoniæ Londoniis, scilicet Suwerc, reficientibus, multi, ut dicitur, Angliæ nobiles ibi et alibi dolose potionabantur, ut postea verius rei probaverat exitus. Qui cum ad mare pervenissent, nobiles, qui eos conduxerant, Neptuno eos commendabant. Cum vero Boloniam pervenissent, scripserunt regi Francorum, ut pacificum haberent transitum vel moram facerent in terra sua, secundum antiquam Franciæ libertatem et consuetudinem, liceretque electo Win-

¹ MS. has *vel cadavera*, interlined. | ² See above, p. 690.

toniæ Parisius morari ac ut scolari ad tempus ibi- A.D. 1258.
dem moram continuare. Sed rex Franciæ exasperatus
noluit, quia regina Franciæ gravem de Pictavensibus
illis reposuerat querimoniam, quod enormiter scanda-
lizaverant et diffamaverant sororem suam reginam
Angliæ; addens, quod propter facinora sua ejecti es-
sent turpiter ab Anglia. Quod audiens Henricus filius Henry de
Montfort
follows
them, to
avenge
f. 211 b
their in-
sults to his
father.
comitis Legrecestræ, vel ignaro patre vel invito vel
forte connivente, subito transfretavit, hostiliter ipsos
insequendo; qui ob amorem patris sui et reverentiam
multos invenit obiter amicos ad injuriam comitis vin-
dicandam accinctos ac voluntarie præparatos. Narra-
verat enim seriatim prædictus Henricus qualiter Wil-
helmus de Valentia, de favore regis Angliæ et aliorum
fratrum suorum ibidem præsentium ad parlamentum
Londoniis se super se efferens et tumescens, ipsum
comitem patrem suum palam dementiens, veterem
proditorem appellasset, unde mirabantur ultramarini
quod virum¹ tam nobilem generosoque sanguine na-
tum, et inter omnes transmarinos et cismarinos præ-
commendatum, audebant seu volebant viri multo
minus nobiles, etsi regis sint consanguinitati propin-
quiores, corde, dicto, seu facto, impropere deturpare,
quippe cum non deceat, nec credi fas est, viros regios
verba tam inhonesta proferre. Ipsi tamen, comprobata
veritate, eisdem cum Henrico se præparabant nocere.
Quod et ipsi videntes, sese in Boloniam secrete rece-
perunt. Insequentes autem Boloniam tam per mare They are
enclosed in
Boulogne.
quam per terram undique observabant, ut, eisdem in-
clusis, omnimodum eis fugiendi subsidium auferrent,
ac liberius eis molestias pro meritis eorum refun-
derent.

¹ *virum . . . nocere*] Written over an erasure.

A.D. 1258. *Qualiter castellanus de Doveře perscrutabatur omnes transfretantes, et de thesauro Pictavensium invento.*

Their treasure captured, and applied to the uses of the kingdom.

Eodem tempore castellanus de Doveře, Ricardus de Gray, vir fidelis et strenuus, qui ex parte baronum ibidem constituebatur, omnes transeuntes et transituros diligenter considerabat, cuncta prudenter perscrutando; et invenit non modicum thesaurum paratum, dictis Pictavensibus clanculo deferendum, qui totus captus est, in castro reservandus. Similiter Londoniis apud Novum Templum thesaurus maximus, de cujus quantitate audientes mirabantur, quem reposuerant Pictavenses memorati, licet contradicentes reniterentur Hospitalarii, captus est, ad arbitrium regis et baronum in utiles regni usus utiliter exponendus.

Walenses voluerunt satisfacere regi Angliæ.

The Welsh offer terms of peace.

Circa eadem tempora Walenses, domino regi Angliæ discordes et diffamati, honorabilem eidem pacis formam optulerunt, parati se purgare judicialiter ab omni crimine sibi objecto tam de cædibus quam rapinis.

De civibus Londoniensibus si vellent consentire baronibus terræ, et de comite Gloverniæ infirmo.

The citizens of London agree to the statutes of the barons, 23 July.

In festo autem beatæ Mariæ Magdalænæ sollemnes nuntii ex parte universitatis regni Angliæ Londonias destinati convocaverunt totius civitatis cives, quos barones vocant, et in aula, quæ Gildehalle appellatur, sciscitabantur, si statutis baronum vellent fideliter obtemperare et immutabiliter adhærere, viriliter adversantibus resistendo, efficaciterque sibi subsidium impendendo. Quod cum gratanter omnes concessissent, confecerunt super hoc eis cartam suam de communi sigillo civitatis consignatam. // Veruntamen non adhuc quæ statuta fuerant proposuerant publicare. Infirmus enim comitis Gloverniæ, quam ex potione venenosa,

Illness of the earl of Gloucester

ut communiter dicitur, contraxerat, omnes non medio- A.D. 1258.
 criter perturbavit; sperabant tamen de ejus infirmitate ^{from}
 remedium, quia sanies ex quamplurimis pustulis de ^{poison.}
 corpore suo erumpentibus emanavit, et capilli ejus,
 ungues et dentes et cutis decidebant. Sicque tonsus et
 purgatus, traditus est tutelæ ac medicamini magistri
 J[ohannis] de Sancto Egidio, fratri de ordine Prædi-
 catorum, qui episcopum Lincolnæ Robertum a simili
 peste quondam liberavit.

Multi per Angliam simili potionabantur veneno.

Multi insimul nobiles potionati per dictos, ut narra- ^{Many}
 tur, Pictavenses, incipiebant in semetipsis contabescere, ^{English}
 ex quibus aliqui ab hoc sæculo migraverunt, aliqui ^{nobles}
 vix vita palpitante semineces substituerunt, quorum alii ^{poisoned.}
 fuerunt laici et potentes, alii litterati et nobiles. Non ^{Cave.}
 tamen adhuc pro vero constabat Anglicis, quod eisdem
 propinassent Pictavenses pocula toxicata. Putabant
 enim ex alio aliquo infortun[i]o pestem illam ita pro-
 cedere in publico. Relicti insuper post eos fuerant alii
 potionatores malefici, qui magnatibus malitiose laqueos
 studebant fallaciarum componere; unde suspectos habe-
 bant et ipsi nobiles dapiferos suos, cocos, et pincernas,
 ne corrupti similia eisdem dominis suis perpetrarent
 facinora.

*Qualiter Fulco episcopus Londoniensis instabilis fuit
 et tepidus.*

In hac autem ardua sollicitudine et totius regni ^{Luke-}
 felicissima innovatione et dispositione, episcopus Lon- ^{warmness}
 doniensis Fulco plusquam decuit vel expeditus tepidus ^{of the}
 fuit et remissus; qui in hoc tanto plus famam suam ^{bishop of}
 denigravit, quanto aliis fuerat generosior. Et sic in ^{London.}
 sinu ejus reposita spe baronum, plures eorum ad iram
 provocavit in declinando, cum in eo crederent regem
 justificare cum populo.

A.D. 1258. *De verbo immanissimo quod dixit rex comiti
Legrecestriæ.*

The heats
of July
add to the
barons'
troubles.

f. 212.

Interview
between
the king
and Simon
de Mont-
fort during
a thunder-
storm.

Angebat insuper baronum pavorem et sollicitudinem tempus Julii, cum suo leone pestifero et rapida canicula, quæ latratu letifero temperiem consuevit aeris perturbare. Terrueruntque eos plus omnibus aliis regis mutabilitas et investigabilis duplicitas, quam in quodam verbo illius terribili perceperunt. Cum enim una dierum extra palatium suum prandere descendisset per navem in Tamisiam a Westmonasterio, obiter aere denigrato, tonitrus inhorruit cum choruscatione et imbrium inundatione. Rex autem hujusmodi tempestatem plus omnibus formidans, jussit ilico se poni ad terram. Erat autem navicula ante nobile palatium episcopi Dunelmensis, quod tunc erat hospitium comitis Legrecestriæ. Quod cum sciret comes, lætus occurrit et serenus, salutans eum reverenter, ut decuit; consolansque ait, "Quid est quod timetis? jam tempestas pertransiit." Cui rex non jocosè sed serio respondit, vultuque severo; "Supra modum tonitrum et fulgur formido, sed per caput Dei, plus te quam totius mundi tonitrum et fulgur contremisco." Cui comes benigne respondit; "Domine mi, injustum est et incredibile, ut me amicum vestrum stabilem, et semper vobis et vestris et regno Angliæ fidelem, paveatis; sed inimicos vestros, destructores et falsidicos, timere debetis." Hæc autem verba stupenda suspicabantur omnes inde erupisse, quod scilicet comes Legrecestriæ virilius perstitit et ferventius in prosequenda provisione, ut scilicet regem et omnes adversantes suis astare consiliis cogerent, et ejus fratres totum regnum corruptentes funditus exterminarent.

Qualiter post magistrum Berardum de Nimpha A.D. 1258.
inventæ sunt cedula bullatæ et non scriptæ.

Diebus autem sub eisdem, cum obisset ex improvise Death of Berard de Nimpha,
magister Berardus de Nimpha, non procul ab urbe and discovery of blank documents with the bulla.
Roma oriundus, vir quidem vafer et nummosus, qui
clericus extiterat Ricardi comitis Cornubiæ et extoror
nummorum a cruce signatis argumentosus, inventum est
unum scrinium plenum cedula bullatis et non scrip-
tis, ut pro voluntate sua talibus cartis cum scriberen-
tur abutens, ab insontibus pecuniam, quasi auctoritate
papali, fraudulenter extorqueret.

De convocatione prælatorum apud Oxonias ut scirent
si vellent exempti stare cum aliis.

Circa idem tempus convocati fuerunt prælati Angliæ The prelates summoned to Oxford to discuss the state of the church.
universaliter, ut Oxoniis convenientes Anglicanæ eccle-
siæ vacillantibus et multipliciter impulsæ, ne penitus
cadat, statum reformarent. Convenerant autem ibi
quatuor episcopi ad hoc specialiter deputati, scilicet
Norwicensis et Cicestrensis, alique duo, quorum
nomina non recolo; qui convocaverunt exemptos om-
nes abbates, et alios alterius ordinis vel eorum idoneos
procuratores, scire volentes, si eorum statutis vellent
adquiescere, et eorum defensionem et sustentationem uni-
formiter adhærere. Sed quia quidam sub excusatione
absentes, quidam in assensu dubitantes, nullum tunc
potuerunt dare responsum, recesserunt omnes, imper-
fectum relinquentes negotium. Statuta in libro¹ Ad-
ditamentorum sunt scripta.

Transeunte² autem spatio non prolixo, divulgatum They depart without promising to assent to the proposed statutes.
est in circuitu et conquestum, potionem quandam
venenosam per Angliam et mortiferam maxime mag-
natibus propinari, ejusque rivos lacrimabiliter ubi-

¹ These are not in the Liber Additamentorum.

² The heading has been erased.

A.D. 1258. *Cave.* que diffundi. Quod et rei exitus, ut præactum est, comprobavit quamcitius. In locis insuper quibusdam secretissimis vasa quædam, quæ costrelli vocantur, veneno hujusmodi reperiuntur plena, serisque tutissimis munita, quibus, licet vi magna reseratis, inventus est, ut generaliter dicitur, liquor cæruleus, venenum videlicet letale; qui cum canibus oblatus esset esurientibus, eum noluerunt gustare; permixtus vero alteri cibo eisdem offertur, et confestim moriuntur. Hoc in Anglorum interitum ab alienis dicitur procuratum.

De sævissima insultatione electi Wintoniensis in Johannem filium Galfridi et clericum ejus.

Cruelty of
Æthelmar,
elect of
Winches-
ter, to a
clerk of
John Fitz-
Geoffrey.

Contigit retroactis paucis temporibus, quod Johannes filius Gaufridi justitiarii Hybernæ, vir quidem¹ præclarus genere, divitiis, et potentia, contulerat unam ecclesiam cuidam clerico suo. Electus autem Wintoniensis hoc audiens, vendicans in eadem patronatum, vehementer iratus, jussit eici eundem clericum, et si contradiceret, [ut] turpiter et violenter abstraheretur, viliterque in vilem locum præcipitaretur. Cum vero ministri ejusdem electi dictum clericum eicerent de ecclesia truculenter, eo quod ipse appellasset, occidere ipsum præsumpserunt, et quosdam de ministris ejusdem clerici baculando vulneraverunt, convitiis et injuriis affecerunt, et a domibus excludentes ecclesiamque spoliantes, aliquos eorum ita inhumane tractarunt, quod contabescentes infra paucos dies interierunt. Istud detestabile factum Romano erat pontifici per barones significatum. Hæc autem cum audisset dominus Johannes, iratus, nec mirum, conquestus est regi. Sed rex, sicut consueverat, ipsius electi reatum pallians excusavit, supplicans attentius, ne ipsum electum in tam gravi delicto accusaret aut scandalizaret, vel aliquam move-

¹ *quidem*] *quidam*, MS.

ret quæstionem. Supersedit igitur dictus dominus A.D. 1258. Johannes, expectans tempora ultioni commodiora. Cernens igitur in præsentiarum quod superbia Pictavensium declinaret, dictam querimoniam innovavit, appellans quosdam Pictavenses, ministros scilicet electi Wintoniensis, de tam enormi facto, et electum ipsum de præcepto.

De convalescentia comitis Glovernæ apud Sunningum.

Comes autem Glovernæ aliquantulum melioratus, Richard de f. 212 b. apud Sunningum, quod non multum distat a Radingo, Clare recovers at Sunning. morabatur. Nec est ausus propter infirmitatis suæ His grief for the death of William de Clare. vehementiam adhuc semetipsum inquietare, ne forte His own sufferings. recidivaret. Erat enim interiori et exteriori dolore non mediocriter sauciatus; interius pro morte fratris William de Clare. sui W[illelmi] toti Angliæ deploranda; exterius, quia Clare. etsi erat in convalescendo, enormiter tamen extitit deturpatus, quia depilatus, decoloratus, ejusque dentes et ungues scabri et liventes, quasi decidui, casum minabantur.

Brancaleo senator Romanus destruxit turres Romanorum.

Eodem quoque anno senator Romanus Brancaleo Brancaleone destroys the castles of the Roman nobles. videns insolentiam et superbiam nobilium Romanorum non posse aliter reprimi, nisi castra eorum, quæ erant quasi spoliatorum carceres, prosternerentur, dirui fecit eorundem nobilium turres circiter centum et quadraginta et solo tenuis complanari. Sicque facta est pax et tranquillitas liberrima, dispersis prædonibus, quos *bedeweros*¹ vocant, et Romanis maleficis, tam in Roma quam vicinis partibus Romanorum.

¹ beroveri, or berverii, properly *light-armed troops*; here, *robbers*.

A.D. 1258.

Ut de Pictavensibus conquerentur læsi.

The formal
complaints
against the
Poitevins
postponed.

Significatum est litteratorie ad multos eorum quos prædicti Pictavenses impudenter offenderant, ut, querelam super hoc reponentes, ostenderent magnatibus regni dampna sibi a dictis regis fratribus illata, et suas querelas delucidantes constanter motas sequerentur, et ut sibi omnia, secundum quod jus dictaret, restituerentur. Sed quia instabat tempus messium, considerantes simultatem et instantes labores forte inutiles, sequi renuerunt, donec majorem cernerent oportunitatem.

*Quod libere transierunt per medium Franciæ
Pictavenses.*

Louis IX.
allows the
Poitevins
to pass
through
France to
Poitou.

Cum vero prædicti fratres regis, ut prædictum est, apud Boloniam quasi obsessi viliter fuissent coangustati, miserunt iterum ad regem Francorum, humiliter deprecantes, ut ipsos, qui ad sinum protectionis suæ in tribulatione confugerant, non dereliqueret, immo potius secundum privilegium regni sui, quod est, omnes ad illud confugientes in pace receptos protegere, ipsos, missis nuntiis pacis et ductoribus, per regnum suum transmeare in Pictaviam permetteret; quod et a rege piissimo libenter concessum est. Miseris enim misericordiam facere, licet non ob meritum, caritatem esse perfectam, nulli veniat in ambiguum.

*Autumnus fuit tardus et periculosus, et messis
multa periiit.*

Distress in
England
from the
loss of the
harvest
through
the con-
stant wet.

Ipsa autem tempore, scilicet in confinio Julii et Augusti, cum deessent fructus anni tam præsentis quam præteriti, tanta famis et caristiæ ingruerat miseria, ut qui aliis solebant subvenire, ipsimet cum miseris cogebantur interire. Et quod magis tam plebeios quam magnates perturbavit, continua imbrum

inundatio segetum ubertatem, quam Deus præmon- A.D. 1258.
straverat, suffocare minabatur. Et ut plura paucis
concludam, Anglia in semetipsa defecisset, nisi naves
institorum ultramarinorum blado onustæ ipsam feliciter
refocillasse[n]t, vendendo communiter bladum et panem,
quem de partibus suis, Alemanniæ videlicet et Hol-
landiæ, asportaverint venalem. Sed qui nummismate
privati fuerunt, famis inedia pallentes, interierunt. Vi-
deresque honorabiles, qui quandoque abundabant, cum
sua penitus defecissent, alienis hostiatim mendicando
inhicare, et verecundia comprimente vultuque pallente
impransos et esurientes multiplicatis suspiriis noctes
insompnes transigere. Nec adhuc in festo Assumptionis Aug. 15.
beatæ Virginis, quando annuatim consueverunt horrea
messibus redundare, vix manipulus unicus stipulis in-
clinavit maturus. Sicque de die in diem crescente
inundatione, conducti operarii cum suis bestiis multum
cotidie consumpserunt, nec saltem domos egredientes
quicquam boni facere in agris prævaluerunt. Unde,
quod inauditum est adhuc, in festo Omnium Sanctorum
stabant per circuitum messes resecandæ, sed inutiles
et fere corruptæ. Quibusdam vero locis, licet tardæ
et inutiles, tunc domum asportabantur; quibusdam
vero et multis, foris omnino per plenos agros reman-
serunt, et terram tantummodo quasi sterquilinium
impinguaverunt. Sciendumque est, quod tantam illo
anno fertilitatem terra proferebat, quod si tota salva-
retur, duobus fere annis sufficere videretur.

*Qualiter indicitur processio et jejunium in multis
locis ob tempestatem pluriæ.*

Deficiente igitur humano solatio, ad divinum denuo Solemn
recurritur. Statutum enim fuit in capitulo Sancti fast and
Albani, ut per officium archidiaconi, indicto solempni procession
jejunio et communi in populo, per omnes ecclesias at St.
ejusdem villæ, die Sancti Oswaldi, scilicet nonis Au- Alban's
5 Aug. for the
harvest.

A.D. 1258. gusti, congregati cum summa devotione, conventum ad ecclesiam beatæ Mariæ de Pratis nudis pedibus processionaliter sequerentur, et ibidem Deum et Ejus Matrem humiliter deprecarentur, ut precibus martiris Sui et meritis tunc ibidem præsentis auræ et aeris, populo Sui miseratus, tribuere dignaretur commoditatem. Quod audientes Londonienses, suam moram redarguentes, exemplo tali constituerunt, ut itidem de suis religiosis, civibus et populo indicto generali jejuniio utrique sexui, contritionis formam observantes et poenitentis, processionaliter procederent alternatim ad ecclesiam, exorantes devotissime, ut Dominus fructum terræ, quem ostenderat, temperie serena concessa conservaret, et frugum ubertatem in horrea reponere, repressis imbribus, misericorditer concederet. "Æquanimis enim," inquiunt, "defectum occultum toleramus, quam si promittatur beneficium et retrahatur compromissum." Quod et libentius ac devotius peractum est, prout quamcitiùs rei probavit eventus. Nam infra tempus non longum, intercedentibus prædicta Advocata nostra potentissima, et beato prothomartire Albano cum cæteris sanctis, cessavit, sive fit rarior, illa tempestatis lugubris continuatio, ita quod pretium bladi deinceps minorando, usque ad dimidium descendit. Devota enim populi deprecatio et proxima aeris et tempestatis subsecuta mutatio omnibus festinam messis et fructuum spoponderunt affluentiam.

The Londoners do the same.
f. 218.

The weather improves.

*Obiit episcopus Lincolnensis H[enricus] de
Lexintona.*

Death of Henry de Lexinton, bishop of Lincoln, 8 Aug. Circa idem tempus, videlicet sexto idus Augusti, obiit¹ episcopus Lincolnensis, Henricus de Lexintone, apud Netlinton manerium suum, quod parum distat a Lincolnia; et sepultum est corpus defuncti venerabiliter in cathedrali ecclesia Lincolnæ.

¹ His mitre and pastoral staff inverted are drawn in the margin.

Erlotus, domini Papæ clericus, recedit ab Anglia. A.D. 1258.

Imminente quoque festo Assumptionis gloriosæ Virginis, Erlotus domini Papæ clericus, specialis consiliarius, et notarius, quem advenientem in Anglia ipse Papa maxima potestate armaverat, cum vidisset regni perturbationem, tacite et prudenter recessit ab Anglia, donec pacis aura et unitatis felicius aspiraret.

Aug. 15.
Herlot
leaves
England.

*De denariis electi Wintoniensis qui inventi fuerunt
apud Doveræ, et cedula missis Papæ.*

Interim oppidanus¹ Doveræ, custos litoris diligentissimus et transeuntium indagator infallibilis, multos onustos invenit nummismate, qui alienigenis desideratos detulerunt, quos ut liberius transirent, illis quamcitus exoneravit. Et tunc temporis inventæ sunt mille marcæ de denariis electi Wintoniensis, quas ibidem deposuerat, et datæ sunt quatuor militibus ad stipendia et viatica, ut Romam adeuntes Papæ causam barnagii Angliæ, ex parte regis et magnatum, sine moræ dispendio et ambagibus disputationis, breviter et compendiose nuntiarent, monstrarentque per cedulas vacuas et bullatas, quas post mortem magistri Berardi de Nimpha in ejus cista invenerant, quam multis et multiformibus Romani student terram inquinare machinationibus. Quas vero cedulas, sicut inventæ sunt, secum portaverunt bullatas.

Money inter-
cepted
on its way
to the
Poitevins.

Some used
for an em-
bassy to
the Pope
from the
barons.

*De collectione pecuniæ a Francis pro pace firmanda
inter reges.*

Rex Franciæ piissimus procurat studiose ac diligenter qualiter pax firma inter duo regna, Francorum scilicet et Anglorum, firmari valeat sempiterna. Ait enim; "Summo opere procurandum est, ut inter filios meos et filios regis Anglorum, qui consobrini sunt et Deo dispensante regnaturi, pax firmetur duratura,

Attempts
of Louis
IX. to
secure
peace with
England.

¹ Richard de Gray; see above, p. 704.

A.D. 1258. "et ne amplius, procurante humani generis inimico, " sese regna corrodat, homines sese ad invicem de- " prædentur et occidant ac in infernum detrudentur." Fecit igitur colligi maximam pecuniam, ut hanc rem in mente feliciter præconceptam ad effectum valeat perducere desideratum, promittens Francis suis magna ex illa collectione commoda provenire, nec moleste ferrent breve gravamen, ex quo in posterum utilitatem habere potuerunt diuturnam.

De quatuor militibus constitutis in singulis comitatibus,

Writ sent to four knights in each county to inquire into grievances.

Mittitur ipsis diebus breve domini regis in quemlibet comitatum ad quatuor milites, in singulis eorum comitatum constitutos, qui fideliter considerarent quot et quantis gravaminibus simpliciores a fortioribus opprimuntur, et inquirerent diligenter de singulis querelis et injuriis a quocunque factis vel quibuscunque illatis a multis retroactis temporibus, et omnia inquisita sub sigillis suis inclusa secum coram barnagio deferrent, ad tempus sibi per breve præfixum. Quod, ut legere volentibus tenor pateat literarum, in libro¹ Additamentorum poterit inveniri, ad tale signum.

De Philippo Luvel accusato ad regem de dampno forestæ.

Anger of the king with Philip Luvel, the treasurer, for his conduct as to the forests.

Eodemque anno, incipiente messium tempore, cum rex statum forestarum suarum, quæ non multum a Stanestradsforde distant, considerasset, intimatum est illi quod Philippus Luvel, domini regis clericus et consiliarius specialis ac thesaurarius, dampna irrestaurabilia forestis regis irrogaverat. Cum enim ex mera et regali liberalitate rex illi ad instaurationem parcorum

¹ MS. Cotton. Nero D. 1, f. 119 b., where the writ is gummed on to the foot of the page.

suorum et ad usum mensæ suæ benigne concederet ac A.D. 1258. sub certo numero bestias daret, ille abusus ipsa gratia in decuplo donum ampliavit, excedens, ut dicebatur, numerum sibi concessum impudenter. Unde rex, cum in magna ira investigasset forestæ diverticula bestiis *f. 213 b.* vacuata, et diceretur ei quod hoc fecerat, ut prædictum est, Philippus memoratus, ipsum arripiens truculenter per brachium, ait; "Philippe, per caput Dei, " sicut meum nequissimum te capio." Philippus autem regem cupiens mitigare, respondit modeste, et ait palam et humiliter; "Domine mi rex, cui per aliquod " tempus fideliter ad scaccarium vestrum servivi, multi " forestarii sunt, præcipue in Witlewude, in compa- " triotas tyrannizantes, quos facinora propria, teste " abbate de Beccles et conventu, reddunt incredibiles. " Nolite ergo talium accusatorum sibilis fidem tam " propere, si placet, adhibere. Conantur enim famam " regiam obfuscare, ut dicatur ab æmulis; 'Ecce rex " ' eos, qui ei serviunt, etiam in excellentissimis mi- " ' nisteriis, more diabolico, in fine confundit.'" Unde rex, inde factus turbator, ipsum Philippum marescallo custodiendum ilico clamosa voce et comminatoria liberavit, dicens; "Si te et alios quosdam exaltaverim et " in officiis magnis et fructuosis valde gratis consti- " tuerim, tanto strictius ad fidelitatem meam obliga- " mini, et gravius puniri debetis pro excessibus." Et hæc eadem verba Roberto Passelewe recalcitranti pau- cis annis elapsis crebrius replicavit. Sed Philippus, qui multis bona multa contulerat, amicis non carens, nobilibus plegiis ad tempus in pace sub spe plenæ de- liberationis liberatur, donec suam plenius innocentiam valeat declarare.

Vicecomes Norhamtoniæ capitur et carceri mancipatur.

Instante vero festo Nativitatis beatæ Mariæ, cum 8 Sept.
The sheriff
of North-
ampton im-
prisoned. vicecomes Norhamtoniæ vestigia prædecessoris sui Wil- helmi de Insula, quondam vicecomitis, injuriando plu-

A.D. 1258. ribus insontibus, stimulis agitatus avaritiæ, sequeretur, et super hoc ascenderet querimonia ad capitalem justitiarium Hugonem Bigod, convictus de injuriis complurimis, captus est, et vix a laqueo liberatus, duro ac diro est carceri mancipatus.

*Obiit clericus regis Rogerus de Witcestria.*¹

Death of
Roger of
Whitches-
ter.

Circa id vero tempus obiit domini regis clericus et consiliarius specialis, Rogerus scilicet de Witcestria,¹ qui justitiarium fretus officio toto nisu regis placere præceptis satagebat.

Obiit frater Willelmus de Tarent de ordine Cisterciensi.

Death of
William of
Tarrant;
his increase
of the
queen's
property.

Eorundem quoque temporum curriculo obiit frater Willelmus de Tharent, de ordine Cisterciensi, dominæ reginæ procurator et quasi senescallus, qui, enormiter ab ordine Sancti Benedicti exorbitans, omnes terras et maneria vendenda vel impignoranda ad opus reginæ, avaritia tractus insatiabili, amplexabatur, unde ejusdem reginæ possessionem multiplicavit non mediocriter; sed augmentatis dampnis et periculis, famam denigravit irrestaurabiliter. Et cum obloquerentur viri religiosi, et maxime ordinis sui, quia peccatum dicti fratris W[illelmi] in universitatem redundans scandalum generavit, regina ejusdem fratris excusando facta callide palliavit, et errores ejusdem sortiri per multos annos incrementum permisit.

De nuntiis destinatis ad dominum Papæ et literis.

Embassy
from the
barons to
the Pope.

Destinantur nuntii solempnes ad dominum Papam ex parte regis et totius Angliæ universitate, qui nuntia suo domino Papæ plenarie intimarent, et quam citius possent, non expectantes aliquam disputationem

¹ *Witcestria.*] Wit., MS.

vel disceptationem,¹ remearent. Unus autem eorum A.D. 1258. obiit Parisius, videlicet, vir facundissimus et peritissimus Petrus Branche; unde alii, quasi attoniti, obstupuerunt, dolentes et desolati, arreptum tamen iter continuaverunt, injuncta sibi constanter peracturi. Causam autem itineris eorum et scriptum a barnagio transcriptum audire qui cupit, in libro² Additamentorum invenire prævalebit, ad tale signum .

Death of
Peter
Branche on
the way.

De proditione facta contra Walenses.

Angli autem dum parlamentum pacificum habuissent cum Walensibus et vidissent quod plures et fortiores essent Walensibus, dixit unus miles de Anglis domino Patricio, qui inter omnes illos erat eminentissimus, "Domine Patrici,³ tu es baro regis magnus, et "præclarus dux noster et patronus. Ecce Dominus "exercituum Deus ultro tradidit hostes nostros in "manus nostras; plures sumus Walensibus et fortiores. Occupemus eos immunitos repente, et captos "domino nostro regi reddamus, et erit acceptissima "hæc illi victoria. Quod si non mihi adquieveris, appello te sceleris in præsentia regis." Cum autem hæc audissent Angli, videlicet, contermini, quos Marchisios appellamus, irruerunt subito in Walenses impetu vehementi et repentino, et multos de ipsis hac proditione peremerunt. Tandem verum est pondus belli in ipsos Marchisios, et ceciderunt ex illis fraudulentis quam plurimi, ex quibus fuit unus baro, memoratus Patricius. Ipse autem formidolosus, qui consilium dederat de proditione perpetranda, fugit de prælio furtim elapsus, dum alii acrius dimicarent. Præfuit autem illi prælio tam cruento David junior

Treachery
against the
Welsh by
the March-
ers under
Patrick.

Defeat of
the March-
ers by the
Welsh
under
David.

¹ *disceptationem*] deceptationem, MS.

² MS. Cotton. Nero D. 1, ff. 80, 83.

³ Patrick de Sayes. See Brut y Tywysogion, p. 346; Annales Cambriæ, p. 97.

A.D. 1258. trium fratrum, scilicet, trium filiorum¹ magni Leolini principis Norwalliæ, cujus triumphus innumerabiles tractatus exigent speciales. Sed multa de ipso in hoc libro suo tempore præscribuntur. Alter fratrum, scilicet medius, dictus Leolinus, non fuit præsens in dicto certamine, sed satis strenue se habebat in ipsa guerra contra Anglos, per omnia patriissando, et ne degeneraret laborando. Tertius² fratrum, scilicet primogenitus, in vinculis et carcere tenebatur strictissime.

Consecratur archiepiscopus Eboracensis

Consecra- Circa Nativitatem vero prædictam,³ consecratus est
tion of Godfrey de Romæ archiepiscopus Eboracensis, magister Godefridus
Kimeton, de Kimetona, qui a domino Papa et universis examina-
archbishop of York. toribus condignus repertus et commendabilis, expletis laudabiliter negotiis, ecclesiæ sanctæ gubernator remeavit oportunus.

Qualiter archiepiscopus Cantuariensis voluit facere ordines in ecclesia Sancti Albani.

Arch- Tunc temporis vacante ecclesia Lincolniensi, signifi-
bishop cavit archiepiscopus Cantuariensis abbati Sancti Albani,
Boniface quod ibidem proposuit venire, et in conventuali, si pla-
proposes ceret, ecclesia ordines celebrare. Quod⁴ audiens abbas,
to ordain at St. formidabat per hoc ecclesiam suam in aliquo libertate
Alban's. privari; unde communicato super hoc consilio, eisdem restitit hoc modo. Cui remandatum est, quod nullatenus factururus hoc reciperetur, quia constat cœnobium Sancti Albani ab antiquo tempore fuisse exemptum; non hoc suam debuit latere discretionem; et quia ipse tunc ecclesiæ Lincolniensis vacantis præfuit domina-

The abbat objects, and the archbishop ordains at Dunstable.

¹ A mistake for *nepotum*, as they were the sons of Griffith, son of Llewellyn-ap-Jowerth.

² Owain, v. above, vol. iv. p. 296.

³ i.e. 8 Sept.; he was consecrated

on Sept. 22. His mitre and crosier are drawn in the margin.

⁴ *Quod . . . modo*] Written over an erasure.

tioni, quam omnino a libertate¹ Sancti Albani in perpetuum constabat excludi. Quod audiens archiepiscopus benigne adquevit, consideransque suam in hoc industriam nullatenus valere, apud Dunstapliam suos ordines peregit. Verumptamen, quia caritative hospitium apud Sanctum Albanum postulavit, eundo et redeundo benigne ac honorabiliter est receptus, et in xeniis nobilibus in mensa respectus; unde grates referens et gratias, hospitium et hospites vultu sereno benedixit, et ecclesiam suaque omnia queta et indemnia reliquit.

A.D. 1258.
He is well received at St. Alban's.

Eligitur magister Ricardus de Gravesende in episcopum Lincolnæ.

Die vero Lunæ proximo ante festum Sancti Michaelis electus est in episcopum Lincolnæ magister Ricardus de Gravesende, decanus ejusdem ecclesiæ; qui, consentientibus cunctis vir digne laudabilis, nulli videbatur inutilis.

Election of Richard de Gravesend, bishop of Lincoln. 23 Sept.

Dedicatur ecclesia nova de Saresberia.

Dedicata est etiam ecclesia Saresberiensis in crastino Sancti Michaelis ab archiepiscopo Cantuariensi Bonifacio, præsentibus rege et prælatorum copiosa multitudine, procurante episcopo egregie omnes quos potuit optinere.

Dedication of the church of Salisbury, 30 Sept.

Philippus Luvel et multi alii amoveantur ab officiis suis.

Anno vero sub eodem, circa festum Sancti Lucæ Evangelistæ, Philippus Luvel, domini regis thesaurarius, judicio barnagii a suo deponitur officio pro transgressionem prænotata, et Johannes de Crachal, archidiaconus Bedefordiæ, loco ipsius substituitur. Philippus, non

Deposition of P. Luvel, the treasurer, Oct. 18. John de Crachale succeeds.

¹ *vel potestate* is in the margin of the MS.

A.D. 1258. tantum de ipsa dolens depositione, sed de modo inconsolabilis depositionis et de tanti præcipitatione fastigii, optulit regi non minimam pecuniam pro famæ suæ reformatione, et ut amicus regis esset seu videretur existere. Sicque de consilio barnagii et maxime capitalis justitiarum amoti sunt cum eodem Philippo quamplures de officio scaccarii, et alii substituti; institutusque est tunc dominus Thomas de Wymundham, præcentor Lichefeldiæ, thesaurarius ad scaccarium, ubi exchequer. consignantur brevia de viridi cera.

Thomas of Wymundham at the exchequer.

Ut vicecomites et alii non accipiant munera.

Statute to repress the rapacity of the sheriffs.

Rapacitas vicecomitum prudenter et necessario refrænata est. Nam conductitii supra modum per fas et nefas munera hactenus ab incolis extorserunt, et quilibet alium firmas suas ampliando supplantarunt. Equitantes cum multa familia, omnes comprovinciales suis exactionibus multipliciter opprimere et excogitatis causis et frivolis satagebant dampnificare. Statutum est igitur, ut si ex illo tempore et deinceps aliquis pro justitia facienda muneribus volas eorum aut aliquorum clam vel palam impingualet, vel ut justitiam impendendam impediret, præterquam in esculentis et poculentis moderatis, tam corruptor quam corruptus graviter puniretur.

Mittuntur nuntii solempnes ad parlamentum apud Cambray.

Nov. 6. Ambassadors sent to the parliament at Cambray between the kingdoms of France, England, and Germany.

Et circa festum Sancti Leonardi tale iniit consilium universitas barnagii, quod tunc Londoniis erat, ut ad magnum et secretum parlamentum, quod statutum fuerat habiturum apud Cambray inter regna Franciæ, Angliæ, et Alemanniæ, mitterentur nuntii solempnes, rege de consilio totius barnagii in Anglia remanente. Electique sunt ad hoc, ut pro rege et regno Angliæ ibidem destinarentur, episcopi Wigornæ et Lincolnæ,

comites Rogerus Bigot marescallus et Legrecestriæ; A.D. 1258. qui transfretantes minime potuerunt negotia ad finem perducere, rege Francorum se sponte ob alterius regis absentiam absentante.

Consecratur episcopus Lincolniensis Ricardus de Gravesende.

Die vero Dominica post festum Omnium Sanctorum, consecratus¹ est episcopus Lincolniensis apud Cantuariam, statimque, ut prædictum est, in negotio regis transfretavit; qui de Lincolnia electus recedens, post multum tempus illam nullatenus, licet episcopus ejusdem efficeretur, visitavit.

Consecra-
tion of
Richard de
Gravesend
bishop of
Lincoln,
Nov. 3.
f. 214 b.

Johanna uxor W[illelmi] de Valentia petit sibi dotem concedi.

Sub eisdem diebus, cum rex fuisset Londoniis, venit ad ipsum domina Johanna, uxor domini Willelmi de Valentia, coram capitali justitiario domino H[ugone] Bigot et baronibus, instanter postulans sibi justitiam exhiberi, ut saltem dos ipsam contingens sibi concederetur. Habito igitur super hoc tractatu diligentissimo, concessa est quædam pars terrarum suarum, quas possederat antequam prædicto W[illelmo] nupsisset, scilicet ad valentiam quingentarum marcarum, de hæreditate sua, licet memoratæ terræ ad plus quam mille marcarum valorem censerentur. Timebant enim, quod si plus ei concederetur, sponso suo, hosti regni publico, partem transmitteret potiozem. Nec penitus illi volebant omnia auferre, ne pro culpa aliena gravius puniretur innocua.

Joanna de
Valence
asks for
her dower.
Part is
granted to
her.

¹ His mitre and pastoral staff are drawn in the margin.

A.D. 1258. *De coronatione Memfredi in regem, et aliis impropriis factis contra Papam et curiam Romanam.*

Manfred
crowned
king of
Apulia.

Conse-
quent com-
plaints of
Henry III.

Eodem insuper tempore cœpit curia Romana non mediocriter vilesce, eo quod Appuliæ prælati et magnates contra voluntatem Papæ elegerunt sibi in regem et coronari fecerunt Memfredum, filium imperatoris Fretherici; quia non solum ipsum Memfredum, sed et totum genus suum, Papa cum tota curia Romana contemptibilem habuit et exosum. Insuper creaverunt rex et Appuli archiepiscopos et episcopos sine assensu ipsius Papæ, immo potius eo invito, qui omnes communiter plus ipsi regi quam Papæ obediebant et, contempta Papali prohibitione, regi honorem et reverentiam exhibebant. Magnates etiam, nulla facta de Edmundo filio regis Angliæ mentione, cui Papa regnum Apuliæ contulerat et per episcopum Bononiensem¹ anulo quodam investiverat,² ligantiam fecerant et homagium eidem M[emfredo], et civitatum et castrorum saisinam fecerunt plenariam. Unde rex non immerito graviter conquestus est, quod Papa tam argumentose multum regni sui thesaurum ob illud regnum Apuliæ optinendum in vanum habuerat, et secus quam decuit cum suis multipliciter cardinalibus attraxerat. Attamen nuntios suos in Angliam destinatos, utpote fratrem Johannem de Diva, et magistrum [Bernardum]³ de Sene, episcopum Boloniensem, archiepiscopum Messanensem,⁴ et alios complures, qui advenerant quasi procuratores negotii Edmundi filii regis expediendi super regno Apuliæ, rex memoratus honorifice suscepit, et procurationes a religiosis peroptimas extorqueri permisit. Insuper eodem tempore cives Florentiæ quoddam castrum, quod Octovianus cardinalis construxerat, quia illud ipsis erat suspectum, solo tenuis complanarunt.

¹ Ottaviano Ubaldini.

² *investiverat*] investigaverat,
MS.

³ See above p. 582.

⁴ John.

De creatione senatoris novi et morte Brancalionis. A.D. 1258.

Præterea mortuo Brancalone senatore, cives Ro- Election of the uncle of Brancalone as senator of Rome.
 mani, assensu Papæ contempto, (licet satis allegasset, quod si etiam esset simplex civis Romanus, vocari deberet ad electionem senatoris,) avunculum¹ ejusdem Brancalionis communiter elegerunt in senatorem; quem Papa similiter exosum habuerat, eo quod consanguineus erat Brancalionis. Caput vero ipsius B[rancalionis], in vase pretioso super marmoream columpnam collocatum, in signum sui valoris et probitatis, quasi reliquias, superstitione nimis et pompose sustulerunt. Fuerat Character of Brancalone.
 etenim superborum potentum et malefactorum urbis malleus et extirpator, et populi protector et defensor, veritatis et justitiæ imitator et amator. Cujus consilium, quasi autenticum, nimis sequentes, quasi ex traduce, similiter novi senatoris, quem de consilio sæpediti B[rancalionis] elegerant, obedientes præceptis optemperabant; quæ omnia in improprium sui et curiæ Romanæ Papa indubitanter reputabat prosecuta. Miserat namque protinus post mortem prædicti B[rancalionis] nuntios solempnes, prohibens Romanis ne quem in senatorem eligerent absque suo assensu. Ipsi vero cachinnantes, mandatumque Papale contempnentes, ilico elegerunt avunculum Brancalionis, locoque illius in senatorem solempniter, ut prædictum est, substituerunt.

Obiit Philippus electus Westmonasteriensis et prior.

In fine vero Octobris, dominus Philippus prior West- Death of Philip, abbat elect of Westminster.
 monasteriensis, electus in abbatem ejusdem ecclesiæ, dum diatim expectaret adventum nuntiorum suorum a curia Romana redeuntium, ad magnam ecclesiæ Westmonasteriensis et conventus perturbationem,² viam uni-

¹ Castellano di Andalò.² *perturbationem*] Written over an erasure.

A.D. 1258. versæ carnis est ingressus, et terrena carens, ut præoptavit, dignitate, cælesti est coadunatus militia.

*De morte multorum nuntiata regi existenti apud
Sanctum Albanum.*

The king
at St.
Alban's,
Nov. 22.
f. 215.
Nov. 25.
Various
deaths.
Walterus
Comyn.
Johannes
filius Gal-
fridi.
Brancaleo
senator.

Die¹ vero Sanctæ Cecilie virginis, venit dominus rex ad Sanctum Albanum, scilicet die Veneris, ubi tres dies subsequentes continuans, fecit portare martirem solempniter ad processionem per claustrum die Sanctæ Katerinæ, conventu revestito principaliter, ipso cum suis subsequente processionaliter oblationesque devotas faciente reverenter. Et dum ibidem moraretur, affuerunt nuntii, asserentes quod Walterus Cumin, comes in Scotia potentissimus, in fata concessit, lapsus ab equo suo, ad quoddam offendiculum cespitante, et sic fractis cruribus exspiravit.² Iterum vero nuntiatum est eidem regi, quod dominus J[ohannes] filius Galfridi non procul a Guldeforde viam universæ carnis ingressus est; pro quo antequam recesserat, dominus rex fecit missam in conventu celebrari solempnem. Nuntiatum est insuper regi, quod Brancaleo, de quo prætract[at]um est, senator Romanus, ad non modicum³ detrimentum fuerat de medio sublatus, avunculusque ejus in loco suo substitutus.

*De tonitru magno post mortem plurimorum præ-
mortuorum.*

Storm on
1 Dec.

Mense vero subsequenti, videlicet prima nocte Decembris, fuit tonitrus et chорuscatio vehemens et horribilis, ventus nimbis inundantibus sociatus, in triste auspiciū et gemebundum multis auditum, quod semper solet tonitrus significare hiemalis.

¹ This paragraph is after the next in the MS., but with A affixed to it, the other having B, showing that the above is the correct order.

² *exspiravit*] aspiravit, MS.

³ *modicum*] modium, MS.

Venit archiepiscopus Eboracensis a Papa consecratus. A.D. 1258.

Cum vero recessisset rex a Sancto Albano, partes petiit Elyenses et Sancti Edmundi. Tunc autem venit in Angliam a partibus transmontanis Eboracensis archiepiscopus, a domino Papa consecratus. Et cum Londonias pervenisset, per medium urbis portari fecit crucem suam ante ipsum in propatulo elevatam, accedensque ad regem honorifice susceptus est, et inde ad partes tendens Angliæ boreales, in suo gaudenter archiepiscopatu¹ pastor et pater suscipitur² sublimatus. Qui magistrum Rogerum de Holdernes, clericum Sancti Albani, quoniam et ipse compatriota fuerat Sancti Albani, in decanatum Eboracensem, meritis suis exigentibus, in brevi et gratanter instituit, cunctis studens ob merita digna remunerare beneficia.

Return of
the arch-
bishop of
York.

He makes
Roger of
Holdernes
dean of
York.

*Guido de Rochfordia in exilium juste proscribitur,
privatus omnibus bonis.*

Eisdem quoque diebus Guido de Rochforde, natione Pictavensis, cui dominus rex duobus retroactis annis castrum Colecestriæ cum honore conferens incartaverat, gravem offensam regis et barnagii incurrens, exilio condemnatus est, omnibus privatus bonis. Multiplicantur enim multæ querelæ contra eum, quod comprovinciales et maxime sibi subjectos oppresserat enormiter, et illatis injuriis dampnificaverat multipliciter. Sed idipsum quod Pictavensis extiterat, plus aliis culpis offensam generabat.

Guy de
Rochford
banished.

Walterus de Scoteny diffamatus se abscondit.

Interim Walterus de Scoteny, senescallus comitis Gloverniæ, se a visibus ejusdem comitis subtrahens, in

Walter de
Scotenny,
accused of

¹ archiepiscopatu] archidiaconatu, MS.

² suscipitur] suscipiter, MS.

A.D. 1258. locis secretis cum amicis tacitis latitavit. Diffamatus poisoning, enim est graviter de periculo comitis domini sui et conceals de morte Willelmi fratris ipsius comitis, quod eos ille himself. nequiter et proditiose potionatus est. Et iccirco gravius accusabatur, quod dictus W[illelmus] moriturus affirmaverat, quod idem W[alterus] de Scotinny reus illius extitit proditionis; celeriusque post hujusmodi dictum constabat eum ex inopinato interemptum. Attamen idem Walterus multotiens in publicum de objecta sibi proditione rite se optulit purgaturum.

Willelmus de Bussey incarceration.

William de Bussey im- Eisdem diebus captus est Willelmus de Bussey, prisoned in senescallus domini Willelmi de Valentia nequissimus, the Tower. qui, in turri Londoniarum meritis suis iniquissimis exigentibus inclusus, carceri est acerrimo juste mancipatus.

Johanna uxor W[illelmi] de Valentia transfretavit ad virum suum.

1 Dec. Ipso quoque Dominici Adventus tempore, Johanna Johanna de uxor Willelmi de Valentia, ut cum exulante compatiens Valence fieret et coexul, transfretavit; vel amore viri sui commonita, eum cupiens præsentialiter visitare, vel quia in distributione terrarum suarum quasi expers videretur, quamvis quadringentas¹ marcas annuas reciperet, indignatione exinde commota.

De discordia inter scolares Oxoniae.

Quarrels between the Oxford scholars. Ipso quoque tempore mota est gravissima discordia inter scolares Oxonienses de diversis nationibus oriundos, videlicet Scotos, Walenses, Aquilonares et Aus-

¹ quadringentas] "ad valentiam quingentarum, marcarum;"¹ above, p. 721.

trales, ita ut vexilla bellica in triste pronosticum ex- A.D. 1258.
plicantes sese hostiliter impeterent, et quibusdam inter-
emptis, ab invicem dampnificarentur.

*De consilio Walensium ad faciendum finem et con-
cordiam cum rege Angliæ.*

Anno quoque eodem Walenses, licet ad votum ali-
quotiens de rebellibus triumphassent, futuros tamen The Welsh ask for peace.
casus satis prudenter trutinantes et ad invicem col-
loquentes, dixerunt; "Innotuit nobis quoniam regnum
" Angliæ non mediocriter perturbatur; sed cum paci-
" ficetur, sicut magnates Angliæ facere salubriter pro-
" posuerunt, non poterimus eisdem resistere in nos
" communiter irruentibus, maxime cum frater¹ Leolini
" in vinculis detineatur, primogenitus domini nostri
" Griffini, qui Londoniis periit incarceratus. Et si
" liberetur, intendet ultioni provocatus. Cæteri fratres,
" videlicet David et Hedericus,² illuc etiam inclina-
" bunt, et sic divisi desolabimur. In qua desolatione,
" si hostiliter Angli nos impetant, conterent nos, re-
" quirentes sanguinem fratrum suorum de manibus
" nostris, et delebunt nos a facie terræ, quasi *vas* Ps. ii. 9.
" *figuli* nos irrestaurabiliter *confringentes*." De com-
muni igitur consilio optulerunt domino regi Angliæ
quatuor milia marcarum, et trecentas marcas Edwardo,
ducentas vero reginæ, ita ut omnis discordia, offensa,
et querela utrobique penitus remitteretur, et ipsi so- f. 215 b.
lita pace, tranquillitate, et libertate feliciter potirentur.
Rex autem hoc audito, perverso³ fretus consilio, cum Speech of the king refusing.
indignatione respondit; "Quid est hoc? Unus homo
" laudabilis pluris est, quam quod offerunt pro pace
" postulata." Et sic quievit suspensa pacis postulatio
adoptata; veruntamen ipsi cum pace pacem præstola-
bantur, semper asserentes, quod sese defendendo in-

¹ Owain.

² i.e. Roderick.

³ perverso] perverse, MS.

A.D. 1258. *jurias hostium, sicut semper consueverant, usque ad mortem viriliter pro posse repellerent, et suam uniformiter partem sustinerent.*

Annalis conclusio

Summary
of the year.

Transiit igitur annus ille omnibus retroactis annis dissimillimus, pestifer videlicet et mortifer, procellosus et maxime pluviosus; adeo ut licet æstivo tempore segetes uberrimæ et fructuum redundans pubertas præostensa fuisset, in autumpnali tamen tempore imbrium inundationes continuæ annonam, fructus, et legumina iterum suffocarunt, ut in Adventu Domini in aliquibus Angliæ partibus remanserint, ut prædictum est, vacantibus horreis, segetes colligendæ, sed corruptæ. Germinante namque grano arista computruit cum palea; ut sicut carentia grani homines, ita et farraginis¹ inedia pecudes, maceraret. Et licet Anglia multis de causis nummismate vacuaretur, cogebantur tamen populi, fame stimulante, summam bladi madentis et germinantis sexdecim solidis comparare; unde emarcuerunt pauperes inedia contabescentes. Diversis vero diverticulis morituri volutabantur, extremum spiritum miserabiliter exhalantes, quorum tanta fuit multitudo, ut fossores tædio affecti plura corpora defunctorum in una fossa glomeratim proicerent. Populi autem, mediocri annona deficiente, pecudes vendebant, familiam abbreviabant, terras incultas relinquentes; unde spes a profundo resurgendi, quæ solet desperatos consolari, est jam penitus exsufflata. Et nisi de ultramarinis partibus venalis annona asportaretur, quod Anglia in semetipsa deperisset, non dubitatur.

¹ *farraginis*] *farragiis*, MS.

Visio cujusdam sanctæ reclusæ apud Sanctum Petrum. A.D. 1258.

Tunc verissima apparuit fuisse visio quædam terribilis cujusdam sanctæ mulieris reclusæ apud Sanctum Albanum, quæ non ut somnium, sed cæleste oraculum et terribilis comminatio, sicut archidiacono loci veraciter intimatum fuerat, manifestatur. Vidit enim quandam personam venerandam, senilem et barba severam,¹ sibi astare in suo locutorio et recedere indignanter, turrinique ascendere versa facie torva et comminaci versus villam, intonantem et dicentem, "Væ, væ omnibus terram inhabitantibus;" et aliquotiens illud iteravit et recessit.

Visio cujusdam reclusæ apud Sanctum Albanum.

Rex fuit Londoniis ad Natale.

Anno Domini MCCLIX., qui est annus regni domini regis Henrici tertii quadragesimus tertius, fuit idem rex ad Natale Domini Londoniis; ubi magna sollicitudine tractatum est inter nobiles regni quomodo, conservato suo salubri proposito, satisfacerent desiderio regis Ricardi de Alemannia, qui sitienter valde venire in Angliam, sicut eis innotuit, desideravit, ut consanguineos et amicos, suaque propria, terram etiam natalem, visitaret. Fuit autem adventus ejus nimis suspectus, ne videlicet indignationem et vindictam refunderet in barones, improprians eis, quod sicut patrem suum regem J[ohannem], sic et istum regem Henricum tertium fratrem suum, funesto odio persequerentur; et nuper fratres suos uterinos, tanquam de maximo crimine convictos, insontes tamen exilio condemnassent. Timebant insuper, quod eosdem communes regni inimicos faceret, aut secum clanculo reducendo, aut postea exhortationibus subdolis reconciliando, ad incolarum confusionem majorem erroremque novissimum pejorem,

Henry III. in London at Christmas.

Richard, king of Germany, proposes to revisit England.

Fears of him by the barons.

¹ *severam*] *severum*, MS.

A.D. 1259. Angliam subintrare reconculcandam; similiter, quod in salubri eorum proposito et regni felicissima ordinatione repagula supponeret contradictionis et impedimenti, et sigillatim omnes, revocato statu pristino, deceptos puniret et processu temporis exhæredaret.

Judæus baptizatus de proditione convictus.

Elias
Bishop, a
Jew, con-
verted.

Instante vero hoc tempore, natoque Domino in carne, renascitur quædam Ejus creatura in spiritu. Elyas enim Judæus Londoniensis, cognomento Episcopus, timens sibi de periculo et dampnatione multimoda, ad lavacrum defensionis confugit et salutis. Mundatus enim baptismo salutari, accomitatis sibi duobus aliis, ex diaboli sorte eripitur, et a nequissimi sceleris, quondam per eum facti, vindicta salvatur. Dicebatur enim, quod in domo sua factus fuit ille potus venenosus, qui pluribus Angliæ nobilibus extiterat mortifer seu periculosus; quod et ipse, ut dicitur, bene concedit. Sed tunc fuit diabolus, nunc autem permutatus et Christianus; et sicut conditio, sic mutatur operatio.

Qualiter uxor W[illelmi] de Valentia eidem denarios transmisit.

Johanna
de Valence
said to
have
carried
f. 216.
large sums
into Poitou.

Disseminatum est insuper murmur per regnum, quod fratres regis, quos, ut prædictum, fama contraria denigraverat, per Joannam uxorem W[illelmi] de Valentia, cum multo thesauro recedentem ab Anglia, quasi virum præ dilectione secuturam, per femineam sunt industriam et forte Pictavensium documentum thesauro non modico ditati, in periculum regni nimium et detrimentum. Fecit etenim prædicta, ut dicitur, Johanna ingenio muliebri magnam sibi lanæ quantitatem comparari, inter quam in saccis ligatam non modicam abscondit pecuniam. Quod super bigas fecit fortissimas, quasi pura esset lana, sarcinari, et tempore oportuno in Pictaviam transmitti. Unde cum affirmatur a

multis, quod ubicunque repositi fuerunt denarii præ- A.D. 1259.
fati Willelmi, infiscabantur, per hoc factum patet dictis
hujusmodi fidem certissimam non adhiberi.

Obiit Philippus Luvel.

Et dum gaudia Natalitia agerentur, ne lætitia hu- Death of
jus mundi eveniat mortalibus impermixta, die Sancti Philip
Thomæ martiris, obiit Philippus Luvel, domini regis Luvel,
consiliarius specialissimus et quondam thesaurarius, 29 Dec.
apud Hamestable ecclesiam suam, præ dolore, ut dici-
tur, et mentis amaritudine, eo quod regi, cui tantum
servierat, non reconciliabatur. Exigebat enim rex ab
eo inæstimabilem pecuniam propter transgressionem
sibi in foresta sua per eum, ut dicebatur, perpetratam.
Rex autem certificatus de morte sua jussit omnia quæ
ejusdem Philippi fuerant infiscari, donec suæ sentiat
satisfactum voluntati.

*Dominus Henricus de Wengham eligitur in episco-
pum Wintoniensem.*

Eodemque tempore, monachi Wintonienses comperi- Henry de
entes quod rex nullum quem eligerent in episcopum Wengham
acceptasset nisi sibi carissimum, maxime post fratris elected
sui Athelmari exilium, elegerunt sibi in episcopum et bishop of
suarum pastorem animarum dominum Henricum de Winches-
ter.
Wengham, domini regis cancellarium. Ipse autem,
considerans rem fuisse litigiosam et incertam, noluit
adhuc electioni de se factæ plene consentire, licet
regem sibi invenire favorabilem non dubitaret. Asse-
ruit enim se tantæ dignitati et custodiæ animarum
insufficientem, nec theologia aliisque divinis scripturis
edoctum, aut, ut decet, renitentem. Tandem tamen The king
aliquantulum consentiens, libenter a domino rege, sed accepts
conditionaliter, suscipitur; videlicet, si frater suus him, if
Æthelmarus præelectus posset a domino Papa gratiam Æthelmar
impetrare consecrationis, ipsemet præ omnibus aliis is not con-
secrated.

A.D. 1259. fieret in eadem ecclesia Wintoniæ institutus; si vero non, salvo jure fratris sui sustentationis, loco ipsius sit ille subrogatus.

*De nuntiis missis contra regem Alemanniæ
venientem in Angliam.*

13 Jan.
Messengers sent
to meet
Richard,
king of
Germany,
before he
lands in
England.

He is re-
quired to
swear to
do no in-
jury to the
kingdom.

Circa festum Sancti Hylarii, habito consilio communi et deliberatione diligenti super adventu regis Alemanniæ Ricardi in Angliam, nuntios solempnes in occursum suum destinarunt, videlicet episcopum Wignoniensem, abbatem¹ Sancti Edmundi, Petrum de Sabaudia, Johannem Mansel, ut idem rex ipsos certificaret de causa adventus tam subiti tamque inopinati, et de mora sua in Anglia. Comes autem Legrecestriæ S[imon], non sine multorum admiratione, in partibus adhuc transmarinis morabatur, unde in magna parte fuit consilium barnagii mutilatum, et laqueos non mediocriter formidabant absconditos. Verebantur enim ne rex, licet vultum ostendisset serenum, condoleret fratribus exulantibus, et conquestus fuisset graviter fratri suo regi prædicto Alemanniæ, quoniam Anglici, patrem suum Johannem regem usque ad mortem odio funesto persequentes, in filios et nepotes hostiliter iratruce similiter insequabantur; et sicut rex Angliæ, ita rex Alemanniæ, similes tolerarunt injurias. Proposuerunt igitur Angliæ magnates accipere sacramentum ab ipso rege Alemanniæ, antequam applicuisset, ne regno Angliæ quomodolibet noceret vel provisionem communem impediret. Sed quid hoc prodesset? Diceret forte postea, quod invitatus et coactus hoc jurasset. Sed quia ignoratur a multis an hoc perventum fuisset ad factum, in scripto non præsumo determinandum; dicitur tamen a multis, quod sicut prædictum est juravit, et exinde litteras suas patentes effecit.

¹ Simon of Luton.

*Rex venit in occursum ejus, et cum eo plures armis A.D. 1259.
præmuniti eo nesciente.*

Rex autem versus mare properavit, et cum ipso The king goes to the sea to meet him. magnatam multitudinem copiosam, ad cautelam equis et armis communita. Dictum enim erat quod idem rex Ricardus unum de fratribus vel plures, qui de communi consilio exulaverant, secum proposuit adducere, ut, cassato tali judicio, pristino statui, quod ægre barones sustinerent, eos posset reformare.

Civitas Londoniarum jubetur incortinari.

Jussit autem rex, acclamante Londoniarum præcone, Preparations in London for him. ut civitas mundata stipitibus, truncis, luto, et fimo, incortinaretur; et amotis omnibus quæ possent oculos intuentium offendere, multipliciter eam facerent novitatibus resplendere.

*De responsione regis Alemanniæ ad nuntios nostros
contra suas objectiones.*

Nuntiis igitur solempnibus a communitate Angliæ He refuses the oath at first; destinatis, ipse rex Alemanniæ, qui in confinio maris ulterius morabatur, exercitum congregans fortem et numerosum, nimis torvo vultu et verbis minacibus respondit, jurans per guttur Dei; "Neque juramentum, quod exigitis, præstabo, neque moræ meæ in Angliam terminum vobis intimabo." Et addidit; "Non habeo f. 216 b. parem in Anglia, filius enim sum regis præteriti et frater præsentis, comesque Cornubiæ. Si igitur nobiles Angliæ reformare voluissent regnum deformatum, me deberent primitus accersire; et non ita impetuose, absque mea conniventia vel præsentia, tam arduum negotium aggredi præsumptuose." Ad quod verbum, cum quidam nuntiorum voluisset respondere, cohibuit eum secreto moderamine quidam sibi collateralis. Quæ responsio talis erat; "Sæpius con-

A.D. 1259. "stituimus te superiorem in reformatione regni declinantis, sed avaritia cogente nos omnes, domini regis et regni statum meliorare studentes, astute et repente studuistis, nil tale præmeditatos, illaqueare; unde rex, resiliens a salubri cogitatione, quos potuit in posterum dampnificavit." Sed ne talia impropria jurgia suscitant, satis certificati nuntii de ipsius regis Alemanniæ commotione ilico redierunt quam cito poterant; quia expectabat eum populus numerosus, diversimode communitus. Quod, cum nobilibus in citeriori maris litore Anglis nuntiaretur, congregari fecerunt naves et galeas tam Quinque Portuum quam aliorum quamplurimas. Et ad cautelam armis et armandis præmuniti, quorum omnium erat animus ardentissimus in hostes obvios hostiliter irruere, eisdem se præparaverant audacter obviare; animati ex eo, quod tempore Lodovici, filii regis Franciæ, in Anglia dudum existentis, paucissimæ naves Anglorum numerosam classem Francorum [et] copiosam citra spem omnium invaserunt¹ et contriverunt. Exercitum insuper equestrem et pedestrem ex parte citeriore congregarunt, ut hostes venientes, si in navali prælio prævaluissent, quod nullatenus formidabant, in ore gladii super litus et in arida alacriter exciperent et constanter. Quod cum fida relatione per diligentes exploratores rex Alemanniæ Ricardus cognosceret, consilio communium amicorum animum suum mitigavit, et juramentum, quale barones Angliæ reipublicæ zelatores exigebant, æquo se animo præstiturum per cartam promisit.

but the
barons
arming
against
him,

promises to
take it.

Qualiter rex Alemanniæ venerat in Angliam promittens se sacramentum præstare quod volebant.

He lands
at Dover,
27 Jan.

Rex igitur Alemanniæ Ricardus, comitante regina, in Angliam velificavit, et die Sancti Juliani apud

¹ *invaserunt et contriverunt*] *invasit et contrivit*, MS.

Doveram applicuit; et sic cum castigata familia et privata in Angliam intravit, videlicet, cum comitibus duobus de Alemannia, qui tantum tres milites secum habebant; et ipse rex¹ cum octo militibus et sua regina et filio Edmundo. Qui non fuerunt admissi, cum ad litus pervenissent, in castro de Dovera, nec etiam rex Angliæ, quia nobiles Angliæ adhuc timebant aliquem, nondum præstito sacramento, ipsum castrum permittere intrare, quia est Angliæ repagulum principale. Rex autem applicanti occurrit, applaudens eidem vehementer. Et convivantes cum archiepiscopo Cantuariensi, dies festivos congaudentes alacriter peregerunt.

He is not admitted into the castle,

but is received by the king and the archbishop of Canterbury.

Qualiter rex Alemanniæ juravit in capitulo Cantuariensi coram magnatibus.

In crastino autem intraverunt magnates Angliæ capitulum Cantuariense; ducentes reverenter reges Angliæ et Alemanniæ, fecerunt apponi textum super pulpitem. Astitit autem in medio comes Gloverniæ Ricardus, et vocavit palam et reverenter comitem Cornubiæ ad se, non regem Alemanniæ, sed nomine suo, Ricardus comes Cornubiæ, qui obedienter accessit et reverenter. Cui tale jusjurandum articulatum et aperte imposuit:

At Canterbury the oath is administered to him by Richard de Clare.

Juramentum regis Alemanniæ.

" Hæc auditis universi, quod hic juro super sacro-
 " sancta Evangelia, quod ego Ricardus, comes Cornubiæ,
 " fidelis ero et diligens ad reformandum vobiscum regnum
 " Angliæ, hætenus nimis malorum consilio deformatum.
 " Eroque vester efficax adjutor ad expellendum omnes
 " ejusdem regni rebelles et perturbatores. Hocque
 " juramentum observabo inviolabiliter, sub pœna amis-

The oath.

¹ rex] res, MS.

A.D. 1259. "sionis omnium terrarum quas habeo in Anglia." Et cum dixissent singuli, "Sufficit, satis obligatur ad "fidelitatem," respondit comes memoratus, "Quia "quandoque enormiter in tali casu lædebamur, et qui "excaturizatus¹ est semel, semper aquas fervidas ex- "pavescit; nequaquam adhuc tutus sum, quin satis "parum fecerimus, quod avertat omnipotens Dominus."

*Qualiter susceptus est Londoniis, et de recessu magna-
tum Alemanniæ ab Anglia.*

Entry of
Henry and
Richard
with their
queens into
London,
2 Feb.

f. 217.

The Ger-
mans are
not satis-
fied with
Richard's
reception
in England.

Die vero Purificationis beatæ Mariæ, venerunt reges et eorum reginæ et nobilium Angliæ multitudo pariter Londonias, quæ in adventu tantorum principum multipliciter, ut prædictum est, mundata, honoribus multis et ornatibus variis civitas resplenduit serenata; quibus occurrebat adventantibus civium applaudens multitudo numerosa. Erat utique adeo civitas populis repleta, quod densis turbarum oppressionibus glomeratim ruentium platearum operiebantur pavimenta. Et quia fratres ejus ipsum non sequentes, prout minatus est et ut suspicatum est, in partibus relinquebantur ultramarinis, gaudiis communiter exultare conabantur vehementioribus; mirantes tamen quamplurimum quod Alemanni ita permiserunt eum in Angliam solutis adire habenis, una cum regina et filio carissimis, quod non saltem alterum eorum quasi pro obside retinuissent, vel exinde quod post se eos reliquerat, libentius et citius ad eos dominus et princeps rediret. Sed in brevi coepit ejusdem fama minui, potestasque regia inter Anglos mediocriter aut minime formidari. Unde nobiles Alemanniæ, qui regem suum hactenus in Angliam comitabantur, considerantes eum non tanti existere favoris et reverentiæ per Angliam quanta regiam decuit dignitatem, recesserunt ab eo cum indigna-

excaturizatus] excônizatus, MS. Parker and Wats read excommunicatus.

tionem, repatriantes festinanter et dicentes; "Ex quo A.D. 1259.
 " compatriotæ sui ipsum non venerantur, nos ipsum
 " quomodo honoribus prosequemur? Habemus quod
 " elegimus, thesaurum magis quam thesaurizantem,
 " congregatum, non congregantem. Sed si de eo quod
 " adhuc superest nobis fieret plena collatio, nobis pe-
 " nitus de persona nulla remanebit adoptatio." Cupie-
 bant enim, sicut in majori fecerunt parte, thesauri sui
 residuum sitienter exhaurire.

*De parlamento Londoniensi et pace prælocuta inter
 reges.*

In octavis vero Purificationis congregati sunt nobiles The nobles
 Angliæ Londoniis, prout inter se prius condixerant. meet in
 Comes autem Legrecestræ, de cujus absentia diuturna London,
 tota condoluerat Anglia, nescia quid ei in partibus 9 Feb.
 contigisset transmarinis, ad concilium tunc venerat
 memoratum. Venit insuper ibidem quidam de secreto
 regis Franciæ consilio, decanus¹ videlicet Bituricensis.
 Ubi non modice tractatum est de negotio inter duos
 reges, scilicet Franciæ et Angliæ, agitato, et quid in
 partibus transmarinis actum fuerit exinde et probatum.
 Unde infra spatium temporis non prolixum, videlicet Peace with
 die Sancti Valentini, formata est pax et facta inter France
 eos Londoniis; si utraque pars velit sine dissensione arranged,
 observare quod inter eorum nuntios speciales et sol- 14 Feb.
 empnes, ut postea plenius in suo ordine dicetur, præ-
 locutum fuerat et determinatum.

*Capti sunt et incarcerati Walterus de Scotinny et
 Willelmus de Bussay senescallus.*

Eodem anno, cum immineret introitus Martii, capti Imprison-
 sunt Londoniis Walterus de Scotinni, principalissimus ment of
 et specialissimus consiliarius comitis Glovernæ atque Walter de
 Scotinny

¹ John de Sully, afterwards archbishop of Bourges. •
 L. VOL. V.

A.D. 1159. senescallus, (suspectus enim habebatur de potione data eidem comiti et fratri suo W[illelmo], de qua infectus comes vix est a portis mortis ereptus; dictus vero W[illelmus] penitus est interemptus; et qui antea sub tuta fuerat custodia fidejussorum, jam captus, ductus est in turrin Londoniarum incarcerationis et vinculis strictissimis mancipandus,) similiter Willelmus de Bussay, senescallus et principalis consiliarius Willelmi de Valencia fratris regis uterini, cujus scelera, si plene describerentur, speciales exigerent tractatus, qui hactenus sub custodia fidejussorum tentus, captus est coram iudicibus iudicandus; et cum non posset objectis respondere, quia multis erat irretitus sceleribus, voluit ligamenta suæ coiffæ solvere, ut palam monstraret tonsuram se habere clericalem, non est permissus, sed ex jussu iudicum raptus est truculenter et impetuose illinc trudendus, in carcere viliori cruciandus. Satelles vero eum arripiens, non per coiffæ ligamina sed per guttur eum apprehendens, traxit ad carcerem, subsannansque dixit, "Si ego injuriam tibi facio, quis tibi faciet justitiam?" Consueverat enim dictus W[illelmus] sic dicere querulis et injuriam patientibus, qui ante eum justitiam petitori frequenter apparuerant. Consuevit insuper illis multipliciter dicere, "Dominus rex vult quicquid vult dominus meus W[illelmus] de Valencia; sed non e converso." Et sic nec regi nec alicui magnatum reverentiam, immo nec alicui de populo justitiam, dignabatur exhibere; asserens quod dominus suus talem a domino rege optinuerat libertatem, ut contra eum nec aliquid breve in cancellaria impletraretur, nec alicui, nisi ad libitum, læso de quacunque offensa responderet. Cum igitur ipse Willelmus ad carcerem raptim traheretur, insultabant omnes subsannantes in eum pro intollerabili ipsius superbia et tyrannide inexorabili et rapinis injuriosis. Quas si longum esset dinumerare, unam tamen ad alias intelligendas huic duximus paginæ annotare,

Crimes of
William de
Bussay.

Quoddam detestabile factum W[illelmi] de Bussay. A.D. 1259.

Contigit quod juvenis quidam transitum faceret per quendam viculum in Trumpintone, et cum oblatraret eum canis, ut eum compesceret, lapidem incaute jactavit, qui lapis ex obliquo resiliens unam contrivit casu gallinam cujusdam mulierculæ. Quod ipsa exiens vidit, et clamore querulo elevato multos vicinorum congregavit. Juvenis autem hoc casu contigisse humiliter cum juramento obtestans, pro gallina ejus valorem et in duplo amplius pro offensa rationabiliter offerebat; mulier autem improba, hæc omnia recusans, ultioni incubuit uberiori. Quidam autem serviens Willelmi de Valencia procax, et ex tanto domino cornua sumens, insontem arripuit juvenem, et artissimis vinculis incarcerationavit constrictum, ubi infra paucos dies artatus supra modum expiravit. Sacerdos autem, advocatis vicinis, cum de innocentia ipsius juvenis certificaretur, ipsum corpusculum super sterquilinum projectum per biduum et foetidum in cimiterio, factis utcumque exequiis, tumulavit. Contigit autem ut post triduum illac transiret Willelmus de Bussay; audiens vero quæ facta fuerunt, jussit extrahi corpus a tumulo foetens quadriduanum et suspendi patibulo. Hæc vero omnia et his similia facta sunt sine judicio, sed non sine ultione a Domino. Uxor autem mortui super hoc conquesta prosequitur mortuum, et Judex justissimus nequissimo nunc judici facta rependit in interitum.

One specimen in the case of a young man at Trumpington.

f. 217 b.

Qualiter dominus Willelmus de Hortuna expedit negotia regis in Scotia.

Eodem vero anno circa kalendas Martii, rediit dominus Willelmus de Hortune, monachus et camerarius ecclesiæ Sancti Albani, de remotissimis partibus Scotiæ; qui longe ante, scilicet circa festum Sanctæ Katerinæ, anno eodem, de præcepto domini regis et suorum provisione consiliariorum necnon et abbatibus sui benivolentia,

1 March.
Return of
William de
Horton
from Scot-
land.

A.D. 1259. illac itinera arripuit laboriosa. Negotia enim ardua, sed secreta, regi et reginæ ac Scotiæ magnatibus sibi injuncta fuerant ex parte regis et reginæ et magnatibus Angliæ nuntianda. Qui cum illuc veniret, regem Scotiæ et reginam et regni magnates ibi ad parlamentum invenit, prout desideravit, congregatos. Exposita autem viæ suæ causa, ex parte domini regis Anglorum et reginæ et baronum, rogavit obnoxius, ostendens litteras credentiæ et favoris, quatinus dominus rex Scotiæ et regina in Angliam venire non omitterent, audituri et tractaturi de his quæ negotium arduum urgenter expostulabant et archanum. Qui cum multas contradictiones ac impedimentorum opponerent objectiones, tandem post varias disceptationes,¹ diligenti insistens petitioni, eosdem ad hoc prudenter induxit, quod eorundem assensum pro desiderio impetravit. Facientes enim illi litteras suas patentes communiter sigillatas tam sigillo regis quam omnium magnatum Scotiæ ad regem Angliæ et totam communitatem, libenter annuerunt se voluntatem eorum facturos, dummodo se facerent rex Angliæ et magnates de scripto suo, sibi prius fideliter promisso, securos; facientes insuper domino regi Angliæ et reginæ ac magnatibus terræ litteras suas valde commendatorias de dicti W[illelmi] diligentia circa negotium sibi injunctum discreta et indefessa, statim post ejus recessum miserunt in Angliam nuntios suos solempnes, videlicet comitem² de Bochan, magistrum Willelmum³ cancellarium, et dominum Alanum hostiarium, super negotio præfato, plenius cum rege Angliæ et ejus tractaturos consilio. Qui venientes, ac cum dicto W[illelmo] qui prævenerat colloquentes, nullam in publico super expeditione negotii erga regem et regni communitatem reliquerunt redeuntes certificationem.

The earl of Buchan, William the chancellor, and Alan Dewart sent from Scotland to Henry III.

¹ *disceptationes*] deceptions, MS.

² Alexander Cumyn, second earl Buchan.

³ William Wischart, afterwards bishop of Glasgow.

Obiit Thomas comes Flandriæ, dicitur potionatus. A.D. 1259.

Ipsa quoque tempore, obiit¹ Thomas quandoque comes Flandriæ, qui tot milia marcarum a simplicitate regis et reginæ et eorum secretis extorserat; quæ quasi semina in litoribus proiciebantur, sicut et alia multa, in regni læsionem et dampnum, multotiens alienigenis dispergebantur rapienda. Hic etiam sine causa ecclesiam beati lædens Albani, enormiter dampnificavit, dum discordiam inter eam et regem impudenter seminavit. In partibus igitur ultramarinis, ut dicitur, potionatus, ab hac præsentī luce fructum viarum suarum migravit collecturus.

Death of Thomas of Savoy by poison.

His injury to St. Alban's.

De nuntiis destinatis ad parlamentum regis Francorum.

Circa vero kalendas Aprilis, ex præcepto et consilio domini regis Angliæ et totius barnagii, arripuerunt iter transmarinum ad parlamentum magnum regis Francorum tenendum in Francia pro pluribus arduis negotiis, regna Franciæ et Angliæ contingentibus, comites de Clare et de Legrecestria, Johannes Mansel, Petrus de Sabaudia, et Robertus Walerand; deferentes secum cartam domini regis Angliæ de resignatione Normanniæ, et litteras de credentia, ad componendum cum rege Franciæ et ejus consilio super negotiis inter eosdem reges et eorum regna jam diu agitatis, et ut pacta præcedentia, prout prælocutum fuerat, inter eorundem nuntios speciales et peritissimos solidata permaneant et inconcutienda. Sed quia ob eorundem nuntiorum dispersionem quid super hoc actum est in publico non profertur, nulla exinde certitudo scripturæ adhuc commendatur.

Embassy sent to France, April 1.

Henry III. resigns his claim to Normandy.

¹ In the outer margin is *Obiit comes Flandriæ Thomas*, with his shield and spear inverted.

A.D. 1259. *Qualiter fratres Prædicatores habitant in Dunstapelle.*

Settlement of the Dominicans at Dunstable. Temporeque eodem, collata domo quadam cum mansionem pertinente eidem in Dunstapelle caritative fratribus Prædicatoribus, quidam se ex eis instantenter ingresserunt in eandem secretius, in enorme nocumentum prioris¹ et conventus de Dunstapelle,² exemplo edocti fratrum Minorum, qui apud Sanctum Edmundum mansionem malo grato abbatis et conventus ejusdem loci adepti, in non minimam illius domus læsionem domicilia adeo sumptuosa construxerant, ut in oculis intuentium tot sumptus tam subito effusi a pauperibus fratribus, paupertatem voluntariam professis, admirationem suscitarent. Memorati igitur fratres repentino et clandestino impetu aram erexerunt, et solempniter, non expectata quacunque licentia, divina celebrarunt ibidem. Animabant enim ipsos quæcunque voluerant adeptæ privilegia, et protectio cardinalis fratris Hugonis⁴ non minima. Qui de die in diem ædificantes, collatis sibi a quamplurimis locis circumjacentibus, de quibus prior et conventus redditus debent percipere, in magnum ejusdem domus detrimentum, in brevi satagunt ampliare. Et quantum ipsi in ædificiis et spatiis latioribus augmentantur, tanto prior et conventus in bonis suis et juribus angustiantur; quia redditus, quos a mesuagiis fratribus collatis receperant, sibi nunc pereunt; et oblationes, quæ eis dari consueverant, fratres jam noviter venientes, prædicationibus suis urgentibus, funditus usurpant.

Injury thus done to the priory.

¹ Geoffrey de Barton.

² See the Dunstable Annals; Annal. Monast., iii., p. 213.

³ This refers to the whole of this

sentence, from "exemplo" to "suscitarent."

⁴ i.e. Hugo de S. Caro, card. p. tit. S. Sabinae.

A.D. 1259.

Obiit comitissa Bononiæ.

Ipsa quoque anno, prima videlicet quindena Quadragesimæ, obiit comitissa Bononiæ,¹ per cujus tyrannidem tot milia hominum paucis annis jam elapsis interfecti occubuerunt, fructus viarum suarum quos promeruit collectura.

Death of the countess of Boulogne.

De duobus senatoribus Romæ contra tertium.

Tunc temporis, dissipatis et prostratis turribus urbis Romanæ, congregati sunt cum indignatione et furore [Romani], creantes sibi novos senatores duos,² qui conflantes copiosum exercitum de mediocribus Romanis insurrexerunt in senatorem nuper creatum, scilicet avunculum³ Brancalionis, et ipsum in quodam castro Romæ obsederunt, ut captum in frusta detruncarent. Ipse tamen confidens de juramento sibi facto fidelitatis, et de obsidibus, quos⁴ ipse senator habuit in sua civitate unde erat oriundus, scilicet Bononiæ, se strenue defendit, ne a nobilitate sui nepotis et prædecessoris deviare retrocedens. Et sic a semetipsa corrosa est Roma, et in se magna ex parte consumpta.

Two new senators created at Rome, and the uncle of Brancalione besieged.

His hostages at Bologna.

De discordia apud Parisius, Oxoniam, et Cantebrigiam.

Eadem Quadragesima orta est Oxoniis et Cantabrigiæ discordia gravissima, eo quod unum reum mor-

Disturbances at the Uni-

¹ This seems to be some confusion between Mahaut de Dammartin, wife of Philip Hurepel, countess of Boulogne, who died 14 Jan. 1258, and Margaret, countess of Flanders, who did not die till 1275. See above, pp. 382, 436, 453, 537, 561, and vol. iv., p. 548.

² These were Napoleone di Matteo Rosso (degli Orsini) and Riccardo di Pietro degli Annibaldi. See L. P. Olivieri's *Il Senato*

Romano (Roma 1840), p. 217, from a bull of Alexander IV., dated Anagnina, 15 kal. Jun. a. 5. This bull (which is not preserved in the Vatican Regesta), is given by Contatori, *De Historia Terracinaensi*, Rom. 1706, p. 193, from the archives of Terracina. It is No. 17,579 in Potthast, p. 1432.

³ Castellano di Andalò.

⁴ quos] quas, MS.

A.D. 1259. tis et carceri addictum, vinculis ruptis et effracto car-
 versities of cere, clerici violenter rapuerunt et in ecclesiam trax-
 Oxford, erunt protegendum in eadem. Universitas insuper
 Cam- Parisiaca per Prædicatores et Minores non mediocriter
 bridge, and Parisiaca per Prædicatores et Minores non mediocriter
 Paris. est perturbata. Tot autem ordines exorti sunt, quod
 hi hos et e converso subplantant; nec sufficit, ut con-
 suevit, populus eos plebeiis elemosinis sustentare.

*De dissentione inter comites Gloverniæ et Legrecestriæ
 et recessu comitis Legrecestriæ ab Anglia.*

Quarrel
 between
 Richard de
 Clare and
 Simon de
 Montfort. Ipsis quoque temporibus, dum parlamento suspenso
 statuta salubria providerentur cum diligentia, orta
 sunt verba contumeliosa inter comites Gloverniæ et
 Legrecestriæ, ita quod comes Legrecestriæ commotus
 in iram ob alterum comitem in eorum proposito com-
 muni fluctuantem hujusmodi verba proferret; "Non
 " curo vivere vel conversari inter homines tam muta-
 " biles et fallaces. Hæc enim nos compromisimus et
 " conjuravimus, de quibus tractamus. Et vos, domine
 " comes Gloverniæ, quanto omnibus es eminentior,
 " tanto statutis salubribus es obligatior;" et sic in
 brevi recessit ab Anglia. Quod cum comes Herefordiæ
 et alii nobiles et sui compares audierunt, significave-
 runt comiti Gloverniæ, quod per eum elongatus comes
 Legrecestriæ quam citius revocaretur, et suis astaret
 consortibus mitigatus, nullatenus talibus injuriis laces-
 situs; ipse etiam comes Gloverniæ suis fideliter statu-
 tis et juramentis prosequendo ea adquiesceret, et juxta
 ea per terras suas emendanda corrigeret; sin autem,
 ipsum comitem Gloverniæ insimul omnes hostiliter
 impeterent. Quo audito, dictus comes sibi timens
 misit Herweum senescallum suum per totas terras
 suas, ut jus teneretur statutum et compromissum, et
 juxta formam promissionis novæ universa fiant sine
 dilatione; et sic pro parte maxima extitit tempestas
 mitigata. Et licet comes Legrecestriæ adhuc in parti-

Simon de
 Montfort
 leaves
 England.

The other
 nobles
 threaten
 Richard de
 Clare.

bus remanserit transmarinis, propter hujusmodi tamen A.D. 1259. mitigatam correctionem de ejusdem reditu jocundiori fiduciam conceperunt firmiorem.

*Qualiter pax inter reges impedita est per comitissam
Legrecestriæ non consentientem illis.*

Pax autem prælocuta inter reges Franciæ et Angliæ, The peace between France and England hindered. mediantibus nuntiis solempnibus, magnis, et multis, quorum nomina prænotantur,¹ cum in promptu fuisse crederetur, impedimentum cepit inopinatum. Comitissa enim Legrecestriæ suam partem de Normannia, quam rex Angliæ debuit juxta pactum eorum regi Franciæ resignare, nequaquam quietam concessit; unde comes Glovernæ comiti Legrecestriæ verba impropere jaculando inhonesta. Sed et comes Legrecestriæ aculeatis verbis verba retundebat, unde fere cruentum initum fuerat certamen; sed ne Franci inde gauderent, communibus amicis refrænabantur. Et sic vacui, in facto negotio, cachinnantibus Francis redierunt. The messengers return.

Qualiter Templarii et Hospitalarii se invicem interfecerunt.

Tempore quoque sub eodem, Templarii, fratres de Sancto Lazaro et Sancto Thoma, Acchonnenses, Hospitalarii, etiam sui comprovinciales, necnon et alii, War between the f. 218 b. Templars and Hospitallers in the Holy Land. veluti Januenses et Pisani, in Terra Sancta dissidentes, quos habere consuevit legitimos ecclesia defensores, pacis tunc et sui destructores, necnon cruentissimi ejusdem extiterunt exterminatores. Hospitalarii namque, dissensione quadam inter eos letaliter suscitata, unanimiter in Templarios insurgentes, quam maxima sui parte prostrata, eosdem, ut dicitur, funditus peremerunt; ita ut vix uno ex parte Templariorum, quamplurimis vero ex Hospitalariis, ut dicitur, super-

¹ See above, p. 741.

A.D. 1259. stitibus, nunquam inter Christianos, maxime religiosos, talis aut tantus miserabilis fuisse dicebatur interitus. Unde omnes citra manentes Templarii, coadunato urgenter consilio, universis fratribus sui ordinis per domos suas ubique diffusas commorantibus significaverunt, ut dicebatur, festinanter, quatinus omni dilatione et excusatione remota, custodibus unicuique domui necessariis deputatis, omnes invicem ibidem concurrant; tum propter domorum suarum in partibus Acchonnensibus vacuatarum destructis fratribus infinitis aliquantulam restaurationem, tum propter ultionem horribilem hostiliter in Hospitalarios retribuendam. Unde vehementer per girum formidabatur, quod nisi Omnipotens mitigationem immisceat, Christianorum pax et stabilitas magna ex parte ob eorundem furem intollerabilem deperisset.

*Qualiter Papa procuravit imperium regi Alemanniæ
existanti in Anglia.*

Richard,
king of
Germany,
remains in
England.

Interim dum rex Alemanniæ in pace in Anglia moraretur, paratum est iter eidem ad imperium libere recipiendum. Dominus autem Papa hoc, sed sub silentio, callide procuravit, ne manifestus videretur fuisse regi Hispaniæ adversarius. Rex autem Alemanniæ, ut se thesauris præmuniret abundantius, adhuc in Anglia quasi latitando expectabat quietius. Magnates enim Angliæ statutis, quæ inceperant, salubriter intendebant, parum aut nihil de prædicti regis mora vel motione solliciti; sed ad malas consuetudines, injurias, et corruptelas amodo delendas omnino assidui et confœderati.

*De mortalitate hominum et obitu Fulconis episcopi
Londoniarum.*

Pestilence. Eodem tempore, ascendente sole cancerum, facta est hominum pestilentia et mortalitas inopinata; ita quod

ubique morientibus quamplurimis locis aliis omissis, A.D. 1259. tantummodo Parisius plus quam ¹ milia hominum sepulcris commendabantur.² Oleum etenim, vinum, et annona corrumpebantur. Et quia mortis rumphea nulli parcens nunc hunc nunc illum consumit, æquanimiter egenum et divitem rapiendo, obiit³ in illa peste mortifera dominus Fulco Londoniensis episcopus; vir quidem nobilis et magnæ generositatis, et nisi paulo ante in communi eorum provisione titubasset, totius regni anchora et clipeus stabilitatis et defensionis; qui tamen ut pastor ecclesiæ et pater egregius die Sancti Urbani in ecclesia Sancti Pauli Londoniensis solempniter est tumulatus.

Death of
Fulk,
bishop of
London.

His burial,
25 May.

De dampnatione Walteri de Scotinny.

Septimana vero eadem Walterus de Scotinni, quondam senescallus comitis Glovernæ præcipuus, de potione mortifera, ut prædictum est, diffamatus, captus et carceri diro mancipatus, in comitatibus tribus, sed præcipue Wintoniæ, se posuit discutiendum. Sed, quod lacrimosum est et dicere et audire, a quo majorem liberationis sperabat fiduciam, ab eo celeriores passus est veridicam dampnationem. Requisiti vero a iudicibus qualiter hoc verius ita judicialiter proferendo cognoscerent, responderunt quoniam "nunquam scivimus aut audivimus dominum W[illelmum] de Valencia aut aliquem fratrum suorum eidem Waltero in aliquo debitorem fuisse; sed bene et veraciter novimus, eundem Walterum a prædicto W[illelmo] maxime nuper suscepisse pecuniæ quantitatem;" hoc melius arbitrantes remunerari eidem, ob potionem domino suo comiti et W[illelmo] de Clare fratri ejus multisque aliis per eum, ut prædictum est, porrectam,

Trial and
execution
of Walter
de Scotinny.

¹ Sic, the number being omitted.
² *commendabantur*] commende-
bantur, MS.

³ His mitre and pastoral staff are
drawn inverted in the margin.

A.D. 1259. ad eorundem exultantium ultionem refundendam, quam ob aliquod aliud debitum inter eos præhabitu aut excogitatu. Et ob hoc verius, quod prædictus W[ilhelmus] de Clare, sentiens se intoxicatu et morti proximu, dixit in propatulo, quod scirent omnes sine dubio se per Walteru de Scotinni mortis traditu voracitati. Quibus auditis, de proditiõne hujusmodi ita convictus judicialiter est Wintoniam tractus, et in patibulo horribiliter suspensus.¹

¹ Below is written in rubrick :
 " Sciendum est, quod hucusque
 " perscripsit venerabilis vir frater
 " Matheus Parisiensis; et licet
 " manus in stilo varietur, modo
 " tamen compositionis eodem ser-
 " vato, eidem totum ascribitur.
 " Quod * autem amodo appositum
 " est et prosecutum, cuidam alteri
 " fratri sit ascribendum, qui tanti
 " prædecessoris opera præsumens
 " aggredi, indigne prosecuturus,
 " cum non sit dignus ejusdem cor-
 " rigiam solvere calciamenti, pa-
 " ginas non meruit nomine tenu
 " annotari."

Below this is a drawing of Mat-
 thew Paris dying, with "Hic obit
 " Matheus Parisiensis," above his
 head. He is saying, "In manus
 " tuas commendo spiritum meum;
 " redemisti me, Domine Deus ve-
 " ritatis." His elbow rests on
 " Liber Cronicorum Mathei Pari-
 " siensis."

The rest of the volume is occu-
 pied with the Continuation which
 is ascribed to Rishanger. See
 Riley's edition in the present series,
 p. xxi; Madden's Preface to the
 Historia Anglorum, i., p. lii.

* As to what this was, see Madden, Historia Anglorum, i., p. xxiii.

END OF VOL. V.

LONDON:

Printed by GEORGE E. FRYE and WILLIAM SPOTTISWOODE,
 Printers to the Queen's most Excellent Majesty.
 For Her Majesty's Stationery Office.
 [4731.—750.—1/80.]

ENGLAND.

CATALOGUE

OF

RECORD PUBLICATIONS

ON SALE

BY

**Messrs. Longman & Co., and Messrs. Trübner & Co., London ;
Messrs. James Parker & Co., Oxford and London ;
Messrs. Macmillan & Co., Cambridge and London ;
Messrs. A. & C. Black, and Messrs. Douglas and Foulis,
Edinburgh ;
and Messrs. A. Thom & Co., Dublin.**

CATALOGUE.

CONTENTS.

	Page
CALENDARS OF STATE PAPERS, &c.	2
CHRONICLES AND MEMORIALS OF GREAT BRITAIN AND IRELAND DURING THE MIDDLE AGES -	9
PUBLICATIONS OF THE RECORD COMMISSIONERS, &c.	28
WORKS PUBLISHED IN PHOTOZINCOGRAPHY	31
SCOTCH RECORD PUBLICATIONS	33
IRISH RECORD PUBLICATIONS	34

CALENDARS OF STATE PAPERS, &c.

[IMPERIAL 8vo., cloth. *Price 15s. each Volume or Part.*]

As far back as the year 1800, a Committee of the House of Commons recommended that Indexes and Calendars should be made to the Public Records, and thirty-six years afterwards another Committee of the House of Commons reiterated that recommendation in more forcible words; but it was not until the incorporation of the State Paper Office with the Public Record Office that the Master of the Rolls found himself in a position to take the necessary steps for carrying out the wishes of the House of Commons.

On 7 December 1855, he stated to the Lords of the Treasury that although "the Records, State Papers, and Documents in his charge constitute the most complete and perfect series of their kind in the civilized world," and although "they are of the greatest value in a historical and constitutional point of view, yet they are comparatively useless to the public, from the want of proper Calendars and Indexes."

Acting upon the recommendations of the Committees of the House of Commons above referred to, he suggested to the Lords of the Treasury that to effect the object he had in view it would be necessary for him to employ a few Persons fully qualified to perform the work which he contemplated.

Their Lordships assented to the necessity of having Calendars prepared and printed, and empowered the Master of the Rolls to take such steps as might be necessary for this purpose.

The following Works have been already published under the direction of the Master of the Rolls :—

CALENDARIUM GENEALOGICUM ; for the Reigns of Henry III. and Edward I.
Edited by CHARLES ROBERTS, Esq., Secretary of the Public Record Office. 2 Vols. 1865.

This is a work of great value for elucidating the early history of our nobility and landed gentry.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGNS OF EDWARD VI., MARY, ELIZABETH, and JAMES I., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* ROBERT LEMON, Esq., F.S.A., (Vols. I. and II.), and MARY ANNE EVERETT GREEN, (Vols. III.-XII.). 1856-1872.

Vol. I.—1547-1580.	Vol. VII.—Addenda, 1566-1579.
Vol. II.—1581-1590.	Vol. VIII.—1603-1610.
Vol. III.—1591-1594.	Vol. IX.—1611-1618.
Vol. IV.—1595-1597.	Vol. X.—1619-1623.
Vol. V.—1598-1601.	Vol. XI.—1623-1625, with Ad-
Vol. VI.—1601-1603, with Addenda, 1547-1565.	denda, 1603-1625.
	Vol. XII.—Addenda, 1580-1625.

These Calendars render accessible to investigation a large and important mass of historical materials. The Northern Rebellion of 1566-67; the plots of the Catholic fugitives in the Low Countries; the numerous designs against Queen Elizabeth and in favour of a Catholic succession; the Gunpowder-plot; the rise and fall of Somerset; the Overbury murder; the disgrace of Sir Edward Coke; the rise of the Duke of Buckingham, &c. Numerous other subjects are illustrated by these Papers, few of which have been previously known.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF CHARLES I., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* JOHN BRUCE, Esq., F.S.A., (Vols. I.-XII.); *by* JOHN BRUCE, Esq., F.S.A., and WILLIAM DOUGLAS HAMILTON, Esq., F.S.A., (Vol. XIII.); and *by* WILLIAM DOUGLAS HAMILTON, Esq., F.S.A., (Vols. XIV.-XV.) 1858-1877.

Vol. I.—1625-1626.	Vol. IX.—1635-1636.
Vol. II.—1627-1628.	Vol. X.—1636-1637.
Vol. III.—1628-1629.	Vol. XI.—1637.
Vol. IV.—1629-1631.	Vol. XII.—1637-1638.
Vol. V.—1631-1633.	Vol. XIII.—1638-1639.
Vol. VI.—1633-1634.	Vol. XIV.—1639.
Vol. VII.—1634-1635.	Vol. XV.—1639-1640.
Vol. VIII.—1635.	

This Calendar presents notices of a large number of original documents of great value to all inquirers relative to the history of the period to which it refers. Many of them have been hitherto unknown.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, DURING THE COMMONWEALTH, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* MARY ANNE EVERETT GREEN. 1875-1879.

Vol. I.—1649-1650.	Vol. IV.—1651-1652.
Vol. II.—1650.	Vol. V.—1652-1653.
Vol. III.—1651.	Vol. VI.—1653-1654.

This Calendar is in continuation of those during the reigns from Edward VI. to Charles I., and contains a mass of new information.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF CHARLES II., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* MARY ANNE EVERETT GREEN. 1860-1866.

Vol. I.—1660-1661.	Vol. V.—1665-1666.
Vol. II.—1661-1662.	Vol. VI.—1666-1667.
Vol. III.—1663-1664.	Vol. VII.—1667.
Vol. IV.—1664-1665.	

Seven volumes of this Calendar, of the period between 1660 and 1667, have been published.

CALENDAR OF HOME OFFICE PAPERS OF THE REIGN OF GEORGE III., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* JOSEPH REDINGTON, Esq., 1878-1879.

Vol. I.—1760 (25 Oct.)-1765. | Vol. II.—1766-1769.

These are the first two volumes of the modern series of Domestic Papers, commencing with the accession of George III.

CALENDAR OF STATE PAPERS relating to SCOTLAND, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* MARKHAM JOHN THORPE, Esq., of St. Edmund Hall, Oxford. 1858.

Vol. I., the Scottish Series, of the Reigns of Henry VIII., Edward VI., Mary, and Elizabeth, 1509-1589.

Vol. II., the Scottish Series, of the Reign of Elizabeth, 1589-1603; an Appendix to the Scottish Series, 1543-1592; and the State Papers relating to Mary Queen of Scots during her Detention in England, 1568-1587.

These two volumes of State Papers relate to Scotland, and embrace the period between 1509 and 1603. In the second volume are notices of the State Papers relating to Mary Queen of Scots.

CALENDAR OF DOCUMENTS relating to IRELAND, preserved in Her Majesty's Public Record Office, London. *Edited by* HENRY SAVAGE SWEETMAN, Esq., B.A., Trinity College, Dublin, Barrister-at-Law (Ireland). 1875-1879.

Vol. I.—1171-1251.

Vol. III.—1285-1292.

Vol. II.—1252-1284.

These volumes contain a Calendar of all documents relating to Ireland, preserved in the Public Record Office, London; the work is to be continued to the end of the reign of Henry VII.

CALENDAR OF STATE PAPERS relating to IRELAND, OF THE REIGNS OF HENRY VIII., EDWARD VI., MARY, AND ELIZABETH, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* HANS CLAUDE HAMILTON, Esq., F.S.A. 1860-1877.

Vol. I.—1509-1573.

Vol. III.—1586-1588.

Vol. II.—1574-1585.

The above have been published under the editorship of Mr. Hans Claude Hamilton.

CALENDAR OF STATE PAPERS relating to IRELAND, OF THE REIGN OF JAMES I., preserved in Her Majesty's Public Record Office, and elsewhere. *Edited by* the Rev. C. W. RUSSELL, D.D., and JOHN P. PRENDERGAST, Esq., Barrister-at-Law. 1872-1877.

Vol. I.—1603-1606.

Vol. III.—1608-1610.

Vol. II.—1606-1608.

Vol. IV.—1611-1614.

This series is in continuation of the Irish State Papers commencing with the reign of Henry VIII.; but, for the reign of James I., the Papers are not confined to those in the Public Record Office, London.

CALENDAR OF STATE PAPERS, COLONIAL SERIES, preserved in Her Majesty's Public Record Office, and elsewhere. *Edited by* W. NOEL SAINSBURY, Esq. 1860-1878.

Vol. I.—America and West Indies, 1574-1660.

Vol. II.—East Indies, China, and Japan, 1513-1616.

Vol. III.—East Indies, China, and Japan, 1617-1621.

Vol. IV.—East Indies, China, and Japan, 1622-1624.

These volumes include an analysis of early Colonial Papers in the Public Record Office, the India Office, and the British Museum.

CALENDAR OF LETTERS AND PAPERS, FOREIGN AND DOMESTIC, OF THE REIGN OF HENRY VIII., preserved in Her Majesty's Public Record

Office, the British Museum, &c. *Edited by J. S. BREWER, M.A.,*
Professor of English Literature, King's College, London. 1862-1876.

Vol. I.—1509-1514.

Vol. II. (in Two Parts)—1515-1518.

Vol. III. (in Two Parts)—1519-1523.

Vol. IV.—Introduction.

Vol. IV., Part 1.—1524-1526.

Vol. IV., Part 2.—1526-1528.

Vol. IV., Part 3.—1529-1530.

These volumes contain summaries of all State Papers and Correspondence relating to the reign of Henry VIII., in the Public Record Office, of those formerly in the State Paper Office, in the British Museum, the Libraries of Oxford and Cambridge, and other Public Libraries; and of all letters that have appeared in print in the works of Burnet, Strype, and others. Whatever authentic original material exists in England relative to the religious, political, parliamentary, or social history of the country during the reign of Henry VIII., whether despatches of ambassadors, or proceedings of the army, navy, treasury, or ordnance, or records of Parliament, appointments of officers, grants from the Crown, &c., will be found calendared in these volumes.

CALENDAR OF STATE PAPERS, FOREIGN SERIES, OF THE REIGN OF EDWARD VI., preserved in Her Majesty's Public Record Office. 1547-1553. *Edited by W. B. TURNBULL, Esq., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law, and Correspondant du Comité Impérial des Travaux Historiques et des Sociétés Savantes de France.* 1861.

CALENDAR OF STATE PAPERS, FOREIGN SERIES, OF THE REIGN OF MARY, preserved in Her Majesty's Public Record Office. 1553-1558. *Edited by W. B. TURNBULL, Esq., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law and Correspondant du Comité Impérial des Travaux Historiques et des Sociétés Savantes de France.* 1861.

The two preceding volumes exhibit the negotiations of the English ambassadors with the courts of the Emperor Charles V. of Germany, of Henry II. of France, and of Philip II. of Spain. The affairs of several of the minor continental states also find various incidental illustrations of much interest.

A valuable series of Papers descriptive of the circumstances which attended the loss of Calais merits a special notice; while the progress of the wars in the north of France, into which England was dragged by her union with Spain, is narrated at some length. The domestic affairs of England are of course passed over in these volumes, which treat only of its relations with foreign powers.

CALENDAR OF STATE PAPERS, FOREIGN SERIES, OF THE REIGN OF ELIZABETH, preserved in Her Majesty's Public Record Office, &c. *Edited by the Rev. JOSEPH STEVENSON, M.A., of University College Durham, (Vols. I.-VII.), and ALLAN JAMES CROSBY, Esq., M.A., Barrister-at-Law, (Vols. VIII.-X.)* 1863-1876.

Vol. I.—1558-1559.

Vol. II.—1559-1560.

Vol. III.—1560-1561.

Vol. IV.—1561-1562.

Vol. V.—1562.

Vol. VI.—1563.

Vol. VII.—1564-1565.

Vol. VIII.—1566-1568.

Vol. IX.—1569-1571.

Vol. X.—1572-1574.

These volumes contain a Calendar of the Foreign Correspondence during the early portion of the reign of Queen Elizabeth, deposited in the Public Record Office, &c. They illustrate not only the external but also the domestic affairs of Foreign Countries during that period.

CALENDAR OF TREASURY PAPERS, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by JOSEPH REDINGTON, Esq.* 1868-1879.

Vol. I.—1557-1696.

Vol. II.—1697-1702.

Vol. III.—1702-1707.

Vol. IV.—1708-1714.

The above Papers concern the affairs of the Treasury comprise petitions, reports, and other documents relating to services rendered to the State

grants of money and pensions, appointments to offices, remissions of fines and duties, &c. They illustrate civil and military events, finance, the administration in Ireland and the Colonies, &c., and afford information nowhere else recorded.

CALENDAR OF THE CAREW PAPERS, preserved in the Lambeth Library. *Edited by J. S. BREWER, M.A.*, Professor of English Literature, King's College, London; and **WILLIAM BULLEN, Esq.** 1867-1873.

Vol. I.—1515-1574.

Vol. II.—1575-1588.

Vol. III.—1589-1600.

Vol. IV.—1601-1603.

Vol. V.—Book of Howth; Miscellaneous.

Vol. VI.—1603-1624.

The Carew Papers relating to Ireland, deposited in the Lambeth Library, are unique, and of great importance. The Calendar cannot fail to be welcome to all students of Irish history.

CALENDAR OF LETTERS, DESPATCHES, AND STATE PAPERS, relating to the Negotiations between England and Spain, preserved in the Archives at Simancas, and elsewhere. *Edited by G. A. BERGENROTH.* 1862-1868.

Vol. I.—Hen. VII.—1485-1509.

Vol. II.—Hen. VIII.—1509-1525.

Supplement to Vol. I. and Vol. II.

Mr. Bergenroth was engaged in compiling a Calendar of the Papers relating to England preserved in the archives of Simancas in Spain, and the corresponding portion removed from Simancas to Paris. Mr. Bergenroth also visited Madrid, and examined the Papers there, bearing on the reign of Henry VIII. The first volume contains the Spanish Papers of the reign of Henry VII.; the second volume, those of the first portion of the reign of Henry VIII. The Supplement contains new information relating to the private life of Queen Katharine of England; and to the projected marriage of Henry VII. with Queen Juana, widow of King Philip of Castile, and mother of the Emperor Charles V.

CALENDAR OF LETTERS, DESPATCHES, AND STATE PAPERS, relating to the Negotiations between England and Spain, preserved in the Archives at Simancas, and elsewhere. *Edited by DON PASCUAL DE GAYANGOS.* 1878-1879.

Vol. III., Part 1.—Hen. VIII.—1525-1526.

Vol. III., Part 2.—Hen. VIII.—1527-1529.

Vol. IV., Part 1.—Hen. VIII.—1529-1530.

Upon the death of Mr. Bergenroth, Don Pascual de Gayangos was appointed to continue the Calendar of the Spanish State Papers. He has pursued a similar plan to that of his predecessor, but has been able to add much valuable matter from Brussels and Vienna, with which Mr. Bergenroth was unacquainted.

CALENDAR OF STATE PAPERS AND MANUSCRIPTS, relating to **ENGLISH AFFAIRS**, preserved in the Archives of Venice, &c. *Edited by RAWDON BROWN, Esq.* 1864-1877.

Vol. I.—1202-1509.

Vol. II.—1509-1519.

Vol. III.—1520-1526.

Vol. IV.—1527-1533.

Vol. V.—1534-1554.

Vol. VI., Part I.—1555-1556.

Mr. Rawdon Brown's researches have brought to light a number of valuable documents relating to various periods of English history; his contributions to historical literature are of the most interesting and important character.

SYLLABUS, IN ENGLISH, OF RYMER'S FŒDERA. *By Sir THOMAS DUFFUS HARDY, D.C.L.*, Deputy Keeper of the Public Records. Vol. I.—Will. I.—Edw. III.; 1066-1377. Vol. II.—Ric. II.—Chas. II.; 1377-1654. 1869-1873.

The "Fœdera," or "Rymer's Fœdera," is a collection of miscellaneous documents illustrative of the History of Great Britain and Ireland, from the Norman

Conquest to the reign of Charles II. Several editions of the "*Fœdera*" have been published, and the present Syllabus was undertaken to make the contents of this great National Work more generally known.

REPORT OF THE DEPUTY KEEPER OF THE PUBLIC RECORDS AND THE REV. J. S. BREWER TO THE MASTER OF THE ROLLS, upon the Carte and Carew Papers in the Bodleian and Lambeth Libraries. 1864. *Price 2s. 6d.*

REPORT OF THE DEPUTY KEEPER OF THE PUBLIC RECORDS TO THE MASTER OF THE ROLLS, upon the Documents in the Archives and Public Libraries of Venice. 1866. *Price 2s. 6d.*

In the Press.

SYLLABUS, IN ENGLISH, OF RYMER'S FŒDERA. *By Sir THOMAS DUFFUS HARDY, D.C.L., Deputy Keeper of the Public Records.* Vol. III.—Appendix and Index.

CALENDAR OF LETTERS AND PAPERS, FOREIGN AND DOMESTIC, OF THE REIGN OF HENRY VIII., preserved in Her Majesty's Public Record Office, the British Museum, &c. *Edited by J. S. BREWER, M.A.,* Preacher at the Rolls, and Rector of Toppesfield. Vol. V.—1531-1532.

CALENDAR OF STATE PAPERS, COLONIAL SERIES, preserved in Her Majesty's Public Record Office, and elsewhere. *Edited by W. NOEL SAINSBURY, Esq.* Vol. V.—America and West Indies, 1661-1668.

CALENDAR OF STATE PAPERS relating to IRELAND, OF THE REIGN OF JAMES I., preserved in Her Majesty's Public Record Office, and elsewhere. *Edited by the Rev. C. W. RUSSELL, D.D., and JOHN P. PRENDERGAST, Esq., Barrister-at-Law.* Vol. V.—1615-1625.

CALENDAR OF STATE PAPERS AND MANUSCRIPTS, relating to ENGLISH AFFAIRS, preserved in the Archives of Venice, &c. *Edited by RAWDON BROWN, Esq.* Vol. VI., Part II.—1556-1558.

CALENDAR OF STATE PAPERS, FOREIGN SERIES, OF THE REIGN OF ELIZABETH, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by ALLAN JAMES CROSBY, Esq., M.A., Barrister-at-Law.* Vol. XI.—1575-1577.

CALENDAR OF HOME OFFICE PAPERS OF THE REIGN OF GEORGE III., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by RICHARD ARTHUR ROBERTS, Esq., Barrister-at-Law.* Vol. III.—1770-1772.

CALENDAR OF LETTERS, DESPATCHES, AND STATE PAPERS, relating to the Negotiations between England and Spain, preserved in the Archives at Simancas, and elsewhere. *Edited by DON PASCUAL DE GATANGOS.* Vol. IV., Part 2.—Hen. VIII.

CALENDAR OF STATE PAPERS relating to IRELAND, OF THE REIGN OF ELIZABETH, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by HANS CLAUDE HAMILTON, Esq., F.S.A.* Vol. IV.—1588-1590.

In Progress.

- CALENDAR OF STATE PAPERS, COLONIAL SERIES, preserved in Her Majesty's Public Record Office, and elsewhere. *Edited by* W NOEL SAINSBURY, Esq. Vol. VI.—East Indies, 1625, &c. Vol. VII.—America and West Indies, 1669, &c.
- CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF CHARLES I., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* WILLIAM DOUGLAS HAMILTON, Esq., F.S.A. Vol. XVI.—1640.
- CALENDAR OF TREASURY PAPERS, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* JOSEPH REDINGTON, Esq. Vol. V.—1714, &c.
- CALENDAR OF DOCUMENTS relating to IRELAND, preserved in Her Majesty's Public Record Office, London. *Edited by* HENRY SAVAGE SWEETMAN, Esq., B.A., Trinity College, Dublin, Barrister-at-Law (Ireland). Vol. IV.—1293, &c.
- CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, DURING THE COMMONWEALTH, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* MARY ANNE EVERETT GREEN. Vol. VII.—1654, &c.
- CALENDAR OF HOME OFFICE PAPERS OF THE REIGN OF GEORGE III., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* RICHARD ARTHUR ROBERTS, Esq., Barrister-at-Law. Vol. IV.—1773, &c.
-

THE CHRONICLES AND MEMORIALS OF GREAT BRITAIN AND IRELAND DURING THE MIDDLE AGES.

[ROYAL 8vo. half-bound. Price 10s. each Volume or Part.]

On 25 July 1822, the House of Commons presented an address to the Crown, stating that the editions of the works of our ancient historians were inconvenient and defective; that many of their writings still remained in manuscript, and, in some cases, in a single copy only. They added, "that an uniform and convenient edition of the whole, published under His Majesty's royal sanction, would be an undertaking honourable to His Majesty's reign, and conducive to the advancement of historical and constitutional knowledge; that the House therefore humbly besought His Majesty, that He would be graciously pleased to give such directions as His Majesty, in His wisdom, might think fit, for the publication of a complete edition of the ancient historians of this realm, and assured His Majesty that whatever expense might be necessary for this purpose would be made good."

The Master of the Rolls, being very desirous that effect should be given to the resolution of the House of Commons, submitted to Her Majesty's Treasury in 1857 a plan for the publication of the ancient chronicles and memorials of the United Kingdom, and it was adopted accordingly. In selecting these works, it was considered right, in the first instance, to give preference to those of which the manuscripts were unique, or the materials of which would help to fill up blanks in English history for which no satisfactory and authentic information hitherto existed in any accessible form. One great object the Master of the Rolls had in view was to form a *corpus historicum* within reasonable limits, and which should be as complete as possible. In a subject of so vast a range, it was important that the historical student should be able to select such volumes as conformed with his own peculiar tastes and studies, and not be put to the expense of purchasing the whole collection; an inconvenience inseparable from any other plan than that which has been in this instance adopted.

Of the Chronicles and Memorials, the following volumes have been published. They embrace the period from the earliest time of British history down to the end of the reign of Henry VII.

1. **THE CHRONICLE OF ENGLAND**, by JOHN CAPGRAVE. *Edited by the Rev. F. C. HINGESTON, M.A., of Exeter College, Oxford. 1858.*

Capgrave was prior of Lynn, in Norfolk, and provincial of the order of the Friars Hermits of England shortly before the year 1464. His Chronicle extends from the creation of the world to the year 1417. As a record of the language spoken in Norfolk (being written in English), it is of considerable value.

2. **CHRONICON MONASTERII DE ABINGDON**. Vols. I. and II. *Edited by the Rev. JOSEPH STEVENSON, M.A., of University College, Durham, and Vicar of Leighton Buzzard. 1858.*

This Chronicle traces the history of the great Benedictine monastery of Abingdon in Berkshire, from its foundation by King Ina of Wessex, to the reign of Richard I., shortly after which period the present narrative was drawn up by an inmate of the establishment. The author had access to the title-deeds of the house; and incorporates into his history various charters of the Saxon kings, of great importance as illustrating not only the history of the locality but that of the kingdom. The work is printed for the first time.

3. **LIVES OF EDWARD THE CONFESSOR**. I.—*La Estoire de Seint Aedward le Rei*. II.—*Vita Beati Edvardi Regis et Confessoris*. III.—*Vita Æduardi Regis qui apud Westmonasterium requiescit*. *Edited by HENRY RICHARDS LUARD, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, Cambridge. 1858.*

The first is a poem in Norman French, containing 4,686 lines, addressed to Alianor, Queen of Henry III., and probably written in the year 1245, on the occasion of the restoration of the church of Westminster. Nothing is known of the author. The second is an anonymous poem, containing 536 lines, written between the years 1440 and 1450, by command of Henry VI., to whom it is dedicated. It does not throw any new light on the reign of Edward the Confessor, but is valuable as a specimen of the Latin poetry of the time. The third, also by an anonymous author, was apparently written for Queen Edith, between the years 1066 and 1074, during the pressure of the suffering brought on the Saxons by the Norman conquest. It notices many facts not found in other writers, and some which differ considerably from the usual accounts.

4. **MONUMENTA FRANCISCANA**; scilicet, I.—*Thomas de Eccleston de Adventu Fratrum Minorum in Angliam*. II.—*Adæ de Marisco Epistolæ*. III.—*Registrum Fratrum Minorum Londoniæ*. *Edited by J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's College, London. 1858.*

This volume contains original materials for the history of the settlement of the order of Saint Francis in England, the letters of Adam de Marisco, and other papers connected with the foundation and diffusion of this great body. It has been the aim of the editor to collect whatever historical information could be found in this country, towards illustrating a period of the national history for which only scanty materials exist. None of these have been before printed.

5. **FASCICULI ZIZANIORUM MAGISTRI JOHANNIS WYCLIF CUM TRITICO**. Ascribed to THOMAS NETTER, of WALDEN, Provincial of the Carmelite Order in England, and Confessor to King Henry the Fifth. *Edited by the Rev. W. W. SHIRLEY, M.A., Tutor and late Fellow of Wadham College, Oxford. 1858.*

This work derives its principal value from being the only contemporaneous account of the rise of the Lollards. When written the disputes of the school-

men had been extended to the field of theology, and they appear both in the writings of Wycliff and in those of his adversaries. Wycliff's little bundles of tares are not less metaphysical than theological, and the conflict between Nominalists and Realists rages side by side with the conflict between the different interpreters of Scripture. The work gives a good idea of the controversies at the end of the 14th and the beginning of the 15th centuries.

6. **THE BUIK OF THE CRONICLIS OF SCOTLAND ; or, A Metrical Version of the History of Hector Boece ;** by WILLIAM STEWART. Vols. I., II., and III. *Edited by* W. B. TURNBULL, Esq., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law. 1858.

This is a metrical translation of a Latin Prose Chronicle, and was written in the first half of the 16th century. The narrative begins with the earliest legends, and ends with the death of James I. of Scotland, and the "evil ending of the traitors that slew him." Strict accuracy of statement is not to be looked for in such a work as this ; but the stories of the colonisation of Spain, Ireland, and Scotland are interesting if not true ; and the chronicle is valuable as a reflection of the manners, sentiments, and character of the age in which it was composed. The peculiarities of the Scottish dialect are well illustrated in this metrical version, and the student of language will find ample materials for comparison with the English dialects of the same period, and with modern lowland Scotch.

7. **JOHANNIS CAPGRAVE LIBER DE ILLUSTRIBUS HENRICIS.** *Edited by the* Rev. F. C. HINGESTON, M.A., of Exeter College, Oxford. 1858.

This work is dedicated to Henry VI. of England, who appears to have been, in the author's estimation, the greatest of all the Henries. It is divided into three distinct parts, each having its own separate dedication. The first part relates only to the history of the Empire, and extends from the election of Henry I., the Fowler, to the end of the reign of the Emperor Henry VI. The second part is devoted to English history, and extends from the accession of Henry I. in the year 1100, to the year 1446, which was the twenty-fourth year of the reign of King Henry VI. The third part contains the lives of illustrious men who have borne the name of Henry in various parts of the world.

Capgrave was born in 1393, in the reign of Richard II., and lived during the Wars of the Roses, for the history of which period his work is of some value.

8. **HISTORIA MONASTERII S. AUGUSTINI CANTUARIENSIS,** by THOMAS OF ELMHAM, formerly Monk and Treasurer of that Foundation. *Edited by* CHARLES HARDWICK, M.A., Fellow of St. Catharine's Hall, and Christian Advocate in the University of Cambridge. 1858.

This history extends from the arrival of St. Augustine in Kent until 1191. Prefixed is a chronology as far as 1418, which shows in outline what was to have been the character of the work when completed. The only copy known is in the possession of Trinity Hall, Cambridge. The author was connected with Norfolk, and most probably with Elmham, whence he derived his name.

9. **EULOGIUM (HISTORIARUM SIVE TEMPORIS) :** Chronicon ab Orbe condito usque ad Annum Domini 1366 ; a Monacho quodam Malmesbiriensi exaratum. Vols. I., II., and III. *Edited by* F. S. HAYDON, Esq., B.A. 1858-1863.

This is a Latin Chronicle extending from the Creation to the latter part of the reign of Edward III., and written by a monk of the Abbey of Malmesbury, in Wiltshire, about the year 1367. A continuation, carrying the history of England down to the year 1413, was added in the former half of the fifteenth century by an author whose name is not known. The original Chronicle is divided into five books, and contains a history of the world generally, but more especially

of England to the year 1366. The continuation extends the history down to the coronation of Henry V. The Eulogium itself is chiefly valuable as containing a history, by a contemporary, of the period between 1356 and 1366. The notices of events appear to have been written very soon after their occurrence. Among other interesting matter, the Chronicle contains a diary of the Poitiers campaign, evidently furnished by some person who accompanied the army of the Black Prince. The continuation of the Chronicle is also the work of a contemporary, and gives a very interesting account of the reigns of Richard II. and Henry IV. It is believed to be the earliest authority for the statement that the latter monarch died in the Jerusalem Chamber at Westminster.

10. **MEMORIALS OF HENRY THE SEVENTH: Bernardi Andreæ Tholosatis Vita Regis Henrici Septimi; necnon alia quædam ad eundem Regem spectantia.** Edited by JAMES GAIRDNER, Esq. 1858.

The contents of this volume are—(1) a life of Henry VII., by his poet laureate and historiographer, Bernard André, of Toulouse, with some compositions in verse, of which he is supposed to have been the author; (2) the journals of Roger Machado during certain embassies on which he was sent by Henry VII. to Spain and Brittany, the first of which had reference to the marriage of the King's son, Arthur, with Catharine of Arragon; (3) two curious reports by envoys sent to Spain in the year 1505 touching the succession to the Crown of Castile, and a project of marriage between Henry VII. and the Queen of Naples; and (4) an account of Philip of Castile's reception in England in 1506. Other documents of interest in connexion with the period are given in an appendix.

11. **MEMORIALS OF HENRY THE FIFTH. I.—Vita Henrici Quinti, Roberto Redmanno auctore. II.—Versus Rhythmici in laudem Regis Henrici Quinti. III.—Elmhami Liber Metricus de Henrico V.** Edited by CHARLES A. COLE, Esq. 1858.

This volume contains three treatises which more or less illustrate the history of the reign of Henry V., viz.: A Life by Robert Redman; a Metrical Chronicle by Thomas Elmham, prior of Lenton, a contemporary author; Versus Rhythmici written apparently by a monk of Westminster Abbey, who was also a contemporary of Henry V. These works are printed for the first time.

12. **MUNIMENTA GILDHALLÆ LONDONIENSIS; Liber Albus, Liber Custumarum, et Liber Horn, in archivis Gildhallæ asservati. Vol. I., Liber Albus. Vol. II. (in Two Parts), Liber Custumarum. Vol. III. Translation of the Anglo-Norman Passages in Liber Albus, Glossaries, Appendices, and Index.** Edited by HENRY THOMAS RILEY, Esq., M.A., Barrister-at-Law. 1859–1862.

The manuscript of the *Liber Albus*, compiled by John Carpenter, Common Clerk of the City of London in the year 1419, a large folio volume, is preserved in the Record Room of the City of London. It gives an account of the laws, regulations, and institutions of that City in the twelfth, thirteenth, fourteenth, and early part of the fifteenth centuries.

The *Liber Custumarum* was compiled probably by various hands in the early part of the fourteenth century during the reign of Edward II. The manuscript, a folio volume, is also preserved in the Record Room of the City of London, though some portion in its original state, borrowed from the City in the reign of Queen Elizabeth and never returned, forms part of the Cottonian MS. Claudius D. II. in the British Museum. It also gives an account of the laws, regulations, and institutions of the City of London in the twelfth, thirteenth, and early part of the fourteenth centuries.

13. **CHRONICA JOHANNIS DE OXENEDES.** Edited by Sir HENRY ELLIS, K.H. 1859.

Although this Chronicle tells of the arrival of Hengist and Horsa in England in the year 449, yet it substantially begins with the reign of King Alfred, and

comes down to the year 1292, where it ends abruptly. The history is particularly valuable for notices of events in the eastern portions of the kingdom, which are not to be elsewhere obtained, and some curious facts are mentioned relative to the floods in that part of England, which are confirmed in the Friesland Chronicle of Anthony Heinrich, pastor of the Island of Mohr.

14. **A COLLECTION OF POLITICAL POEMS AND SONGS RELATING TO ENGLISH HISTORY, FROM THE ACCESSION OF EDWARD III. TO THE REIGN OF HENRY VIII.** Vols. I. and II. *Edited by* THOMAS WRIGHT, Esq., M.A. 1859-1861.

These Poems are perhaps the most interesting of all the historical writings of the period, though they cannot be relied on for accuracy of statement. They are various in character; some are upon religious subjects, some may be called satires, and some give no more than a court scandal; but as a whole they present a very fair picture of society, and of the relations of the different classes to one another. The period comprised is in itself interesting, and brings us, through the decline of the feudal system, to the beginning of our modern history. The songs in old English are of considerable value to the philologist.

15. **THE "OPUS TERTIUM," "OPUS MINUS," &c., of ROGER BACON.** *Edited by* J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's College, London. 1859.

This is the celebrated treatise—never before printed—so frequently referred to by the great philosopher in his works. It contains the fullest details we possess of the life and labours of Roger Bacon: also a fragment by the same author, supposed to be unique, the "*Compendium Studii Theologiae*."

16. **BARTHOLOMÆI DE COTTON, MONACHI NORWICENSIS, HISTORIA ANGLICANA; 449-1298: necnon ejusdem Liber de Archiepiscopis et Episcopis Angliæ.** *Edited by* HENRY RICHARDS LUARD, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, Cambridge. 1859.

The author, a monk of Norwich, has here given us a Chronicle of England from the arrival of the Saxons in 449 to the year 1298, in or about which year it appears that he died. The latter portion of this history (the whole of the reign of Edward I. more especially) is of great value, as the writer was contemporary with the events which he records. An Appendix contains several illustrative documents connected with the previous narrative.

17. **BRUT Y TYWYSOGION; or, The Chronicle of the Princes of Wales.** *Edited by* the Rev. JOHN WILLIAMS AB ITHEL, M.A. 1860.

This work, also known as "The Chronicle of the Princes of Wales," has been attributed to Caradoc of Llancarvan, who flourished about the middle of the twelfth century. It is written in the ancient Welsh language, begins with the abdication and death of Caedwala at Rome, in the year 681, and continues the history down to the subjugation of Wales by Edward I., about the year 1282.

18. **A COLLECTION OF ROYAL AND HISTORICAL LETTERS DURING THE REIGN OF HENRY IV. 1399-1404.** *Edited by* the Rev. F. C. HINGESTON, M.A., of Exeter College, Oxford. 1860.

This volume, like all the others in the series containing a miscellaneous selection of letters, is valuable on account of the light it throws upon biographical history, and the familiar view it presents of characters, manners, and events. The period requires much elucidation; to which it will materially contribute.

19. **THE REPRESSOR OF OVER MUCH BLAMING OF THE CLERGY.** By REGINALD PECOCK, sometime Bishop of Chichester. Vols. I. and II. *Edited by* CHURCHILL BABINGTON, B.D., Fellow of St. John's College, Cambridge. 1860.

The "Repressor" may be considered the earliest piece of good theological disquisition of which our English prose literature can boast. The author was born

about the end of the fourteenth century, consecrated Bishop of St. Asaph in the year 1444, and translated to the see of Chichester in 1450. While Bishop of St. Asaph, he zealously defended his brother prelates from the attacks of those who censured the bishops for their neglect of duty. He maintained that it was no part of a bishop's functions to appear in the pulpit, and that his time might be more profitably spent, and his dignity better maintained, in the performance of works of a higher character. Among those who thought differently were the Lollards, and against their general doctrines the "Repressor" is directed. Pecock took up a position midway between that of the Roman Church and that of the modern Anglican Church; but his work is interesting chiefly because it gives a full account of the views of the Lollards and of the arguments by which they were supported, and because it assists us to ascertain the state of feeling which ultimately led to the Reformation. Apart from religious matters, the light thrown upon contemporaneous history is very small, but the "Repressor" has great value for the philologist, as it tells us what were the characteristics of the language in use among the cultivated Englishmen of the fifteenth century. Pecock, though an opponent of the Lollards, showed a certain spirit of toleration, for which he received, towards the end of his life, the usual mediæval reward—persecution.

20. *ANNALES CAMBRIÆ. Edited by the Rev. JOHN WILLIAMS AB ITHEL, M.A. 1860.*

These annals, which are in Latin, commence in the year 447, and come down to the year 1288. The earlier portion appears to be taken from an Irish Chronicle, which was also used by Tigernach, and by the compiler of the Annals of Ulster. During its first century it contains scarcely anything relating to Britain, the earliest direct concurrence with English history is relative to the mission of Augustine. Its notices throughout, though brief, are valuable. The annals were probably written at St. Davids, by Blegewryd, Archdeacon of Llandaff, the most learned man in his day in all Cymru.

21. *THE WORKS OF GIRALDUS CAMBRENSIS. Vols. I., II., III., and IV. Edited by J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's College, London. Vols. V., VI., and VII. Edited by the Rev. JAMES F. DIMOCK, M.A., Rector of Barnburgh, Yorkshire. 1861-1877.*

These volumes contain the historical works of Gerald du Barry, who lived in the reigns of Henry II., Richard I., and John, and attempted to re-establish the independence of Wales by restoring the see of St. Davids to its ancient primacy. His works are of a very miscellaneous nature, both in prose and verse, and are remarkable chiefly for the racy and original anecdotes which they contain relating to contemporaries. He is the only Welsh writer of any importance who has contributed so much to the mediæval literature of this country, or assumed, in consequence of his nationality, so free and independent a tone. His frequent travels in Italy, in France, in Ireland, and in Wales, gave him opportunities for observation which did not generally fall to the lot of mediæval writers in the twelfth and thirteenth centuries, and of these observations Giraldus has made due use. Only extracts from these treatises have been printed before, and almost all of them are taken from unique manuscripts.

The *Topographia Hibernica* (in Vol. V.) is the result of Giraldus' two visits to Ireland. The first in the year 1183, the second in 1185-6, when he accompanied Prince John into that country. Curious as this treatise is, Mr. Dimock is of opinion that it ought not to be accepted as sober truthful history, for Giraldus himself states that truth was not his main object, and that he compiled the work for the purpose of sounding the praises of Henry the Second. Elsewhere, however, he declares that he had stated nothing in the *Topographia* of the truth of which he was not well assured, either by his own eyesight or by the testimony, with all diligence elicited, of the most trustworthy and authentic men in the country; that though he did not put just the same full faith in their reports as in what he had himself seen, yet, as they only related what they had themselves seen, he could not but believe such credible witnesses. A very interesting portion of this treatise is devoted to the animals of Ireland. It shows that he was a very accurate and acute observer, and his descriptions are given in a way that a scientific naturalist of the present day could hardly improve upon. The *Expugnatio Hibernica* was written about the year 1188 and may be regarded rather

as a great epic than a sober relation of acts occurring in his own days. No one can peruse it without coming to the conclusion that it is rather a poetical fiction than a prosaic truthful history.

Vol. VI. contains the *Itinerarium Cambriae* et *Descriptio Cambriae*: and Vol. VII., the lives of S. Remigius and S. Hagh.

22. **LETTERS AND PAPERS ILLUSTRATIVE OF THE WARS OF THE ENGLISH IN FRANCE DURING THE REIGN OF HENRY THE SIXTH, KING OF ENGLAND.** Vol. I., and Vol. II. (in Two Parts). *Edited by* the Rev. JOSEPH STEVENSON, M.A., of University College, Durham, and Vicar of Leighton Buzzard. 1861-1864.

The letters and papers contained in these volumes are derived chiefly from originals or contemporary copies extant in the Bibliothèque Impériale, and the Dépôt des Archives, in Paris. They illustrate the line of policy adopted by John Duke of Bedford and his successors during their government of Normandy, and such other provinces of France as had been acquired by Henry V. We may here trace, step by step, the gradual declension of the English power, until we are prepared to read of its final overthrow.

23. **THE ANGLO-SAXON CHRONICLE, ACCORDING TO THE SEVERAL ORIGINAL AUTHORITIES.** Vol. I., Original Texts. Vol. II., Translation. *Edited and translated by* BENJAMIN THORPE, Esq., Member of the Royal Academy of Sciences at Munich, and of the Society of Netherlandish Literature at Leyden. 1861.

This Chronicle, extending from the earliest history of Britain to the year 1154, is justly the boast of England; for no other nation can produce any history, written in its own vernacular, at all approaching it, either in antiquity, truthfulness, or extent, the historical books of the Bible alone excepted. There are at present six independent manuscripts of the Saxon Chronicle, ending in different years, and written in different parts of the country. In this edition, the text of each manuscript is printed in columns on the same page, so that the student may see at a glance the various changes which occur in orthography, whether arising from locality or age.

24. **LETTERS AND PAPERS ILLUSTRATIVE OF THE REIGNS OF RICHARD III. AND HENRY VII.** Vols. I. and II. *Edited by* JAMES GAIRDNER, Esq. 1861-1863.

The Papers are derived from MSS. in the Public Record Office, the British Museum, and other repositories. The period to which they refer is unusually destitute of chronicles and other sources of historical information, so that the light obtained from these documents is of special importance. The principal contents of the volumes are some diplomatic Papers of Richard III.; correspondence between Henry VII. and Ferdinand and Isabella of Spain; documents relating to Edmund de la Pole, Earl of Suffolk; and a portion of the correspondence of James IV. of Scotland.

25. **LETTERS OF BISHOP GROSSETESTE,** illustrative of the Social Condition of his Time. *Edited by* HENRY RICHARDS LUARD, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, Cambridge. 1861.

The Letters of Robert Grosseteste (131 in number) are here collected from various sources, and a large portion of them is printed for the first time. They range in date from about 1210 to 1253, and relate to various matters connected not only with the political history of England during the reign of Henry III., but with its ecclesiastical condition. They refer especially to the diocese of Lincoln, of which Grosseteste was bishop.

26. **DESCRIPTIVE CATALOGUE OF MANUSCRIPTS RELATING TO THE HISTORY OF GREAT BRITAIN AND IRELAND.** Vol. I. (in Two Parts); Anterior to the Norman Invasion. Vol. II.; 1066-1200. Vol. III.; 1200-1327. *By* Sir THOMAS DUFFUS HARDY, D.C.L., Deputy Keeper of the Public Records. 1862-1871.

The object of this work is to publish notices of all known sources of British history, both printed and unprinted, in one continued sequence. The materials, when historical (as distinguished from biographical), are arranged under the year in which the latest event is recorded in the chronicle or history, and not

under the period in which its author, real or supposed, flourished. Biographies are enumerated under the year in which the person commemorated died, and not under the year in which the life was written. This arrangement has two advantages; the materials for any given period may be seen at a glance; and if the reader knows the time when an author wrote, and the number of years that had elapsed between the date of the events and the time the writer flourished, he will generally be enabled to form a fair estimate of the comparative value of the narrative itself. A brief analysis of each work has been added when deserving it, in which the original portions are distinguished from those which are mere compilations. When possible, the sources are indicated from which such compilations have been derived. A biographical sketch of the author of each piece has been added, and a brief notice has also been given of such British authors as have written on historical subjects.

27. **ROYAL AND OTHER HISTORICAL LETTERS ILLUSTRATIVE OF THE REIGN OF HENRY III.** Vol. I., 1216-1235. Vol. II., 1236-1272. *Selected and edited by* the Rev. W. W. SHIRLEY, D.D., Regius Professor in Ecclesiastical History, and Canon of Christ Church, Oxford. 1862-1866.

The letters contained in these volumes are derived chiefly from the ancient correspondence formerly in the Tower of London, and now in the Public Record Office. They illustrate the political history of England during the growth of its liberties, and throw considerable light upon the personal history of Simon de Montfort. The affairs of France form the subject of many of them, especially in regard to the province of Gascony. The entire collection consists of nearly 700 documents, the greater portion of which is printed for the first time.

28. **CHRONICA MONASTERII S. ALBANI.—1. THOMÆ WALSINGHAM HISTORIA ANGLICANA**; Vol. I., 1272-1381: Vol. II., 1381-1422. **2. WILLELMI RISHANGER CHRONICA ET ANNALES, 1259-1307.** **3. JOHANNIS DE TROKELowe ET HENRICI DE BLANEFORDE CHRONICA ET ANNALES, 1259-1296; 1307-1324; 1392-1406.** **4. GESTA ABBATUM MONASTERII S. ALBANI, A THOMA WALSINGHAM, REGNANTE RICARDO SECUNDO, EJUSDEM ECCLESIE PRÆCENTORE, COMPILATA**; Vol. I., 793-1290: Vol. II., 1290-1349: Vol. III., 1349-1411. **5. JOHANNIS AMUNDESHAM, MONACHI MONASTERII S. ALBANI, UT VIDETUR, ANNALES**; Vols. I. and II. **6. REGISTRA QUORUNDAM ABBATUM MONASTERII S. ALBANI, QUI SÆCULO XV^{mo} FLORUERE**; Vol. I., **REGISTRUM ABBATIS JOHANNIS WHETHAMSTEDE, ABBATIS MONASTERII SANCTI ALBANI, ITERUM SUSCEPTÆ; ROBERTO BLAKENEY, CAPELLANO, QUONDAM ADSRIPTUM**: Vol. II., **REGISTRA JOHANNIS WHETHAMSTEDE, WILLELMI ALBON, ET WILLELMI WALINGFORDE, ABBATUM MONASTERII SANCTI ALBANI, CUM APPENDICE, CONTINENTE QUASDAM EPISTOLAS, A JOHANNE WHETHAMSTEDE CONSCRIPTAS.** **7. YPODIGMA NEUSTRIÆ, A THOMA WALSINGHAM, QUONDAM MONACHO MONASTERII S. ALBANI, CONSCRIPTUM.** *Edited by* HENRY THOMAS RILEY, Esq., M.A., Cambridge and Oxford; and of the Inner Temple, Barrister-at-Law. 1863-1876.

In the first two volumes is a History of England, from the death of Henry III. to the death of Henry V., by Thomas Walsingham, Precentor of St. Albans, from MS. VII. in the Arundel Collection in the College of Arms, London, a manuscript of the fifteenth century, collated with MS. 13 E. IX. in the King's Library in the British Museum, and MS. VII. in the Parker Collection of Manuscripts at Corpus Christi College, Cambridge.

In the third volume is a Chronicle of English History, attributed to William Rishanger, who lived in the reign of Edward I., from the Cotton MS. Faustina B. IX. in the British Museum, collated with MS. 14 C. VII. (fols. 219-231) in the King's Library, British Museum, and the Cotton MS. Claudius E. III., fols. 306-331: an account of transactions attending the award of the kingdom of Scotland to John Balliol, 1291-1292, from MS. Cotton. Claudius D. VI., also attributed to William Rishanger, but on no sufficient ground: a short Chronicle of English History, 1292 to 1300,

by an unknown hand, from MS. Cotton. Claudius D. VI. : a short Chronicle, Willelmi Nishanger Gesta Edwardi Primi, Regis Angliæ, from MS. 14 C. I. in the Royal Library, and MS. Cotton. Claudius D. VI., with *Annales Regum Angliæ*, probably by the same hand: and fragments of three Chronicles of English History, 1285 to 1307.

In the fourth volume is a Chronicle of English History, 1259 to 1296, from MS. Cotton. Claudius D. VI. : *Annals of Edward II.*, 1307 to 1323, by John de Trokelowe, a monk of St. Albans, and a continuation of Trokelowe's *Annals*, 1323, 1324, by Henry de Blanforde, both from MS. Cotton. Claudius D. VI. : a full Chronicle of English History, 1392 to 1406, from MS. VII. in the Library of Corpus Christi College, Cambridge; and an account of the Benefactors of St. Albans, written in the early part of the fifteenth century, from MS. VI. in the same Library.

The fifth, sixth, and seventh volumes contain a history of the Abbots of St. Albans, 793 to 1411, mainly compiled by Thomas Walsingham, from MS. Cotton. Claudius E. IV., in the British Museum: with a Continuation, from the closing pages of Parker MS. VII., in the Library of Corpus Christi College, Cambridge.

The eighth and ninth volumes, in continuation of the *Annals*, contain a Chronicle, probably by John Amundesham, a monk of St. Albans.

The tenth and eleventh volumes relate especially to the acts and proceedings of Abbots Whethamstede, Albon, and Wallingford, and may be considered as a memorial of the chief historical and domestic events during those periods.

The twelfth volume contains a compendious History of England to the reign of Henry V., and of Normandy in early times, also by Thomas Walsingham, and dedicated to Henry V. The compiler has often substituted other authorities in place of those consulted in the preparation of his larger work.

29. *CHRONICON ABBATILÆ EVESHAMENSIS, AUCTORIBUS DOMINICO PRIORE EVESHAMILÆ ET THOMA DE MARLEBERGE ABBATE, A FUNDATIONE AD ANNUM 1213, UNA CUM CONTINUATIONE AD ANNUM 1418.* Edited by the Rev. W. D. MACRAY, M.A., Bodleian Library, Oxford. 1863.

The Chronicle of Evesham illustrates the history of that important monastery from its foundation by Egwin, about 690, to the year 1418. Its chief feature is an autobiography, which makes us acquainted with the inner daily life of a great abbey, such as but rarely has been recorded. Interspersed are many notices of general, personal, and local history which will be read with much interest. This work exists in a single MS., and is for the first time printed.

30. *RICARDI DE CIRENCESTRIA SPECULUM HISTORIALE DE GESTIS REGUM ANGLIÆ.* Vol. I., 447-871. Vol. II., 872-1066. Edited by JOHN E. B. MAYOR, M.A., Fellow of St. John's College, Cambridge. 1863-1869.

The compiler, Richard of Cirencester, was a monk of Westminster, 1355-1400. In 1391 he obtained a licence to make a pilgrimage to Rome. His history, in four books, extends from 447 to 1066. He announces his intention of continuing it, but there is no evidence that he completed any more. This chronicle gives many charters in favour of Westminster Abbey, and a very full account of the lives and miracles of the saints, especially of Edward the Confessor, whose reign occupies the fourth book. A treatise on the Coronation, by William of Sudbury, a monk of Westminster, fills book iii. c. 3. It was on this author that C. J. Bertram fathered his forgery, *De Situ Britannia*, in 1747.

31. *YEAR BOOKS OF THE REIGN OF EDWARD THE FIRST.* Years 20-21, 21-22, 30-31, 32-33, and 33-35. Edited and translated by ALFRED JOHN HORWOOD, Esq., of the Middle Temple, Barrister-at-Law. 1863-1879.

The volumes known as the "Year Books" contain reports in Norman-French of cases argued and decided in the Courts of Common Law. They may be considered to a great extent as the "lex non scripta" of England, and have been held in the highest veneration by the ancient sages of the law, and were received by them as the repositories of the first recorded judgments and dicta of the great legal luminaries of past ages. They are also worthy of the attention of the general reader on account of the historical information and the notices of public and private persons which they contain, as well as the light which they throw on ancient manners and customs.

32. **NARRATIVES OF THE EXPULSION OF THE ENGLISH FROM NORMANDY, 1449-1450.**—Robertus Blondelli de Reductione Normanniæ: Le Recouvrement de Normendie, par Berry, Hérault du Roy: Conférences between the Ambassadors of France and England. *Edited, from MSS. in the Imperial Library at Paris, by the Rev. JOSEPH STEVENSON, M.A., of University College, Durham.* 1863.

This volume contains the narrative of an eye-witness who details with considerable power and minuteness the circumstances which attended the final expulsion of the English from Normandy in the year 1450. The history commences with the infringement of the truce by the capture of Fougères, and ends with the battle of Formigny and the embarkation of the Duke of Somerset. The whole period embraced is less than two years.

33. **HISTORIA ET CARTULARIUM MONASTERII S. PETRI GLOUCESTRIÆ.** Vols. I., II., and III. *Edited by W. H. HART, Esq., F.S.A., Membre correspondant de la Société des Antiquaires de Normandie.* 1863-1867.

This work consists of two parts, the History and the Cartulary of the Monastery of St. Peter, Gloucester. The history furnishes an account of the monastery from its foundation, in the year 681, to the early part of the reign of Richard II., together with a calendar of donations and benefactions. It treats principally of the affairs of the monastery, but occasionally matters of general history are introduced. Its authorship has generally been assigned to Walter Froucester, the twentieth abbot, but without any foundation.

34. **ALEXANDRI NECKAM DE NATURIS RERUM LIBRI DUO; with NECKAM'S POEM, DE LAUDIBUS DIVINÆ SAPIENTIÆ.** *Edited by THOMAS WRIGHT, Esq., M.A.* 1863.

Neckam was a man who devoted himself to science, such as it was in the twelfth century. In the "De Naturis Rerum" are to be found what may be called the rudiments of many sciences mixed up with much error and ignorance. Neckam was not thought infallible, even by his contemporaries, for Roger Bacon remarks of him, "this Alexander in many things wrote what was true and useful; but he neither can nor ought by just title to be reckoned among authorities." Neckam, however, had sufficient independence of thought to differ from some of the schoolmen who in his time considered themselves the only judges of literature. He had his own views in morals, and in giving us a glimpse of them, as well as of his other opinions, he throws much light upon the manners, customs, and general tone of thought prevalent in the twelfth century. The poem entitled "De Laudibus Divinæ Sapientiæ" appears to be a metrical paraphrase or abridgment of the "De Naturis Rerum." It is written in the elegiac metre; and though there are many lines which violate classical rules, it is, as a whole above the ordinary standard of mediæval Latin.

35. **LEECHDOMS, WORTCUNNING, AND STARCRAFT OF EARLY ENGLAND; being a Collection of Documents illustrating the History of Science in this Country before the Norman Conquest.** Vols. I., II., and III. *Collected and edited by the Rev. T. OSWALD COCKAYNE, M.A., of St. John's College, Cambridge.* 1864-1866.

This work illustrates not only the history of science, but the history of superstition. In addition to the information bearing directly upon the medical skill and medical faith of the times, there are many passages which incidentally throw light upon the general mode of life and ordinary diet. The volumes are interesting not only in their scientific, but also in their social aspect. The manuscripts from which they have been printed are valuable to the Anglo-Saxon scholar for the illustrations they afford of Anglo-Saxon orthography.

36. **ANNALES MONASTICI.** Vol. I.:—Annales de Margan, 1066-1232; Annales de Theokesberia, 1066-1263; Annales de Burton, 1004-1263. Vol. II.:—Annales Monasterii de Wintonia, 519-1277; Annales Monasterii de Waverleia, 1-1291. Vol. III.:—Annales Prioratus de Dunstaplia, 1-1297. Annales Monasterii de Bermundessia 1042-

1432. Vol. IV.:—*Annales Monasterii de Oseneia*, 1016–1347; *Chronicon vulgo dictum Chronicon Thomæ Wykes*, 1066–1289; *Annales Prioratus de Wigornia*, 1–1377. Vol. V.:—*Index and Glossary*. Edited by HENRY RICHARDS LUARD, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, and Registry of the University, Cambridge. 1864–1869.

The present collection of Monastic Annals embraces all the more important chronicles compiled in religious houses in England during the thirteenth century. These distinct works are ten in number. The extreme period which they embrace ranges from the year 1 to 1432, although they refer more especially to the reigns of John, Henry III., and Edward I. Some of these narratives have already appeared in print, but others are printed for the first time.

37. *MAGNA VITA S. HUGONIS EPISCOPI LINCOLNIENSIS*. From Manuscripts in the Bodleian Library, Oxford, and the Imperial Library, Paris. Edited by the Rev. JAMES F. DIMOCK, M.A., Rector of Barnburgh, Yorkshire. 1864.

This work contains a number of very curious and interesting incidents, and being the work of a contemporary, is very valuable, not only as a truthful biography of a celebrated ecclesiastic, but as the work of a man, who, from personal knowledge, gives notices of passing events, as well as of individuals who were then taking active part in public affairs. The author, in all probability, was Adam Abbot of Evesham. He was domestic chaplain and private confessor of Bishop Hugh, and in these capacities was admitted to the closest intimacy. Bishop Hugh was Prior of Witham for 11 years before he became Bishop of Lincoln. His consecration took place on the 21st September 1186; he died on the 16th of November 1200; and was canonized in 1220.

38. *CHRONICLES AND MEMORIALS OF THE REIGN OF RICHARD THE FIRST*. Vol. I.:—*ITINERARIUM PEREGRINORUM ET GESTA REGIS RICARDI*. Vol. II.:—*EPISTOLÆ CANTUARIENSES*; the Letters of the Prior and Convent of Christ Church, Canterbury; 1187 to 1199. Edited by WILLIAM STUBBS, M.A., Vicar of Navestock, Essex, and Lambeth Librarian. 1864–1865.

The authorship of the Chronicle in Vol. I., hitherto ascribed to Geoffrey Vinesauf, is now more correctly ascribed to Richard, Canon of the Holy Trinity of London. The narrative extends from 1187 to 1199; but its chief interest consists in the minute and authentic narrative which it furnishes of the exploits of Richard I., from his departure from England in December 1189 to his death in 1199. The author states in his prologue that he was an eye-witness of much that he records; and various incidental circumstances which occur in the course of the narrative confirm this assertion.

The letters in Vol. II., written between 1187 and 1199, are of value as furnishing authentic materials for the history of the ecclesiastical condition of England during the reign of Richard I. They had their origin in a dispute which arose from the attempts of Baldwin and Hubert, archbishops of Canterbury, to found a college of secular canons, a project which gave great umbrage to the monks of Canterbury, who saw in it a design to supplant them in their function of metropolitan chapter. These letters are printed, for the first time, from a MS. belonging to the archiepiscopal library at Lambeth.

39. *RECUEIL DES CRONIQUES ET ANCIENNES ISTORIES DE LA GRANT BRETAGNE A PRESENT NOMME ENGLETERRE*, par JEHAN DE WAURIN. Vol. I. Albina to 688. Vol. II., 1399–1422. Vol. III., 1422–1431. Edited by WILLIAM HARDY, Esq., F.S.A. 1864–1879.

40. *A COLLECTION OF THE CHRONICLES AND ANCIENT HISTORIES OF GREAT BRITAIN, NOW CALLED ENGLAND*, by JOHN DE WAURIN. Albina to 688. (Translation of the preceding Vol. I.) Edited and translated by WILLIAM HARDY, Esq., F.S.A. 1864.

This curious chronicle extends from the fabulous period of history down to the return of Edward IV. to England in the year 1471, after the second deposition of

Henry VI. The manuscript from which the text of the work is taken is preserved in the Imperial Library at Paris, and is believed to be the only complete and nearly contemporary copy in existence. The work, as originally bound was comprised in six volumes, since rebound in morocco in 12 volumes, folio maximo, vellum, and is illustrated with exquisite miniatures, vignettes, and initial letters. It was written towards the end of the fifteenth century, having been expressly executed for Louis de Bruges, Seigneur de la Gruthuyse and Earl of Winchester, from whose cabinet it passed into the library of Louis XII. at Blois.

41. **POLYCHRONICON RANULPHI HIGDEN**, with Trevisa's Translation. Vols. I. and II. *Edited by* CHURCHILL BABINGTON, B.D., Senior Fellow of St. John's College, Cambridge. Vols. III., IV., V., VI., and VII. *Edited by* the Rev. JOSEPH RAWSON LUMBY, D.D., Norrisian Professor of Divinity, Vicar of St. Edward's, Fellow of St. Catharine's College, and late Fellow of Magdalene College, Cambridge. 1865-1879.

This is one of the many mediæval chronicles which assume the character of a history of the world. It begins with the creation, and is brought down to the author's own time, the reign of Edward III. Prefixed to the historical portion, is a chapter devoted to geography, in which is given a description of every known land. To say that the Polychronicon was written in the fourteenth century is to say that it is not free from inaccuracies. It has, however, a value apart from its intrinsic merits. It enables us to form a very fair estimate of the knowledge of history and geography which well-informed readers of the fourteenth and fifteenth centuries possessed, for it was then the standard work on general history.

The two English translations, which are printed with the original Latin, afford interesting illustrations of the gradual change of our language, for one was made in the fourteenth century, the other in the fifteenth. The differences between Trevisa's version and that of the unknown writer are often considerable.

42. **LE LIVRE DE REIS DE BRITTANIE E LE LIVRE DE REIS DE ENGLETERE**. *Edited by* JOHN GLOVER, M.A., Vicar of Brading, Isle of Wight, formerly Librarian of Trinity College, Cambridge. 1865.

These two treatises, though they cannot rank as independent narratives, are nevertheless valuable as careful abstracts of previous historians, especially "Le Livre de Reis de Engleterre." Some various readings are given which are interesting to the philologist as instances of semi-Saxonized French.

It is supposed that Peter of Ickham must have been the author, but no certain conclusion on that point has been arrived at.

43. **CHRONICA MONASTERII DE MELSA, AB ANNO 1150 USQUE AD ANNUM 1406**. Vols. I., II., and III. *Edited by* EDWARD AUGUSTUS BOND, Esq., Assistant Keeper of the Manuscripts, and Egerton Librarian, British Museum. 1866-1868.

The Abbey of Meaux was a Cistercian house, and the work of its abbot is both curious and valuable. It is a faithful and often minute record of the establishment of a religious community, of its progress in forming an ample revenue, of its struggles to maintain its acquisitions, and of its relations to the governing institutions of the country. In addition to the private affairs of the monastery, some light is thrown upon the public events of the time, which are however kept distinct, and appear at the end of the history of each abbot's administration. The text has been printed from what is said to be the autograph of the original compiler, Thomas de Burton, the nineteenth abbot.

44. **MATTHÆI PARISIENSIS HISTORIA ANGLORUM, SIVE, UT VULGO DICTUR, HISTORIA MINOR**. Vols. I., II., and III. 1067-1253. *Edited by* Sir FREDERIC MADDEN, K.H., Keeper of the Department of Manuscripts, British Museum. 1866-1869.

The exact date at which this work was written is, according to the chronicler, 1250. The history is of considerable value as an illustration of the period during which the author lived, and contains a good summary of the events which followed the Conquest. This minor chronicle is, however, based on another work (also

written by Matthew Paris) giving fuller details, which has been called the "Historia Major." The chronicle here published, nevertheless, gives some information not to be found in the greater history.

45. **LIBER MONASTERII DE HYDA: A CHRONICLE AND CHARTULARY OF HYDE ABBEY, WINCHESTER, 455-1023.** *Edited, from a Manuscript in the Library of the Earl of Macclesfield, by EDWARD EDWARDS, Esq.* 1866.

The "Book of Hyde" is a compilation from much earlier sources which are usually indicated with considerable care and precision. In many cases, however, the Hyde chronicler appears to correct, to qualify, or to amplify—either from tradition or from sources of information not now discoverable—the statements, which, in substance, he adopts. He also mentions, and frequently quotes from writers whose works are either entirely lost or at present known only by fragments.

There is to be found, in the "Book of Hyde," much information relating to the reign of King Alfred which is not known to exist elsewhere. The volume contains some curious specimens of Anglo-Saxon and Mediæval English.

46. **CHRONICON SCOTORUM: A CHRONICLE OF IRISH AFFAIRS, from the EARLIEST TIMES to 1135; with a SUPPLEMENT, containing the Events from 1141 to 1150.** *Edited, with a Translation, by WILLIAM MAUNSELL HENNESSY, Esq., M.R.I.A.* 1866.

There is, in this volume, a legendary account of the peopling of Ireland and of the adventures which befell the various heroes who are said to have been connected with Irish history. The details are, however, very meagre both for this period and for the time when history becomes more authentic. The plan adopted in the chronicle gives the appearance of an accuracy to which the earlier portions of the work cannot have any claim. The succession of events is marked, year by year, from A.M. 1599 to A.D. 1150. The principal events narrated in the later portion of the work are, the invasions of foreigners, and the wars of the Irish among themselves. The text has been printed from a MS. preserved in the library of Trinity College, Dublin, written partly in Latin, partly in Irish.

47. **THE CHRONICLE OF PIERRE DE LANGTOFT, IN FRENCH VERSE, FROM THE EARLIEST PERIOD TO THE DEATH OF EDWARD I. Vols. I. and II.** *Edited by THOMAS WRIGHT, Esq., M.A.* 1866-1868.

It is probable that Pierre de Langtoft was a canon of Bridlington, in Yorkshire, and that he lived in the reign of Edward I., and during a portion of the reign of Edward II. This chronicle is divided into three parts; in the first is an abridgment of Geoffrey of Monmouth's "Historia Britonum," in the second, a history of the Anglo-Saxon and Norman kings, down to the death of Henry III., and in the third a history of the reign of Edward I. The principal object of the work was apparently to show the justice of Edward's Scottish wars. The language is singularly corrupt, and a curious specimen of the French of Yorkshire.

48. **THE WAR OF THE GAEDHIL WITH THE GAILL, OR, THE INVASIONS OF IRELAND BY THE DANES AND OTHER NORSEMEN.** *Edited, with a Translation, by JAMES HENTHORN TODD, D.D., Senior Fellow of Trinity College, and Regius Professor of Hebrew in the University, Dublin.* 1867.

The work in its present form, in the editor's opinion, is a comparatively modern version of an undoubtedly ancient original. That it was compiled from contemporary materials has been proved by curious incidental evidence. It is stated in the account given of the battle of Clontarf that the full tide in Dublin Bay on the day of the battle (23 April 1014) coincided with sunrise; and that the returning tide in the evening aided considerably in the defeat of the Danes. The fact has been verified by astronomical calculations, and the inference is that the author of the chronicle, if not himself an eye-witness, must have derived his information from those who were eye-witnesses. The contents of the work are sufficiently described in its title. The story is told after the manner of the Scandinavian Sagas, with poems and fragments of poems introduced into the prose narrative.

49. **GESTA REGIS HENRICI SECUNDI BENEDICTI ABBATIS. THE CHRONICLE OF THE REIGNS OF HENRY II. AND RICHARD I., 1169-1192; known**

under the name of **BENEDICT OF PETERBOROUGH**. Vols. I. and II. *Edited by WILLIAM STUBBS, M.A.,* Regius Professor of Modern History, Oxford, and Lambeth Librarian. 1867.

This chronicle of the reigns of Henry II. and Richard I., known commonly under the name of Benedict of Peterborough, is one of the best existing specimens of a class of historical compositions of the first importance to the student.

50. **MUNIMENTA ACADEMICA, OR, DOCUMENTS ILLUSTRATIVE OF ACADEMICAL LIFE AND STUDIES AT OXFORD** (in Two Parts). *Edited by the Rev. HENRY ANSTEY, M.A.,* Vicar of St. Wendron, Cornwall, and lately Vice-Principal of St. Mary Hall, Oxford. 1868.

This work will supply materials for a History of Academical Life and Studies in the University of Oxford during the 13th, 14th, and 15th centuries.

51. **CHRONICA MAGISTRI ROGERI DE HOVEDENE**. Vols. I., II., III., and IV. *Edited by WILLIAM STUBBS, M.A.,* Regius Professor of Modern History, and Fellow of Oriel College, Oxford. 1868-1871.

This work has long been justly celebrated, but not thoroughly understood until Mr. Stubbs' edition. The earlier portion, extending from 732 to 1148, appears to be a copy of a compilation made in Northumbria about 1161, to which Hoveden added little. From 1148 to 1169—a very valuable portion of this work—the matter is derived from another source, to which Hoveden appears to have supplied little, and not always judiciously. From 1170 to 1192 is the portion which corresponds with the Chronicle known under the name of Benedict of Peterborough (see No. 49); but it is not a copy, being sometimes an abridgment, at others a paraphrase; occasionally the two works entirely agree; showing that both writers had access to the same materials, but dealt with them differently. From 1192 to 1201 may be said to be wholly Hoveden's work: it is extremely valuable, and an authority of the first importance.

52. **WILLELMI MALMESBIRIENSIS MONACHI DE GESTIS PONTIFICUM ANGLORUM LIBRI QUINQUE**. *Edited, from William of Malmesbury's Autograph MS., by N. E. S. A. HAMILTON, Esq.,* of the Department of Manuscripts, British Museum. 1870.

William of Malmesbury's "Gesta Pontificum" is the principal foundation of English Ecclesiastical Biography, down to the year 1122. The manuscript which has been followed in this Edition is supposed by Mr. Hamilton to be the author's autograph, containing his latest additions and amendments.

53. **HISTORIC AND MUNICIPAL DOCUMENTS OF IRELAND, FROM THE ARCHIVES OF THE CITY OF DUBLIN, &c. 1172-1320**. *Edited by JOHN T. GILBERT, Esq., F.S.A.,* Secretary of the Public Record Office of Ireland. 1870.

A collection of original documents, elucidating mainly the history and condition of the municipal, middle, and trading classes under or in relation with the rule of England in Ireland,—a subject hitherto in almost total obscurity. Extending over the first hundred and fifty years of the Anglo-Norman settlement, the series includes charters, municipal laws and regulations, rolls of names of citizens and members of merchant-guilds, lists of commodities with their rates, correspondence, illustrations of relations between ecclesiastics and laity; together with many documents exhibiting the state of Ireland during the presence there of the Scots under Robert and Edward Bruce.

54. **THE ANNALS OF LOCH CÉ. A CHRONICLE OF IRISH AFFAIRS, FROM 1014 to 1590**. Vols. I. and II. *Edited, with a Translation, by WILLIAM MAUNSELL HENNESSY, Esq., M.R.I.A.* 1871.

The original of this chronicle has passed under various names. The title of "Annals of Loch Cé" was given to it by Professor O'Curry, on the ground that it was transcribed for Brian Mac Dermot, an Irish chieftain, who resided on the island in Loch Cé, in the county of Roscommon. It adds much to the materials for the civil and ecclesiastical history of Ireland; and contains many curious references to English and foreign affairs, not noticed in any other chronicle.

55. **MONUMENTA JURIDICA. THE BLACK BOOK OF THE ADMIRALTY, WITH APPENDICES.** Vols. I., II., III., and IV. *Edited by* SIR TRAVERS TWISS, Q.C., D.C.L. 1871-1876.

This book contains the ancient ordinances and laws relating to the navy, and was probably compiled for the use of the Lord High Admiral of England. Selden calls it the "jewel of the Admiralty Records." Prynn ascribes to the Black Book the same authority in the Admiralty as the Black and Red Books have in the Court of Exchequer, and most English writers on maritime law recognize its importance.

56. **MEMORIALS OF THE REIGN OF HENRY VI.:—OFFICIAL CORRESPONDENCE OF THOMAS BEKYNTON, SECRETARY TO HENRY VI., AND BISHOP OF BATH AND WELLS.** *Edited, from a MS. in the Archiepiscopal Library at Lambeth, with an Appendix of Illustrative Documents, by the* Rev. GEORGE WILLIAMS, B.D., Vicar of Ringwood, late Fellow of King's College, Cambridge. Vols. I. and II. 1872.

These curious volumes are of a miscellaneous character, and were probably compiled under the immediate direction of Bekennton before he had attained to the Episcopate. They contain many of the Bishop's own letters, and several written by him in the King's name; also letters to himself while Royal Secretary, and others addressed to the King. This work elucidates some points in the history of the nation during the first half of the fifteenth century.

57. **MATTHÆI PARISIENSIS, MONACHI SANCTI ALBANI, CHRONICA MAJORA.** Vol. I. The Creation to A.D. 1066. Vol. II. A.D. 1067 to A.D. 1216. Vol. III. A.D. 1216 to A.D. 1239. Vol. IV. A.D. 1240 to A.D. 1247. Vol. V. A.D. 1248 to A.D. 1259. *Edited by* HENRY RICHARDS LUARD, D.D., Fellow of Trinity College, Registry of the University, and Vicar of Great St. Mary's, Cambridge. 1872-1879.

This work contains the "Chronica Majora" of Matthew Paris, one of the most valuable and frequently consulted of the ancient English Chronicles. It is published from its commencement, for the first time. The editions by Archbishop Parker, and William Wats, severally begin at the Norman Conquest.

58. **MEMORIALE FRATRIS WALTERI DE COVENTRIA.—THE HISTORICAL COLLECTIONS OF WALTER OF COVENTRY.** Vols. I. and II. *Edited, from the MS. in the Library of Corpus Christi College, Cambridge, by* WILLIAM STUBBS, M.A., Regius Professor of Modern History, and Fellow of Oriel College, Oxford. 1872-1873.

This work, now printed in full for the first time, has long been a *desideratum* by Historical Scholars. The first portion, however, is not of much importance, being only a compilation from earlier writers. The part relating to the first quarter of the thirteenth century is the most valuable and interesting.

59. **THE ANGLO-LATIN SATIRICAL POETS AND EPIGRAMMATISTS OF THE TWELFTH CENTURY.** Vols. I. and II. *Collected and edited by* THOMAS WRIGHT, Esq., M.A., Corresponding Member of the National Institute of France (Académie des Inscriptions et Belles-Lettres). 1872.

The Poems contained in these volumes have long been known and appreciated as the best satires of the age in which their authors flourished, and were deservedly popular during the 13th and 14th centuries.

60. **MATERIALS FOR A HISTORY OF THE REIGN OF HENRY VII., FROM ORIGINAL DOCUMENTS PRESERVED IN THE PUBLIC RECORD OFFICE.** Vols. I. and II. *Edited by* the Rev. WILLIAM CAMPBELL, M.A., one of Her Majesty's Inspectors of Schools. 1873-1877.

These volumes are valuable as illustrating the acts and proceedings of Henry VII. on ascending the throne, and shadow out the policy he afterwards adopted.

61. **HISTORICAL PAPERS AND LETTERS FROM THE NORTHERN REGISTERS.** *Edited by* JAMES RAINE, M.A., Canon of York, and Secretary of the Surtees Society. 1873.

The documents in this volume illustrate, for the most part, the general history of the north of England, particularly in its relation to Scotland.

62. **REGISTRUM PALATINUM DUNELMENSE. THE REGISTER OF RICHARD DE KELLAWE, LORD PALATINE AND BISHOP OF DURHAM; 1311-1316.** Vols. I., II., III., and IV. *Edited by* Sir THOMAS DUFFUS HARDY, D.C.L., Deputy Keeper of the Public Records. 1873-1878.

Bishop Kellawe's Register contains the proceedings of his prelacy, both lay and ecclesiastical, and is the earliest Register of the Palatinate of Durham.

63. **MEMORIALS OF SAINT DUNSTAN ARCHBISHOP OF CANTERBURY.** *Edited, from various MSS., by* WILLIAM STUBBS, M.A., Regius Professor of Modern History, and Fellow of Oriel College, Oxford. 1874.

This volume contains several lives of Archbishop Dunstan, one of the most celebrated Primates of Canterbury. They open various points of Historical and Literary interest, without which our knowledge of the period would be more incomplete than it is at present.

64. **CHRONICON ANGLIÆ, AB ANNO DOMINI 1328 USQUE AD ANNUM 1388, AUCTORE MONACHO QUODAM SANCTI ALBANI.** *Edited by* EDWARD MAUNDE THOMPSON, Esq., Barrister-at-Law, and Assistant-Keeper of the Manuscripts in the British Museum. 1874.

This chronicle gives a circumstantial history of the close of the reign of Edward III. which has hitherto been considered lost.

65. **THÓMAS SAGA ERKIBYSKUPS. A LIFE OF ARCHBISHOP THOMAS BECKET, IN ICELANDIC.** Vol. I. *Edited, with English Translation, Notes, and Glossary, by* M. EIRÍKUR MAGNÚSSON, Sub-Librarian of the University Library, Cambridge. 1875.

This work is derived from the Life of Becket written by Benedict of Peterborough, and apparently supplies the missing portions in Benedict's biography.

66. **RADULPHI DE COGGESHALL CHRONICON ANGLICANUM.** *Edited by* the REV. JOSEPH STEVENSON, M.A. 1875.

This volume contains the "Chronicon Anglicanum," by Ralph of Coggeshall, the "Libellus de Expugnacione Terræ Sanctæ per Saladinum," usually ascribed to the same author, and other pieces of an interesting character.

67. **MATERIALS FOR THE HISTORY OF THOMAS BECKET, ARCHBISHOP OF CANTERBURY.** Vols. I., II., III., and IV. *Edited by* the Rev. JAMES CRAIGIE ROBERTSON, M.A., Canon of Canterbury. 1875-1879.

This Publication will comprise all contemporary materials for the history of Archbishop Thomas Becket. The first volume contains the life of that celebrated man, and the miracles after his death, by William, a monk of Canterbury. The second, the life by Benedict of Peterborough; John of Salisbury; Alan of Tewkesbury; and Edward Grim. The third, the life by William Fitzstephen; and Herbert of Bosham. The fourth, Anonymous lives, Quadriologus, &c.

68. **RADULFI DE DICETO DECANI LUNDONIENSIS OPERA HISTORICA. THE HISTORICAL WORKS OF MASTER RALPH DE DICETO, DEAN OF LONDON.** Vols. I. and II. *Edited, from the Original Manuscripts, by* WILLIAM STUBBS, M.A., Regius Professor of Modern History, and Fellow of Oriel College, Oxford. 1876.

The Historical Works of Ralph de Diceto are some of the most valuable materials for British History. The Abbreviationes Chronicorum extend from the Creation to 1147, and the Ymagines Historiarum to 1201.

69. ROLL OF THE PROCEEDINGS OF THE KING'S COUNCIL IN IRELAND, FOR A PORTION OF THE 16TH YEAR OF THE REIGN OF RICHARD II. 1392-93. *Edited by* the Rev. JAMES GRAVES, A.B. 1877.

This Roll throws considerable light on the History of Ireland at a period little known. It seems the only document of the kind extant.

70. HENRICI DE BRACON DE LEGIBUS ET CONSUEUDINIBUS ANGLIÆ. LIBRI QUINQUE IN VARIOS TRACTATUS DISTINCTI. AD DIVERSORUM ET VETUSTISSIMORUM CODICUM COLLATIONEM TYPIS VULGATI. Vols. I. and II. *Edited by* SIR TRAVERS TWISS, Q.C., D.C.L. 1878-1879.

This is a new edition of Bracton's celebrated work, collated with MSS. in the British Museum; the Libraries of Lincoln's Inn, Middle Temple, and Gray's Inn; Bodleian Library, Oxford; the Bibliothèque Nationale, Paris; &c.

71. THE HISTORIANS OF THE CHURCH OF YORK, AND ITS ARCHBISHOPS. Vol. I. *Edited by* JAMES RAINE, M.A., Canon of York, and Secretary of the Surtees Society. 1879.

This will form a complete "Corpus Historicum Eboracense," a work very much needed, and of great value to the Historical Inquirer.

72. REGISTRUM MALMESBURIENSE. THE REGISTER OF MALMESBURY ABBEY; PRESERVED IN THE PUBLIC RECORD OFFICE. Vol. I. *Edited by* J. S. BREWER, M.A., Preacher at the Rolls, and Rector of Toppesfield. 1879.

This work throws light upon many curious points of history, and illustrates the growth of society, the distribution and cultivation of land, the relations of landlord and tenant, and national history and customs.

73. HISTORICAL WORKS OF GERVASE OF CANTERBURY. Vol. I. THE CHRONICLE OF THE REIGNS OF STEPHEN, HENRY II., AND RICHARD I., BY GERVASE, THE MONK OF CANTERBURY. *Edited by* WILLIAM STUBBS, D.D.; Canon Residentiary of St. Paul's, London; Regius Professor of Modern History, and Fellow of Oriel College, Oxford; &c. 1879.

The Historical Works of Gervase of Canterbury are of great importance, as regards the questions of Church and State, during the period in which he wrote. This work was printed by Twysden, in the "Historiæ Anglicanæ Scriptores X.," more than two centuries ago. The present edition has received critical examination and illustration.

74. HENRICI ARCHIDIACONI HUNTENDUNENSIS HISTORIA ANGLORUM. THE HISTORY OF THE ENGLISH, BY HENRY, ARCHDEACON OF HUNTINGDON, from A.C. 55 to A.D. 1154, in Eight Books. *Edited by* THOMAS ARNOLD, M.A., of University College, Oxford. 1879.

Henry of Huntingdon's work was first printed by Sir Henry Savile, in 1596, in his "Scriptores post Bedam," and reprinted at Frankfort in 1601. Both editions are very rare and inaccurate. The first five books of the History were published in 1848 in the "Monumenta Historica Britannica," which is out of print. The present volume contains the whole of the manuscript of Huntingdon's History in eight books, collated with a manuscript lately discovered at Paris.

In the Press.

- CHRONICLE OF ROBERT OF BRUNNE. *Edited by* FREDERICK JAMES FURNIVALL, Esq., M.A., of Trinity Hall, Cambridge, Barrister-at-Law.
- THE METRICAL CHRONICLE OF ROBERT OF GLOUCESTER. *Edited by* WILLIAM ALDIS WRIGHT, Esq., M.A.
- A COLLECTION OF SAGAS AND OTHER HISTORICAL DOCUMENTS relating to the Settlements and Descents of the Northmen on the British Isles. *Edited by* Sir GEORGE WEBBE DASENT, D.C.L., Oxon., and M. GUDBRAND VIGFUSSON, M.A.
- THÓMAS SAGA ERKIBYSKUPS. A LIFE OF ARCHBISHOP THOMAS BECKET, IN ICELANDIC. Vol. II. *Edited, with English Translation, Notes, and Glossary, by* M. EIRÍKE MAGNÚSSON, M.A., Sub-Librarian of the University Library, Cambridge.
- RECUEIL DES CRONIKES ET ANCIENNES ISTORIES DE LA GRANT BRETAGNE A PRESENT NOMME ENGLETERRE, par JEHAN DE WAURIN. Vol. IV., 1431-1443. *Edited by* WILLIAM HARDY, Esq., F.S.A.
- LESTORIE DES ENGLIS SOLUM GEFFREI GAIMAR. *Edited by* Sir THOMAS DUFFUS HARDY, D.C.L., Deputy Keeper of the Public Records.
- HENRICI DE BRACON DE LEGIBUS ET CONSUEUDINIBUS ANGLIÆ. LIBRI QUINQUE IN VARIOS TRACTATUS DISTINCTI. AD DIVERSORUM ET VETUSTISSIMORUM CODICUM COLLATIONEM TYPIS VULGATI. Vol. III. *Edited by* Sir TRAVERS TWISS, Q.C., D.C.L.
- REGISTRUM MALMESBURIENSE. THE REGISTER OF MALMESBURY ABBEY; PRESERVED IN THE PUBLIC RECORD OFFICE. Vol. II. *Edited by* J. S. BREWER, M.A., Preacher at the Rolls, and Rector of Toppesfield.
- HISTORICAL WORKS OF GERVASE OF CANTERBURY. Vol. II. THE CHRONICLE OF THE REIGNS OF STEPHEN, HENRY II., AND RICHARD I., BY GERVASE, THE MONK OF CANTERBURY. *Edited by* WILLIAM STUBBS, D.D.; Canon Residentiary of St. Paul's, London; Regius Professor of Modern History, and Fellow of Oriel College, Oxford; &c.
- THE HISTORIANS OF THE CHURCH OF YORK, AND ITS ARCHBISHOPS. Vol. II. *Edited by* JAMES RAINE, M.A., Canon of York, and Secretary of the Surtees Society.

In Progress.

- DESCRIPTIVE CATALOGUE OF MANUSCRIPTS RELATING TO THE HISTORY OF GREAT BRITAIN AND IRELAND. Vol. IV.; 1327, &c. *By* Sir THOMAS DUFFUS HARDY, D.C.L., Deputy Keeper of the Public Records.
- REGISTRUM EPISTOLARUM FRATRIS JOHANNIS PECKHAM, ARCHIEPISCOPI CANTUARIENSIS. *Edited, from MS. in All Souls' College, Oxford, by* CHARLES TRICE MARTIN, Esq., B.A.
- YEAR BOOKS, 11-16 Edward III. *Edited and translated by* ALFRED JOHN HORWOOD, Esq., of the Middle Temple, Barrister-at-Law.
- MATERIALS FOR THE HISTORY OF THOMAS BECKET, ARCHBISHOP OF CANTERBURY. Vol. V. *Edited by* the Rev. JAMES CRAIGIE ROBERTSON, M.A., Canon of Canterbury.

POLYCHRONICON RANULPHI HIGDEN, with Trevisa's Translation. Vol. VIII
Edited by the Rev. JOSEPH RAWSON LUMBY, D.D., Norrisian Professor of Divinity, Vicar of St. Edward's, Fellow of St. Catharine's College, and late Fellow of Magdalene College, Cambridge.

MATTHÆI PARISIENSIS, MONACHI SANCTI ALBANI, CHRONICA MAJORA.
Vol. VI. *Edited by* HENRY RICHARDS LUARD, D.D., Fellow of Trinity College, Registry of the University, and Vicar of Great St. Mary's, Cambridge.

PUBLICATIONS OF THE RECORD COMMISSIONERS, &c.

[In boards or cloth.]

- ROTULORUM ORIGINALIUM IN CURIA SCACCARI ABBREVIATIO.** Henry III.—Edward III. *Edited by* HENRY PLAYFORD, Esq. 2 Vols. folio (1805—1810). 25s., or 12s. 6d. each.
- CALENDARIUM INQUISITIONUM POST MORTEM SIVE ESCARTARUM.** Henry III.—Richard III. *Edited by* JOHN CALEY and JOHN BAYLEY, Esqrs. Vols. 3 and 4, folio (1821—1828): Vol. 3, 21s.; Vol. 4, 24s.
- LIBRORUM MANUSCRIPTORUM BIBLIOTHECÆ HARLEIANÆ CATALOGUS.** Vol. 4. *Edited by* the Rev. T. HARTWELL HORNE. Folio (1812), 18s.
- ABBREVIATIO PLACITORUM.** Richard I.—Edward II. *Edited by* the Right Hon. GEORGE ROSE and W. ILLINGWORTH, Esq. 1 Vol. folio (1811), 18s.
- LIBRI CENSUALIS vocati DOMESDAY-BOOK, INDICES.** *Edited by* Sir HENRY ELLIS. Folio (1816), (Domesday-Book, Vol. 3). 21s.
- LIBRI CENSUALIS vocati DOMESDAY-BOOK, ADDITAMENTA EX CODIC. ANTIQUISS.** *Edited by* Sir HENRY ELLIS. Folio (1816), (Domesday-Book, Vol. 4). 21s.
- STATUTES OF THE REALM.** *Edited by* Sir T. E. TOMLINS, JOHN RAITHBY, JOHN CALEY, and WM. ELLIOTT, Esqrs. Vols. 7, 8, 9, 10, and 11, including 2 Vols. of Indices, large folio (1819—1828). 31s. 6d. each; except the Indices, 30s. each.
- VALOR ECCLESIASTICUS, temp. Hen. VIII., Auctoritate Regia institutus.** *Edited by* JOHN CALEY, Esq., and the Rev. JOSEPH HUNTER. Vols. 3 to 6, folio (1817—1834). 25s. each.
* * The Introduction, separately, 8vo. 2s. 6d.
- ROTULI SCOTIÆ IN TURRI LONDINENSI ET IN DOMO CAPITULARI WESTMONASTERIENSI ASSERVATI.** 19 Edward I.—Henry VIII. *Edited by* DAVID MACPHERSON, JOHN CALEY, and W. ILLINGWORTH, Esqrs., and the Rev. T. HARTWELL HORNE. Vol. 2, folio (1819). 21s.
- FÆDERA, CONVENTIONES, LITTERÆ, &c. ; or, RYMER'S FÆDERA,** New Edition, folio. Vol. 3, Part 2, 1361—1377 (1830): Vol. 4, 1377—1383 (1869). *Edited by* JOHN CALEY and FRED. HOLBROOKE, Esqrs. Vol. 3, Part 2, 21s.; Vol. 4, 6s.
- DUCATUS LANCASTRIÆ CALENDARIUM INQUISITIONUM POST MORTEM, &c.** Part 3, Calendar to the Pleadings, &c., Henry VII.—13 Elizabeth. Part 4, Calendar to the Pleadings, to end of Elizabeth. (1827—1834. *Edited by* R. J. HARPER, JOHN CALEY, and WM. MINCHIN, Esqrs. Folio. Part 3 (or Vol. 2), 31s. 6d.; Part 4 (or Vol. 3), 21s.
- CALENDARS OF THE PROCEEDINGS IN CHANCERY, ELIZABETH ; with Examples of earlier Proceedings from Richard II.** *Edited by* JOHN BAYLEY, Esq. Vols. 2 and 3 (1830—1832), folio, 21s. each.
- PARLIAMENTARY WRITS AND WRITS OF MILITARY SUMMONS, with Records and Muniments relating to Suit and Service due and performed to the King's High Court of Parliament and the Councils of the Realm.** *Edited by* Sir FRANCIS PALGRAVE. (1830—1834.) Folio. Vol. 2, Division 1, Edward II., 21s.; Vol. 2, Division 2, 21s.; Vol. 2, Division 3, 42s.

- ROTULI LITTERARUM CLAUSARUM IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI.** 2 Vols. folio (1833, 1844). Vol. 1, 1204—1224. Vol. 2, 1224—1227. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 81s. ; or separately, Vol. 1, 68s. ; Vol. 2, 18s.
- PROCEEDINGS AND ORDINANCES OF THE PRIVY COUNCIL OF ENGLAND—10 Richard II.—33 Henry VIII.** *Edited by* Sir NICHOLAS HARRIS NICOLAS. 7 Vols. royal 8vo. (1834—1837). 98s. ; or separately, 14s. each.
- ROTULI LITTERARUM PATENTIUM IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI.** 1201—1216. *Edited by* T. DUFFUS HARDY, Esq. 1 Vol. folio (1835). 31s. 6d. * * The Introduction, separately, 8vo. 9s.
- ROTULI CURIE REGIS.** Rolls and Records of the Court held before the King's Justiciars or Justices. 6 Richard I.—1 John. *Edited by* Sir FRANCIS PALGRAVE. 2 Vols. royal 8vo. (1835). 28s.
- ROTULI NORMANNIE IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI.** 1200—1205 ; also, 1417 to 1418. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 Vol. royal 8vo. (1835). 12s. 6d.
- ROTULI DE OBLATIS ET FINIBUS IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI, tempore Regis Johannis.** *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 Vol. royal 8vo. (1835). 18s.
- EXCERPTA E ROTULIS FINIUM IN TURRI LONDINENSI ASSERVATIS.** Henry III., 1216—1272. *Edited by* CHARLES ROBERTS, Esq. 2 Vols. royal 8vo. (1835, 1836). 32s. ; or separately, Vol. 1, 14s. ; Vol. 2, 18s.
- FINES, SIVE PEDES FINIUM ; SIVE FINALES CONCORDIE IN CURIA DOMINI REGIS.** 7 Richard I.—16 John, 1195—1214. *Edited by* the Rev. JOSEPH HUNTER. In Counties. 2 Vols. royal 8vo. (1835—1844), 11s. ; or separately, Vol. 1, 8s. 6d. ; Vol. 2, 2s. 6d.
- ANCIENT KALENDARS AND INVENTORIES OF THE TREASURY OF HIS MAJESTY'S EXCHEQUER ; together with Documents illustrating the History of that Repository.** *Edited by* Sir FRANCIS PALGRAVE. 3 Vols. royal 8vo. (1836). 42s.
- DOCUMENTS AND RECORDS** illustrating the History of Scotland, and the Transactions between the Crowns of Scotland and England ; preserved in the Treasury of Her Majesty's Exchequer. *Edited by* Sir FRANCIS PALGRAVE. 1 Vol. royal 8vo. (1837). 18s.
- ROTULI CHARTARUM IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI.** 1199—1216. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 Vol. folio (1837). 30s.
- REPORT OF THE PROCEEDINGS OF THE RECORD COMMISSIONERS, 1831—1837.** 1 Vol. folio (1837). 8s.
- REGISTRUM vulgariter nuncupatum "The Record of Caernarvon," e codice MS. Harleiano, 696, descriptum.** *Edited by* Sir HENRY ELLIS. 1 Vol. folio (1838). 31s. 6d.
- ANCIENT LAWS AND INSTITUTES OF ENGLAND ;** comprising Laws enacted under the Anglo-Saxon Kings, from Æthelbirht to Cnut, with a Translation of the Saxon ; the Laws called Edward the Confessor's ; the Laws of William the Conqueror, and those ascribed to Henry the First ; Monumenta Ecclesiastica Anglicana, from 7th to 10th century ; and Ancient Latin Version of the Anglo-Saxon Laws. Glossary, &c. *Edited by* BENJAMIN THORPE, Esq. 1 Vol. folio (1840), 40s. Or, 2 Vols. royal 8vo., 30s.
- ANCIENT LAWS AND INSTITUTES OF WALES ;** comprising Laws supposed to be enacted by Howel the Good, modified by subsequent Regulations prior to the Conquest by Edward the First ; and anomalous Laws, consisting principally of Institutions which continued in force. With Translation.

- Also, Latin Transcripts, containing Digests of the Welsh Laws, principally of the Dimetian Code. Glossary, &c. *Edited by* ANEURIN OWEN, Esq. 1 Vol. folio (1841), 44s. Or, 2 Vols. royal 8vo., 36s.
- ROTULI DE LIBERATE AC DE MISIS ET PRÆSTITIS, Regnante Johanne. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 Vol. royal 8vo. (1844). 6s.
- THE GREAT ROLLS OF THE PIPE, 2, 3, 4 HEN. II., 1155—1158. *Edited by* the Rev. JOSEPH HUNTER. 1 Vol. royal 8vo. (1844). 4s. 6d.
- THE GREAT ROLL OF THE PIPE, 1 RIC. I., 1189—1190. *Edited by* the Rev. JOSEPH HUNTER. 1 Vol. royal 8vo. (1844). 6s.
- DOCUMENTS ILLUSTRATIVE OF ENGLISH HISTORY in the 13th and 14th centuries, from the Records of the Queen's Remembrancer in the Exchequer. *Edited by* HENRY COLE, Esq. 1 Vol. fep. folio (1844). 45s. 6d.
- MODUS TENENDI PARLIAMENTUM. An Ancient Treatise on the Mode of holding the Parliament in England. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 Vol. 8vo. (1846). 2s. 6d.
- REGISTRUM MAGNI SIGILLI REGUM SCOTORUM in Archivis Publicis asservatum. 1306—1424. *Edited by* THOMAS THOMSON, Esq. Folio (1814). 10s. 6d.
- THE ACTS OF THE PARLIAMENTS OF SCOTLAND. Folio (1814—1875). *Edited by* THOMAS THOMSON and COSMO INNES, Esqrs. Vol. 1, 42s. Vols. 5 and 6 (in three Parts), 21s. each Part; Vols. 4, 7, 8, 9, 10, and 11, 10s. 6d. each; Vol. 12 (Index), 63s. Or, complete, 12 Volumes in 13, 12l. 12s.
- THE ACTS OF THE LORDS AUDITORS OF CAUSES AND COMPLAINTS (ACTA DOMINORUM AUDITORUM). 1466—1494. *Edited by* THOMAS THOMSON, Esq. Folio (1839). 10s. 6d.
- THE ACTS OF THE LORDS OF COUNCIL IN CIVIL CAUSES (ACTA DOMINORUM CONCILII). 1478—1495. *Edited by* THOMAS THOMSON, Esq. Folio (1839). 10s. 6d.
- ISSUE ROLL OF THOMAS DE BRANTINGHAM, Bishop of Exeter, Lord High Treasurer of England, containing Payments out of His Majesty's Revenue, 44 Edward III., 1370. *Edited by* FREDERICK DEVON, Esq. 1 Vol. 4to. (1835), 35s. Or, royal 8vo., 25s.
- ISSUES OF THE EXCHEQUER, James I.; extracted from the Pell Records. *Edited by* FREDERICK DEVON, Esq. 1 Vol. 4to. (1836), 30s. Or, royal 8vo., 21s.
- ISSUES OF THE EXCHEQUER, Henry III.—Henry VI.; extracted from the Pell Records. *Edited by* FREDERICK DEVON, Esq. 1 Vol. 4to. (1837), 40s. Or, royal 8vo., 30s.
- HANDBOOK TO THE PUBLIC RECORDS. By F. S. THOMAS, Esq., Secretary of the Public Record Office. 1 Vol. royal 8vo. (1853). 12s.
- HISTORICAL NOTES RELATIVE TO THE HISTORY OF ENGLAND. Henry VIII.—Anne (1509—1714). Designed as a Book of Reference for ascertaining the Dates of Events. By F. S. THOMAS, Esq. 3 Vols. 8vo. (1856). 40s.
- STATE PAPERS, DURING THE REIGN OF HENRY THE EIGHTH: with Indices of Persons and Places. 11 Vols., 4to. (1830—1852), 5l. 15s. 6d.; or separately, 10s. 6d. each.
- Vol. I.—Domestic Correspondence.
- Vols. II. & III.—Correspondence relating to Ireland.
- Vols. IV. & V.—Correspondence relating to Scotland.
- Vols. VI. to XI.—Correspondence between England and Foreign Courts.

WORKS PUBLISHED IN PHOTOZINCOGRAPHY.

DOMESDAY BOOK, or the GREAT SURVEY OF ENGLAND OF WILLIAM THE CONQUEROR, 1086; fac-simile of the Part relating to each county, separately (with a few exceptions of double counties). Photozincographed, by Her Majesty's Command, at the Ordnance Survey Office, Southampton, Colonel SIR HENRY JAMES, R.E., F.R.S., &c., Director. 35 Parts, imperial quarto and demy quarto (1861-1863) boards. Price 4s. 6d. to 1l. 1s. each Part, according to size; or, bound in 2 Vols., 18l. (*The edition in two volumes is out of print.*)

This important and unique survey of the greater portion of England* is the oldest and most valuable record in the national archives. It was commenced about the year 1084 and finished in 1086. Its compilation was determined upon at Gloucester by William the Conqueror, in council, in order that he might know what was due to him, in the way of tax, from his subjects, and that each at the same time might know what he had to pay. It was compiled as much for their protection as for the benefit of the sovereign. The nobility and people had been grievously distressed at the time by the king bringing over large numbers of French and Bretons, and quartering them on his subjects, "each according to the measure of his land," for the purpose of resisting the invasion of Cnut, King of Denmark, which was apprehended. The commissioners appointed to make the survey were to inquire the name of each place; who held it in the time of King Edward the Confessor; the present possessor; how many hides were in the manor; how many ploughs were in demesne; how many homagers; how many villeins; how many cottars; how many serving men; how many free tenants; how many tenants in soccage; how much wood, meadow, and pasture; the number of mills and fish-ponds; what had been added or taken away from the place; what was the gross value in the time of Edward the Confessor; the present value; and how much each free man or soc-man had, and whether any advance could be made in the value. Thus could be ascertained who held the estate in the time of King Edward; who then held it; its value in the time of the late king; and its value as it stood at the formation of the survey. So minute was the survey, that the writer of the contemporary portion of the Saxon Chronicle records, with some asperity—"So very narrowly he caused it to be traced out, that there was not a single hide, nor one virgate of land, nor even, it is shame to tell, though it seemed to him no shame to do, an ox, nor a cow, nor a swine was left, that was not set down."

Domesday Survey is in two parts or volumes. The first, in folio, contains the counties of Bedford, Berks, Bucks, Cambridge, Chester and Lancaster, Cornwall, Derby, Devon, Dorset, Gloucester, Hants, Hereford, Herts, Huntingdon, Kent, Leicester and Rutland, Lincoln, Middlesex, Northampton, Nottingham, Oxford, Salop, Somerset, Stafford, Surrey, Sussex, Warwick, Wilts, Worcester, and York. The second volume, in quarto, contains the counties of Essex, Norfolk, and Suffolk.

Domesday Book was printed *verbatim et literatim* during the last century, in consequence of an address of the House of Lords to King George III. in 1767. It was not, however, commenced until 1773, and was completed early in 1783. In 1860, Her Majesty's Government, with the concurrence of the Master of the Rolls, determined to apply the art of photozincography to the production of a fac-simile of Domesday Book, under the superintendence of Colonel Sir Henry James, R.E., Director of the Ordnance Survey, Southampton. The fac-simile was completed in 1863.

* For some reason left unexplained, many parts were left unsurveyed; Northumberland, Cumberland, Westmoreland, and Durham, are not described in the survey; nor does Lancashire appear under its proper name; but Furness, and the northern part of Lancashire, as well as the south of Westmoreland, with a part of Cumberland, are included within the West Riding of Yorkshire. That part of Lancashire which lies between the Ribble and Mersey, and which at the time of the survey comprehended 688 manors, is joined to Cheshire. Part of Rutland is described in the counties of Northampton and Lincoln.

FAC-SIMILES OF NATIONAL MANUSCRIPTS, from **WILLIAM THE CONQUEROR** to **QUEEN ANNE**, selected under the direction of the Master of the Rolls, and Photozincographed, by Command of Her Majesty, by Colonel **SIR HENRY JAMES, R.E.**, Director of the Ordnance Survey. *Price*, each Part, with translations and notes, double foolscap folio, 16s.

Part I. (William the Conqueror to Henry VII.). 1865.

Part II. (Henry VIII. and Edward VI.). 1866.

Part III. (Mary and Elizabeth). 1867.

Part IV. (James I. to Anne). 1868.

The first Part extends from William the Conqueror to Henry VII., and contains autographs of the kings of England, as well as of many other illustrious personages famous in history, and some interesting charters, letters patent, and state papers. The second Part, for the reigns of Henry VIII. and Edward VI., consists principally of holograph letters and autographs of kings, princes, statesmen, and other persons of great historical interest, who lived during those reigns. The third Part contains similar documents for the reigns of Mary and Elizabeth, including a signed bill of Lady Jane Grey. The fourth Part concludes the series, and comprises a number of documents taken from the originals belonging to the Constable of the Tower of London; also several records illustrative of the Gunpowder Plot, and a woodcut containing portraits of Mary Queen of Scots and James VI., circulated by their adherents in England, 1580-3.

FAC-SIMILES OF ANGLO-SAXON MANUSCRIPTS. Photozincographed by the **DIRECTOR-GENERAL** of the **ORDNANCE SURVEY**, with translations by **W. BASEVI SANDERS**, Assistant Keeper of **H.M. Records**. Part I. *Price* 2l. 10s.

The Anglo-Saxon MSS. represented in this volume form the earlier portion of the collection of archives belonging to the Dean and Chapter of Canterbury, and consist of a series of 25 charters, deeds, and wills, commencing with a record of proceedings at the first Synodal Council of Clovesto in 742, and terminating with the first part of a tripartite cheirograph, whereby Thurstan conveyed to the Church of Canterbury land at Wimbish, in Essex, in 1049, the sixth year of the reign of Edward the Confessor.

*Public Record Office,
January 1880.*

SCOTLAND.

CATALOGUE OF SCOTCH RECORD PUBLICATIONS

PUBLISHED UNDER THE DIRECTION OF
THE LORD CLERK REGISTER OF SCOTLAND.

On Sale by—

MESSRS. LONGMAN & Co., AND MESSRS. TRÜBNER & Co., LONDON ;
MESSRS. JAMES PARKER & Co., OXFORD AND LONDON ;
MESSRS. MACMILLAN & Co., CAMBRIDGE AND LONDON ;
MESSRS. A. & C. BLACK, AND MESSRS. DOUGLAS & FOULIS,
EDINBURGH ;
AND MESSRS. A. THOM & Co., DUBLIN.

CHRONICLES OF THE PICTS AND SCOTS, AND OTHER EARLY MEMORIALS OF
SCOTTISH HISTORY. Royal 8vo., half bound (1867). *Edited by*
WILLIAM F. SKENE, LL.D. *Price 10s.*

LEDGER OF ANDREW HALIBURTON, CONSERVATOR OF THE PRIVILEGES OF
THE SCOTCH NATION IN THE NETHERLANDS (1492–1503) ; TOGETHER
WITH THE BOOKS OF CUSTOMS AND VALUATION OF MERCHANDISES IN
SCOTLAND. *Edited by* COSMO INNES. Royal 8vo., half bound (1867).
Price 10s.

DOCUMENTS ILLUSTRATIVE OF THE HISTORY OF SCOTLAND FROM THE DEATH
OF KING ALEXANDER THE THIRD TO THE ACCESSION OF ROBERT
BRUCE, from original and authentic copies in London, Paris, Brussels,
Lille, and Ghent. In 2 Vols, royal 8vo., half bound (1870). *Edited by*
REV. JOSEPH STEVENSON. *Price 10s. each.*

ACCOUNTS OF THE LORD HIGH TREASURER OF SCOTLAND. Vol. 1, A.D.
1473–1498. *Edited by* THOMAS DICKSON. 1877. *Price 10s.*

REGISTER OF THE PRIVY COUNCIL OF SCOTLAND. *Edited and arranged by*
J. H. BURTON, LL.D. Vol. 1, 1545–1569. Vol. 2, 1569–1578. 1877.
Price 15s. each. Vol. 3 in the press.

ROTULI SCACCARII REGUM SCOTORUM. THE EXCHEQUER ROLLS OF SCOT-
LAND. Vol. 1, A.D. 1264–1359. Vol. 2, A.D. 1359–1379. *Edited by*
JOHN STUART, LL.D., and GEORGE BURNETT, Lyon King of Arms.
1878. *Price 10s. each.* Vols. 3 and 4 in the press.

FAC-SIMILES OF THE NATIONAL MSS. OF SCOTLAND. (*Out of print.*)
Parts I, II, and III. *Price 21s. each.*

*Stationery Office,
January 1880.*

ICATIONS.

& Co., LONDON;
LONDON;
LONDON;
& FOULIS.

RY IN IRELAND
H. Edited by
3. Price 11s.

Price 10s. each

ted by JOHN
in the press),

raphic Series for
documents which
formed principal
in her affairs.
ings connected
annals of the

lance with the
Characteristic
re, so far as
stic interest
in the Intro-
printed in the
hout contrac-
interested in

nencing with

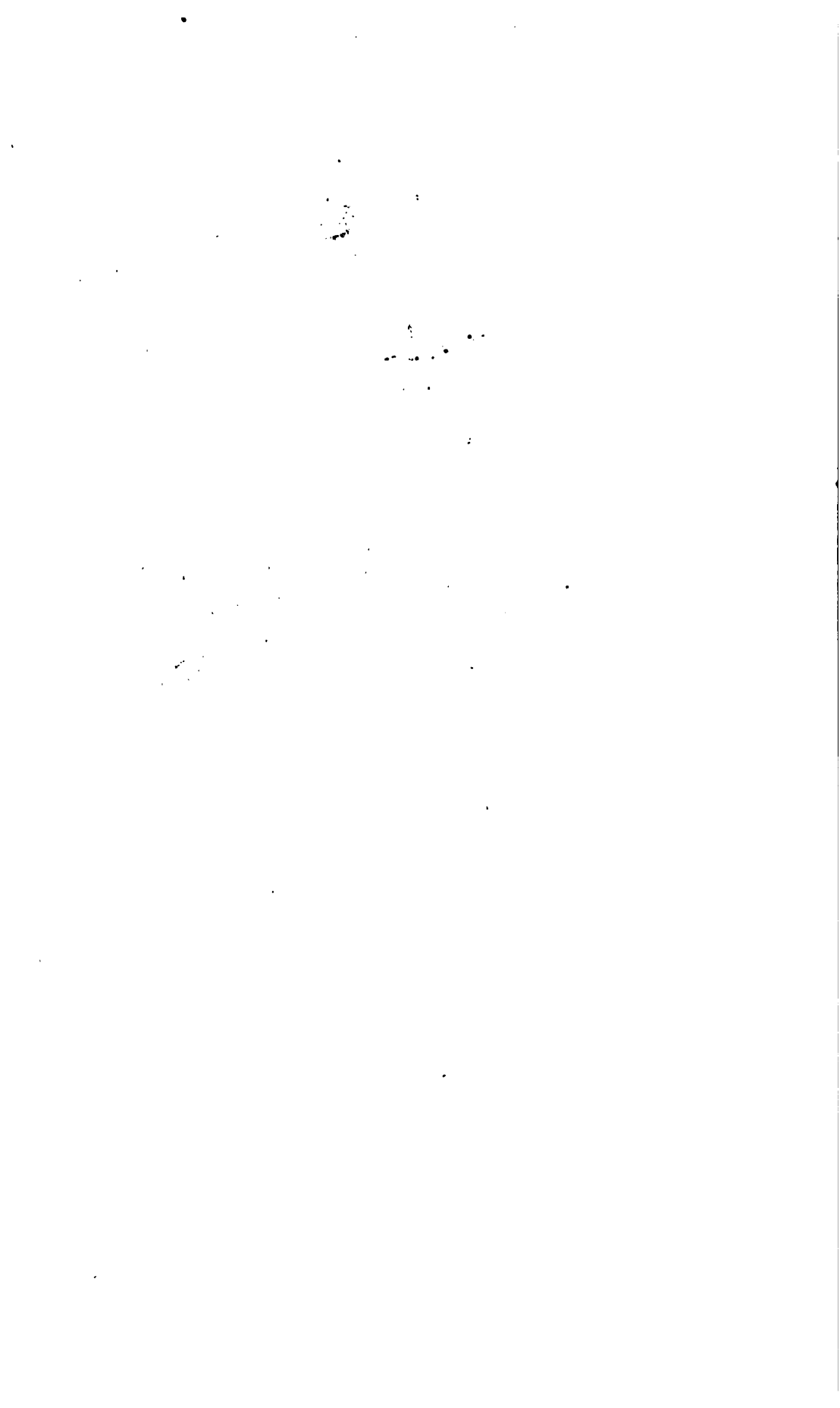
itains ninety

ns upwards

own to the

m Street;
k, 15, Pic-
, Dublin.)

. Parts
art III.

THE BORROWER WILL BE CHARGED
AN OVERDUE FEE IF THIS BOOK IS NOT
RETURNED TO THE LIBRARY ON OR
BEFORE THE LAST DATE STAMPED
BELOW. NON-RECEIPT OF OVERDUE
NOTICES DOES NOT EXEMPT THE
BORROWER FROM OVERDUE FEES.

**STALL STUDY
CHARGE LED**

WIDENER
WIDENER
SEP 7 1989 1999

CANCEL BOOK DUE

WIDENER
WIDENER
APR 26 2003

CANCELLED

WIDENER
WIDENER
MAY 25 2003

CANCELLED